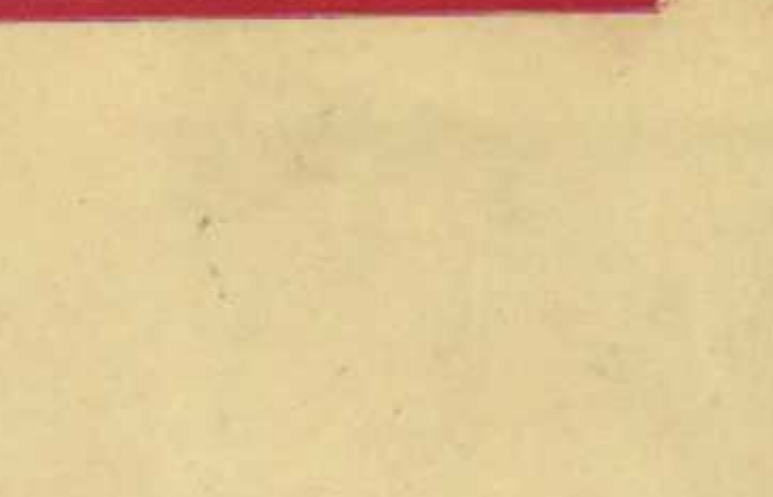
TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI

DERLEME SÖZLÜĞÜ

III

C-Ç

17.10.1988 ANKARA

TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI—SAYI: 211/3

Türkiye'de Halk Ağzından

DERLEME SÖZLÜĞÜ

III

Ç-Ç

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ — ANKARA, 1968

Bu cildi, Türk Dil Kurumu'nun Derleme ve Tarama Kolu Başkanı Ömer Asım Aksoy'un yönetimi altında hazırlayanlar, görevlilerden Aysel Dikmen, Ayser Barlas, Güneş Bayraktaroğlu ve Ayla Çıngı'dır.

SÖZLÜĞÜN DÜZENLENMESİNDE TUTULAN YOLLAR VE KULLANILAN İŞARETLER

1. Ayrı ayrı yerlerde değişik söyleniş şekilleri bulunan bir sözün en önemli görülen veya yaygın olan şekli madde başı olarak alınmış, yanına [ ] içinde değişik şekilleri konulmuştur. Bu değişik şekillerden her birinin nerelerde kullanıldığı da aynı madde içinde gösterilmiştir. Ayrıca her değişik şekle, sözlüğün alfabe sırasında madde başı olarak da yer verilmiş, ancak karşısına anlam ve derleme yeri yazılmayarak → işaretiyle bu sözün ve benzeri sözlerin toplu olarak bulunduğu madde gösterilmiştir.

2. Madde başlarında dört sesin gösterilmesine, mümkün olduğu kadar çalışılmış, bunlar için "é, ḫ, ñ,–" fonetik işaretleri kullanılmıştır.

3. Yazılışları aynı, fakat anlamları birbiriyle ilgisiz olan sözler, ayrı madde başı yapılmış ve bunlar (I), (II), (III) rakamlarıyle işaretlenmiştir.

4. Birbiriyle ilgili birkaç anlamı bulunan kelimelerin her anlamı, aynı madde içinde 1., 2., 3., rakamlarıyle ayrılmıştır.

5. Bazı sözler için verilen kullanış örnekleri, anlam açıklamalarından sonra italik harflerle dizilmiştir.

6. Derleme yeri olan il adları kısaltmalarla gösterilmiştir. Bu kısaltmaların listesi s. VI'da verilmiştir. İlçe ve köy adlarında kısaltma kullanılmamıştır.

7. Madde başı olan sözlerin derlendiği yerler ( ) içinde gösterilmiştir. Derleme yeri köy ise başına hiç bir işaret konulmamış, ilçe merkezi ise başına *, il merkezi ise – işareti konulmuştur. Örneğin :

cırlavuk otu ..... bir ot. (Suboğaz – Gaz.)

biçiminde yazılı olan madde Gaziantep il merkezine bağlı Suboğaz köyünden derlenmiş demektir.

çorlan (I) Küçük su birikintisi. (*Serik, –Ant.)

biçiminde yazılı olan madde, Antalya il merkezinden ve bu ile bağlı Serik ilçe merkezinden derlenmiş demektir.

cıbık (III) Oyunda ve işte hile yapan. (Yayla *Tefenni – Brd.) biçiminde yazılı olan madde, Burdur iline bağlı Tefenni ilçesinin Yayla köyünden derlenmiş demektir.

8. Bir söz, aynı il içinde birkaç yerden derlenmiş ise bu yerler virgül ile ayrılmıştır. Söz birkaç ilde kullanılıyorsa, bu iller arasına noktalı virgül konulmuştur. Örneğin :

çeçil Yağı alınmış sütten yapılan peynir. (*Merzifon – Ama; Çayağzı, Yavuz *Şavşat – Ar; Kürda, Kızılçakçak *Arpaçay, İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Iğdır – Kr; –Ezm.) biçiminde yazılı olan madde, Amasya iline bağlı Merzifon ilçe merkezinden ve Artvin iline bağlı Şavşat ilçesinin Çayağzı, Yavuz köylerinden ve Kars iline bağlı Iğdır ilçe merkezi ile yine bu ile bağlı Sarıkamış ilçesinin İrişli, Bayburt köylerinden ve yine bu ile bağlı Arpaçay ilçesinin Kürda, Kızılçakçak köylerinden, bir de Erzurum il merkezinden derlenmiş demektir.

9. Birçok yerlerde kullanılmakta olan bir sözün derlendiği yerler gösterilirken birbirine yakın olan bölgeler, mümkün olduğu kadar arka arkaya sıralanmıştır.

10. Bazı köylerin ilçelere, ilçelerin de ile bağlanışları zamanla değişmektedir. Bu kitapta gösterilen bağlantılar, derleme yapıldığı zamandaki bağlantılardır.

11. Halk ağzından alınmış ve bu kitaba geçirilmiş olan sözler içinde Türkçe asıllı olmayanlar da vardır. Halk, bunları şu veya bu yönden değiştirerek kullandığından, sözlüğümüze alınmaları faydalı görülmüştür.

İL ADLARINDA KISALTMALAR

(s. V te sözü geçmektedir.)

Adana	Ada.	İzmir	İz.
Adıyaman	Adı.	Kars	Kr.
Afyonkarahisar	Af.	Kastamonu	Ks.
Ağrı	Ağ.	Kayseri	Ky.
Amasya	Ama.	Kırklareli	Krk.
Ankara	Ank.	Kırşehir	Krş.
Antalya	Ant.	Kocaeli	Kc.
Artvin	Ar.	Konya	Kn.
Aydın	Ay.	Kütahya	Kü.
Balıkesir	Ba.	Malatya	Ml.
Bilecik	Bil.	Manisa	Mn.
Bingöl	Bn.	Maraş	Mr.
Bitlis	Bt.	Mardin	Md.
Bolu	Bo.	Muğla	Mğ.
Burdur	Brd.	Muş	Mş.
Bursa	Brs.	Nevşehir	Nş.
Çanakkale	Çkl.	Niğde	Nğ.
Çankırı	Çkr.	Ordu	Or.
Çorum	Çr.	Rize	Rz.
Denizli	Dz.	Sakarya	Sk.
Diyarbakır	Dy.	Samsun	Sm.
Edirne	Ed.	Sıvas	Sv.
Elâzığ	El.	Siirt	Sr.
Erzincan	Ezc.	Sinop	Sn.
Erzurum	Ezm.	Tekirdağ	Tk.
Eskişehir	Es.	Tokat	To.
Gaziantep	Gaz.	Trabzon	Tr.
Giresun	Gr.	Tunceli	Tn.
Gümüşhane	Gm.	Urfa	Ur.
Hakkâri	Hak.	Uşak	Uş.
Hatay	Hat.	Van	Vn.
Isparta	Isp.	Yozgat	Yz.
Istanbul	Ist.	Zonguldak	Zn.
İçel	İç.		

Kıbrıs, Irak, Yugoslavya, Bulgaristan, Yunanistan Türklerinden derlenmiş olan sözlerin, derleme yerleri için kısaltma kullanılmamış, kasaba ve memleket adları olduğu gibi yazılmıştır.

DÜZELTMELER

Sayfa	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru
841	1	41	[cağ IX]	[cığ (IX)]
843	1	28	[→ çatan (I) - 6]	[→ çayan (I) -]
846	1	23	[cağşamaḫ]	[çağşamaḫ]
846	1	2	[→ cağ (II)]	[→ cağ (III)]
847	1	34	carcur (II)	carcur (III)
847	1	41	çakçavar	(çıkacak)
849	1	21	[cakı (II)]	[cakıl (II)]
850	2	25	[canbalandırmak]	[calbalandırmak]
852	2	31	calplanmak	calpalanmak
856	1	41	cangar [→ cenger (II) -1]	(çıkacak)
858	2	17	[çalga (I)]	[çalpa (I)]
858	2	40	2. [çoblan (II) -2]	2. [coblan (II) -2]
861	1	42	[cardah -4]	[çardah -4]
862	1	2	[çelem (II)]	[çelen (II)]
866	2	13	[→ çemkirmek (I)]	[→ çemkirmek (II)]
866	1	13	[cakıl (I) -1]	[çağıl (I) -1]
870	1	36	(eklenecek)	caynuz [→ caynaz)
871	1	24	cazzablak	cazzadak
872	2	38	[→ cebres]	[→ çebrez]
875	1	31	[ciğit (I)]	[cigit (I)]
875	1	2	cigirgen	ciğirgen
875	1	2	ciğirden	çiğirden
875	1	23	[→ cağıl (I) -1]	[→ çağıl (I) -1]
877	2	11	(eklenecek)	celebçi [→ celepçi]
882	1	23	[→ çenkirmek (II) -1]	[→ çemkirmek (II) -1]
886	2	21	[→ çelermek (V) -1]	[çelermek (IV) -1]
887	2	29	[ceft -1]	[çeft -1]
888	1	28	[cığara]	[cığara]
888	2	21	[cıbar (I)]	[cıbar (I) -1]
890	1	18	[cıbbana]	[cibbana]
891	1	36	[cımcıl cımcıl -1,2]	[cımbıl cımbıl -1,2]
893	1	1	[cıpıldah]	[cıpıldak]
905	1	10	(eklenecek)	[cığızlıh -2]: (*Arapkir —Ml.; *Divriği —Sv.)
905	2	13	[cıbık]	[cıbbık]
912	1	8	[→ cılızlanmak]	[→ cığızlanmak]

Sayfa	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru
920	1	41	[congaz (II)]	[cingaz (II)]
926	1	7	[→ cağa (III)]	[→ çağa (I)]
935	1	22	[→ carfın]	[→ cardın]
941	2	24	cıtmak	cıtma
945	2	20	cıynaḫlamak	cıynaḫlamaḫ
947	2	7	[→ cızdırmak (I)]	[→ cızdırma (I)]
948	1	33	cızığ [→ cızıḫ]	(çıkacak)
948	1	34	cızığı [→ cızıḫ]	(çıkacak)
956	2	11	[→ cebiş -1]	[→ çebiç (I) -2]
956	2	12	[→ cebiş -1]	[→ çebiç (I) -2]
959	2	18	[→ cıcıklı bıcıklı]	[→ cıcıkh]
960	1	30	cidanı	cıdanı
960	2	4	cıdağu (II)	cidağu (II)
970	2	6	cıncınlamak (II)	cıncıklamak (III)
970	2	11	çimciyhlemek	çimdiyhlemek
983	2	24	[cirbağa (III)]	[cırbağa (III)]
984	1	34	çirih	çirin
985	2	40	cirman	cirmak
986	1	32	[→ çirtmek (I)]	[çintmek (I)]
987	1	35	citmek [→ çitmek (I)]	citme [→ çitme (I)]
987	2	9	[→ citlamuk (II)]	[→ cıtlamuk (II)]
988	1	41	[cive (III)]	[cive (II)]
992	2	33	coplan (II)	coblan (II)
998	2	6	[conculaz]	[conculaz (III)]
998	2	22	[→ concoloz (III)]	[→ concoloz (I)]
998	2	40	congalaz (I) [concoloz (III), conculaz (III), congala (II), congalaskarısı, congamas, conkalaz, conkalaz karısı]	congalaz (I) [concoloz (III), conculaz (I), congala (II), congalaz karısı, congalamas, conkalaz, conkolaz karısı]
999	2	34	1. [→ çobuk (IV)]	1. [→ cobuk (III)]
999	2	42	2. [→ cobuk (IV)]	2. [→ cobuk (III)]
1010	1	8	[→ cıgara]	[→ cığara]
1013	2	16	[→ cucuk]	[→ cücük] (I) -1]
1013	2	17	[→ culluk]	[→ culuk]
1013	2	31	coruk (XII)	coruk (IV)
1017	2	11	cüre (VII)	cüre (VI)
1017	2	11	cura (VI)	cura (V)
1019	1	25	curuk (III)	curruk (III)
1020	2	12	cıgara	cığara
1026	1	25	cüllü-1	cüllüz -1

Sayfa	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru
1028	1	36	[→ cüre (VI) -1]	[→ cüre (V)]
1031	1	34	[→ çabşık]	[→ çabık]
1034	1	29	çalı (IV)	çalı (V)
1037	1	38	[→ çağıldak (I)]	[→ cağıldak (I)]
1038	1	8	[→ cağıllı]	[→ çağıllı]
1040	1	27	[→ çakışmak (I) -2]	[→ çakışmak -2]
1040	1	28	[→ çakışmak (I) -1]	[→ çakışmak -1]
1043	2	31	[→ cakıntı (I)]	[→ çakıntı (I)]
1045	1	39	[→ çağşamak (II)]	[→ cağşamak (II)]
1049	1	16	çalagamcı	çalagamçı
1058	2	27	çalkotca	çalkotça
1063	2	28	[çamça -2]	[çamça (I) -2]
1063	2	29	[çapçak (I) -1]	[çapcak (I) -1]
1065	1	24	[çamırcalı]	[çamurcalı]
1066	2	41	[→ çağ (IV) -1]	[→ cağ (IV) -1]
1069	1	23	[→ canfır]	[→ camfır]
1071	2	18	[→ çağıldak (I)]	[→ cağıldak (I)]
1078	2	12	çapuk (IV) [→ çapḫın]	(çıkacak)
1081	1	29	[→ çağ (IV) -1]	[→ cağ (IV) -1]
1085	2	20	caşıt	casıt
1094	2	22	[→ cavga (I)]	[→ çavga (I)]
1097	1	16	çaygara	çayğara
1098	1	30	çaymıḫ	çaynıḫ
1099	1	14	çebil (I) -1, 2, 3, 4, 5, 7	çebil, çebiş (I) -1, 2, 3, 4, 5, 7
1131	2	32	[→ çemrek (II) -2]	[→ çemrek (I)]
1134	2	38	çendelemek (I)	çendelemek
1156	1	3	çeylan (I)	çeylen (I)
1158	1	42	[→ çıdırgı]	[→ cıdırgı]
1159	2	39	[→ çığıl (I) -2]	[→ cığıl (I) -2]
1179	2	23	(eklenecek)	çınçılamak [→ çinçilemek]
1191	1	8	çırtmah (I)	çırtmah (II)
1205	1	4	[→ çiftçi kuşu]	[→ çiftçi]
1210	2	24	çizlez	çiylez
1221	2	30	[→ cimcik (I)]	[→ cimcik (II)]
1222	1	38	[→ çimcik (II)]	[→ cimcik (II)]
1223	1	36	[→ cimeter]	[→ cimeker]
1225	2	30	çimyam	çimya
1225	2	31	çimyan	çimyam
1227	2	22	çingenlik [→ çingeylik]	çingeylik [→ çinkeylik]
1230	1	18	[→ çimcik (II)]	[→ cimcik (II)]

Sayfa	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru
1247	1	22	[→ cidkadar]	[→ citkadar]
1250	2	11	1. [→ çığır (I) -2]	1. [→ çığır (I) -2]
1251	2	1	[ciya (II),	[ciya (I),
1257	1	13	[→ çağıldak (I)]	[→ cağıldak (I)]
1260	2	27	(eklenecek)	çokeşmak [→ çokuşmak (I)]
1260	2	28	(eklenecek)	çokeşmek [→ çokuşmak (I)]
1265	2	2	1. [→ çamuk (I) -2]	1. [→ çomuk (I) -2]
1265	2	30	[→ çomāt]	[→ comat]
1277	1	10	çöylencüs	çöylencüş
1277	1	27	[→ çöğen (I)]	[→ cöğen (I)]
1280	1	1	çöymen çıkçık	çöymen çıkrık
1282	2	23	çökeçös	çöleçöş
1287	1	16	çörütmek	çötürmek
1288	1	24	2. [→ çöndürmek (I) -1]	2. [→ çöğdürmek (I) -1]
1293	1	23	[→ çötüm]	[→ çötün]
1293	1	40	[→ çörtüm]	[→ çötün]
1295	2	35	(eklenecek)	çörütmek [→ çömmek]
1301	2	5	[→ çuğulu]	[→ çuğlu (II)]
1302	1	5	[→ çuğnis]	[→ çuğnıs]

C

ca (I) **1.** [→ **cağ** (VI) **-2**] **2.** [→ **cağ** (VI) **-1**]
ca (II) [→ **cağ** (III)]
ca (III) [→ **cee** (I) **-1**]
ca (IV) [→ **cağ** (V) **-1**]
ca (V) [→ **ça** (I)]
ca (VI) [→ **cağ kemiği**]
ca (VII) **1.** [→ **cağ** (IV) **-1**] **2.** Suyun aktığı delik: *Bizim banyonun ca yolu tıkanmış.* (*Yerköy -Yz.)
ca (VIII) [→ **cağ** (I) **-3**]
caa (I) [→ **çağa** (I)]
caa (II) [→ **ça** (I)]
caa (III) [→ **cee** (I) **-1**]
caal [→ **cağ** (III)]
caam İştahsız (kimse). (*Kilis -Gaz.)
cab 1. Küçük toprak testi. (*Merzifon - Ama.) **2.** [→ cap (I) **-2**]
caba (I) [**çaba** (III)] Bahşiş. (*Ayvalık –Ba.; Evreşe *Gelibolu –Çkl.)
[**çaba** (III)]: (*Acıpayam - Dz.)
caba (II) [**cap** (I) **-1, capıka, ceba** (I), **çaba** (II), **çap** (V), **çapı** (II), **çapi, çapika**] Güveç, toprak tencere. (*Daday, *Taşköprü, Karabüzey *Araç, *Tosya, –Ks.; *Kurşunlu, *Ilgaz –Çkr.; –Çr.; *Ulus, *Safranbolu –Zn.; *Boyabat –Sn.; Şıhlar *Ulubey –Or.; Demirtaş –Ank.; Akkışla *Bünyan –Ky.)
[**cap** (I) **-1**]: (*Boyabat –Sn.; Zana, Ziyere –Ama.)
[**capıka**]: (Muradiye, Yolbaşı –Rz.)
[**ceba** (I)]: (Dere –Brd.)
[**çaba** (II)]: (Yakacık *Kartal –Ist.)
[**çap** (V)]: (*Vezirköprü –Sm.)
[**çapı** (II)]: (Güneyce –Rz.)
[**çapi**]: (Şimşirli *İkizdere –Rz.)
[**çapika**]: (–Rz.)

cabalak (I) Ekin biçme makinesinin pervanesi. (Tokat, Bozan –Es.)
cabalak (II) İri taneli, sulu kar. (Kadıçiftliği –Ist.; Çilehane *Reşadiye –To.; Karaçay aşireti, Hamidi –Kn.)
caban [**cavan** (I), **cavana** (I)] Kalın halat, urgan. (*Erciş –Vn.; *Çıldır –Kr.)
[**cavan** (I)]: (Zellice, İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**cavana** (I)]: (–Brd.)
cabana [**çabala**] Böreğe konulan bir çeşit ot. (Filibe, Bulgaristan)
[**çabala**]: (Körküler *Yalvaç –Isp.)
cabap Boşboğaz. (*Çarşamba –Sm.)
cabar (I) [**cappar -3, carcar** (V), **cubara**] Çingene. (Çiftlik *Dinar, İshaklı *Bolvadin –Af.; Darıveren, Çaltı *Gelendost –Isp.; Yukarıkaraçay *Acıpayam, İsabey *Çal –Dz.; Bozan –Es.; Akçalar *Seydişehir –Kn.)
[**cappar -3**]: (Senir *Keçiborlu –Isp.)
[**carcar** (V)]: (Çalış *Haymana –Ank.; –Kn.)
[**cubara**]: (*Anamur –İç.)
cabar (II) [→ **cıbar** (I) **-1**]
cabbalamak [**cabıldatmak, calbalandırmak**] Sıvıyı elle vurarak çalkalamak, hareket ettirmek. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)
[**cabıldatmak**]: (*Bor –Nğ.)
[**calbalandırmak**]: (–Krş.)

cabbık cabbık [**cabıl cubul, cambul cumbul, cambur cumbur, capcap, cıbıl cıbıl -2, cumbur cumbur**] Su içinde hareket eden cismin çıkardığı sesi anlatır. (Yakaköy *Gelendost –Isp.)
[**cabıl cubul**]: (Uluşiran *Şiran–Gm.; *Bor –Nğ.)
[**cambul cumbul**]: (*Kozan –Ada.)
[**cambur cumbur**]: (*Merzifon -Ama.)
[**capcap**]: (*Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)
[**cıbıl cıbıl -2**]: (*Düzce –Bo.)
[**cumbur cumbur**]: (*Edremit –Ba.; Manastır, Yugoslavya.)

cabcavlak [→**cıbıldacık**]

cabcık [**cabcuk -2, capcık, capçık** (II) **-1, cibçak, çabcak, çabcık** (II)] Şımarık, hoppa. (*İskilip, *Sungurlu –Çr.; *Merzifon –Ama.; –Yz.)
[**cabcuk –2**]: (*Ilgaz –Çkr.)
[**capcık**]: (*Kargı –Ks.; *Sungurlu –Çr.; *Sorgun –Yz.)
[**capçık** (II) **- 1**]: (–Çr.)
[**cibçak**]: (–Brs.)
[**çabcak**]: (–Ed.)
[**çabcık** (II)]: (*Tosya –Ks.)

cabcıl Beyaz çiçekli bir ot. (Akçalar *Seydişehir –Kn.)

cabcuk 1. Terbiyesiz, saygısız. (Hacıhamza, *Osmancık –Çr.) 2. [→ **cabcık**]

cabcup Acemi yüzüşünü anlatır. (Çıtak *Çivril –Dz.)

cabı [→**cebik** (II)]

cabık (I) [**çalıpıklı, çapra**] Pis. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
[**çalıpıklı**]: (–Isp.)
[**çapra**]: (–Rz.)

cabık (II) [→ **çabık**]

cabık (III) [→ **capık**]

cabık (IV) [→ **çavga** (I)]

cabıl cubul [→ **cabbık cabbık**]

cabıldamak [→ **cıpıldamak**]

cabıldatmak [→ **cabbalamak**]

cabın [**cabındırık -1**] Yağsız, yavan. (*Saimbeyli –Ada.)
[**cabındırık -1**]: (*Bor –Nğ.)

cabındırık 1. [→ **cabın**] 2. [→ **cıyındırık**]

cabırtı Şakırtı, iki sert cismin biribirine vurmasından çıkan ses. (–Gaz.)

cabla [**çabla, çapla-1**] Yere yapışık keven gibi bir ot. (*Bünyan –Ky.)
[**çabla**]: (Nudra*Şarkîkaraağaç-Isp.)
[**çapla -1**]: (Yakaköy *Gelendost –Isp.)

cablak [**caplak** (I), **cukulak, çapul** (II) **–2, çukulak**] Obruk, su doldurulan çukur. (*Bor –Nğ.)
[**caplak** (I)]: (*Bor –Nğ.)
[**cukulak**]: (–Mğ.)
[**çapul** (II) **-2**]: (*Şile –Ist.; –To.)
[**çukulak**]: (Bağyaka –Mğ.)

cablama [**caplağ, caplak** (II), **caplama, çapa** (II) **-1, çaplama**] Tavanlarda tuğlaların altına konulan, tarla, bahçe çevirmekte kullanılan, ince uzun yontulmuş ağaç. (*Taşova, Kekün *Niksar, Kızılköy –To.; Aşağı Karamaslı *Çarşamba –Sm.; *Ulubey, Karakuş *Ünye –Or.; *Alucra, *Şebinkarahisar, Düzköy *Keşap –Gr.; *Maçka ve köyleri –Tr.; Ziyere *Torul –Gm.; *Koyulhisar –Sv.)
[**caplağ**]: (Ortalık *Ayancık –Sn.)
[**caplak** (II)]: (*Ermenek –Kn.)
[**caplama**]: (Bizeri –To.; Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.; *Mesudiye –Or.; *Tirebolu, Şehli *Görele –Gr.; Hacevera *Maçka, Denizli *Vakfıkebir –Tr.; Havsu *Kelkit –Gm.; Hacıilyas *Koyulhisar –Sv.)
[**çapa** (II) **-1**]: (Erenköy –Ist.; *Ermenek –Kn.; –İç.)

[çaplama]: (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.)

cabla otu Kökünden kara boya çıkarılan ot. (–Or.)

cabu [cayu, cayur] **1.** Örtü. (Kırım Türkleri –Ist.)

[cayu]: (Kadıçiftliği –Ist.)

[cayur]: (Kadıçiftliği –Ist.)

2. Pencere perdesi. (Kadıçiftliği –Ist.

cabuga [çaça (VI)] Hamsinin bol çıktığı sıralarda bulunan bir cins balık. (Düzköy *Keşap -Gr.)

[çaça (VI)]: (–Sn.; –Sm.)

cabul (I) Ucu topuzlu değnek. (Uluşiran –Gm.)

cabul (II) [cebe (VII), cıbıl (VII), cıllik, comu (II), cucul(II), cuculuḫ, cüllük (I), çüçük (II) -2, çüçül (II)] Erkeğin cinsiyet organı. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[cebe (VII)]: (*Bor –Ng̃.)

[cıbıl (VII)]: (–Zn. ve köyleri)

[cıllik]: (*Ağın, *Keban –El.)

[comu (II)]: (Külekçi *Çayıralan –Yz.)

[cucul (II)]: (Ersis *Yusufeli –Ar.)

[cuculuḫ]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[cüllük (I)]: (Tutmaç –Sv.)

[çüçük (II) –2]: (*Ağın, *Keban –El.)

[çüçül (II)]: (Ersis *Yusufeli –Ar.)

cabula [→ çapula (I) -3]

cabul cubul [capul (II), çapıl (II), çaplak, çapul (II) -1] Sulu, batak. (*Alaşehir –Mn.)

[capul (II)]: (Araplı *Kadirli –Ada.)

[çapıl (II)]: (Aydınlı –Ada.)

[çaplak]: (*Bor –Ng̃.)

[çapul (II) -1]: (–Ist.)

cabul olmak Bolluğa kavuşmak. (*Ermenek –Kn.)

cabur 1. [→ cebik (II)] **2.[→ cıbır (II) -1]**

cabura Maymun. (Dündarlı –İz.)

cabur cubur Ufak tefek, işe yaramaz. (Ekse *Çal –Dz.)

cac Sakat, düzgün yürüyemeyen (kimse). (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

caca (I) [→ cakcak (I)]

caca (II) Pekmez yapmak üzere şırası alınmış dut. (Tavusker *Oltu –Gm.)

cacala [cecala] İnce dokunmuş kilim. (Evreşe *Gelibolu –Çkl.)

[cecala]: (–Ist.)

cacığını çıkarmak [cıcığını çıkarmak] Berbat etmek, ezmek. (Dişli *Bolvadin –Af.)

[cıcığını çıkarmak]: (*Bor –Ng̃.)

cacıh [→ cacık (II) -1]

cacık (I) **1.** Ayran içine yufka kırıntıları atılarak yapılan yiyecek. (Kozluca *Keçiborlu –Isp.) **2.** İçinde kekik, biber vb. bulunan pasta şeklindeki çökelek. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

cacık (II) [cacıh] **1.** İlkbaharda tarlalarda biten ve yenilebilen otlar. (Tokat –Es.; –Gaz.; Çepni, Karaözü *Gemerek –Sv.; Çalış, Çayırlı *Haymana, Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Gürcü *Kızılcahamam –Ank.; Seydin, Sarılar *Avanos –Nş.; –Ng̃.; Arısama, Camili *Çumra –Kn.)

[cacıh]: (–Isp.; Kagaç *Çıldır –Kr.; *Kangal ve köyleri. –Sv.) **2.** Semizotu. (Alpanas *Seyitgazi –Es.) **3.** Yabani mantar. (Kalafat –Çkr.) **4.** Yeşil tahıl. (–Gaz.) **5.** İçine pirinç, bulgur konularak yapılan sebze yemeği. (–Yz.; *Haymana, Karabekir, Yahşıhan, Çiftlik *Kalecik, Üçem *Balâ, *Şereflikoçhisar –Ank.; Türkmen Aşireti, Akkışla *Bünyan, Karahisar *İncesu –Ky.)

cacık (III) [→ **çağa** (I)]
cacım [→ **cecim -4**]
cacıran Baldıran. (*Pınarbaşı –Ky.)
cacırın [**carcıran, carcırın**] Kavrılmamış undan yapılan helva, tatlı. (*Halfeti –Ur.)
[**carcıran**]: (Büyükafşar –Ank.)
[**carcırın**]: (*Kilis –Gaz.)
cacuḫ [→ **çaçık**]
cacur Hıyar. (Bereketli *Tavas –Dz.; *Bozüyük –Bil.)
cad Darı ekmeği. (Taşburun *Iğdır –Kr.; *Erciş –Vn.)
cadaḫ [**cadak**] Yol. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
[**cadak**] : (–Ist.)
cadak [→ **cadaḫ**]
cadal Züğürt. (–Ky.)
cadalos [**cadaloz-l, cadıloz, cafcaf, codoloz**] **1.** Cömert, yiğit, becerikli. (Faydalı *Kozan –Ada.)
[**cadaloz-l**]: (Taşoluk *Göksun –Mr.; *Kangal –Sv.)
[**cafcaf**]: (-Ky.)
[**codoloz**]: (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
2. Ağız kalabalığıyla bir şeyi elde eden, şirret. (Mantaş *Kozan –Ada.)
[**cadıloz**]: (Kızılcabölük –Dz.; –Mğ.)
cadaloz 1. [→ **cadalos -1**] **2.** Bilgili, duygulu. (Kuzgun - Ada.) **3.** Haylaz, yaramaz. (–Ky.)
cadaman İki taraflı kapanan yelek. (–Kü.)
cadara [→ **çabıt**]
cadıbitik Düşmanlık muskası. (*Erciş –Vn.)
cadıloz [→ **cadalos -2**]
cadır Kilim. (Karaözü *Gemerek –Sv.)
cadı şimşiri Yaprakları daima yeşil, ufak, sivri dikenli bir bitki. (Yuvacık –Kc.)
cadı unu Mısır unu. (*Posof, *Ardahan –Kr.)
cadi [→ **çadu**]
cafa çiçeği Sarmaşık. (Ilıcaksu *Domaniç –Kü.)
cafcaf [→ **cadalos -1**]
cafcaflı [→ **cofcoflu**]
cafıt [**çifne**] Erişte kesmekte kullanılan üç ayaklı tahta, hamur tahtası. (Kerkük).
[**çifne**]: (*Çorlu –Tk.)
caflak Tüysüz. (Çaltı *Gelendost –Isp.)
caflama Kızgın yağ, pilâva, çorbaya döküldüğünde ses çıkarma. (–Kü.)
cag (I) [→ **cağ** (III)]
cag (II) [→ **cağ** (I) **-3**)]
caga (I) [**cağa** (I), **ceh** (III), **çağa** (V), **çaka** (III)] Gösteriş, caka. (Yassıviran *Senirkent, Atabey –Isp.; *Korkuteli ve köyleri, *Elmalı ve köyleri –Ant.)
[**cağa** (I)]: (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
[**ceh** (III)]: (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Yusufeli –Ar.; *Nizip –Gaz.; *Kangal –Sv.)
[**çağa** (V)]: (Hacıveli *Abana –Ks.)
[**çaka** (III)]: (*Susurluk –Ba.)
caga (II) Şaka. (Örencik *Yeşilova –Brd.)
caga (III) [**caka, çabe, çukça**] Manda yavrusu. (Uluşiran –Gm.)
[**caka**]: (Uluşiran * Şiran –Gm.)
[**çabe**] : (*Gerede –Bo.)
[**çukça**]: (–Brs.)
cagak [→ **cakcak** (I)]
caganak [→ **çara** (I) **-1**]
cagart (I) **1.** [→ **cegert** (I)] **2.** Sonbaharda ekilen tarla. (Karataş *İspir –Ezm.)
cagart (II) [→ **çavga** (I)]
caga satmak [**ceh satmak**] Caka satmak. (İlyas *Keçiborlu –Isp.)
[**ceh satmak**]: (–Gaz.)

cagit [→**ceket** (II) **-2**]

cağ (I) [**ca** (VIII), **cag** (II), **cağa** (II), **cağtorba, cak** (III) **-1, 2**; **cav** (III), **cecik** (II), **cegen** (II), **cevden, çağ** (V), **çağa** (IV)] **1.** Av çantası. (–Af.; Yenice *Akşehir –Kn.) **2.** Tütün ve para koymaya yarayan kese. (*Sandıklı –Af.)
[**çağa** (IV)]: (*Tavşanlı –Kü.)
3. Büyük bez veya deri torba, tuluk. (Akköy *Söğüt, Karaağaç *Gölpazarı –Bil.; –Ba.; Tokat, Bozan-Es.; *Safranbolu –Zn; Saray *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Boyabat –Sn.; *Göksun –Mr.; *Güdül –Ank.; –Krş.; *Kaş, *Kumluca –Ant.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[**ca** (VIII)]: (*Fethiye –Mğ.)
[**cag** (II)]: (Seciğen –Çkr.)
[**cağa** (II)]: (*Gölpazarı –Bil.; Taşağıl *Manavgat –Ant.)
[**cağtorba**]: (–Çr.)
[**cak** (III) **-1**]: (Bulgaristan)
[**cecik** (II)]: (*Ahlat –Bt.)
[**çağ** (V)]: (–Kü.; Çaltı *Fethiye –Mğ.)
4. Büyük çuval. (Çayır –Zn.; *Ünye ve çevresi –Or.; Uşhum *Yusufeli –Ar.)
[**cak** (III) **-2**]: (Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
[**cav** (III)]: (Aliköy *Çaycuma –Zn.; Danışman *Fatsa –Or.)
[**cegen** (II)]: (Kadıçiftliği *Yalova –Ist.)
[**cevden**]: (Höbek –Ky.)

cağ (II) [**cığ** (IX), **çağ** (III) **-1**] Dokuma tezgâhında kullanılan yassı tahta veya saçdan makara. (Kurna Brd.; –Ur.; –Gaz.; –Mr.)
[**cağ** (IX)]: (*Talas –Ky.)
[**çağ** (III) **–1**]: (-Isp.; Bekilli *Çal –Dz.; Eldüren *Daday –Ks.; *Ürgüp –Nş.)

cağ (III) [**ca** (II), **caal, cag** (I), **cağlak** (I), **cağlıh** (I), **cağlık** (II), **cağu, cah** (III), **calık** (I)] Parmaklık, korkuluk. (*Çeşme –İz.; Uşhum *Yusufeli, Yavuz *Şavşat –Ar.; Kızılçakçak *Arpaçay, Bayburt –Kr.; –Ezc.; *Ahlat –Bt.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; –Dy.; Savrun *Divriği –Sv.; –Ank.)
[**ca** (II)]:(–Rz.)
[**caal**]: (–Dy.)
[**cag** (I)]: (*Nizip –Gaz.)
[**cağlak** (I)]: (Cumayanı –Zn.)
[**cağlıh** (I)]: (*Arapkir –Ml.)
[**cağlık** (II)]: (Cumayanı –Zn.; Çayır, Sofular *Zile –To.; –Ezc.; –El.; Karaözü *Gemerek –Sv.)
[**cağu**]: (–Sv.)
[**cah** (III)]: (–Sv.)
[**calık** (I)]: (–Isp.)

cağ (IV) [**ca** (VII), **cağca, cağlıḫ** (II), **cağlık** (III), **cağyiri, cak** (II), **cark, coğ** (III), **ça** (VI), **çağ** (I)**-1, çağevi, çağlık** (II) **-1, çağlık bucağı, çağtaşı** (II) **-1, çağyiri, çah -l, çak** (V), **çal** (VII), **çalık** (IV), **çañ** (I), **çarḫ** (I), **çark** (II), **çaylık** (II), **çol**] **1.** Lavabo, banyo. (Eflâni-Zn.; –Çr.; –Ama.; *Niksar, *Zile, Ziğdi *Erbaa –To.; Aybastı –Or.; –Kr.; Harput –El.; *Göksun –Mr.; Çepni *Gemerek, *Yıldızeli –Sv.; Bektaşlı –Yz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Mucur –Krş.; *Bor –Nğ.)
[**ca** (VII)]: (*Osmancık –Çr.; –Sv.; *Pınarbaşı –Ky.)
[**cağca**]: (Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.)
[**cağlıḫ** (II)]: (Kertmeağcamescit *Kangal –Sv.)

[**cağlık** (III)]: (–Kü.; *Mengen –Bo.; Ortaköy *Şarkışla –Sv.)
[**cağyiri**]: (*Bor –Nğ.)
[**cak** (II)]: (Haşhaşı –Ezc.)
[**cark**]: (*Divriği –Sv.)
[**coğ** (III)]: (*Zara –Sv.)
[**ça** (VI)]: (*Beşiktaş –Ist.; Ağrakos *Suşehri –Sv.; *Bünyan –Ky.)
[**çağ** (I) **-1**]: (Örenköyü *Emirdağ –Af.; Çekirge –Brs.; *Bornova –İz.; *Bayramiç –Çkl.; –Gr.; Aksaray –Ist.; *İnebolu –Ks.; *Zile –To.; *Refahiye –Ezc.; *Afşin –Mr.; Çepni *Gemerek, Kayı *Suşehri, *Koyulhisar –Sv.; Bektaşlı *Boğazlayan, *Çayıralan– Yz.; –Ank.; *İncesu, *Bünyan, *Pınarbaşı –Ky.; *Avanos –Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Karaman –Kn.)
[**çağevi**]: (–Nğ.)
[**çağlık** (II) **-1**]: (*Gemlik –Brs.; *Sivrihisar –Es.; Karabüzey *Araç –Ks.; *Ilgaz –Çkr.; Ezinepazarı *Merzifon ve köyleri –Ama.; Hacıilyas *Koyulhisar, Kayı *Suşehri –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Karahoca *Haymana, Hisarlıkaya *Polatlı –Ank.)
[**çağlık bucağı**]: (*Ilgaz –Çkr.)
[**çağtaşı**]: (–Kn.)
[**çağyiri**]: (*Bor –Nğ.)
[**çah -1**]: (–Sm.; –Gm.; Çayağzı *Şavşat –Ar.; –Ezc.; –Ank.)
[**çak** (V)]: (–Ezc.)
[**çal** (VII)]: (–Ist.; *Erciş –Vn.)
[**çalık** (IV)]: (Müslümsölöz *Orhangazi–Brs.; Çayırlı *Haymana–Ank.)
[**çañ** (I)]: (*Hekimhan –Ml.)
[**çarḫ** (I)]: (–Ist.; –El.; *Divriği–Sv.)
[**çark** (II)]: (*Divriği –Sv.)
[**çaylık** (II)]: (*Refahiye –Ezc.)
[**çol**]: (*Ahlat –Bt.)

2. Çamaşır teknesi. (*Göksun –Mr.)
3. Su yolu. (–El.)

cağ (V) [**ca** (IV), **cal** (III), **coğ** (I), **covuk, çağ** (III)**-4, çilte** (VII), **çivi** (I)] **1.** Çorap şişi. (–Kü.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; –Sn.; Engiz *Bafra –Sm.; –Ama.; Çamlıbel *Artova –To.; –Tr.; –Gm.; Kaptanpaşa *Çayeli –Rz. ve köyleri.; Çayağzı, Yavuz, *Şavşat, Erkinis, Uşhum *Yusufeli –Ar.; Taşburun *Iğdır, *Ardahan –Kr.; Cenciğe *Refahiye, Sosungu *Çayırlı –Ezc.; *Hozat –Tn.; Aşudu *Darende –Ml; *Ağın –El.; –Ur.; Eldelek *Elbistan –Mr.; *Gürün ve köyleri, Ortaköy *Şarkışla, *Gemerek ve köyleri, *Divriği ve köyleri, Tutmaç –Sv.; –Ky.; Değirmenli, Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**ca** (IV)]: (–Ml.; *Afşin –Mr.; *Kangal –Sv.)
[**cal** (III)]: (*Yusufeli –Ar.)
2. Şemsiye teli. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
[**coğ** (I)]: (Havsu* Kelkit –Gm.; Karaözü *Gemerek, *Gürün –Sv.)
[**covuk**]: (Tophane –Ist.)
[**çağ** (III) **-4**]: (–İz.; *Fatih –Ist.)
[**çilte** (VII)]: (–Ist.; *Ünye –Or.)
[**çivi** (I)]: (*Osmancık –Çr.; –Tr.; Dont *Fethiye –Mğ.)
3. [→ **cığa** (I) **-1**]

cağ (VI) [**ca** (I) **-1, 2**; **cağa** (IV), **ça** (VII), **çağ** (II), **çakak** (I) **-1**] **1.** Kağnının yan taraflarına, yükün düşmemesi için konulan ağaçlar. (*Osmancık –Çr.; *Çarşamba ve Köyleri –Sm.; *Merzifon, –Ama. ve çevresi; Çamlıbel *Artova, *Niksar, Bizeri –To.; *Bayburt –Gm.; *Refahiye –Ezc.; *Pasinler –Ezm.;

Şımkürek *Divriği, *Zara, Tutmaç, Çepni *Gemerek, Hacıilyas *Koyulhisar, –Sv.; İsgöbü *Bünyan, Akkışla, Zencidere –Ky.)
[ca (I) -2]: (*Pınarbaşı –Ky.)
[cağa (IV)]: (–El.)
[ça (VII)]: (*Alaca, *Sungurlu –Çr.; Çepni *Gemerek, Ortak *Şarkışla –Sv.; Küçükboymul –Yz.)
[çağ (II)]: (–Çr.; *Zile ve köyleri –To.; Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.; Çepni *Gemerek –Sv.; *Avanos –Nş.; Yapıntı *Mut, *Tarsus ve köyleri –İç.)
[çakak (I) -1): (*Ünye –Or.; Kayadibi –Gr.)

2. Ekin taşımaya yarayan kızakların altına konulan çatal ağaçlar. (*Mesudiye –Or.)
[ca (I) -1]: (–Sm.)

cağ (VII) Baldır kemiği. (*Keşap –Gr.)
cağ (VIII) [→ **çara** (I) **-2**]
cağa (I) [→ **caga** (I) **-1**]
cağa (II) [→ **cağ** (I) **-3**]
cağa (III) [→ **çağa** (I)]
cağa (IV) [→ **cağ** (VI) **-1**]
cağal cağal [→ **cığıl cığıl**]
cağana [→ **çatan** (I) **-6**]
cağart [→ **çalağan** (III)]
cağartlak kebabı [cağırtlak kebabı, cartlak kebabı] Ciğer, gırtlak vb. den yapılan kebap. (–Gaz.)
[cağırtlak kebabı]: (–Mr.; –Gaz.)
[cartlak kebabı]: (*Afşin, *Elbistan –Mr.; –Gaz.)
cağatayı [→ **çoraş** (I)]
cağaz Tarla biçildikten sonra, yerde kalıp tırmıkla toplanan başak. (Kızılca *Artova –To.)
cağca [→ **cağ** (IV) **-1**]
cağcın [→ **çalımlı**]
cağ çekmek [→ **çölenmek**]
cağçik [→ **çandı** (I) **-7**]
cağe [→ **cerge** (I) **-2**]
cağ etmek Kırıp dağıtmak. (Dişli *Bolvadin –Af.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; –Kn.)
cağıl (I) [→ **cav** (II) **-2**]
cağıl (II) [→ **cağıltı** (I) **-1**]
cağıl cağıl (I) Yığın yığın. (–Sm.)
cağıl cağıl (II) [→ **cığıl cığıl** (I) **-1**]
cağıl cuğul [cağur cuğur, cañgul cuñgul] Gürültü, çocuk gürültüsünü anlatır. (Araplı *Bozdoğan –Ay.; Uluşiran *Şiran –Gm.)
[cağur cuğur]: (*Ağın –El.)
[cañgul cuñgul]: (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
cağıldak (I) **[cağlak** (II) **-1, carcara** (II), **coğıldak, cöylek, çağalgan, çağçara, çağlagan, çağlak** (I), **çağlam, çağlān-ı, çağlar, çağşak** (III) **-2, çağva, çahlak, çalgam** (IV), **çallayuk, çanğlağa, çankıldak, çanlağı, çanşak, çardak** (II), **çavlan, çaylak** (I) **-1, çaylan** (II), **çelek** (III), **çırakman** (IV), **çoğlağan]** Çağlayan. (Kozluca *Keçiborlu –Isp.; Alâeddin *Acıpayam –Dz.; Cumayanı –Zn.; Havsu *Kelkit –Gm.; Karaözü *Gemerek –Sv.; Güllühüyük *Çiçekdağı –Krş.; Gözne *Mersin –İç.; Belkıs *Serik –Ant.)
[cağlak (II) **-1]:** (Önsen *Afşin, *Elbistan, Bertiz –Mr.)
[carcara (II)**]:** (Hala –Ar.)
[coğıldak]: (Çıtak *Çivril –Dz.)
[cöylek]: (–Ada.)
[çağalgan]: (*Mesudiye –Or.)
[çağçara]: (İslahiye –Rz.)
[çağlagan]: (Devri *Bucak –Brd.; *Kurşunlu, Saray –Çkr.; Harşit *Kelkit –Gm.; *Koyunlhisar –Sv.; *Ermenek –Kn.)

[**çağlak** (I)]: (*Eşme –Uş.; *Eğridir köyleri –Isp.; *Kandıra –Kc.; –Sm.; *Göksun –Mr.; Çepni *Gemerek –Sv.; Avşar, Pazarören *Pınarbaşı, *Bünyan –Ky.; *Ermenek –Kn.; *Bor –Nğ.; –Ada.; *Anamur, *Mut köyleri –İç.)

[**çağlam**]: (Göle *Ardahan, *Posof –Kr.; *Arapkir –Ml.)

[**çağlān -1**]: (*Susurluk –Ba.; *Ünye –Or.; –Kn.)

[**çağlar**]: (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.)

[**çağşak** (III) **-2**]: (–Ist.; Çeltik, *Anamur, *Tarsus –İç.)

[**çağva**]: (–Rz.)

[**çahlak**]: [–Kn.)

[**çalgam** (IV)]: (Erkinis –Ar.)

[**çallayuk**]: (Hatip *Ayancık –Sn.)

[**çanğlağa**]: (*Zile –To.)

[**çankıldak**]: (*Gerede –Bo.)

[**çanlağı**]: (Ambar *Ereğli –Kn.)

[**çanşak**]: (Bayat *İskilip –Çr.)

[**çardak** (II)]: (–Ky.)

[**çavlan**]: (*Susurluk –Ba.; Düzköy *Keşap –Gr.)

[**çaylak** (I) **-1**]: (*Tefenni –Brd.; *Anamur –İç.)

[**çaylan** (II)]: (Tekkeönü *Ereğli –Kn.)

[**çelek** (III)]: (Sarılar *Nallıhan –Ank.)

[**çırakman** (IV)] : (Akçakese *Beypazarı –Ank.)

[**çoğlağan**]: (*Zile –To.)

cağıldak (II) [**cıngırdak** (I) **-2, çıngırik, çıngırlavı**] Çocuk oyuncağı. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

[**cıngırdak** (I) **-2**]: (Küçükisa *Zile –To.; Karaözü *Gemerek –Sv.; *Haymana –Ank.; *Bünyan, *Pınarbaşı –Ky.)

[**çıngırik**]: (*Divriği –Sv.)

[**çıngırlavı**]: (–Ur.)

cağıldak (III) [→ **cakcakı** (II)]

cağıldak (IV) [**çakıldak** (VII)] Pis, dağınık (kimse). (Engiz *Bafra –Sm.)

[**çakıldak** (VII)]: (Çalış *Haymana –Ank.)

cağıldamak (I) [**cāl cūl etmek, cığıldamağ, cığıldamaḫ**] **1.** Gürültü etmek. (Yakaköy *Gelendost –Isp.; Çuvallı *Yeşilova, Yayla *Tefenni –Brd.; *Sarayköy köyleri, Alâeddin, Yukarı Karaçay *Acıpayam, Kavakköy *Çivril –Dz.; *Bornova –İz.; Cumayanı –Zn.; İmranlı –Ist.; –To.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**cāl cūl etmek**]: (İncirköy *Fethiye –Mğ.)

[**cığıldamağ**]: (Kerkük)

[**cığıldamaḫ**]: (–Kr.)

2. Öğüt verircesine ağır konuşmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

cağıldamak (II) [→ **cağlamak**]

cağıldaşmak Kavga etmek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

cağıldı [→ **cağıltı** (I) **-1**]

cağıllık [→ **çağıllı**]

cağıltı (I) [**cağıl** (II), **cağıldı, cağışdı, carıltı-l, cığıl cığıl** (I)**-5, cığıltı** (I) **-1, ciğilti, çığıltı**]: **1.** Gürültü, hafif gürültü. (Dişli *Bolvadin –Af.; *Eşme köyleri –Uş.; Yakaköy *Gelendost, Kozluca, İlyas *Keçiborlu –Isp.; *Tefenni, Çerçin –Brd.; *Acıpayam, Kavakköy *Çivril, *Sarayköy, Moraca, Çamköy* Çal –Dz.; Kavakiçi, Yenice *Simav –Kü.; Bozan –Es.; *Düzce –Bo; Cumayanı –Zn.; *Kandıra –Kc.; Sofular *Zile –To.; Denizli, Beşikdüzü *Vak-

fıkebir –Tr.; Karakoyunlu Aşireti *Serik, Aydınlı Aşireti *Manavgat –Ant.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[cağıl (II)]: (*Bornova –İz.)
[cağıldı]: (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
[cağışdı]: (*Ermenek –Kn.)
[carıltı-1]: (*Düzce –Bo.)
[cığıl cığıl (I) -5]: (*Çivril –Dz.; *Ermenek –Kn.)
[cığıltı (I) -1)]: (–Af. ve ilçeleri; –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; Dallıca *Nazilli –Ay.; –Mn.; *Bornova –İz.; İsmetiye –Brs.; Bozan –Es.; –Çr.; *Zile –To.; *Kelkit –Gm.; Çayağzı *Şavşat –Ar.; *Iğdır –Kr.; *Refahiye, *Çayırlı –Ezc.; –Gaz.; *Koyulhisar, *Kangal –Sv.; –Kn. ve ilçeleri; *Antakya –Hat.; Dont *Fethiye –Mğ.; Kerkük)
[çığıltı]: (*Taşköprü –Ks.; –Kn.)
2. Su gürültüsü. (Honaz –Dz.; *Refahiye –Ezc.; Bertiz –Mr; *Antakya –Hat.; Tutmaç, Tekerahma *Gürün, Karaözü, Çepni, *Gemerek, Palha *Divriği –Sv.)
[ciğilti]: (*Zile –To.)

cağıltı (II) Diken ağacı. (Alaçam, Engiz *Bafra –Sm.)

cağır cağır [→ cığıl cığıl (I) -4]

cağırtlak kebabı [→ cağartlak kebabı]

cağışdı [→ cağıltı (I) -1]

cağıştamak 1. [→ cığıştamak -1] 2. Kuru yaprak, kuru bitki ses çıkarmak, hışırdamak. (Arslanköy *Mersin –İç.)

cağıştatmak [→ cığıştatmak]

cağıştı 1. [→ cığıştı] 2. Zincir şakırtısı. (* Bor. –Nğ.)

cağızlanmak [→ cığızlanmak]

cağ kemiği [cā (VI), ca kemiği, çag kemiği] Kolun döner kemiği. (Çepni *Gemerek –Sv.)
[cā (VI)]: (*Göksun –Mr.; –Yz.)
[ca kemiği] : (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
[çag kemiği] : (*Ardahan –Kr.)

cağla [→ çağala]

cağlak (I) **[→ cağ (III)]**

cağlak (II) **[cağlan, cevrinti, çevlik** (II), **çevrengeç, çevrik** (II), **çevrim** (I), **çevrinti** (II), **çevrük** (II), **çezeké, çoplan -1]** **1. [→ cağıldak** (I)] **2.** Suyun akıntılı yeri, su çevirisi. (*Gemerek, Karanıdere *Şereflikoçhisar -Ank.; *Bünyan, Fakiekinciliği *Pınarbaşı –Ky.; Küçükçamurlu *Saimbeyli –Ada.)
[cağlan]: (Karaözü *Gemerek –Sv.)
[cevrinti]: (Telin *Gürün –Sv.)
[çevlik (II)**]:** (Narlıdere *Buldan –Dz.; –Ba.; *Afşin, *Elbistan –Mr.)
[çevrengeç]: (Erzin *Dörtyol –Hat.)
[çevrik (II)**]:** (–Isp.; *Ortaköy, *Çal –Dz.)
[çevrim (I)**]:** (–Rz.; Aşudu *Darende –Ml.)
[çevrinti (II)**]:** (–Ky.)
[çevrük (II)**]:** (*Taşova –Ama.; Dereköy –To.)
[çezeke]: (*Nazimiye –Tn.)
[çoplan -1] : (Besni –Adı.; –Gaz.; –Mr.;)

cağlama [→ çoraş (I)**]**

cağlamak [cağıldamak (II), **cavlamak** (II), **cığıldamak** (I), **cığıştamak -2]** Su ses çıkarmak, çağlamak. (*Gelendost –Isp.; Alâeddin *Acıpayam –Dz.; Cumayanı –Zn.; Havsu *Kelkit –Gm.; *Nazimiye –Tn.; Rumkuş –Ada.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[cağıldamak (II)**]:** (–Çr.; –To.; Denizli, Beşikdüzü, *Vakfıkebir –Tr.)
[cavlamak (II)**]:** (Rumkuş –Ada.)
[cığıldamak (I)**]:** (Bozan –Es; –Gaz.)
[cığıştamak -2]: (*Sorgun –Yz.)

cağlan [→ **cağlak** (II) **-2**]
cağlıḫ (I) [→ **cağ** (II)]
cağlıḫ (II) [→ **cağ** (IV) **-1**]
cağlık (I) [**cavlık**] Dokumada çözgü kalemlerinin sıralandığı bölüm. (Keren *Burhaniye –Ba.)
[**cavlık**]: (*Ezine –Çkl.)
cağlık (II) [→ **cağ** (III)]
cağlık (III) [→ **cağ** (IV) **-1**]
cağna [→ **çayan** (I) **-6**]
cağnak [→ **çara** (I) **-1**]
cağnamak [→ **çağnamak** (I)]
cağ olmak Parçalanmak. (*Ulubey –Uş.)
cağşak [**çaḫşaḫ, çahşak** (I), **çakşak** (II)] Gevşek, yerinden oynamış. (*Bünyan –Ky.)
[**çaḫşaḫ**]: (Karaözü *Gemerek –Sv.)
[**çahşak** (I)]: (–Gaz.)
[**çakşak** (II)]: (–Ur.; *Kilis –Gaz.; *Divriği –Sv.)
cağşamak (I) [→ **cığıştamak -1**]
cağşamak (II) [**cağşamaḫ, caḫşamaḫ, cığşamak, çağşamak, çaḫşamak** (I) **çakıtı çıkmak, çakıtlamak, çakşamak, çığşamak** (I), **çıkşamak**] Gevşemek, birbirinden ayrılmak, eskimek. (*Afşin, *Elbistan –Mr.; *Boğazlayan –Yz.; Güllühüyük *Çiçekdağı –Krş.; *Bünyan, *İncesu –Ky.)
[**caḫşamaḫ**]: (*Gürün –Sv.)
[**cığşamak**]: (*Dörtyol –Ada.)
[**çağşamaḫ**]: (–Kü.; –El.)
[**çağşamak**]: (Karaoğlanlı –Mn; *İzmit –Kc.; Taşkınpaşa *Ürgüp –Nş.; –Kn.)
[**çaḫşamak** (I)]: (–El.; *Kilis –Gaz.; Çöplü *Gürün –Sv.)
[**çakıtı çıkmak**]: (–Kn.)
[**çakıtlamak**]: (Aşudu *Darende –Ml. –Kn.)
[**çakşamak**]: (–Ist.; –El.; Gözene –Ml.; –Mr.; *Zara, Çöplü *Gürün, *Divriği –Sv.)
[**çığşamak** (I)]: (–Ada.)
[**çıkşamak**]: (*Antakya –Hat.)
cağşır [→ **çağşır** (III) **-1**]
cağ torba [→ **cağ** (I)- **3**]
cağu [→ **cağ** (III)]
cağur cuğur [→ **cağıl cuğul**]
cağ yiri [→ **cağ** (IV)**-1**]
cah (I) [→ **çarşak -3**]
cah (II) [→ **ça** (I)]
cah (III) [→ **cağ** (III)]
cahal [**cahel, cāhilce, cayıl, cehal, cehel** (II), **cıhal**] Genç, cahil. (Salman *Akkuş –Or.; Taşburun *Iğdır –Kr.; –Gaz.; Savrun *Divriği –Sv.; *Bor –Ng.)
[**cahel**]: (–Tr.)
[**cāhilce**]: (*Düzce –Bo.)
[**cayıl**]: (–Rz.)
[**cehel** (II)]: (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**cehal**]: (–Dy.)
[**cıhal**]: (*Reyhanlı ve köyleri –Hat.)
caḫana [→ **çayan** (I) **-6**]
cahanyandı Bir çeşit ipekli kumaş. (Taşburun *Iğdır –Kr.)
cahavel [→ **çaha** (I)]
caḫcaḫana Mısır tarlalarını domuzdan korumak için kullanılan ve gürültü yapan bir aygıt. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)
cahel [→ **cahal**]
caḫın [→ **çalkan -2**]
cāhilce [→ **cahal**]
cahil etmek Ziyan etmek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
cahlamak Gayret göstermek. (Tünges *Yusufeli –Ar.)

caḫşamaḫ [→ **cağşamak** (II)]
cak (I) [→ **çik** (III)]
cak (II) [→ **cağ** (IV) **-1**]
cak (III) **1.** [→ **cağ** (I) **-3**] **2.** [→ **cağ** (I) **-4**]
caka [→ **cağa** (III)]
cakak [**cakcağan, cakcān** (II), **calağan, cebik** (I), **çakıncık**] Saksağan. (Sürez, Kılavuzlar *Bozdoğan –Ay.; Çeltikçi, *Yenişehir –Brs.)
[**cakcağan**] : (Büyükafşar *Balâ –Ank.; –Krş.)
[**cakcān** (II)]: (*Mucur –Krş.)
[**calağan**]: (İncesu *Dinar –Af.)
[**cebik** (I)]: (Akçadağ –Ml.)
[**çakıncık**]: (Kadıçiftliği –Ist.)
cakar [**cehar, ceker**] **1.** Acem şalı gibi nakışlı şeyleri işlemekte kullanılan, şal dokumaya yarayan tezgâh. (–Gaz.; Yerkesik –Mğ.)
[**cehar**]: (-Sv.)
[**ceker**]: (*Gürün –Sv.)
2. Nazilli dokumalarından çift dürüm bir çeşit keten. (*Ermenek –Kn.)
cakcaban [→ **cakcak** (I)]
cakcağan [→ **cakak**]
cakcaḫı [→ **cakcakı** (II)]
cakcak (I) [**caca** (I), **cagak, cakcaban, cakçıbırak, cakgala, cakıldak** (II), **cakkabak, cakkala, cakkalak kuşu-1, cakkavaz, cakkavı** (I), **cakkavu, capçak ağızlı -2, carcar** (I), **carcara** (I), **carcarı-1, carcur** (II), **carıldak, cayrak** (I), **cebcek, cekcek** (III), **cekceki** (II), **cekcek kuşu** (II), **cepcek, cevcek, cevcerek, cevceve, cığalak** (I), **cıkcık** (V)**-1, cıvcık** (III), **cikcik** (II), **civcik** (II), **çabcık** (I), **çakanak** (II), **çakcavar, çakçak** (I), **çakçavar, çakçavel, çakıldak** (IX), **çepçek**] Geveze, dedikoducu. (Kızılköy, Çiftlik *Dinar –Af.; –Isp.; *Yeşilova köyleri, Çerçin, Yusufça *Gölhisar –Brd.; *Sarayköy, Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Kü.; –Bil.; Tokat, Bozan –Es.)
[**caca** (I)]: (–Çr.)
[**cagak**]: (İshak *Gölhisar –Brd.)
[**cakcaban**]: (Çerçin –Brd.)
[**cakçıbırak**]: (*Korkuteli, *Elmalı –Ant.)
[**cakgala**]: (*Sivrihisar –Es.)
[**cakıldak** (II)]: (–Af.)
[**cakkabak**]: (*Eğridir –Isp.)
[**cakkala**]: (*Sivrihisar –Es.)
[**cakkalak kuşu -1**]: (–Af.)
[**cakkavaz**]: (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
[**cakkavı** (I)]: (Bereketli *Tavas –Dz.; –Mr.; *Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri –Hat.; *Bünyan –Ky.; –Ada.)
[**cakkavu**]: (Akçakuşağı –Ada.)
[**capçak ağızlı -2**]: (–Mn.)
[**carcar** (I)]: (Hisar *Sarayköy –Dz.; *Bornova –İz.; –Brs.; –Kü.; –Es.; *Kandıra –Kc.; Tepe *Seben, *Düzce –Bo.; *Merzifon –Ama.; *Boyabat –Sn.; *Ünye köyleri –Or.; *Görele –Gr.; *Maçka –Tr.; Salarha –Rz.; Ericek, Çardak –Mr.; *Bor –Nğ.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**carcara** (I)]: (Gündoğdu –Rz.)
[**carcarı -1**]: (Karakuş *Ünye –Or.)
[**carcur** (III)]: (Sürez *Bozdoğan –Ay.; –Kü.; *Mesudiye –Or.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; Çepni *Gemerek –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**carıldak**]: (*Göynük –Bo.)
[**cayrak** (I)]: (Hamzabali *Bozdoğan –Ay.)

[**cebcek**]: (Ortaköy –Ist.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Yarma *Hadım –Kn.)
[**cekcek** (III)]: (*Bünyan –Ky.)
[**cekceki** (II)]: (*Gemerek –Sv.)
[**cekcek kuşu** (II)]: (–Çr.)
[**cepcek**]: (*Beyşehir –Kn.)
[**cevcek**]: (*Gürün –Sv.)
[**cevcerek**]: (*Düzce –Bo.)
[**cevceve**]: (*Sarıkamış –Kr.)
[**cikcik** (II)]: (Yayla *Tefenni –Brd.; *Ereğli –Kn.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[**cığalak** (I)]: (Sulusaray *Artova –To.)
[**cıkcık** (V) **-1**]: (Hamzabali *Bozdoğan –Ay.; –Ama.)
[**cıvcık** (III)]: (–Yz.; –Kn.)
[**civcik** (II)]: (Dereçin *Bolvadin –Af.; –Kn.)
[**çabcık** (I)]: (*İskilip –Çr.)
[**çakanak** (II)]: (İsmetiye –Brs.)
[**çakcavar**]: (–Ama. Azeri köyleri.)
[**çakçak** (I)]: (Kurna –Brd.; Alâeddin *Acıpayam –Dz.; –Mn.; *Sivrihisar –Es.; *Birecik –Ur.)
[**çakçavel**]: (*Ardahan –Kr.)
[**çakıldak** (IX)]: (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Bereketli *Tavas –Dz.; –Mn.; Yeniköy –Ba.; –Sn.; –Sm.; Yakaköy *Fethiye –Mğ.)
[**çepçek**]: (–Kn.)

cakcak (II) [**çıkçık**] **1.** [→ **culuk**] **2.** Ağaçkakan. (Kapıköy *Maçka –Tr.; Argıthanı –Kn.)
[**çıkçık**]: (–Kü.; Kesirik –El.)

cakcak (III) [→ **cakcakı** (II)]

cakcakı (I) [→ **cekcek** (II)]

cakcakı (II) [**cağıldak** (III), **cakcaḫı**, **cakcak** (III), **cekcek** (I), **cekceko** (I), **cıkcıka**, **çaḫçaḫ**, **çaḫçaḫa**, **çahraḫ** (II), **çakçak** (II), **çakçaka**, **çakçakı**, **çakıldavuk**] Değirmende buğdayın bittiğini haber veren bir aygıt. (Uşhum *Yusufeli –Ar.; –Mr.; –Gaz.; *Antakya –Hat.)
[**cağıldak** (III)]: (*İskilip –Çr.)
[**cakcaḫı**]: (–Gaz.)
[**cakcak** (III)]: (Yolbaşı, Seyidere –Rz.)
[**cekcek** (I)]: (*Gemerek –Sv.)
[**cekceko** (I)]: (–Kr.)
[**cıkcıka**]: (–Kn.)
[**çaḫçaḫ**]: (*Erciş –Vn.; Cinis *Aşkale –Ezm.)
[**çaḫçaḫa**]: (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)
[**çahraḫ** (II)]:(Uluşiran *Şiran–Gm.)
[**çakçak** (II)]: (*Kandıra –Kc.; –Gm.; –Rz.; Erkinis *Yusufeli, *Şavşat –Ar.; *Refahiye, Sasunga –Ezc.)
[**çakçaka**]: (Kerkük)
[**çakçakı**]: (*Yusufeli –Ar.)
[**çakıldavuk**]: (*Karaman –Kn.)

cakcan (I) [→ **cücük** (I) **-1**]

cakcān (II) [→ **cakak**]

cak cuk [**cakır cakır**] Şapırtılı sakız çiğnemeyi anlatır. (*Düzce –Bo.)
[**cakır cakır**]: (–Sm.)

cakçıbırak [→ **cakcak** (I)]

cā kemiği [→ **cağ kemiği**]

cakgala [→ **cakcak** (I)]

cakgıl [→ **cakkıl** (I)]

cakıl (I) [→ **çağıl** (I) **-1**]

cakıl (II) [**cakkal, cakkıl** (II), **cıcılı, cicar, cicil** (II), **çiçili**] Solucan. (*Şile –Ist.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)
[**cakkal**]: (Uşhum *Yusufeli –Ar.)
[**cakkıl** (II)]: (*Yusufeli –Ar.)
[**cıcılı**]: (Engiz *Bafra –Sm.)
[**cicar**]: (Cinciva *Hemşin –Ar.)
[**cicil** (II)]: (Anaraş *Sürmene –Tr.)
[**çiçili**]: (Şimşirli, Güneyce *İkizdere –Rz.)

cakıl (III) [→ **cakkıl** (I)]

cakıldak (I) [→ **çağıldak** (I)]
cakıldak (II) [→ **cakcak** (I)]
cakılı [**cuga** (II) **-2**] Kargaya benzeyen, eti yenen bir kuş, karatavuk. (Höketçe *Saimbeyli –Ada.)
[**cuga** (II) **-2**]: (Yumrutaş *Acıpayam –Dz.)
cakır cakır [→ **cakcuk**]
cakır cakır etmek [→ **cığıştamak -1**]
cakka (I) [**çalan** (II), **çalık** (V) **-1**, **çalkavuş**] Aceleci, sabırsız. (Denizli, Beşikdüzü, *Vakfıkebir –Tr.; –Kn.)
[**çalan** (II)]: (–Ist.)
[**çalık** (V) **-1**]: (Karahoca –Ank.)
[**çalkavuş**]: (Dursunbeyli –Ba.)
cakka (II) [→ **cee** (I) **-1**]
cakkabak [→ **cakcak** (I)]
cakkadek [**çakkadak**] Birdenbire, yerli yersiz. (–Af.)
[**çakkadak**]: (*Turgutlu –Mn.)
cakkal [→ **cakı** [II)]
cakkala [→ **cakcak** (I)]
cakkalak kuşu 1. [→ **cakcak** (I)] **2.** Doymak bilmeyen, obur. (–Af.)
cakkamak Başıboş gezmek. (Dont *Fethiye –Mğ.)
cak kargası 1. Yavru karga. (*Taşköprü –Ks.) **2.** Küçük kara karga. (*Zile –To.)
cakkav [**cakkavı** (II)] Hoppa. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; –Mr.)
[**cakkavı** (II)]: (Aşudu *Darende –Ml.; *Kozan –Ada.)
cakkavaz [→ **cakcak** (I)]
cakkavı (I) [→ **cakcak** (I)]
cakkavı (II) [→ **cakkav**]
cakkavu [→ **cakcak** (I)]
cakkıl (I) [**cakgıl, cakıl** (III), **cakkol, cakkul, catkıl, cekkil, çakkal, çekkel** (II)] Sucu omuzluğu. (–Bo.; Utav *Yusufeli –Ar.; –Ezm. ve ilçeleri; *Tercan –Ezc.;)
[**cakgıl**]: (–Ezm.)
[**cakıl** (III)]: (Çıknış *Tercan –Ezc.)
[**cakkol**]: (Posur *Kelkit –Gm.)
[**cakkul**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**catkıl**]: (*Bayburt –Gm.)
[**cekkil**]: (*Divriği –Sv.)
[**çakkal**]: (–Ezm.)
[**çekkel** (II)]: (Yukarısöğütönü –Es.)
cakkıl (II) [→ **cakıl** (II)]
cakkıramak İstekle içten gülmek. (–Mğ.)
cakkol [→ **cakkıl** (I)]
cakkul [→ **cakkıl** (I)]
cakşır [→ **çağşır** (I)]
cakva Kaşık yapmakta kullanılan bıçak. (Yoncalı *Şavşat –Ar.)
cal (I) Birbirine dargın olanların söyledikleri sözler. (*Çerkeş –Çkr.)
cal (II) [→ **çal** (VI) **-1**]
cal (III) [→ **cağ** (V) **-1**]
cal (IV) [→ **çal** (III)]
cal (V) **1.** Bedel. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn) **2.** Gündelik. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
cala (I) [→ **çala** (IV)]
cala (II) [→ **çal** (I) **-3**]
cala (III) [→ **çağala**]
cālā (IV) [→ **çıltak** (I)]
cala (V) [→ **çala** (I) **-1**]
calaba Dalgıcın havayı değiştiremiyerek ağzının eğrilmesi, dilinin tutulması. (Bozburun*Marmaris –Mğ.)
calağan [→ **cakak**]
calağan otu [→ **çalağan** (II)]
calaḫ Ek. (Taşburun *Iğdır –Kr.)
calak [→ **çalak** (IV) **-1**]
calamaḫ (I) Parçaları biribirine eklemek, dikmek. (*Iğdır –Kr.)
calamaḫ (II) [→ **çilemek** (II)]
calamah (III) Başına belâ etmek.(–Kr.)
calamak [→ **çilemek** (II)]

calamuk [→ **cımık** (II) **-1**]
calan [→ **ceran** (II) **-1**]
calangu Kahramanlık, zafer. (*Urla –İz.)
calañmaḫ [→ **calanmak, calañmak**]
calanmak, calañmak [**calañmaḫ**] Dökülmek. (Bölükbaş *Selim, İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; Kerkük) [**calañmaḫ**]: (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
calap calap (I) Bol bol, taşa taşa (suhk,). (Çayır, Sofular *Zile –To.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; –Gaz.; –Sv.)
calap calap (II) Çabuk çabuk. (–To.)
calas Yeşil fasulye. (*Şebinkarahisar –Gr.)
calav (I) [→ **çor** (II) **-2**]
calav (II) [**çeykel** (III)] Kılıksız. (Köröküler *Yalvaç –Isp.)
[**çeykel** (III)]: (–Or.)
calavlamak Tarlalardan, kısa zamanda çok ot toplamak. (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)
calay [**cıldır** (II)] Dilsiz, kekeme, peltek konuşan (kimse). (–Bo.; –Çr.; *Daday, *Kargı, *Taşköprü, *İnebolu –Ks.; *Boyabat –Sn.; –Ank.)
[**cıldır** (II)]: (Kabaca *Uluborlu –Isp.)
calayır [→ **carı**]
calaz (I) [**cegen** (I) **-2, ceğen -2, çalaz -1, 2**] **1.** Mısır koçanı, sapı. (Çaltı *Gelendost –Isp,; –Çr.; *Vezirköprü –Sm.; Sarayözü, Ziyere, *Merzifon, Efte, Zıgala, Ezine –Ama.; Çilehane *Reşadiye, *Niksar, *Zile, Sulusaray *Artova, Mürüs *Erbaa –To.; Karakuş *Ünye –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Ağrakos *Suşehri, *Kangal, Sincan *Divriği –Sv.; Hasandede *Keskin –Ank.)
[**cegen** (I) **-2**]: (–Kr.)
[**ceğen -2**]: (–Kr.)
[**çalaz -1**]: (–To.)
2. Sararmış ekin. (–Sn.; –Sm.) **3.** Cılız ekin. (*Kangal, Ortaköy, Hüyük *Şarkışla, Tutmaç, *Koyulhisar, Ulaş –Sv.) **4.** Biçilirken dökülen, sonradan toplanan tahıl. (–Ama.; –To.) **5.** Kuru ağaç, dal, yaprak. (–To.)
[**çalaz -2**]: (–To.)
calaz (II) Karışık. (Engiz *Bafra (–Sm.)
calba [**calha**] **1.** [→ **çalba -2**] **2.** Öküz kuyruğu bitkisi. (Tokat –Es.; Lohan, *Kilis –Gaz.; Izgın *Elbistan, Taşoluk *Göksun –Mr.; –Yz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank; Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; Güğü *Elmalı –Ant.)
[**calha**]: (Türkmen aşireti, Yeniköy *Bünyan –Ky.)
canbalandırmak [→ **cabbalamak**]
calbalanmak [**calpalanmak**] Çalkalanmak, sallanmak (sıvı hk.) (–Krş.).
[**calpalanmak**]: (Küçükboymul –Yz.)
calbuk [**cudayma**] Leblebi. (*Kemaliye –Ezc.)
[**cudayma**]: (*Keskin köyleri –Ank.)
cal cul etmek [→ **cağıldamak** (I) **-1**]
calçı Çırak. (Karaçay aşireti, Başböyük *Kadınhanı –Kn.)
calduragin Çiş yap (anlamında kullanılır). (Uluşiran *Şiran –Gm.)
cale [→ **calit**]
caleps Fındığın yeşil kabuğunu ayırma: *Caleps zamanı gelī.* (Anaraş *Sürmene –Tr.)

calga 1. Ağacın kökünden biten sürgün, piç. (Babik *Pötürge –Ml.) 2. Ağaç aşısı: *Calgalı ağaç*. (*Zile –To.)

calgavuç [**calgavuş** (I)] Tava. (Kadıçiftliği –Ist.)
[**calgavuş** (I)]: (Çilehane *Reşadiye –To.)

calgavuş (I) [→ **calgavuç**]

calgavuş (II) [**çalgavuş**] Acele ve düzensiz iş gören. (*Çal –Dz.)
[**çalgavuş**]: (Yerkesik –Mğ.)

calgazan [**calgızan, calḫasan, calḫazan, calkasan** (I), **calkazan -1, 2, 3; callahı, camgamacı, cangaza, cankaza, carbazan -1, cartazan** (II), **cılgazan -1, çalgazan -2, çalğazan, çalkazan -1**] 1. Geveze. (Bademli *Dinar –Af.; *Eğridir, Örkenez *Yalvaç –Isp.; *Sarayköy, *Çal, *Buldan –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Edremit, *Gönen –Ba.; –Kü.; Tokat –Es.; *Boyabat –Sn.; Yavuz *Şavşat –Ar.; *Refahiye –Ezc.; Aşudu *Darende –Ml.; Sadıklar *Akseki –Ant.)
[**calgızan**]: (*Sarayköy ve köyleri –Dz.)
[**calḫasan**]: (Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**calḫazan**]: [*Arapkir –Ml.)
[**calkasan** (I)]: (Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**calkazan -1**]: (*Alaşehir –Mn.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**camgamacı**]: (Yanpar –İç.)
[**cangaza**]: (Baklalı *Çatalca, Yeniköy –Ist.; Nilüfer –Brs.; *Zile –To.; *Boyabat –Sn.; –Or.; Mencilis *Keşap –Gr.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; Köşker –Krş.; –Ed.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.; *Çorlu, *Saray –Tk.)
[**cankaza**]: (–Çr.)
[**carbazan -1**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**cartazan** (II)]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**cılgazan -1**]: (Güney *Araç –Ks.)
[**çalgazan -2**]: (–Dz.; –Mn.; Yeniköy –Ba.; –Kü.; Tokat, İkipınar *Mihalıççık –Es.; *Refahiye ve köyleri –Ezc.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**çalğazan**]: (Yavuz *Şavşat –Ar.)
[**çalkazan -1**]: (*Eşme –Uş.; *Tefenni, *Bucak –Brd.; *Acıpayam –Dz.; *Edremit –Ba.; *Mustafa-Kemal Paşa –Brs.; Gömele *Söğüt –Bil.; –Çr.; Harput –El.)
2. Her şeye karışan. (*Eğridir –Isp.; –Ba.)
[**calkazan -2**]: (–Ml.)
3. İş bozan, oyun bozan. (*Eğridir –Isp.; *Akhisar, İlyaslar –Mn.; *Kurşunlu –Çkr.) 4. Yaramaz, haşarı. (İlyaslar *Kırkaağaç –Mn.)
[**callahı**]: (–Ky.)
5. İşten kaçan, tembel. (*Ağın, *Keban –El.)
[**calkazan -3**]: (*Bor –Nğ.)

calgazanlık Komiklik. (Derbent –Dz.)

calgıcı [→ **cığız** (I) **-1**)]

calgımak [→ **cığızlanmak**]

calgın [→ **çalgın** (I) **-1**]

calgızan [→ **calgazan -1**]

calgu [→ **çalgıç** (III)]

calğan tayak Kavga edenleri ayıranın kavgacılardan yediği dayak. (Karaçay aşireti. (Başhöyük, *Kadınhanı –Kn.)

calha [→ **calba -2**]

calhala [→ **carhala**]

calḫama [→ **çalkama** (I) **-1**]

calḫasan [→ **calgazan -1**]

calḫazan [→ **calgazan -1**]

calık (I) [→ **cağ** (III)]

calık (II) Kolak dokunurken enine atılmış kıl sicim. (*Tire –İz.)

calım [**calımas**] Çalım, gösteriş. (Başpınar *Tefenni –Brd.)

[**calımas**]: (Mençek *Ermenek –Kn.)

calımas [→ **calım**]

calın (I) İs. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

calın (II) Yele. (Kırım Türkleri.)

calındırmak [**calındırtmak**] Yalvartmak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

[**calındırtmak**]: (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

calındırtmak [→ **calındırmak**]

calınlandırmak İslendirmek. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

calınlanmak İslenmek. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

calınlatmak İslemek. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

calınmak [→ **çalınmak** (II) **-1**]

calim [→ **celim toprak**]

calit [**cale, cavlız**] Sincap. (*Niksar –To.)

[**cale**]: (–To.)

[**cavlız**]: (–Gr.)

calkasan (I) [→ **calgazan-1**]

calkasan (II) [**calp** (II)] İçi geçmiş, sulanıp bozulmuş: *Karpuzlar calkasan olmuş.* (*Bor –Ng.)

[**calp** (II)]: (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

calkasanlık Cıvıklık, fazla hafiflik. (*Bor –Ng.)

calkasanı olmak Fazla gevşeyip sulanmak. (*Bor –Ng.)

calkazamak Usandırmak, rahatsız etmek. (–Ky.)

calkazan 1. [→ **calgazan -1**] 2. [→ **calgazan -2**] 3. [→ **calgazan -5**] 4. Şakacı, alaycı. (–Ml.)

calkazanlık [**çalkazanlık**] Gevezelik. (Hamurcu *İncesu –Ky.)

[**çalkazanlık**]: (Sancaklıboz, İğdecik –Mn.)

calkımak [→ **cayfallamak**]

calku Hamam havlusu. (*Sason –Sr.)

calkur Çam ağacının, kesildikten sonra geride kalan çürümüş kökü. (Kapıköy *Maçka –Tr.)

calla 1. [→ **cıyındırık**] 2. Fırında pişirilen patlıcanlı et. (Ortabereket –Ank.; –Kn.)

3. Türlü yemeği. (Kızıllar *Karaman –Kn.)

callahı [→ **calgazan -4**]

callak Yobaz. (Mençek *Ermenek –Kn.)

callak cullak Üstü başı perişan. (Mençek *Ermenek –Kn.)

callamak [→ **çallamak** (I) **-1**]

calmak (I) [→ **çalmak** (I)]

calmak (II) Süpürmek. (Dont *Fethiye –Mğ.)

calmak (III) [→ **çalmak** (II)]

calp (I) [→ **çalp**]

calp (II) [→ **calkasan** (II)]

calplanmak [→ **calbalanmak**]

calp calpta [**cıbıldak** (I) **-1**] Kararsız, şaşırmış durumda: *Ahmet calp calpta gitti ne kaldı.* (*Karaisalı –Ada.)

[**cıbıldak** (I) **-1**]: (Sürez *Bozdoğan -Ay.)

caltı [→ **çaltı** (I) **-1**]

caluka [→ **cistik**]

cam (I) [**cem** (III)] Tencere. (Meryem *Çıldır –Kr.)

[**cem** (III)]: (*Çıldır –Kr.)

cam (II) [→ **camat**]

cam (III) **1.** Lâmba şişesi. (Güveçlik, Honaz –Dz.) **2.** Lamba haznesi. (–Gr.)

cama [→ **cem** (II)]

camadan Açıkgöz. (Abana *Bozkurt –Ks.)

camadanı Erkeklerin sarık şeklinde başa bağladıkları bir çeşit yemeni. (Kerkük)

camadar Tellâk. (*Iğdır –Kr.)

camah, camaḫ (I) Yosun. (Mengeser *Beyazıt, İrişli, Bayburt *Sarıkamış, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

camah (II) Sığırların dişlerinde olan bir hastalık. (Mengeser *Beyazıt –Kr.)

camaḫ bağlamaḫ Yosun tutmak. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

camal Kümbet denilen ısınma aracı. (Yeniköy –Ba.; –Çkl.; Pazarcık *Bozüyük –Bil.; –Es.; Türkgücü, Muratlı *Çorlu –Tk.)

camala Harman sonu düzenlenen eğlence. (Bereketli *Tavas –Dz.; Ulucak *Menemen –İz.)

caman [→ **cudam** (I) **-2**]

camar [→ **çalmar**]

camat [**cam** (II)] Saç demeti. (Anaraş *Sürmene –Tr.)

[**cam** (II)]: (Anaraş *Sürmene –Tr.)

camata [→ **çomata**]

camavluk Yamalık. (Çilehane *Reşadiye –To.)

camazak Şaşkın. (Yeniyapan *Gerede –Bo.)

camba [→ **comba** (I) **-1**]

cambak etmek [→ **çimmek** (I)]

cambalak [→ **combalak**]

cambalaz [→ **cırcır** (I)]

cambara [→ **cembereyh**]

cambaz Birbirine geçmiş iki zincirin herhangi bir halkasına sokulan çomak. (–Bo.)

cambıl cambıl Bir şey içindeki suyun çalkanırken çıkardığı sesi anlatır. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cambıt Bağ bozulduktan sonra yetişen küçük taneli, döküntü üzüm. (Zeyve *Söğüt, *Gölpazarı –Bil.)

cambul cumbul [→ **cabbık cabbık**]

cambul cumbul yemek Beceriksizce yemek. (*Silifke –İç.)

cambuldamak [→ **cumbıldamak**]

cambur cumbur [→ **cabbık cabbık**]

camburt Yaylalarda yetişen ve kökünden hayvan bitini öldürmeye yarayan ilâç yapılan bir ot. (Şıhlar *Ulubey –Or.)

cambuş [→ **çambuş** (I)]

cambuz [→ **comba** (I) **-1**]

camçaka [→ **çamçaka**]

camçı [**çamçı** (II)] Yamçı. (Çilehane *Reşadiye –To.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

[**çamçı** (II)]: (Kadıçiftliği –Ist.)

cam çiçeği Itır. (Çiftlik *Dinar, Dişli *Bolvadin –Af.; *Senirkent, *Uluborlu, İlyas *Keçiborlu, Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Akçaköy, Salda *Yeşilova –Brd.; Kerem *Burhaniye –Ba.; Fili *Biga –Çkl.)

cam deliği Pencere. (Karamanlı *Tefenni -Brd.)

camdı [→ **çamdı -1**]

cameş [→ **comba** (I) **-1**]

camfır [**canfur, çanfır** (I)] Patiska. (*Bor –Nğ.)

[**canfur**]: (*Bor –Nğ.)

[**çanfır** (I)]: (Bahçeli *Bor –Nğ.)

camgamacı [→ **calgazan -1**]

camgöz (I) Papaz. (–Gaz.)

camgöz (II) [**camkos**] Üzüm tevekllerinin köklerini mahveden bir kurt. (Ziyere –Ama.)

[**camkos**]: (–Ama.)

camgöz (III) Afacan çocuk. (*Lüleburgaz –Krk.)

camgur [cangur (I)] Şalgam. (–Sv.)

[cangur (I)]: (–Sv.)

camhar Kaynamış, pekmez olmaya hazır üzüm suyu. (*Antakya –Hat.)

camış [→ camız]

camız [camış, çamız] Manda. (–Uş.)

[camış]: (–Kr.)

[çamız]: (–Ank.)

camız baklası Yabanî bakla. (–Isp.)

cami guşu (I) Camiye erken gidip geç çıkan, beş vakit namazını toplulukla kılan kişi. (*Bor –Ng.)

cami guşu (II) **1.** Serçe. (Fili *Biga –Çkl.; –Sm.) **2.** Kırlangıç. (*Marmaris –Mğ.)

cam kırığı Cam göbeği rengi. (–Ezm.)

camkos [→ camgöz (II)]

camlı ışık Lamba. (Şehmusa, Şehli *Piraziz –Gr.)

camlıtaş Mermer. (Sulusaray –To.)

campil Ampul. (Karahisar *Tavas –Dz.)

camra (I) Şîrpençe de denilen bir çıban. (–Gaz.)

camra (II) **1.** Kurbağa yumurtası. (Lohan –Gaz.) **2.** Bukalemun. (Kayışlı –Mr.)

camsıtmak 1. [→ çamsıtmak (I) -1] **2.** Kandırmak. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

camşurtmak Taşımak. (*Safranbolu –Zn.)

camtası Hamam tası. (*Kilis –Gaz.)

camtaşı **1.** Kuvars. (Ortaköy *Çal –Dz.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; –Gaz.) **2.** Zımpara. (–Mr.)

camuka Küçük hamsi. (*Tirebolu –Gr.)

camurlamak Katlayıp bir araya getirmek: *Ola, şunun ağzını burnunu camurla da gel.* (Uluşiran *Şiran –Gm.)

camuskıran Yirmi Nisan. (*Ahlat –Bt.)

cana (I) Büyükanne. (Abana –Ks.)

cana (II) Denize doğru uzanan kaya parçaları. (*Gerze –Sn.)

cana (III) **1.** [→ çayan (I) -2] **2.** [→ çayan (I) -6]

canak **1.** Toprak veya bakır kap. (–To.; Danışman *Fatsa –Or.; Kapıköy *Maçka –Tr.; *Gürün –Sv.) **2.** [→ çinik (III)]

cañala cuñala [cañama] Gürültü, kaynaşma bildirir. (*Gazipaşa –Ant.)

[cañama]: (*Afşin –Mr.)

can alıcı **1.** Azrail. (*Bor –Ng.; –İç.) **2.** Öldürücü hastalık. (*Bor –Ng.)

cañama [→ cañala cuñala]

canantav Yanardağ. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

canaravar [canava, canıvar, cenavar, çanavar (II)] Kurt, canavar. (*Iğdır –Kr.)

[canava]: (Bekilli *Çal –Dz.)

[canıvar]: (Bereketli *Tavas, Oğuz *Acıpayam, *Çivril çevresi –Dz.; –Ky.)

[cenavar]: (*Akkuş –Or.; –Gaz.)

[çanavar (II)]: (Dont *Fethiye –Mğ.)

canaşı Ölünün ardından, canı için verilen yemek. (*Mesudiye –Or.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Ky.)

canava [→ canaravar]

canavar Domuz. (–Ama.)

canavi [canevi-l, cenev-l, conevi] Kalp, yürek. (Keçek *Oltu –Ezm.)

[canevi-l] (Karaağaç –Isp.; –Ml.)

[cenev-l]: (*Yalvaç –Isp.)

[conevi]: (Havsu *Kelkit –Gm.)

cañay (I) [**cañıay**] Yeni ay. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[**cañıay**]: (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
canay (II) [→ **çardaḫ -4**]
canayaklı [**cancuk** (II)] Aceleci. (Müräs *Erbaa –To.)
[**cancuk** (II)]: (*Tosya –Ks.)
canaz Sinirli. (Sincan *Divriği –Sv.)
canbar Alış verişte ara bulan. (Yörükler, Çaypınar *Salihli –Mn.)
canbara Pulluğu tekerleğe bağlayan halka. (Şalcı, Cevizli *Şavşat –Ar.)
can bezi Omurilik soğanı. (*Yıldızeli –Sv.)
cancal (I) [→ **çama** (I)]
cancal (II) Karga. (Buhara göç. –Ist.)
cancal (III) Karma karışık, sık, biribirine girmiş. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)
cancan (I) Ağaç çubuklarla oynanan bir çocuk oyunu. (Eraslan, Suluca, –Ama.)
cancan (II) [→ **cırcır** (I)]
cancana (I) [**cancañga**] Yakın, yanyana. (Uluşiran –Gm.)
[**cancañga**]: (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
cancana (II) Kırmızı ve yeşil renkli, güveyi yeleği yapılan ipekli kumaş. (Dişli *Bolvadin –Af.)
cancañga [→ **cancana** (I)]
cancan olmak Ortak olmak. (–Yz.)
cancar [→ **carcar** (II)]
can cara [**can cere**] Derman, güç: *Bu sene çok çalıştığımdan canım caram kalmadı.* (Danışman *Fatsa –Or.)
[**can cere**]: (–Yz.; *Bor –Ng̃.)
cancavluk Havlu. (Kadıçiftliği –Ist.)
can cere [→ **can cara**]
cancır [**cancōr**] Yoncaya zarar veren bir çeşit tırtıl. (*Erciş –Vn.)
[**cancōr**]: (–Vn.)
cancikten düşme Dölden kesilme. (Ersis *Yusufeli –Ar.)
cancoloz [**cangaloz, cangoluz**] **1.** Cadı. (*Bucak –Brd.)
[**cangaloz**]: (*Saray –Tk.)
2. Vampir. (*Kırkağaç –Mn.)
[**cangoluz**]: (*Kırkağaç –Mn.)
cancor [→ **cancır**]
cancuk (I) [→ **capcak**]
cancuk (II) [→ **canayaklı**]
cancur (I) Patlıcanla yapılan bir çeşit yemek. (Kullar *İzmit –Kc.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)
cancur (II) [**çançur**] Kırmızı, siyah erik. (Çayağzı *Şavşat, *Yusufeli –Ar.; *Digor, İrişli, Bayburt, *Sarıkamış, *Ardahan ve köyleri, *Posof köyleri, –Kr.; *Bayazıt –Ağ.)
[**çançur**]: (*Çıldır –Kr.)
can çekmek Can çekişmek. (*Kilis –Gaz.)
can darlığı kar Lapa lapa yağan kar. (Alibeyhöyüğü *Çumra –Kn.)
candı [→ **çandı** (I) **-5**]
can dili Göğüs. (*Daday –Ks.)
cane [→ **çayan** (I) **-6**]
canefe [→ **cenefe**]
canelik Derelerin denizle birleştiği yer. (–Gr.)
caneriği Kayısı. (Telin *Gürün –Sv.)
canet Araba tekerleğinin çevresindeki demir. (–Ant.)
canevi **1.** [→ **canavi**] **2.** Kalbin altı, göğüs kemiğinin bittiği yer. (–Af.; –Gaz.) **3.** İnsanın en nazik yeri. (–El.)
canfas Çuval, ot minder, ot yastık dikilen sicim. (*Antakya –Hat.)
canferlik Yakacak konulan büyük gömme dolap. (–Ezm.)
canfur [→ **camfır**]

canga Büyük bıçak. (Gedik* Bayramiç –Çkl.)

cañgal [→ **çangal** (III) **-3**]

cangalak [**cankala**] Dağ yüzündeki tarla. (Yeniköy *Osmaniye –Ada.)

[**cankala**]: (*Osmaniye –Ada.)

cangalamak [→ **cañgıldamak**]

cangalaz (I) [**congalaz** (II)] Salyangoz. (*Çal –Dz.)

[**congalaz** (II)]: (Zeyve –Dz.)

cangalaz (II) Zayıf, cılız. (Fili *Biga –Çkl.)

cangaloz [→ **cancoloz -1**]

cangama, cañgama [**cankaba** (I), **cankama, cargama, cengeme, cengeşme, cengleşme**] **1.** Gürültü, yaygara, ağız kavgası. (Cumayanı –Zn.; Aşudu *Darende –Ml.; Lohan –Gaz.; Önsen *Afşin, *Elbistan –Mr.; Tekerahma *Gürün –Sv.; Şıhlı, Yahyalı *Develi, Süksün *İncesu, *Bünyan, Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; Faydalı *Kozan, *Kadirli, Yeniköy *Osmaniye, Haruniye, Hacılar *Bahçe, Feke, Cevdetiye –Ada.; *Mersin, *Tarsus, *Mut –İç.)

[**cankaba** (I)]: (Gülüce –Nğ.)

[**cankama**]: (*Göksun –Mr.; Epçe *Develi –Ky.; *Osmaniye –Ada.; Akşahap *Akseki –Ant.)

[**cargama**]: (Turan –Ky.)

[**cengeme**]: (*Ünye ve köyleri –Or.; –Gaz.; *Reyhanlı –Hat.; Küçükboymul –Yz.)

[**cengeşme**]: (–Or.)

[**cengleşme**]: (*Şiran –Gm.)

2. Boşboğazlık, konuşmuş olmak için konuşma. (Büyükincirli –Yz.)

cangar [→ **cenger** (II) **-1**]

cangaza [→ **calgazan -1**]

cangıldak aktarmak Suyu yahut sulu bir şeyi birden boşaltmak. (*Ünye –Or.)

cangıldak su etmek Fazla sulandırmak. (*Ünye –Or.)

cañgıldamak [**cangalamak, cañıl cañıl etmek, çanga manga olmak**] Bir toplulukta, birinin dediğini öteki duymayacak şekilde gürültülü konuşmak. (İğneciler *Mudurnu, *Düzce –Bo; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[**cangalamak**]: (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

[**cañıl cañıl etmek**]: (*Düzce –Bo.)

[**çanga manga olmak**]: (İncirköy *Fethiye –Mğ.)

cangırmak Yankımak. (Kırım Türkleri.)

cangırtıya gitmek Boşuboşuna ölmek. (Bayat *Emirdağ –Af.)

cangoluz [→ **cancoloz -2**]

can görme Düğün gecesi belirli kimselere verilen ziyafet. (–Sv.)

cañgul cuñgul [→ **cağıl cuğul**]

cangur (I) [→ **camgur**]

cangur (II) [→ **cañur**]

cañıay [→ **cañay** (I)]

canı azalmak Sıkıntı basmak. (–Dz.)

canı çekilmek İçi sıkılmak. (*Lapseki –Çkl.)

canı çıkık Katırtırnağı da denilen beyaz çiğdem. (Bulgaristan)

canı evek Canı tez. (Tekir *Silifke –İç.)

canı geçmek Uykuya dalmak. (–Af.; Kösten, Honaz, Abaş –Dz.)

canı iliği gurulmak Aşırı sıkıntı vermek, sabır, tahammül bırakmamak. (*Bor –Nğ.)

cañıl cañıl etmek [→ **cañgıldamak**]

canıma sava Canıma minnet. (Gürlü *Kızılcahamam –Ank.)

canı mırk mırk etmek Hırs ve korkuyla karışık heyecan duymak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

canına koymak Haksızlıkla bir şeyi elde etmek. (–Tr.)

canına yatsın Haksız bir şey elde eden için ilenç olarak kullanılır. (–Tr.)

canından yanasıca İlenç olarak kullanılır. (–Es.)

canıñ gayısına yan İlenç olarak kullanılır. (*Sivrihisar –Es.)

canımı cebine koymak Ölürcesine uğraşmak. (–Sm.)

canıp bermek Işık vermek. (Kadıçiftliği –Ist.)

canıvar [→ **canavar**]

cañız Yalnız, ama, fakat. (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı -Kn.)

canik [→ **cenik** (II) -1]

can ipi Minarelerin külahındaki çalışmalarda iskele ödevini gören ip. (–Ist.)

cank [→ **çenge** (I)]

canka Küçük sarı bir çeşit erik. (Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.)

cankaba (I) [→**cangama, cañgama -1**]

cankaba (II) Çam kütüğünden çıkarılan ve toprak evlerin saçaklarını yapmakta kullanılan kabuk. (Alâeddin *Acıpayam –Dz.)

can kâğıdı Nüfus cüzdanı. (Nilüfer, *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Barbaros –Tk.)

cankala [→ **cangalak**]

cankama [→ **cangama, cañgama -1**]

cankaştırmak Biribirine düşürmek. (–Ba.; Devri *Bucak –Brd.)

cankaza [→ **calgazan -1**]

cankel Çamaşır. (–Gr.)

can kesme Sonbaharda yetişen bir çeşit buğday. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

canlatmak Ayıltmak. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

canlı (I) **1.** Çelik oyununda çeliği çelmeye hakkı olan (kimse). (Çamlıbel *Artova –To.) **2.** Saklambaç oyununda kaleye ebeden önce gelen (kimse) .(Çamlıbel *Artova –To.)

canlı (II) [→ **cannı**]

canlık Besin. (–Sm.)

cannan Pantolon. (Mençek *Ermenek –Kn.)

cannı [**canlı** (II)]Güçlü, şişman, iri. (*Iğdır –Kr.)

[**canlı** (II)]: (*Eğridir –Isp.)

can otu (I) Az bulunan: *Peyniri çok ver be, bu can otu mu.* (İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Bünyan –Ky.)

can otu (II) **1.** Ispanak. (Cumayanı –Zn.; –Çr.) **2.** Madımalak. (–Çr.)

can öğüşlük vermek Canı rahat etmek. (–Gaz.)

canp Kağnıda kola bitişik parça. (Küpesi –Ezc.)

canpara Sabanı tekerleklere bağlayan zincir vb. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

can semesi Can acısının sersemliğiyle yapılan bilinçsiz çaba. (*Bor –Ng.)

cansıktı Kadınların içlerine giydikleri dar yelek. (İlâma *Eğridir –Isp.; *Çivril, Alâeddin *Acıpayam –Dz.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir -Tr.)

cansız [→ **caynaz**]

cansız at Bisiklet. (–Isp.; –Brd.; -Ay.; –Gaz.; Kurnuş *Pasinler, –Ezm.; *Erciş –Vn.; *Siverek –Ur.; Karakuyu –Ada.)

can suyu (I) **1.** Fidan dikildikten sonra dibine dökülen su. (*Kandıra –Kc.) **2.** Ölmek üzere olan kimseye verilen su. (–Ba.)

can suyu (II) Kan. (İlyasbey –Bil.)
canta [→ **çente** (I)]
can tahtası Göğüs kemiği. (Dişli *Bolvadin –Af.; İğdecik, Yakaköy *Gelendost, *Yalvaç –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; Moraca *Çal, Çıtak *Çivril –Dz.; Dallıca, Toygar *Nazilli –Ay.; *Sivrihisar, Tokat –Es.; –Çr.; Zile *Mesudiye –Or.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; *Kelkit –Gm.; Çepni *Gemerek, *Divriği –Sv.; Batsa, Hatip –Kn.; Bağyaka, Çavdır *Finike –Ant.)
cantalaşmak Canla başla çalışmak. (*Manyas –Ba.)
cantay [→ **çantay -1**]
cantaymak Bir yana eğilmek. (Kırım Türkleri.)
cantık [**cantik**] Etli pide. (–Mn.; –Es.; Büyük Manika *Saray –Tk.)
[**cantik**]: (Kıbrısçık –Bo.)
cantik [→ **cantık**]
cañur [**cangur** (II)] Yağmur. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[**cangur** (II)]: (Çilehane *Reşadiye –To.)
canuvlamak Bilemek. (Çilehane *Reşadiye –To.)
can yeri Hayvanlardan uzak ve havası iyi olan yerler. (*Andırın –Mr.)
can yürek Merhametli. (Bayat *Emirdağ –Af.)
cap (I) [**cab-2**] **1.** [→ **caba** (II)] **2.** Küp, sırlı su küpü. (Irmaksırtı, *Çarşamba, –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Ulubey –Or.; Karaözü *Gemerek –Sv.)
[**cab -2**]: (*Çarşamba –Sm.)
cap (II) Kaş. (–Ml.)
cap (III) **1.** Çelik çomak oyununda çeliğin konulduğu çukur yer. (–Ur.) **2.** Emin yer. (–Ur.) **3.** Eğilimli yüzey. (Kırım göçmenleri –Ist.)
capar [→ **çapar** (I) **-1**]
capbar [→ **cebbar**]
capcak [**cancuk** (I)] Çeşme veya kuyu yanlarındaki kepçe şeklinde ağaç maşrapa, maşrapa. (–Sn.)
[**cancuk** (I)]: (–Ed.)
capcap [→ **cabbık cabbık**]
capcavlak [→ **cıbıldacık**]
capcık [→ **cabcık**]
capcuklanmak Hoppa hareket etmek, konuşmak. (Saray –Çkr.)
capçak ağızlı 1. Çok ağlayan çocuk. (–Mn.) **2.** [→ **cakcak** (I)]
capçık (I) [→ **çapçık**]
capçık (II) **1.** [→ **cabcık**] **2.** [→ **çalga** (I)]
capgak But. (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
capı Durum, hal. (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
capık [**cabık** (III)] Atılgan, sokulgan, her şeye koşan. (Alâeddin *Acıpayam –Dz.; *Nazimiye –Tn.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[**cabık** (III)]: (Çepni *Gemerek -Sv.)
capıka [→ **caba** (II)]
capıt [→ **çapıt** (I) **-1**]
capis Gülünç, hoşa gidecek söz söyleyen, eylem yapan kişi için beğeni bildirir: *Seni capis seni.* (*Ayvacık –Çkl.)
caplağ [→ **cablama**]
caplak (I) [→ **cablak**]
caplak (II) [→ **cablama**]
caplak (III) [→ **çıtak** (II) **-1**]
caplama [→ **cablama**]
caplan 1. [→ **coblan** (II) **-1**] **2.** [→ **çoblan** (II) **-2**]
caplanlık [→ **coblan** (II) **-2**]

capliga İnce uzun, zayıf, yassı bitkiler için söylenir : *Capliga gibi bezelye.* (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

caplike Yassı, zayıf bir hamsi çeşidi. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

cappar 1. [→ **cebbar**] **2.** Güçlü, çevik. (Çuhraşkaşköyü *Gürün –Sv.) **3.** [→ **cabar** (I)]

cap sıyırtmak (I) **1.** Birinin arkasından konuşmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.) **2.** Öğünmek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

cap sıyırtmak (II) Çok gezmek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

capşak Yuvarlak, beyaz bir çeşit taş. (Seki *Fethiye –Mğ.)

capul (I) [→ **çapula** (I) **-1**]

capul (II) [→ **cabul cabul**]

capula [→ **çapula** (I) **-1**]

car (I) [**çar** (V) **-1, 2**] **1.** Çarşaf, siyah üstlük. (Kızılköy *Dinar –Af.; İlyas *Keçiborlu, –Isp.; Ekse *Çal, İğdir *Çivril –Dz.; –İz.; Hacıkebir *Emet, –Kü.; *Düzce –Bo.; –Ks.; –Ist.; –Gm.; –Ezm.; –Mr.; Manastır, *Beyşehir, Hocaköy, *Ermenek –Kn.; Yapıntı *Mut –İç.)
[**çar** (V) **-1**]: (–Çkr.; –Çr.; –Krş.)
2. Bel bağı. (Büyükyenice –Bil.)
[**çar** (V) **-2**]: (–Çkr.; –Çr.; –Krş).

car (II) Ateşli kül. (Yeşilyurt *Keçiborlu –Isp.)

car (III) [**cere** (IV), **cerit** (II)] Dilenme, toplama. (Mihail *Gelendost –Isp.; Kavak *Yeşilova –Brd.)
[**cere** (IV)]: (*Bozdoğan –Ay.)
[**cerit** (II)]: (–Ay.)

car (IV) **1.** [→ **çarşak -3**] **2.** [→ **çarşak -2**]

car (V) [**çar** (III)] **1.** [→ **cer** (VII)] **2.** Süt süzmeye yarayan aygıt. (Mollaveyis *Pazar –Rz.)
[**çar** (III)]: (Çinçima *Hemşin –Rz.)

car (VI) Hayaları hastalıklı olan (kimse). (–Ama.)

car (VII) Çağrı, tellâl ile duyurma. (Türkistan, Azerbaycan göçmenleri –Gaz.)

car (VIII) [**cir** (II) **-1, 2**] **1.** Tehlike hali, imdat, yardım: *Çok darda kalmıştım carıma yetişti.* (–Ml.; –Gaz.; Çepni *Germerek –Sv. Sorkun *Beypazarı –Ank.; Avşar aşireti ve köyleri *Pınarbaşı –Ky.)
[**cir** (II) **-1**]: (–Ada.)
2. Dilek, rica. (*Kadirli –Ada.)
[**cir** (II) **-2**]: (Dereköy *Develi –Ky.)

car (IX) [→ **çara** (I) **-4**]

car (X) Torba. (Sekiyaylası –Isp.)

cara (I) **1.** [→ **çara** (I) **-1**] **2.** [→ **çara** (I) **-7**] **3.** [→ **çara** (I) **-4**] **4.** Dişi hayvanın üreme organı. (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

cara (II) [→ **cere** (III) **-1**]

cara (III) [→ **cere** (I) **-2**]

cara (IV) Bakırdan yapılmış, on iki, on üç litrelik zeytinyağı ölçüsü. (*Kilis, *Nizip –Gaz.)

cara (V) Boğazı uzun adam. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

cāra (VI) [→ **cığara**]

cara (VII) [→ **cora** (I)]

carak (I) [→ **cırga** (I)]

carak (II) [**çırlayık**] Kurbağa. (*Acıpayam –Dz.)
[**çırlayık**]: (Akdoğan*Kızılcahamam –Ank.)

caral (I) Zarf, kabuk, sargı, kap, zar. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

caral (II) [→ **çaral**]

caran (I) [→ **ceran** (I) **-1**]

caran (II) İyi kokan bir çeşit çiçek. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

carangi Ucu çengelli deynek. (Haruniye *Bahçe –Ada.)
carap Çorap. (Salman *Akkuş –Or.)
caraskal Üç direği birer uçlarından bir noktada bağlayıp, diğer uçlarını üçgen şeklinde yere açarak yapılan vinç. (Düzköy *Keşap –Gr.)
caraştırmak Düzeltmek, yakıştırmak. (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
caraşuvsuz Yakışıksız. (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
caratılmak Beğenilmek. (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
caratmak Beğenmek, beğendirmek. (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
carausuz Yararsız, kullanışsız. (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
cara yetişmek İmdada, yardıma yetişmek. (Çepni *Gemerek –Sv.)
caraz yapmak Bir çift öküze bir çift de yardımcı öküz koşmak. (*Kurşunlu –Çkr.)
carbana [→ **çara** [II)]
carbazan [**carbıcı**] **1.** [→ **calgazan -1**] **2.** Eli uzun, hırsız. (Uluşiran –Gm.)
[**carbıcı**]: (Çıtak *Çivril –Dz.)
carbıcı [→ **carbazan -2**]
carbık (I) [→ **çalık** (IX) **-1**]
carbık (II) [→ **çalık** (XIII) **-3**]
carbık (III) [**çarbak** (I)] Tarla faresi. (Mezirme *Hekimhan –Ml.; Sadıkali –Krş.; Pinili *Avanos –Nş.; *Ereğli –Kn.)
[**çarbak** (I)]: (Yeniköy *Ereğli–Kn.)
carcar (I) [→ **cakcak** (I)]
carcar (II) [**cancar, cercer, cırcır** (V)] Döven. (Taşburun *Iğdır –Kr.; *Erciş –Vn.; *Kilis –Gaz.; –Ur.)
[**cancar**]: (Kerkük)
[**cercer**]: (–Gaz.; –Mr.)
[**cırcır** V]: [*Lapseki –Çkl.)
carcar (III) Un ve bulgur çekilen makine. (–Mr.)
carcar (IV) Kışın avlanan boz renkli bir kuş. (Düzköy *Keşap –Gr.)
carcar (V) [→ **cabar** (I)]
carcara (I) [→ **cakcak** (I)]
carcara (II) [→ **cağıldak** (I)]
carcar etmek Gevezelik etmek. (–Ama.)
carcarı **1.** [→ **cakcak** (I)] **2.** Kötü sesli. (Karakuş *Ünye –Or.)
carcı [**carçı**] **1.** Tellâl. (–Brs.; *Erbaa –To.; Avşar Aşireti *Sarız –Ky.)
[**carçı**]: : (Taşburun *Iğdır –Kr.)
2. Kuran okuyup para kazanan. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
carcıran [→ **cacırın**]
carcırın [→ **cacırın**]
carcur (I) Şarjör. (Kızılköy *Dinar –Af.; Körküler, Kumdanlı *Yalvaç, Çaltı *Gelendost –Isp.; Çıtak *Çivril –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Kurşunlu –Çkr.; *Merzifon, Ziyere –Ama.; Engiz *Bafra –Sm.; Zile *Mesudiye –Or.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Hacavera *Maçka, Anaraş *Sürmene –Tr.; Aşudu *Darende –Ml.; Taşoluk *Göksun –Mr.; Karaözü *Gemerek –Sv.; Bahçeli *Bor– Nğ.; Karakoyunlu aşireti *Serik –Ant.)
carcur (II) [**cırcır** (II), **çırçır** (I)] Fermuar. (Kızılköy *Dinar, Dişli *Bolvadin –Af.; İğdecik –Isp.; Kavak *Yeşilova –Brd.; Ortaköy *Çal, Darıveren, Alâeddin *Acıpayam, Karahisar *Tavas –Dz.; *Savaştepe –Ba.; Aşağılıca –Es.; *Şav-

şat –Ar.; *Sorgun, Küçükboymul –Yz.; Kadıköy *Saray –Tk.)
[**cırcır** (II)]: (*Zile, *Artova –To.; Kurmuş *Pasinler –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; Aşudu *Darende –Ml.; Taşoluk *Göksun –Mr.; *Gemerek köyleri, *Koyulhisar –Sv.; Bahçeli *Bor –Ng.; Uğurlu *Ermenek –Kn.)
[**çırçır** (I)]: (*Ermenek –Kn.)

carcur (III) [→ **cakcak** (I)]

carcur (IV) Su çekmeğe yarayan ağaçtan yapılmış bir aygıt. (*Darende –Ml.)

carcurlu Otomatik, ileri geri hareketli (tabanca). (Fili *Biga –Çkl.; Hacıilyas *Koyulhisar –Sv.)

carçı [→ **carcı -1**]

cardak [→ **çardaḫ -4**]

cardın [**cardon** (I), **cartın, cırcan, cırdon, cırman, circān, cirman, comaran, cumran, çardın** (II)] İri fare. (*Kilis –Gaz.; *Afşin, *Elbistan, *Göksun, Şekeroba –Mr.; *Antakta –Hat.; *Kadirli, *Bahçe –Ada.; *Mersin –İç.)
[**cardon** (I)]: (*Eğin –Ml.; –Md.)
[**cartın**]: (–Ky.)
[**cırcan**]: (–Ada.)
[**cırdon**]: (–Dy.)
[**cırman**]: (*İskilip –Çr.)
[**circan**]: (İsahacılı –Ada.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)
[**cirman**]: (*Tosya –Ks.; –Çkr.; –Çr.)
[**comaran**]: (Sulutaş –Kn.)
[**cumran**]: (Kadırga –Ist.; *Şebinkarahisar –Gr.)
[**çardın** (II)]: (Küçükçaylı *Dörtyol –Ada.)

cardon (I) [→**cardın**]

cardon (II) Uzun bacaklı insan. (–El.)

cardönü [→**cardah -4**]

car elemek Açıklamak, söylemek: Özü *günahını diliynen careledi.* (Taşburun *Iğdır –Kr.)

car etmek [**cavramak** (III)] Yardım istemek, yalvarmak. (Bereketli *Tavas –Dz.; *Gürün –Sv.; *Kadirli –Ada.)
[**cavramak** (III)]: (Karakuş köyleri *Ünye –Or.; *Gürün –Sv.)

cargama [→ **cangama, cañgama -1**]

cargamla Sel yarıntısı. (Hamidi –Md.)

carḫadaḫ [→ **carp**]

carhala [**calhala, çargala, çarhala -2**] Pancar. (Çayağzı *Şavşat, Uşhum *Yusufeli –Ar.; *Göle, *Ardahan ve çevresi, *Posof –Kr.)
[**calhala**]: (*Posof –Kr.)
[**çargala**]: (Kol *Posof –Kr.)
[**çarhala -2**]: (Yavuz *Şavşat –Ar.)

carı [**calayır, cari, caşut, celen-1, ceri** (I), **cerit** (I), **çelen** (II), **çevrimli**] **1.** Canlı, becerikli, eli çabuk. (Bayat *Emirdağ –Af.; Ambarcık –Brd.; Tokat, Bozan –Es.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; –Sn.; Alucra –Gr.; –Ml.; *Yıldızeli, *Kangal ve köyleri, Telin *Gürün, *Divriği, Çepni *Gemerek –Sv.; –Yz. ve köyleri; Karanıdere, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Köşker, *Mucur –Krş.; Kızılcaviran *İncesu, Laçin, *Bünyan, *Pınarbaşı –Ky.; Bahçeli *Bor –Ng.; Akçalar *Seydişehir, Alibey *Ereğli, Hatip, Ağabeyli, Güvenç, Çiğil *Karaman –Kn.; –Ada.; Ayvagediği *Mersin –İç.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.)
[**calayır**]: (*Gerede –Bo.)
[**cari**]: (*Şavşat ve köyleri –Ar.)
[**caşut**]: (–El. ve köyleri.)
[**celen -1**]: (–Bo.)
[**ceri** (I)]: (–Kn.)

[**cerit** (I)]: (Ayvalı, Saimbeyli –Ada.)
[**çelem** (II)]: (–Bo.)
[**çevrimli**]: (–Sv.)
2. [→ **cırtık** (I)]**3.** Çabuk. (Gökçam *Sungurlu –Çr.; Karaözü *Gemerek, Vazıldan *Divriği –Sv.; *İncesu –Ky.; –Nğ.; Aksaray, *Ilgın –Kn; İncirgediği *Karaisalı –Ada.)

carıcabbar [→ **cebbar -1**]

carık (I) [**carıklık**] Aydınlık, ışık. (Kadıçiftliği –Ist.; Çilehane *Reşadiye –To.; Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[**carıklık**]: (Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)

carık (II) Çarık. (Hortma, Alâeddin *Acıpayam –Dz.; Alaçam *Bafra –Sm.)

carık (III) Yarık. (Çilehane *Reşadiye –To.; *Afşin –Mr.)

carık (IV) [→ **carıt -1**]

carık (V) Keklik avlarken avcının arkasına saklandığı keklik resimli bez. (–Bt.)

carıklanmak Aydınlanmak. (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

carıklatmak Aydınlatmak. (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

carıklık [→ **carık** (I)]

carıl carıl konuşmak Saygısızca gürültülü konuşmak. (–Çr.)

carıldak [→ **cakcak** (I)]

carıltı 1. [→ **cağıltı** (I) **-1**] 2. Hırıltı, parazit. (*Mersin köyleri –İç.)

carımla Üç defa doldurulduğunda iki teneke tahıl alabilen tahtadan yapılmış tahıl ölçeği. (Çilehane *Reşadiye –To.)

carına yetişmek İmdadına koşmak. (*Gürün –Sv.)

carını atmak Himayesine sığınmak. (–Çr.)

carıs [**carıspalas, caris-1, 2; carispalaz, cariş, cariz, cırıs**] **1.** Arsız, terbiyesiz. (Bademli *Dinar –Af.; *Eğridir, Körküler *Yalvaç –Isp.; Bayadı, Karakuş köyleri *Ünye –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Ardeşen –Rz.; *Kilis –Gaz.; *Elbistan –Mr.; Büyükçaylı *Dörtyol, *Reyhanlı, –Hat.; *Koyulhisar –Sv.; Çardak, Haruniye –Ada.; Namrun *Tarsus –İç.; Kerkük)
[**carıspalas**]: (Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**caris -1**]: (*Tefenni, Güney *Yeşilova –Brd.; *Sarayköy ve köyleri –Dz.; Karacasu, Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Mn.; Akdemirci *Balya –Ba.; –Kü.; *Sivrihisar ve köyleri, *Mihalıççık –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Alucra, Seyit –Gr.; –Gaz.; *Gürün –Sv.; Köşker –Krş.; Sancaklı *Bor –Nğ.; –İç.; Yerkesik –Mğ.)
[**carispalaz**]: (–Ant.)
[**cariş**]: (*Bor –Nğ.)
[**cırıs**]: (–Ur.)
2. Yaramaz. (Ortaköy *Çal –Dz.)
[**caris -2**]: (*Tefenni, *Bucak –Brd.; *Sarayköy ve köyleri –Dz.; Karacasu –Ay.; –Mn.; *Sivrihisar –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Bor –Nğ.)
[**cariz**]: (*Beyşehir –Kn.)

carıs etmeğ 1. Usandırmak, rahatsız etmek. (Kerkük) 2. Husyesini koparmak. (Kerkük)

carıs etmek Utandırmak, gözönüne sermek. (–Gaz.)

carıslık Terslik, biçimsizlik, uğursuzluk. (–Gaz.)

carıs olmaḫ 1. Rahatsız olmak. (Kerkük) 2. Husyesi kopmak. (Kerkük)

carıs olmak Utanacak duruma düşmek. (–Gaz.)

carıspalas [→ **carıs -1**]

carıt [**carık** (IV), **carut, cerde, cerit** (III), **çarıt, çarut**] 1. Ateş küreği. (*Bakırköy –Ist.; Kaydalapa *Bafra –Sm.; –Ezm.; *Kemaliye –Ezc.; –Dy.; Harput –El.; –Ml.; *Göksun –Mr.; *Beyşehir –Kn.; *Tarsus –İç.)

[**carık** (IV)]: (*Haymana –Ank.)

[**carut**]: (Haşhaşı, *Kemaliye, –Ezc. ve köyleri; –El.; –Dy.; –Md.; *Tarsus –İç.)

[**cerde**]: (*Çayırlı –Ezc.)

[**cerit** (III)]: (–Ist.; Köse *Kelkit –Gm.; Cenciğe –Ezc.; –Ml.)

[**çarıt**]: (–Ml.)

[**çarut**]: (–İz.)

2. Toprak küreği. (–El.)

cari [→ **carı -1**]

carif Sabanın okuyla boyunduruğu biribirine bağlayan ağaç yahut kayıştan bükülmüş halka. (Bostanlar *Bahçe –Ada.)

carine Toplu iğne. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

caris 1. [→ **carıs -1**] 2. [→ **carıs -2**] 3. Cadı. (Karahisar *Tavas –Dz.)

carislih Dolu, çok. (Karşiş *Daday –Ks.)

carispalaz [→ **carıs -1**]

cariş [→ **carıs -1**]

cariz [→ **carıs -2**]

cark [→ **cağ** (IV) **-1**]

carkıdak [→ **carp**]

carla [→ **çıkla** (I) **-1**]

carlak 1. Sesi hoşa gitmeyen (kimse). (Karakuş köyleri *Ünye –Or.) 2. kötü ses. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

carlakı Dolandırıcı, hileci. (Karahisar *İncesu –Ky.)

carlaşmak [→ **corlaşmak -3**]

carlı Yoksul, zavallı. (Kadıçiftliği –Ist.; Çilehane *Reşadiye –To.; Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.; Kırım Türkleri.)

carlık Tellâl ile yapılan çağrı. (*Bornova –İz.)

carmar [→ **çalmar**]

carnak [→ **çara** (I) **-1**]

carp [**carḫadaḫ, carkıdak, carpadak, carpadan, cartadak, cirp, cirpeden, cirpiden**] Hemen, birdenbire. (Tepeköy *Torbalı –İz.; –Kü.; Tokat, Bozan –Es.; *Merzifon –Ama.; Şıhlar *Ulubey –Or.; –Gaz.; *Antakya, Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Bor –Ng.)

[**carḫadaḫ**]: (–Gaz.)

[**carkıdak**]: (*Merzifon –Ama.)

[**carpadak**]: (İncekum *Silifke –İç.)

[**carpadan**]: (Karadere *Gündoğmuş –Ant.)

[**cartadak**]: (Bekilli *Çal –Dz.)

[**cirp**]: (Tokat, Bozan –Es.; *Boyabat –Sn.; *Antakya –Hat.; Çayırlı *Haymana –Ank.; *Çiçekdağı –Krş.)

[**cirpeden**]: (–Krş.)

[**cirpiden**]: (*Merzifon –Ama.)

carpadak [→ **carp**]

carpadan [→ **carp**]

carpıldatmak Bir sopayla kuvvetlice vurmak. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

carra 1. [→ **cere** (I) **-2**] 2. [→ **cere** (I) **-1**]

carramaḫ Tellâl bağırmak. (*Iğdır –Kr.)

carş [→ **çağa** (I)]

cartadak [→ **carp**]

cartazan (I) [**caylı** (I)] Kendini beğenmiş. (Bereketli *Tavas –Dz.; Utav *Yusufeli –Ar.; *Pülümür –Tn.)
[**caylı** (I)]: (Dişli *Bolvadin –Af.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; –Kn.)
cartazan (II) [→ **calgazan -1**]
cartı (I) Eski. (Kılıçdede –Sm.)
cartı (II) Yarım, parça. (Kafkas Türkleri –Ist.)
cartı kalmak Yarıda kalmak. (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
cartıl 1. [→ **çalgın** (III)] **2.** [→ **catlak**]
cartıllamak [**cartıl olmak**] Yorulmak, güçten düşmek, hamlaşmak. (–Çr.; *Ünye –Or.)
[**cartıl olmak**]: (*Merzifon, Ezine –Ama.; Zile *Mesudiye –Or.)
cartıl olmak [→ **cartıllamak**]
cartın [→ **cardın**]
cartlak (I) [→ **catlak**]
cartlak (II) Olgunlaşmak üzere olan incir. (*Antakya, *Yayladağı –Hat.)
cartlak (III) [→ **cırtlak** (VII) **–1**)
cartlak kebabı [→ **cağartlak kebabı**]
cartuğu çıkmak [→ **cıcığı çıkmak -2**]
caru Dürüst olmayan kadın. (Hayati *Erbaa –To.)
caruh [→ **coruk** (I)]
caruk [→ **coruk** (VII)]
carut [→ **carıt -1**]
car yetmek İşe yaramak. (–Ada.)
cascavuldak [→ **cıbıldacık**]
casıt [→ **çaşıt** (I) **-1**]
cassı Yatsı. (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
castal [**caşman, çeştal**] Hantal, uyuşuk, tembel. (*Kilis –Gaz.; *Göksun –Mr.)
[**caşman**]: (*Osmaniye –Ada.)
[**çeştal**]: (*Emirdağ –Af.)
castana Ayağını sürten. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)
castav Keklik. (Kadıçiftliği –Ist.)
castık Yastık. (Çilehane *Reşadiye –To.)
caş (I) Genç, delikanlı. (*Sivrihisar –Es.; Kadıçiftliği –Ist.; Çilehane *Reşadiye –To.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
caş (II) [**çaş**] Mısır unu, yağ, şeker ile yapılan çocuk maması. (Mollaveyis *Pazar –Rz.)
[**çaş**]: (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
caşdak Laf taşıyan. (Çiğil, *Ilgın –Kn.)
caşırmak [**çaşırmak**] Saklamak. (Kadıçiftliği –Ist.)
[**çaşırmak**]: (Kadıçiftliği *Yalova –Ist.)
caşir [→ **çağşır** (I) **-1**]
caşkur [→ **çağşır** (I) **-1**]
caşmak Taşmak. (–Ml.; Lorşin, Çağılhan *Afşin –Mr.; –Gaz.)
caşman [→ **castal**]
caşnamak Şimşek çakmak, ışıldamak. (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
caşut [→ **carı -1**]
cat (I) [→ **cav** (II) **-2**]
cat (II) [→ **çentez**]
catak [→ **çat** (I) **-4**]
catal Ekin sapı kaldırmakta kullanılan bir tarım aygıtı. (–Nğ.)
catayaz [→ **çatayaz** (I)]
catıra Yakacak olarak kullanılan bir dağ bitkisi. (Kerkük)
catırık Ağaçtan yapılan ve çatır çatır ses çıkaran çocuk oyuncağı. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
catkıl [→ **cakkıl** (I)]
catlah, catlaḫ [→ **catlak**]

catlak [**cartıl -2, cartlak** (I), **catlah, catlaḫ**] Yaşlılıktan bunamış, delimsi, acuze, cadı. (Başpınar, *Tefenni –Brd.; Hortma, Alâeddin *Acıpayam, Idırko, Bereketli *Tavas –Dz.; –Kü.; Engiz *Bafra –Sm.; Yolbaşı, Kireçhane –Rz.; Tekerahma *Gürün –Sv.; –Yz.; Ortaköy *Bor –Nğ.; Çakıllı –Ada.; Darısekisi *Mersin –İç.)

[**cartıl -2**]: (Çiftepınar *Mersin –İç).

[**cartlak** (I)]: (İshaklı *Bolvadin –Af.; *Bor –Nğ.)

[**catlah, catlaḫ**]: (*Mucur –Krş.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

catlığ zamanı Sığırların tavlandığı, tüylerinin döküldüğü zaman. (*Nazimiye –Tn.)

catmak (I) Harman dövmek. (Gerit –Mğ.)

catmak (II) Yatmak. (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

catti Mısır unundan yapılan ekmek. (*Şenkaya –Ezm.)

cattirik [**cöddürük**] Kısa boylu adam. (–Ama.)

[**cöddürük**]: (–Ky.)

cav (I) [→ **çav** (I)]

cav (II) [**cağıl** (I), **cat** (I)] **1.** Savaş. (–Çkl.) **2.** Düşman. (–Ank.; Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

[**cağıl** (I)]: (Siğacık *Seferihisar –İz.)

[**cat** (I)]: (Sulutaş –Kn.)

cav (III) [→ **cağ** (I) **-4**]

cav (IV) Balık ağı örmeye yarayan mekik. (*Ünye –Or.)

cav (V) Yağ. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

cava (I) [→ **çara** (I) **-4**]

cava (II) [→ **cavan** (II)]

cavabir [**covabır**] Kuru badem. (*Çal –Dz.)

[**covabır**]: (Yukarıseyit *Çal –Dz.)

cavaf [**cecip, cevaf, covap**] Cevap. (Karakoyunlu –Kr.)

[**cecip**]: (–Gaz.)

[**cevaf**] : (Karakoyunlu –Kr.)

[**covap**] : (– Nğ.)

cavalacoz [→ **cavcav** (I)]

cavan (I) [→ **caban**]

cavan (II) [**cava** (II), **cavana** (II)] Sarmısak dövmeğe yarayan tahta veya taş havan. (–Dy.; –Ur.)

[**cava** (II)]: (–Ur.)

[**cavana** (II)] : (–Brd.)

cavana (I) [→ **caban**]

cavana (II) [→ **cavan** (II)]

cavcaklı [→ **cofcoflu**]

cavcav (I) [**cavalacoz**] Boş, gereksiz laf. (Yayla *Tefenni –Brd.; *Ünye –Or.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; –Gaz.)

[**cavalacoz**]: (*Bor –Nğ.)

cavcav (II) Hindi. (*Demirci –Mn.; –Kü.; –Ist.)

cavcav (III) [**cevcev** (III)] Havlama. (Kayapa –Ed.)

[**cevcev** (III)] : (*Uluborlu –Isp.)

cavcavlı [**cığcığlı, cıvcıvlı** (II)] En hareketli an. (Yusufça *Gölhisar –Brd.; Hamzabali *Bozdoğan –Ay.)

[**cığcığlı**]: (–Ama ve ilçeleri.)

[**cıvcıvlı** (II)] : (*Akyazı –Sk.)

cavcı Bencil. (Ölçek *Ardahan –Kr.)

cavcıkgır Yayık. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

cavcuk [→ **cücük** (I) **-2**]

cavçırak Fener mumu. (Karaçay göçmenleri, Yazılı *Emirdağ –Af.)

cavdımak Atılan şey yan gitmek. (Karahoca *Haymana –Ank.)

caver Su tutulan yer. (–Krş.)

cavgın [→ **çıvgın** (I)]

cavgırtmak Kaçırmak. (Celâ *Elbistan –Mr.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

cavğa Su alma sırası. (Küllük *Iğdır –Kr.)

cavı [→ **cavır**]

cavık cıvık Hoşa gitmeyen, bulup buluşturup yapılan uydurma yemek. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

cavıkmak [**cıvgırtmak**] Oraya buraya koşturmak. (–Dz.)
[**cıvgırtmak**]: (*Eğridir –Isp.)

cavıl [→ **cakıl** (I) **-1**]

cavıldak [**cavır cavır, çombalak**] Konuşkan, sıcak kanlı. (–Çr.; –Kn.)
[**cavır cavır**]: (*Bor –Ng.)
[**çombalak**]: (Kavak *Yeşilova –Brd.)

cavır [**cavı, cavur** (I), **covur, çavur** (III)] Gâvur. (Karamanlı *Tefenni –Brd.; Çıtak *Çivril, Bereketli *Tavas –Dz.)
[**cavı**]: (Hamzabali *Bozdoğan–Ay.)
[**cavur** (I)]: (Hamallar *Keçiborlu, Körküler *Yalvaç –Isp.; *Bodrum –Mğ.)
[**covur**]: (Çamköy *Gölhisar –Brd.)
[**çavur** (III)]: (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

cavır cavır [→ **cavıldak**]

cavır combalak [**covur combalak**] Tepe takla. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
[**covur combalak**]: (*Gölhisar –Brd.)

cavırdamak [→ **civildemek**]

cavırdaşmak Cıvıldaşmak. (*Bor –Ng.)

cavır gibi Bilgiç, kurnaz, akıllı. (*Serik köyleri –Ant.)

cavır hıyarı Eşek hıyarı. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

cavırlık [**covurluk**] Kasket siperi. (Bekilli *Çal –Dz.)
[**covurluk**]: (Güney *Yeşilova –Brd.)

cavır otu Anason. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

cavırtı [→ **civilti**]

cavıştı Telaşlı gürültü, haykırışma. (İncekum *Silifke –İç.)

cavk Topluluk: *O adam bizim cavktandır.* (–Af.)

cavka Siyah renkli, gagası ve bacakları sarı, bir göçmen kuş. (Sütçüler *Yalvaç –Isp.; Zigana *Torul –Gm.)

cavkınlamak [→ **cavkırtmak** (II)]

cavkırmak [→ **çemkirmek** (I)]

cavkırtmak (I) Çalmak, aşırmak. (Yazır *Acıpayam –Dz.)

cavkırtmak (II) [**cavkınlamak**] Etrafı dolaşmak, kolaçan etmek, işten kaçıp dolaşmak. (Yazır *Acıpayam –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.)
[**cavkınlamak**]: (*Göksun –Mr.; –Ada.)

cavkmak Bir şey elde etmek için çabalamak. (Balhandak *Beyşehir –Kn.)

cavla Tutam. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

cavlamak (I) [**cıvlamak** (I) **-3**, **çıvlamak** (I)] **1.** Kavlamak, tüyünü dökmek, çıplak kalmak. (Çaltı *Gelendost, Tahtacı Aşireti *Yalvaç –Isp.; Bayhav *Yeşilova –Brd.; Alâeddin *Acıpayam –Dz.; –Kü.; Tokat, Bozan –Es.; *Boyabat –Sn.; –To.; Aşudu *Darende –Ml.; Tekerahma *Gürün –Sv.; Genezin *Avanos –Nş.; –Kn.; Yeniköy *Kaş, Kışla *Elmalı, *Serik köyleri –Ant.; Dont *Fethiye köyleri –Mğ.)
[**cıvlamak** (I) **-3**]: (*Ermenek –Kn.; *Mut, *Anamur –İç.)
[**çıvlamak** (I)]: (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

2. Kumarda kaybetmek. (*Mut köyleri –İç.)

cavlamak (II) [→ **cağlamak**]

cavlar Kavlak, güneş yanığı. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

cavlatmak 1. Yolup almak, bir şey bırakmamak. (Çayırlı *Haymana –Ank.) 2. Kumarda bütün parayı almak soyup soğana çevirmek. (Keskin *Çumra –Kn.)

cavlık [→ **cağlık** (I)]

cavlız [→ **calit**]

cavlu Doğan yavrusu. (Yeniköy –Ist.)

cavmak (I) [→ **çavmak** (II)]

cavmak (II) [→ **çavmak** (III) **-1**]

cavra Köpek. (Çavuş *Bandırma –Ba.)

cavrak [→ **cöfü** (I) **-2**]

cavraklama Sözünden dönme, pişman olma. (*Fatsa –Or.)

cavralamak (I) 1. Sevinçten kuş gibi ötmek, şen konuşmak. (*Bor –Ng.) 2. Korku, heyecan sebebiyle çırpınmak. (*Bor –Ng.)

cavralamak (II) [→**cavramak** (II)]

cavramak (I) Yanmak, sararmak (bitkiler hk.). (*Sivrihisar –Es.)

cavramak (II) [**cavralamak** (II)] Uğraşmak, didinmek, çabalamak. (*Merzifon –Ama.; *Şebinkarahisar, Gicara *Alucra –Gr.; Anaraş *Sürmene –Tr.; Merkez köyleri, –Rz.; Uluşiran *Şiran, –Gm.; Süle, Ersis, *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Kr.; –Ezm.; *Refahiye, –Ezc.; *Gürün –Sv.)

[**cavralamak** (II)] : (–Ng.)

cavramak (III) [→ **car etmek**]

cavratmak (I) Üzmek, yalvartmak. (*Erbaa –To.; Karakuş *Ünye –Or.; *Refahiye –Ezc.; *Koyulhisar –Sv.)

cavratmak (II) Gayrete getirmek. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

cavrun Hayvanın kürek kemiği. (Kadıçiftliği –Ist.)

cav saymak Önem vermemek. (*Karaman –Kn.)

cavsıtmak [**cıvzıtmak** (II) **-1, 2**] 1. Konuşurken saçmalamak, söz düzenini yitirmek. (Taşoluk *Göksun –Mr.; –Gaz.)

[**cıvzıtmak** (II) **-1**]: (*Silifke –İç.) 2. Gideceği yeri şaşırmak, oraya buraya gidip gelmek. (–Ada.)

[**cıvzıtmak** (II) **-2**]: (–Yz. ve çevresi.)

cavuldar [**cavuldur**] Namuslu. (–Ba.)

[**cavuldur**] : (–Dz.)

cavuldur [→ **cavuldar**]

cavun [→ **çıvgın** (I)]

cavur (I) [→ **cavır**]

cavur (II) Kalça. (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

cavur soğanı Yaban pırasası. (Kösten, Honaz –Dz.)

cavurun [**cavürün**] İki omuz arası, arka. (Kırım Türkleri.)

[**cavürün**]: (Kırım Türkleri.)

cavürün [→ **cavurun**]

cavzıkmak [→**cavzıtmak**]

cavzıtmak [**cavzıkmak, cavzutmak, cımzıtmak, cıvzıtmak** (I)] 1. İşi uzatmak, yarıda bırakmak, usanarak işten kaçmaya çalışmak. (*Afşin, *Elbistan –Mr.; Karanıdere, Solakuşağı, *Şereflikoçhisar –Ank.; –Yz.; Köşker –Krş.; *Bünyan –Ky.; *Avanos, –Nş.; Mençek *Ermenek –Kn.; Yapıntı *Mut –İç.)

[**cavzıkmak**]: (Devri *Bucak –Brd.; Tokat –Es.; –Çr.; Çalış *Haymana –Ank.; *Ermenek –Kn.)

[**cavzutmak**] : (Lohan –Gaz.)

[**cımzıtmak**] : (*Sivrihisar –Es.)

[**cıvzıtmak** (I)]: (Kervansaray *Zile

–To.; *Reyhanlı –Hat.; *Boğazlayan –Yz.)
2. Aşırı gitmek, azıtmak. (*Bor –Nğ.) **3**. Küsüp gitmek. (*Mersin –İç.)

cavzutmak [→ **cavzıtmak -1**]

cay (I) Gurur, çalım, naz. (*Dinar –Af.; Körküler *Yalvaç –Isp.; İsabey *Çal, İğdir *Çivril –Dz.; –Ba.; Bozan, Tokat –Es.; Çayırlı *Haymana –Ank.; –Kn.)

cay (II) [→ **caz** (III) **-1**]

cayak (I) [→ **caygın**]

cayak (II) Yanak: *Cayak cayakga dansettiler.* (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

cayak tuş Azıdişi. (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

cayav col Keçiyolu, patika. (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

caybak [→ **caygın**]

caybaz [→ **caynaz**]

caydaḫ (I) Başıboş hayvan. (*Kangal, *Gürün –Sv.)

caydaḫ (II) Yüksek yer. (*Iğdır –Kr.)

caydak (I) [**coydak**] **1**. Yalınayak. (İbik *İskilip –Çr.; Çakal –Sm.; Obruk –Ama.; Danışman *Fatsa, Karakuş köyleri *Ünye –Or.; Denizli *Vakfıkebir –Tr.; Soğukpınar *Kangal –Sv.) **2**. Çıplak, açık. (Arageriş, *Tirebolu, Nefsiköseli *Görele –Gr.; Denizli *Vakfıkebir –Tr.)
[**coydak**]: (Bereketli *Tavas –Dz.; –Or.)
3. Arkadaşsız, silâhsız, yalnız yolcu. (Düzköy *Keşap –Gr.; –Yz.)
4. Eşyası, malı, hayvanı olmayan. (–Gaz.)

caydak (II) Kılıf, kın. (–Gr.)

caydak (III) [**caydarak**] Uzun. (Mengeser *Bayazıt –Ağ.)
[**caydarak**]: (Tutmaç –Sv.)

caydak (IV) Bir yaşındaki hayvan. (*Zara –Sv.)

caydarak [→ **caydak** (III)]

cayetmek [→ **caylanmak**]

cayfallamak [**calkımak, cayraklamak**] Caymak, dönmek. (*Mut köyleri –İç.)
[**calkımak**]: (Mart –Çkr.)
[**cayraklamak**]: (–Or.)

caygın [**cayak** (I), **caybak, cayğan, cayğın, cayğun, caypak, cazgır-3, cazgit** (II) **-2, cızgan** (II)] Vazgeçen, işin ardını bırakan, dönek. (Çiftlik *Dinar, Dişli *Bolvadin –Af.; Yakaköy *Gelendost, Kozluca, Yeşilyurt *Keçiborlu, Sücüllü *Yalvaç, İğdecik -Isp.; Ambarcık *Gölhisar, Salda, Çuvallı *Yeşilova –Brd.; Bulkaz, Hama *Çivril, Moraca *Çal –Dz.; Dallıca *Nazilli –Ay.; Keren *Burhaniye –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; Tokat, Bozan –Es.; –Brs.; *Düzce –Bo.; Çilehane *Reşadiye –To.; Danışman *Fatsa –Or.; Hacavera *Maçka –Tr.; *Şavşat köyleri –Ar.; *Refahiye –Ezc.; Hacılyas *Koyulhisar, Çepni *Gemerek, Telin *Gürün –Sv.; Akçalar *Seydişehir –Kn.; Serik köyleri, Kışla *Elmalı –Ant.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[**cayak** (I)] (Bayat *Emirdağ –Af.; *Eğridir –Isp.; –Çr.; Düzköy *Keşap –Gr.)
[**caybak**]: (*Pınarbaşı köyleri –Ky; –Mr.; *Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri –Hat.; –İç.)
[**cayğan**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**cayğın**]: (Yayla *Tefenni –Brd.; –Kü.; *Zile –To.; *Refahiye –Ezc.)

[**cayğun**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**caypak**] : (*Ermenek –Kn.)
[**cazgır -3**] : (Ekse *Çal –Dz.)
[**cazgit** (II) **-2**]: (Marınca *Merzifon –Ama.)
[**cızgan** (II)]: (Karahisar *Tavas –Dz.)

caygınlık Kararsızlık. (*Manyas –Ba.)

cayğan [→ **caygın**]

cayğın [→ **caygın**]

cayğınlık Usanmışlık, beğenmezlik: *Malımdan cayğınlığım yok.* (Ahat *Banaz –Uş.)

cayğun [→ **caygın**]

cayık **1.** Sığırcık. (–Ezc. köyleri) **2.** [→ **çavga** (I)]

cayıl [→ **cahal**]

cayıradak [**cayıradan, cayırdak, cayırdanak, cayırıdak, cayırrada, cayırradaḫ, cayradak, cayrıdak, cazzadak, cırtacak** (II)] Birdenbire, şiddetli, çarçabuk (kırılma, yanma, kaçma hali). (Dişli *Bolvadin, Çiftlik *Dinar –Af.; Kozluca *Keçiborlu, Yakaköy *Gelendost –Isp.; Çerçin, Devri *Bucak –Brd.; Beylerli, Kavakköy *Çivril, Yukarıkaraçay*Acıpayam –Dz.; Eğridere, Kuyucak –Ay.; Tokat, Bozan –Es.; Cumayanı –Zn.; *Boyabat –Sn.; *Ulubey, Zile *Mesudiye –Or.; –Gr. ve çevresi; Çepni *Gemerek –Sv.; –Yz.; *Karaman, Uğurlu *Ermenek, Akçalar *Seydişehir –Kn.; *Serik köyleri, Karadere *Gündoğmuş, Kışla *Elmalı –Ant.; *Fethiye –Mğ.)
[**cayıradan**] : (Küçükboymul –Yz.)
[**cayırdak**] : (Kavak, Çuvallı *Yeşilova –Brd.; –Çr.; –Ama.; Çayır, Sofular *Zile –To.)
[**cayırdanak**] : (–Çr.)
[**cayırıdak**] : (*Merzifon –Ama.)
[**cayırrada**] : (İncekum *Silifke –İç.)
[**cayırradaḫ**] : (İncekum *Silifke –İç.)
[**cayıradak**] : (Çepni *Gemerek –Sv.)
[**cayırıdak**] : (*Merzifon –Ama.)
[**cazzadak**] : (–Gaz.)
[**cırtacak** (II)]: (–Yz.)

cayıradan [→ **cayıradak**]

cayırdak [→ **cayıradak**]

cayırdamak (I) Gıcırtılı ses çıkarmak. (Salda *Yeşilova –Brd.; Ortaköy *Çal –Dz.; Çepni *Gemerek –Sv.)

cayırdamak (II) Yanar gibi acımak. (*Bor –Nğ.)

cayırdamak (III) Parlamak. (*Bor –Nğ.)

cayırdanak [→ **cayıradak**]

cayırddak [**cayırtdak, cayırtdana, cayırtdanak, cırtacak** (I)] Yırtılma anında çıkan sesi anlatır. (Hamzabali *Bozdoğan –Ay.)
[**cayırtdak**] : (*Düzce –Bo)
[**cayırtdana**] : (*Düzce –Bo.)
[**cayırtdanak**] : (*Düzce –Bo.)
[**cırtacak** (I)] (Düzköy *Keşap –Gr.; –Yz.)

cayırıdak [→ **cayıradak**]

cayırrada [→ **cayıradak**]

cayırradaḫ [→ **cayıradak**]

cayır salebi Kötü salep. (–Isp.)

cayırtdak [→ **cayırddak**]

cayırtdana [→ **cayırddak**]

cayırtdanak [→ **cayırddak**]

cayırtı Telâşla bağırıp çağırma, velveleye verme. (–Kn.)

cayırtı yermek Telâşla bağırıp çağırarak korkutmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cayış Eşek. (Zile *Develi –Ky.)

cayik Karatavuk, karga. (–El.)

caykara [→ **çaygara -1**]

cayla Yayla. (Çilehane *Reşadiye –To.; Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

caylak Bilgisiz, görgüsüz. (Muradiye –Rz.)

caylanmak [cayetmek, caysatmak] Kibir, gösteriş, caka, nispet yapmak, öğünmek. (Bozan –Es.; Zivarlık –Kn.)

[cayetmek]: (Bayat *Emirdağ –Af.)

[caysatmak]: (Dişli *Bolvadin –Af.)

caylı (I) [→ **cartazan** (I)]

caylı (II) Yaylı araba. (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı, –Kn.)

caynak (I) [→ **cırnak** (I)]

caynak (II) Güvercin sınıfından bir kuş. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

caynal Beceriksiz. (Uluşiran *Şiran –Gm.; Büyüksöğle *Elmalı –Ant.)

caynal coynal [caynal cuynal] Karmakarışık, eğri büğrü. (Kösten, Honaz –Dz.)

[caynal cuynal]: (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)

caynal cuynal [→ **caynal coynal**]

caynas [→ **çangaza -1**]

caynaz [cansız, caybaz,caynuz, cayvaz] Sıska, zayıf, cılız. (–Krş.; –Ky.; *Bor –Nğ.; –Kn.)

[cansız]: (*Kargı –Çr.; *Zile –To.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış, Taşburun *Iğdır –Kr.)

[caybaz]: (*Karaisalı –Ada.)

[caynuz]: (Gökçesu –Bo.)

[cayvaz]: (Bahçeli *Bor –Nğ.)

caypak [→ **caygın**]

cayradak [→ **cayıradak**]

cayrak (I) [→ **cakcak** (I)]

cayrak (II) Ağustosta yetişen bir çeşit sulu, iri armut. (Yerkesik –Mğ.)

cayraklamak [→ **cayfallamak**]

cayrıdak [→ **cayıradak**]

cay satmak [→ **caylanmak**]

cayu [→ **cabu -1**]

cayuk Bir çeşit ot. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

cayuklamak [→ **çenilemek** (I)]

cayur [→ **cabu -1**]

cayvaz [→ **caynaz**]

caz (I) Yufka pişirmeye yarayan saç. (–Kü.)

caz (II) Kare biçiminde ve kenar ortaylarıyla köşegenleri çizilmiş bir şekil içinde iki kişiyle oynanan oyun. (Zana –Ama.)

caz (III) [**cay** (II)] **1.** Yaz. (Çilehane *Reşadiye –To.)

[cay (II)]: (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

2. İlkbahar. (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

caz (IV) Yakan, yakıcı. (Subaşı *Yıldızeli –Sv.)

caz (V) Kağnı. (–Nğ.)

cazanga [→ **cazgarısı**]

cazaraklı [→ **cazgarısı**]

cazcavlak Büyüyememiş hayvan. (Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)

cazgarısı [cazanga, cazaraklı, cazgır -1, cazgir, cazgit (I), **cazğir, cazıgarı -1, cazığarsı, cazi, cazigari, cazzı]** Cadı, fitneci. (*Bor –Nğ.)

[cazanga]: (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[cazaraklı]: (–Brs.)

[cazgır -1]: (Hocalar *Sandıklı, Kızılköy *Dinar –Af.; Devri *Bucak –Brd.; Zeytinli *Edremit –Ba.)

[cazgir]: (–Uş.; –To.)

[cazgit (I)]: (–Ama.)

[cazğir]: (Tepeköy *Torbalı –İz.)

[cazıgarı -1]: (Bekilli *Çal –Dz.)

[cazığarsı]: (–Es.)

[cazi]: (*Kargı –Çr.; *Şavşat ve köyleri –Ar.; Hacavera *Maçka

–Tr.; –Krş.; Geçit *Ilgın, *Akşehir, *Beyşehir –Kn.)
[**cazigari**]: (–Gaz.)
[**cazzı**]: (Limasol –Kıbrıs]
cazgır 1. [→ **cazgarısı**] **2.** Sözünden dönen, sözünde durmayan. (Ekse *Çal –Dz.)
cazgir [→ **cazgarısı**]
cazgit [→ **cazgarısı**]
cazğir [→ **cazgarısı**]
cazı Büyü. (–Es.)
cazıgarı 1. [→ **cazgarısı**] **2.** Halk arasında ay tutulmasına sebep olduğuna inanılan melekler. (Bekilli *Çal –Dz.)
cazığarsı [→ **cazgarısı**]
cazi [→ **cazgarısı**]
cazigari [→ **cazgarısı**]
cazlak Dazlak, kel kafa (hk.). (–Kr.)
cazu Örtü. (Kadıçiftliği –Ist.)
cazu gülü Yaban gülü. (*Ünye –Or.)
cazu tikeni Böğürtlen ağacının dikenli dalları. (*Ünye –Or.)
cazzablak [→ **cayıradak**]
cazzak Ticaretle uğraşıp batan (kimse). (*Keçiborlu –Isp.)
cazzı [→ **cazgarısı**]
ce [**çiğe** (II)] Sarı : *Şehirden ce yemeni aldım.* (Emirler *Bâlâ –Ank.) [**çiğe** (II)] : (–Kn.)
ceām Zayıf. (–Mr.)
ceba (I) [→ **caba** (II)]
ceba (II) Af, vaz geçme: *Bu seferlik sana ceba.* (*Kelkit –Gm.)
ceba (III) Kazanç. (Danışman *Fatsa –Or.)
cebabendek 1. Başıboş, kimsesiz. (*Elbistan –Mr.) **2.** Çırılçıplak. (*Elbistan –Mr.)
cebar 1. Bal arısı. (–Bo.; Sulutaş, Sille –Kn.) **2.** Eşek arısı. (Sulutaş –Kn.)
cebbar [**capbar, cappar-1, carıcabbar, çeber**] Becerikli, açıkgöz, cesur. (–Mn.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Yerkesik –Mğ.)
[**capbar**] : (–Es.)
[**cappar -1**] : (*Atabey –Isp.)
[**carıcabbar**] : (*Ermenek –Kn.)
[**çeber**] : (Kadırga –Ist.)
cebcebe [**cepcebe**] Özellikle tuvalet malzemeleri koymakta kullanılan, on santim eninde, yetmiş beş, yüz santim boyunda ve üzerinde küçük cepler bulunan işlemeli bir bez: *Cicili micili bir cebcebe diktim.* (Balgasum *Ermenek –Kn.)
[**cepcebe**] : (*Ermenek –Kn.)
cebcek [→ **cakcak** (I)]
cebcel Patik, küçük çocuk ayakkabısı. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
cebcük Zayıf, kuru, ince. (Düzköy *Keşap –Gr.)
cebe (I) [**cepe** (II)] **1.** Altın ve gümüşten yapılmış düz veya işlemeli bilezik. (Firikli *Emirdağ –Af.; –İz.; *Sivrihisar ve köyleri, Balçıkhisar –Es.; *Haymana –Ank.; *Divriği –Sv.) **2.** Altın, gümüş ve elmastan yapılmış gerdanlık. (–Ist.; –Ml.; *Elbistan –Mr.; Ulukışla, Bahçeli *Bor –Nğ.)
cebe (II) Küçük meyve sepeti: *Biraz civir kes, bir küçük cebe doku.* (Küllük *Iğdır –Kr.)
cebe (III) [→ **çece** (I) **-1**]
cebe (IV) Abadan daha kısa ceket: *Çoban cebesiz sürünün peşinden gidemez.* (–Ama.)
cebe (V) Atın eşkin yürüyüşü. (*Saray –Tk.)
cebe (VI) Silâh ve başka savaş araçları. (*Bor –Nğ.)
cebe (VII) [→ **cabul** (II)]
cebedak Öksüz, yetim. (–Zn.)

cebel (I) [**cebele** (I)] Kılavuz, yol gösterici. (Okçu –Kü.)
[**cebele** (I)] : (Bozan –Es.)
cebel (II) **1.** [→ **cübel**] **2.** Binanın yan duvarları. (–Hat.)
cebel (III) Yağmurlu, sisli, kapalı hava. (Hacavera *Maçka –Tr.)
cebel (IV) [**cebellik -1, cehel** (I)] **1.** Sahipsiz, boş toprak. (–Brd.) **2.** Ekilmemiş tarla. (–Ezc. ve köyleri.) **3.** Ekime elverişli olmayan yer, bozkır. (Gelibolu –Çkl.; Karaözü *Gemerek –Sv.; *Anamur –İç.; Kışla –Ant.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**cehel** (I)]: (Süle –Gm.) **4.** [→ **coblan** (I) **-2**] **5.** Koruluk. (Kuşbaba *Bucak –Brd.;) **6.** Düz yolda çıkıntı meydana getiren toprak yığınları.(Kadıköy *Saray –Tk.)
[**cebellik**]: (Ceylânköy *Lüleburgaz –Krk.; Kadıköy *Saray –Tk.) **7.** Dağ yolu. (*Bozdoğan –Ay.)
cebele (I) [→ **cebel** (I)]
cebele (II) [**cebgir**] Zorba, haydut, yankesici. (*Emirdağ –Af.)
[**cebgir**] : (Küllük *Iğdır –Kr.)
cebelek Gözleri küçük ve görmesi zayıf olan kimse. (Uluşiran *Siran –Gm.)
cebeli (I) **1.** Silâhlı kılavuz. (–Nğ.) **2.** Tüccarların tehlikeli yollarda yanlarına özel olarak aldıkları silâhlı adam. (–Nğ.)
cebeli (II) Şen (kimse). (Kozluca *Keçiborlu –Isp.)
cebelleşmek [**cencelleşmek**] Kavga etmek, sataşmak, çatmak. (Akkışla *Bünyan –Ky.; *Bodrum –Mğ.)
[**cencelleşmek**] : (Divanyolu –Ist.)
cebellik [→ **cebel** (IV) **-6**]
cebellüs Bedava elde edilmiş şey. (*Torbalı –İz.)
ceber [→ **cıbar** (I) **-1**]
cebere Saman, gübre taşımak için koltuk altında veya sırtta taşınan küçük sepet. (*Arpaçay –Kr.)
cebernuş olmak Kemik çatlamak : *Fatma'nın kolu cebernuş olmuş.* (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
cebgir [→ **cebele** (II)]
cebiç [→ **çebiç** (I) **-2**]
cebik (I) [→ **cakak**]
cebik (II) [**cabı, cabur-1, cibi** (III)] Cılız, zayıf. (Soğukpınar *Kangal –Sv.;)
[**cabı**]: (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
[**cabur -1**] : (*Tavas –Dz.; *Ulubey –Or.)
[**cibi** (III)]: (*Bigadiç –Ba.)
cebik (III) Moloz, iri taneli kum ile ufak taş parçalarının karışımı. (Bahçeli *Bor –Nğ.; –Kn.)
cebin Uslu : *Bizim küçük çok cebindir.* (*Yalvaç –Isp.)
cebirtlek Yassı, yapışık.(*Ulubey –Or.)
cebis [→ **çebiç** (I) **-2**]
cebiş **1.** [→ **çebiç** (I) **-2**] **2.** [→ **cıba** (I) **-1**] **3.** [→ **çebiç** (I) **-6**] **4.** Yeni doğmuş dişi buzağı. (Denizli *Vakfıkebir –Tr.)
cebken Çobanların giydiği bir çeşit yağmurluk. (Argıthanı *Ilgın –Kn.)
ceble (I) Kuş sürüsü. (–To.)
ceble (II) Durgun suda biriken yosun. (*Ünye –Or.)
ceblek Karaca yavrusu. (*Ulus –Zn.)
ceblik Kadınların beline bağladıkları yedek cep. (*Arapkir –Ml.)
cebre [→ **cirbe** (II)]
cebrez [→ **cebres**]
cebreze Zorlanarak iş gören adam. (–Gr.)
cec [→ **çeç** (I) **-1**]
cecala [→ **cacala**]

cecara 1. Tahılın kılçığı. (*Sarıkamış –Kr.) 2. [→ **cece** (III) **-2**]

cecci mecci Müslüman ananelerine göre dünyanın sona ereceği zaman meydana gelecek büyük bozgun ordusu. (Çaltı *Gelendost –Isp.)

cece (I) 1. [→ **cice -1**] 2. İhtiyar, hıristiyan kadını. (–Ada.) 3. [→ **çece** (I) **-1**]

cece (II) Yok anlamında kullanılır : *Bizde şeker cece.* (Hacavera *Maçka –Tr.)

cece (III) [**cecara -2, cenç**] 1. Kalıntı, bir şeyi eritip süzdükten sonra kalan tortu. (*Iğdır –Kr.) 2. Arı peteklerinin eritilerek mumu alındıktan sonra kalan kısmı. (–Kr. ve köyleri; *Pınarbaşı –Ky.)
[**cecara -2**] : (*Sarıkamış –Kr.)
[**cenç**] : (Ersis –Ar.; Bayburt –Kr.; *Ahlat –Bt.)

cece (IV) [→ **çiçi** (VII)]

cecem Küçükken alınıp yetiştirilen çocuk, evlâtlık. (*Bulancak –Gr.)

cec etmek 1. [→ **çeç etmek -1**] 2. [→ **çec etmek**]

ceceyh [→ **çecik** (I) **-2**]

ceci [→ **cice -4**]

ceciği gevşemek [**ciciği gevşemek**] 1. Ağzı sulanmak, aşırı ilgi göstermek. (*Kadirli –Ada.)
[**ciciği gevşemek**] : (–Ky.)
2. [→ **çeciği gevşemek** (II)] 3. Morali bozulmak. (*Develi –Ky.)

cecik (I) 1. [→ **çecik** (I) **-2**] 2. İp eğirmekte kullanılan aracın teli. (Çepni *Gemerek –Sv.) 3. [→ **çecik** (I) **-1**]

cecik (II) [→ **cağ** (I) **-3**]

cecim [**cacım, cicim, çeçim**] 1. İnce dokunmuş renkli, nakışlı kilim. (Yeşilköy –Ist.; *İskilip –Çr.; –To. ve ilçeleri; –Ama. ve köyleri; *Fatsa –Or.; *Şiran –Gm.; –Ar. ve ilçeleri; –Kr. ve ilçeleri; *Pasinler –Ezm.; –Ezc.; *Arapkir –Ml.; –Gaz.; *Göksun –Mr.; –Sv. ve ilçeleri; *Pınarbaşı –Ky.; –Nğ.)
[**cicim**] : (–Es.; Kuzuluk –Çr.; Zana –Ama.; –Gr.; *Şiran –Gm.; *Hopa –Ar.; *Nazimiye –Tn.; –El.; Hacılyas *Koyulhisar, *Divriği –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Aksaray –Ank.; –Ky.; –Kn; Çandırlar *Feke –Ada.)
[**çeçim**] : (*Eğridir –Isp.)
2. Yünden dokunmuş nakışlı çul ve çuval. (*Erbaa –To.; –Sv. ve ilçeleri; *Göksun –Mr.) 3. Dokuma seccade. (–Ist.; *Zile –To.; *Yerköy –Yz.) 4. Yatak, masa ve tepsi örtüsü, yaygı. (–Çr.; –Ama.; –Tr.; –Gm.; –Ar.; –Kr.; –Ezm.; –Ezc.; *Erciş –Vn.; *Hozat –Tn.; Kerkük)
[**cacım**] : (–Bt.)
5. İnce halat. (Harput –El.)

cecime Uyuşuk, elinden bir iş gelmeyen, miskin. (*Uluborlu –Isp.; –Kn. ve ilçeleri.)

cecin Darı samanı : *Bunun cecinini mal yemez.* (Ulușiran *Şiran –Gm.)

cecip [→ **cavaf**]

cecorik Fosforu ile gece aydınlık yapan böcek, ateş böceği. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

cecucuk Küçük çocuklarla oynanan bir oyun. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

cecük Sinek yumurtası. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

cecüm [**cecün**] Harmanda aktarılacak hale gelmiş hububat sapı. (–Rz.)
[**cecün**] : (–Çkr.)

cecün [→ **cecüm**]

ceç 1. [→ **çeç** (I) **-1**] 2. [→ **çeç** (I) **-2**]

ceçcen Geveze kadın. (*Şarkîkaraağaç –Isp.)

ceç görmek [cer görmek] **1.** Buğday yığınını harmanda ölçmek. (–Es. ve köyleri.)

[cer görmek] : (*Tavas –Dz.)

2. Aşar zamanı, vergi memuru, harmanda kalan tahılı ölçtürüp kaldırılmasına izin vermek. (*Avanos –Nş.)

cedah [→ ceket (II) -1]

cedcare [ceddek] Öfkeden yüzü sararmış, gözü kızarmış, sinirli (kimse). (Denizli, Beşikdüzü, *Vakfıkebir –Tr.)

[ceddek] : (–Gr.)

ceddale Münakaşa, ağız kavgası. (*Bor –Ng.)

ceddek [→ cedcare]

ceddelek guşu Kararsız, sebatsız adam : *Onun sözüne mi güvenilir? Ceddelek guşunun biridir.* (*Bor –Ng.)

cedene [→ çedene (I) -1]

cedırma [→ cenderme]

cedvar [cetegeyli] Ülker yıldızı. (–Gaz.)

[cetegeyli] : (Kadıçiftliği –Ist.)

cee (I) [ca (III), caa (III), cakka (II)] **1.** Korkutma ve sürpriz ünlemi. (*Düzce –Bo.; –Ng.)

[ca (III)] : (–Gm.)

[caa (III)] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

[cakka (II)] : (–Gm.)

2. Aldatılmak istenen bir kimsenin işin farkına vardığını bildirmek için kullandığı ünlem. (*Düzce –Bo.) **3.** "Bak" anlamında kullanılır: *Oğlum bebeklere cee.* (*Beyşehir –Kn.)

cee (II) [→ çeft -2]

cef Mercimek büyüklüğünde meyve veren yabanî bir cins ağaç. (*Şebinkarahisar –Gr.; *Koyulhisar –Sv.)

cefek Baca kapağı. (Kasımpaşa –Ist.)

ceferlik **1.** Üzerine kullanılmayan eşyaların konduğu yüksekçe yer. (–Ezm.) **2.** Ahırlarda saman, ot vb. konan kafesli tahta bölme. (*Pasinler –Ezm.)

ceft [→ çeft -1]

cegan Bir cins asalak ot. (*Yusufeli -Ar.)

cegart (I) [→ cegert (I)]

cegart (II) [→ cegert (II)]

ceged [→ ceket (II) -2]

cegen (I) [ceğan -2, ceğen -1, ceyen] **1.** Dövende ezilmeyen çavdar, buğday sapı : *Sap cegen oldu.* (*Pasinler –Ezm.)

[ceğan -2] : (*Yusufeli –Ar.)

[ceğen -1] : (–Ezm.)

2. [→ **calaz (I) -1**] **3.** Hasır, hasır otu. (Kadıçiftliği –Ist.; Pökütler *Kelkit –Gm.)

[ceyen] : (*Iğdır –Kr.)

cegen (II) [→ cağ (I) -4]

cegert (I) [cagart (I) -1, cegart (I), ceğert, ceğet (III)] Sonbaharda ekilen bitkilerin taze filizleri. (*Sarıyer –Ist.; –Gm.; –Ezc.; –Kr.)

[cagart (I) -1] : (*İspir –Ezm.)

[cegart (I)] : (*Şiran –Gm.; *Yusufeli –Ar.)

[ceğert] : (*Refahiye –Ezc.)

[ceğet (III)] : (–Gm.)

cegert (II) [cegart (II)] Rumi takvime göre eylûl ayına verilen ad. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[cegart (II)] : (–Gm.)

ceget (I) [→ ceket (II) -2]

ceget (II) [→ çeket (I)]

cegige Çekirge. (*Yeşilova –Brd.)

cegin [→ çiğin -1]

cegirgen [**ceğirğen, cırgan, ciciklen, cicirgen, cigirgen, ciğirden**] Isırgan otu. (*Düzce –Bo.; –Ist.)
[**ceğirğen**] : (*Akyazı –Sk.)
[**cırgan**] : (Bereketli *Tavas –Dz.; –Ba.)
[**ciciklen**] : (Kırkveli *Salihli –Mn.)
[**cicirgen**] : (*Emet –Kü.)
[**cigirgen**] : (–Kn.)
[**çiğirden**] : (*Ereğli –Zn.)
cegisdene Yüksük. (–Ank.)
ceğ (I) Sepet yapılan sap. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
ceğ (II) Uzun, uzunluğuna. (Almus –To.)
ceğa [→ **çeñe** (I) **-1**]
ceğan [**cele** (II)] **1.** Karışık atılmış veya yığılmış ot, arpa, buğday sapı. (*Yusufeli –Ar.)
[**cele** (II)] : (Ergani –Ezc.; *Nazimiye –Tn.)
2. [→ **cegen** (I) **-1**]
ceğel 1. [→ **cağıl** (I) **-1**] **2.** [→ **cığıl** (I) **-2**]
ceğen 1. [→ **cegen** (I) **-1**] **2.** [→ **calaz** (I) **-1**]
ceğer [**cer** (IV)] Ciğer. (–Rz.)
[**cer** (IV)] : (Hasanoğlan –Ank.)
ceğert [→ **cegert -1**]
ceğet (I) [→**ceket** (II) **-2**]
ceğet (II) [**ciğit** (I)] Yiğit : *İr ceğet kılar gıyrat.* (–Çkl.)
[**ciğit** (I)] : (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
ceğet (III) [→ **cegert -1**]
ceğet (IV) [→ **çeket** (I)]
ceğin [→ **ciğin -1**]
ceğirğen [→ **cegirgen**]
ceh (I) [→ **cehiz** (I) **-1**]
ceh (II) [**çeh**] Hayret bildirir ünlem: *Ceh sendemi buradasın?* (*Karaman –Kn.)
[**çeh**] : (*Antakya ve köyleri –Hat.)
ceh (III) [→ **caga** (I) **-1**]
cehal [→ **cahal**]
cehar [→ **cakar -1**]
ceh ceh Kuş sesini anlatır. (*Iğdır –Kn.)
cehel (I) [→ **cebel** (IV) **-3**]
cehel (II) [→ **cahal**]
cehendem Cehennem : *Cehendemin dibine git.* (–Dz.; *Sivrihisar –Es.; *Bor –Nğ.)
cehendem olmak Def olup gitmek, çekilip gitmek. (*Bor –Nğ.)
cehendem zanbağı Süsen çiçeği. (*Kandıra –Kc.)
ceheri Yeşillik, bir cins bitki. (–Ank.)
cehez [→ **cehiz** (I) **-1**]
cehil (I) Tohumlarından sarı boya yapılan az dikenli bir çalı. (*Safranbolu –Zn.)
cehil (II) İri kum : *Tarla cehil içinde.* (*Mersin –İç.)
cehiz (I) [**ceh** (I), **cehez, ceniz, ceyiz**] **1.** Gelin olan kızın, babasının evinden götürdüğü eşya. (–Bo.; *Merzifon –Ama.; *Şiran –Gm.; Bayburt *Sarıkamış, *Iğdır –Kr.; *Elbistan –Mr.; *Gürün, *Gemerek –Sv.; *Mucur –Krş.; –Nğ.; –İç.)
[**ceh** (I)] : (–Kn.)
[**cehez**] : (–Bt.)
[**ceniz**] : (–Bil.)
[**ceyiz**] : (–Ama.; Cenciğe –Ezc.)
2. Kızların gelin oldukları gün sandıklarına konan yemiş, hediye. (*Eğridir –Isp.)
cehiz (II) Kırmızı ipekli kumaş. (*Kadıköy –Ist.)
cehiz gırdıcı Düğünde gelin tarafından güvey evine giderek, güvey velisinin yeni evlilere vereceği oda ve yemek takımlarını gören ve tes-

bit eden iki üç kişilik topluluk. (*Mudurnu –Bo.)

cehiz halkası Çeyiz asmak için kullanılan halka. (–Ank.)

cehiz ipi Yalnız çeyiz asmak için kullanılan ip. (–Ank.)

cehlenmek (I) [→ **cığalanmak** (I)]

cehlenmek (II) Dikkat etmek, gözünü açmak. (–Ba.)

cehli Boğazının altı, tüylü olan deve. (Gökdere *Osmaniye –Ada.)

cehline çekmek Bir şeyin aksine gitmek : *Sen ne cehilbaz adamsan her şeyi cehline çekirsen.* (Taşburun *Iğdır –Kr.)

cehni [→ **cehri** (I) **-1**]

cehre (I) [→ **cehri** (I) **-1**]

cehre (II) Çıkrık. (–Brs.; –Ama.; –Kr. ve ilçeleri; –Vn.; –Ur.)

cehrek [**cehrenk, cekrek, cerek** (I) **-3**] Boyunduruğu dövene bağlayan, uzunluğu hayvanların boynuna göre değişen bir ağaç. (Kayaili –Ba.)
[**cehrenk**] : (Kayaili –Ba.; –Ky.)
[**cekrek**] : (–Ky.)
[**cerek** (I) **-3**] : (Kâhyalı –Çkr.)

cehrenk [→ **cehrek**]

cehri (I) [**cehni, cehre** (I), **çehri**] **1.** Ufak boncuk şeklinde meyveleri olan ve boya yapmakta kullanılan yabanî ağaç. (*Merzifon –Ama.; –Kr.; *Gemerek –Sv.; –Yz. ve köyleri; *Avanos –Krş.; *Karaman ve köyleri –Kn.)
[**cehni**] : (*Artova –To.)
[**cehre** (I)] : (–Gaz.; *Keban, *Ağın –El.; –Mr.)
[**çehri**] : (Körküler *Yalvaç –Isp.)
2. Küçük dağ eriği. (Ulaş –Sv.)

cehri (II) İki yaşında deve yavrusu. (–Ada.)

ceh satmak [→ **caga satmak**]

cehzinmek Yaramazlık yapmak, şımarıklık etmek. (*Gürün –Sv.)

cej [→ **çeç** (I) **-1**]

cekcek (I) [→ **cakcakı** (II)]

cekcek (II) [**cakcakı** (I), **cekceki** (IV)] Serçe büyüklüğünde gri renkli bir kuş. (Kızılköy –To.)
[**cakcakı** (I)] : (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
[**cekceki** (IV)] : (*Sungurlu –Çr.)

cekcek (III) [→ **cakcak** (I)]

cekceki (I) **1.** Topaç, çocukların iple döndürdükleri bir oyuncak. (*Gürün –Sv.) **2.** Topacın hareketi, dönmesi: *Bu topaç ne kadar cekceki.* (–Sv.)

cekceki (II) [→ **cakcak** (I)]

cekceki (III) [**cekceko** (II), **çekçeki** (I)] Çekirge. (*Gürün –Sv.)
[**cekceko** (II)] : (*Nazimiye –Tn.)
[**çekçeki** (I)] : (*Ağın –El.)

cekceki (IV) [→ **cekcek** (II)]

cekcek kuşu [→ **cakcak** (I)]

cekceko (I) [→ **cakcakı** (II)]

cekceko (II) [→ **cekceki** (III)]

cekcekuş Gıcırtı : *İskemleyi cekcekuş ettirme.* (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

ceke Tüfek, tabanca. (*Nazimiye –Tn.)

ceker [→ **cakar -1**]

ceket (I) Aba. (Yerkesik –Mğ.)

ceket (II) [**cagit, cedah, ceged, ceget** (I), **ceğet** (I), **çeket** (II), **çevirtme** (I)] **1.** Cadde. (Ortaköy –Ist.; –Ml.)
[**cedah**] : (–Ezm.)
2. Sokak. (–El.; –Ml.; –Kn.)
[**cagit**] : (–Ml.)
[**ceged**] : (–Ml.)
[**ceget** (I)] : (–Ml.; –Sv.; –Kn.)
[**ceğet** (I)] : (–Ist.; –Ks.; –Ml.)
[**çeket** (II)] : (–Ist.)
[**çevirtme** (I)] : (–Dz.; –Mn.)

ceki [→ **çeki** (I) **-1**]

cekim Daphne Thymaeleaceae. (*Tatvan –Bt.)
cekirmek [→ **çemkirmek** (I)]
cekkil [→ **cakkıl** (I)]
ceklemek [**ceklenmek -2**] Bakır kaplara konan yemekler yeşermek. (*Kelkit –Gm.)
[**ceklenmek -2**] : (*Bafra –Sm.)
ceklenmek 1. Paslanmak.(Engiz *Bafra –Sm.) 2. [→ **ceklemek**]
cekli [→ **çekli**]
cekrek [→ **cehrek**]
ceksi Bozulmuş, ekşimiş. (*Silifke –İç.)
cekü [→ **çeki** (I) **-1**]
cel (I) Rüzgâr, yel. (*Bakırköy –Ist.; *Kadınhanı –Kn.)
cel (II) Açık, engin deniz. (Lâleli –Ist.; –Gaz.)
cel (III) 1. [→ **çala** (IV)] 2. Üzerinde başak bulunan buğday ve arpa sapları. (Ortaköy, Çayağzı *Şavşat –Ar.)
celavruk Romatizma. (*Kadınhanı –Kn.)
celb Aksi, inatçı (kimse). (*Iğdır –Kr.)
celba [→ **çelebi** (I)]
celbci [→ **celpçi**]
celbe Hayvan sürüsü, yılkı. (*Reyhanlı –Hat.; *Kadirli –Ada.)
celbecep olmak Bir kimse yüzsüzlük ederek bir şey elde etmeye çalışmak. (*Şiran –Gm.)
celbeze Gösteriş, heybet. (*Fethiye –Mğ.)
celbine gelmek Sulu yemek pişerek kıvamına gelmek. (*Mut ve köyleri –İç.)
celbine getmek Aksine gitmek : *Ne dersem celbine geder*. (*Iğdır –Kr.)
celbiz İnce çalı. (*Osmaniye –Ada.)

cele (I) 1. Kuş yakalamak için at kılından veya iplikten yapılmış tuzak. (Taşburun *Iğdır, *Arpaçay –Kr.) 2. At kılından veya iplikten yapılmış ilmik. (Taşburun *Iğdır –Kr.)
cele (II) [→ **ceğan -1**]
celeb [→ **celep** (II) **-4**]
celeba [→ **çelebi** (I)]
celebci [→ **celepçi**]
celebi Kazanç gayesiyle toptan alınan eşya. (Kerkük)
celef [→ **celev**]
celek (I) Olmamış armut haşlaması. (*Gemerek –Sv.)
celek (II) [→ **çala** (IV)]
cele kesen Hırsız. (*Iğdır –Kr.)
celen 1. [→ **carı -1**] 2. Kurnaz. (–Bo.)
celenk [→ **çelen** (I)]
celep (I) [**cemeke**] 1. Genç, güzel, gösterişli (kimse). (*Gemlik –Brs.; –Es.; *Merzifon köyleri –Ama.; Şıhlar *Ulubey, –Or.; Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.) 2. Zayıf, ince (kimse). (–Ank. ilçeleri; *Ermenek –Kn.; Kadıköy *Saray –Tk.) 3. Kaba yapılı, biçimsiz (kimse). (*Zile –To.; *Mesudiye –Or.; –Gaz. ve ilçeleri; *Antakya –Hat.; *Divriği –Sv.) 4. Acemi, toy (kimse). (–Ur.; *Kilis –Gaz.; –Hat.; ve ilçeleri; –Nğ.)
[**cemeke**] : (–Yz.; *Köşker –Krş.)
celep (II) [**celeb**] 1. Bir yaşını aşmış dişi tay. (–Isp. ve ilçeleri; –Brd. ve ilçeleri; –Dz. ve ilçeleri; –Kü.; *Tercan –Ezc.; *Nallıhan –Ank.; Kepez –Ant.; –Ada.) 2. Atlara döl veren eşek aygırı. (*Araç –Ks.) 3. Uzun boylu hayvan. (*Yalvaç –Isp.; *Emet –Kü.; –Or.; –To.; *Ermenek, *Seydişehir –Kn.; *Mersin

–İç.) **4.** Dişi deve. (*Tire –İz.; –Çkr.; –Sv.; –Nğ.; –Kn. ve ilçeleri; –Ada.)
[**celeb**] **:** (Çiftepınar *Mersin –İç.)
celep (III) Düğün alayı. (–Mr.)
celep (IV) **1.** Bağlanmayan, başı boş. (*Göksun –Mr.; *Kozan –Ada.) **2.** Boşanmış, dul kadın. (*Göksun –Mr.)
celep (V) **1.** Esmer renk. (–Ky.) **2.** Esmer undan yapılmış ekmek. (–Ada.)
celep (VI) **1.** Aşılanmamış meyve. (*Gürün –Sv.) **2.** Tohumluk olamayacak zayıf ekin. (*Maçka –Tr.)
celep (VII) Hizmetçi, işçi. (–Ur.)
celep (VIII) Yüz dirhem ağırlığındaki ip. (*Tire –İz.)
celep (IX) Dam saçağı. (*Silifke –İç.)
celep celep 1. Dizi dizi. (Taşburun *Iğdır –Kr.) **2.** Cins cins. (*Ereiş –Vn.) **3.** Renk renk. (*Erciş –Vn.)
celepci [→ **celepçi**]
celepçi [**celebci, celebçi, celepci**] Hayvan ticareti yapan (kimse). (*Refahiye –Ezc.; –Nğ. –Ada.)
[**celebci**] **:** (–Yz.)
[**celebçi**] **:** (Kerkük)
[**celepci**] **:** (Ersis *Yusufeli –Ar.)
celermek (I) [→ **çelermek** (I) **-1**]
celermek (II) **1.** [→ **çelermek** (IV) **-1**] **2.** [→ **çelermek** (IV) **-2**]
celermek (III) [→ **çelermek** (XI)]
celev [**celef**] Kasaplık için toplanan koyun, keçi, sığır. (*Nazimiye –Tn.)
[**celef**] **:** (*Sarıkamış –Kr.)
celfin (I) [**celhin, çelfin**] **1.** Henüz yumurtlamayan küçük tavuk, piliç. (–Gaz.; *Elbistan –Mr.; –Hat. ve ilçeleri; –Sv.; –Ada.; –İç. ve ilçeleri; –Ant.)
[**celhin**] **:** (*Bahçe –Ada.)
[**çelfin**] **:** (Hisarcık *Yayladağı –Hat.; –Nğ.; –İç.) **2.** İlk ötmeğe başlayan horoz. (–Mr.; *Mut –İç.) **3.** Tavuk. (–Ky.)
celfin (II) Genç, taze. (*Nizip –Gaz.; –Mr.)
celge [→ **cerge** (I) **-2**]
celgi Bir ip dolusu (çamaşır hk.): *Bir celgi yunah yudum.* (*Boğazlayan –Yz.)
celhe Ufak testi. (Kerkük)
celhin [→ **celfin** (I) **-1**]
celi Mısırların biçildikten sonra toprağın üstünde kalan sapları. (*Of –Tr.)
celik (I) Yavru : *Şu celik kuşa bak.* (*Pötürge –Ml.)
celik (II) **1.** Moloz. (*Tavas –Dz.; *Bor –Nğ.) **2.** [→ **çağıl** (I) **-1**]
celik cücük [**cellik cücük, cello cillo**] Çoluk çocuk. (Babik *Pötürge –Ml.)
[**cellik cücük**] **:** (*Ağın –El.)
[**cello cillo**] **:** (–Kr.)
celimsiz 1. Zayıf, cılız. (–Dz. ve ilçeleri; Yerkesik –Mğ.) **2.** Halsiz. (*Fethiye ve köyleri–Mğ.)
celim toprak [**calim**] Killi toprak. (*Kadınhanı –Kn.)
[**calim**] **:** (Mollaveyis –Çr.)
celis Zıtlık. (–Bo.)
celk Yayılmış suyun dalgalanışı. (*Gemerek, *Şarkışla –Sv.; –Yz.)
celke 1. Yele. (*Kadınhanı –Kn.) **2.** Ense. (–Ist.; –Kn.)
celkek Koparıldığında süt çıkaran bir cins kır bitkisi. (Argıthanı *Ilgın –Kn.)
celkemek [**celmek**] - Sulu maddeler etrafa yayılmak. (–Yz. ve çevresi.)
[**celmek**] **:** (–Yz.)
celken Bir sıvının etrafa yayılması. (–Yz.; –Ank.; *Avanos –Nş.)

cellābı [cellābi, cellek] 1. Açıkgöz, becerikli. (–Isp.; –Nğ.)
[cellābi]: (–Nğ.)
2. Atılgan. (*Bor –Nğ.)
[cellek]: (–Kr.; –Sv.)
cellābi [→ **cellābı -1**]
cellek [→ **cellābı -2**]
cellemek (I) [→ **çelermek** (IV) **-2**]
cellemek (II) İşi bozmak, oyun bozmak. (–Kr.)
cellik (I) İnek. (*Göle –Kr.)
cellik (II) İki tarafı yontulmuş odun parçası. (*Yeşilova –Brd.; –Dz.)
cellik (III) [→ **çelik** (VIII)]
cellik cücük [→ **celik cücük**]
cello cillo [→ **celik cücük**]
celmek [→ **celkemek**]
celmik (I) [→ **çelmik** (I)]
celmik (II) [→ **çelmik** (VI)]
celmük Ağaçların yaprak açacağı zamanki tomurcuklu hali. (Zana –Ama.)
celpçi [celbci] Postacı. (*Ardanuç –Ar.)
[celbci]: (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
celpmek Göz kızarmak. (–İç. köyleri.)
celtek [→ **çeltek** (I) **-1**]
celtik Pirinç: *Bu sene celtiklerde iş yok.* (*Susurluk –Ba.)
celtmek [→ **çintmek** (I) **-1**]
cem (I) [→ **çem** (I) **-2**]
cem (II) **[cama]** Cam. (*Çayeli –Rz.; –Gaz.; –Mr. köyleri.)
[cama]: (Kızılca *Tavas –Dz.)
cem (III) [→ **cam** (I)]
cemal böğrülcesi Bezelye. (Ağlasun –Brd.)
cembek (I) [→ **ceme -1**]
cembek (II) [→ **cemek** (I)]
cember (I) **1.** [→ **çember** (I)] **2.** Çene bağı. (*Eğridir –Isp.)
cember (II) Yağ konulan tahta kap. (*Şiran –Gm.)
cember (III) Balya bağlamaya yarıyan saç şerit. (–Ama. ve köyleri.)
cember (IV) [→ **cembere**]
cembercik Saka kuşu. (Nişantaşı –Ist.)
cembere [cember (IV), **cemberek** (I) **-2]** Özellikle sığırlarda ve develerde olan soğuk algınlığı hastalığı. (–Kn.; –Ant.; –İç.)
[cember (IV)]: (–Krş.)
[cemberek (I) **-2]:** (*Gürün –Sv.; –Kn.)
cemberek (I) **[cenberek** (II)] **1.** Difteri hastalığı. (*Kozan –Ada.; Aslanköy *Mersin –İç.;)
[cenberek (II)]: (*Yıldızeli –Sv.)
2. [→ **cembere**]
cemberek (II) Pulluğu çekmek için biri büyük, diğeri küçük olmak üzere iki tekerlekli basit demir araba. (*Arpaçay –Kr.)
cemberek (III) [→ **cembereyh**]
cembereyh [cambara, cemberek (III), **cenberek** (I)] Pulluğu harazana bağlayan zincir. (–Kr.)
[cambara]: (*Göle, *Posof, *Ardahan –Kr.)
[cemberek (III)]: (–Kr.)
[cenberek (I)]: (–Kr.)
cembert Buğday unundan yapılan ve saçta pişirilen yufkadan kalınca ekmek. (Salman *Akkuş –Or.)
cemce [→ **çömce** (I) **-1**]
cemcük ağız [çemcik] **1.** Sözleri tam telaffuz edemeyen (kimse). (Uluşiran *Şiran –Gm.) **2.** Bir tarafa çarpık ağız: *Sene ne oldu? Cemcük ağızlı.* (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[çemcik]: (Çamova *Divriği –Sv.)
cemdek 1. [→ **cendek** (I) **-1**] **2.** [→ **cendek** (I) **-2**]

cemdeyh [→ **cendek** (I) **-1**]

ceme [**cembek** (I)] **1.** Kalabalık aile. (*Çal –Dz.)
[**cembek** (I)] : (–El.)
2. Çocuk. (Yukarıseyit *Çal –Dz.)

cemek (I) [**cembek** (II), **cenek, cenrek, cömek, cunek, çemek** (I)] **1.** Öğendirenin ucundaki demir sıyırgı. (–Ist.; Dikenli –Çkr.; –Çr. ve ilçeleri; –Sn.; –Sm.; –Ama. ve ilçeleri; *Erbaa, *Niksar, *Zile –To.; –Or.; *Şiran –Gm.; *Sarıkamış –Kr.; –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; –Mr.; *Divriği, *Yıldızeli –Sv.; *Sorgun –Yz.; *Mucur –Krş.; –Ada.)
[**cembek** (II)] : (*Çayırlı –Ezc.)
[**cenek**] : (–Gm.)
[**cenrek**] : (Karkıncık *Artova –To.)
[**cömek**] : (*İnebolu –Ks.; *Çarşamba –Sm.)
[**cunek**] : (Kızılca *Artova –To.)
[**çemek** (I)] : (*Çeşme –İz.; *Fatih –Ist.; Kızıka *Kurşunlu –Çkr.; Gelincik, Kuzuluk –Sn.; –Gm.; Gürcü *Kızıcahamam, Faraşlı *Kalecik –Ank.)
2. Balık tutmaya yarayan kancalı ilkel bir olta. (–Ist.; *Çarşamba –Sm.; –Tr.; *Keşap –Gr.) **3.** Küçük çapa. (*Selim, Alisofu *Sarıkamış –Kr.)

cemek (II) **1.** Çamurluk, ayak basılan yer. (*Reşadiye –To.) **2.** Pedal. (*Reşadiye –To.)

cemek (III) Yemek çatalı. (Ortaköy –Ist.)

cemeke [→ **celep** (I) **-4**]

cemenek Bilya. (–Çr.)

cemet Anasız babasız, yersiz yurtsuz çocuk. (–Es. ve köyleri.)

cemiç [→ **çemiç** (I) **-1**]

cemile [**cemle**] Cemre. (–Isp ; *Tefenni –Brd.; *Çal, *Tavas –Dz.; *Merzifon –Ama.; Taşoluk *Göksun –Mr.; *Sorgun –Yz.; *Akçakaya –Ky.)
[**cemle**] : (–Çr.)

cemiş (I) Kaşık. (*Çatalca –Ist.; *Akyazı –Sk.)

cemiş (II) [→ **çebiç** (I) **-2**]

cemkirişmek [→ **çemkirmek** (I)]

cemkirmek (I) [→ **çemkirmek** (II) **-1**]

cemkirmek (II) **1.** [→ **çemkirmek** (I)] **2.** Surat asmak, kızmak. (*Antakya –Hat.) **3.** Hücum etmek. (*Ünye –Or.)

cemkürmek [→ **çemkirmek** (II) **-1**]

cemle [→ **cemile**]

cemlemek 1. [→ **çemremek -1**] **2.** Bir şeyin ucunu, etrafını toplamak. (*Bozdoğan –Ay.)

cemuz [→ **cırcır** (I)]

ceñ (I) [→ **çen** (IV)]

cen (II) [**cen cen**] Küf, bar. (Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**cen cen**] : (–Kr.)

cen (III) Şarkı, türkü. (–İz.)

-cen (IV) Fiilden sıfat yapan ek : *Evecen, bilecen.* (–Sv.)

cenak [→ **çenak**]

cenavar [→ **canaravar**]

cenber [→ **çember** (I)]

cenberek (I) [→ **cembereyh**]

cenberek (II) [→ **cemberek** (I) **-1**]

cencelleşmek [→ **cebelleşmek**]

cen cen [→ **cen** (II)]

cencen etmek 1. [→ **çemkirmek** (II) **-1**] Laf yetiştirmek. (*Sivrihisar –Es.)

cencik (I) İnce, cılız. (–Gm.; *Ayaş –Ank.; –Nğ. ve ilçeleri; –Ada.)

cencik (II) [→ **çencik**]

cenç [→ **cece** (III) **-2**]

cendek (I) [**cemdek -1, 2; cemdeyh, çendek** (I)] **1.** İnsan veya hayvan ölüsü. (*Mecitözü –Çr.; Akalan –Sm.; Azeri Türkmenleri *Merzifon –Ama.; –Tr.;–Gm.; *Ardanuç, *Şavşat –Ar.; *Göle –Kr.; –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; *Erciş, –Vn.; –Bt.; *Kangal –Sv.; –Kn.; *Kozan –Ada.) [**cemdek -1**] : (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.) [**cemdeyh**] : (*Iğdır –Kr.) [**çendek** (I)] : (–Ama.; –El.) **2.** Beden. (–Ist.; *Artova –To.; *Kozan –Ada.) [**cemdek -2**] : (–Ada.)

cendek (II) Sıkıştırma. (Damankaya –Rz.)

cendek (III) Büyük. (*Yusufeli –Ar.)

cendek (IV) [→ **cerek** (I) **-1**]

cendelemek [→ **çendelemek** (I)]

cendere 1. Taze peynirin suyunu süzmek ve kalıba koymak için kullanılan sık dokumadan yapılmış torba. (–Ed.; *Lüleburgaz –Krk.) **2.** Ekşimik süzmekte kullanılan seyrek dokumadan yapılan süzgeç. (Kadıköy *Saray –Tk.)

cenderek Hafif soğuk rüzgâr. (Bayat –Af.)

cenderevi Alacaklının borçluyu sıkıştırması. (*Ermenek –Kn.)

cenderme [**cedırma, çandırma**] Jandarma. (–Dz.; *Merzifon –Ama.; *Zile ve köyleri –To.; *Akkuş –Or.; Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Gaz.; –Yz.; *Mucur –Krş.; –Nğ.) [**cedırma**] : (Şenoba *Uludere –Hak.) [**çandırma**] : (Ambarcık *Gölhisar –Brd.; Yörükler, Çaypınar *Salihli –Mn.)

cendirlenmek Parçalanmak. (*Ardahan –Kr.)

cene [**cenni**] Yeni doğmuş çocuk. (Babadağ *Sarayköy –Dz.) [**cenni**] : (Kadıköy –Dz.)

cene atmak Durum tehlikeye girmek. (–Ist.)

cenef [→ **cenefe**]

cenefe [**canefe, cenef, cenefes, cenefez, ceneviz**] Arık, ince, zayıf. (–Es.; –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Bünyan –Ky.) [**canefe**] : (Genel –Çkr.) [**cenef**] : (–Ank.) [**cenefes**] : (–Ky.) [**cenefez**] : (–Ky.) [**ceneviz**] : (–Ada.)

cenefes [→ **cenefe**]

cenefez [→ **cenefe**]

ceneği Yüksek yerlerde yetişip yaprakları hayvanlara yedirilen bir cins ağaç. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

cenek [→ **cemek** (I) **-1**]

cenelemek 1. [→ **çenelemek** (I)] **2.** Çocuk, sebepsiz ve uzun uzun ağlamak. (*Gürün –Sv.)

cenet (I) [→ **çenet** (III)]

cenet (II) Kadın pantolonlarının paçalarına renkli pullarla işlenen nakış. (–Ant.)

cenev [**cenevi**] **1.** [→ **canavi**] **2.** Göğüs, bağır. (–Isp.; Ortabereket –Ks.) [**cenevi**] : (*Eğridir –Isp.) **3.** Mide. (–Kü.)

cenevi [→ **cenev**]

ceneviz [→ **cenefe**]

cengebe Orman içinde çukur yer. (*Mesudiye –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.)

cengeme [→ **cangama, cañgama -1**]

cenger (I) Kalaysız bakır eşya. (*Elbistan –Mr.)

cenger (II) [→ **çengel otu**]

cenger (III) Güreş. (*Yalvaç –Isp.)

cenger almak [→ **cengeri çıhmak**]
cenger atmak [→ **cengeri çıhmak**]
cenger çalmak [→ **cengeri çıhmak**]
cengeri çıhmak [**cenger almak, cenger atmak, cenger çalmak, cenk almak**] Oksitlenmek, paslanmak. (–Gm.; *Sorgun –Yz.)
[**cenger almak**] : (*Bor –Nğ.; –Ant.)
[**cenger atmak**] : (–Kr.)
[**cenger çalmak**] : (*Mucur –Krş.; *Ermenek –Kn.; Kıbrıs)
[**cenk almak**] : (–Sm.; *Arapkir –Ml.; –Kn.; –İç.)
cengeşme [→ **cangama, cañgama -1**]
cengi Molekül, küçük parça. (–Kn.)
cengil (I) [**cenilrek -1, 2**] **1.** Yavaşca. (*Kadınhanı –Kn.)
[**cenilrek -1**] : (*Kadınhanı –Kn.)
2. Hızlı, çabuk. (*Kadınhanı –Kn.)
[**cenilrek -2**] : (*Kadınhanı –Kn.)
cengil (II) [→ **çengil**]
cengildemek [→ **çemkirmek** (II) **-1**]
cengirdemek 1. [→ **çenkirmek** (II) **-1**] **2.** Cansıkıcı söz söylemek. (*Bor –Nğ.)
cengiz Yenilmez. (*Ulubey –Or.; –Tr.)
cengleşme [→ **cangama, cañgama -1**]
cengüre İnce, kuru, cılız. (*Şiran–Gm.)
cenih [→ **cenik** (V)]
cenik (I) [**çenik**] **1.** Ova. (–Or.; *Görele –Gr.) **2.** Havası sıcak ve kötü yer. (–Or.; –Gr.) **3.** Deniz kıyısına yakın yerler, sahil. (*Mesudiye –Or.; *Keşap –Gr.; *Maçka –Tr.)
[**çenik**] : (–Gr. ve köyleri; Uluşiran *Şiran –Gm..)
4. Uzak, bilinmeyen yerler. (*Bor –Nğ.) **5.** Köy. (*Tirebolu –Gr.)
cenik (II) [**canik**] **1.** Atik, çevik. (*Emirdağ –Af.; *Yalvaç –Isp.; –Çr.; *Koyulhisar –Sv.; –Ky.)
[**canik**] : (–Ky.)
2. Gözü açık ve becerikli. (–Af.)
cenik (III) Bir cins armut. (*Zara –Sv.)
cenik (IV) Çevresine altınlar sıralanmış olan fes. (–Kü.; –Ml. ve ilçeleri).
cenik (V) [**cenih**] Köpek yavrusu. (*Düzce –Bo.)
[**cenih**] : (*Yalvaç –Isp.)
cenik (VI) **1.** [→ **comba** (I) **-2**] **2.** Besili, güzel boynuzlu küçük manda. (*Merzifon ve köyleri –Ama.; *Zile –To.; Aşudu *Darende –Ml.) **3.** Kısa boylu yaramaz at. (–Ist.; *Göksun ve köyleri –Mr.; Karaözü *Gemerek –Sv.; *Bünyan –Ky.)
cenik (VII) Ufak tefek olduğu halde kuvvetli adam. (*Yerköy –Yz.; –Ky.)
ceniköz [**cenikvezi**] Üvez. (–To.)
[**cenikvezi**] : (–To.)
cenik sovanı Tatlımsı, mor renkli, genişçe biçimli bir cins soğan. (*Çarşamba –Sm.)
cenikvezi [→ **ceniköz**]
cenil Acele. (*Kadınhanı –Kn.)
cenilemek [→ **çenilemek** (I)]
cenillemek [**cenillenmek -1**] Hafiflemek, yavaşlamak. (*Kadınhanı –Kn.)
[**cenillenmek -1**] : (–Kn.)
cenillenmek 1. [→ **cenillemek**] **2.** Hızlanmak. (–Kn.)
cenilleşmek Hafifleşmek. (*Kadınhanı –Kn.)
cenilletmek Hızlandırmak. (*Kadınhanı –Kn.)
cenilrek 1. [→ **cengil** (I) **-1**] **2.** [→ **cengil** (I) **-2**]
cenit Bir cins kömür. (–Gaz.)
ceniz [→ **cehiz** (I) **-1**]
cenk Tek avucun aldığı kadar şey. (Nezrevan *Tuzluca –Kr.)

cenk almak [cenklenmek] 1. [→ **cengeri çıhmak**] **2.** Kalaysız kapta yemek bozulmak. (*Ermenek –Kn.) [**cenklenmek**]: (*Ağın –El.; –Kn.)

cenkeş olmak Uyku sersemi olmak. (–Kr.)

cenkleşme [→ **cangama, cañgama -1**]

cenkürmek [→ **çemkirmek** (I)]

cenmek Yenmek, alt etmek. (*Kadınhanı –Kn.)

cennet işareti Gök kuşağı. (–Ank.)

cennet otu Yuvarlak ve ince yapraklı, marul tadında bir cins ot. (–Gaz.)

cennet süpürgesi Bir çiçek adı, sancılanan hayvana tütsü ve ilâç olarak kullanılır. (*Acıpayam –Dz.)

cenni [→ **cene**]

cennik Kadınların başlarına taktıkları dizi ile altın. (–Ml.)

cenrek [→ **cemek** (I) **-1**]

censilmek Yüzsüzleşmek, şımarmak. (*Yayladağı –Hat.)

centik Yontulmuş yer. (–Mn.)

centmek 1. [→ **çendelemek** (I)] **2.** [→ **çintmek** (I) **-1**]

cenzurut Rakı, şarap. (–Nğ.)

cep (I) Ocağın yemek pişirilen köşesi. (*Zile –To.; –Kn.)

cep (II) Eğri: *Araba cep gidiyor.* (Hocaköy *İnegöl –Brs.)

cep (III) Kıvam, olgunlaşma: *Cebi gelmeden yimeği neye indirdin.* (*Gördes –Mn.)

cepcebe [→ **cebcebe**]

cepcek [→ **cakcak** (I)]

cepceklenmek Gevezelik etmek. (*Beyşehir –Kn.)

cepe (I) Yön, taraf. (–Rz.)

cepe (II) [→ **cebe**]

cepel [→ **çepel** (II) **-1**]

cepelli [→ **çepel** (II) **-1**]

ceper [→ **çeper** (I) **-1**]

ceperiz [→ **çeperiz**]

cepil Bina çamuru, harç. (–Ky.)

cepin [→ **çepi**]

cepir cepir yemek Ağzı şapırdatarak yemek. (–Or.)

ceple Topluluk. (*Sungurlu –Çr.)

ceplemek Küfür etmek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cer (I) [→ **cere** (I) **-1**]

cer (II) Cehiz kelimesiyle birlikte kullanılır: *Gızın ceri cehizi yok.* (–Gr.)

cer (III) [**cir** (I)] Cıvık, sulu. (*Eğridir –Isp.) [**cir** (I)]: (Zellice *Sarıkamış –Kr.)

cer (IV) [→ **ceğer**]

cer (V) Arıların yaz mevsiminde verdiği oğul. (*Refahiye –Ezc.)

cer (VI) Ağacın meyveli dalı, salkım. (*Divriği –Sv.)

cer (VII) [**car** (V) **-1, cev**] İğ ve iğlerin ip takmak için yapılmış olan çengeli. (*Kangal ve köyleri –Sv.) [**car** (V) **-1**]: (*Kandıra –Kc.) [**cev**]: (Çepni *Gemerek –Sv.)

cer (VIII) İnce dişli eye. (–Ist.)

cer (IX) Arpa. (Erkilet –Ky.)

cera (I) [→ **çara** (I) **-1**]

cera (II) Can. (–Gr.)

ceran (I) [**caran**] **1.** Sevimli, uzun boylu, güzel gözlü insan, hayvan. (*Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.; Çepni *Gemerek –Sv.; *Bor –Nğ.; *Seydişehir, *Ermenek –Kn.) [**caran**]: (Körküler *Yalvaç, *Eğridir –Isp.; Ambarcık *Gölhisar –Brd.; –Kn.)

ceran (II) [**calan, ceren** (I) **-1**, 2; **ceyla, ceyran -1,2**] **1.** Ceylan. (–Es.; –Çr.; –Mr.; *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut –İç.) [**calan**]: (*Gerede –Bo.)

[**ceren** (I) **-1**] : (–Gaz.; –Hat.; *Pınarbaşı –Ky.; *Kadirli –Ada.)
[**ceyla**] : (*Yalvaç –Isp.)
[**ceyran -2**] : (–Ama.; Koyundere *Ahıska –Kr.; *Antakya –Hat.)
2. İyi koşan biçimli at. (–İç.)
[**ceren** (I) **-2**] : (–Af.)
3. Geyik. (*Divriği –Sv.)
[**ceyran -1**]: (*Kelkit –Gm.; *Şavşat –Ar.; *Ardahan ve köyleri –Kr.; *Erciş –Vn.; Tutmaç –Sv.; *Karaman –Kn.)

ceran (III) Kırmızı renkli bir çeşit çiçek. (*Alaşehir –Mn.)

cerane Cephane. (–Çr.)

ceran göz Ceylan göz. (–El.)

cercar 1. Sıvı pekmez. (*Divriği –Sv.)
2. Bulamaç. (*Divriği –Sv.)

cercefli Karışık iş. (Abana –Ks.)

cercehennem Zoraki, isteksizce. (–Tr.)

cercer [→ **carcar** (II)]

cerde [→ **carıt -1**]

cere (I) [**cara** (III), **carra -1, 2; cer** (I), **ceren** (II), **cerme -1, cıra** (I), **cire** (I), **cüri, çirdek**] **1.** Toprak testi. (–Isp ve ilçeleri; *Sungurlu –Çr.; –Sn.; *Darende –Ml.; –Mr.; *Kangal –Sv.; –Ky.; –Nğ.; –Kn. ve ilçeleri; –Ada. ve ilçeleri; *Mersin, *Mut –İç;) Sındı *Marmaris –Mğ.
[**carra -2**] : (–Ml.)
[**cer** (I)] : (*Bozdoğan –Ay.)
[**cerme -1**] : (–Ant. ve ilçeleri.)
[**cıra** (I)] : (*Ahlat –Bt.)
[**cire** (I)] : (–Bt.; *Hekimhan –Ml.; –Kn.)
[**çirdek**] : (*Havza –Sm.; –To.; *Kelkit –Gm.; –Kr.; *Pasinler –Ezm.; Erkilet *Pınarbaşı –Ky.)
2. Toprak küp. (–Isp.; –Gm.; –Mr. ve ilçeleri; *Boğazlayan –Yz.; *Pınarbaşı, *Develi –Ky.; *Mucur –Krş.; –Nğ.; –Ada. ve ilçeleri –İç.)
[**cara** (III)] : (*Bartın –Zn.; –Ama.; Hisarcık *Yayladağı, *Antakya –Hat.;*Gürün –Sv.; *Bünyan –Ky.; *Kaş –Ant; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**carra -1**] : (*Kilis –Gaz.)
[**ceren** (II)]: (*Şereflikoçhisar–Ank.; –Krş.)
[**cüri**] : (Meydancık *Şavşat –Ar.)

cere (II) Kocasından boşanan çocuklu kadının çocuklarına ve kendisine bağlanan para. (–Ba.; –Çkl.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Ist.; –Bo.; *İnebolu, *Araç –Ks.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Mğ.; *Babaeski –Krk.)

cere (III) [**cara** (II)] **1.** Bir malın yıllık kirası veya vergisi. (–Isp.; –Kü.; –Es.; –Yz.; *Ayaş –Ank.)
[**cara** (II)] : (Nilüfer –Brs.)
2. Bir iş karşılığında alınan şey. (–Yz.)

cere (IV) [→ **car** (III)]

cere (V) [→ **çara** (I) **-1**]

cere (VI) Güç, erk. (–Ml.; *Bor –Nğ.)

cere cüre Çelimsiz, ufak tefek. (*Bayburt –Gm.)

cerek (I) [**cendek** (IV), **cevk -1, ceyrek, çerek** (I)] **1.** İnce uzun, yuvarlak sırık, dilme. (–Ist.; –Çkr.; Alagöz –Çr.; –Sn.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –To. ve ilçeleri; *Ünye –Or.; –Gr.; –Kr. ve ilçeleri; –Ezm.; –Ml.; –Mr. ve ilçeleri; –Sv. ve ilçeleri; –Yz. ve ilçeleri; –Krş.; –Ky. ve ilçeleri; –Nş.; –Nğ. ve ilçeleri.)
[**cendek** (IV)] : (–Sv.; –Yz.)
[**cevk -1**] : (*Refahiye –Ezc.)
[**ceyrek**] : (–Sn.)

2. Çatılarda kullanılan ağaç. (–Sn.; –Sm.; –Çkr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –To.; –Ezc.; –Ml.; *Ulubey –Or.; *Elbistan –Mr.; *Divriği ve köyleri –Sv.; *Kaman –Krş.; –Ky.; –Nğ.)

[çerek (I)] : (–Ist.; –Yz.; –Ank.)

3. [→ **cehrek**] **4.** Taze çam fidanı. (–Çkr.; –Sn.; *Alucra –Gr.)

cerek (II) **1.** Ağaçlar dizilip üzerine toprak doldurularak yapılan döşeme : *Bizim cerek çöktü, tazelenecek.* (Durak –Or.) **2.** [→ **cerge** (I) **-2**]

cerek (III) Baş parmakla işaret parmak arasındaki uzunluk. (*Arpaçay –Kr.)

cerek (IV) Eşini kaybetmiş kekliğin feryadı. (*Yalvaç –Isp.)

cerek (V) Kaburga kemiği : *Damda geçi yayılır - cerekleri sayılır - Dama çıkma Fadimem - Seni gören bayılır.* (Fındıklı –Ist.; –Ezc.)

cerelemek (I) Yavrulayacak hayvanın dişilik organından beyaz sıvı akmak. (–Nğ.)

cerelemek (II) [→ **cerelenmek -1**]

cerelenmek [**cerelemek** (II)] **1.** Nişan takmak. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.;)

[cerelemek (II)] : (Mormat *Ezine –Çkl.)

2. İz yapmak. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

cerelmek [→ **çelermek** (I) **-1**]

cerem [→ **cirim** (I) **-1**]

cereme Fiat, değer. (*Emirdağ –Af.; –Ist.)

ceren (I) **1.** [→ **ceran** (II) **-1**] **2.** [→ **ceran** (II) **-2**]

ceren (II) [→ **cere** (I) **-2**]

cerenük [→ **çeremük**]

ceres [→ **cerez**]

cereye vermek Tarlayı, ekilen tohum kadar ücretle kiraya vermek : *Benim tarlayı Ahmet'e cereye verdim.* (*Emet –Kü.)

cerez [**ceres**] Kuru yemiş cinsinden şeyler. (–Brd. ve ilçeleri; –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; –İz.; –Ba. ve ilçeleri; Tokat –Es.; –Bo.; *Haymana –Ank.; –Kn.; Yerkesik –Mğ.)

[ceres] : (Kucaklı *Nazilli –Ay.)

cerge (I) [**cağe, celge, cerek** (II) **-2, cergen, cerke**] **1.** [→ **çerge** (II)] **2.** Bostan ve tarlalara yapılan basit kulübe, gölgelik. (–Ba.; –Kü.; –Bil.; *Daday –Ks.; Saray –Çkr.; *Kangal –Sv.; –Yz.; *Kadirli –Ada.; *Mut –İç.; –Ant.)

[cağe] : (*Demirci –Mn.)

[celge] : (Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

[cerek (II) **-2] :** (*Bayramiç –Çkl.)

[cergen] : (–İç.)

[cerke] : (–Tr.)

3. Süslenmiş gelin arabası. (–Çr.; *Çarşamba –Sm.; *Alucra –Gr.; *Pasinler –Ezm.; –Yz.) **4.** Derme çatma dükkan. (*Şebinkarahisar –Gr.) **5.** Çeten. (–Sr.)

cerge (II) **1.** Dizi, sıra. (*Iğdır, *Arpaçay –Kr.; *Ahlat –Bt.) **2.** Grup grup, dizi dizi. (*Ahlat –Bt.)

cerge (III) [**cergi** (II)] Kendir saplarından yapılan deste. (*Ünye –Or.)

[cergi (II)] : (*Ayancık –Sn.)

cerge (IV) Bacakları uzun bir cins kuş. (*Elbistan –Mr.)

cerge (V) [**cergi** (III)] Bir çeşit sürek avı. (–Ezc.)

[cergi (III)] : (–El.)

cergebaz Mayasız hamurdan yapılmış ekmek ufalanarak üzerine kızgın

yağ ve yoğurt dökülerek yapılan bir çeşit yemek. (*Yusufeli –Ar.)

cergen [→ **cerge** (I) **-2**]

cergi (I) [→ **çerge** (II)]

cergi (II) [→ **cerge** (III)]

cergi (III) [→ **cerge** (V)]

cergo Etli patates yahnisi. (*Iğdır –Kr.)

cer görmek [→ **ceç görmek -1**]

cergü Fındık içi için özel olarak yapılan sergi yeri. (İçilli *Bulancak –Gr.)

ceri (I) [→ **carı -1**]

ceri (II) [→ **cerpli**]

cerik (I) [→ **çerik** (I)]

cerik (II) Henüz yumurtadan çıkmış civciv. (*Milas –Mğ.)

cerik ağacı Su kenarında yetişen, yedi sekiz metre yükselen ve kömüründen barut yapılan bir cins ağaç. (Argıthanı *Ilgın –Kn.)

cerit (I) [→ **carı -1**]

cerit (II) [→ **car** (III)]

cerit (III) [→ **carıt -1**]

cerk (I) Söğüt. (*Kadınhanı –Kn.)

cerk (II) Hayvanları bağlamak için yapılmış ip. (*Şebinkarahisar –Gr.; *Suşehri –Sv.)

cerke [→ **cerge** (I) **-2**]

cerlek [→ **çırlak** (I) **-3**]

cerlemek (I) [→ **çelermek** (I) **-3**]

cerlemek (II) Ters cevap vermek : *Öyle cerleme kızım, ayıp.* (*Ünye ve köyleri –Or.)

cerleşmek Yerleşmek. (*Kadınhanı –Kn.)

cerlik yapmak Hainlik yapmak. (*Ünye –Or.)

cerme 1. [→ **cere** (I) **-1**] **2.** Büyük su testisi. (–Ant. ve ilçeleri.)

cernak [→ **cırnak** (I)]

cerp (I) Tahsildarın evleri dolaşması. (*Yalvaç –Isp.; Alâeddin *Acıpayam –Dz.)

cerp (II) **1.** Et, pişmeye başladığı zaman çıkan köpük. (*Keçiborlu –Isp.) **2.** Et suyunun üstündeki yağ tabakası. (–Isp.; –Brd.)

cerp çekmek [cerp etmek] 1. Zorlamak, mecbur tutmak. (–To. ve ilçeleri.) [**cerp etmek**] : (*Sorgun –Yz.) **2.** Küfretmek. (–Ur.)

cerp etmek [→ **cerp çekmek -1**]

cerpi Örtü. (–Sn.)

cerpli [**ceri** (II)] Kuvvetli, güçlü, keskin. (–Isp.) [**ceri** (II)] : (–Es.)

cerriye kâğıdı Gazete. (*Acıpayam –Dz.)

cert Eşkiya, yankesici. (*Erciş –Vn.)

certel Çevik. (*Hadım –Kn.)

certlemek [→ **çelermek** (V) **-1**]

certletmek Gözünü haddinden fazla açmak: *Gözlerini ne certletiyorsun? Beni mi korkutacaksın?* (*Keşap –Gr.)

ceruk Ham deri. (Küçükçayır –Rz.)

cervannamah [→ **cevrannamak**]

cessinmek Çocuk debelenerek yaramazlık yapmak. (*Gürün –Sv.)

ceş [→ **çeç** (I) **-1**]

cet (I) [→ **cörtlemen**]

cet (II) **1.** Güz pilici. (*Ahlat –Bt.) **2.** Bir yaşında horoz. (–Bt.)

cetegeyli [→ **cedvar**]

ceterlik [**citerlik**] Ağaç fidanı. (–Krş.; *Fethiye –Mğ.) [**citerlik**] : (–Krş.)

cetih [→ **cetik** (I)]

cetik (I) [**cetih**] Yünden veya keçeden yapılmış terlik. (*Tavas –Dz.; –Ba.; Fevziye –Kc.; –Kn.) [**cetih**] : (*Susurluk –Ba.)

cetik (II) Su koymaya yarayan kap. (*Ahlat –Bt.)
cetlemük Bir çeşit armut. (*Gölköy –Or.)
cettelek Serçeye benzeyen bir kuş. (–Kn.)
cev [→ **cer** (VII)]
cevaf [→ **cavaf**]
cevcek [→ **cakcak** (I)]
cevcer Serçe. (Bahçeli *Bor –Ng.)
cevcerek [→ **cakcak** (I)]
cevcev (I) Çok sıcak. (*Turgutlu –Mn.)
cevcev (II) [**cevcevisi**] Bir toplantının veya işin en kızgın ve hareketli anı. (–Isp.; *Acıpayam –Dz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.)
[**cevcevisi**] : (*Mut –İç.)
cevcev (III) [→ **cavcav** (III)]
cevceve [→ **cakcak** (I)]
cevcevelenmek [**cezinmek**] Oyalanmak, isteksiz isteksiz konuşmak. (*Şiran –Gm.)
[**cezinmek**] : (*Ayaş –Ank.)
cevcevisi [→ **cevcev** (II)]
cevcik Dudaklarla yanağın birleştiği yer. (Kerkük)
cevcuk Taneleri çıkarılmış fasulyenin kabukları. (Şıhlar *Ulubey –Or.)
cevde Bir tuluk miktarında sıvı. (Kerkük)
cevden [→ **cağ** (I) **-4**]
ceve Sebze tarlasında fideleri dikmek için açılan cetvel. (Kerkük).
cevik İkiz olan çocuklar : *Ahmet'le Mehmet ceviktir.* (*Erciş –Vn.)
cevirme Büyük orak. (–Gaz.)
cevize [→ **cevze**]
cevizi 1. Ceviz ağacının gövdesi kesilince kesikte görülen koyu kahve renk. (*Mucur –Krş.; *Bor –Ng.) **2.** Ceviz meyvesinin yeşil kabuğunun kaynatılmasından elde edilen kahve rengi. (*Bor –Ng.)

cevk 1. [→ **cerek** (I) **-1**] **2.** Palamut ağacı. (*Hadım –Kn.)
cevkirmek Yeni doğan çocuk ağlamak. (Kadıköy *Saray –Tk.)
cevlen Ateşli, tez canlı (kimse). (–Yz.)
cevramak [**cevremek**] Gayret etmek, çalışmak. (*Şavşat –Ar.)
[**cevremek**] : (*Yusufeli –Ar.)
cevran kurmak Ortalığı alt üst etmek : *Evin içini cevran kuruyor.* (–Sv.)
cevrannamak [**cervannamah**] Uzun bir yolu koşarak dolaşıp tekrar gelmek. (*Ermenek –Kn.)
[**cevrannamah**] : (Taşburun *Iğdır –Kr.)
cevre 1. Mendil. (Boş –Tr.; Ormancık –Rz.) **2.** Yazma, baş örtüsü. (Kapıköy *Maçka –Tr.)
cevremek [→ **cevramak**]
cevren Genişlik. (*Şebinkarahisar–Gr.)
cevrinti [→ **cağlak** (II) **-2**]
cevşen 1. Kabuğu kalın, dayanıklı, beyaz ve uzun taneli bir çeşit üzüm. (*Bor –Ng.) **2.** Kabuğu kalın, dayanıklı üzümün yaprağı. (–Ng.)
cevt (I) **1.** Bej rengi. (*Bor –Ng.) **2.** Meşe palamudunun kabuğunun rengi. (*Bor –Ng.)
cevt (II) [→ **ceft -1**]
cevt (III) Kötü, eğri : *Cevt göz yol götürmez.* (*Nazimiye –Tn.)
cevürmek Çevirmek. (Karakoyunlu –Kr.)
cevüz Ceviz. (–Sm.; *Erbaa –To.; Salman *Akkuş –Or.)
cevze [**cevize**] Cezve. (Sincan *Divriği –Sv.)
[**cevize**] : (Çeltek *Yeşilova –Brd.)
ceyen [→ **cegen** (I) **-3**]
ceyiz [→ **cehiz** (I) **-1**]
ceyla [→ **ceyran** (I) **-2**]
ceylan Yalnız bir erkek tarafından

oynanan halk oyunu. (–Kr.)

ceylan çiçeği Yaprağı beş köşeli olup, pembe çiçek açan bir bitki. (Argıthanı *Ilgın –Kn.)

ceynak [**cırnaḫ** (II)] Kuş ve tavukların göğsündeki çatal kemik, lades kemiği. (Bereketli *Tavas –Dz.; –Vn.)
[**cırnaḫ** (II)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Erciş –Vn.)

ceynamaz Üzerinde namaz kılınan işlemeli bez. (*Iğdır –Kr.)

ceyran 1. [→ **ceran** (II) **-3**] **2.** [→ **ceran** (II) **-1**] **3.** Karaca. (*Kelkit –Gm.; *Şavşat –Ar.; *Ardahan –Kr; *Erciş –Vn.; –Sv.; –Kn.)

ceyrek [→ **cerek** (I)]

ceyrik Üzüm salkımının bir parçası. (*Siverek –Ur.)

cez 1. [→ **çeç** (I) **-1**] **2.** [→ **çeç** (I) **-2**]

cezim Çizme. (Şenoba *Uludere –Hak.)

cezinmek [→ **cevcevelenmek**]

cezire Sıkıntı, çile. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Yelten *Korkuteli –Ant.)

cezvane Pencere kafesi. (*Akşehir –Kn.)

cezvene El yıkamaya mahsus leğenin kapağı. (*Ermenek –Kn.)

cıara [→ **cıağara**]

cıba (I) [**cebiş -2**, **ciba** (I)] **1.** Tüyü kırkılmış keçi ve koyun. (Bayat *Emirdağ –Af.; –Isp.; Honaz –Dz.; –Çkl.; –Es. ve ilçeleri; *Kadıköy –Ist.; –Çkr.; –Ank. ve ilçeleri; *İncesu –Ky.; *Ilgın, *Ereğli –Kn.)
[**cebiş -2**] : (*Yalvaç –Isp.)
[**ciba** (I)] : (Sofular *Eğridir –Isp.; Küçükboymul –Yz.; *Beypazarı, *Haymana –Ank.; *Akşehir, *Karaman –Kn.)
2. [→**cılbak** (I)] **3.** Kel, saçsız. (–Ks.)

cıba (II) Kağnı ve boyundurukta kullanılan ağaç çivi. (–Çkl. ve ilçeleri.)

cıba (III) [**çıba**] Zayıf, ince ve küçük. (Aydoğmuş –Isp.; Kadıköy, Karahisar *Tavas, –Dz.; –Ist.)
[**çıba**] : (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

cıba (IV) **1.** Bozkır, verimsiz toprak. (Nilüfer –Brs.; Uzunmusa, –Or.; –Gr.; *Manavgat, –Ant.) **2.** Tepe, yüksek yer. (Piraziz, Tepeköy –Gr.) **3.** Bol gübreli yumuşak toprak. (Karadere *Gündoğmuş –Ant.)

cıba (V) Kalburdan geçirilerek temizlenmiş pirinç. (Gölyaka *Düzce –Bo.)

cıba (VI) Salyangoz. (–Tr.)

cıba (VII) [**ciba** (III)] Domuz yavrusu. (–Mr. ve ilçeleri; –Ada. ve ilçeleri.)
[**ciba** (III)] : (Misis, *Kadirli –Ada.)

cıba (VIII) Yelken bezi. (*Burhaniye –Ba.)

cıba (IX) **1.** Süslü çocuk giyeceği. (–Nğ. ve ilçeleri.) **2.** Yeni doğan çocuklara giydirilen gömlek. (–Nğ.)

cıba (X) Dağınık. (Kiremitçi –Dz.)

cıba (XI) [→ **ciba** (X)]

cıba (XII) **1.** [→ **cıbar** (I) **-1**] **2.** Yaramaz çocuk. (–Ist.) **3.** Piç. (Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

cıbacık [**cıbılik, cıcık** (VII) **-2**] Yeni doğmuş tüysüz yavru. (*Gölcük –Kc.)
[**cıbılik**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**cıcık** (VII) **-2**] : (*Şarkîkaraağaç –Isp.; –Gr.)

cıbada kalmak (I) Ağaç, yaprağını dökerek çıplak kalmak. (*Vakfıkebir –Tr.)

cıbada kalmak (II) Ova üzerinde yolu şaşırıp kalmak. (Denizli *Vakfıkebir –Tr.)

cıbag [→ **cıbar** (I)]

cıbalağı çıkmak [→ **cıbıdığı çıkmak**]

cıban Yara. (–Ba.)

cıbar (I) [**cabar** (II), **ceber, cıba** (XII) **-1**, **cıbag, cıburga** (I), **ciba** (VI), **cibar** (I) **-1**] **1.** Bebeklikten çıkmış çocuk. (*Eşme –Uş.; Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Buldan –Dz.; –Ba.; Hacıbekir *Emet, *Simav, –Kü.; –Ist.; –Çkr.; –Nğ; *Milas, –Mğ.;)

[**cabar** (II)]: (Salda *Yeşilova –Brd; İğdir *Çivril –Dz.)

[**ceber**]: (*Kadıköy –Ist.)

[**cıba** (XII) **-1**]: (–İz.; *Demirci –Mn.; Balya –Ba.; Yeşilköy –Ist.; *Sungurlu –Çr.; –Tr.)

[**cıbag**]: (*Demirci –Mn.)

[**cıburga** (I)]: (*Bozdoğan –Ay.)

[**ciba** (VI)]: (*Alaşehir –Mn.; *Eyüp –Ist.)

[**cibar** (I) **-1**]: (*Sarayköy –Dz.; *Kırkağaç –Mn.; *Eyüp –Ist.; *Seydişehir –Kn.; *Milas, Pisi –Mğ.)

2. Zayıf çocuk. (*Yalvaç –Isp.)

cıbar (II) [**cıhar, cibar** (II)] Bel ağrılarında, kırık ve çıkık tedavisinde kullanılan iç yağı ve karasakız karışımı yakı. (*Afşin, *Taşoluk, *Göksun –Mr.; –Hat. ve ilçeleri; *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; –Ada.; –İç. ve ilçeleri.)

[**cıhar**]: (*Gürün –Sv.)

[**cibar** (II)]: (*Arapkir –Ml.; *Reyhanlı –Hat.; Telin *Gürün –Sv.; Gözne –İç.)

cıbar (III) Yağ vb. sıvıların tortusu. (*Nizip –Gaz.)

cıbar (IV) [→ **cıbır** (I) **-1**]

cıbar (V) Çiçek hastalığı. (Baybur, Engiz *Bafra –Sm.)

cıbara (I) [**cıbaracı, cibare -1, 2**] **1.** Serseri, düşük karakterli insan. (*Eğridir –Isp.; *Çarşamba –Sm.; *Bor –Nğ.; Halimiye *Ermenek –Kn.)

[**cıbaracı**]: (*Ermenek –Kn.)

[**cibare -1**]: (*Dinar –Af.; Akçaköy, Çermik *Yeşilova –Brd.; Elmalı –Ml.; –Sv.)

2. Görgüsüz. (*Kangal ve köyleri –Sv.)

[**cibare -2**]: (–Isp.; –Brd.)

cıbara (II) **1.** [→ **cılbak** (I)] **2.** [→ **cıbır** (I) **-1**] **3.** Tutumsuz. (*Bor –Nğ.; –Ada.)

cıbara (III) Küçük üzüm salkımı. (–Kn.)

cıbara (IV) Tütünün küçük yaprağı. (–Kn.)

cıbara (V) Diz boyu. (*Üsküdar –Ist.)

cıbaracı [→ **cıbara** (I) **-1**]

cıbarca Bir cins eğrelti otu. (*Keşap –Gr.)

cıbarmak (I) [**cıbırtmak**] **1.** Ağacı budamak. (Kayadili, Düzköy *Keşap –Gr.) **2.** Ağacın yaprak ve çiçeklerini koparmak. (Haydarlı, Bozcaali, *Görele –Gr.)

[**cıbırtmak**]: (–Or.; Kızılköy –To.)

cıbarmak (II) [→ **cıbıdığı çıkmak**]

cıbarmak (III) [**cibermek** (V), **çıbarmak**] **1.** Dövülmekten cilt kabarmak. (*Keçiborlu –Isp.; *Zile –To.; –Yz.)

[**cibermek** (V)]: (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

[**çıbarmak**]: (–Dy.; Gündüzbey *Yeşilyurt –Ml.; *Ermenek –Kn.; *Mut –İç.)

2. Yara, iltihap ve su toplamak. (*Sungurlu –Çr.; Küçükboymul –Yz.)

cıbarmak (IV) Gebermek, ölmek. (Çayırlı *Haymana –Ank.)

cıbartmah Korkutmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cıbartmak (I) [→ **cibartmak**]

cıbartmak (II) [→ **cıvlatmak**]

cıbba [→ **cirbit**]

cıbban (I) [**cılbban, cıpban, cıpcıp** (II), **cıppan, cibbana, cübben, çıbban, çıbbana, çüppen**] **1.** Küçük el. (*Ermenek –Kn.) **2.** Alkış. (–Sm.; –Or. ve ilçeleri; Düzköy *Keşap –Gr.; *Refahiye ve köyleri –Ezc.; Karaburun –Ağ.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[**cılbban**] : (*Fatsa –Or.)

[**cıpban**] : (*Ünye –Or.)

[**cıpcıp** (II)] : (*Arapkir –Ml.)

[**cıppan**] : (Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.)

[**cıbbana**] : (Limasol –Kıbrıs)

[**cübben**] : (*Çeşme –İz.)

[**çıbban**] : (Akyama –Gr.)

[**çıbbana**] : (Larnaka –Kıbrıs)

[**çüppen**] : (Bahçeli –Çkl.)

cıbban (II) [→ **cirbit**]

cıbban çalmak [**cıppan çalmak, cibban çalmak, cibbelek çalmak**] El çırpmak, alkışlamak. (–Sm.; *Ünye ve köyleri –Or.; –Gr.; Denizli, Beşikdüzü, *Vakfıkebir –Tr.)

[**cıppan çalmak**] : (*Burhaniye –Ba.; Ağrakos *Suşehri –Sv.)

[**cibban çalmak**] : (*Ünye –Or.)

[**cibbelek çalmak**] : (Salman *Akkuş –Or.)

cıbcıbıl [→ **cıbıldacık**]

cıbdandık Üzüm suyu. (Tepe *Seben –Bo.)

cıbı Boncuk ya da aşık oyununda seyircilerin oyuncuyu teşvik amacıyla "yen" anlamında kullandıkları sözcük : *Bunların hepsini cıbı.* (Emircik *Çivril –Dz.)

cıbıbık Bir şeyden usanıldığı, bıkıldığı, bir işten cayıldığı zaman söylenen sözcük : *Aman şaştım bu işin içinden çıkılacak hal kalmadı. Cıbıbık illallah.* (–Çr.; Ladik –To.)

cıbıdı çıkmak [→ **cıbıdığı çıkmak**]

cıbıdığı çıkmak [**cıbalağı çıkmak, cıbarmak** (II), **cıbıdı çıkmak, cıbıl cıbıl olmak, cıbılığı çıkmak, cıbıt olmak, cırcıbıt olmak, cırcıbız olmak, cobuduğu çıkmak**] Sırılsıklam ıslanmak. (*Çivril ve köyleri –Dz.; Ağrakos *Suşehri –Sv.; –Ada.; *Tarsus –İç.; Dont *Fethiye –Mğ.)

[**cıbalağı çıkmak**] : (*Afşin –Mr.)

[**cıbarmak**] : (Havsu *Kelkit –Gm.)

[**cıbıdı çıkmak**] : (Ambarcık *Gölhisar –Brd.)

[**cıbıl cıbıl olmak**] : (Tepe *Seben –Bo.)

[**cıbılığı çıkmak**] : (Aşudu *Darende –Ml.)

[**cıbıt olmak**]: (–Or.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Nğ.)

[**cırcıbıt olmak**] : (*Ünye ve köyleri –Or.; –Nğ.)

[**cırcıbız olmak**] : (Düzköy *Keşap –Gr.)

[**cobuduğu çıkmak**] : (Gözne, Evcili *Mersin –İç.)

cıbıdık [→ **cirbit**]

cıbıdık [**cıbıl** (VIII), **cıbır** (VI), **cıscıbıl** (III), **circibik** (I), **circibit, circimik, circimit, ciscibil** (I)] Sırsıklam, sulu. (Hocalar, *Sandıklı –Af.; Sücüllü *Yalvaç –Isp.; –Kü.; Engiz *Bafra –Sm.; –Mr.; *Pınarbaşı –Ky.; –Ada.; –İç.)

[**cıbıl** (VIII)] : (Ağaçhisar –Es.)

[**cıbır** (VI)] : (İshaklı –Af.)

[**cıscıbıl** (III)] : (*Merkez köyleri –Or.)

[**circibik** (I)] : (*Perşembe –Or.)
[**circibit**] : (*Bor –Nğ.)
[**circimik**] : (Yakaköy *Gelendost –Isp.)
[**circimit**] : (Düzköy *Keşap, *Görele –Gr.)
[**ciscibil** (I)] : (–Çr.; –Yz.)
cıbık (I) [→ **cücük** (I) **-1**]
cıbık (II) Yerli yersiz övünen. (Yayla *Tefenni –Brd.)
cıbık (III) Oyunda ve işte hile yapan (kimse). (Yayla *Tefenni –Brd.)
cıbıl (I) **1.** [→ **cılbak** (I)] **2.** Üzerinde semeri veya eğeri olmayan eşek veya at. (Eğrigöz *Emet –Kü.) **3.** [→ **cıbır** (II) **-1**]
cıbıl (II) [→ **cıbır** (I) **-1**]
cıbıl (III) [→ **cıbır** (V)]
cıbıl (IV) Bezir yağı kandili. (*Ürgüp –Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
cıbıl (V) [**cıbırın kabadayısı**] Parası olmadığı halde caka satan: *Bırak şu cıbılı.* (–Af.; Uşhum, *Yusufeli –Ar.; *Ağın –El.; *Divriği –Sv.)
[**cıbırın kabadayısı**] : (Küçükisa *Zile –To.)
cıbıl (VI) **1.** [→ **cıbır** (VII)] **2.** Suyu az ırmak ve gölcük. (Karaburun *Görele –Gr.)
cıbıl (VII) [→ **cabul** (II)]
cıbıl (VIII) [→ **cıbıdık**]
cıbılağ [→ **cılbak** (I)]
cıbılamak Sulanmak, cıvımak. (–Sm.)
cıbılanmak [→ **cığızlanmak**]
cıbıl cıbıl [**cıbır cıbır -2, cıllık cıllık, cımcıl cımbıl -1, 2; cubul cubul**] **1.** Yıkanmayı anlatır zarf. (Nefsiköseli *Görele –Gr.; *Gemerek –Sv.)
[**cımcıl cımbıl -2**]: (Düzköy *Keşap –Gr.)
[**cubul cubul**] : (*Düzce –Bo.)
2. [→ **cabbık cabbık**] **3.** Sulu sulu. (*Susurluk –Ba.)
[**cıbır cıbır -2**] : (Yerkesik –Mğ.)
[**cıllık cıllık**] : (–Ist.; –Sm.)
[**cımcıl cımbıl -1**] : (–Sv.; *Boğazlayan –Yz.)
cıbıl cıbıl çimmek [**cıbıl cıbıl etmek, cop cop etmek**] Yıkanmak. (–Sm.)
[**cıbıl cıbıl etmek**] : (Mencilis *Keşap –Gr.)
[**cop cop etmek**] : (*Ağın, *Keban –El.)
cıbıl cıbıl etmek [→ **cıbıl cıbıl çimmek**]
cıbıl cıbıl olmak [→ **cıbıdığı çıkmak**]
cıbıldacık [**cabcavlak, capcavlak, cascavuldak, cıbcıbıl, cıbıldaşşak-l, cıbırdak, cıblacık, cıccılbak, cılcıbıl, cıpcıbıl, cıpcıpıl, cıpçırıl, cırılcıbıldak, cıscıbıldak, cıscıbır** (II) **-1, cıscıblaḫ, cıscılbak, cıscıplak, cıscıbıl, cısçıplak, cızcıvlak, cipcıbıl, cipcibil**] Çırılçıplak. (Bereketli *Tavas –Dz.; Babaköy *Susurluk –Ba.; –Mr.; –Mğ.)
[**cabcavlak**] : (Sürez *Bozdoğan –Ay.)
[**capcavlak**] : (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)
[**cascavuldak**] : (–Sv.; –Ky.)
[**cıbcıbıl**] : (Çepni *Gemerek –Sv.)
[**cıbıldaşşak -1**] : (–Ba.)
[**cıbırdak**] : (Sinici *Düzce –Bo.)
[**cıblacık**] : (–Es.)
[**cıccılbak**]: (Taşoluk *Göksun –Mr.)
[**cılcıbıl**] : (*Yusufeli –Ar.; *Iğdır –Kr.)
[**cıpcıbıl**] : (İrişli, Bayburt, *Sarıkakamış –Kr.; Çepni *Gemerek, *Gürün –Sv.; *Mucur –Krş.)
[**cıpcıpıl**] : (*Çivril –Dz.; Almus *Zile –To.)
[**cıpçırıl**]: (Telin *Gürün –Sv.)
[**cırılcıbıldak**] : (*Bor –Nğ.)

[**cıscıbıldak**] : (Kavak *Yeşilova –Brd.; Ekse *Çal –Dz.; Aliköy *Çaycuma –Zn.)
[**cıscıbır** (II) **-1**] :(*Düzce –Bo.; *Beşiktaş –Ist.)
[**cıscıblaḫ**] : (*Mesudiye –Or.)
[**cıscılbak**] : (–Çr.)
[**cıscıplak**] : (Yakaköy *Gelendost –Isp.; Aliköy *Çaycuma –Zn.)
[**cısçıbıl**]: (*Gürün –Sv.)
[**cısçıplak**] : (Bulkaz *Çivril –Dz.)
[**cızcıvlak**] : (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)
[**cipcıbıl**] : (Bizeri –To.; –Ky.)
[**cipcibil**] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

cıbıldak (I) **1.** [→ **calp calpta**] **2.** Geveze. (Sürez *Bozdoğan –Ay.)
cıbıldak (II) **1.** Yalın ayak. (*Düzce –Bo.) **2.** [→ **cılbak**]
cıbıldak çıkmak 1. Kumarda kaybetmek. (Alâeddin *Acıpayam –Dz.) **2.** Soyulmak. (Alâeddin *Acıpayam –Dz.)
cıbıldamak [→ **cıpıldamak**]
cıbıldaşşak 1. [→ **cıbıldacık**] **2.** [→ **cıbır** (I)]
cıbıldız Kaybolma. (*Nizip –Gaz.)
cıbıldız etmek Aldatmak, göz boyamak. (–Gaz.)
cıbılığı çıkmak [→ **cıbıdığı çıkmak**]
cıbılik [→ **cıbacık**]
cıbılları goşmak İnat etmek, sözünden dönmemek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
cıbıllık (I) [→ **cıbırlık**]
cıbıllık (II) Çıplaklık. (–Mn.)
cıbıllık (III) [→ **cibil** (II)]
cıbındırık (I) **1.** [→ **cıbır** (V)] **2.** [→ **cıyındırık**]
cıbındırık (II) Anne, baba sözü dinlemeyen. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
cıbındırız (I) [→ **cıbır** (I) **-1**]
cıbındırız (II) Çalışma kolaylığını bilmeyen. (Eldirek *Fethiye –Mğ.)
cıbır (I) [**cıbar** (IV), **cıbara** (II) **-2**, **cıbıl** (II), **cıbıldaşşak -2**, **cıbındırız** (I), **cıhır**, **cılbak** (II), **cıpcıllak**, **cıpcıplak** (I), **cıpıldak**, **cırcıplak** (I), **cıscıbıl** (II), **cibil** (V), **cubul** (II), **cubur** (V)] **1.** Geçim darlığı çeken, yoksul, züğürt. (Dişli *Bolvadin –Af.; *Yalvaç –Isp; Bozan –Es.; *Kandıra –Kc.; –Ist.; Genek –Çkr.; *İskilip –Çr.; –Sm.; Kızılköy *Zile –To.; Sarıca *Gölköy –Or.; –El.; Taşoluk *Göksun –Mr.; Karaözü, Çepni *Gemerek, *Gürün –Sv.; –Yz.; *Haymana, *Şereflikoçhisar –Ank.; –Kn. ve ilçeleri; *Develi –Ky.; *Bor –Nğ.; Belenköy –Ada.; –İç. ve ilçeleri.)
[**cıbar** (IV)] : (Körküler *Yalvaç –Isp.)
[**cıbara** (II) **-2**] : (*Keçiborlu –Isp.; –Çr.; Karanıdere *Şereflihoçhisar –Ank.; *Ermenek –Kn.)
[**cıbıl** (II)] : (*Eşme ve köyleri –Uş.; –Dz. ve ilçeleri; *Ödemiş –İz.; –Ba.; *Emet –Kü.; –Tr.; –Ar. ve ilçeleri; –Kr. ve ilçeleri; –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; *Arapkir –Ml.; Tanır *Afşin –Mr.; *Kangal ve köyleri –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.)
[**cıbıldaşşak -2**] : (–Ba.)
[**cıbındırız** (I)] : (Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**cıhır**] : (*Gürün, *Kangal –Sv.)
[**cılbak** (II)]: (Çıkrık *Mecitözü–Çr.; Çayırlı *Haymana –Ank.)
[**cıpcıllak**] : (*Merzifon ve köyleri –Ama.)
[**cıpcıplak** (I)] : (–Mr.)

[**cıpıldah**] : (Kozluca *Keçiborlu –Isp.)
[**cırcıplak** (I)] : (Çerçin –Brd.)
[**cıscıbıl** (II)] : (–Mn.; Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.; *Mucur –Krş.)
[**cibil** (V)] : (*Reşadiye –To.)
[**cubul** (II)] : (*Maçka –Tr.)
[**cubur** (V)] : (–Nğ.)
2. İşsiz, güçsüz. (–Ama.; –Gr *Mersin –İç. ve köyleri.)

cıbır (II) [**cabur -2, cıbıl** (I) **-3, cıbız** (I) **–1, 2; cığır** (IV), **cıpcıvlak** (II) **-1, cıscıbıl** (I) **-2, cıscıbır** (II) **-2, cibir** (IV)] **1.** Tüyü dökülmüş. (Örkenez *Yalvaç –Isp.; *Tefenni –Brd.; *Çivril –Dz.; *Yalova –Ist.; *Taşköprü –Ks.; –Çkr.; –Çr.; *Düzce –Bo.; Bozan, Aşağıılıca –Es.; *Reşadiye –To.; Küçükboymul –Yz.; *Kızılcahamam –Ank.; –Krş.; –Ada.)
[**cabur -2**] : (Bereketli *Tavas –Dz.)
[**cıbıl** (I) **-3**] : (–Dz.; *İnegöl –Brs.)
[**cıbız** (I) **-1**] : (Tizgi –Ezm.; –Ezç.)
[**cıpcıvlak** (II) **-1**]: (*Sarayköy –Dz.; *Ermenek –Kn.)
[**cıscıbıl** (I) **-2**] : (Çiftlik *Dinar –Af.; Bulkaz *Çivril –Dz.)
[**cibir** (IV)] : (–Ank.)
2. Kel. (*Düzce –Bo.)
[**cıbız** (I) **-2**] : (–Sv.)
[**cığır** (IV)]: (Bereketli *Tavas –Dz.; Kadıçiftliği –Ist.)
[**cıscıbır** (II) **-2**] : (*Düzce –Bo.)
3. [→ **cılbak** (I)]

cıbır (III) [**çıbır** (I)] **1.** Tembel. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Akçalar *Seydişehir –Kn.; *Mersin ve köyleri –İç.)
[**çıbır** (I)]: (–Yz.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Duğançu *Vize –Krk.) **2.** Becerik-siz. (–Brd.)

cıbır (IV) **1.** Kısa boylu insan. (*Tefenni –Brd.; Kapıköy *Maçka –Tr.) **2.** Yaşı büyük, boyu küçük. (Hırka *Tavas –Dz.)

cıbır (V) [**cıbıl** (III), **cıbındırık** (I) **-1**, **cıbırga** (II), **cibara** (III), **cibil** (IV), **cibir** (II)] Cılız, zayıf. (Körküler *Yalvaç –Isp.; Çeltek *Yeşilova, *Gölhisar –Brd.; *İnegöl –Brs.; –Es.; –Ks.; *Çarşamba –Sm.; –Or.; *Nallıhan –Ank.; –Kn. ve ilçeleri.)
[**cıbıl** (III)] : (İsabeyli *Çal –Dz.; Çam –İz.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)
[**cıbındırık** (I) **-1**] : (*Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; *Bor –Nğ.)
[**cıbırga** (II)] : (–Zn.)
[**cibara** (III)] : (Bereketli *Tavas, Karahisar –Dz.)
[**cibil** (IV)] : (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)
[**cibir** (II)] : (Tahtacı *Acıpayam –Dz.; Karanıdere, *Şereflikoçhisar –Ank.)

cıbır (VI) [→ **cıbıdık**]

cıbır (VII) [**cıbıl** (VI) **-1**, **cıpıl** (II)] Suyun sığ yeri. (–Ks.)
[**cıbıl** (VI) **-1**] : (Bozan –Es.; Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.)
[**cıpıl** (II)] : (*Göksun –Mr.)

cıbır (VIII) [**çıbır** (III)] Küçük tahta fıçı. (*Bandırma –Ba.; Bahadırlı –Çkl.; *Bozüyük –Bil.; –Ist; Pazarcık –Gaz; –Ed.; Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz –Krk.)
[**çıbır** (III)] : (Evreşe *Gelibolu –Çkl.)

cıbır (IX) [→ **çirpi** (I) **-1**]

cıbır (X) **1.** Ağaçsız ova. (–Sv.; Karanıdere, *Şereflikoçhisar –Ank.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.) **2.** Ağaçsız dağ. (–Ist.; Benk, –Bo.)

cıbır (XI) [→ **cibre** (II)]
cıbır (XII) **1.** Tortu. (–Mr.) **2.** [→ **cibe** (II)]
cıbır cıbır 1. Ekşime, bozulma anlatır. (Yerkesik –Mğ.)
2. [→ **cıbıl cıbıl -3**]
cıbırdak [→ **cıbıldacık**]
cıbırdan Az sulanmış toprak. (Yerkesik –Mğ.)
cıbırga (I) [→ **cıbar** (I) **-1**]
cıbırga (II) [→ **cıbır** (V)]
cıbırın kabadayısı [→ **cıbıl** (V)]
cıbırlamak (I) [**cıbırlaşmak, cılurlamak**] Parasız kalmak, dara düşmek. (Kundanlı *Yalvaç –Isp.; Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; –Es.; Cumayanı –Zn.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; –To. ve ilçeleri; *Ünye, *Fatsa –Or.; *Vakfıkebir –Tr.; Karaözü *Gemerek, *Kangal –Sv.; –Yz. ve ilçeleri; *Mucur –Krş.)
[**cıbırlaşmak**] : (*Eğridir –Isp.)
[**cılurlamak**] : (Yakaköy *Gelendost –Isp.)
cıbırlamak (II) Zayıflamak. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)
cıbırlaşmak [→ **cıbırlamak** (I)]
cıbırlık [**cıbıllık** (I)] Fakirlik. (–Ky.)
[**cıbıllık** (I)]: (Taşburun *Iğdır –Kr.)
cıbır olmak Düş azmak, ergen olmak. (*Çarşamba –Sm.)
cıbırtmak [→ **cıbarmak** (I) **-2**]
cıbış 1. Dertli. (Kuzca *Sütçüler –Isp.)
2. Düşünceli. (Kuzca *Sütçüler –Isp.)
cıbıt olmak [→ **cıbıdığı çıkmak**]
cıbız (I) **1.** [→ **cıbır** (II) **-1**] **2.** [→ **cıbır** (II) **-2**] **3.** İnce ve az tüylü köpek. (*Keşap –Gr.) **4.** [→ **cılbak** (I)]
cıbız (II) Keçilerde olan uyuz hastalığı. (–Isp.)
cıbız dolma Bulgurla yapılan yoğurtlu sarmısaklı dolma. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
cıblacık [→ **cıbıldacık**]
cıblak [→ **cılbak** (I)]
cıblayı [→ **çıkla**]
cıbra (I) [→ **cibre** (I)]
cıbra (II) **1.** [→ **cirbe** (II)] **2.** Küspe. (–Krş.)
cıbre [→ **cibre** (II)]
cıbrı (I) Çiçeği burnunda, küçük hıyar. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)
cıbrı (II) [→ **cirbit**]
cıbrıt [→ **cirbit**]
cıcak 1. [→ **cıcık** (I) **-1**] **2.** [→ **cıcık** (I) **-2**]
cıccı Düğün evine gelinin köyünden giden düğüncüler. (*Kavak –Sm.)
cıccılbak [→ **cıbıldacık**]
cıcı (I) Yeni, taze. (*Kilis –Gaz.; *Elbistan –Mr.)
cıcı (II) [→ **cırcır** (I)]
cıcı (III) Emmek isteyen çocuğun söylediği sözcük. (Kapıköy *Maçka –Tr.)
cıcı bıcı Çerez. (*Bünyan –Ky.)
cıcığı çıkmak [**cartuğu çıkmak**] **1.** Suyu çıkmak. (*Düzce –Bo.) **2.** Ezilmek. (*Düzce –Bo.)
[**cartuğu çıkmak**] : (*Bünyan –Ky.)
cıcığını çıkartmak [→ **cacığını çıkartmak**]
cıcıh (I) **1.** [→ **cıcık** (I) **-1**] **2.** [→ **cıcık** (I) **-2**]
cıcıh (II) [→ **cıcık** (II)]
cıcık (I) [**cıcak -1, 2; cıcıh** (I) **-1, 2; cıda** (V), **cılav** (III) **-1, cıncık** (III), **cicik** (II), **ciciş** (II), **ciççi, cincığ, çıcık** (II)] **1.** Güzel. (*Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.; *Refahiye –Ezc; *Kadirli –Ada.; –İç.)
[**cıcak -1**] : (*Kargı, *Tosya –Ks.;

Engiz *Bafra –Sm.; *Bayburt, –Gm.)
[**cıcıh** (I) **-1**] : (Bayburt *Sarıkamış, *Iğdır –Kr.; *Gürün –Sv.)
[**ciciş** (II)] : (*Kangal –Sv.)
[**ciççi**] : (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)
[**çıcık** (II)] : (Karahoca *Haymana –Ank.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)
2. Süs. (–Brd.; Karabüzey *Araç –Ks.; *Yusufeli ve köyleri –Ar.; –Kr.; *Oltu –Ezm.; –Ezc.; *Göksun ve köyleri –Mr.; Telin *Gürün –Sv.; Çayırlı *Haymana –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Kadirli –Ada.)
[**cıcak -2**] : (Ağlı *Küre –Ks.)
[**cıcıh** (I) **-2**] : (*Iğdır –Kr.)
[**cıda** (V)] : (Ortaköy –Çr.)
[**cılav** (III) **-1**] : (*Göksun ve köyleri –Mr.; –Yz.; Yerkesik –Mğ.)
[**cıncık** (III)] : (Tokat –Es.; *Oltu –Ezm.)
[**cicik** (II)] : (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.; *Sivrihisar –Es.; *Pasinler –Ezm.; İncekum *Silifke –İç.)
[**cincığ**] : (Irmaklar *Ardanuç –Ar.)

cıcık (II) [**cıcıh** (II)] : Söğüt ve kavakların meyvesinin çiçeklenme zamanı. (Çepni *Gemerek –Sv.)
[**cıcıh** (II)] : (Çepni *Gemerek –Sv.)

cıcık (III) Derisi soyulmuş et. (Yayla *Tefennni –Brd.; *Beyşehir –Kn.)

cıcık (IV) **1.** İç organlar. (*Çal –Dz.; *Bor –Nğ.) **2.** Göbek. (*Bor –Nğ.)

cıcık (V) Limon. (–Ks.)

cıcık (VI) [→ **çecik** (I) **-2**]

cıcık (VII) **1.** [→ **cücük** (I) **-4**] **2.** [→ **cıbacık**]

cıcık (VIII) İmrenme, istek. (–Çr.)

cıcık bıcık Süs püs. (*Bor –Nğ.)

cıcıklamak (I) Kâğıdı karalamak. (Karahisar *İncesu –Ky.; –Nğ.)

cıcıklamak (II) Süslemek. (–Ml.; Karamdere, *Şereflikoçhisar –Ank.; *Ürgüp –Ky.)

cıcıklı [**cicalı, cicili, cinciḫli**] Süslü. (Tutmaç, –Sv.; –Nş.)
[**cicalı**] : (Bereketli *Tavas –Dz.; –Kn.)
[**cicili**] : (Karaözü *Gemerek –Sv.)
[**cinciḫli**] : (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

cıcıklı bıcıklı [**cıcılı bıcılı -2**] Süslü püslü. (*Bor –Nğ.)
[**cıcılı bıcılı -2**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cıcılı [→ **cakıl** (II)]

cıcılı bıcılı [**cicili bücülü**] **1.** Allı morlu. (*Gürün –Sv.)
[**cicili bücülü**] : (Ekse *Çal –Dz.)
2. [→ **cıcıklı bıcıklı**]

cıcım Urgan. (Çilehane, *Reşadiye –To.)

cıcırık Karatavuğa benzeyen bir cins kuş. (*Biga –Çkl.)

cıcık [→ **cücük** (IV)]

cıda (I) **1.** [→ **cida** (I)] **2.** Olta. (Taşburun *Iğdır –Kr.) **3.** İnce uzun tahta. (Düzköy *Keşap –Gr.) **4.** Tınaz savurmakta kullanılan çatal şeklinde tahta. (Tokat, İkipınar *Mihalıççık –Es.)

cıda (II) Pulluk vidası: *Cıdaları pulluğa tak.* (*Yalvaç –Isp.)

cıda (III) **1.** Aşırı istek. (–Nğ.) **2.** Aşerme. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

cıda (IV) İnat, iddia. (Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

cıda (V) [→ **cıcık** (I) **-2**]

cıdabır Yarma buğday, et suyu ile kaynatılarak yapılan çorba. (–Ada.)

cıdağı [→ **cidav** (I) **-1**]

cıdak [→ **cıdalacı**]

cıdal (I) Ayrı, aksi. (İsmetiye –Brs.)

cıdal (II) [**cıdav** (IV)] Mızıkçılık. (*Pınarbaşı ve köyleri –Ky.)
[**cıdav** (IV)]: (Hamzabali *Bozdoğan –Ay.)

cıdal (III) Huysuz ve sinirli (kimse). (Hacıkebir, *Emet –Kü.)

cıdal (IV) Tarandıktan sonra eğrilmek üzere olan yünleri tutmaya yarayan çatallı ağaç. (Akçaçam, Karasu –Sm.)

cıdala [→ **cıdavı** (III) **-2**]

cıdalacı [**cıdak, cıdav** (III)] Kavga arayan. (Kızılköy *Dinar –Af.)
[**cıdak**] : (–Ks.)
[**cıdav** (III)] : (Mençek *Ermenek –Kn.)

cıdam [→ **cıdavı** (III) **-2**]

cıdama Beğenip isteme. (İmamuşağı –İç.)

cıdamak (I) [**cidamak**] Beğenmek, istemek. (*Mut ve köyleri –İç.)
[**cidamak**] : (*Mut –İç.)

cıdamak (II) Sabretmek. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; –Ist; Sultaniye–Kn.)

cıdamık Sabırlı olan (kimse). (Körküler *Yalvaç –Isp.)

cıdar **1.** Sakat. (Yerkesik –Mğ.) **2.** Çatlak. (Yerkesik –Mğ.)

cıdav (I) **1.** [→ **cidav** (I) **-1**] **2.** [→ **cidav** (I) **-2**]

cıdav (II) [→ **cidav** (II)]

cıdav (III) [→ **cıdalacı**]

cıdav (IV) [→ **cıdal** (II)]

cıdava [→ **cidav** (I)]

cıdavı (I) **1.** [→ **cidav** (I) **-1**] **2.** [→ **cidav** (I) **-2**]

cıdavı (II) [→ **cidav** (II)]

cıdavı (III) [**cıdala, cıdam, cıdavu** (III), **cidavı** (II) **-2, cidevü**] **1.** Aksi, inatçı. (Hocalar *Sandıklı –Af.; İğdecik –Isp.; İshaklı *Çivril –Dz.; –Es.; Burunkaya –Zn.; *Nallıhan –Ank.; –Kn.)
[**cıdavu** (III)] : (–Isp.; –Kü.; *Gerede –Bo.; –Es.; –Nğ.)
[**cidavı** (II) **-2**] : (Bozan, Tokat –Es.; *Göynük –Bo.; *Karaman –Kn.)
[**cidevü**] : (Sandallar, Hacıkadı *Devrek –Zn.)
2. Yaramaz, afacan. (*Ulubey –Uş.; Örkenez, *Yalvaç –Isp.; Ekse *Çal –Dz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; İncirli –Bil.)
[**cıdala**] : (Eğrigöz *Emet –Kü.)
[**cıdam**] : (*Bor –Nğ.)

cıdavılaşmak Yara, çıban olgunlaşmak. (Yayla *Tefenni –Brd.)

cıdavlu Vücudunda daimi yara bulunan (kimse). (*Gemerek –Sv.)

cıdavu (I) [→ **cidav** (I) **-1**]

cıdavu (II) [→ **cidav** (II)]

cıdavu (III) [→ **cıdavı** (III) **-1**]

cıddamuk Sivilce. (*Keşap –Gr.)

cıddane [→ **cıdırık** (II)]

cıddav Gamsız, şen kadın. (Çamköy *Gölhisar –Brd.)

cıddik parmak [→ **cıdıl -2**]

cıdı bıdı Çiçekli basit kumaş. (Cenciğe –Ezc.)

cıd cıdı [**cıdıl cıdıl**] **1.** Küçük çocukların tatlı tatlı konuşmalarını anlatır. (*Düzce –Bo.)
[**cıdıl cıdıl**] : (*Düzce –Bo.)
2. Yetişkin çocukların arsızca karşılık vermelerini anlatır. (*Düzce –Bo.)

cıdıdık [→ **cıdırık** (II)]

cıdık (I) **1.** Karlı günlerde kuş yakalamak için çubuktan yapılmış bir çeşit tuzak. (–Or.; –Gr. ve ilçeleri; Denizli *Vakfıkebir –Tr.) **2.** At kılından yapılmış kuş tuzağı. (*Bayburt –Gm.)

cıdık (II) Kavgacı: *Tıktıkı ile alış veriş, cıdık ile iş görme.* (–Brd. ve ilçeleri; Çavuş *İnegöl –Brs.)

cıdık (III) Çok olgun: *Domatesler cıdık, ele almıya gelmez.* (–Dz.)
cıdık (IV) [→ **cıdırık** (II)]
cıdık (V) Kâğıt kenarı süsü. (*Erciş –Vn.)
cıdık etmek [**cıdmak -1**] Didiklemek, parçalamak : *Seni cıdık cıdık ederim.* (*Erciş –Vn.)
[**cıdmak -1**] : (*Erciş –Vn.)
cıdıl [**cıddik parmak**] **1.** [→ **cıdılı**] **2.** Elin en küçük parmağı. (*Pasinler –Ezm.; –Ezc.)
[**cıddik parmak**] : [*Ağın –El.)
cıdıl cıdıl [→ **cıdı cıdı -1**]
cıdılı [**cıdıl-1, cıdır** (IV), **cıflar, cıftır, cılıntı** (I)] Küçük, zayıf, ince. (*Sorgun –Yz.)
[**cıdıl** (I)] : (–Ezm.; –Ezc.)
[**cıdır** (IV)] : (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.)
[**cıflar**] : (Karadere *Gündoğmuş –Ant.)
[**cıftır**] : (*Ulubey –Or.)
[**cılıntı** (I)] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
cıdıl küfte Bulgurdan yapılan bir çeşit köfte. (–Ezm.)
cıdımak [**cıdırık çıkarmak**] Oyun bozanlık etmek. (*Kurşunlu –Çkr.)
[**cıdırık çıkarmak**] :(*Ulubey –Uş.)
cıdımık [→ **cıdırık** (II)]
cıdın (I) Kenar, uç. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
cıdın (II) [→ **cıdır** (V)]
cıdır (I) **1.** Öfke, sinir. (*Divriği –Sv.; –Nğ.; –Kn.; –Ada.)
2. [→ **cıdırgı**] **3.** Öfkeyi tahrik eden nokta. (–Ada.; *Bor –Nğ.; Hatip –Kn.; *Dörtyol –Hat.;
cıdır (II) **1.** İrileşmiş yara. (–Af.; Senir *Keçiborlu –Isp.) **2.** Vücutta sık sık çıkan çıban. (*Keçiborlu –Isp.)
cıdır (III) Kuvvet, güç. (Süle –Gm.)
cıdır (IV) [→ **cıdılı**]
cıdır (V) [**cıdın** (II)] Gurur, onur. (*Bayındır –İz.; *Bor –Nğ.)
[**cıdın** (II)] : (Mençek *Ermenek –Kn.)
cıdır (VI) Cirit. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
cıdır (VII) İnsan vücudundaki kir. (Ortaköy *Çal –Dz.)
cıdır (VIII) [→ **çitir** (III)]
cıdır cıbır Nazlı. (*Arapkir –Ml.)
cıdırgı [**cıdır** (I) **-2, cıdırlı** (I) **-1, cıtcıt** (II), **çıdırlı** (I)] Titiz, sinirli. (*Haymana –Ank.; –Yz.; *Bünyan –Ky.)
[**cıdır** (I) **-2**] : (–Isp.)
[**cıdırlı** (I) **-1**] : (Bayat *Emirdağ –Af.; *Arapkir –Ml.; *Kilis –Gaz.; –Sv.)
[**cıtcıt** (II)] : (Narlıdere –İz.)
[**çıdırlı** (I)] : (*Zara –Sv.)
cıdırık (I) [→ **çıtırık** (I)]
cıdırık (II) [**cıddane, cıdıdık, cıdık** (IV), **cıdımık, cıdrık, cıggıda, cidirik, cidkada, cidkadanak**] Azıcık, bir parça. (*Yalvaç –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; –Ks.; *Beyşehir –Kn.)
[**cıddane**] : (*Sungurlu –Çr.)
[**cıdıdık**] : (*Gelendost –Isp.)
[**cıdık** (IV)] : (*Gelendost –Isp.; –To.)
[**cıdımık**] : (*Taşköprü –Ks.)
[**cıdrık**] : (Karaağaç –Kn.)
[**cıggıda**] : (*Kangal –Sv.)
[**cidirik**] : (*Yalvaç –Isp.; Akait –Kn.)
[**cidkada**] : (*Çerkeş –Çkr.)
[**cidkadanak**] : (*Kızılcahamam –Ank.)
cıdırık (III) Pürüzlü. (–Sv.)

cıdırık (IV) İshal. (Kösten, Honaz –Dz.; –Sn.)
cıdırık çıkarmak [→ **cıdımak**]
cıdırım Hoşa gitmeyen sözler. (Yayla *Tefenni –Brd.)
cıdırına basmak **1.** Öfkesini tahrik etmek. (*Bor –Ng.) **2.** Onuruna dokunmak. (*Bor –Ng.)
cıdırlanmah **1.** Gücenmek, darılmak. (*Divriği –Sv.) **2.** [→ **cıdırlanmak**]
cıdırlanmak [**cıdırlanmah -2, cıftırmak**] Sinirlenmek. (Bayat *Emirdağ –Af.)
[**cıdırlanmah -2**]: (*Divriği –Sv.)
[**cıftırmak**]: (Hacıkebir *Emet –Kü.)
cıdırlı (I) **1.** [→ **cıdırgı**] **2.** Deli. (*Kangal ve köyleri –Sv.) **3.** Daimi hasta. (–Brd.) **4.** Vücudu yaradan kurtulamayan. (Kızılköy *Dinar –Af.)
cıdırlı (II) [**cıdırlı atlısı** (I), **cıfıt, çıdırlı** (II)] **1.** Çarçabuk gidip geri gelen. (Lohan –Gaz.)
[**cıdırlı atlısı** (I)]: (–Bil.; –Gaz.)
[**cıfıt**]: (*Gürün –Sv.)
[**çıdırlı** (II)]: (Lohan –Gaz.)
2. Süvari. (–Gaz.)
cıdırlı (III) [**cıdırlı atlısı** (II)] Kirli. (–Brd.)
[**cıdırlı atlısı** (II)]: (Burç –Brd.)
cıdırlı (IV) **1.** Açıkgöz. (*Zile ve köyleri –To.; –Gm.) **2.** Atılgan. (*Zile ve köyleri –To.; –Gm.)
cıdırlı (V) [→ **çıdılgı**]
cıdırlı atlısı (I) [→ **cıdırlı** (II) **-1**]
cıdırlı atlısı (II) [→ **cıdırlı** (III)]
cıdırlık Sinirlilik. (–Isp.)
cıdır oynamak **1.** Cirit oynamak. (–Ama. ve ilçeleri.) **2.** Hayvan neşeden oraya buraya sıçrayıp koşmak. (–Ama.)

cıdmak **1.** [→ **cıdık etmek**] **2.** Ayaklarından tutup ikiye ayırmak: *Başım kızarsa seni cıdarım.* (*Erciş –Vn.)
cıdrık [→ **cıdırık** (II)]
cıf cıfı [→ **civil civil** (I) **-2**]
cıfgı [→ **çımkı** (I) **-1**]
cıfıdı İğrenç. (Denizler *Çal –Dz.)
cıfıt [→ **cıdırlı** (II) **-1**]
cıfıt ısıtması Geceleri ateş yapan bir çeşit sıtma. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)
cıfıtmak Yalan söylemek. (*Nazilli –Ay.)
cıflar [→ **cıdılı**]
cıfra **1.** [→ **cibre** (I)] **2.** [→ **cifre** (II)]
cıftır [→ **cıdılı**]
cıftırmak [→ **cıdırlanmak**]
cıfut Kendini beğenmiş. (Mastat *Karaman –Kn.)
cıga Çapanın dar ve sivri olan yeri. (*Bayramiç –Çkl).
cıgara [→ **cığara**]
cıgatay [→ **cığatay**]
cıggıda [→ **cıdırık** (II)]
cıgıldamak Kavga aramak. (Dont *Fethiye –Mğ.)
cıgır [→ **çığır** (I) **-2**]
cıgra [→ **çığır** (I) **-2**]
cığ (I) **1.** Genç, küçük ağaç dalları. (*Arapkir –Ml.; *Divriği –Sv.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.) **2.** Kendir ve haşhaş sapı. (*Arapkir –Ml.; *Divriği –Sv.; *Bünyan –Ky.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.) **3.** Ağaca yapılan kalem aşısının uç kısmı. (*Ağın, *Keban –El.)
cığ (II) **1.** Kuzular için tahtadan yapılmış küçük ağıl. (*Bucak –Brd.) **2.** Ahırların üst döşemesi. (*Eflâni –Zn.)
cığ (III) [→ **cığa** (I) **-1**]

cığ (IV) Sınır. (–Ist.)
cığ (V) Pişmemiş. (Küçükçayır –Rz.)
cığ (VI) Kar üzerindeki ayak izi. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
cığ (VII) Sürü, katar: *Serçenin cığı olmaz.* (–Ur.; Karacurun *Nizip, Barak –Gaz.)
cığ (VIII) Kanı kaynama, sevme. (Barak –Gaz.)
cığ (IX) [→ **cağ** (II)]
cığ (X) **1.** Çığ. (*Susurluk –Ba.) **2.** Donup buz haline gelmiş kar. (*Kelkit –Gm.) **3.** Nemli havadan meydana gelen su damlacığı. (Peşman *Daday –Ks.)
cığa (I) [**cağ** (V) **-3**, **cığ** (III), **cığal** (III), **cığcığa** (I) **-1**, **cığıcığı** (III), **cığılgan, cıva** (III), **ciğa** (II), **çığa** (I) **-2**] **1.** Gelinlerin ve genç kızların düğünlerde başlarına süs olarak taktıkları parlak renkli tel veya tüy. (–Af.; –Isp. ve ilçeleri; Çamköy *Gölhisar –Brd.; –Dz. ve ilçeleri; –Ay.; Tokat –Es.; Zarşat *Çıldır –Kr.; *Mut –İç.)
[**cağ** (V) **-3**] : (Erkinis *Yusufeli -Ar.)
[**cığ** (III)] : (–Dy.)
[**cığcığa** (I) **-1**] : (*Iğdır –Kr.)
[**cığıcığı** (II)] : (Bereketli *Tavas –Dz.; –Ur.)
[**cığılgan**] : (Bereketli *Tavas –Dz.)
[**çığa** (I) **-2**] : (Oğuz *Acıpayam –Dz.)
2. Kümes hayvanları ve kuşların baş, kanat ve kuyruklarındaki renkli ince ve uzun tüyler. (Çiftlik *Dinar, *Bolvadin –Af.; –Isp.; Bereketli *Tavas –Dz.; *Emet –Kü.; Tokat –Es.; –Ist.; –Ks.; –Ur.; –Gaz.; –Mr.; –Kn.; *Bor –Nğ.)
[**cığal** (III)] : (Cela *Elbistan –Mr.)
[**cıva** (III)] : (Dadam –Bo.)
3. Kuş. (Muradiye –Rz.) **4.** Türlü renklere boyanmış tavuk tüyleri. (*Eşme ve köyleri –Uş.)
[**ciğa** (II)] : (–Kü.; Kızıllar *Karaman, *Ereğli, *Bozkır –Kn.) **5.** İbik. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
cığa (II) Zayıf ve uzun boylu. (Örkenez *Yalvaç –Isp.; *Kurşunlu, *Ilgaz –Çkr.)
cığa (III) [→ **çıngı** (I)]
cığa (IV) [→ **cılga** (I)]
cığa (V) Olgunlaşmış başak tanesi. (Hacıkebir *Emet –Kü.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
cığa (VI) Soğuk girmemesi için tavan tahtaları arasına doldurulan çamur. (*Daday –Ks.)
cığa (VII) **1.** Beyaz ve sarı renkte ince çok türlü bir cins ot. (Devri *Bucak –Brd.) **2.** Filiz. (–Ml.)
cığacığ Bağırtı. (Kerkük.)
cığal (I) **1.** Boynuzları uzun ve iri öküz. (Bayburt *Sarıkamış –Kr.) **2.** Hilâl boynuzlu öküz. (–Kr. ve ilçeleri.)
cığal (II) Aldatıcı, hileci. (Taşburun *Iğdır –Kr.)
cığal (III) [→ **cığa** (I) **-2**]
cığala [→ **cığara**]
cığalak (I) [→ **cakcak** (I)]
cığalak (II) Zayıf adam. (Sulusaray *Artova –To.)
cığalamak Kabadayılık etmek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
cığalamak (I) Bitki filizlenmek, gelişmeye başlamak. (–Ml.; –Sv.)
cığalamak (II) Süslemek. (*Acıpayam –Dz.; *Bayındır –İz.)
cığalanmak (I) [**cehlenmek** (I)] Süslenmek. (Bereketli *Tavas –Dz.;

*Bayındır –İz.; Yusufpaşa –Ist.; *Aksaray –Nğ.)

[cehlenmek (I)] : (*Şebinkarahisar –Gr.)

cığalanmak (II) Uğraşmak, didinmek. (Hükâm *Oltu –Ezm.)

cığallamak [→ **cığızlanmak**]

cığalmak **1.** Nemlenmek. (Peşman *Daday –Ks.) **2.** Sulanmak. (–Ks.)

cığan (I) Züğürt, parasız. (Tömek –Kn.)

cığan (II) Derelerde biten, uzun yaprakları olan bir bitki. (Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.)

cığanmak Sevinmek: *Babaları gelince çağalar nasıl cığandılar.* (Aşudu *Darende –Ml.)

cığara [**cāra** (VI), **cıara, cıgala, cıgara, cıyare, cigara, civare, ciyara, cora** (II), **cuara, cugara, cuvara**] Sigara. (Körküler *Yalvaç –Isp.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Ama. ve ilçeleri; *Iğdır –Kr.; Cenciğe –Ezc.; *Antakya –Hat.; Köşker –Krş.)

[cāra (VI)] : (*Bafra –Sm.; –Yz.)

[cıara] : (–Gaz.)

[cıgala] : (Ekse *Çal –Dz.)

[cıgara] : (İsabeyli *Çal –Dz.)

[cıyare] : (Navlu *Yeşilova –Brd.)

[cigara] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[civare] : (–Dz.)

[ciyara] : (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

[cora] : (–Ank.)

[cuara] : (Hasanoğlan –Ank.)

[cugara] : (Genek *Yatağan –Mğ.)

[cuvara] : (Oğuz *Acıpayam –Dz.; Kışlacık –Ama.; –Gaz.; Curali *Çayıralan –Yz.)

cığara altı [→ **çubuk altı**]

cığatay [**cıgatay**] Et suyu. (Taşburun *Iğdır –Kr.)

[cıgatay] : (*Iğdır –Kr.)

cığaz [→ **cığız** (I) **-1**]

cığazlamak [→ **cığızlanmak**]

cığazlanmak [→ **cığızlanmak**]

cığcığ (I) **1.** Güneşin dikey gelen ışınları hakkında kullanılır: *Bayram yerinde cığcığ güneşin altında beynim kaynadı.* (–Çr.) **2.** Parlak. (–Yz.)

cığcığ (II) **1.** Boğaza sarılan tülbent. (–Kn.) **2.** Çene bağı. (*Elbistan –Mr.)

cığcığ (III) [**cığırtı**] Tavuk sesi. (*Çivril –Dz.; Taşburun *Iğdır –Kr.; *Ahlat –Bt.)

[cığırtı] : (*Arapkir –Ml.)

cığcığ (IV) [→ **cığcığa** (III)]

cığcığa (I) [**cığırdak, cığırgan** (II)] **1.** [→ **cığa** (I) **-1**] **2.** Parlak, yaldızlı kağıt. (–Dy.; *Ağın, *Keban –El.)

[cığırdak] : (Baklan *Çal –Dz.)

[cığırgan (II)] : (Ekse *Çal –Dz.)

cığcığa (II) İpek atkı. (–Kn.)

cığcığa (III) [**cığ cığ** (IV), **cığıldım**] Kuru gürültücü, geveze. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Erciş –Vn.)

[cığ cığ (IV)] : (Kerkük)

[cığıldım] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

cığcığa (IV) Hayvan hastalığı. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

cığcığlı [→ **cāvcavlı**]

cığcık (I) Kalabalık. (*Antakya –Hat.)

cığcık (II) [→ **cığırcık**]

cığcık (III) Kuru haşhaş sapı. (–Isp. ve ilçeleri.)

cığcık kilimi Bir çeşit kilim. (Bozdoğanlı –Mr.)

cığdumanı Sis. (–Ay.)

cığe [→ **çeç** (I) **-1**]
cığ etmek Yüreği acıma duygusuyla burkulmak. (–Ml.)
cığğıl Boncuk. (Mençek *Ermenek –Kn.)
cığı [→ **çeç** (I) **-1**]
cığıcığı (I) Gerdanlık. (–Ist.; –Kr.)
cığıcığı (II) [→ **cırcır** (I)]
cığıcığı (III) [→ **cığa** (I) **-1**]
cığıl (I) [**ceğel -2**, **çığıl** (I) **-2**] **1.** [→ **çağıl** (I) **-1**] **2.** İri kumlu toprak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
[**ceğel -2**] **:** (*Gürün –Sv.)
[**çığıl** (I) **-2**] **:** (Ihıcaksu, *Domaniç –Kü.; –Ist.)
cığıl (II) Suyun sığ yeri. (Büyükyenice –Bt.)
cığıl cığıl (I) [**cağal cağal, cağıl cağıl** (II), **cağır cağır, ciğil ciğil** (III), **çığıl çığıl, çiğil çiğil**] **1.** Suyun akarken çıkardığı ince, yavaş ve tatlı sesi anlatır. (Alaşehir *Eşme –Uş.; *Zile –To.; *Elbistan –Mr.; –Sv. ve ilçeleri; *Avanos –Nş.; *Bor –Ğğ.; Mençek, Çukurbağ, *Ermenek –Kn.; *Serik ve köyleri –Ant.)
[**cağal cağal**] **:** (Küçükboymul –Yz.)
[**cağıl cağıl** (II)] **:** (*Antakya –Hat.; *Zara –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; *Keskin –Ank.; *Bor –Ğğ.; Doğanbey *Beyşehir, Mençek *Ermenek –Kn.)
[**çığıl çığıl**] **:** (Kavak *Çivril –Dz.)
[**çiğil çiğil**] **:** (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
2. Pekmezin ağır ağır kaynarken çıkardığı ses. (Zana –Ama.) **3.** Yavaş yavaş, ağır ağır anlamında kullanılır. (Dişli *Bolvadin –Af.; Tahtacı –Isp.; Moraca *Çal –Dz.; İsmetiye –Brs.; Bozan, Tokat –Es.; –To.; *Mesudiye –Or.; –Sv. ve ilçeleri; Küçükboymul –Yz.; *Karaman –Kn.) **4.** Kuş ve civcivlerin çıkardıkları ses. (*Acıpayam –Dz.; Hamzabali *Bozdoğan –Ay.)
[**cağır cağır**] **:** (*Afşin –Mr.)
[**ciğil ciğil** (III)] **:** (–Dz.)
5. [→ **cağıltı** (I) **-2**]
cığıl cığıl (II) **1.** Kabuk bağlamamış yumurta. (*Merzifon –Ama.) **2.** Yumurta yığını. (Sarı *Merzifon –Ama.)
cığıldamağ [→ **cağıldamak** (I) **-1**]
cığıldamağ [→ **cağıldamak** (I) **-1**]
cığıldamak (I) [→ **cağlamak**]
cığıldamak (II) [**cığıldaşmak**] **1.** Çocuklar yüksek sesle hep bir ağızdan konuşmak. (Devri *Bucak –Brd.; İğneciler *Mudurnu –Bo.)
[**cığıldaşmak**] **:** (*Mut ve köyleri –İç.)
2. Gürültü yapmak. (Yayla *Tefenni –Brd.; İsmetiye –Brs.; Sasunga *Çayırlı –Ezc.; *Ahlat –Bt.; Kerkük)
cığıldaşmak [→ **cığıldamak** (II) **-1**]
cığıldım [→ **cığcığa** (III)]
cığılgan [→ **cığa** (I) **-1**]
cığıllı kuz Dağlarda ufak taşlı bölge. (*Mengen –Bo.)
cığıltı (I) **1.** [→ **cağıltı** (I) **-1**] **2.** Yağın erirken çıkardığı ses. (Cumayanı –Zn.; Kargı *Tosya –Ks.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
cığıltı (II) Hile ile alınan yer. (Köşker –Krş.)
cığıltı (III) [**cırıltı** (I)] Yeni doğan çocuk. (Ersis *Yusufeli –Ar.)
[**cırıltı** (I)] **:** (–Ed.)
cığın [→ **çiğin -1**]
cığır (I) **1.** [→ **çığır** (I) **-2**] **2.** [→ **çığır** (I) **-1**] **3.** [→ **çığır** (I) **-3**]
cığır (II) [→ **cığız** (I) **-1**]

cığır (III) Boğazı sıkılan kimsenin çıkardığı boğuk ses. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cığır (IV) [→ **cıbır** (II)]

cığır açmak Karı ayakla tepeleyerek yol açmak. (Ahat *Banaz –Uş.)

cığırcık [**cığcık** (II), **cıhha, cıkcık** (II)] Tarla kuşu. (*Lapseki –Çkl.; Telin *Gürün –Sv.)

[**cığcık** (II)] : (*Saimbeyli –Ada.)

[**cıhha**] : (Oflular, Engiz *Bafra –Sm.)

[**cıkcık** (II)] : (–Ba.; *Sivrihisar –Es.)

cığırdak [→ **cığcığa** (I) **-2**]

cığır etmek (I) Ailesine darılıp, evden kaçmak. (Zile *Mesudiye –Or.; –Gr. ve ilçeleri.)

cığır etmek (II) Gösteriş yapmak. (*Bünyan –Ky.)

cığırgan (I) [→ **cırcır** (I)]

cığırgan (II) [→ **cığcığa** (I)]

cığırık [**cığrık -1**] Araba tekerleği. (Kadıçiftliği –Ist.)

[**cığrık -1**] : (Kadıçiftliği –Ist.)

cığırtgan [→ **cırcır** (I)]

cığırtı [→ **cığcığ** (III)]

cığış cığış Pırıldamayı anlatır. (*Bünyan –Ky.)

cığışlamak (I) Vazgeçmek, caymak. (–Sv.)

cığışlamak (II) Herhangi birşey hafif ses çıkarmak : *Ekinler cığışlıyor.* (Çiftlik *Dinar –Af.)

cığışlamak (III) **1.** Su yeni kaynamağa başlamak. (–Kr.) **2.** Yağ erimeğe başlamak. (–Ist.)

cığıştağı [→ **cığıştak** (I)]

cığıştak (I) [**cığıştağı, cigiştak, çağıştak** (I), **çığıştağı, çığıştak**] Hayvan sürmek için kullanılan 25 - 30 cm. boyunda, ucunda sivri bir cisim bulunan zincirli bizlengiç. (*Çal –Dz.; –Çr.; *Merzifon –Ama.; –Sv.; *Kızılcahamam –Ank.)

[**cığıştağı**] : (*Kilis –Gaz.)

[**cigiştak**] : (*Merzifon köyleri –Ama.)

[**çağıştak** (I)] : (*Bandırma –Ba.)

[**çığıştağı**] : (–Ur.; –Sv.)

[**çığıştak**] : (*Merzifon –Ama.)

cığıştak (II) Kadınların saçına takılan gümüş çengel. (*Kızılcahamam –Ank.; Karahisar *İncesu –Ky.)

cığıştamak [**cağıştamak -1, cağşamak** (I), **cakır cakır etmek**] **1.** Para, zincir, çakıltaşı gibi cisimler birbirine çarparak ses çıkarmak, şakırdamak. (*Tefenni –Brd.; Telin *Gürün –Sv.; *Sorgun –Yz.; *Bor –Ng.; *Ermenek –Kn.; *Mersin –İç.)

[**cağıştamak -1**] : (*Bor –Ng.)

[**cağşamak** (I)] : (–Çr.)

[**cakır cakır etmek**] : (–Ada.)

2. [→ **cağlamak**]

cığıştatmak [**cağıştatmak**] Zincir, çakıltaşı gibi şeyleri birbirine sürterek veya sallayarak ses çıkartmak. (*Bor –Ng.)

[**cağıştatmak**] : (*Bor –Ng.)

cığıştı [**cağıştı -1, çağıştı**] Ot veya çalı arasında gezerken çıkan ses, hışırtı. (*Eğridir, *Gelendost –Isp.; –Dz. ve ilçeleri; Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Bor –Ng.; *Karaman, *Ermenek –Kn.; *Mut –İç.; –Mğ.)

[**cağıştı -1**] : (Yakaköy *Gelendost –Isp.)

[**çağıştı**] : (*Eğridir –Isp.)

cığıt (I) [→ **çiğit** (I)]

cığıt (II) [→ **çiğit** (II) **-2**]

cığız (I) [**calgıcı, cığaz, cığır** (II), **cıhız, cıka** (I), **cılakçı, cılcık, cılgancı, cılgazan -2, cılgısız -4, cılıgan, cılık** (III), **cıllak** (I), **cıllaz, cıllı** (III)**-1, cıllıgan, cıllık** (I) **-1, cımız** (III), **cıngız, cınık, cırdasan-2, cırlı, cırnaz** (II), **cışkı, cıvız -1, cızak** (I), **cızan** (I), **cızık** (II), **ciğaz, cilaz** (II), **cuğuz, çığız**] **1.** Oyunbozan, mızıkçı. (Aksaray –Ist.; Çamlıbel *Artova –To.; –Tr.; –Gm.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; –Ezm.; –Ezc.; *Ağın –El.; Yavuz –Ar.; *Arapkir –Ml.; –Sv. ve ilçeleri; *Keskin –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.; –Kn.; –Mğ.)

[**calgıcı**] : (–Çkr.)

[**cığaz**] : (Kösten, Honaz –Dz.; Engiz, *Bafra –Sm.; *Iğdır –Kr.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**cığır** (II)] : (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

[**cıhız**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**cıka** (I)] : (*Merzifon –Ama.)

[**cılakçı**] : (*Havza –Sm.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**cılcık**] : (*Keçiborlu –Isp.; Darıveren *Acıpayam –Dz.)

[**cılgancı**] : (Karabüzey *Araç –Ks.)

[**cılgazan -2**] : (*Sarayköy ve köyleri –Dz.; Güney *Araç –Ks.; Çakallı, *Kavak –Sm.)

[**cılgısız-4**] : (Karaözü *Gemerek –Sv.)

[**cılıgan**] : (Peşman *Daday –Ks.)

[**cılık** (III)] : (Akçaköy *Yeşilova –Brd.; Karabüzey *Araç –Ks.; –Mr.)

[**cıllak** (I)] : (Kırcaklı *Nazilli –Ay.)

[**cıllaz**] : (–To.)

[**cıllı** (III) **-1**] : (–Nğ.)

[**cıllıgan**] : (*Kilis –Gaz.)

[**cıllık** (I) **-1**] : (–Brd.; –Krş.; *Ermenek –Kn.; *Anamur, *Mut –İç.)

[**cıngız**] : (–Ml.)

[**cınık**] : (–Çkr.; –Ank. ve ilçeleri.)

[**cırdasan -2**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**cırlı**] : (–Nğ.)

[**cırnaz** (II)] : (*Şebinkarahisar –Gr.; *Göksun –Mr.)

[**cışkı**] : (*Mesudiye –Or.)

[**cızak** (I)] : (Hocalar, Kızılköy *Sandıklı, *Dinar –Af.; *Tefenni –Brd.; *Ödemiş –İz.; Düzköy *Keşap, *Görele –Gr.)

[**cızan** (I)] : (*Mesudiye –Or.)

[**cızık** (II)] : (Yukarıkaraçay *Acıpayam, *Sarayköy –Dz.; *İskilip –Çr.; *Mesudiye –Or.)

[**ciğaz**] : (Taşburun *Iğdır –Kr.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Ada.)

[**cuğuz**] : (*Maçka köyleri –Tr.)

2. Oyunda hile yapan. (–Gm.; *Oltu –Ezm.; –Ml.)

[**cıvız -1**] : (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[**cilaz** (II)] : (*Kadirli –Ada.)

[**çığız**] : (*Akhisar –Mn.; *Refahiye –Ezc.; –Bt.; *Nazimiye –Tn.; *Divriği –Sv.)

3. Kavgacı, huysuz. (*Fatih –Ist.; –Ezm.; *Kemaliye –Ezc.; *Yusufeli –Ar.)

[**cımız** (III)] : (İleydağı *Uluborlu –Isp.)

4. Dedikoducu. (*Kemaliye –Ezc.)

cığız (II) Yol. (–Ama. ve ilçeleri.)

cığız (III) Düzen. (–Ama.)

cığızlamak 1. [→ **cığızlanmak**] **2.** Hile yapmak. (–Sv.) **3.** Huylanmak. (Kaşköyü *Gürün –Sv.) **4.** Ürkmek. (Kaşköyü *Gürün –Sv.)

cığızlanmak [**cağızlanmak, calgımak, cıbılanmak, cığallamak, cığazlamak, cığazlanmak, cığızlamak -1, cığızmah, cıhızlamah, cıkçılamak, cılazmak, cılgımak -2, cılımak -1, cılızla-**

mak, cıllamak -4, cıllanmak, cıllazmak, cıllıklamah, cıllımak (IV), cılmak, cımtımak, cıngımak (III) -1, cığımak (III), cınımak, cınlamak, cırlamak (IV), cırlazmak, cışkınmak, cıvızlamak (II), cıvızmak, cıvmak (IV), cızıkdırmak, cızıkmak (III), cızmak (II) -2, cilimak (II) -1, civizlanmak, cuğuzlanmak, çığızlık etmek, çışkımak] Oyunda mızıkçılık etmek. (–Ist.; –Tr.; –Gm.; Kasarcılar –Rz.; *Yusufeli –Ar.; –Ezm.; –Ezc.; *Divriği –Sv.; *Keskin –Ank.)

[**cağızlanmak**]: (–Kc.)

[**calgımak**]: (–Çkr.)

[**cıbılanmak**]: (–Sm.)

[**cığallamak**]: (–Ama.)

[**cığazlamak**]: (–Ama ve köyleri.)

[**cığazlanmak**]: (Taşburun *Iğdır –Kr.; –Nğ.)

[**cığızlamak -1**]: (–Gm.; –Sv.)

[**cığızmah**]: (–El.)

[**cıhızlamah**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**cıkçılamak**]: (*Merzifon –Ama.)

[**cılazmak**]: (–Ada.)

[**cılgımak -2**]: (Bayat *Emirdağ –Af.; *Bayburt –Gm.; –Ezm.; –Sv.)

[**cılımak -1**]: (–Ks. ve ilçeleri; –Mr.)

[**cılızlamak**]: (Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**cıllamak -4**]: (Sürez *Bozdoğan –Ay.)

[**cıllanmak**]: (–Nğ.)

[**cıllazmak**]: (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Çukurköy, *Karaisalı –Ada.; *Tarsus –İç.)

[**cıllıklamah**]: (Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**cıllımak (IV)**]: (*Kilis –Gaz.; Taşoluk *Göksun –Mr.; –Krş.; *Ermenek –Kn.; *Mut, *Anamur ve köyleri, –İç.)

[**cılmak**]: (Irgıllı *Çivril –Dz.; *Taşova –To.; Karadere *Gündoğmuş Ant.)

[**cımtımak**]: (*Sivrihisar –Es.)

[**cıngımak (III) -1**]: (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[**cığmak (III)**]: (–Bo.)

[**cınımak**]: (–Ank. ve ilçeleri.)

[**cınlamak**]: (Bayat *Emirdağ –Af.)

[**cırlamak (IV)**]: (Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Ağın, *Keban –El.; *Bor –Nğ.; Lefkoşe –Kıbrıs)

[**cırlazmak**]: (Alpu *Karaisalı –Ada.)

[**cışkınmak**]: (*Osmancık –Çr.)

[**cıvızlamak (II)**]: (–Sm.)

[**cıvızmak**]: (Düzköy *Keşap –Gr.)

[**cıvmak (IV)**]: (Hortuma *Torbalı –İz.)

[**cızıkdırmak**]: (Kemaliye, *Alaşehir –Mn.)

[**cızıkmak (III)**]: (*Ünye ve köyleri –Or.)

[**cızmak (II) -2**]: (Bademli *Dinar –Af.; Navlu *Yeşilova –Brd.)

[**cilimak (II) -1**]: (*Zile –To.)

[**civizlanmak**]: (–Tr.)

[**cuğuzlanmak**]: (*Maçka –Tr.)

[**çığızlık etmek**]: (–Tr.)

[**çışkımak**]: (*Osmancık –Çr.)

cığızlıh 1. [→ **cığızlık -1**] 2. [→ **cığızlık -2**]

cığızlık [**cığızlıh -1, 2; cığşılık, cınmıklık, cışgılık, cıvızlık (I) -1, 2; cuğuzluk**] 1. Mızıkçılık. (–Tr.; –Gm.; –Rz.; Bağlıca, Uşhum *Ardanuç, *Yusufeli –Ar.; Taşburun *Iğdır –Kr.; –El.; Çamova *Divriği –Sv.)

[**cığızlıh -1**]: (*Arpaçay –Kr.; *Arapkir –Ml.; *Divriği –Sv.)

[**cığşılık**]: (*Zara –Sv.)

[cınnıklık]: (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)
[cışgılık]: (*Zara –Sv.)
[cıvızlık (I) -1]: (*Görele –Gr.; Denizli *Maçka, *Vakfıkebir –Tr.; Havsu *Kelkit –Gm.)
[cuğuzluk]: (*Maçka –Tr.)
2. Hilecilik. (–Tr.; *Oltu –Ezm.; –Ur.)
cığızmah [→ **cığızlanmak**]
cığla (I) [**çığla** (I)] **1.** Pulluk. (Tünges *Yusufeli –Ar.)
[**çığla** (I)]: (Utav *Yusufeli –Ar.) **2.** Sabah. (Kol *Posof –Kr.)
cığla (II) Donsuz. (*Keskin –Ank.)
cığla (III) Büyümemiş, bodur (kimse). (*Koyulhisar –Sv.)
cığla (IV) Bir yıllık soğan. (*Koyulhisar –Sv.)
cığlamak Ekinler hep birden başak vermek. (*Çal –Dz.; *Avanos –Nş.)
cığnak Hububatın küçük kökleri. (*Pazarcık –Gaz.)
cığra (I) [→ **cığır** (I) **-2**]
cığra (II) Bir çeşit dikenli ot. (Paşabahçe *Beykoz –Ist.)
cığralık Sık çalılık. (*Çorlu –Tk.)
cığrık 1. [→ **cığırık**] 2. [→ **çığrık** (II)]
cığşamak [→ **cağşamak**]
cığşılık [→ **cığızlık -1**]
cığ tutmak Kuşlar birikmek. (–Gaz.)
cıhal [→ **cahal**]
cıhar [→ **cıbar** (II)]
cıhcıh [→ **cıkcık** (I)]
cıhha [→ **cığırcık**]
cıhıl Zayıflıktan tüyü dökülmüş koyun ve keçi. (*Gürün –Sv.)
cıhır [→ **cıbır** (I)]
cıhıt [→ **çiğit** (II) **-1**]
cıhız [→ **cığız** (I) **-1**]
cıhızlamah [→ **cığızlanmak**]
cıhla [→ **çıkla** (I) **-1**]
cıhlı [→ **çıkla** (I) **-1**]
cıhmır [→ **çıkla** (I) **-1**]
cıı çekmek Uzun naralar atmak. (Akyoma –Gr.)
cındırık [→ **cıyındırık**]
cık (I) [**cıkbık, cik** (II)] Yok, hayır anlamında ünlem. (Bademli *Dinar –Af.; *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Lapseki –Çkl.; –Bo.; *Saf-ranbolu –Zn.; *Araç –Ks.; *Mesudiye ve köyleri –Or.; Çayırlı *Haymana –Ank.; *Milas –Mğ.)
[cıbbık]: (–Ist.)
[cik (II)]: (–Sn.; Egirler –Kn.; –Ada.)
cık (II) **1.** [→ **çıkla** (I) **-1**] **2.** [→ **çıkla** (I) **-2**]
cık (III) [→ **çik** (III)]
cık (IV) Sulu, cıvık. (*Bor –Ng.)
cık (V) Yağsız et. (*Bor –Ng.)
cıka (I) [→ **cığız** (I) **-1**]
cıka (II) Taşla oynanan çocuk oyunu. (Karadere *Anamur –İç.)
cıkart İlkbaharda kırlarda yetişen, yumru gövdesi yenilebilen bir çeşit ot. (Utav *Yusufeli –Ar.)
cıkbık [→ **cık** (I)]
cıkcık (I) [**cıhcıh, cıkcık gulağı, cikcik böce**] Salyangoz. (Bereketli *Tavas –Dz.; Borcak *Bozüyük –Bil).
[**cıhcıh**]: (*Söğüt –Bil.)
[**cıkcık gulağı**]: (Körküler *Yalvaç –Isp.)
[**cikcik böce**]: (Karaağaç *Gölpazarı –Bil.)
cıkcık (II) [→ **cığırcık**]
cıkcık (III) Gizli söz: *Senin damağın altında bi cıkcık var ama anlaşılmıyor.* (–Çr.)
cıkcık (IV) Kırmızı boya. (*İskilip –Çr.)

cıkcık (V) [→ **cakcak** (I)]
cıkcıka [→ **cakcakı** (II)]
cıkcık etmek Sinirlenmek. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
cıkcık gulağı [→ **cıkcık** (I)]
cıkcıklamak 1. Bağırmak. (–Ank.) **2.** Gevezelik etmek. (Hamzabali *Bozdoğan –Ay.)
cıkcık taş Birbirine sürüldüğü zaman ateş çıkaran taş, çakmak taşı. (*Afşin –Mr.)
cıkçılamak [→ **cığızlanmak**]
cıkgada [→ **cıkkadar**]
cıkgır [**çılga** (V)] Silindir şeklinde ağaçtan yapılmış yayık. (Çilehane *Reşadiye –To.)
[**çılga** (V)] **:** (–İz.)
cıkı (I) Küçük bohça. (Çamköy *Gölhisar –Brd.; Bozan, Tokat –Es.; *İskilip –Çr.; Çayır *Zile –To.; Çepni *Gemerek, *Koyulhisar –Sv.; –Yz.; Çiftepınar *Mersin –İç.; Dont, *Fethiye –Mğ.)
cıkı (II) Küçük tencere. (–Sm.)
cıkık Yele ve kuyruğu kesilmiş tay. (*Çarşamba –Sm.)
cıkılamak Yok, hayır anlamında dili ön damağa vurarak ses çıkarmak. (Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.)
cıkırık 1. [→ **çığrık** (II)] **2.** [→ **çıkırancık**]
cıkıriyik (I) [→ **cırcır** (I)]
cıkıriyik (II) Tahterevalli. (Tekazlı, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)
cıkı takmak Düğünden önce güveyi tarafından geline hediye göndermek, dürü getirmek. (Dede *Ereğli –Kn.)
cıkka (I) Gelişmemiş, büyümemiş. (Uluşiran *Şiran –Gm.; Köşker –Krş.)
cıkka (II) [→ **cılga** (I)]
cıkka (III) Dağ veya ağaç tepesi. (*Ahlat –Bt.)
cıkkada [→ **cıkkadar**]
cıkkadar [**cıkgada, cıkkada, cıkkata, cıkma**] Bir parça, azıcık. (–Ist.; –Ks.)
[**cıkgada**] **:** (Karabüzey *Araç –Ks.)
[**cıkkada**] **:** (Ağlı *Küre –Ks.)
[**cıkkata**] **:** (–Ist.)
[**cıkma**] **:** (Göle *Ardahan –Kr.)
cıkkata [→ **cıkkadar**]
cıkkın İzin. (Bayat *Emirdağ –Af.)
cıkkırak Kapı mandalı. (Süleymaniye –Ist.; –Mğ.)
cıkla (I) **1.** [→ **çıkla** (I) **-1**] **2.** [→ **çıkla** (I) **-2**]
cıkla (II) Çok yağlı. (–Sv.; Sarılar *Avanos –Krş.)
cıkla (III) Çiğ, pişmemiş. (–Nş.)
cıklama Bulgur ve mercimekle yapılan sulu yemek. (*Elbistan, *Afşin –Mr.)
cıkla yağ Yağı çok olan yemek. (*Şereflikoçhisar –Ank.)
cıkma [→ **cıkkadar**]
cıkrak Yerli yersiz gülen. (Ezkere, Gerican –Dz.)
cıkramak [**çığşamak** (II)] Ekşimek, bozulmak. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
[**çığşamak** (II)] **:** (Dereçine *Bolvadin –Af.)
cıkrık [→ **çıkırancık**]
cıkrımak [→ **çokramak** (I)]
cıkşā [→ **çıkçıka** (II)]
cıkşağı [→ **çıkçıka** (II)]
cıl 1. Yaş. (*Yalova –Ist.) **2.** Yıl. (–Nğ.)
cıla Lamba. (*Nazimiye –Tn.)
cılagıt Suyu durdurmak için değirmen oluklarında kullanılan bir araç. (*Ünye –Or.)

cıla karga Koyunları takip eden parlak tüylü karga. (*Çarşamba –Sm.)

cılakçı [→ **cığız** (I) **-1**]

cılamak [→ **cırlamak** (II) **-1**]

cılamuk (I) Cıvık yoğurt. (Kızılköy *Dinar –Af.)

cılamuk (II) Cılız. (Karakuş *Ünye –Or.)

cılan (I) Yılan. (Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)

cılan (II) [**cılana**] Oyunda yenilen (kimse). (*Niksar –To.)
[**cılana**]: (*Niksar –To.)

cılana [→ **cılan** (II)]

cılangaz [→ **cılıngız -1**]

cılannarı çıkmak Aç gözlülükle ivedilik göstermek. (Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)

cılas İneklerin, ağız ve ayaklarında çıkan çıban, tabak hastalığı. (Muradiye, Karayemiş –Rz.)

cılasın [**cilasın**] Erkek ve kız güzeli. (*Foça, –İz.; *Bayramiç –Çkl.; –Gaz.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**cilasın**]: (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

cılaşmak Ağlaşmak. (Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)

cılatka [→ **çolaka**]

cılatmak Ağlatmak. (Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)

cılav (I) Ağlayış. (Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)

cılav (II) Belâ. (Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)

cılav (III) **1.** [→ **cıcık** (I) **-2**] **2.** Parlaklık. (*Reyhanlı –Hat.)

cılav (IV) İstek. (Uluşiran *Şiran –Gm.; –Mğ.)

cılav (V) At yuları. (*Iğdır –Kr.)

cılav (VI) Rendelenmiş kabağın, sulu hamurla karıştırılmasıyla yapılan pide. (Tepeköy *Torbalı –İz.)

cılavlanmah Çok isteklenmek: *Boşuna cılavlanma olmaz.* (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cılavlanmak Çalım satmak. (Hüyük *Şarkışla –Sv.)

cılaz **1.** [→ **cılıngız -1**] **2.** Gelişmemiş hububat. (*Refahiye –Ezc.; –Sv.) **3.** Hastalıklı çocuk. (*Erciş –Vn.)

cılazmak [→ **cığızlanmak**]

cılbağa (I) Yaramaz, huysuz çocuk. (–Gm. ve köyleri; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Erciş –Vn.)

cılbağa (II) Sıska, cılız. (–Ezc. ve ilçeleri; –Mr.)

cılbah [→ **cılbak** (I)]

cılbak (I) [**cıba** (I) **-2**, **cıbara** (II), **cıbıl** (I) **-1**, **cıbılah**, **cıbıldak** (II) **-2**, **cıbır** (II) **-3**, **cıbız** (I) **-4**, **cıblak**, **cılbah**, **cılbıl**, **cılpak**, **cıpcıplak** (II), **cıpıl** (I), **cırcıplak** (II), **cırcıvlak**, **cıscıbıl** (I) **-1**, **cilbah**, **ciscibil** (II), **çılbah**, **çılbak**, **çılçılpak**, **çılçıpıldak**, **çılpah**, **çılpak**, **çısçıblak**] Çıplak. (*Torbalı –İz.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Zile –To.; –Gaz.; *Göksun –Mr.; *Reyhanlı –Hat.; *Pınarbaşı –Ky.; *Bor ve köyleri –Nğ.)
[**cıba** (I) **-2**]: (*Sivrihisar –Es.)
[**cıbara** (II)]: (Ulubey *Senirkent, *Keçiborlu –Isp.; –Çr.)
[**cıbıl** (I) **-1**]: (Alibey –Mn.; *İnegöl –Brs.; Eğrigöz *Emet –Kü.; –Es.; –Ist.; –Gr.; Süle –Gm.; –Kr. ve ilçeleri; *Akseki –Ant.)
[**cıbılah**]: (Hacıahmet *Düzce –Bo.)
[**cıbıldak** (II) **-2**]: (Aliköy *Çaycuma, *Bartın –Zn.; Karakuş *Ünye –Or.; *Bor –Nğ.)
[**cıbır** (II) **-3**]: (*Senirkent –Isp.; –Brd.; –Çkr.; –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.)

[cıbız (I) -4]: (Bereketli *Tavas –Dz.; *Refahiye –Ezc.)
[cıblak]: (Gelenek –Çkr.; Mürüs *Erbaa –To.; Cenciğe –Ezc.)
[cılbaḫ]: (*Zile –To.; –Gaz.)
[cılbıl]: (–Mn.)
[cılpak]: (–Ama.)
[cıpcıplak (II)]: (Ambarlık –Rz.; –Yz.)
[cıpıl (I)]: (Keçeli *Oltu –Ezm.)
[cırcıplak (II)]: (Çerçin –Brd.; Yavuz –Ar.)
[cırcıvlak]: (Devri, Çerçin *Bucak –Brd.; Cumayanı –Zn.; *Zile –To.; *Mut –İç.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[cıscıbıl (I) -1]: (–Mn.; *Sungurlu –Çr.; Savrun *Divriği –Sv. ve çevresi.)
[cilbah]: (*Boyabat –Sn.)
[ciscibil (II)]: (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Çivril –Dz.; Sille –Kn.)
[çılbaḫ]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[çılbak]: (Sürez *Bozdoğan –Ay.; Kiraz *Ödemiş –İz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
[çılçılpak]: (*Merzifon –Ama.)
[çılçıpıldak]: (*Merzifon –Ama.)
[çılpaḫ]: (Koyundere *Ahıska, İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Iğdır –Kr.; *Erciş –Vn.)
[çılpak]: (*Merzifon –Ama.)
[çıscıblak]: (Araplı *Bozdoğan –Ay.)

cılbak (II) [→ **cıbır** (I) **-1**]

cılban (I) [**cilban** (I) **-2**] **1.** Yabani bezelye. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)
[cilban (I) -2]: (*Antakya –Hat.)
2. Burçak. (Sarı *Merzifon –Ama.; Mürüs *Erbaa –To.; –Gaz.)

cılban (II) [**cilban** (II), **civan, civar, çırban, çırpan** (VI), **çilbant**] Sulama işinde kullanılan suyun devamlı ve düzenli akmasını sağlayan su yollarını idare eden memur. (Aşudu *Darende, *Arapkir –Ml.; *Divriği –Sv.)
[cilban (II)]: (–Ml.)
[civan]: (*Yalova –Ist.; *Boyabat –Sn.; –İç.)
[civar]: (*Yeşilova, Çamköy *Gölhisar –Brd.; Darıveren *Acıpayam, *Çal –Dz.; –Ba.)
[çırban]: (*Kemaliye –Ezc.)
[çırpan (VI)]: (–Ezm.; –Bt.)
[çilbant]: (*Ağın, *Keban –El.)

cılbanmak [**çılbanmak**] Soyunmak. (*Eşme ve köyleri –Uş.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; –Ama. ve ilçeleri; *Afşin, *Elbistan –Mr.; –Gaz.; Çayırlı *Haymana –Ank.; –Nş.; *Bor –Nğ.; Yenice *Tarsus –İç.)
[çılbanmak]: (*Elbistan, *Afşin –Mr.)

cılbban [→ **cıbban** (I) **-2**]

cılbık [→ **cibil** (I)]

cılbıl [→ **cılbak** (I)]

cılbır (I) [**cılbıra, cılkır, cilbir** (II) **-1, 2; cilbirti** (II) **-2, çılbur** (II), **çilbir** (I), **çilbur** (II)] **1.** Yoğurtlu yumurta. (*Çal –Dz.; *Alaşehir –Mn.; *Sivrihisar –Es.; *Kandıra –Kc.; Yeniköy –Ist.; *Safranbolu –Zn.; *İskilip –Çr.; Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.; –Ama. ve ilçeleri; *Zile –To.; –Gm.; –Mr.; *Haymana –Ank.; Kocabey –Krş.; *Bor –Nğ.; *Ilgın –Kn.; *Mut ve köyleri, *Mersin –İç; –Ant.)
[cilbir (II) -1]: (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; İsabey *Çal –Dz.; –Mn.; –Ks.; –Çr.; Sarıköy *Merzifon –A-

ma.; Küçükisa *Zile –To.; –Vn.; Taşoluk *Göksun –Mr.; Çepni *Gemerek –Sv.; *Yerköy –Yz.; Güdül *Ayaş, Karanıdere *Şereflikoçhisar, Çayırlı *Haymana –Ank.; –Krş.; Erkilet *Bünyan –Ky.; –Nğ.; *Ereğli –Kn.; *Kadirli –Ada.)

[cilbirti (II) **-2]** : (Kızılköy *Dinar –Af.; Uzuncaburç *Silifke –İç.)

[çılbur (II)] : (*Düzce –Bo.; Sırçalı *Safranbolu –Zn.)

[çilbir (I)] : (Çiftlik *Dinar –Af.; Yakaköy *Gelendost, Örkenez, *Yalvaç, İğdecik –Isp.; *Buldan –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Bergama –İz.; –Mn.; –Es.; Yavuz *Şavşat –Ar.; Gürcü *Kızılcahamam –Ank.; Akkışla *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

[çilbur (II)] : (Hisarardı *Yalvaç –Isp.; *Ödemiş –İz.; Aşağıkayı *Küre, *Tosya –Ks.; *Şavşat ve köyleri –Ar.; Ölçek *Ardahan –Kr.)

2. Et, ıspanak ve yumurtadan yapılan yemek. (*Iğdır –Kr.)

[cılkır] : (*Gürün –Sv.)

3. Soğan, domates ve et suyu ile yapılan sulu yemek. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; Çamlıbel *Artova –To.; Çatak *Ünye –Or.; –Ezm.; *Erciş –Vn.; –Yz.; *Bor –Nğ.)

[cılbıra] (İrişli, Bayburt –Kr.; –Ezm.)

4. Makarna ve erişteden yapılan sulu yemek. (–Ama. ve ilçeleri.)

[cilbir (II) **-2]** : (*Sivrihisar –Es.; Zana –Ama.)

5. Yağda kızartılmış balık üstüne limon ve sarmısak dökülerek yapılan yiyecek. (*Saimbeyli –Ada.)

cılbır (II) **1.** [→ **çılbır** (I) **-1**] **2.** Manda ve öküzleri yürütmek için çenelerinin altına gelecek şekilde konulan sivri demir. (*Kurşunlu, *Ilgaz –Çkr.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.) **3.** Satılan hayvanın ipi için alınan para. (Karabüzey *Araç –Ks.)

cılbır (III) Yırtık pırtık. (*Anamur –İç.)

cılbıra [→ **cılbır** (I) **-3**]

cılbır aşı Bir çeşit sebze yemeği. (–Gaz.)

cılbıraz İnce. (–Ks.)

cılbırı Bulgur ve patatesten yapılan sulu yemek. (Ulușiran *Şiran –Gm.)

cılbırt Saçta pişirilen buğday, arpa, çavdar ekmeği. (Karakuş *Ünye –Or.)

cılbir [→ **çılbır** (I) **-1**]

cılbirik [→ **cibil** (I)]

cılcıbıl [→ **cıbıldacık**]

cılcık [→ **cığız** (I) **-1**]

cılcıl ayı Mayıs ayı. (Ulușiran *Şiran –Gm.)

cılcılık [→ **cıldır** (I)]

cıldı Resim. (İncirli *Feke –Ada.)

cıldır (I) [**cılcılık**] Az akan su. (*Kurşunlu –Çkr.)

[cılcılık] : (Şehzadebaşı *Eminönü –İst.)

cıldır (II) [→ **calay**]

cıldır (III) Dönek adam. (–Ama. ve ilçeleri.)

cıldıramak 1. Karanlıkta göz parlamak. (–Nğ.) **2.** Göz kaymak : *Gözleri cıldırayıp durur.* (*Bor –Nğ.)

cıldır cıldır (I) [**cılfik -1**, **cıllak** (V)] Hoppa. (*Gürün –Sv.)

[cılfik -1] : (*Mut ve köyleri –İç.)

[cıllak (V)] : (–Yz.)

cıldır cıldır (II) Çocuğun şen şakrak konuşması (hk.). (Tepe *Seben –Bo.)

cıldır cıldır (III) Suyun akarken çıkardığı ses (hk.). (–Ama. ve ilçeleri.)

cıldır cıldır (IV) [→ **çıldır çıldır** (I)]
cıldırdamak [→ **cırlamak** (II) **-1**]
cıldırdatmak Parlatmak. (*Bor –Ng.)
cıldırık [→ **cıvıldırak**]
cıldır kaymak Yassı taşları su üzerinde yüzdürmek. (–Çkr.)
cılfın Hindi yavrusu: *Cılfın eti yengel olur.* (–Mr.)
cılfır Pancarlı pirinç çorbası. (Küllük *Iğdır –Kr.)
cılfıstik Ceviz dallarından yapılan, emme basma biçiminde su fışkırtan bir oyuncak. (*Ağın –El.)
cılfik 1. [→ **cıldır cıldır** (I)] 2. Kıvrak, hareketli öküz. (*Mut –İç.)
cılg (I) [→ **çılk** (II)]
cılg (II) [→ **cılk** (I) **-1**]
cılga (I) [**cığa** (IV), **cıkka** (II), **cılgavu**, **cılgı** (I), **cılgıt**, **cılka** (I) **-1**, **cılkavu**, **cılkı** (I) **-1**, **cırga** (IV), **cilbir** (III), **cilga** (I), **cilğa** (I), **çıkla** (III), **çılga** (I), **çılgı** (V), **çılka** (I)] İnce, dar, taşlı yol, patika. (Cumayanı –Ay.; –İz.; *Edremit –Ba.; *Sivrihisar, –Es.; *Gerede –Bo.; –Ist.; *Taşköprü –Ks.; –Çkr.; Çıkrık *Mecitözü, *İskilip –Çr.; Engiz *Bafra –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –To. ve ilçeleri; –Or.; *Keşap ve köyleri –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Ezm.; –Ezc.; *Arapkir –Ml.; *Göksun ve köyleri –Mr.; –Sv.; Çalafılı, Peyik *Akdağmadeni, *Sorgun –Yz.; –Ank. ve ilçeleri; *Pınarbaşı ve köyleri, *Develi –Ky.; *Avanos –Nş.; –Ng.; –Kn.; –Ada.; *Mut –İç.; –Ed.)
[**cığa** (IV)] : (*Kavak –Sm.)
[**cıkka** (II)] : (–İç.)
[**cılgavu**] : (*Göksun –Mr.)
[**cılgı** (I)] : (*Lapseki –Çkl.; –Ist.; –Çr.; *Ağın, –El.; *Arapkir, –Ml.; *Besni, –Adı.; –Mr. ve ilçeleri; *Bahçe ve köyleri, *Osmaniye –Ada.)
[**cılgıt**] : (Hakkıbey –Ada.)
[**cılka** (I) **-1**]: (*Tire –İz.; Maksutlu, İbik –Es.; Seyit –Bo.; –Ist.; –Çr. ve ilçeleri; –Yz.; –Ng.; *Çumra –Kn.; Çakaldere –Ada.; –İç.)
[**cılkavu**] : (Bozhüyük *Göksun –Mr.)
[**cılkı** (I)-**1**] : (*Göynük –Bo.; Kilise *Afşin –Mr.)
[**cırga** (IV)] : (Karakuş *Ünye –Or.)
[**cilbir** (III)] : (–Ank.)
[**cilga** (I)] : (*Zile –To.; –Ank.; –Ky.; Mençek *Ermenek –Kn.)
[**cilğa** (I)] : (–To.; –Ezc.)
[**çıkla** (III)] : (Pazar *Kızılcahamam –Ank.)
[**çılga** (I)] : (Hocalar *Sandıklı –Af.; –Ezm.; Küçükyozgat –Ank.; Hisarcık –Ky.; Emirgazi, Sultaniye, Çakırlar –Kn.; *Çorlu –Tk.)
[**çılgı** (V)] : (Civanyaylağı *Mersin –İç.)
[**çılka** (I)] : (–Sm.; *Afşin –Mr.; Aydınlı aşireti *Ceyhan –Ada.)
cılga (II) 1. İnce dal. (*Ulubey –Uş.) 2. Odun lifleri, kıymık. (–El.)
cılga (III) [**cilğa** (II)] 1. Küçük pulluk. (*Kelkit –Gm.; –Ezc. ve köyleri; *Çıldır, *Ardahan –Kr.) 2. Saban. (*Ereğli –Zn.; Bağlıca, *Ardanuç, Yavuz *Şavşat –Ar.; *Ardahan, *Çıldır –Kr.)
[**cilğa** (II)] : (*Şavşat köyleri –Ar.)
cılga (IV) 1. Engel. (Bayat *Emirdağ –Af.) 2. Samanın uçmasını önleyen kazıkların her biri. (Bayat *Emirdağ, *Bolvadin –Af.)
cılga (V) Deste olarak dizilmiş ekin. (–Çkr.; Karanıdere, Çanıllı *Ayaş, *Şereflikoçhisar –Ank.)

cılga (VI) Hayvanlar için ağaçtan yapılmış nazarlık. (*Salihli –Mn.)
cılga (VII) Fundalık. (*Salihli –Mn.)
cılgancı [→ **cığız** (I)]
cılgar olmak Su, tarlayı kaplamak. (–Gm.)
cılgavu [→ **cılga** (I)]
cılgazan 1. [→ **calgazan -1**] 2. [→ **cığız** (I)]
cılgı (I) [→ **cılga** (I)]
cılgı (II) Deriden yapılmış su tulumu. (Çavuşçu *Ilgın, Kızıllar *Karaman –Kn.)
cılgı (III) 1. İnce uzun bez veya tülbent. (*Kilis –Gaz.; *Afşin –Mr.) 2. İncecik bağ. (Afşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)
cılgı (IV) Çakı veya bıçakların ucunda bulunup zincir takmakta kullanılan halka. (*Nizip –Gaz.)
cılgı (V) Kendine sahip olamayıp yerli yersiz konuşan (kimse.). (İncirgediği *Karaisalı –Ada.)
cılgımak 1. İstediği şeyi elde edemeyerek bozulmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.) 2. [→ **cığızlanmak**]
cılgın Arının son verdiği oğul. (Köşker –Krş.)
cılgınmak Bir işten hayır çıkmaz olmak. (–Ml.)
cılgır İnce bulgur. (Gölköyü *Kayaş –Ank.)
cılgısız, cılğısız [**cılık** (V), **cılk** (I) **-3**, **cılkısız** (I) **-1, 2**] 1. Terbiyesiz. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Başpınar *Tefenni, Çerçin –Brd.; Cumayanı *Acıpayam –Dz.; –İz.; –Es.; –Kc.; –Ist.; Ladikli –Ml.; Lohan –Gaz.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; *Kangal ve köyleri –Sv.; *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; *Elmalı, *Gündoğmuş–Ant.; *Fethiye, Yerkesik –Mğ.)
[**cılık** (V)]: (Eymir *Bozdoğan –Ay.)
[**cılk** (I) **-3**]: (*Bozdoğan –Ay.)
[**cılkısız** (I) **-1**]: (Deveviran –Bo.; –Ank.; *Bor –Nğ.; –Ada.)
2. Çapkın. (Karataş *Sarayköy –Dz.; –Ezm.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Mut –İç.)
3. Yaramaz. (Bozan –Es.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Sv.; Turan, *Bünyan –Ky.)
[**cılkısız** (I) **-2**]: (–Çr.; –Ama.; *Avanos –Nş.; Hatip –Kn.)
4. [→ **cığız** (I) **-1**] 5. Aç gözlü. (–Isp.) 6. Obur. (–Isp.)
cılgıt [→ **cılga** (I)]
cılğa [**cilğa** (III)] Bulanık akan su, sel. (*İkizdere –Rz.)
[**cilğa** (III)]: (*İkizdere –Rz.)
cılğalmak Ezilmek. (Humhal *Yusufeli –Ar.)
cılğh [→ **çılk** (II)]
cılğısızlanmak Huysuzluk etmek. (*Merzifon –Ama.)
cılḫ 1. [→ **çılk** (II)] 2. Cıvık. (*Divriği ve köyleri –Sv.)
cılḫa (I) 1. Ekmeksiz: *Bazarda çöreyh tapanmadıḫ çöreyi cılḫa yediyh.* (*Iğdır –Kr.) 2. [→ **çıkla** (I) **-1**]
cılha (II) Samanla taneleri ayırmakta kullanılan deynek. (Kirka *Bolvadin –Af.)
cılḫo [→ **çıkla** (I) **-1**]
cılı 1. Sıcak. (Çilehane *Reşadiye –To.) 2. Ilık. (Çilehane *Reşadiye –To.)
cılıgan [→ **cığız** (I) **-1**]
cılık (I) [→ **çılk** (II)]
cılık (II) Küçük balık yumurtaları. (Telin *Gürün –Sv.)

cılık (III) [→ **cığız** (I)]
cılık (IV) İncir. (Bereketli *Tavas –Dz.; *Kadıköy –Ist.)
cılık (V) [→ **cılgısız -1**]
cılıkla Yünden örülmüş yelek. (Taşburun *Iğdır –Kr.)
cılım Küçük aptest. (–Ezm.)
cılımak 1. [→ **cılızlanmak**] 2. İşi bozmak. (Bozarmut –Ks.)
cılımın İnsan gücü. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
cılımkız [→ **cılıngız -1**]
cılımlı [→ **cılıngız -1**]
cılındırık [→ **cıyındırık**]
cılınga [**cımışka** (II), **cıngı** (IV)] Odun yongası. (Keskin –Es.)
[**cımışka** (II)] : (*Düzce –Bo.)
[**cıngı** (IV)] : (Çıtak *Çivril –Dz.)
cılıngaz [→ **cılıngız -1**]
cılıngı [→ **çıngı** (I)]
cılıngır [→ **cılıngız -1**]
cılıngız [**cılangaz, cılaz -1, cılımkız, cılımlı, cılıngaz, cılıngır, cılıngğız, cılıs** (III), **cıllı** (I), **cilaz** (I), **çılıngırız, çılıngız**] 1. Arık, cılız. (Bademli *Dinar, *Emirdağ –Af.; *Eşme ve köyleri –Uş.; Gönen –Isp.; Yayla, Kuşbaba, *Tefenni, Devri *Bucak, –Brd.; –Dz. ve ilçeleri; *Bozdoğan ve köyleri –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Elmalı, *Korkuteli –Ant.; *Milas, Yerkesik –Mğ.)
[**cılangaz**] : (–Çr.)
[**cılaz -1**] : (–Bt.)
[**cılımkız**] : (*Çal –Dz.; *Safranbolu –Zn.)
[**cılımlı**] : (Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**cılıngaz**] : (*Eğridir ve köyleri,*Senirkent –Isp.)
[**cılıngır**] : (Yassıviran *Senirkent –Isp.)
[**cılıngğız**]: (*Eşme –Uş.; Gönen–Isp.)
[**cılıs** (III)] : (Lohan –Gaz.)
[**cıllı** (I)] : (Kavak, Çeltek *Yeşilova –Brd.; Engiz *Bafra –Sm.; *Mucur –Krş.)
[**cilaz** (I)] : (–To.)
[**çılıngırız**] : (Ahıköy –Mğ.)
[**çılıngız**] : (Kışla *Elmalı –Ant.)
2. Bakımsız. (Dikici *Dinar –Af.)
cılınğa [→ **çıngı** (I)]
cılınğı [→ **çıngı** (I)]
cılınğız [→ **cılıngız -1**]
cılınk Eski elbiseden sarkan parçalar. (*Ahlat –Bt.)
cılınmak Isınmak. (–To.)
cılınt [**cilint**] Cirit. (–Ml.)
[**cilint**] : (*Erciş –Vn.)
cılıntı (I) [→ **cıdılı**]
cılıntı (II) Çalı çırpı. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
cılırga Kaldıraç. (İncirgediği *Karaisalı –Ada.)
cılıs (I) [→ **cilis** (I) **-1**]
cılıs (II) Acele : *Çarşıya cılıs gittim.* (*Antakya –Hat.)
cılıs (III) [→ **cılıngız -1**]
cılız (I) Cüce. (*Lüleburgaz –Krk.)
cılız (II) [→ **cilis** (I) **-1**]
cılız (III) Yeni doğmuş küçük çocuk. (*Mengen, *Gerede –Bo.)
cılız (IV) Hastalıklı. (*Susurluk –Ba.)
cılız (V) [→ **cızlak** (I)]
cılız (VI) Seyrek. (*Divriği –Sv.)
cılızlamak [→ **cığızlanmak**]
cılk (I) [**cılg** (II), **cılkısız** (II), **cıllık** (VIII)] 1. Sözünün eri olmayan. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *İskilip –Çr; *Zile –To.; –Ur.; *Nizip, *Kilis –Gaz.; *Reyhanlı –Hat.; –Yz.; –Ada.; *Mersin –İç.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.; *Fethiye –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)

[cılg (II)] : (–Brd.)
[cılkısız (II)] : (Mençek *Ermenek –Kn.)
[cıllık (VIII)] : (–Mr.)
2. Kötü kalpli. (–Ama.) **3.** **[→ cılgısız -1]**
cılk (II) Çok ıslanmış. (*Eşme ve köyleri –Uş.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; *Nazimiye –Tn.)
cılka (I) **[cılkı (I) -2] 1.** **[→ cılga (I)]** **2.** Kağnı veya araba izi. (Bahçeli *Bor –Nğ.) **3.** Su yolu. (Maden –Nğ.)
[cılkı (I) -2] : (–Ank.)
cılka (II) **[→ çıkla (I) -1]**
cılka (III) Boş arazi. (*Ahlat –Bt.)
cılkavu **[→ cılga (I)]**
cılk etmek İyice sulamak. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)
cılkı (I) **1.** **[→ cılga (I)]** **2.** **[→ cılka (I) -3]**
cılkı (II) **1.** At sürüsü. (*Bolvadin –Af.; Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.) **2.** Eşek. (–Ank.)
cılkı (III) Mısır püskülü. (*Anamur –İç.)
cılkı (IV) Harmanda saman ile taneyi ayırmak için her ikisi arasına uzatılan ağaç. (*Bolvadin –Af.)
cılkıcı At çobanı. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
cılkık Tereyağı kabı. (*Ahlat –Bt.)
cılkını çıkmak Bozmak. (*Antakya –Hat.)
cılkır **[→ cılbır (I) -2]**
cılkısız (I) **1.** **[→ cılgısız -1]** **2.** **[→ cılgısız -3]**
cılkısız (II) **[→ cılk (I) -1]**
cılklık Döneklik. (*Kilis –Gaz.)
cılk olmak Çok ıslanmak. (Manastır, Yugoslavya.)
cılla **[→ cilis (I) -1]**
cıllak (I) **[→ cığız (I) -1]**
cıllak (II) **1.** **[→ cücük (I) -1]** **2.** Bir senelik piliç. (Küçükisa *Zile –To.)
cıllak (III) İnce ve pürüzlü ses. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; Mürüs *Erbaa –To.)
cıllak (IV) **[→ cırlak (I) -1]**
cıllak (V) **[→ cıldır cıldır (I)]**
cıllakı Onu bunu rahatsız eden çocuk. (Karataş *Dinar –Af.)
cıllamak **[cıllımak (I) -1]** **1.** Dönmek, vazgeçmek. (İshaklı *Çivril –Dz.; Köşker –Krş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Yenianahşa *Karaisalı –Ada.)
[cıllımak (I) -1] : (Sofular *Eğridir –Isp.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Reyhanlı –Hat.; Çepni *Gemerek –Sv.; *Silifke –İç.) **2.** Karşı gelmek. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.) **3.** İnce ve yüksek sesle ağlamak. (İğneciler *Mudurnu, *Düzce, –Bo.) **4.** **[→ cığızlanmak]**
cıllangaç **[→ cırcır (I)]**
cıllanmak **[→ cığızlanmak]**
cıllayık **[→ cırlak (I) -1]**
cıllaz **[→ cığız (I) -1]**
cıllazmak **[→ cığızlanmak]**
cılleyik Bir çeşit kuş. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
cıllı (I) **[→ cılıngız -1]**
cıllı (II) Nazlı : *Sen de amma cıllısın.* (Kavak *Yeşilova –Brd.; Çıtak *Çivril –Dz.)
cıllı (III) **1.** **[→ cığız (I) -1]** **2.** Haksız. (–Nğ.)
cıllı (IV) Çelik oyununda dinlenmek için verilen zaman. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
cıllı (V) Ilık : *Cıllı su.* (Kadırga –Ist.)
cıllıgan **[→ cığız (I) -1]**

cıllığını yazmak Mızıkçı, duvara veya yere çizgi çizerek oyunu bozduğunu göstermek. (–Krş.)
cıllık (I) **1.** [→ **cığız** (I) **-1**] **2.** Çok çabuk darılan. (*Nazilli –Ay.)
cıllık (II) **1.** Bir senelik veya daha küçük horoz. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; –Mğ.) **2.** [→ **cücük** (I) **-1**]
cıllık (III) Mıncıklama, bozma. (*Şiran –Gm.)
cıllık (IV) Talaş. (*Şiran –Gm.)
cıllık (V) Kara batak büyüklüğünde göllerde yaşayan bir cins kuş. (Çapak –İz.)
cıllık (VI) Mayasız hamur ekmeği. (Mimar Sinan, Büyük Çekmece –Ist.)
cıllık (VII) [→ **çılk** (II)]
cıllık (VIII) [→ **cılk** (I) **-1**]
cıllık (IX) Korku. (Şıhlı *Develi –Ky.)
cıllık cıllık [→ **cıbıl cıbıl -3**]
cıllık etmek 1. Merak etmek. (Konurlar *İnegöl –Brs.) **2.** Yürek, üzüntü ve korku ile burkulmak. (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.)
cıllıklamah [→ **cığızlanmak**]
cıllımak (I) [**cillimek**] **1.** [→ **cıllamak -1**] **2.** Yorulup kuvvetten kesilmek. (–Çr.) **3.** Bıkmak, usanmak. (*Çerkeş –Çkr.)
[**cillimek**] : (Mart –Çkr.)
cıllımak (II) Sulandırmak. (–Kn.)
cıllımak (III) [→ **cırlamak** (II) **-1**]
cıllımak (IV) [→ **cığızlanmak**]
cıllıtmak Oyunda karşı tarafı mızıkçılığa zorlamak. (–Krş.)
cıllik [→ **cabul** (II)]
cılmak [→ **cığızlanmak**]
cılmar Ark, evlek. (–Ml.)
cılmık [**cılmuk, cımcıvık**] Çok sulu. (Berk *Düzce –Bo.; *Ünye ve köyleri –Or.; *Boğazlayan –Yz.)
[**cılmuk**] : (–Sm.)
[**cımcıvık**] : (Yarma –Kn.)
cılmuk [→ **cılmık**]
cılmuk yoğurt Sarmısaklı yoğurt. (*Bartın –Zn.)
cılp Çok ıslak. (Aşudu *Darende –Ml.; Telin *Gürün –Sv.)
cılpak [→ **cılbak** (I)]
cılp cılp Çok su olduğunu belirtir. (–Gaz.)
cılpık (I) Sulu peynir.(*Mudurnu –Bo.)
cılpık (II) [**çılpık** (II)] Bir çeşit tatlı su balığı. (–Sk.)
[**çılpık** (II)] : (*Akyazı –Sk.)
cılpımak [→ **çılpımak**]
cıltık (I) [→ **cırtık** (I)]
cıltık (II) Sert çekirdekli bir çeşit meyve. (Seki *Fethiye –Mğ.)
cıltramak Parlamak. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
cıltratmak Parlatmak. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
cıltravuk Parlak. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
cıluluk Tembel. (Engiz *Bafra –Sm.)
cılurlamak [→ **cıburlamak** (I)]
cılvira [→ **çılvıra**]
cımak (I) [→ **cırnak** (I)]
cımak (II) Yırtmak. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)
cımak (III) [**cırnak** (VII)] Toprak altında kalan bitki kökleri. (Uzunmusa –Or.; *Keşap –Gr. ve köyleri.)
[**cırnak** (VII)] : (Düzköy *Keşap –Gr.)
cımak (IV) Ekşimiş (şey hk.). (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
cımaklamak [→ **cırmalamak**]
cımba (I) [→ **cıngıl** (I)]
cımba (II) Köşe. (Sarayözü *Ezinepazarı –Ama.)
cımba (III) [→ **çımbar**]
cımbalamak [→ **cumbuldatmak**]

cımbalanmak [→ **cumbıldamak**]

cımbar (I) [**cımbut** (I) **-2**, **cimbar** (I), **cunbar**] **1.** Filiz, sürgün. (Sarayözü *Ezinepazarı –Ama.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Taşova –To.; –Gm.) [**cımbut** (I) **-2**] **:** (Uzunöz *Boyabat –Sn.)

[**cimbar** (I)] **:** (–Sn.; –Ama.; *Zile –To.; –Gm.; Faraşlı *Kalecik –Ank.)

[**cunbar**] **:** (–Gm.)

2. Meşe, çalı çırpı. (Süle –Gm.; –Yz.; –Krş.; Akkışla *Bünyan –Ky.)

3. Çatal değnek. (–Ist.)

cımbar (II) [**cimbar** (II)] Zayıf. (Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[**cimbar** (II)] **:** (Tavşancıl *Gebze –Kc.)

cımbar (III) İnce ve kuru sopayla atılan dayak. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

cımbar (IV) Öfke, sinir. (–Isp.)

cımbar (V) [→ **çımbar**]

cımbar (VI) Palanın kenarlarını denk getirmek için kullanılan bir ölçü. (–Ank.)

cımbarlamak Dokunmakta olan halının yahut bezin kenarını cımbar denilen aletle geriye almak. (*Bor –Nğ.)

cımbaryemek Dayak yemek. (–Yz.)

cımbı [→ **cıngıl** (I)]

cımbıl (I) [→ **cıngıl** (I)]

cımbıl (II) Zayıf, cılız. (Bereketli *Tavas –Dz.; Bozarmut –Mğ.)

cımbıla Tüysüz tavuk ve civciv. (*Sütçüler –Isp.)

cımbılanmak Üzüm salkımları olgunlaşmaya başlarken birkaç tanesi yenecek hale gelmek. (Zana –Ama.)

cımbıl cımbıl 1. [→ **cıbıl cıbıl -2**] **2.** [→ **cıbıl cıbıl -1**]

cımbıldak [**cımbıldayık**, **cımıldak**, **cimbıldak** (II), **cumbuldak** (I), **cumburtdak**] **1.** Sütsüz, soysuz. (*Eşme –Uş.; –Af. ve ilçeleri; Uluğbey *Senirkent –Isp.; –Brd. ve ilçeleri; –Dz. ve ilçeleri; Sürez *Bozdoğan –Ay.; –Kü.; Bozan –Es.; Kışla *Elmalı –Ant.; Eldirek *Fethiye –Mğ.) **2.** Yaramaz. (*Gelendost –Isp.) **3.** Her şeye karışan, ukala. (İğdecik, Bağıllı *Eğridir –Isp.; *Sivrihisar –Es.)

[**cımıldak**] **:** (İsabeyli *Çal –Dz.)

4. Arsız. (*Refahiye –Ezc.) **5.** Oynak. (–Kü.; Akköy *Söğüt –Bil.) **6.** Dönek, sözünün eri olmayan. (*Eşme –Uş.; Bademli *Dinar –Af.; –Brd.; *Çal –Dz.; *Alaşehir ve köyleri –Mn.; *Sivrihisar, Tokat, –Es.; *Fethiye –Mğ.)

[**cımbıldayık**] **:** (Atabey –Isp.; *Çal –Dz.)

[**cimbıldak** (II)] **:** (İnhisar, Akköy *Söğüt –Bil.)

[**cumbuldak** (I)] **:** (Çıtak *Çivril –Dz.; *Düzce –Bo.)

[**cumburtdak**] **:** (*Düzce –Bo.)

cımbıldamak (I) [**cımbıldamak**, **combuldamak**, **çumbuldamak**] **1.** Su çalkalanmak. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Emet –Kü.; –Bo.; –Es.; –Kc.; *Taşköprü, *Tosya –Ks.; –Çkr.; *Merzifon –Ama.; Küçükboymul –Yz.; Solakuşağı, Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.)

[**combuldamak**] **:** (Bulkaz *Çivril –Dz.; Karakuş *Ünye –Or.; *Dörtyol –Hat.; –Gaz.; *Bor –Nğ.)

[**çumbuldamak**] **:** (*Susurluk –Ba.;

Büyükmanika *Saray –Tk.) **2.** Suda oynamak. (Yayla *Tefenni –Brd.; *Acıpayam, *Tavas –Dz.; *Bartın –Zn.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[**cınbıldamak**] **:** (Kuzköy *Ünye –Or.)

3. Bulanmak. (–Bo.)

cınbıldamak (II) [→ **cırlamak** (II) **-1**]

cınbıldamak (III) Heyecanlanmak. (–Bo.)

cınbıldatmak (I) **1.** Yoğurdu yayıkta dövmek. (Sürez *Bozdoğan –Ay.) **2.** [→ **cumbuldatmak**] **3.** Sıçratmak (sıvılar için). (Kuşbaba *Bucak –Brd.; *Göynük –Bo.)

cınbıldatmak (II) [**cimbıldatmak** (I)] Duyurmak, sezdirmek. (–Ama. ve köyleri.)

[**cimbıldatmak** (I)] **:** (–Ama.)

cınbıldayık [→ **cınbıldak -6**]

cınbıllamak (I) Korkmak. (Bereketli *Tavas –Dz.; –Brd.)

cınbıllamak (II) Kafası karışmak. (–Brd.)

cınbıllamak (III) Hoplamak. (–Brd.)

cınbırık [**cımcime** (II), **cımucık, cındıra** (II)] Ufak tefek insan. (*Kandıra –Kc.)

[**cımcime** (II)] **:** (–Ezm.; *Avanos –Nş.)

[**cımucık**] **:** (Kayadili *Yeşilova –Brd.)

[**cındıra** (II)] **:** (Düzköy *Keşap –Gr.)

cınbırt (I) Davul çubuğu. (*Gerze köyleri –Sn.)

cınbırt (II) [→ **cıngıl** (I)]

cınbırt (III) Cam ve porselen eşyaların kırılırken çıkardığı ses. (–Kü.)

cınbış 1. Topluca gülme. (*Mesudiye ve köyleri –Or.) **2.** Eğlenme. (Uzunmusa –Or.; Denizli, Beşikdüzü, *Vakfıkebir –Tr.) **3.** Alay. (–Gr. ve köyleri.)

cınbışlı [**cimbiş** (II)] **1.** Güldürücü kimse. (–Gr.)

[**cimbiş** (II)] **:** (*Maçka –Tr.)

2. Güldürücü konu. (*Keşap –Gr.)

cınbıt (I) [→ **cıngıl** (I)]

cınbıt (II) [**cımcime** (III)] **1.** Cımbız. (*Mut –İç.)

[**cımcime** (III)] **:** (–Sv.)

2. Yemek çatalı. (–Kn.; –Ant.)

cınbız (I) **1.** Hayvan sürmeye yarayan ucu sivri demir veya ağaç. (Ekse *Çal –Dz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Ereğli –Kn.) **2.** Deri ve meşin delmeye yarayan sapı tahta, ucu demir olan araç. (Meydancık *Şavşat –Ar.)

cınbız (II) [→ **cimcik** (I)]

cınbut (I) **1.** Genç, gelişmiş. (Mürüs *Erbaa –To.; *Ünye –Or.) **2.** [→ **cınbar** (I) **-1**]

cınbut (II) Yakışıklı: *Şuna bak ne cınbut delikanlı.* (Mürüs *Erbaa –To.; *Ünye –Or.)

cıncar [→ **cincar**]

cıncığıl Paramparça. (*Ağın –El.)

cıncık (I) [→ **cimcik** (I)]

cıncık (II) [→ **cıncılık**]

cıncıklamak [**cımılanmak, cımırlamak, cımrıglamag, cımrıklamak**] **1.** Tırmalamak. (–Tr.; –Gm.)

[**cımılanmak**] **:** (*Acıpayam –Dz.; Hamzabali *Bozdoğan –Ay.)

[**cımırlamak**] **:** (*Ödemiş ve köyleri –İz.)

[**cımrıglamag**] **:** (–Brd.)

[**cımrıklamak**] **:** (Kerkük)

2. [→ **cimciklemek**] **3.** Ezmek. (*Arapkir –Ml.) **4.** Kırıştırmak. (*Arapkir –Ml.)

cıncıklemek [→ **cimciklemek**]

cımcılık [**cımcık** (II), **cımcılk, cımcıllak, cımcırık, cimcik** (IV) **-1, cimcilik, cumcula, cumculak, cumculuk, çumculluk**] Sırılsıklam. (–İz.; Tokat –Es.; –Çr.; Engiz *Bafra –Sm.; *Refahiye –Ezc.; *Nizip –Gaz.; –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; –Sv. ve ilçeleri; –Yz. ve ilçeleri; Köşker –Krş.; –Ada.; *Silifke –İç.)

[**cımcık** (II)] : (–Ada.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[**cımcılk**] : (Tahtacı –Isp.; *Antakya –Hat.)

[**cımcıllak**] : (Yakaköy *Gelendost –Isp.)

[**cımcırık**] : (*Savaştepe –Ba.)

[**cimcik** (IV) **-1**] : (Kavak –Kn.)

[**cimcilik**] : (Örkenez *Yalvaç –Isp.; *Sungurlu –Çr.; *İncesu –Ky.)

[**cumcula**] : (*Seyhan –Ada.; İncekum *Silifke –İç.)

[**cumculak**] : (Sökün *Silifke –İç.)

[**cumculuk**] : (*Silifke –İç.)

[**çumculluk**] : (–Ant.)

cımcılk [→ **cımcılık**]

cımcıllak [→ **cımcılık**]

cımcıma Yollarda ve tarlalarda meydana gelen bataklık. (–Ağ.)

cımcime (I) **1.** Bir çeşit karpuz. (*Urla –İz.) **2.** [→ **cimcime** (IV)]

cımcime (II) [→ **cımbırık**]

cımcime (III) [→ **cımbıt** (II)]

cımcıplak 1. Geveze. (İğdeli *Gemerek –Sv.) **2.** Kötü. (İğdeli *Gemerek –Sv.)

cımcır Şimşir ağacı. (Valene *Maçka –Tr.)

cımcırık [→ **cımcılık**]

cımcıslak Çırılçıplak. (–Kn.)

cımcıvık [→ **cılmık**]

cımgımak Devamlı yaramazlık yapmak. (Bayat *Emirdağ –Af.)

cımgışmak [→ **çımkışmak** (I) **-1**]

cımhır Yalnız, katıksız. (–Kr.)

cımhırt Malını yemeyen, cimri. (–Sv.)

cımıcak [→ **cimcik** (II)]

cımıcık [→ **cimcik** (II)]

cımıdık [→ **cimcik** (II)]

cımık (I) [→ **cimcik** (II)]

cımık (II) [**calamuk, cımırık**] **1.** Nemli, yağmurlu hava. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; Çandır –Or.)

[**calamuk**] : (Çılader *Ünye –Or.) **2.** Sulu, cıvık çamur. (Kayadibi –Gr.)

[**cımırık**] : (–Mr.)

cımıklamak 1. Gıdıklamak. (*Çal –Dz.) **2.** [→ **cimciklemek**] **3.** Yoğurmak. (–El.) **4.** Karıştırmak. (–El.)

cımılanmak [→ **cımcıklamak -1**]

cımıldak [→ **cımbıldak -3**]

cımındırık Gelinin etrafını örtecek şekilde dört sırık arasına çekilmiş örtü, tente. (*Arapkir –Ml.)

cımırık [→ **cımık** (II) **-2**]

cımırlamak [→ **cımcıklamak -1**]

cımırtlak Arasına oturulup sallanmak için karşılıklı iki ağaca bağlanmış iplerden meydana gelen salıncak. (Güzelsu *Akseki –Ant.)

cımışka (I) [**çıpışka**] Ayçiçeği tohumu. (Posoflular, Engiz *Bafra –Sm.)

[**çıpışka**] : (*Ereğli –Kn.)

cımışka (II) [→ **cılınga**]

cımıt Yanmış insan dışkısı. (–Ur.)

cımız (I) **1.** Yaz, kış sulu olan yer, bataklık. (*Göksun –Mr.) **2.** Ekilemeyen killi tarla. (*Göksun –Mr.)

cımız (II) [→ **cimiz** (I)]

cımız (III) [→ **cığız** (I) **-3**]

cımızlanmak (I) Hava bulutlu olmak, kapanmak. (Tavaklar *Ezine –Çkl.)

cımızlanmak (II) Huysuzlanmak. (*Çal –Dz.)
cımkı [→ **çıngı** (I)]
cımkırtmak [→ **çımkırtmak**]
cımkışmak 1. [→ **çımkışmak** (I) **-1**] 2. [→ **çımkışmak** (I) **-3**]
cımla Çapak. (Yapraklar –Rz.)
cımlı [→ **cıngıl** (I)]
cımpır olmak [→ **cimper olmak**]
cımrı Cimri, pinti. (*Bornova –İz.)
cımrıglamag [→ **cımcıklamak -1**]
cımrıklamak [→ **cımcıklamak -1**]
cımsıtmak [→ **çımsıtmak** (II)]
cımsıtmamak Belli etmemek. (Telin *Gürün –Sv.)
cımtımak [→ **cığızlanmak**]
cımucık [→ **cımbırık**]
cımzıkmak (I) Vızıldamak. (*Eşme –Uş.)
cımzıkmak (II) Çocuklar, isteklerini yaptırmak için ayak diremek. (*Eşme –Uş.)
cımzımak Hayvan sıçrayarak, koşarak yürümek. (–Af.)
cımzıtmak [→ **cavzıtmak -1**]
cınağ Yapılan iyiliği yüze vurma. (–Bt.)
cınak (I) Arslan. (–Bo.)
cınak (II) [→ **cırnak** (I)]
cınak (III) Cam ve porselen eşya. (–Gm.)
cınaklamak [→ **cırmalamak**]
cınapır Körebe oyunu. (Taşburun *Iğdır –Kr.)
cınas Kavga kaynağı, koz. (–Ada.)
cınav Sonbaharda yetişen kırmızı renkli yabanî meyve. (*Şenkaya –Ezm.)
cınaz [**cinaz** (I) **-2**] Huysuz ihtiyar. (Yukarıseyit, Yukarıkaraçay *Çal, *Acıpayam –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; –Rz.)
[**cinaz** (I) **-2**] : (*Sarayköy, Yukarıseyit, Yukarıkaraçay, İsabey *Çal –Dz.)
cınbar [→ **çımbar**]
cınbı [→ **cıngıl** (I)]
cınbıl [→ **cında**]
cınbıldak 1. Zevzek. (Yayla *Tefenni –Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.) 2. Oynak. (*Susurluk –Ba.)
cınbıldamak [→ **cımbıldamak** (I)]
cınbıltı Bir kabın içindeki suyun çalkalanmasından doğan ses. (–Çr.)
cınbır [→ **çember** (I)]
cınbış Cümbüş. (–Çr.)
cıncar [→ **cincar**]
cıncıh [→ **cıncık** (I) **-1**]
cıncık (I) [**cıncıh, cincik** (I) **-1, 2; çıngık** (I), **çincik** (I), **çinçi**] 1. Camdan ve porselenden yapılmış şey. (Bereketli *Tavas –Dz.; Balçuva –İz.; –Ba.; Samatya –Ist.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Ezm.; –Ezc. ve köyleri; *Arapkir –Ml.; *Siverek –Ur.; *Kilis –Gaz.; *Göksun, *Afşin –Mr.; *Antakya, Hisarcık *Yayladağı –Hat.; –Sv. ve ilçeleri; –Yz.; Solakuşağı, Karanıdere, *Şereflikoçhisar –Ank.; *Bünyan, *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; *Avanos –Nş.; –Nğ. ve ilçeleri; Haruniye –Ada.)
[**cıncıh**] : (Bereketli *Tavas –Dz.; Samatya –Ist.; –Ur.; –Yz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; –Krş.; –Ada.)
[**cincik** (I) **-1**] : (Dombaylı –Mn.; *Sarıyer –Ist.; –İç.)
[**çıngık** (I)] : (–İz.; Harput –El.; *Haymana –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**çincik** (I)] : (–Mr.; –Kn.)
[**çinçi**] : (*Emirdağ –Af.; Bozan, Tokat –Es.; Sarayönü –Kn.)

2. Kırık cam ve porselen parçaları. (*Dinar –Af.; –Çr.; *Artova –To.; *Refahiye –Ezc.; –Ml.; –Mr.; *Reyhanlı ve köyleri, *Antakya –Hat.; Kaşköy *Gürün –Sv.; –Yz.; Çayırlı *Haymana –Ank.; *Avanos –Nş.; –Nğ.; *Kozan –Ada.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

[cincik (I) **-2] :** (İshaklı *Çivril –Dz.)

cıncık (II) **1.** Çocuk oyuncağı. (–Ezc.; Karaözü, Vazıldan *Gemerek, *Divriği –Sv.) **2.** Bilya. (–Sv.)

cıncık (III) [→ **cıcık** (I) **-2**]

cıncık (IV) Baharda ilk yetişen, pişirilip yenen ot : *Cıncık çıksada biraz pişirsek.* (*Zara –Sv.)

cıncık (V) [→ **cimcik** (II)]

cıncıkçı Züccaciyeci. (*Pınarbaşı –Ky.)

cıncık gırığı Hayal kırıklığına uğratan gerçek : *Pek gurdalama altından cıncık gırığı çıkar.* (*Bor –Nğ.)

cıncık göz Çakır göz. (–Ada.)

cıncıklamak (I) Süslemek. (*Oltu –Ezm.)

cıncıklamak (II) **1.** Mıncıklamak. (*Taşköprü –Ks.) **2.** Gıdıklamak. (–Ist.)

cıncıklamak (III) [→ **cimciklemek**]

cıncıklı [cıncoflu] Süslü. (Sincan *Divriği –Sv.)

[cıncoflu] : (Tepecik –Ay.)

cıncıla (I) Nezle, soğuk algınlığından meydana gelen, öksürüklü hastalık. (Meydancık *Şavşat –Ar.)

cıncıla (II) Zehirsiz mantar. (Köprücek *Emet –Kü.)

cıncınnık Kelebek. (*Nazimiye –Tn.)

cıncırak [→ **cırcır** (I)]

cıncıvıt olmak Çileden çıkmak. (*Sivrihisar –Es.)

cıncoflu [→ **cıncıklı**]

cıncol Paramparça. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

cıncula Düzgün eğrilemeyen kıl, yün ve pamuk. (*Ermenek –Kn.)

cında [cınbıl, cındır (I), **cındırcırık, cıngır** (IV)] Eski bez, paçavra. (*Iğdır ve köyleri –Kr.)

[cınbıl] : (*Elmalı –Ant.)

[cındır (I)] **:** (–Ama.; Taşburun –Kr.)

[cındırcırık] : (–Ama. ve köyleri.)

[cıngır (IV)] **:** (*Erciş –Vn.)

cındak Kirli. (*Boyabat –Sn.)

cındal Kedi yavrusu. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

cındarlanmak Sinir buhranı geçirmek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cındı [cındısız, cıngan -2] Cimri. (Bereketli *Tavas –Dz.; *İnegöl –Brs.)

[cındısız] : (*Sivrihisar –Es.)

[cıngan -2] : (*Akçakoca –Bo.)

cındık (I) Küçük ve yuvarlak. (Danışman *Fatsa , *Ulubey –Or.; *Keşap ve köyleri –Gr.; *Refahiye –Ezc.)

cındık (II) Alıngan, kötü huylu. (*Yerköy –Yz.)

cındık (III) Bir iki litre hacmindeki küçük kap. (Kekün *Niksar –To.)

cındık (IV) İki tarafı sivri olan kayık. (–Gr.)

cındım Hareketini ve sözünü bilmeyen. (*Ünye –Or.)

cındır (I) [→ **cında**]

cındır (II) Kuru, zayıf. (*Ünye –Or.; *Boğazlayan –Yz.)

cındıra (I) Vahşî at ve sığırları yakalamakta kullanılan, ucunda urgan halka bulunan çatal ağaç. (*Çarşamba –Sm.)

cındıra (II) [→ **cımbırık**]

cındırcırık [→ **cında**]

cındırık [→ **cıyındırık**]

cındısız [→ **cındı**]

cındürük Kurumuş, incelmiş vücut. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cıng Yere düşen madenî eşyanın çıkardığı ses. (*Arapkir –Ml.)

cınga (I) [→ **cıngı** (II)]

cınga (II) [→ **çıngı** (I)]

cınga (III) Güreşçi. (İleydağı *Uluborlu –Isp.)

cıngal çıkarmak [→ **cıngar çıkarmak**]

cıngan 1. [→ **cingan** (I)] **2.** [→ **cındı**]

cıngana (I) [→ **cingan** (I)]

cıngana (II) İnatçı. (Meydancık *Şavşat –Ar.)

cıngar [**cıngara** (II), **cıngıbet -2**, **cingar, cingaz** (II), **cingıbet, çingar**] Kavga, gürültü : *Eve gelelerdi cıngar çıkarırdım.* (–Brd. ve ilçeleri; –Dz. ve ilçeleri; *Nazilli, *Bozdoğan ve köyleri –Ay.; *Ödemiş –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Edremit –Ba.; *Gelibolu –Çkl.; Bozan –Es.; *Kandıra –Kc.; Tepe *Seben –Bo.; *Silivri, *Çatalca –Ist.; *Safranbolu –Zn.; –Çkr.; –Çr. ve ilçeleri; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Taşova –To.; Kuzköy *Ünye –Or.; –Tr.; –Gm.; *Pülümür –Tn.; *Koyulhisar, *Divriği, *Gürün –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut, *Anamur –İç.; Kışla –Ant.; *Fethiye, *Milas –Mğ.; Kayapa –Ed.; *Saray, *Çorlu –Tk.)

[**cıngara** (II)] : (Çiftlik *Dinar –Af.; *Gelendost, *Yalvaç, *Keçiborlu ve köyleri –Isp.)

[**cıngıbet -2**] : (*Bor –Nğ.)

[**cingar**] : (Çerçin –Brd.; Satılmış –Es.; –Sm.; –Ama.; *Zara –Sv.; Dont *Fethiye –Mğ.)

[**congaz** (II)] : (*Burhaniye –Ba.; Çakırlar *Akşehir –Kn.)

[**cıngıbet**] : (*Bor –Nğ.)

[**çingar**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; –Kü.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

cıngara (I) Kumara benzer bir oyun. (Sofular *Eğridir –Isp.)

cıngara (II) [→ **cıngar**]

cıngar çıkarmak [**cıngal çıkarmak, cıngıbet goparmak, cıngıldaşmak, cıngımak** (III) **-2, cınğar çıkarmak, cınkar çıkartmak**] Yerli yersiz kavga çıkarmak. (Hortma *Acıpayam, *Çivril –Dz.; *Kargı –Ks.; –Gm.; –Nğ.; Güzelsu *Akseki –Ant.)

[**cıngal çıkarmak**] : (–Kr. ve köyleri.)

[**cıngıbet goparmak**] : (*Bor –Nğ.)

[**cıngıldaşmak**] : (*Bartın –Zn.)

[**cıngımak** (III) **-2**] : (–Nş.)

[**cınğar çıkarmak**] : (–Çr.)

[**cınkar çıkartmak**] : (*Kargı –Ks.)

cıngatmak Tepmek, çifte atmak: *Bu hayvan cıngatar hā! Yanına sokulma.* (*Bozdoğan –Ay.)

cıngaylı Çaylak. (*Bor –Nğ.)

cıngaz Geveze. (*Antakya –Hat.)

cıngeyli Çok zayıf. (*Tefenni –Brd.)

cıngı (I) [→ **çıngı** (I)]

cıngı (II) [**cınga** (I)] Civciv. (Eber *Dinar –Af.; *Keçiborlu –Isp.; *Çal, *Çivril ve köyleri –Dz.)

[**cınga** (I)] : (–Uş.; –Dz.; Çıplak *Biga –Çkl.)

cıngı (III) Cılız. (Kozluca *Keçiborlu –Isp.; *Acıpayam –Dz.)

cıngı (IV) [→ **cılınga**]

cıngı (V) Göz yaşı. (Çepni aşireti –Ba.)

cıngıbet 1. Kavgacı. (*Bor –Nğ.) **2.** [→ **cıngar**]

cıngıbet goparmak [→ **cıngar çıkarmak**]

cıngıl (I) [**cımba** (I), **cımbı, cımbıl** (I), **cımbırt** (II), **cımbıt** (I), **cımlı, cınbı,**

cınkıl (I), **ciltin** (II), **cimbit** (II), **cimite** (III), **cinbi, cingil** (I), **cinkil** (I), **cirgil, cümbül, çılkım, çıngıl** (II), **çınkıl** (I), **çingel, çingil** (I)] Küçük üzüm salkımı, üzüm salkımındaki küçük salkımcıklar. (*Emirdağ –Af.; Yassıviran *Senirkent –Isp.; Oğuz, Yüreğil *Acıpayam, İğdir *Çivril –Dz.; *Urla –İz.; Dombaylı *Salihli –Mn.; *Susurluk –Ba.; *Sivrihisar –Es.; Kesirik –El.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; –Sv. ve ilçeleri; –Yz. ve ilçeleri; Karamıdere *Şereflikoçhisar –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.; *Avanos –Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut –İç.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[**cımba** (I)] : (*Emet –Kü.)

[**cımbı**] : (*Safranbolu –Zn.; *Sungurlu –Çr.; –To.; *Koyulhisar –Sv.)

[**cımbıl** (I)] : (Karaözü *Gemerek –Sv.)

[**cımbırt** (II)] : (–Brs.)

[**cımbıt** (I)] : (–Ks. ve ilçeleri; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.)

[**cımlı**] : (–Çr.)

[**cınbı**] : (–Çr.)

[**cınkıl** (I)] : (*Susurluk –Ba.; –Nğ.)

[**ciltin** (II)] : (Fındıklı –Ist.)

[**cimbit** (II)] : (*Kargı –Ks.)

[**cimite** (III)] : (Yumrutaş *Acıpayam –Dz.)

[**cinbi**] : (–Ama.)

[**cingil** (I)] : (Yakaköy *Gelendost, Sücüllü, Körküler *Yalvaç –Isp.; Karamanlı *Tefenni, Çerçin –Brd.; Yukarıseyit *Çal –Dz.; *Sivrihisar –Es.; *Develi –Ky.)

[**cinkil** (I)] : (Çerçin –Brd.; –Nğ.)

[**cirgil**] : (Ökse *Çal –Dz.)

[**cümbül**] : (–Krş.)

[**çılkım**] : (Kuşbaba *Bucak –Brd.)

[**çıngıl** (II)] : (*Eşme –Uş.; –İz.; *Demirci –Mn.; Zeytinli *Edremit, *Susurluk –Ba.; –Brs.; Tavşancıl *Gebze –Kc.; –Ist.; Karakuş *Ünye –Or.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Ada.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, *Silifke –İç.; –Ed.; Çavuşköy *Babaeski, Ceylânköy, *Lülebургaz –Krk.)

[**çınkıl** (I)] : (–Kü.)

[**çingel**] : (*Lapseki –Çkl.)

[**çingil** (I)] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.; *Sarayköy ve köyleri, Kızılcabölük –Dz.; *Kuşadası –Ay.; Bozan –Es.; Güdül *Ayaş, *Kızılcahamam –Ank.; Turcalar *Ermenek, Tepelice *Bozkır –Kn.; –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.)

cıngıl (II) [**cınkıl** (II), **cingil** (III), **çıngıl** (VI) -1] İnci, boncuk, gümüş ve altından yapılmış süs eşyası. (*Yalvaç, *Eğridir –Isp.; –Brd.; Emirelik, Kösten, Honaz, *Çivril –Dz.; –Tr.; –Gm.; *Kangal, *Koyulhisar –Sv.; *Mucur –Krş.; Karahisar *İncesu –Ky.; *Anamur –İç.; *Fethiye –Mğ.)

[**cınkıl** (II)] : (–Nğ.; –Ada.)

[**cingil** (III)] : (*Çivril –Dz.; Telin *Gürün –Sv.)

[**çıngıl** (VI) -1] : (Ahat *Banaz –Uş.; *İnebolu –Ks.)

cıngıl (III) [**cıngır** (III), **cıngırı, cinkil** (II), **çıngıl** (V)] Su veya süt taşınan kap, kova, bakraç. (Hüyük *Şarkışla –Sv.; Bektaşili –Yz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Seyfe *Mucur –Krş.; *Bor –Nğ.)

[**cıngır** (III)] : (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

[**cıngırı**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**cinkil** (II)] : (Beyçayır *Ezine –Çkl.)
[**çıngıl** (V)] : (–Kn.)
cıngıl (IV) [**cıngır** (VI)] Eski, yırtık (elbise hk.). (–Ezc.)
[**cıngır** (VI)] : (*Ahlat –Bt.)
cıngıl (V) Sözünü tartmadan konuşan. (*Kilis –Gaz.)
cıngıl (VI) Böbrek. (–Nğ.)
cıngıl (VII) Ufak tefek. (*Bor –Nğ.)
cıngıldak [**cıngıllak, cıngırak, cıngırdak** (II), **cıngırgeç, cıngırık** (I), **cıngırik, cıngırlak, cıngırtlak, cıngırdak, cıngırık, cınkırık -2, cırnik, cingıldak, cinnik, çırnık** (V)] Bir çeşit tahterevalli. (*Ermenek –Kn.)
[**cıngıllak**] : (*Ermenek –Kn.)
[**cıngırak**] : (Alayunt –Kü.)
[**cıngırdak** (II)] : (Ambarcık *Gölhisar –Brd.; *Milas –Mğ.)
[**cıngırgeç**] : (*Emet –Kü.)
[**cıngırık** (I)] : (*Karaman –Kn.; *Fethiye –Mğ.)
[**cıngırik**] : (Cenciğe –Ezc.; *Ağın, *Keban –El.; *Arapkir –Ml.)
[**cıngırlak**] : (–Gaz.; Sorkun *Akşehir –Kn.; *Bodrum –Mğ.)
[**cıngırtlak**] : (*Anamur –İç.)
[**cınğırdak**] : (Ahat *Banaz –Uş.)
[**cınğırık**] : (Dont *Fethiye –Mğ.)
[**cınkırık -2**] : (*Karaman –Kn.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**cırnik**] : (Tavusker *Oltu –Ezm.)
[**cingıldak**] : (*Ermenek –Kn.)
[**cinnik**] : (Ersis *Yusufeli –Ar.)
[**çırnık** (V)] : (Muradiye –Rz.)
cıngıldamağ [→ **cıngıldamak** (I) **-5**]
cıngıldamak (I) [**cıngıldamağ, cıngıllamaḫ**] **1.** Acayip ses çıkarmak. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; –Gaz.; *Ermenek –Kn.; –Ada.) **2.** Çocuk, yavaş sesle ağlamak. (–İç.) **3.** Kulak çınlamak. (–Ezc. ve köyleri.) **4.** Çan veya zil çalmak. (–Kr.; *Ermenek –Kn.) **5.** Düşen madenî para ses çıkarmak. (–Kr. ve köyleri.)
[**cıngıldamağ**] : (Kerkük)
[**cıngıllamaḫ**]: (Taşburun *Iğdır–Kr.
cıngıldamak (II) Hafif meşreplik, oynaklık etmek. (Lohan –Gaz.)
cıngıldamak (III) Su bulunduğu kabın içinde çalkalanmak. (*Taşköprü –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Afşin –Mr.)
cıngıldaşmak [→ **cıngar çıkarmak**]
cıngılı Küçücük. (Taşburun *Iğdır –Kr.)
cıngılız Bir çocuk oyunu. (*Kandıra –Kc.)
cıngıllak [→ **cıngıldak**]
cıngıllamaḫ [→ **cıngıldamak** (I) **-5**]
cıngıllamak [**çingillemek**] Üzüm salkımının cıngıllarını koparıp ayırmak. (*Bor –Nğ.)
[**çingillemek**] : (*Ermenek –Kn.)
cıngıllı (I) [**cırgıllı, çıngıllı** (II)] Süslü. (*Eşme ve köyleri –Uş.; *Eğridir ve köyleri, *Yalvaç –Isp.; Akçaköy *Yeşilova –Brd.; Yukarıseyit *Çal –Dz.; *Refahiye –Ezc.; –Gm.; *Göksun –Mr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Kangal ve köyleri –Sv.; –Yz.; *Pınarbaşı –Ky.; –Nğ.; –Ada.)
[**cırgıllı**] : (Ekse *Çal –Dz.)
[**çıngıllı** (II)] : (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Çeltek *Yeşilova –Brd.; Danışman *Fatsa –Or.; Engiz *Bafra –Sm.)
cıngıllı (II) [**çıngıllı** (IV)] Oynak, şımarık (kadın hk.). (Bademli *Dinar –Af.; Hisarköy *Sarayköy –Dz.)
[**çıngıllı** (IV)] : (*Maçka –Tr.)

cıngıllı (III) [**cınkıllı, çıngıllı** (III)] Küçük kazan. (Kızılköy *Dinar, *Emirdağ –Af.)
[**cınkıllı**] : (*Bolvadin –Af.)
[**çıngıllı** (III)] : (*Emirdağ –Af.)

cıngıllı (IV) **1.** Dayanıksız, iradesiz. (*Bor –Ng.) **2.** Yaman, çetin. (–Ezm.)

cıngıllı mıngıllı [→**cıngıllı püngüllü**]

cıngıllı püngüllü [**cıngıllı mıngıllı, çiñgilli püngüllü**] Süslü püslü. (Taşoluk *Göksun –Mr.)
[**cıngıllı mıngıllı**] : (Sürez *Bozdoğan –Ay.)
[**çiñgilli püngüllü**] : (Taşoluk *Göksun –Mr.)

cıngımak (I) [**çıngımak**] **1.** Koşmak, yarış yapmak. (Yazıca –Bo.; Osmanköy *Nallıhan –Ank.)
[**çıngımak**] : (Gâvurdağı yörükleri *Osmaniye –Ada.)
2. Hoplamak, zıplamak. (Yukarısöğüt, *Mihalıççık, Bozan –Es.; Çanıllı *Ayaş, *Nallıhan, –Ank.; –Ns.)

cıngımak (II) Kızmak. (Şıhlar –Ank.)

cıngımak (III) **1.** [→ **cığızlanmak**] **2.** [→ **cıngar çıkarmak**]

cıngır (I) İki üç aylık horoz. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

cıngır (II) **1.** Açık, bulutsuz hava. (*Pülümür –Tn.) **2.** Çok parlak. (*Arapkir –Ml.; *Bor –Ng.)

cıngır (III) [→ **cıngıl** (III)]

cıngır (IV) [→ **cında**]

cıngır (V) **1.** [→ **çıngıl** (VI) **-3**] **2.** [→ **çıngıl** (VI) **-4**]

cıngır (VI) [→ **cıngıl** (IV)]

cıngıraḫ [**cıngırdak** (I) **-1, cingırak**] Hayvanların boynuna takılan küçük çan. (–Tr.; Lohan *Kilis –Gaz.; Telin *Gürün –Sv.; *Mersin, *Mut –İç.)
[**cıngırdak** (I) **-1**] : (Küçükisa *Zile –To.; Karaözü *Gemerek, –Sv.; Çayırlı *Haymana –Ank.; *Bünyan, *Pınarbaşı –Ky.)
[**cingırak**] : (Kapıköy *Maçka –Tr.)

cıngırak [→ **cıngıldak**]

cıngıravu elması Sallanınca içinde çekirdekleri ses çıkaran bir çeşit elma. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

cıngır cıngır etmek **1.** Gevezelik etmek. (Karakuş, *Ünye –Or.) **2.** Terbiyesizce söz söylemek. (Karakuş *Ünye –Or.)

cıngırdak (I) **1.** [→ **cıngıraḫ**] **2.** [→ **cağıldak** (II)]

cıngırdak (II) [→ **cıngıldak**]

cıngırdak (III) Eşek sürmek, dürtmek için ucuna demir halka geçirilmiş değnek. (Çilehane *Reşadiye –To.)

cıngırdak (IV) Genişletilmiş söz. (–Ky.)

cıngırdamak (I) **1.** Birbirine değen cam bilezikler ses çıkarmak. (*Nizip –Gaz.) **2.** Yağ erirken ses çıkarmak. (*Gürün –Sv.)

cıngırdamak (II) Hava açık, parlak ve soğuk olmak : *Hava cıngırdayıpduruyor.* (*Bor –Ng.)

cıngırgeç [→ **cıngıldak**]

cıngırı [→ **cıngıl** (III)]

cıngırık (I) [→ **cıngıldak**]

cıngırık (II) Kuyu çıkrığı. (Muradiye –Rz.; –Kn.)

cıngırik [→ **cıngıldak**]

cıngırlak [→ **cıngıldak**]

cıngırtlak [→ **cıngıldak**]

cıngırya Yavru yengeç. (*Gerze –Sn.)

cıngış Çalı çırpı. (–Ist.)

cıngışmak Münakaşa etmek. (*Ermenek –Kn.)

cıngıt 1. [→ **çıgırnık**] 2. Kuyruksuz tavuk. (Ekse *Çal –Dz.)
cıngız [→ **cığız** (I) **-1**]
cıngar çıkarmak [→ **cıngar çıkarmak**]
cıngıllı Bir çeşit saklambaç oyunu. (Havsu *Kelkit –Gm.)
cıngıllı melek aşı Mercimekli hamur çorbası. (–Çr.)
cıngımak (I) Hoplamak, zıplamak. (Bozan, Tokat –Es.)
cıngımak (II) Bir işi gönülsüz yapmak. (–Bo.; Bozan, Tokat –Es.)
cıngımak (III) [→ **cığızlanmak**]
cıngırdak [→ **cıngıldak**]
cıngırık [→ **cıngıldak**]
cınıbız [**cınıvız, cinibiz** (III)] Zayıf, çelimsiz fakat kurnaz olan çocuk. (Tutmaç –Sv.)
[**cınıvız**] : (–El.)
[**cinibiz** (III)] : (Karahisar *Tavas –Dz.; –Kn.)
cınık [→ **cığız** (I) **-1**]
cınımak [→ **cığızlanmak**]
cınıvız [→ **cınıbız**]
cınız İskete kuşu. (*Bodrum –Mğ.)
cınik Küçük ve saçaklı şey. (*Kemaliye –Ezc.)
cınkar çıkartmak [→ **cıngar çıkarmak**]
cınkı [→ **çıngı** (I)]
cınkıl (I) [→ **cıngıl** (I)]
cınkıl (II) [→ **cıngıl** (II)]
cınkıllı [→ **cıngıllı** (III)]
cınkımak Koşmak. (*Mihalıççık –Es.)
cınkır [→ **çıngıl** (VI) **-4**]
cınkırık 1. Kaldıraç. (Eldirek *Fethiye –Mğ.) 2. [→ **cıngıldak**]
cınlamak [→ **cığızlanmak**]
cınna [→ **cırnak** (VI)]
cınnacık [→ **cimcik** (II)]
cınnadan [**cinne**] Biraz sonra : *Şimdi sende dursun cınnadan alırım.* (*Ermenek ve köyleri –Kn.)
[**cinne**] : (–Kn.)
cınnah [→ **cırnak** (I)]
cınnahlamak [→ **cırmalamak**]
cınnak (I) [→ **cırnak** (I)]
cınnak (II) [→ **cırnak** (VI)]
cınnaklamak [→ **cırmalamak**]
cınnamak Yapılmakta olan bir işi bozmak. (*Emirdağ –Af.)
cınnat Ferik, piliç. (*Ermenek ve köyleri –Kn.)
cınnıklık 1. [→ **cığızlık -1**] 2. Verdiği sözde durmamazlık. (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)
cınsıtmak İşi istenilen yola götürememek. (*Afşin –Mr.)
cıntiyan Şalvar. (*Çumra –Kn.)
cıoğ Kağnıda arka ve ön köpün boyunca uzanan ağaçlar. (İğdeli *Gemerek –Sv.)
cıp 1. Ansızın anlamında kullanılır. (*Antakya –Hat.) 2. [→ **cip** (I)]
cıpan etmek [→ **cıp etmek**]
cıpban [→ **cıbban** (I) **-2**]
cıpcıbıl [→ **cıbıldacık**]
cıpcıllak [→ **cıbır** (I)]
cıpcıp (I) İki çocuğun karşılıklı, ellerini birbirine vurup, yüzlerine dokunarak oynadıkları oyun. (Ekse *Çal –Dz.)
cıpcıp (II) [→ **cıbban** (I) **-2**]
cıpcıp (III) Çırpınarak yıkanmayı anlatır. (–Çr.)
cıpcıpıl [→ **cıbıldacık**]
cıpcıplak (I) [→ **cıbır** (I)]
cıpcıplak (II) [→ **cılbak** (I)]
cıpcıvlak (I) Yoksul, çok fakir. (Devri *Bucak –Brd.; *Tavas, *Çal –Dz.; Sevin *Afşin –Mr.; Güzelsu *Akseki –Ant.)
cıpcıvlak (II) 1. [→ **cıbır** (II) **-1**] 2. Yaprağı, dalı dökülmüş çıplak kalmış ağaç. (*Ermenek –Kn.)

cıpçırıl [→ **cıbıldacık**]

cıp etmek [**cıpan etmek**] Yıkanmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.) [**cıpan etmek**] : (Ersis *Yusufeli –Ar.)

cıpıl (I) [→ **cılbak** (I)]

cıpıl (II) [→ **cıbır** (VII)]

cıpıldak [→ **cıbır** (I) **-1**]

cıpıldamak [**cabıldamak, cıbıldamak**] Bir cisim, su içinde ses çıkartarak hareket etmek. (Devri *Bucak –Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.; –Ama.; –Gaz.; *Göksun –Mr.; –Sv.; Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.; *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; *Bor –Nğ.) [**cabıldamak**] : (*Bor –Nğ.) [**cıbıldamak**] : (Örkenez *Yalvaç –Isp.; Çerçin –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, –Dz.; *Düzce –Bo.; Çepni *Gemerek –Sv.; *Bor –Nğ.)

cıpıldan Suyun sığ yeri : *Ortasına varma cıpıldanda yıkan.* (Çamlık *Bucak –Brd.)

cıpırt [→ **cirbit**]

cıpıtı çıkmak Islanmak. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

cıpkı (I) **1.** [→ **çımkı** (I) **-1**] **2.** Kamçı. (Dişli *Bolvadin –Af.)

cıppan [→ **cıbban** (I)]

cıppan çalmak [→ **cıbban çalmak**]

cıptır Oynak, hafif meşrep. (–Ada.)

cır (I) Yabanî meyve ağacı. (*Iğdır –Kr.)

cır (II) İmdat işareti. (Pazarören *Pınarbaşı –Ky.; –Nğ.; Misis –Ada.)

cır (III) Son. (–Ezm.)

cıra (I) [→ **cere** (I) **-1**]

cıra (II) **1.** Çıra. (*Susurluk –Ba.) **2.** Lamba, fener. (Telin *Gürün –Sv.)

cıra (III) Acele. (Tokat, İkipınar –Es.)

cıra cıra Korka korka anlamında kullanılır. (–Es.)

cıracık Suyu az akan çeşme. (Mencilis *Keşap –Gr.)

cırada Yanmış kömür tozları. (Nilüfer –Brs.)

cırahma [→ **çıralık -1**]

cıran (I) Doru at. (Misebolu *Mudanya –Brs.)

cıran (II) Kara haber. (*Nazimiye –Tn.)

cıran (III) Kapının yan ağaçları. (*Nazimiye –Tn.)

cıranlamak Toprak sıva üzerine sulu killi çamurla cila yapmak. (Hamzabalı *Bozdoğan –Ay.)

cırantı Yamaçlardan akan sellerin yaptığı küçük dereler. (Kadırga –Ist.)

cırasın Bina saçağının dayanağı.(–Kü.)

cırata Kıvılcım. (*Eyüp –Ist.)

cırba (I) [→ **cirbe** (II)]

cırba (II) [→ **cırbağa** (I) **-2**]

cırbağa (I) [**cırba** (II), **cırbağu, cırbala** (I), **cırbana** (I)] **1.** Küçük çocuk. (*Ünye –Or.; –Gm.; Bağlıca, Ilıca, Erkinis, *Ardanuç, *Yusufeli, *Şavşat –Ar.; –Kr.; –Ezm.) **2.** Gelişmemiş, cılız çocuk. (Ersis *Yusufeli –Ar.; –Ezm.) [**cırba** (II)] : (–Brs.; –Ed.) [**cırbağu**] : (*Maçka –Tr.) [**cırbala** (I)] : (*Bodrum –Mğ.) [**cırbana** (I)] : (–Ist.)

cırbağa (II) [**çırbağa -1, 2**] **1.** Aşağılık. (*Posof, *Göle, *Ardahan –Kr.) [**çırbağa -2**] : (Ölçek *Ardahan –Kr.) **2.** Yaramaz, arsız. (Uluşiran *Şiran –Gm.; Yavuz *Şavşat –Ar.) [**çırbağa -1**] : (–Ezm.)

cırbağa (III) [→ **ciran** (II)]

cırbağu [→ **cırbağa** (I) **-2**]

cırbala (I) [→ **cırbağa** (I) **-2**]

cırbala (II) [→ **cirbe** (II)]
cırbana (I) [→ **cırbağa** (I) **-2**]
cırbana (II) Pörsük et. (–Ada.)
cırbanak [→ **cibre** (II)]
cırbası tütmek Dişi hayvanın çiftleşme isteği kabarmak. (*Bor –Ng.)
cırbat [→ **cağa** (III)]
cırbıl Soğanlı ve yumurtalı pirinç çorbası. (Kerkük)
cırbıt (I) [→ **cirbit**]
cırbıt (II) Tohumlu pamuğa, toplarken takılan çöp ve yaprak parçaları. (Taşburun *Iğdır –Kr.)
cırbıyık Sığırcık kuşu. (–Ks.)
cırcan [→ **cardın**]
cırcıbıt olmak [→ **cıbıdığı çıkmak**]
cırcıbız olmak [→ **cıbıdığı çıkmak**]
cırcıplak (I) [→ **cıbır** (I)]
cırcıplak (II) [→ **cılbak** (I)]
cırcır (I) [**cambalaz, cancan** (II), **cemuz, cıcı** (II), **cığıcığı** (II), **cığırgan** (I), **cığırtgan, cıkıriyik** (I), **cıllangaç, cıncırak, cırcır böcē, cırcır böcüğü, cırga** (II), **cırılavuk, cırlağan, cırlağuk, cırlak** (II), **cırlangeç** (II), **cırlangıç** (II), **cırlavık** (I), **cırlavuk, cırlavuk** (I), **cırlayık** (I), **cırrık** (III), **cırtangeç, cırtlavuk** (III), **cıscıs** (I), **cıyırgan, cızcız** (III), **cızga** (II), **cızka** (I), **cicika, cicina, ciji, cillek** (I), **cillik** (VII), **cincin, circir** (I), **cirik** (III), **cirina, cirleğen, civcir, çığırgan** (II), **çığırtkan** (II), **çıllağaç, çıllağaş, çırçır** (III), **çırçıra, çırçır böceği, çırgan, çırımbula, çırkıt** (II), **çırlagaç, çırlağaç, çırlangıç** (I), **çırlavık, çırlavuk** (I)] Ağustos böceği. (Bademli *Dinar –Af.; –Isp. ve ilçeleri; Salda *Yeşilova –Brd.; Ortaköy, *Çal, Alâeddin *Acıpayam, *Sarayköy ve köyleri –Dz.; *Bozdoğan ve köyleri –Ay.; *Bergama, *Urla –İz.; –Mn.; Kerem, Gömeç, Yeniköy *Burhaniye –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; *Karacabey –Brs.; Bozan –Es.; *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; Cumayanı –Zn.; –Çr.; –To. ve ilçeleri; –Or.; *Kelkit –Gm.; –Rz.; *Şavşat –Ar.; *Ardahan –Kr.; –Ezc. ve köyleri; *Yıldızeli –Sv.; –Yz.; –Ada.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**cambalaz**] : (–Ada.)
[**cancan** (II)] : (*Şebinkarahisar –Gr.; *Koyulhisar –Sv.)
[**cemuz**] : (*Nazimiye –Tn.)
[**cıcı** (II)] : (*Nazilli –Ay.)
[**cığıcığı** (II)] : (Bulkaz *Çivril –Dz.)
[**cığırgan** (I)] : (Dallıca *Nazilli, Davutlar, *Kuşadası –Ay.; –Kc.; *Fethiye –Mğ.)
[**cığırtgan**] : (*Dörtyol –Hat.)
[**cıkıriyik** (I)] : (Takazlı, Beşikdüzü, *Vakfıkebir –Tr.)
[**cıllangaç**] : (–Kn.)
[**cıncırak**] : (*Akseki –Ant.)
[**cırcır böcē**] : (–Es.)
[**cırcır böcüğü**] : (*Merzifon –Ama.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
[**cırga** (II)] : (Mesken *Yatağan –Mğ.)
[**cırılavuk**] : (Uğurlu *Ermenek –Kn.)
[**cırlağan**] : (–Kn.)
[**cırlağuk**] : (–Mr.)
[**cırlak** (II)] : (İlyas *Keçiborlu –Isp.; Akçaköy *Yeşilova –Brd.; *Biga –Çkl.; –Brs.)
[**cırlangeç** (II)] : (*Korkuteli, *Elmalı –Ant.)
[**cırlangıç** (II)] : (*Fethiye –Mğ.)
[**cırlavık** (I)] : (Narlıdere –İz.; *Ünye –Or.; –Yz.; Mençek *Ermenek

–Kn.; –İç.; *Serik –Ant.; Lefkoşe, Lapta, Girne –Kıbrıs.)

[cırlavuḫ] : (*Silifke, *Anamur –İç.)

[cırlavuk (I)] : (*Emet –Kü.; –Ist.; *Afşin –Mr.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; Çiftepınar, Civanyaylağı, *Mut –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.)

[cırlayık (I)] : (*Keçiborlu –Isp.; Çerçin –Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.; Orhaniye *Yenişehir –Brs.)

[cırrık (III)] : (–İç.)

[cırtangeç] : (Navlu *Yeşilova –Brd.)

[cırtlavuk (III)] : (Örkenez *Yalvaç –Isp.)

[cıscıs (I)] : (*Bor –Nğ.)

[cıyırgan] : (–Ist.)

[cızcız (III)] : (–Ama.; *Arapkir –Ml.; *Bor –Nğ.)

[cızga (II)] : (*Ödemiş –İz.)

[cızka (I)] : (*Ödemiş –İz.)

[cicika] : (*Çeşme –İz.)

[cicina] : (*Bornova –İz.; Çayağzı *Şavşat, *Yusufeli –Ar.)

[ciji] : (*Ağın –El.)

[cillek (I)] : (Yukarısöğüt –Es.)

[cillik (VII)] : (*Söğüt –Bil).

[cincin] : (Çapak, Tepeköy *Torbalı –İz.; *Sivrihisar –Es.; Gökler *Ayaş –Ank.)

[circir (I)] : (–Af.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; *Boyabat –Sn.; –Ezc.; –Gaz.; –Kn.)

[cirik (III)] : (–Ezc.)

[cirina] : (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

[cirleğen] : (–Nğ.)

[civcir] : (–Ky.)

[çığırgan (II)] : (*Alaşehir, *Kırkağaç –Mn.; –Ba.; Bozan –Es.; *Bodrum, *Milas, Dont *Fethiye –Mğ.)

[çığırtkan (II)] : (*Eğridir –Isp.; *Edremit –Ba.)

[çıllağaç] : [*Ermenek –Kn.)

[çıllağaş] : (*Ermenek –Kn.)

[çırçır (III)] : (–Kn.)

[çırçıra] : (Kerkük)

[çırçır böceği] : (*Maçka –Tr.)

[çırgan] : (*Tire –İz.; *Milas, Yenice, Söğüt –Mğ.)

[çırımbula] : (–Rz.)

[çırkıt (II)] : (Zana –Ama.)

[çırlagaç] : (*Ermenek –Kn.)

[çırlağaç] : (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Ermenek –Kn.)

[çırlangıç (I)] : (Kesme, Bağıllı *Eğridir –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; Yukarıkaraçay –Dz.; *Anamur –İç.)

[çırlavık] : (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

[çırlavuk (I)] : (*İskilip –Çr.; Suboğaz –Gaz.; –Nğ.; *Beyşehir –Kn.)

cırcır (II) [→ **carcur (II)**]

cırcır (III) [**çirçir (II)**] Pamuk kozalarının pamuğunu ve çekirdeğini birbirinden ayıran çıkrık. (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.; *Göynük –Bo.; –Ist.; *Kargı –Ks.; *Şebinkarahisar –Gr.; Zana –Ama.; Ersis *Yusufeli –Ar.; –El.; –Ml.; –Ur.; *Suşehri –Sv.; *Ermenek –Kn.; Çavdır, Bağyaka *Finike –Ant.)

[çirçir (II)] : (*Sungurlu –Çr.; –Mr.; *Antakya –Hat.; *Kadirli –Ada.)

cırcır (IV) Geveze. (Çerçin –Brd.; –Dz.; Demirkapı *Susurluk –Ba.; *İnebolu –Ks.; –Ama.; *Mesudiye ve köyleri –Or.; *Kelkit –Gm.; *Ardahan –Kr.; –Ezm.)

cırcır (V) [→ **carcar (II)**]

cırcır (VI) [**cırık (XIV)**, **cırik (II)**, **çırçır (V) -2**, **çir (I)**, **çirçir (I)**] Suyu az akan çeşme. (Körküler

*Yalvaç –Isp.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; –Kn.)

[cırık (XIV)] : (*Ahlat –Bt.)

[cirik (II)] : (–El.; –Ml.)

[çırçır (V) -2] : (–Sm.; –El.)

[çir (I)] : (*Sivrihisar –Es.; –Çr.; –Bt.; –Ank.)

[çirçir (I)] : (–Çr.; Karaca *Haymana –Ank.)

cırcır (VII) **[cırcırın, cürcür (II)]** İshal, sürgün. (*Edremit ve köyleri –Ba.; Yeniköy –Ist.)

[cırcırın] : (*Antakya –Hat.)

[cürcür (II)] : (Limasol –Kıbrıs)

cırcır (VIII) Kapı gıcırtısı. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

cırcır akmak Su çok yavaş ve ince akmak. (–Kn.)

cırcır araba Kağnı. (–Kr.)

cırcır böcē [→ **cırcır** (I)]

cırcır böceği [cırgıt] Kara çekirge. (Bulkaz *Çivril –Dz.; –Tr.)

[cırgıt] : (Kızılköy –To.; –Nğ.)

cırcır böcüğü [→ **cırcır** (I)]

cırcırın [→ **cırcır** (VII)]

cırcır olmak İshal olmak. (–Es.)

cırcıvıḫ [→ **cırcıvık**]

cırcıvık [cırcıvıḫ] Çok sulu. (–Çr.; *Zile –To.; *Kilis –Gaz.)

[cırcıvıḫ] : (*Arapkir –Ml.)

cırcıvlak [→ **cılbak** (I)]

cırdak 1. Küçük testi. (*Görele –Gr.)

2. Küçük bardak. (–Gr.)

cırdamık Meyvelerin sulu fakat tatsız olması hali. (Yerkesik –Mğ.)

cırdasan 1. Yola gelmeyen (kimse). (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

2. [→ **cığız** (I) **-1**]

cırdatan düleği [→ **cırtatan** (I) **-1**]

cırddey Yaramaz: *Bu kız ne cırddeymiş, hiç durmuyor.* (Palha *Divriği –Sv.)

cırddık [→ **çıtlık** (III)]

cırdelemek Buruşturmak. (–Bt.)

cırdık atmak Tepinmek. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

cırdiklenmek Tay, dana ve kuzular sıçrayıp oraya buraya koşmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cırdmaḫ [→ **cırmak** (II)]

cırdon [→ **cardın**]

cıre [→ **cere** (I)]

cırfıl Sözünü ve hareketlerini tartmayan (kimse). (Kerkük)

cırfıtta Etin zayıf, yumuşak kısmı. (Kerkük)

cırga (I) **[carak (I), cırğı]** Zayıf, ince. (Tokat –Es.; Tavşancıl *Gebze –Kc.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Samatya –Ist.; Akköy *Söğüt –Bil.)

[carak (I)] : (Bayat –Kr.)

[cırğı] : (İkipınar *Mihalıççık –Es.)

cırga (II) [→ **cırcır** (I)]

cırga (III) Çok olgun meyve (hk.). (Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

cırga (IV) [→ **cılga** (I)]

cırgamak [→ **cırgana olmak**]

cırgan [→ **cegirgen**]

cırgana (I) Uzak yere gönderilen meyve sepetinin üzerindeki iple örülmüş balık ağı gibi örgü. (Hacıveli, Abana –Ks.)

cırgana (II) Çürümeye yüz tutan meyve. (Zeytinli *Edremit –Ba.)

cırgana (III) Cendere. (–Ist.; Karakuş *Ünye –Or.; *Çarşamba –Sm.)

cırganak Karın boşluğundaki organlar. (Süller *Çal –Dz.)

cırgana olmak [cırgamak, cırkıdı çıkmak] Ezilmek. (Emircik, Balçıkhisar *Çivril –Dz.)

[**cırgamak**] : (Kınık *Bergama –İz.)
[**cırkıdı çıkmak**] : (*Bor –Ng.)
cırgelmek Bıkmak. (–Ada.)
cırgıllı [→ **cıngıllı** (I)]
cırgıt [→**cırcır böceği**]
cırğı [→ **cırga** (I)]
cırhıdını çıkarmak [→ **cırkıdını çıkarmak**]
cırhıt (I) Bir çeşit keklik. (Taşoluk *Göksun –Mr.)
cırhıt (II) Kötü, kirli iş. (Ağrakos *Suşehri –Sv.)
cırḫıt (III) [→ **çırḫıt** (I)]
cırıcık [→ **cırık** (II) **-1**]
cırıf Filiz, sürgün. (Hacıveli, Abana –Ks.)
cırıḫ (I) **1.** [→ **cırık** (II) **-1**] **2.** Hindi. (Gökdere *Akdağmadeni –Yz.)
cırıḫ (II) [→ **cırık** (IV)]
cırıḫlamaḫ Parçalamak. (Taşburun *Iğdır –Kr.)
cırıhta [→ **cırıkta**]
cırık (I) Büyümemiş, gelişmemiş. (Elvanlar *Eşme –Uş.; Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Acıpayam –Dz.; *Sivrihisar –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Ağva *Şile –Ist.; *Taşköprü –Ks.; Çitli *Mecitözü –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.)
cırık (II) [**cırıcık, cırıḫ** (I) **-1, çırık** (II), **çırnık** (VI)] **1.** Serçeye benzer bir çeşit kuş. (Hocalar *Sandıklı –Af.; Sofular, *Eğridir –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Biga –Çkl.; Tokat –Es.; –Çr.; Bertiz *Afşin –Mr.; Tutmaç, Çepni *Gemerek –Sv.; –Yz.; Yeniköy *Bünyan –Ky.; *Avanos –Nş.; Kayapınar –Kn.; Kışla, Yuva, *Elmalı –Ant.; Aslanköy –İç.)
[**cırıcık**] : (Afşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)
[**cırıḫ** (I) **-1**] : (Çepni *Gemerek –Sv.; *Bünyan –Ky.; İncekum *Silifke –İç.)
[**çırık** (II)] : (–Ky.)
[**çırnık** (VI)] : (*Akyazı –Sk.)
2. Kuş yavrusu. (*Boyabat –Sn.)
3. Piliç. (Istargöz –İz.; *Kandıra –Kc.; –Mğ. ve ilçeleri.)
cırık (III) Fazla olgun (meyve hk.). (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Palha *Divriği –Sv.)
cırık (IV) [**cırıh** (II), **cirik** (I), **çırık** (III)] Yırtık, yarık. (*Merzifon –Ama.; Havsu *Kelkit –Gm.; *Yusufeli –Ar.; *Ardahan –Kr.; Keçek *Oltu –Ezm.; *Ahlat –Bt.; *Tutmaç –Sv.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**cırıh** (II)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.; –Kr. ve ilçeleri; Afşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)
[**cirik** (I)] : (*Zile –To.)
[**çırık** (III)] : (*Göle, *Posof, *Ardahan –Kr.)
cırık (V) [→ **cırıkta**]
cırık (VI) Çeyrek. (–Brs.)
cırık (VII) Turunçgillerden, kavuna benzeyen, güzel kokulu, yenilmeyen, yabanî bir meyve. (*Silifke –İç.)
cırık (VIII) Bir çeşit para. (*Antakya –Hat.)
cırık (IX) Masal, hikâye. (Babik *Pötürge –Ml.)
cırık (X) **1.** Şımarık. (–Ist.) **2.** Sır saklayamayan. (–Gaz.) **3.** Az akıllı. (Körküler *Yalvaç –Isp.) **4.** Obur, çok yiyen. (*Pasinler –Ezm.)
cırık (XI) Arının üçüncü ve sonraki oğulları. (Cenciğe –Ezc.)
cırık (XII) [→ **çılk** (II)]

cırık (XIII) Çizgi. (*Kilis –Gaz.)
cırık (XIV) [→ **cırcır** (VI)]
cırıklamak Bağırmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
cırıklı (I) Çok kaba. (Çiftepınar –İç.)
cırıklı (II) Pis, kirli. (Çiftepınar –İç.)
cırıklı (III) Hırsız, yankesici. (Çiftepınar –İç.)
cırıkta [cırıhta, cırık (V)**, cırıtda, cırıtka, cırıtla, cırıtta, cirihta, çırığta, çırılta]** Lokma tatlısı. (–Sn.; –Sm.; Zana –Ama.; *Maçka ve köyleri –Tr.)
[cırıhta] : (*Mesudiye –Or.)
[cırık (V)**]** : (–Ist.; –Ks.)
[cırıtda] : (*Ünye –Or.)
[cırıtka] : (–Ama.)
[cırıtla] : (Düzköy *Keşap, *Tirebolu –Gr.)
[cırıtta] : (*Ünye –Or.)
[cirihta] : (*Boyabat –Sn.)
[çırığta] : (Kaptanpaşa ve köyleri, *Çayeli –Rz.)
[çırılta] : (Güneyce –Rz.)
cırıl Tiz sesle öten kuş. (Marınca *Merzifon–Ama.; Küçük *Zile–To.)
cırılavuk [→ **cırcır** (I)]
cırılcıbıldak [→ **cıbıldacık**]
cırıl cırıl (I) Çocuğun bağırarak ağlamasını anlatır. (*Düzce –Bo.; Haşova –Gm.)
cırıl cırıl (II) Suyun az fakat devamlı aktığını anlatır. (–Af.; –Isp.; Cumayanı –Zn.; –Yz.)
cırıl cırıl (III) Çok yağlı yemek (hk.). (*İnebolu –Ks.)
cırıldak (I) Hoşa gitmeyen sesler çıkaran, gürültücü. (*Düzce –Bo.; *Taşköprü –Ks.)
cırıldak (II) Dokumada çözgüyü germek için kulanılan aygıt. (–Ist.)
cırıldamağ Ayakkabı ince ses çıkarmak, gıcırdamak. (Kerkük)
cırıldamak (I) **1.** Yerli yersiz ağlamak. (*Düzce –Bo.; Ağrakos *Suşehri –Sv.) **2.** Gevezelik etmek. (*Bornova –İz.; –Vn.) **3.** Her işe burnunu sokmak. (Dont *Fethiye –Mğ.)
cırıldamak (II) Gıcırdamak. (–Vn.)
cırılmak 1. Kesilmek. (*Develi –Ky.) 2. Yırtılmak. (*Ardahan –Kr.; *Develi –Ky.)
cırıltı (I) [→ **cığıltı** (III)]
cırıltı (II) Ağlayan çocuk sesi, bağırtı. (–Tr.; Uluşiran, Süle *Şiran –Gm; –Ezc.)
cırıltı (III) Makine ve araba tekerleği. (*Eğridir –Isp.; Ersis *Yusufeli –Ar.; Taşburun *Iğdır –Kr.)
cırım (I) **1.** [→ **cirim** (I) **-1**] **2.** Belli yer. (–Brd.)
cırım (II) İnce kesilmiş bez parçası: *Giz şuradan bene cırım getür. Elim ganadı sarıyım.* (Uluşiran *Şiran –Gm.; –Ezm.)
cırım cırım (I) **[cırım cıngıl, cirim cirim]** Didik didik, parça parça. (–Ama.)
[cırım cıngıl] : (*Keşap –Gr.)
[cirim cirim] : (Erkinis *Yusufeli –Ar.)
cırım cırım (II) Didine didine (çalışmak hk.). (Darıveren *Acıpayam –Dz.)
cırım cırım elemeyh [→ **cırım cırım etmek**]
cırım cırım etmek [cırım cırım elemeyh, cırım çıkarmak, cirim çıkarmak (II)**, çırımlamak]** Parça parça etmek. (İsmetiye –Brs.; *Zile –To.; Kayadili *Keşap –Gr.; *Kelkit –Gm.; Çayağzı *Şavşat –Ar.; –Kr.; –Ezm.; Hacılyas, *Koyul-

hisar, Ağrakos *Suşehri –Sv.; Akçalar *Seydişehir –Kn.)

[cırım cırım elemeyh]: (*Iğdır –Kr.)

[cırım çıkarmak]: (Ersis *Yusufeli –Ar.)

[cirim çıkarmak (II)]: (Ersis *Yusufeli –Ar.)

[çırımlamak]: (Ulușiran *Şiran –Gm.)

cırım çekmek Dikkatle aramak: *Koynumu cırım çektim bulamadım.* (–Gm.)

cırım çıkarmak [→ **cırım cırım etmek**]

cırındıllık [→ **cıyındırık**]

cırındırık [→ **cıyındırık**]

cırıntılık [→ **cıyındırık**]

cırıs [→ **carıs -1**]

cırıt (I) [**cırıt oyunu**] At üstünde değnekle oynanan oyun. (–Sm.; –Ezm.; *Kilis, *Nizip –Gaz.; *Kangal ve köyleri –Sv.; *Yerköy –Yz.; Çalış *Haymana –Ank.)

[cırıt oyunu]: (Taşoluk *Göksun –Mr.)

cırıt (II) **1.** Bir metre boyunda kuşburnu ve karamuk ağaçlarından kesilen çubuk. (Palha *Divriği –Sv.) **2.** Cirit oynamakta kullanılan değnek. (–Ama.; –Ezm.) **3.** Şeker kamışının yapraklı, işe yaramayan üst kısmı. (*Antakya –Hat.)

cırıt (III) Kibrit. (–Ist.)

cırıt (IV) Değirmenin çarkını indirip kaldıran kol. (–Ml.)

cırıtda [→ **cırıkta**]

cırıtka [→ **cırıkta**]

cırıtkı İnce basma, dayanıksız astar. (Tömek –Kn.)

cırıtla [→ **cırıkta**]

cırıtlamak [→ **cırkıdını çıkarmak**]

cırıtlavuk 1. Söğüt dalından yapılan su tulumbası. (*Sungurlu –Çr.) **2.** Patlangıç. (*Sungurlu –Çr.)

cırıt oynamak Cirit oynamak. (–Ama.)

cırıt oyunu [→ **cırıt** (I)]

cırıtta [→ **cırıkta**]

cırik (I) Eskimiş bezden sökülen ip parçası. (–Ezm.)

cırik (II) [→ **cırcır** (VI)]

cırim cıngıl [→ **cırım cırım** (I)]

cırkaltı Huninin altına bağlanmış kap. (–Nğ.)

cırkanak [→ **cırkıt**]

cırkatmak Tepmek. (*Bozdoğan –Ay.)

cırkı çıkmak Bozum olmak: *Mahkemede cırkı çıktı.* (*Sorgun –Yz.)

cırkıdı çıkmak [→ **cırgana olmak**]

cırkıdını çıkarmak [cırhıdını çıkarmak, cırıtlamak] Ezip içini dışına çıkarmak. (*Bor –Nğ.)

[cırhıdını çıkarmak]: (*Bor –Nğ.)

[cırıtlamak]: (*Reşadiye –To.)

cırkıldatmak Bağırtmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

cırkıt [cırkanak] Posa, ezik. (*Bor –Nğ.)

[cırkanak]: (Aslanköy –İç.)

cırklama Fasulye, bulgur ve soğanla yapılan bir çeşit yemek. (*Afşin –Mr.)

cırk olmak 1. Ezilmek. (Kerem *Burhaniye –Ba.; *Serik –Ant.) **2.** Bozulmak: *Bu yumurta cırk olmuş, at.* (*Buldan –Dz.; –Mn.; Kerem *Burhaniye –Ba.; Cumayanı –Zn.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; *Serik ve köyleri –Ant.; –Mğ.; Larnaka –Kıbrıs.)

cırla (I) Topaç. (Yuva *Elmalı, Bağyaka *Finike –Ant.)

cırla (II) Aciz. (Haran –Ur.)

cırlağan [→ **cırcır** (I)]

cırlağuk [→ **cırcır** (I)]

cırlak (I) [**cıllak** (IV), **cıllayık, cırlavık** (II), **cirlek, çırlak** (I) **-1,2**]

1. İnce ve sürekli sesle bağırıp ağlayan. (–Isp.; –Mn.; *Edremit –Ba.; Nilüfer –Brs.; *Düzce –Bo.; *Taşköprü –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; –Sn.; –Ama.; *Tirebolu –Gr.; –Ezm.; Çayırlı *Haymana –Ank.; *Bor–Nğ.;–Ed.;*Lüleburgaz–Krk.)
[**cıllak** (IV)] : (*Merzifon –Ama.)
[**cıllayık**] : (Denizli *Vakfıkebir –Tr.)
[**cirlek**] : (*Sandıklı –Af.)
[**çırlak** (I) **-1**] : (*Sivrihisar –Es.)
2. Çabuk ağlayan. (Benizler *Çal –Dz.; –Çr.) **3.** Geveze. (*Alaşehir –Mn.; *Kandıra –Kc.; Baklalı *Çatalca, Yeniköy –Ist.; –Gm.; –Kr.; *Bor –Nğ.; Ahmedikli –Tk.)
[**cırlavık** (II)] : (*Antakya –Hat.)
[**çırlak** (I) **-2**] : (*Lapseki –Çkl.; Zana –Ama.)
4. Korkak. (*Sivrihisar –Es.) **5.** Sözünde durmayan (kimse). (Limasol –Kıbrıs)

cırlak (II) [→ **cırcır** (I)]

cırlak (III) Meyvenin toplandıktan sonra ezilerek bozulmuş hali. (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.)

cırlak (IV) **1.** Karga. (*Urla –İz.) **2.** Boz renkli bir çeşit küçük kuş. (Çapak *Torbalı –İz.)

cırlak (V) Ürün vermeyen, yıkanmış toprak. (İsmetiye –Brs.)

cırlak (VI) [**cırtkan** (I)] Ocak çekirgesi. (*Urla –İz.)
[**cırtkan** (I)] : (*Milas –Mğ.)

cırlak (VII) [**cırmakan**] Dokuma tezgâhlarında selminin dönmesine ve durmasına yarayan çark. (Kadıköy –Dz.)
[**cırmakan**] : (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

cırlamaḫ Karşı gelmek : *Adam olan köpek gibi sırtarup cırlamaz.* (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cırlamak (I) Gevezelik etmek. (*Tefenni –Brd.; Bulkaz *Çivril, *Sarayköy –Dz.; İsmetiye, –Brs.; –Kü.; Develibesni *Düzce –Bo.; Cumayanı –Zn.; *İnebolu –Ks.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; –Ada.; Eldirek, Dont *Fethiye –Mğ.; –Ed.)

cırlamak (II) [**cılamak, cıldırdamak, cıllımak** (III), **cımbıldamak** (II), **çırlamak** (I) **-1, 2**] **1.** İnce ses çıkararak ağlamak. (Moraca, Çamköy *Çal, *Acıpayam –Dz.; *Düzce, Tepe *Seben –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; *Merzifon –Ama.; *Ünye –Or.; –Tr.; Havsu *Kelkit –Gm.)
[**cılamak**] : (Tepeköy *Torbalı –İz.; *Gemlik –Brs.; Çilehane *Reşadiye –To.; Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.; Pazarcık –Krk.)
[**cıldırdamak**] : (Tepe *Seben –Bo.)
[**cıllımak** (III)] : (Cumayanı –Zn.; Küçükboymul –Yz.)
[**cımbıldamak** (II)] : (*Şebinkarahisar –Gr.)
[**çırlamak** (I) **-1**] : (*Sivrihisar –Es.; Karadere –Rz.)
2. Tiz sesle bağırıp çağırmak. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Edremit –Ba.; –Gm.; –Ur.; *Ereğli –Kn.)
[**çırlamak** (I) **-2**] : (*Ezine –Çkl.; Hacevera *Maçka –Tr.; Limanköy *Çayeli –Rz.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
3. Şarkı okumak. (Çilehane *Reşadiye –To.; *Ilgın –Kn.) **4.** Ötmek. (–Sm.; Karakuş *Ünye –Or.)

cırlamak (III) İşemek : *Bebek kundağına cırlamış.* (Palha *Divriği –Sv.)

cırlamak (IV) [→ **cığızlanmak**]

cırlamak (V) Çaresiz kalmak. (–Ur.)
cırlamak (VI) **1.** Zil çalmak. (–Sv.)
2. Menteşe ve tekerlek sürtünerek ses çıkarmak. (*Şavşat –Ar.; –Kr.)
cırlangeç (I) [→ **cırtatan** (I) **-1**]
cırlangeç (II) [→ **cırcır** (I)]
cırlangıç (I) [→ **cırtatan** (I) **-1**]
cırlangıç (II) [→ **cırcır** (I)]
cırlat Aç gözlü. (–Or.)
cırlavık (I) [→ **cırcır** (I)]
cırlavık (II) [→ **cırlak** (I) **-3**]
cırlavık (III) Bir çeşit kuş. (–Gaz.)
cırlavuḫ [→ **cırcır** (I)]
cırlavuk (I) [→ **cırcır** (I)]
cırlavuk (II) Hindi yavrusu. (–Mş.)
cırlavuk otu Aşağıdan sivri başlayarak yukarlarda yuvarlaklaşan yaprakları, gövdesinde tek sıra olan, çıkmasıyla hasat mevsiminin geldiğini bildiren bir cins ot. (Suboğaz –Gaz.)
cırlayık (I) [→ **cırcır** (I)]
cırlayık (II) [**cırlıh, çırlavuk** (II)] Kışın yollarda ve tarlalarda sürüler halinde görülen, akbabaya benzeyen bir çeşit kuş. (*İnebolu –Ks.)
[**cırlıh**] : (Karaözü *Gemerek –Sv.)
[**çırlavuk** (II)] : (Suboğaz –Gaz.)
cırlazmak [→ **cığızlanmak**]
cırlı [→ **cığız** (I)]
cırlıh [→ **cırlayık** (II)]
cırmağan Dokuma tezgâhında bir araç. (–Ant.)
cırmaḫ (I) **1.** [→ **cırmak** (II) **-1**] **2.** [→ **cırmak** (II) **-2**]
cırmaḫ (II) [→ **cırmak** (IV)]
cırmaḫlamaḫ [→ **cırmalamak**]
cırmak (I) Yardım istemek. (*Andırın, *Göksun –Mr.; *Bünyan –Ky.; –Ada. ve ilçeleri.)
cırmak (II) [**cırdmaḫ, cırmaḫ** (I) **-1, 2; cirmak -1, çırmak** (I) **-1**] **1.** Yırtıp parçalamak. (Tekkeköy –Dz.; –Ama.; –Tr.; Utav, Yavuz *Şavşat, *Yusufeli –Ar.; –Kr.; *Ahlat –Bt.; *Divriği –Sv.)
[**cırdmaḫ**] : (–Vn.)
[**cırmaḫ** (I) **-1**] : (Kızılçakçak, *Arpaçay, *Iğdır –Kr.; *Erciş –Vn.)
[**çırmak** (I) **-1**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.; Yavuz *Şavşat –Ar.; –Bt.; –Ur.)
2. Pençelemek. (*Sarayköy –Dz.; *Tire –İz.; *Artova –To.; *Oltu –Ezm.; *Mut –İç.; *Milas –Mğ.)
[**cırmaḫ** (I) **-2**] : (*Erciş –Vn.)
[**cirmak -1**] : (*Zile –To.; Çayağzı *Şavşat –Ar.)
cırmak (III) Özür dilemek. (Örkenez *Yalvaç –Isp.)
cırmak (IV) [**cırmaḫ** (II)] Kaçmak. (–Ama.)
[**cırmaḫ** (II)] : (Kızılçakçak *Arpaçay, *Iğdır –Kr.)
cırmak (V) [**çırmak** (II)] Ağaç köklerindeki lifler. (Arpaköy –Or.; Piraziz –Gr.; –Tr.)
[**çırmak** (II)] : (Tepeköy, Piraziz –Gr.)
cırmak (VI) Delirmek. (*Kargı –Ks.)
cırmak (VII) [→ **cırnak** (I)]
cırmakan [→ **cırlak** [VII)]
cırmak çekişmek [→ **cırnak çekmek**]
cırmaklamak **1.** [→ **cırmalamak**] **2.** Kavrayıp almak : *Şu paraları cırmala.* (Pelitköy *Burhaniye –Ba.)
cırmalamaḫ [→ **cırmalamak**]
cırmalamak [**cımaklamak, cınaklamak, cınnahlamak, cınnaklamak, cırmaḫlamaḫ, cırmaklamak -1, cırmalamaḫ, cırmık atmak, cırmıklamak, cırmılamak, cırmuklamak, cırnaklamak, cırnıklamak, cıymalamak, cıynaḫlamaḫ, cıynaklamak, cızmak-**

lamak, cinnaklamak, çımalamak, çınaklamak, çırmak (I) -2, çırmaḫmaḫ, çırmaklamak, çırmalamak, çırmıklamak (I), çırmuklamak, çırmullamak, çırnaḫlamak, çırnak atmak, çırnaklamak, çızmaklamak] Tırmalamak. (*Eşme –Uş.; *Eğridir –Isp.; Devri *Bucak, Başpınar –Brd.; *Sarayköy –Dz.; *Tire –İz.; *Susurluk, *Savaştepe –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; *Emet –Kü.; *Sivrihisar, Bozan –Es.; *Kandıra –Kc.; İğneciler, Tepe *Seben, *Mudurnu –Bo.; *Taşköprü –Ks.; *Çerkeş, *Kurşunlu, *Ilgaz –Çkr.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Artova, *Zile –To.; –Gm.; Utav *Yusufeli –Ar.; *Sarıkamış –Kr.; *Oltu –Ezm.; *Afşin –Mr.; *Antakya –Hat.; *Koyulhisar, *Gemerek, *Şarkışla, *Kangal –Sv.; –Yz.; Çamlı *Ayaş –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Çukurbağ *Beyşehir, *Ermenek –Kn.; İmamuşağı *Silifke –İç.; İbriktepe *İpsala –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; Kadıköy *Saray –Tk.)

[**cımaklamak**] : (–Gaz.)

[**cınaklamak**] : (–Gaz.)

[**cınnahlamak**] : (*Bünyan –Ky.; –Nş.)

[**cınnaklamak**] : (*Merzifon –Ama.; *Reşadiye –To.; Karakuş *Ünye –Or.; –Mr.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

[**cırmaḫlamaḫ**] : (Kızılçakçak *Arpaçay, Taşburun *Iğdır –Kr.)

[**cırmaklamak -1**] : (*Dinar –Af.; Yassıviran *Senirkent –Isp.; Bereketli *Tavas –Dz.; Sürez *Bozdoğan, *Karacasu –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Susurluk, *Yeniköy –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Es.; Hacıahmet *Düzce, –Bo.; *Yeniköy –Ist.; *Kargı –Ks.; Tizgi –Ezm.; –Ezc.; *Haymana –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.; *Ilgın –Kn.; *Anamur –İç.; İbriktepe, *İpsala –Ed.; Kadıköy *Saray, –Tk.)

[**cırmalamaḫ**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Divriği, *Gürün –Sv.)

[**cırmık atmak**] : (–Sm.)

[**cırmıklamak**] : (Akçaköy *Yeşilova –Brd.; Bereketli *Tavas, *Çal –Dz.; *Düzce –Bo.; –Ist.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; Bağlıca *Ardanuç, *Şavşat –Ar.; –Mr.; İbriktepe *İpsala –Ed.; Kadıköy *Saray –Tk.)

[**cırmılamak**] : (Örkenez *Yalvaç –Isp.; İğdir *Çivril –Dz.; Sürez *Bozdoğan, –Ay.; Bozan –Es.)

[**cırmuklamak**] : (*Safranbolu –Zn.)

[**cırnaklamak**] : (–Ama.; –Ezc.; Aşudu *Darende –Ml.; Erkinis, *Yusufeli –Ar.; *Ermenek –Kn.)

[**cırnıklamak**] : (*Ahlat –Bt.)

[**cıymalamak**] : (*Sivrihisar –Es.; *Elbistan –Mr.)

[**cıynaḫlamaḫ**] : (*Boyabat –Sn.)

[**cıynaklamak**] : (–Gaz.; *Bor –Nğ.)

[**cızmaklamak**] : (*Şebinkarahisar –Gr.)

[**cinnaklamak**] : (*Bor –Nğ.)

[**çımalamak**] : (*Kilis –Gaz.)

[**çınaklamak**] : (*Kilis –Gaz.; *Antakya –Hat.)

[**çırmaḫmaḫ**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**çırmak (I) -2**] : (–Mn.; Irmaklar *Ardanuç –Ar.; –Bt.; Şabanözü *Polatlı –Ank.)

[**çırmaklamak**] : (*Dinar –Af.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Susurluk

–Ba.; –Es.; *Merzifon –Ama.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Cinis *Aşkale –Ezm.; –Vn.; –Bt.; –Dy.; –Mş.; Kışla *Elmalı –Ant.)

[çırmalamak]: (–Mn.)

[çırmıklamak (I)]: (*Akyazı –Sk.; Yavuz *Şavşat –Ar.; Bahçeli *Bor –Ng̃.)

[çırmuklamak]: (Mağura *Maçka –Tr.)

[çırmullamak]: (Mağura *Maçka –Tr.)

[çırnaḫlamak]: (–El.)

[çırnak atmak]: (Ölçek *Ardahan –Kr.)

[çırnaklamak]: (Erkinis, Uşhum *Yusufeli –Ar.; –Ur.; –Gaz.; –Nş.; –İç.)

[çızmaklamak]: (Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)

cırmalanmak Yıpranmak. (–Ml.)

cırman [→ **carfın**]

cırmanmak Tırmanmak. (Yakaköy *Gelendost –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.)

cırmık (I) [→ **cırnak** (I)]

cırmık (II) **[cırmuk]** Tırnak izi. (Atabey –Isp.; *Taşköprü –Ks.; *Ardahan –Kr.; Güzelsu *Akseki –Ant.)

[cırmuk]: (–Sm.)

cırmık (III) Etin cıvık ve yağlı kısmı. (*Kilis –Gaz.)

cırmık (IV) Çimdik. (–Çr.)

cırmık (V) Evlere ve bahçelere su almak için duvara açılan delik. (–Çkl.)

cırmık atmak [→ **cırmalamak**]

cırmıklamak [→ **cırmalamak**]

cırmılak Yemeği yapılan küçük mantar. (Sürez *Bozdoğan –Ay.)

cırmılamak [→ **cırmalamak**]

cırmıt [→ **çırmıt** (II)]

cırmıtmak Toprağı derine inemeden sürmek: *Yer çok taşlık, saban ancak cırmıttı.* (Yukarıseyit *Çal –Dz.)

cırmuk [→ **cırmık** (II)]

cırmuklamak [→ **cırmalamak**]

cırnaḫ (I) [→ **cırnak** (I)]

cırnaḫ (II) [→ **ceynak**]

cırnak (I) **[caynak (I), cernak, cımak (I), cımak** (II), **cınnaḫ, cınnak** (I), **cırmak** (VII), **cırmık** (I), **cırnaḫ** (I), **cıynak** (I), **cirmak -2, ciynak** (V), **çaynak** (I), **çırmık** (I), **çırnaḫ, çırnak** (I), **çıynak** (I), **çiynak** (I)] Tırnak, pençe. (Bademli *Dinar –Af.; *Eğridir –Isp.; Bulkaz *Çivril –Dz.; *Buca –İz.; *Sivrihisar, Bozan, Tokat, –Es.; *Düzce ve köyleri –Bo.; –Ist.; *Safranbolu –Zn.; Karabüzey *Araç –Ks.; –Çr.; –Ama.;*Artova, *Zile –To.; Bandula *Kelkit –Gm.; *Yusufeli ve köyleri –Ar.; –Kr.; Tizgi –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; *Ahlat –Bt.; Aşudu *Darende –Ml.; –Gaz.; –Sv. ve ilçeleri; –Yz.; –Ank. ve ilçeleri; *Pınarbaşı –Ky.; *Avanos –Nş.; *Bor –Ng̃.; *Ermenek –Kn.; Karaisalı –Ada.; –İç.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.)

[caynak (I)]: (Sücüllü *Yalvaç, *Eğridir –Isp.; *Çiçekdağı –Krş.; –Nş.)

[cernak]: (*Ermenek köyleri –Kn.)

[cımak (I)]: (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

[cımak (II)]: (Topkapı –Ist.; –Gaz.; –Mr.)

[cınnaḫ]: (*Bünyan –Ky.)

[cınnak (I)]: (*Merzifon ve köyleri –Ama.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Bor –Ng̃.)

[**cırmak** (VII)] : (–Isp.; Darıveren *Acıpayam –Dz.; *Alaşehir –Mn.; *Susurluk –Ba.; *Keşap –Gr.; Ergan, Gelensi –Ezc.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; –Sv.)

[**cırmık** (I)] : (*Düzce –Bo.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**cırnaḫ** (I)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.; Kızılçakçak, Bayburt *Arpaçay, *Sarıkamış, *Iğdır –Kr.; –Ur.; *Divriği, Çepni *Gemerek –Sv.; *Mucur –Krş.; *Gülnar –İç.)

[**cıynak** (I)] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Üskübü, *Düzce –Bo.; Danışman *Fatsa –Or.; *Elbistan –Mr.; *Şarkışla –Sv.; –Yz.; *Pınarbaşı –Ky.)

[**cirmak -2**] : (*Susurluk –Ba.; *Bünyan –Ky.; –İç.)

[**ciynak** (V)] : (*Senirkent ve köyleri –Isp.; *İskilip –Çr.; –Ezc.)

[**çaynak** (I)] : (Hatipköyü *Ayancık –Sn.)

[**çırmık** (I)]: (*Bayburt –Gm.; –Yz.)

[**çırnaḫ**] : (–Dy.; *Arapkir –Ml.)

[**çırnak** (I)] : (*Alaşehir –Mn.; –Kü.; *Sivrihisar –Es.; –Çkr.; Uşhum *Yusufeli –Ar.; Cinis *Aşkale –Ezm.; –Bt.; *Ağın –El.; –Ur.; –Gaz.; Bahçeli *Bor –Ng.; –Kn.; –İç.)

[**çıynak** (I)] : (*Antakya –Hat.; –Kn.)

[**çiynak** (I)] : (*Lapseki –Çkl.)

cırnak (II) [**çiynak** (II)] **1.** Çoban çantası denilen ot. (*Kızılcahamam –Ank.)

[**çiynak** (II)] : (Ilgaz *Kurşunlu –Çkr.)

2. Hindiba. (Gürcü, Pazar *Kızılcahamam –Ank.)

cırnak (III) **1.** Dolma kalem. (İnköy –Kü.) **2.** Kalem ucu. (Tepe *Seben –Bo.)

cırnak (IV) Üzüm şırası konan büyük teneke. (–Ba.)

cırnak (V) Lâdes. (–Ur.)

cırnak (VI) [**cınna, cınnak** (II), **cinna, ciynak** (I)] Az, bir parça. (Yayla *Tefenni –Brd.; –Bil.; *Refahiye –Ezc.; *Suşehri –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[**cınna**] : (–Kn. ve ilçeleri; –Ada.; *Anamur, *Gülnar ve köyleri –İç.)

[**cınnak** (II)] : (–Dz.; –Ama.; *Seydişehir –Kn.; *Mut –İç.; *Manavgat –Ant.)

[**cinna**] : (*Ermenek –Kn.)

[**ciynak** (I)] : (*Silifke –İç.)

cırnak (VII) [→ **cımak** (III)]

cırnak çekmek [**cırmak çekişmek**] Lâdes tutuşmak. (–Kr.; –Ezm.; –Ezc.; –Ur.; *Erciş –Vn.)

[**cırmak çekişmek**] : (Süle –Gm.)

cırnaklamak [→ **cırmalamak**]

cırnaz (I) [**cırnez, cırrık** (II), **çırnaz**] Cılız. (*Kilis –Gaz.)

[**cırnez**] : (–Kr.)

[**cırrık** (II)] : (Navlu *Yeşilova –Brd.; Yamanlı *Saimbeyli –Ada.)

[**çırnaz**] : (–Bt.; –Ur.)

cırnaz (II) [→ **cığız** (I) **-1**]

cırne Engelli yerlerden suyun geçmesini sağlayan ağaçtan oyulmuş yalak. (*Nazimiye –Tn.)

cırnez [→ **cırnaz** (I)]

cırnık (I) [→ **çırnık** (I)]

cırnık (II) Dar yol, patika. (Yenice *Fethiye –Mğ.)

cırnık (III) [**ciron**] Karatavuktan biraz büyük, benekli bir kuş. (Cumalıkızık –Brs.; *Göynük –Bo.)

[**ciron**] : (Anaraş *Sürmene –Tr.)

cırnıklamak [→ **cırmalamak**]
cırnik [→ **cıngıldak**]
cırpak [→ **çırpak** -1]
cırpı [→ **çirpi** (I) -1]
cırrık (I) [**cırtı** (II), **cirtlik** (I)] Serçeden biraz büyük, eti yenen boz renkli bir kuş. (Gönenköy –Isp.; *Tefenni –Brd.; Darıveren *Acıpayam –Dz.; *Kilis –Gaz.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; Balkasun *Ermenek –Kn.; *Kozan –Ada.; –İç.)
[**cırtı** (II)] : (*Akyazı –Sk.)
[**cirtlik** (I)] : (*Eşme –Uş.)
cırrık (II) [→ **cırnaz** (I)]
cırrık (III) [→ **cırcır** (I)]
cırt (I) Soğuk vuran meyve. (Yakaköy *Gelendost –Isp.; *Elbistan, *Afşin –Mr.)
cırt (II) [**çırt**] **1.** Kümes hayvanları ve kuş gübresi. (*Refahiye –Ezc.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.; –Sv.)
[**çırt**] : (–Bt.)
2. Küçük çocukların zamansız işemeleri (hk.). (Yeniköy –Ba.)
cırt (III) Sert çıkış (hk.). (Muradiye –Rz.; *Bor –Nğ.)
cırt (IV) Tanesi yeni olgunlaşmaya başlamış hububat. (Yenicuma *Ayancık –Sn.)
cırt (V) [→ **cırtatan** (I) -1]
cırt (VI) **1.** [→ **cırtık** (I)] **2.** Yaramaz, arsız. (–Ky. ve ilçeleri; –Nğ.)
cırt (VII) Kapı sürgüsü. (–Ml.)
cırt (VIII) Pek az. (*Araç –Ks.)
cırta (I) [**cırtkan** (II), **cirtlah**] Geveze. (–Ur.)
[**cırtkan** (II)] : (*Milas –Mğ.)
[**cirtlah**] : (*Boyabat –Sn.)
cırta (II) Düşkün. (–Ur.)
cırtabozan Onurlu, kibirli. (Mençek *Ermenek –Kn.)
cırtacak (I) [→ **cayırddak**]
cırtacak (II) [→ **cayıradak**]
cırtalak [→ **cırtık** (I)]
cırtan (I) Küçük şelâle. (*Nazimiye –Tn.)
cırtan (II) Ahlâksız, huysuz. (–Ank.)
cırtanalık Tatsızlık. (–Ank.)
cırtangeç [→ **cırcır** (I)]
cırtasan **1.** Ağacın özünü boşaltıp sıkı doldurarak yapılan oyuncak. (*Bor –Nğ.) **2.** [→ **cırtlambuk** (II)]
cırtatan (I) [**cırdatan düleği, cırlangeç** (I), **cırlangıç** (I), **cırt** (V), **cırt cırt** (V), **cırtlak** (II), **cırtlan, cırtlavak, cırtlavuk** (II), **çırlangıç** (II)] **1.** Yenmeyen, güzel kokulu, portakal büyüklüğünde kavun cinsinden bir meyve. (Ekse *Çal –Dz.; *Alaşehir –Mn.; *Düzce –Bo.; –Gaz.; *Reyhanlı –Hat. Çukurbağ, Günder *Ermenek –Kn.; *Tarsus ve köyleri, *Anamur –İç.)
[**cırdatan düleği**] : (*Saray –Tk.)
[**cırlangeç** (I)] : (İshaklı, İğdir *Çivril –Dz.)
[**cırlangıç** (I)] : (*Çal, *Sarayköy, Bereketli, *Tavas –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.)
[**cırt** (V)] : (*Ermenek –Kn.; *Mut –İç.)
[**cırtlan**] : (Çiftepınar –İç.)
[**cırtlavak**] : (*Eğridir –Isp.)
[**çırlangıç** (II)] : (*Sarayköy ve köyleri –Dz.)
2. Gelincik otuna benzer, başaklarından olgunlaşınca sıkıldığı zaman tohum ve su fışkıran bir bitki. (*Keçiborlu –Isp.; Ekse *Çal –Dz.) **3.** Mayhoş tadı olan, yaprakları sarılarak yemek yapılan,geniş yapraklı bir bitki. (–Nğ.) **4.** Küçük domates. (Bekilli *Çal –Dz.; Lohan –Gaz.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

[**cırt cırt** (V)] : (Zeyir *Söğüt –Bil.)
[**cırtlak** (II)] : (*Boyabat –Sn.)
[**cırtlavuk** (II)] : (Devri *Bucak –Brd.)
cırtatan (II) [→ **cırtlambuk** (II)]
cırtatmak (I) Korkmak. (*Edremit –Ba.)
cırtatmak (II) [→ **cırttırmak -2**]
cırt barmaḫ [→ **cırtlık parmak**]
cırt cırt (I) [→ **cırtık** (I)]
cırt cırt (II) Az az anlamında kullanılır. (Karakuş *Ünye –Or.)
cırt cırt (III) Cıvık, gevşek. (*Bor –Ng̃.)
cırt cırt (IV) Her işe karışan. (–Çr.)
cırt cırt (V) [→ **cırtatan** (I) **-4**]
cırtdak (I) [**cırtdana, cırtdanak**] Gaz çıkarma, yellenme (hk.). (*Düzce (–Bo.)
[**cırtdana**] : (*Düzce –Bo.)
[**cırtdanak**] : (*Düzce –Bo.)
cırtdak (II) Birdenbire yırtmak (hk.). (*Düzce –Bo.)
cırtdamaḫ Karpuz ve kavun çekirdeğini dişler arasında kırarak yemek. (*Erciş –Vn.)
cırtdana [→ **cırtdak** (I)]
cırtdanak [→ **cırtdak** (I)]
cırtdangaz [→ **cırtıgaz**]
cırteyn [→ **cırtık** (I)]
cırteyna 1. [→ **cırtık** (I)] **2.** [→ **cırtlak** (VII) **-2**]
cırteyne [→ **cırtık** (I)]
cırtı (I) Meşe ağacı yemişinin en küçüğü. (*Bozkır –Kn.)
cırtı (II) [→ **cırrık** (I)]
cırtıdak Birdenbire. (*Merzifon –Ama.)
cırtıgaz [**cırtdangaz**] Ekilmeyen tarlalarda yetişen geniş yapraklı, hatmi çiçeğine benzeyen çiçekler açan bir bitki. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**cırtdangaz**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
cırtıḫ [→ **cırtık** (I)]
cırtık (I) [**carı -2, cıltık** (I), **cırt** (VI) **-1, cırtalak, cırt cırt** (I), **cırteyn, cırteyna -1, cırteyne, cırtıḫ, cırtına, cırtik** (I), **cıtdırma, cıvcıg, çılık** (II), **çılpık** (IV), **çırtık** (III), **çilçik**] Şımarık, hoppa, züppe. (Çay *Eğridir, *Senirkent –Isp.; *Merzifon –Ama.; *Kilis –Gaz.; *Gemerek –Sv.; *Sorgun –Yz.; *Mucur –Krş.; *İncesu –Ky.; *Avanos –Nş.; *Bor –Ng̃.)
[**carı -2**] : (Kavakiçi, Yenice *Simav –Kü.)
[**cıltık** (I)] : (Küçükisa *Zile –To.)
[**cırt** (VI) **-1**] : (*Gürün –Sv.)
[**cırtalak**] : (*Çerkeş –Çkr.)
[**cırt cırt** (I)] : (–Çr.)
[**cırteyn**] : (–Gaz.)
[**cırteyna -1**] : (–Gaz.)
[**cırteyne**] : (*Antakya –Hat.)
[**cırtıḫ**] : (*Mucur –Krş.)
[**cırtına**] : (Kerkük)
[**cırtik** (I)] : (*Divriği –Sv.)
[**cıtdırma**] : (*Divriği –Sv.)
[**cıvcıg**] : (Hayati *Erbaa –To.)
[**çılık** (II)] : (–Dz.)
[**çılpık** (IV)] : (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Kadıköy –Dz.; –Brs.; –Çr.; *Ermenek –Kn.; *Anamur, *Mut –İç.)
[**çırtık** (III)] : (–Ezm.)
[**çilçik**] : (–Mn.)
cırtık (II) Yırtık. (Çilehane *Reşadiye –To.)
cırtık (III) Bir arı kovanının çıkardığı üçüncü oğul. (*Fethiye –Mğ.)
cırtıke Çeşme yalağı, ağaçtan oyulmuş tekne. (*Nazimiye –Tn.)
cırtık mırtık (I) Kötü yazılmış (yazı hk.). (*Antakya –Hat.)

cırtık mırtık (II) Yırtık pırtık. (Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)

cırtıltı [→ **civilti**]

cırtım [→ **çırtım -1**]

cırtına [→ **cırtık** (I)]

cırtik (I) [→ **cırtık** (I)]

cırtik (II) [→ **çintik** (III)-2]

cırtkan (I) [→ **cırlak** (VI)]

cırtkan (II) [→ **cırta** (I)]

cırtladan Portakal kabuğu fırlatan, kamıştan yapılmış oyuncak. (Limasol –Kıbrıs.)

cırtlak (I) 1. Olgunluktan ezilmiş meyve. (İlyas, Uluborlu *Senirkent, *Keçiborlu –Isp.; Navlu *Yeşilova, *Tefenni –Brd.; *Çal, *Acıpayam –Dz.; *Edremit, *Susurluk –Ba.; Baklalı, *Çatalca –Ist.) 2. Kötü cins erik. (–Kü.) 3. Acı kavun. (–Dz.; Hortma *Torbalı –İz.)

cırtlak (II) [→ **cırtatan** (I) -4]

cırtlak (III) Biçimsiz, kuru ve ince adam. (Tepeköy *Torbalı –İz.)

cırtlak (IV) Kulağa hoş gelmeyen karıncalı ses. (Hamzabali *Bozdoğan –Ay.; *Demirkapı, *Susurluk –Ba.; *Ünye –Or.; *Lüleburgaz –Krk.; Kadıköy *Saray –Tk.)

cırtlak (V) [→ **cırtlambuk** (II)]

cırtlak (VI) [**çırtlak**] Pek çabuk pisleyen çocuk veya hayvan. (–Mn. ve çevresi).

[**çırtlak**] : (–Kn.)

cırtlak (VII) [**cartlak** (III), **cırteyna -2**] 1. Kendini beğenmiş, şımarık. (*Bornova, *Bergama –İz.; *Çerkeş –Çkr.; Afşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı, –Ky.)

[**cartlak** (III)] : (*Korkuteli, *Elmalı köyleri –Ant.) 2. Her söze karışan. (*Yeniköy –Ist.; *Bartın –Zn.)

[**cırteyna -2**] : (–Gaz.]

cırtlak (VIII) [**cıtlık** (II)] Bahçelerde yetişen, ilâç yapmakta kullanılan yapraksız yabanî bir bitki. (Viran *Kozluca –Brs.)

[**cıtlık** (II)] : (*Afşin –Mr.)

cırtlak otu Nohuda benzer acı bir ot, pat pat otu. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cırtlak sakızı [**cıtlık sakızı**] Sakız çıkarılan bir cins ot. (–Çkr.; –Ank.)

[**cıtlık sakızı**] : (–Ank.)

cırtlamak (I) 1. Kuş ve kümes hayvanları pislemek. (–Mn. ve çevresi; –Es.; –Ama.; Uluşiran, *Şiran –Gm.; *Refahiye –Ezc.; *Bor –Nğ.) 2. Fışkırmak. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Navlu *Yeşilova –Brd.; *Sarayköy –Dz.; –Mr. ve çevresi.)

cırtlamak (II) Düşünmeden konuşmak. (Başpınar *Tefenni –Brd.; *Nazilli –Ay.; *Taşköprü –Ks.; –Çr.)

cırtlamak (III) At, dört nala kaçmak. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

cırtlambuk (I) [**cırtlanbuk** (I)] Hayvanların yaralarından çıkan irin. (*Kavak –Sm.)

[**cırtlanbuk** (I)] : (*Kavak –Sm.)

cırtlambuk (II) [**cırtasan -2, cırtatan** (II), **cırtlak** (V), **cırtlanbuk** (II), **cırtlayık, cırtlık** (II), **çırtlamık**] Su fışkırtan oyuncak. (*Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; *Merzifon –Ama.)

[**cırtasan -2**] : (*Bor –Nğ.)

[**cırtatan** (II)] : (*Kilis –Gaz.; *Bor –Nğ.)

[**cırtlak** (V)] : (*Refahiye –Ezc.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**cırtlanbuk** (II)] : (Karakuş *Ünye –Or.)

[**cırtlayık**] : (Osmanlı –Bil.)

[**cırtlık** (II)] : (–Ezc.; –Sv.)
[**çırtlamık**] : (*Tosya –Ks.)
cırtlambuk (III) [→ **çitlembek**]
cırtlamuk (I) Kendini beğenmiş. (Hacıveli *Abana –Ks.)
cırtlamuk (II) Tulumba. (*Tosya –Ks)
cırtlan [→ **cırtatan** (I) **-1**]
cırtlanbuk (I) [→ **cırtlambuk** (I)]
cırtlanbuk (II) [→ **cırtlambuk** (II)]
cırtlatmak [→ **cırttırmak -2**]
cırtlavak [→ **cırtatan** (I) **-1**]
cırtlavuk (I) Tezcanlı (kimse). (Örkenez *Yalvaç –Isp.)
cırtlavuk (II) [→ **cırtatan** (I) **-4**]
cırtlavuk (III) [→ **cırcır** (I)]
cırtlayık [→ **cırtlambuk** (II)]
cırtlık (I) Ağaçkakan. (Eskipazar, Uzunmusa –Or.)
cırtlık (II) [→ **cırtlambuk** (II)]
cırtlık (III) [**çırtlık**] Süpürge yapılan bir çeşit ot. (Bektaşlı –Yz.; Balkandak *Beyşehir –Kn.)
[**çırtlık**] : (*Mersin ve köyleri, –İç.)
cırtlık (IV) Balüzüm şırası. (–To.)
cırtlık (V) Küçük, cüce. (Karakuş *Ünye –Or.)
cırtlık (VI) Meneviş. (*Hadım –Kn.)
cırtlıkkuş Çalıkuşu. (Karakuş *Ünye –Or.)
cırtlık parmak [**cırt barmaḫ**] Küçük parmak. (*Ünye –Or.)
[**cırt barmaḫ**] : (–Ezm.)
cırtmak (I) Yırtmak. (Çilehane *Reşadiye –To.; Havsu *Kelkit –Gm.; –Vn.; Tutmaç –Sv.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
cırtmak (II) **1.** Yerli yersiz darılmak. (Ambarcık *Gölhisar –Brd.) **2.** Kendi kendini övmek. (Eldirek *Fethiye –Mğ.)
cırttırmak [**cırtatmak** (II), **cırtlatmak**] **1.** Püskürtmek. (*Bor –Nğ.) **2.** Fırlatmak. (*Bor –Nğ.)
[**cırtatmak** (II)]: (Taşoluk *Göksun –Mr.)
[**cırtlatmak**] : (–Mr.)
cıs [**cız** (I)] **1.** Çocukları ateşten ve tehlikeli yerlerden korkutmak için söylenir : *Cıs var orada gitme.* (Navlu *Yeşilova, *Tefenni –Brd.; –Ks; *Merzifon –Ama.; Düzköy *Keşap –Gr.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; Karaözü *Gemerek –Sv.; –Nğ.; Doğanbey *Beyşehir, *Karaman –Kn.; –İç.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
[**cız** (I)] : (Nilüfer –Brs.; *Mesudiye –Or.; Nefsiishaklı *Görele –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Ezc.; *Ağın, *Keban –El.; Hisarcık *Yayladağı, *Antakya –Hat.; Karaözü *Gemerek –Sv.) **2.** Sus anlamında kullnılır. (*Mençek –Kn.)
cıscıbıl (I) **1.** [→ **cılbak** (I)] **2.** [→ **cıbır** (II) **-1**]
cıscıbıl (II) [→ **cıbır** (I)]
cıscıbıl (III) [→ **cıbıdık**]
cıscıbıldak [→ **cıbıldacık**]
cıscıbıl olmak Soyunmak. (Tahtacı –Isp.)
cıscıbır (I) Çok fakir, hiç bir şeysiz. (Tepe *Seben –Bo.; Çilehane *Reşadiye –To.; Karakuş *Ünye –Or.)
cıscıbır (II) **1.** [→ **cıbıldacık**] **2.** [→ **cıbır** (II) **-2**]
cıscıbıt Sırsıklam. (Hisargeriş –Gr.)
cıscıblaḫ [→ **cıbıldacık**]
cıscılbak [→ **cıbıldacık**]
cıscıplak [→ **cıbıldacık**]
cıscıs (I) [→ **cırcır** (I)]
cıscıs (II) **1.** Koyun ve keçi sağılırken söylenen ünlem. (–Isp. ve köyleri.) **2.** Koyun keçi kovalama ünlemi. (Beypınar –Sm.)

cıscıvık [cıvcıvık] Çok cıvık. (Örkenez *Yalvaç –Isp.; Ekse *Çal –Dz.; Taşoluk *Göksun –Mr.) **[cıvcıvık]:** (*Ardahan –Kr.)

cıscıvlak 1. Çıplak. (Tahtacı –Isp.; Cide –Ks.) 2. Tüyü dökülmüş. (Mençek *Ermenek –Kn.)

cısçıbıl [→ **cıbıldacık**]

cısçıplak [→ **cıbıldacık**]

cısdıl [→ **cızlak** (I)]

cısdırma Saçta ısıtılmış yağlı yufka : *Cısdırma gevrek ve tatlı olur.* (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

cısdır yapmak [cıstır yapmak] Yufkanın bir tarafına yağ sürülerek saçta ısıtmak. (*Tefenni –Brd.) **[cıstır yapmak]:** (*Tefenni –Brd.)

cısdik [→ **cistik**]

cıs etmek Çocuk dilinde yakmak. (Düzköy *Keşap –Gr.)

cısgal Kıvılcım. (Tavusker *Oltu –Ezm.)

cıskımak Caymak, vazgeçmek. (Danışman *Fatsa –Or.)

cıslaan Isırgan otu. (–Ky.)

cıslamak (I) Kaynamak. (–Mr.)

cıslamak (II) Heyecan duymak. (–Mr.)

cıslı Hastalıklı. (*Divriği –Sv.)

cıs olmak Yanmak (çocuk dilinde). (*Bor –Ng̃.)

cıstır yapmak [→ **cısdır yapmak**]

cıstik [→ **cistik**]

cışak Gelin tacı. (Araplı *Bozdoğan –Ay.)

cışgılık [→ **cığızlık -1**]

cışkı [→ **cığız** (I) **-1**]

cışkınmak [→ **cığızlanmak**]

cışmak Vazgeçmek, dönmek. (Yumrutaş *Acıpayam –Dz.; Tavara *Reşadiye –To.)

cıştak [cişdan] Arsız, utanmaz. (–Ama.) **[cişdan]:** (*Ünye –Or.)

cıt [→ **çıt** (I)]

cıtavı Tavuk ibiği. (Engiz *Bafra –Sm.)

cıtcıt (I) Elinden birşey gelmediği halde gösteriş yapan (kimse). (Narlidere –İz.)

cıtcıt (II) [→ **cıdırgı**]

cıtdırma [→ **cırtık** (I)]

cıtgana Kara çalı meyvesi. (Deliilyas *Şarkışla –Sv.)

cıtır Oyun kâğıtlarında birliye verilen isim. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

cıtırık İnce ve küçük yazı. (*Mut –İç.)

cıtka Başa konulan altın dizisi. (*Iğdır –Kr.)

cıt kadar [→ **cit kadar**]

cıtlak (I) [→ **çıtlak** (II)]

cıtlak (II) Tüfek kapsülü. (*İskilip –Çr.)

cıtlamak Kuş pislemek. (–Kü; –Sv.)

cıtlık (I) [→ **çıtlık** (III)]

cıtlık (II) [→ **cırtlak** (VIII)]

cıtlık (III) [→ **çıtlık** (I) **-1**]

cıtlık sakızı [→ **cırtlak sakızı**]

cıtmak [→ **çıtma** (I)]

cıtmık atmak [→ **çıtmıḫ atmak**]

cıtmik [→ **çıtma** (I)]

cıttır [→ **çıttır**]

cıttır cıbıḫ İki kişinin sırt sırta dönüp kollarını birbirine geçirerek, birbirlerini kaldırma oyunu : *Gel cıttır cıbıḫ oynayalım.* (Bahçeli *Bor–Ng̃.)

cıttırık [→ **çıtlık** (III)]

cıv (I) 1. Ok atmakta kullanılan ince düz değnek. (*Yerköy –Yz.) 2. Kendir sapı. (–Çkr. ve çevresi; *Merzifon –Ama.)

cıv (II) Çok hızlı giden şeyin çıkardığı ses. (Salda *Yeşilova –Brd.; *Refahiye –Ezc.)

cıva (I) [→ **cıvar**]

cıva (II) Atılgan, gözüpek. (Salarha –Rz.)

cıva (III) [→ **cığa** (I) **-2**]
cıvadan Çok çabuk. (Durak *Karaisalı –Ada.)
cıvak (I) Sulu. (Tepeköy *Torbalı –İz.)
cıvak (II) Leblebi. (–Bo.)
cıvak (III) Şeytantırnağı. (–Çr.)
cıvalamak [**civalamak**] Barbut oyununda zarı tutmadığını göstermek için avucu içinde onları şıkırdatarak serbest olduklarını anlatmak. (*Düzce –Bo.; Düzköy *Ayancık –Sn.)
[**civalamak**] : (*Düzce –Bo.)
cıvaldız Çuval dikmek için kullanılan büyük iğne, çuvaldız, (*Susurluk –Ba.)
cıvan [→ **cıvar**]
cıvar [**cıva** (I), **cıvan, cuvar**] Tarlalara su dağıtan bekçi. (Karamanlı *Tefenni –Brd.; –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.)
[**cıva** (I)] : (*Bozdoğan –Ay.)
[**cıvan**] : (*Mut –İç.)
[**cuvar**] : (*Bozdoğan –Ay.; Taşburun *Iğdır –Kr.)
cıvarmak Rüya yorumlamak. (*Eyüp –Ist.)
cıvarna (I) Hortum. (Çamlıca –Ist.)
cıvarna (II) **1.** [→ **civarna**] **2.** Kar fırtınası. (Ağaköyü *Safranbolu –Zn.)
cıvazlık Hile. (–Sv.)
cıvcıg [→ **cırtık** (I)]
cıvcık (I) [→ **cıvıldırak**]
cıvcık (II) Afyonun kurumuş sapı. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
cıvcık (III) [→ **cakcak** (I)]
cıvcıv İnce sesli adam: *Cıvcıv Feyzi gene ne viciler.* (İrişli, Bayburt –Kr.)
cıv cıv cıvlamak Silâhın namlusundan çıkan kurşun havada ses çıkarmak. (–Çr.)
cıvcıvık [→ **cıscıvık**]
cıvcıvlı (I) Karlı ve fırtınalı hava. (*Gelendost –Isp.)
cıvcıvlı (II) [→ **cavcavlı**]
cıvcıv olmak Kırılıp parça parça olmak. (Karakuşlu *Ünye –Or.)
cıvdırmak (I) **1.** [→ **çıvdırmak** (I)] **2.** Sevinçten delirecek gibi olmak. (*Bor –Ng.)
cıvdırmak (II) Su fışkırmak. (Devri *Bucak –Brd.; *Kurşunlu –Çkr.)
cıvdırmak (III) Güzel ok atmak. (*Kurşunlu –Çkr.)
cıvga Dik ve sivri. (Hezergrat *Keçiborlu –Isp.)
cıvgar (I) Güreşçinin rakibini yenmek için yaptığı oyun. (*Merzifon –Ama.)
cıvgar (II) Taşlı çelik çomak oyununda kullanılan bir terim. (Navlu *Yeşilova –Brd.)
cıvgın (I) [→ **çıvgın** (I)]
cıvgın (II) **1.** Delice hareketler yapan, hoppa (kimse). (*Elbistan –Mr.; Bahçeli *Bor –Ng.; *Anamur –İç.) **2.** [→ **çıvdırgın**]
cıvgın (III) [→ **çıvgın** (II)]
cıvgın (IV) Sonu görünmeyen. (Yakaköy *Gelendost –Isp.)
cıvgın (V) [→ **çıtlık** (III)]
cıvgırtmak [→ **cavıkmak**]
cıvgışmak [→ **çımkışmak** (I) **-3**]
cıvı Saç kıvrımı. (–Mğ.)
cıvıbıldatmak [→ **cumbuldatmak**]
cıvıḫ [**cıyık, civih, cuvuk** (I), **çıvıh**] Cıvık, sulu. (–Kr. ve ilçeleri; *Arapkir –Ml.)
[**cıyık**] : (Telin *Gürün –Sv.)
[**civih**] : (*Boyabat –Sn.)
[**cuvuk** (I)] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
[**çıvıh**] : (–Ist.)
cıvıḫlamak [→ **cıvıklamak** (I)]
cıvık (I) [**cıvık ağızlı, cıvıl** (II), **civik** (I)] **1.** Verdiği sözü tutmayan (kim-

se). (*Eğridir –Isp.; Navlu *Yeşilova –Brd.; *Bornova –İz.; *Alaşehir –Mn.; Demirkapı *Susurluk –Ba.; Tepe *Seben –Bo.; *Bor –Nğ.)

[**civik** (I)] : (Hisarüstü –Gr.)

2. Geveze. (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; Engiz *Bafra –Sm.)

3. Sır saklayamayan (kimse). (–Mr.)

[**cıvık ağızlı**] : (Aşudu *Darende –Ml.)

[**cıvıl** (II)] : (Boynuyoğun –Ada.)

cıvık (II) Sebze yemeği. (*Nizip –Gaz.)

cıvık (III) Bataklık, çamur. (–Uş.)

cıvık ağızlı [→ **cıvık** (I) **-3**]

cıvık cıvık Parça parça : *Pantolonunu cıvık cıvık etti.* (Cenciğe –Ezc.)

cıvıklamak (I) [**cıvıḫlamak**] İshal olmak. (*Elbistan –Mr.; Kaşköy *Gürün –Sv.)

[**cıvıḫlamak**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cıvıklamak (II) Ötmek. (Engiz *Bafra –Sm.)

cıvıklı Soğanlı, kıymalı ekmek. (*Develi, *Bünyan –Ky.)

cıvıl (I) Mısırın koçanları koparılmadan kesilerek yapılan yığın. (–Or. ve çevresi)

cıvıl (II) [→ **cıvık** (I) **-3**]

cıvılatmaḫ (I) Kuş gibi bağırtmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cıvılatmaḫ (II) İstemeksizin gaz çıkarmak : *Çocuk utandı. Eyle bir cıvılattı.* (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cıvıl cıvıl Çocukların bir ağızdan konuşmalarını, bağırmalarını anlatır. (İbriktepe *İpsala –Ed.)

cıvıldamak [→ **civildemek**]

cıvıldırak [**cıldırık, cıvcık** (I), **cıvıldırık, çıldırık** (III)] Serçe. (*Bodrum –Mğ.)

[**cıldırık**] : (–Mğ. ve ilçeleri.)

[**cıvcık** (I)] : (*Karaman –Kn.)

[**cıvıldırık**] : (–Ist.)

[**çıldırık** (III)] : (Yerkesik –Mğ.)

cıvıldırık [→ **cıvıldırak**]

cıvılduz Kıymetsiz, değersiz anlamında kullanılır. (Çanta –Ist.)

cıvıltı Gürültü. (Fili *Biga –Çkl.)

cıvımaḫ (I) Sulanmak. (*Çal –Dz.)

cıvımaḫ (II) Şımarıklık yapmak. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

cıvımak (I) Verdiği sözü tutmamak. (Ekse *Çal –Dz.; –Sm.; Kadıköy *Saray –Tk.)

cıvımak (II) **1.** Atlamak. (Araplı *Bozdoğan –Ay.) **2.** Şaha kalkmak. (Araplı *Bozdoğan –Ay.)

cıvınmak (I) **1.** Ağırlamak. (*Develi –Ky.) **2.** Bir kimseye kişiliği ile ilgili beğenisini bildirmek. (*Develi –Ky.) **3.** Yerinmek, üzülmek. (–Ada.) **4.** Dövüne dövüne ağlamak. (–Nğ.) **5.** Deli gibi sevinmek. (–Ank.; *Bor –Nğ.) **6.** Gücenmek. (*Refahiye –Ezc.)

cıvınmak (II) Salıncakta sallanmak. (İncirgediği *Karaisalı –Ada.)

cıvır Kadın. (Bereketli *Tavas –Dz.; Yeniköy –Ay.; Kosmat –Es.)

cıvırak Az cıvık, cıvıkça. (Hurma *Silifke –İç.)

cıvırmak Koşmak. (*Safranbolu –Zn.)

cıvıtmaḫ Sapıtmak. (Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

cıvıtmak (I) [→ **çıvdırmak** (I)]

cıvıtmak (II) **1.** Bir işi uzatarak usanç vermek. (*Gerede –Bo.) **2.** Caymak, dönmek. (Danışman *Fatsa, Kuşçulu –Or.; –Mr.)

cıvız **1.** [→ **cığız** (I) **-2**] **2.** İş bozan (kimse). (Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.) **3.** Sözünün eri olmayan. (*Görele –Gr.)

cıvızlamak (I) Sık sık hataya düşmek. (–Sm.)
cıvızlamak (II) [→ **cığızlanmak**]
cıvızlamak (III) İş bozanlık yapmak. (–Sm.)
cıvızlık (I) **1.** [→ **cığızlık -2**] **2.** [→ **cığızlık -1**]
cıvızlık (II) Cimrilik. (–Rz.)
cıvızlık (III) Ara bozuculuk. (–Rz. ve köyleri.)
cıvızmak [→ **cığızlanmak**]
cıvka [→ **çıvka** (I)]
cıvkırtmak Hayvanları peklikten kurtarmak. (*Nazilli ve çevresi –Ay.)
cıvkmak Sıçrayıp kaymak : *Balığı tam yakaladığım sırada bir cıvkı, elimden kurtuldu.* (Yukarıseyit *Çal –Dz.)
cıvlaḫ Uzun ve düz gövdeli ağaç. (İmamuşağı *Silifke –İç.)
cıvlak (I) Tüyleri dökülmüş, soyulmuş. (*Ermenek ve çevresi –Kn.)
cıvlak (II) İnce, kuru. (Narlıdere *Çal –Dz.)
cıvlamak (I) **1.** Yontmak, parçalamak. (Karakuş *Ünye –Or.) **2.** Kabuğunu soymak. (*Ermenek –Kn.) **3.** [→ **cavlamak** (I) **-1**]
cıvlamak (II) Hava içinden hızla geçen cisim ses çıkarmak. (*Merzifon ve köyleri –Ama.; Çayağzı *Şavşat –Ar.; –Nğ.)
cıvlamak (III) **1.** Fırlayıp çıkmak. (*Ermenek –Kn.; İmamuşağı *Silifke –İç.) **2.** Piç, sürgün vermek. (Ortaköy *Çal –Dz.)
cıvlamak (IV) Düğün sahibi parasını sonuna kadar harcamak. (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)
cıvlamak (V) Uzamak. (Çerçin –Brd.)
cıvlamak (VI) Kaynamak. (*Bayramiç –Çkl.)
cıvlan Sulu. (–Ank.)
cıvlatmak (I) [**cıbartmak** (II)] Soymak, yüzmek. (*Ermenek –Kn.; *Mut –İç.; Karadere *Gündoğmuş, *Akseki –Ant.)
[**cıbartmak** (II)] : (*Sivrihisar –Es.; *Görele –Gr.; *Göksun ve köyleri –Mr.)
cıvlatmak (II) Acı acı bağırtmak. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)
cıvlatmak (III) Fırlatmak. (–Mğ.)
cıvlatmak (IV) Bir şeyi havada sallayarak ses çıkartmak. (–Ama.)
cıvmak (I) **1.** [→ **çıvmak** (I) **-1**] **2.** [→ **çıvmak** (I) **-5**] **3.** [→ **çıvmak** (I) **-4**]
cıvmak (II) Boy atmak. (İlyas *Keçiborlu –Isp.)
cıvmak (III) [→ **çıvdırmak** (I)]
cıvmak (IV) [→ **cığızlanmak**]
cıvralamak [→ **cıvzıklamak**]
cıvramak (I) Çamur olmak. (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)
cıvramak (II) Öküz hamlayarak tüy dökmek.(Çukurbağ *Ermenek –Kn.)
cıvsıtmak [→ **çıvdırmak** (I)]
cıvvadak Çok hızlı geçip gitmek. (hk.). (–Sm.)
cıvzıklamak [**cıvralamak**] Acele etmek. (Devri *Bucak –Brd.; İshaklı *Çivril –Dz.)
[**cıvralamak**] : (*Bor –Nğ.)
cıvzıtmak (I) [→ **cavzıtmak -1**]
cıvzıtmak (II) **1.** [→ **cavsıtmak -1**] **2.** [→ **cavsıtmak -2**]
cıyak (I) Düğün evinde iki tarafın birbirine ilâhilerle attıkları ekmek parçası. (*Senirkent, *Keçiborlu –Isp.)
cıyak (II) Baykuş. (Subaşı *Yıldızeli –Sv.)
cıyaklamak [→ **ciyaklamak** (I)]

cıyare [→ **cığara**]
cıydak Çok ağlayan çocuk. (–Ks.)
cıydan Derin olmayan dere. (Orta *Şabanözü –Çkr.)
cıyık [→ **cıvıḫ**]
cıyıklama Yumurta, kıyma, biber, bal ve yağla yapılan yemek. (*Afşin –Mr.)
cıyıklamak Toplamak. (Kadıçiftliği –Ist.).
cıyıldamak Gürültü yapmak. (Bekilli *Çal –Dz.)
cıyındırık [**cabındırık -2, calla, cıbındırık** (I) **-2, cındırık, cılındırık, cırındıllık, cırındırık, cırıntılık, cıyındırlık, cıyındırın, ciyindirik, çığındırık, çındırık**] Sinirli, yağsız et. (–Çr.; *Afşin, *Göksun –Mr.; *Kangal –Sv.; –Yz.; *Pınarbaşı –Ky.; *Avanos –Nş.; –Ada.; Namrun *Tarsus –İç.)
[**cabındırık -2**] : (–Nğ.)
[**calla**] : (Çanıllı *Ayaş, Ortabereket –Ank.; –Ada.)
[**cıbındırık** (I) **-2**] : (*Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; *Bor –Nğ.)
[**cındırık**] : (–Gaz.)
[**cılındırık**] : (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Ermenek –Kn.)
[**cındırık**] : (–Mr.; –Ada.)
[**cırındıllık**] : (*Bünyan –Ky.; *Avanos –Nş.)
[**cırındırık**] : (*Sungurlu –Çr.; –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Reyhanlı, *Antakya –Hat.; *Kangal –Sv.; –Krş.; –Nş.)
[**cırıntılık**] : (–Krş.)
[**cıyındırlık**] : (–Ky.)
[**cıyındırın**] : (–Ky.)
[**ciyindirik**] : (–Ada.)
[**çığındırık**] : (Gökçe, Kışla *Yerköy –Yz.)
[**çındırık**] : (–Ada.)
cıyındırlık [→ **cıyındırık**]
cıyındırın [→ **cıyındırık**]
cıyıntı Toplantı. (Misis –Ada.)
cıyıpmak Kaymak. (*Tarsus –İç.)
cıyırdak Ayakkabının yürürken ses çıkarması için yerleştirilen iki kat astar. (Bekilli *Çal –Dz.)
cıyırdık Tomurcuk. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
cıyırgan [→ **cırcır** (I)]
cıyırtdamak Birdenbire hafif sesle yellenmek. (*Düzce –Bo.)
cıyış cıyış Hastalıklı koyunların ağır ağır yürüyüşünü anlatır. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)
cıyklama Mercimekli bulgur pilavı. (*Elbistan, *Afşin –Mr.)
cıymalamak [→ **cırmalamak**]
cıynaḫlamak [→ **cırmalamak**]
cıynak (I) [→ **cırnak** (I)]
cıynak (II) Ceviz içi. (Hacıhamzalı *Kargı –Ks.)
cıynak (III) Çuval, heybe üzerine yapılan süs, motif. (Bulkaz, *Çivril –Dz.)
cıynak (IV) **1.** Ispanak. (–Çkr. ve köyleri.) **2.** Bitki köklerinin ince saçakları. (Danışman *Fatsa –Or.; Sasu *Bulancak –Gr.) **3.** Kırlarda yetişen, çorba ve börekte kullanılan yabanî bir çeşit ot. (*Taşköprü –Ks.; –Çkr.)
cıynaklamak [→ **cırmalamak**]
cıynaz (I) Durmadan ağlayan çocuk. (*Elbistan –Mr.; –Ada.)
cıynaz (II) Çok ince, kuru adam. (–Ky.)
cıyrıḫ [→ **cıyrık**]
cıyrık [**cıyrıḫ**] Pamuktan tohumları ayıran makine, çırçır. (*Iğdır –Kr.)
[**cıyrıḫ**] : (*Iğdır –Kr.)

cıyyak Kuş ve tavukların tehlike anında çıkardıkları ses. (Atabey –Isp.; Uçarı *Acıpayam –Dz.)

cıyyaklamak [→ **ciyaklamak** (I)]

cız (I) [→ **cıs -1**]

cız (II) [**cızcız dikeni**] Tohumları oraya buraya yapışan, tarlalarda görülen bir çeşit ot. (Taşburun *Iğdır –Kr.)

[**cızcız dikeni**] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

cız (III) [**cız sineği**] Sığır sineği, büğelek. (*Kandıra –Kc.)

[**cız sineği**] : (–Bo.)

cız (IV) Yanık. (–Bt.)

cız (V) [→ **cızık** (I) **-1**]

cız (VI) [→ **cızık** (III)]

cız (VII) Erkek çocukların oynadıkları bir oyun. (Pelitköy *Burhaniye –Ba.; –El.; *Anamur –İç.)

cız (VIII) Bilye. (*Eşme –Uş.)

cıza [→ **cızık** (I) **-1**]

cızadan çıkmak [→ **cızıdan çıkmak**]

cızak (I) [→ **cığız** (I) **-1**]

cızak (II) At kılından yapılmış, kuş avlamakta kullanılan tuzak. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

cızak (III) Rendeye benzer bir marangoz aygıtı. (*Afşin –Mr.; *Avanos –Nş.)

cızak (IV) [→ **çızak**]

cızalamak (I) Çizmek, karalamak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

cızalamak (II) Ekmeğe çok az yağ sürmek. (Bereketli *Tavas –Dz.)

cızan (I) [→ **cığız** (I) **-1**]

cızan (II) [→ **çızak**]

cızbebek [→ **cızbüzük**]

cızbız (I) Altı taş oyunu. (Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.)

cızbız (II) **1.** Tavanın dibinde kalan yağ bulaşığına konan yemek. (*Bünyan –Ky.) **2.** Arasına peynir ve maydonoz konularak pişirilen pide. (Hamzabali *Bozdoğan –Ay.) **3.** Saç içinde pişirilen ciğerli patates yemeği. (*Iğdır –Kr.)

cızbözzük [→ **cızbüzük**]

cızbüzük [**cızbebek, cızbözzük, cızbüzzük -1, cızcız** (I), **cizbüzük**] Yaramaz, yerli yersiz ağlayan çocuk. (Yeşilyurt *Keçiborlu –Isp.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Bor –Nğ.)

[**cızbebek**] : (Sarıköy *Merzifon –Ama.)

[**cızbözzük**] : (–Gaz.)

[**cızbüzzük -1**] : (Çiftepınar *Mersin –İç.)

[**cızcız** (I)] : (Kavak *Yeşilova –Brd.; *Kandıra –Kc.; –Nğ.)

[**cizbüzük**] : (Bozan, Tokat –Es.; Dont *Fethiye –Mğ.)

cızbüzüklük Huysuzluk, yaramazlık (çocuk hk.). (*Bor –Nğ.)

cızbüzzük **1.** [→ **cızbüzük**] **2.** Alıngan. (–Krş.)

cızcıvlak [→ **cıbıldacık**]

cızcız (I) [→ **cızbüzük**]

cızcız (II) [**cizciz**] **1.** Haşhaş yağı ile yağlanmış ekmek. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

[**cizciz**] : (Körküler *Yalvaç –Isp.) **2.** İri undan yapılmış saç ekmeği. (Güney *Araç –Ks.)

cızcız (III) [→ **cırcır** (I)]

cızcız dikeni [→ **cız** (II)]

cız çekmek Sabanla tarlanın etrafını bir defa dolaşmak : *Tepe tarlaya bu gün cız çektim.* (–Ama.)

cızdaḫ (I) [**cızdıḫ**] Küçük parçalara ayrılmış koyun kuyruğunun kızartılıp, yağı alındıktan sonra kalan kısmı. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**cızdıḫ**] : (Taşburun *Iğdır –Kr.)

cızdaḫ (II) [**cızgıl** (I)] Zayıf adam. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**cızgıl** (I)] : (*Çubuk –Ank.)

cızdan (I) **1.** Para çantası. (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Iğdır ve köyleri –Kr.; *Erciş –Vn.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.) **2.** Kimlik kâğıdı. (*Iğdır –Kr.)

cızdan (II) [→ **çızak**]

cızdan çıkmak [→ **cızıdan çıkmak**]

cızdatmaḫ Soğanın sertliği kaybolıncaya kadar yağ içinde kavurmak. (Taşburun *Iğdır –Kr.)

cızdıḫ [→ **cızdaḫ** (I)]

cızdır [→ **cızdırma** (I)]

cızdırıvermek (I) Baştan savmak. (Çiftlik *Dinar –Af.; Bozan –Es.; *Görele, *Keşap, *Bulancak –Gr.; Denizli, Beşikdüzü, *Vakfıkebir, –Tr.; Havsu *Kelkit –Gm.; *Reyhanlı –Hat.; *Serik ve köyleri –Ant.)

cızdırıvermek (II) Yenmek (oyunda): *Oyunda Hasan'ı cızdırıverdim.* (Kavakköy *Çivril –Dz.)

cızdırma (I) [**cızdır, cızekmek, çızdırma, çızılma** (II)] Saçta veya tavada yapılan börek, ekmek. (Dişli *Bolvadin –Af.; Akçaköy *Yeşilova –Brd.; Bekilli *Çal –Dz.; Yamanköy, Mudanya –Brs.; *Milas –Mğ.)

[**cızdır**] : (Kavak *Yeşilova –Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.; *İpsala –Ed.)

[**cızekmek**] : (*Ermenek –Kn.)

[**çızdırma**] : (Fıstıklı –Ist.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**çızılma** (II)] : (–Bo.)

cızdırma (II) Tarlanın iyi sürülmemiş durumu. (*Uluborlu –Isp.)

cızdırmaḫ Çizdirmek. (*Iğdır –Kr.)

cızdırmak (I) Yağ kızdırmak. (Devri *Bucak –Brd.)

cızdırmak (II) Vücudun bir yerinden kan aldırmak. (–Gaz.)

cızdik Kalça. (*Şiran –Gm.)

cız dutmak [→ **cız tutmak**]

cızekmek [→ **cızdırmak** (I)]

cızga (I) Keçiyolu. (Düzköy *Keşap –Gr.)

cızga (II) [→ **cırcır** (I)]

cızga (III) [→ **çızga**]

cızgal Kıvılcım. (*Çıldır –Kr.)

cızgan (I) **1.** Böğürtlene benzeyen, dikenli bir çeşit bitki. (*Mersin –İç.) **2.** Isırgan otu. (Çeşme *Datça –Mğ.)

cızgan (II) [→ **caygın**]

cızgı (I) [→ **çizgi** (I) **-2**]

cızgı (II) [→ **cızık** (I) **-1**]

cızgıdan çıkmak [→ **cızıdan çıkmak**]

cızgıl (I) [→ **cızdaḫ** (II)]

cızgıl (II) Pis. (Meki *Çubuk –Ank.)

cızgırmak (I) **1.** Uğuldamak. (*Bodrum –Mğ.) **2.** Bağırmak. (Cumayanı *Acıpayam –Dz.)

cızgırmak (II) At kişnemek. (Cumayanı *Acıpayam –Dz.)

cızgırtmak (I) [→ **cızıkmak** (II)]

cızgırtmak (II) Su püskürtmek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cızgıt [**cızğırik oyunu, cızıkam**] Düz ve kaygan bir taşı, yere çizilmiş çizgiler üzerinden, tek ayakta iterek geçirme, çizgi oyunu. (Eziler *Buldan –Dz.)

[**cızğırik oyunu**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**cızıkam**] (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cızğı [→ **cızık** (I) **-1**]

cızğın Sözünde durmayan. (Emircik *Çivril –Dz.)

cızğırik oyunu [→ **cızgıt**]

cızı (I) [→ **cızık** (I) **-1**]
cızı (II) **1.** [→ **çizi** (I) **-1**] **2.** [→ **çizi** (I) **-3**]
cızı (III) Ağustos böceği. (*Eğin –Ecz.)
cızı bızıkmak [→ **cızığı bızıkmak**]
cızıcık Azıcık. (Limasol –Kıbrıs)
cızı çekmek Çizgi çizmek. (–Ba.)
cızıdan çıkmak [**cızadan çıkmak, cızdan çıkmak, cızgıdan çıkmak, cızıktan çıkmak, cizidan çıkmak**] Doğru yoldan çıkmak. (*Eğridir –Isp.; Bozan, Tokat –Es.; –Çr.; –Ama.; *Zile –To.; *Mesudiye ve çevresi, Karakuş *Ünye –Or.; –Gr.; Havsu *Bayburt, *Kelkit –Gm.; Çayağzı *Şavşat –Ar.; Kerek *Oltu –Ezm.; Sasunga *Çayırlı –Ezc.; –Gaz.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; *Reyhanlı –Hat.; *Şarkışla –Sv.; *Bor –Nğ.; *Serik ve köyleri, Karadere *Gündoğmuş –Ant.; Dont, Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**cızadan çıkmak**] : (*Merzifon –Ama.)
[**cızdan çıkmak**] : (–Çkr.)
[**cızgıdan çıkmak**] : (Çilehane *Reşadiye –To.)
[**cızıktan çıkmak**] : (–Sm.)
[**cizidan çıkmak**] : (–Tr.; Hanlı *Şavşat –Ar.)
cızı garığı Karıklar içinde toprak yığınından yapılan sınır. (*Bor –Nğ.)
cızığ [→ **cızıḫ**]
cızığı [→ **cızıḫ**]
cızığı bızıkmak [**cızıbızıkmak, ciziği bizikmek**] Canı sıkılmak, canı yanmak.(–Bo.; –Ks.; *Beypazarı –Ank.)
[**cızı bızıkmak**] : (Büyük çekmece –Ist.)
[**ciziği bizikmek**] : (–Ank. ve merkez köyleri).
cızığlamağ [→ **cızıktırmak** (I)]
cızıḫ [→ **cızık** (I) **-1**]
cızıḫdırmak (I) [→ **cızıktırmak** (I)]
cızıḫdırmak (II) [→ **cızıkmak** (I)]
cızık (I) [**cız** (V), **cıza, cızgı** (II), **cızğı, cızı** (I), **cızıḫ, cızzık** (I), **cizik, çızgı** (II) **-1, 2**) **1.** Çizgi. (*Merzifon –Ama.; *Zile –To.; Danışman *Fatsa –Or.; *Ardahan –Kr.; –Gaz.; Taşoluk *Göksun, *Elbistan, *Afşin –Mr.; Hisarcık *Yayladağı, *Antakya –Hat.; Çepni *Gemerek –Sv.; Türkmeneraplısı –Yz.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.; –Kn.; –Ada.; *Serik –Ant.)
[**cız** (V)] : (–Ama.; Kızılçakçak *Arpaçay, *Ardahan –Kr.)
[**cıza**] : (*Merzifon –Ama.)
[**cızgı** (II)] : (–Es.; –Sm.; Ayazma *Artova –To.; –Yz.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.)
[**cızğı**] : (–Kr.; Cenciğe –Ezc.)
[**cızı** (I)] : (Bekilli *Çal –Dz.; Hüyük, *Şarkışla –Sv.; Küçükboymul *Sorgun –Yz.; *Bor –Nğ.; –Ada.)
[**cızıḫ**] : (*Iğdır –Kr.)
[**cızzık** (I)] : (–Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; Hisarcık *Yayladağı, *Antakya, *Reyhanlı –Hat.)
[**cizik**] : (Anaraş, *Sürmene –Tr.)
[**çızgı** (II) **-2**] : (*Düzce –Bo.; Hisarcık, *Yayladağı –Hat.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
2. İz. (–Ama.; Akkışla *Bünyan –Ky.)
[**çızgı** (II) **-1**] : (Sofular –Çkr.; *Ermenek –Kn.)
cızık (II) [→ **cığız** (I) **-1**]
cızık (III) [**cız** (VI), **cızzık** (VII), **cicik** (VII)] İç, can. (*Sandıklı –Af.; *Bergama –İz.; –Ks.; *Çerkeş –Çkr.; *Bulancak –Gr.; –Ank.; –Kn.)

[**cız** (VI)] : (Büyük Çekmece –Ist.; –İç.)
[**cızzık** (VII)] : (–Isp.)
[**cicik** (VII)] : (*Bor –Nğ.)
cızık (IV) Davul, zurna ile oynanan bir çeşit oyun. (Ortaköy *Şarkışla –Sv.)
cızık (V) Güvercin yavrusu. (*Düzce –Bo.; –Es.; *Kargı –Ks.)
cızık (VI) Örgülü saçların çözülmemesi için uçlarına yapılan çok ince örgü. (İğneciler *Mudurnu, *Düzce –Bo.)
cızıkam [→ **cızgıt**]
cızı karığı Karıkların en uzunu. (*Bor –Nğ.)
cızıkdırmak [→ **cığızlanmak**]
cızıklamak 1. Acele etmek. (*Merzifon –Ama.) 2. Zor karşısında oraya buraya koşturmak. (*Merzifon –Ama.)
cızıkmak (I) [**cızıḫdırmak** (II), **cızıldamak** (IV), **çızıkmak** (II)] Son hızla koşmak. (*Yalvaç ve köyleri, *Gelendost –Isp.; Yazı –Brd.; *Lapseki –Çkl.; –Brs.; *Alaşehir –Mn.; Göymen *Seydişehir –Kn.)
[**cızıḫdırmak** (II)] : (Şıhlar *Ulubey –Or.)
[**cızıldamak** (IV)] : (*Nazilli –Ay.)
[**çızıkmak** (II)] : (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Nallıhan –Ank.)
cızıkmak (II) [**cızgırtmak** (I)] Dönmek, caymak. (*Edremit –Ba.; Danışman *Fatsa –Or.; Şumnu, Bulgaristan.)
[**cızgırtmak** (I)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
cızıkmak (III) [→ **cığızlanmak**]
cızıkmak (IV) Kızmak. (Danışman *Fatsa –Or.)
cızıkmak (V) Yoldan çıkmak. (Zana –Ama.)
cızıktan çıkmak [→ **cızıdan çıkmak**]
cızıktırmak (I) [**cızığlamağ, cızıḫdırmak** (I), **ciziktirmak, çızıḫtırmak, çızıştırmak, çızıttırmak**] Yazmak, karalamak. (*Sarayköy –Dz.; *Edremit –Ba.; –Sm.; –Ama.; –Gm.; *Bor –Nğ.)
[**cızığlamağ**] : (Kerkük)
[**cızıḫdırmak** (I)] : (–Çr.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
[**ciziktirmak**] : (*Zile –To.)
[**çızıḫtırmak**] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**çızıştırmak**] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**çızıttırmak**] : (Homa *Çivril –Dz.; –Sm.)
cızıktırmak (II) Kaçırmak. (Humhal *Yusufeli –Ar.)
cızıktırmak (III) Çifti iyi süremek. (Bekilli *Çal –Dz.)
cızık tutmak Tutunmak, bağlanmak. (*Çubuk –Ank.)
cızılak (I) [→ **cızlak** (IV)]
cızılak (II) [→ **cızlak** (I)]
cızılamak [→ **cızıldamak** (I) **-1**]
cızıldak [→ **cızlak** (I)]
cızıldamağ [→ **cızıldamak** (I) **-1**]
cızıldamaḫ [→ **cızıldamak** (I) **-1**]
cızıldamak (I) [**cızılamak, cızıldamağ, cızıldamaḫ, cızırdamak** (II)] 1. Yağ kızarırken ses çıkarmak. (Çiftlik *Dinar –Af.; İlyas *Keçiborlu –Isp.; Kavukköy *Çivril –Dz.; *Susurluk –Ba.; Ersis *Yusufeli –Ar.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Serik –Ant.)
[**cızılamak**] : (Kozluca –Brd.)
[**cızıldamağ**] : (Kerkük)
[**cızıldamaḫ**] : (–Kr.)
[**cızırdamak** (II)] : (–Ama.; –Gr.)

2. Yemek, suyunu çekerken ses çıkarmak. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

cızıldamak (II) **1.** Yerli yersiz ağlamak. (Çiftlik *Dinar –Af.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; Dallıca *Nazilli –Ay.; –Es.; Beyközü *Düzce –Bo.; Cumayanı–Zn.; *Elbistan, *Afşin–Mr.; *Bor –Nğ.; *Karaman –Kn.)

2. İnce ses çıkarmak. (Çilehane *Reşadiye –To.; *Gürün –Sv.)

cızıldamak (III) Yanıp acımak. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

cızıldamak (IV) [→ **cızıkmak** (I)]

cızıldayıp durmak Hiç susmadan ağlamak. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)

cızılı Bir çocuk oyunu. (–Çr.)

cızılmak Çizilmek, yırtılmak. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

cızıltı (I) Gürültü. (–Yz.)

cızıltı (II) Kimsenin bilmediği bir olayı biraz anlatmak. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

cızıntı [→ **çızık**]

cızı oyunu Bir çeşit aşık oyunu. (–Ezm.)

cızıradan Hızlı ve tiz sesle konuşma (hk.). (–Yz.)

cızırdak (I) Topaç. (*Bakırköy –Ist.; *İnebolu –Ks.)

cızırdak (II) [→ **cızlak** (V)]

cızırdak (III) [→ **cızlak** (IV)]

cızırdamak (I) Ağlamaya başlamak. (*Taşköprü –Ks.)

cızırdamak (II) [→ **cızıldamak** (I) **-1**]

cızırdatmak (I) [**ciziktirmek**] Seri ve güzel yazı yazmak. (*Düzce –Bo.)
[**ciziktirmek**] **:** (*Düzce –Bo.)

cızırdatmak (II) İnce sesle hafiften, hiç durmaksızın yellenmek. (*Düzce –Bo.)

cızırık [→ **cızlak** (IV)]

cızırtdak [**cızırtdana, cızırtdanak**] **1.** Bir şeyin birdenbire ince bir sesle yırtılması (hk.). (*Düzce –Bo.)
[**cızırtdana**] **:** (*Düzce –Bo.)
[**cızırtdanak**] **:** (*Düzce –Bo.)
2. Bir yerin birdenbire yanması (hk.). (*Düzce –Bo.) **3.** Birden bire gaz çıkarma (hk.). (*Düzce –Bo.)

cızırtdana [→ **cızırtdak -1**]

cızırtdanak [→ **cızırtdak -1**]

cızırttın attırmak Çok hızlı yürümek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

cızıt [→ **cızlak** (I)]

cızıtmak Aklını kaçırmak, bozmak. (–Isp.; Çepni *Gemerek –Sv.)

cızırttırmak 1. Baştan savmak. (–Çr.) **2.** İşten kaçmak. (–Çr.)

cızıya gelmek Doğru yolu bulmak. (*Bor –Nğ.)

cızka (I) [→ **cırcır** (I)]

cızka (II) [→ **çızga**]

cızlağ [→ **cızlak** (V)]

cızlağan Isırgan otu. (–Nğ.)

cızlağlı ekmek Kıkırdakla yapılmış ekmek. (Kerkük)

cızlaḫ [→ **cızlak** (I)]

cızlak (I) [**cılız** (V), **cısdıl, cızılak** (II), **cızıldak, cızıt, cızlaḫ, cızlama -1, cızlamaç, cızlampa, cızzılı, cizlek, cizleme, çizlek**] Yağda veya saçta pişirilen sulu hamurdan yapılmış yağlı veya yağsız ekmek. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Terme, *Çarşamba –Sm.; *Merzifon, Zana –Ama.; Kızılköy *Niksar, *Taşova –To.; *Ünye –Or.; –Yz.; –Mğ.)
[**cılız** (V)] **:** (*Gerze –Sn.)
[**cısdıl**] **:** (Hayati *Erbaa –To.)
[**cızılak** (II)] **:** (–Çr.)
[**cızıldak**] **:** (Dont *Fethiye –Mğ.)
[**cızıt**] **:** (Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**cızlaḫ**] **:** (Hayati *Erbaa –To.)

[**cızlama** (I)] : (–Bo.; *Ilgaz –Çkr.; –Ist.; *Ereğli –Zn.; Ağlı *Küre, *İnebolu –Ks.; Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.; *Ünye –Or.; –Ank.)
[**cızlamaç**] : (Danışman *Fatsa–Or.)
[**cızlampa**] : (*Milas, *Bodrum–Mğ.)
[**cızzılı**] : (Uğurlu *Ermenek –Kn.)
[**cizlek**] : (Mardar *Bafra –Sm.)
[**cizleme**] : (Bereketli *Tavas –Dz.; *Kandıra –Kc.; İğneciler *Mudurnu, *Düzce, *Mengen –Bo.; *Akyazı –Sk.; –Ist.; –Zn.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; –Kr.; *Kızılcahamam –Ank.; *Ereğli –Kn.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**çizlek**] : (–Sm.)

cızlak (II) **1.** Verimsiz toprak. (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Çayırdere *Silivri –Ist.; Marınca *Merzifon –Ama.; –Ed.; –Krk.; *Çorlu, *Saray –Tk.) **2.** Temizlenmiş ve toprağı sıkıştırılmış düz alan. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

cızlak (III) Kestanenin ortasından delip ip geçirilerek yapılan çocuk oyuncağı. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

cızlak (IV) [**cızılak** (I), **cızırdak** (III), **cızırık**] Yerli yersiz ağlayan. (Yeniköy –Ba.; *Daday –Ks.)
[**cızılak** (I)] : (*Merzifon –Ama.)
[**cızırdak** (III)] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
[**cızırık**] : (Küçükisalı *Zile –To.)

cızlak (V) [**cızlağ, cızırdak** (II), **cızlıḫ**] Koyun kuyruğu eritildikten sonra kalan posası. (Kızılköy *Dinar –Af.; *Ardahan –Kr.)
[**cızlağ**] : (Kerkük]
[**cızırdak** (II)] : (Hamak *Ardahan –Kr.)
[**cızlıḫ**] : (*Erciş –Vn.)

cızlak (VI) Güvercin yavrusu. (–Çr.)

cızlama **1.** [→ **cızlak** (I)] **2.** Mayalı hamur içine peynir veya ekşimik konularak pasta biçiminde kesilerek fırında pişirilen bir çeşit ekmek. (Türkgücü *Çorlu –Tk.) **3.** Yumurta ve unla yapılan omlet. (–Ky.)

cızlamaç [→ **cızlak** (I)]

cızlamak (I) **1.** Kaynamak. (Baladız *Keçiborlu –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; Yukarıkaraçay *Çal –Dz.; Kırcaklı *Nazilli –Ay.; İsmetiye –Brs.; Bozan, Tokat –Es.; Cumayanı –Zn.; –To.; –Gm.; Aşudu *Darende –Ml.; Ortaköy *Şarkışla –Sv.; Şıhlar *Kızılcahamam –Ank.; *Ermenek –Kn.; Eldirek *Fethiye –Mğ.) **2.** Kızartmak (yağ hk.). (Bulkaz *Çivril –Dz.; Ölçek *Ardahan –Kn.; *Antakya –Hat.; Tutmaç –Sv.) **3.** Dağlamak. (*Acıpayam –Dz.)

cızlamak (II) Kalbi sızlamak, burkulmak. (*Bornova –İz.; –Sv; *Fethiye –Mğ.)

cızlampa [→ **cızlak** (I)]

cızlatma Kızartma. (Bekilli *Çal –Dz.)

cızlayık Bir çeşit bitki. (–Zn.)

cızlıḫ [→ **cızlak** (V)]

cızlık **1.** Yağ sürülmüş ekmek. (Mençek *Ermenek –Kn.) **2.** İçine soğan kıyma ve yağ konularak saçta kızartılan yufka. (*Arapkir –Ml.)

cızlıyavermek Yağlanmış yufkayı saçta ısıtmak. (*Tefenni –Brd.)

cızma [→ **cizme**]

cızmaḫ [→ **cızmak** (I) **-1**]

cızmak (I) [**cızmaḫ, çızmak**] **1.** Çizmek. (*Düzce –Bo.; –Sm.; *Antakya –Hat.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Ada.)
[**cızmaḫ**] : (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

[**çızmak**] : (*Düzce –Bo.; *Ermenek –Kn.)
2. Yazmak. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

cızmak (II) **1.** Caymak, dönmek. (–Dz. ve ilçeleri; *İnebolu –Ks.; Nefsiköseli *Görele –Gr.) **2.** [→ **cığızlanmak**]

cızmak (III) Gitmek. (*Çeşme –İz.)

cızmaklamak [→ **cırmalamak**]

cız sineği [→ **cız** (III)]

cız tutmak [**cız dutmak**] Sığır, böğelek sineğinin ısırmasıyla kuyruğunu kaldırıp kaçmak. (*Kandıra –Kc.; İğneciler *Mudurnu, *Düzce –Bo.; Karabüzey *Araç, Peşman, *Daday –Ks.)

[**cız dutmak**] : (Dayılı *Boyabat –Sn.)

cızvıtmak İşi yolundan çıkarmak. (*Sorgun –Yz.)

cızzak (I) Kızak. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

cızzak (II) [→ **çızak**]

cızzık (I) [→ **cızık** (I) **-1**]

cızzık (II) [→ **çizi** (I) **-1**]

cızzık (III) Tavanın yağını almak için konulan bir kaç kaşık yemek. (Palha *Divriği –Sv.; Yapıntı *Mut –İç.)

cızzık (IV) Çabuk ve sık sık darılan. (Sofular *Eğridir –Isp.)

cızzık (V) Az, biraz. (*Gelendost –Isp.; Darıveren, *Acıpayam –Dz.)

cızzık (VI) Kaçış. (Atabey *Gelendost –Isp.)

cızzık (VII) [→ **cızık** (III)]

cızzık (VIII) Yanma. (*Keçiborlu –Isp.)

cızzıktırmak Yazmak. (*Düzce –Bo.; *Karaman –Kn.; *Karaisalı –Ada.)

cızzılı [→ **cızlak** (I)]

cib (I) **1.** [→ **cip** (I) **-1**] **2.** [→ **cip** (I) **-2**]

cib (II) [→ **cip** (IV)]

cib (III) [→ **civ** (II)]

ciba (I) [→ **cıba** (I) **-1**]

ciba (II) Çevik, oynak. (Çepni *Gemerek –Sv.)

ciba (III) [→ **cıba** (VII)]

ciba (IV) [**çiba, çip, çipa** (I)] Göbek. (Anaraş *Sürmene –Tr.)

[**çiba**] : (Mağura *Maçka –Tr.)

[**çip**] : (Humhal *Yusufeli –Ar.)

[**çipa** (I)] : (Güneyce, Şimşirli *İkizdere, Karadere –Rz.)

ciba (V) Zıbın. (–Nğ.)

ciba (VI) [→ **cıbar** (I)]

ciba (VII) Civciv. (Deveçatağı –Krk.)

ciba (VIII) Hiç bir şeyi olmayan. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

ciba (IX) Küçük bahçe, avlu. (Boztepe *Serik –Ant.)

ciba (X) [**cıba** (XI)] Tandır karıştırmaya yarayan ucu demirli değnek. (*Develi –Ky.)

[**cıba** (XI)] : (*Ürgüp –Ky.)

cibacık Küçük sepet. (–Nş.)

cibar (I) [**cibi** (I) **-2**] **1.** [→ **cıbar** (I) **-1**] **2.** Bebek, süt çocuğu. (Çümlekçi *Bodrum, *Milâs –Mğ.)

[**cibi** (I) **-2**] : (Bademli *Şarkîkaraağaç –Isp.; *Tefenni –Brd.; *Üsküdar –Ist.)

cibar (II) [→ **cıbar** (II)]

cibara (I) Çok çocuklu aile. (*Fethiye –Mğ.)

cibara (II) Fakir. (Karaözü *Gemerek –Sv.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

cibara (III) [→ **cıbır** (V)]

cibare **1.** [→ **cıbara** (I) **-1**] **2.** [→ **cıbara** (I) **-2**] **3.** [→ **çibare**] **4.** Asaletsiz. (–Brd.)

cibarmak Şımarmak. (Zana –Ama.)

cibartmak [**cıbartmak** (I), **cibertmek**] Çıplak vücuda değnek vurarak şişirmek. (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)
[**cıbartmak** (I)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**cibertmek**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

cibbana [→ **cıbban** (I) **-2**]

cibban çalmak [→ **cıbban çalmak**]

cibbelek çalmak [→ **cıbban çalmak**]

cibbeter (I) Çok kötü. (Çiftlik *Dinar –Af.; Kavak *Yeşilova –Brd.; Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; –Kü.; Tokat –Es.; Ersis *Yusufeli –Ar.; –Mr.; Telin *Gürün –Sv.)

cibbeter (II) Tamamen, büsbütün. (*Çivril –Dz.; –Bo.; Keçek *Oltu –Ezm.; –Gaz.)

cibcib akmak Az az, ince ince akmak. (Karakuş *Ünye –Or.)

cibcik (I) Dipçik. (*Bünyan –Ky.)

cibcik (II) Karakavruk otunun sütünden yapılan sakız. (Akçalar *Seydişehir –Kn.)

cibcitmek Birşeyi kökünden kesmek. (–Isp.)

cibcük çalmak [→ **cibicik çalmak**]

cibçak [→ **cabcık**]

cibdirmek [**cibtirmek, cibtürmek, cipdirmek, ciptirmek, cirpitmek, cirpmek, cirptirmek, çipdirmek**] Bir vuruşta kesmek. (Genek –Çkr.; *Merzifon –Ama.; *Göksun, *Afşin –Mr.; Küçükboymul –Yz.; –Nğ.; *Bozkır, *Karaman –Kn.;)
[**cibtirmek**] : (–Çr.; –Ama.)
[**cibtürmek**] : (*Merzifon –Ama.)
[**cipdirmek**] : (Sürez *Bozdoğan –Ay.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Sorgun –Yz.)
[**ciptirmek**] : (–Ada.)
[**cirpitmek**] : (Çepni *Gemerek –Sv.; –Ky.)
[**cirpmek**] : (*Elbistan, *Afşin –Mr.)
[**cirptirmek**] : (*Pınarbaşı ve köyleri –Ky.)
[**çipdirmek**] : (Hamzabali *Bozdoğan –Ay.; –Nğ.)

cibe (I) Çorap şişi. (–Or.)

cibe (II) Çiçek bozuğu. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

cibe (III) [→ **çibi**]

cibe (IV) Dokumacılıkta kullanılan gergi aleti. (Sorguncuk *Niksar –To.)

cibe (V) Su musluğu. (*Erbaa –To.)

cibe (VI) Kül içine gömülerek pişirilmiş kestane.(Hacıveli *Abana –Ks.)

cibecik Kibar, zarif endamlı. (–Yz.)

cibek (I) [→ **cirbit**]

cibek (II) Mısır püskülü. (Çilehane *Reşadiye –To.)

cibelek (I) Çok konuşan. (*Tefenni –Brd.)

cibelek (II) [→ **cibelik**]

cibelemek [**cibelmek -4**] **1.** Sevmek. (–Çr.)
[**cibelmek -4**] : (Telin *Gürün –Sv.) **2.** Hırçınlaşmak. (–Ama.) **3.** [→ **cibeltmek**]

cibelenmek [**çibelenmek**] **1.** [→ **cibelmek -1**] **2.** Nazlanmak, cilvelenmek. (*Merzifon –Ama.)
[**çibelenmek**] : (*Merzifon –Ama.)

cibelgeç [**cibelik** (II), **cibelük, cibil** (II)] Terbiyesiz, şımarık. (Taşoluk *Göksun –Mr.)
[**cibelik** (II)] : (*Elbistan, *Afşin –Mr.)
[**cibelük**] : (–Ist.)
[**cibil** (II)] : (Hocalar *Sandıklı –Af.; İshaklı *Çivril –Dz.)

cibelik (I) [**cibelek** (II)] Temelli, büsbütün : *Cibelik geldi.* (Bozan –Es.; *Göksun –Mr.; Doğanbeyli *Dörtyol –Ada.)

[**cibelek** (II)] : (–Gaz.; *Antakya –Hat.)

cibelik (II) [→ **cibelgeç**]

cibelmek [**cibemek, cibelenmek -1, cibermek** (I)] **1.** Şımarmak, yersiz davranmak. (Hacıköyü *Merzifon –Ama.; *Erbaa –To.; Damal *Posof –Kr.; Aşudu *Darende, Halfeti –Ml.; –Gaz.; *Afşin, *Göksun –Mr.; Soğukpınar, Telin, Tekerahma *Gürün, *Divriği, *Kangal ve köyleri –Sv.; Bakırdağı –Ky.; Çiftepınar –İç.)

[**cibemek**] : (*Gürün –Sv.)

[**cibelenmek -1**] : (Aksaray –Ist.; –Sm.; *Ezine –Ama.; Palanga *Hekimhan –Ml.)

[**cibermek** (I)] : (*Zile, *Artova, *Turhal, *Erbaa –To.)

2. Kendini beğenmek. (–Ama.; *Divriği –Sv.) **3.** Huysuzlanmak. (–Ist.) **4.** [→ **cibelemek -1**] **5.** Yiğitlik taslamak. (*Erbaa –To.; –Sv.)

cibeltmek [**cibelemek -3, cilbetmek**] Şımartmak, yüz vermek. (*Elbistan, *Afşin –Mr.)

[**cibelemek -3**] : (–Çr.)

[**cilbetmek**] : (–Sn.)

cibelük [→ **cibelgeç**]

cibemek [→ **cibelmek -1**]

cibenek Sinek. (–Ist.)

ciberik (I) Sulanmış yara. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

ciberik (II) Sulu yer. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

cibermek (I) [→ **cibelmek -1**]

cibermek (II) Bırakmak. (–Ist.)

cibermek (III) Getirmek. (*Serik –Ant.)

cibermek (IV) Yara sulanmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

cibermek (V) [→ **cıbarmak** (III) **-1**]

cibertlemek İncelemek, yeniden karıştırmak. (Saray –Çkr.; *Merzifon –Ama.)

cibertmek [→ **cibartmak**]

cibez **1.** Lahana filizi. (*Turgutlu –Mn.) **2.** Sütlü mısır. (–Sn.)

cibgiz Yankesici. (*Iğdır –Kr.)

cibi (I) **1.** [→ **cücük** (I) **-1**] **2.** [→ **cibar** (I) **-2**] **3.** [→ **çibi**]

cibi (II) Aile. (Bademli *Şarkîkaraağaç –Isp.)

cibi (III) [→ **cebik** (II)]

cibi (IV) Post. (Eflâni *Safranbolu –Zn.)

cibi (V) Sepet örmekte kullanılan fındık veya kestane dalı. (*İnebolu –Ks.)

cibi (VI) Keten tohumu. (Akbaş *Gerze –Sn.)

cibicibi İyice. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

cibi cibi [**cibiç cibiç**] Keçiyi çağırma ünlemi. (Bulkaz *Çivril –Dz.)

[**cibiç cibiç**] : (Çiftepınar –İç.)

cibicik [→ **çıpik**]

cibicik çalmak [**cibiciklemek, cibcük çalmak, çibik çalmak, çipicik çalmak**] Alkışlamak, el çırpmak. (–Yz.)

[**cibiciklemek**] (Peyik *Akdağmadeni –Yz.)

[**cibcük çalmak**] : (Karakuş *Ünye –Or.)

[**çibik çalmak**] : (*Kilis –Gaz.)

[**çipicik çalmak**] : (–Ada.)

cibiciklemek [→ **cibicik çalmak**]

cibiç cibiç [→ **cibi cibi**]

cibide Bilye oyunu. (Bulkaz *Çivril –Dz.)

cibigöz Küçük göz. (Kavak *Yeşilova –Brd.; Abdurrahmanlar *Serik –Ant.)

cibik (I) [**cibük, cimba, cöbel, çibük**] Köşe. (*Çivril –Dz.; –Çr.; Paşalı *Teke, *Osmaniye –Ada.)
[**cibük**]: (Dumanlı *Şabanözü –Çkr.)
[**cimba**]: (–Ama.)
[**cöbel**]: (*Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.)
[**çibük**]: (–Çkr.)

cibik (II) [→ **cirbit**]

cibik (III) Cin mısırı. (*Marmaris –Mğ.)

cibik (IV) Her işe burnunu sokan (kimse). (*Boğazlayan –Yz.)

cibik (V) [→ **cücük** (I) **-1**]

cibil (I) [**cıbıllık** (III), **cılbık, cılbirik, cibildek -1, cibillik** (I), **cubur** (IV), **çibil** (II) **-2, çipil** (IV), **çipildek** (II)] Sulu çamur. (*Ayancık –Çkl.; Bozan, Tokat –Es.; Deveviran, Kıbrıscık –Bo.; *Ayaş, *Keskin –Ank.; Kuzuculu *Dörtyol –Ada.)
[**cıbıllık** (III)]: (*Gelibolu –Çkl.)
[**cılbık**]: (–Ezc. ve ilçeleri.)
[**cılbirik**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**cibildek -1**]: (*Merzifon –Ama.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**cibillik** (I)]: (Numanoluk *Seyitgazi –Es.; *Vezirköprü –Sm.; *Merzifon –Ama.; –Yz.; –Kn.)
[**cubur** (IV)]: (Belen –Ada.)
[**çibil** (II) **-2**]: (–Çr.)
[**çipil** (IV)]: (Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)
[**çipildek** (II)]: (*Merzifon –Ama.)

cibil (II) [→ **cibelgeç**]

cibil (III) Küçük bir cins yaban ördeği. (*Alanya –Ant.)

cibil (IV) [→ **cıbır** (V)]

cibil (V) [→ **cıbır** (I) **-1**]

cibil (VI) [→ **cirbit**]

cibil (VII) [**cibit**] Çırpı, an: *Bir cibilde yaparım.* (Turan –Ky.)
[**cibit**]: (–Ky.)

cibil (VIII) [→ **çipil** (III) **-2**]

cibil cibil [**cibir cibir**] Yaranın sulanmasını anlatır. (–Es.)
[**cibir cibir**]: (*Sivrihisar –Es.)

cibil cibil yunmak Bol su ile yıkanmak. (Karakuş *Ünye –Or.)

cibildek [**çipildim**] **1.** [→ **cibil** (I)] **2.** Su birikintisi. (Devri *Bucak –Brd.; Karahüyük *Acıpayam –Dz.; –Kn.)
[**çipildim**]: (Bölcek *Bergama –İz.)

cibildemek Kurbağa, kaplumbağa gibi hayvanlar suda yüzerken ses çıkarmak. (–Gaz.)

cibilemek (I) Kuş ve tavuk yumurtadan yavru çıkarmak. (Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Elmalı,*Finike –Ant.)

cibilemek (II) Yüzmek. (*Ermenek –Kn.; –Ada.; *Tarsus –İç.)

cibilemek (III) İstek duymak. (–Gaz.)

cibilemek (IV) Acele etmek. (–Gaz.)

cibil burç etmek Emanet veya ödünç verilmiş şeyi alıp kendine mal etmek. (Aşudu *Darende –Ml.)

cibilik Kuş. (–Ky.)

cibille Semizotu. (–Ada.)

cibilli [→ **çipilli**]

cibillik (I) [→ **cibil** (I)]

cibillik (II) **1.** Gübreli ve karanlık yer. (Karaözü *Gemerek –Sv.) **2.** Arıların bol bulunduğu yer. (Keper –Çkl.) **3.** [→ **çipil** (III) **-2**]

cibilli tavuk Taneleri iyice gelişmemiş üzüm salkımı. (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

cibiltin olmak Yağmurdan sonra sulu çamur olmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

cibimek Suda yumuşamak : *Deri suda cibir.* (Kadırga –Ist.)

cibin (I) **1.** Çamurlu toprak. (*Mesudiye –Or.) **2.** Killi toprak. (*Şebinkarahisar –Gr.)

cibin (II) **1.** [→ **çibin** (I) **-2**] **2.** [→ **çibin** (I) **-1**] **3.** [→ **cimin**]

cibinar Cimri. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

cibinden çıharmak Bir şeyin küçük ve değersiz olduğunu belirtmek için söylenir. (*Bor –Ng.)

cibindirik (I) [**cibinnik, ciminlik, çibinliğ, çibinniyh**] Cibinlik. (*Dinar köyleri –Af.; *Gelendost –Isp; Kozluca, Çebiş –Brd.; –Dz. ve ilçeleri; Hamzabali *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; –Mn.; Karaoğlan *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Kü.; *Sivrihisar –Es.; Taşoluk, Eloğlu *Göksun –Mr.; *Boğazlayan –Yz.; Bahçeli *Bor –Ng.; –Kn.; Yuva *Elmalı –Ant.; Hacıhamzalı, Güllek *Tarsus, *Anamur –İç.; *Milas –Mğ.; Müstecap *Malkara –Tk.)

[**cibinnik**] : (–Gaz.; *Elbistan –Mr.)

[**ciminlik**] : (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Merzifon –Ama.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[**çibinliğ**] : (Kerkük)

[**çibinniyh**] : (*Iğdır –Kr.)

cibindirik (II) [→ **cirbe** (II)]

cibinlik [**ciminnik** (I), **cimnik**] Şemsiye. (–Çr.)

[**ciminnik** (I)] : (–Çr.)

[**cimnik**] : (Küflek –Sm.)

cibinnik [→ **cibindirik** (I)]

cibir (I) [→ **cirbit**]

cibir (II) [→ **cıbır** (V)]

cibir (III) Üç dizi zincirden yapılmış gerdanlık. (–İç.)

cibir (IV) [→ **cıbır** (II) **-1**]

cibir cibir [→ **cibil cibil**]

cibirdemek Pırıl pırıl parlamak (göz hk.). (Sarıköy *Merzifon –Ama.)

cibire [→ **cirbe** (II)]

cibirik [→ **cirbit**]

cibiş (I) [→ **cirbit**]

cibiş (II) Kirpiği kısa ve az olan. (*Çivril –Dz.)

cibiş (III) Ufak tefek. (Engiz *Bafra –Sm.)

cibiş (IV) [→ **cebiş -1**]

cibişce [→ **cebiş -1**]

cibiş cibiş Koyun ve keçiyi çağırma ünlemi. (Ekse *Çal –Dz.; Danışman *Fatsa –Or.)

cibit [→ **cibil** (VII)]

cibiz [**ciliz**] Dişi devenin erkek deveyle çiftleşmek istemesi. (Bereketli *Tavas –Dz.; *Anamur, *Mut –İç.)

[**ciliz**] : (–İç.)

cibkesen Bağ testeresi. (Karakuyu *Torbalı –İz.)

cible (I) Hasır ve sepet örmekte kullanılan ince çöpler. (*Yenice –Çkl.; Aliköy *Çaycuma, *Ereğli –Zn.)

cible (II) [→ **cibre** (I)]

cible (III) Karda avcıların ayaklarına giydikleri çubuktan yapılmış örgü. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

ciblik Son derece : *Ciblik şımardın.* (*Kilis –Gaz.)

cibra [→ **cibre** (I)]

cibre (I) [**cıbra** (I), **cıfra -1**, **cible** (II), **cibra, cille** (V), **çipre**] Madeni kalem ucu. (*Beykoz –Ist.; –Sn.; –Sm.; *Ünye –Or.; Bandula *Kelkit –Gm.; *Ardeşen ve köyleri –Rz.; Bağlıca *Ardanuç, *Şavşat –Ar.)

[**cıbra** (I)] : (Tophane –Ist.; *Hopa –Ar.)

[**cıfra -1**] : (Tavşancıl *Gebze –Kc.)

[**cible** (II)] (: *Görele –Gr.; Küçükhol *Of, –Tr.)
[**cibra**] : (Anaraş *Sürmene –Tr.)
[**cille** (V)] : (–Gr.)
[**çipre**] : (–Ed.)
cibre (II) [**cıbır** (XI), **cıbre**] Çürük, ezik meyve. (*Susurluk –Ba.)
[**cıbır** (XI)] : (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.)
[**cıbre**] : (*Susurluk –Ba.)
cibre (III) Soğan tohumu. (Kıbrıscık *Seben –Bo.)
cibre köteği [→ **cifre** (II)]
cibresi çıkmak Sıkışmak. (Demirkapı *Susurluk –Ba.)
cibtirmek [→ **cibdirmek**]
cibtürmek [→ **cibdirmek**]
cibul [→**cücük** (I) **-1**]
cibük [→ **cibik** (I)]
cica (I) **1.** [→ **cice -2**] **2.** [→ **cice -1**] **3.** Sevgili. (–Ama.; –Ml.)
cica (II) Çok konuşan. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)
cicaba [→ **cici** (I) **-1**]
cicalı [→ **cıcıklı**]
cicamık Ardıç ağacı ve meyvesi. (*Pınarbaşı –Ky.)
cicana [→ **cice -2**]
cicar [→ **cakıl** (II)]
cicav Ezilmiş. (*Alaşehir –Mn.)
cicavat **1.** Zeki fakat vücutça normal olmayan adam. (–Ur.) **2.** [→ **cincalap** (II)]
cicaz (I) Şeytan. (Örkenez *Yalvaç –Isp.; *Bornova –İz.)
cicaz (II) Bir şeyi olmayan, düşkün. (–Ama.)
ciccoñlu [→ **cofcoflu**]
cicgar Dana kapatmak için ahırın bir köşesine yapılmış yer. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
cice [**cece** (I) **-1**, **ceci**, **cica** (I) **-1**, **2**; **cicana**, **cici** (I) **-2**, **3**; **cicinene** (I) **-2**, **ciye** (I), **çice -1**, **2**, **3**; **çiçe** (I) **-1**, **2**, **3**] **1.** Abla. (Beki *Karahallı –Uş.; Kesme *Eğridir –Isp.; –Dz. ve ilçeleri; Dallıca *Nazilli –Ay.; –Çkl.; Ulubey –Kü.; Sermi *Düzce –Bo.; Himmetoğlu, *Devrek –Zn.; *Çerkeş, *Ilgaz –Çkr.; –Sn.; *Kavak, Alaçam *Bafra –Sm.; Ölçek, *Ardahan –Kr.; –Ur.; –Kn. ve ilçeleri; Bahçeli *Bor –Nğ.; Durak –Ada.; Koçaşlı *Gülnar, *Silifke, *Mut –İç.; *Manavgat –Ant.; Ceylan *Fethiye –Mğ.; –Ed.; *Pınarhisar –Krk.; Bıyıkali –Tk.)
[**cece** (I) **-1**] : (*Bulancak –Gr.)
[**cica** (I) **-2**] : (Bekilli *Çal –Dz.)
[**ciye** (I)] : (–Ist.; Cumayanı, Çayırhisarönü –Zn.; *İnebolu –Ks.)
[**çice -1**] : (–Çkr.)
[**çiçe** (I) **-1**] : (–Brs.)
2. Büyük anne. (Kavakköy *Çivril –Dz.; Pazarcık *Bozöyük –Bil.; Yedikule –Ist.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Ky.; –İç.)
[**cica** (I) **-1**] : (Hacıveli *Abana –Ks.)
[**cicana**] : (İnceköy *Çivril –Dz.)
[**cicinene** (I) **-2**] : (Kesme *Divriği –Sv.)
3. Hala. (*Yalova –Ist.; –Ks.; Misis –Ada.)
[**cici** (I) **-2**] : (–Ada.)
[**çice -3**] : (*Menemen –İz.; –Kn.)
[**çiçe** (I) **-3**] : (–Brs.; *Ereğli –Kn.; –Ada.)
4. Teyze. (–Kn.; Kızılağaç –Ant.)
[**ceci**] : (*Kozan –Ada.)
[**cici** (I) **-3**] : (Yalın –Kn.; –Ada.)
[**çice -2**] : (*Bozkır –Kn.)
[**çiçe** (I) **-2**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
5. Görümce. (Zeytinbeli –Ada.)

cicelemek İncelemek. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

cicen Taze peynir suyu. (Kapıköy *Maçka –Tr.)

cicer Küçük tuluk, tulum. (İlâma *Eğridir –Isp.)

cicecik 1. Yaramaz. (–Ezm.) 2. Kaşıntıdan yerinde duramayan. (–Ezm.)

cici (I) [**cicaba, ciciana -1, ciciş** (I), **cicişaba, ciiş, çiçi** (III)] 1. Yenge. (*Artova –To.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Mucur –Krş.; Genezin *Avanos –Nş.; –Kn. ve ilçeleri.) [**cicaba**]: (Tutmaç –Sv.; *Bor –Ng.) [**ciciana -1**]: (*Saray –Dz.) [**ciciş** (I)]: (–Sv.) [**cicişaba**]: (–Zn.) [**ciiş**]: (Hacımirza *Kangal –Sv.) [**çiçi** (III)]: (Büyükkarabağ *Bolvadin –Af.; Hırka *Tavas –Dz.; Dombaylı *Salihli, Karapınar –Mn.; Örenik *Divriği –Sv.; –Kn.; –Ada.) 2. [→ **cice -3**] 3. [→ **cice -4**] 4. Amca. (Şahin *Divriği –Sv.)

cici (II) 1. Bitkilere zarar veren bir böcek. (*Gürün –Sv.) 2. Suda yanyan yüzen bir böcek. (–Sv.)

cici (III) [→ **çiçi** (VII)]

cici (IV) Karısının veya yakınlarından birinin kötü yola sapmasına göz yuman erkek. (–Ist.)

cici (V) [→ **cicik** (IX)]

cici (VI) Sünnet edilen çocuğu tutan adam. (Akçaşehir *Karaman –Kn.)

ciciana 1. [→ **cici** (I) **-1**] 2. Üvey anne. (Darıveren *Acıpayam –Dz.; –Yz.)

cici banak [**çeçele barmaḫ**] Serçe parmak. (Doğanbey *Beyşehir –Kn.) [**çeçele barmaḫ**]: (*Iğdır –Kr.)

cicibici (I) Karmakarışık. (*Tefenni –Brd.)

cicibici (II) İncir. (Fındıklı –Ist.)

cicibici (III) Yemeği yapılan bir çeşit ot. (*Edremit –Ba.)

cicibici (IV) Tertemiz. (–Mn.)

cicibici (V) Renkli fasulyelerle oynanan çocuk oyunu. (–Mn.)

ciccavcar Kuyu etrafında dönerek oynanan çocuk oyunu. (Çayırlı *Haymana –Ank.)

cicicik Çok az. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

cicidan (I) 1. [→ **cicige**] 2. Bülbül. (Honaz –Dz.)

cicidan (II) [→ **cofcoflu**]

cicidon [→ **cicige**]

cici entari Basmadan yapılmış elbise. (İlyas *Keçiborlu –Isp.)

cicig [→ **cicik** (I)]

cicige [**cicidan** (I) **-1, cicidon, cicigey, cicike, ciçcili, cidabilbili, ciglaga, cillik** (VI)] Tarla kuşu. (Bereketli *Tavas –Dz.; Karabüzey *Araç –Ks.) [**cicidan** (I) **-1**]: (–Bo.; *Boyabat –Sn.) [**cicidon**]: (–Bo.) [**cicigey**]: (İğneciler *Mudurnu –Bo.) [**cicike**]: (Tavşancıl *Gebze –Kc.) [**ciçcili**]: (İsabey *Çal –Dz.) [**cidabilbili**]: (*Antakya –Hat.) [**ciglaga**]: (*Sürmene –Tr.) [**cillik** (VI)]: (Düzköy *Keşap, İcili *Bulancak –Gr.)

cicigey [→ **cicige**]

ciciği gevşemek [→**ceciği gevşemek -1**]

cicik (I) [**cicig, cicin, cijik, çicik** (III), **çiçik, çüçük** (II)] Meme. (–Af.; Bereketli *Tavas –Dz.; –Çkl.; *Kargı, –Çr.; Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –To. ve ilçeleri; Nefsiköseli, Nefsiishaklı, Kayadibi *Adaköy, *Keşap, *Göre-

le –Gr.; Danışman *Fatsa, *Ünye –Or.; Uşhum *Yusufeli –Ar.; *Refahiye –Ezc.; –Bt.; *Pötürge, *Arapkir –Ml.; –Sv. ve ilçeleri; *Sorgun –Yz.; Gülköy –Ank.; –Ky.)

[cicig]: (Uluşiran *Şiran –Gm.; Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

[cicin]: (*Boyabat –Sn.)

[cijik]: (*Ağın –El.)

[çicik (III)]: (Çit *Kemaliye –Ezc.)

[çiçik]: (*Kadıköy –Ist.; –Bt.; Babik, *Pötürge –Ml.)

[çüçük (II) -1]: (–Çr.)

cicik (II) [→ **cıcık** (I) **-2**]

cicik (III) **1.** [→ **cücük** (II) **-3**] **2.** Taze soğan yaprağı. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

cicik (IV) Bir çeşit çivi. (*Kandıra –Kc.; *Merzifon –Ama.; –Krş.)

cicik (V) [→ **çiçi** (VII)]

cicik (VI) Oyuncak. (Kaşar *Eşme –Uş.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; –İç.)

cicik (VII) [→ **cızık** (III)]

cicik (VIII) Küçük, cılız. (*Göle, *Ardahan, *Posof –Kr.)

cicik (IX) [**cici** (V)] Teneke kutu. (Genek –Çkr.)

[cici (V)]: (*Elmadağ –Ank.)

cicik (X) Tüysüz. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Beyşehir, Doğanbey –Kn.)

cicik (XI) [**cilik** (II)] **1.** Ağzı açık şey. (–Brd.) **2.** İrinli, açık yara. (–Brd.; –Kn.; –Ant.)

[cilik (II)]: (*Gelendost –Isp.)

cicik (XII) Yeni doğan çocuk. (–Isp.)

cicika [→ **cırcır** (I)]

cicik bıyık Herşeyi beğenmeyen. (*Sivrihisar –Es.)

cicik boğaz Her yemeği beğenmeyen. (*Eskipazar –Çkr.)

cicike [→ **cicige**]

ciciklemek Küflenmek (ekmek hk.). (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

ciciklen [→ **cegirgen**]

cicikli Karışık renkli. (Saray –Çkr.)

cicikli su Pis, çamurlu su. (Ortaköy *Ereğli –Zn.)

cicik üzümü Parmak gibi uzun olan bir çeşit üzüm. (*Şebinkarahisar –Gr.)

cicil (I) Bir çeşit mantar. (Sütlüce –Ist.; *Lâdik –Sm.; Küçükisa *Zile –To.)

cicil (II) [→ **cakıl** (II)]

cicil (III) Civciv. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

cicildarı Küçük taneli darı. (–Sm.; Karakuş *Ünye –Or.)

cicili [→ **cıcıklı bıcıklı**]

cicili bücülü [→ **cıcılı bıcılı -1**]

cicilmek **1.** Sürtünmekten ve sıcaktan yara olmak. (Doğanbey, *Beyşehir –Kn.) **2.** Açık yara genişlemek, yayılmak. (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

cicim [→ **cecim -1**]

cicim ayı Balayı. (*Kandıra –Kc.; –Sm.; –Ezc.; *Erciş –Vn.)

cicime Soysuzlaşma. (*Yıldızeli –Sv.)

cicim tülü Yünden yapılan dolap örtüsü. (–Kn.)

cicin [→ **cicik** (I)]

cicinene [**cicinenenet, çeçebaşı, çiçiyenge**] **1.** Arabulucu kadın. (*Maçka –Tr.)

[cicinenenet]: (Hacavera *Maçka –Tr.)

[çeçebaşı]: (Armutlu *Elmalı –Ant.)

[çiçiyenge]: (Uluşiran *Şiran –Gm.) **2.** [→ **cice -2**]

cicina [→ **cırcır** (I)]

cicinenenet [→ **cicinene -1**]

cicirgen [→ **cegirgen**]

ciciş (I) [→ **cici** (I) **-1**]

ciciş (II) [→**cıcık** (I) **-1**]
cicişaba [→ **cici** (I) **-1**]
cicoflu [→ **cofcoflu**]
cicoz Yüzük oyunu. (Dursunbeyli –Ba.)
ciç [→ **çiçi** (I)]
ciççili [→ **cicige**]
ciççi [→ **cıcık** (I) **-1**]
ciççirik Evlerde bulunan, boz renkli bir çeşit böcek. (Diktaş, Sincan, Ovacık *Divriği –Sv.)
ciçi [→ **çiçi** (I)]
ciççon Oyma, kabartma iş. (Kınık *Fethiye –Mğ.)
cid Tavuk gübresi. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
cida (I) [**cıda** (I) **-1**, **çı**] Kargı, mızrak. (Koyundere *Ahıska –Kr.; –Gaz.; *Reyhanlı –Hat.; *Bünyan –Ky.; Haruniye *Bahçe –Ada.)
[**cıda** (I) **-1**] : (Ekse *Çal –Dz.; *Nizip, *Kilis –Gaz.)
[**çı**] : (Kışla *Elmalı –Ant.)
cida (II) İnat, direnme. (*Gürün–Sv.)
cida bilbili [→ **cicige**]
cidaboz Kayıklarda kullanılan kalın ip, halat. (*Ardeşen, *Pazar –Rz.)
cidabur Bir çeşit yapma bebek. (–Nğ.)
cidago [→ **cidav** (II)]
cidagu [**cidağu** (I) **-1, 2; cidani**] **1.** Yaramaz. (Bağviran *Kızılcahamam –Ank.)
[**cidağu** (I) **-1**] : (İsabeyli *Nazilli –Ay.)
[**cidani**] : (*Emirdağı, –Af.)
2. Hırçın. (Bağviran *Kızılcahamam –Ank.)
[**cidağu** (I) **-2**] : (*Çal –Dz.; İsabeyli *Nazilli –Ay.)
cidağı [→ **cidav** (II)]
cidağu (I) **1.** [→ **cidagu -1**] **2.** [→ **cidagu -2**]
cidağu (II) [→ **cidav** (I)]
cidamak [→ **cıdamak** (II)]
cidamı [→ **cidagu -1**]
cidav (I) [**cıdağı, cıdağu** (II), **cıdav** (I) **-1, 2; cıdavı** (I) **-1, 2; cıdavu** (I), **cidavı** (I) **-1, 2; cidavu, cidev, cidoy** (I), **çıdağı**] **1.** Derin, işleyen yara, büyük çıban (genellikle at ve eşeklerde görülür). (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Kumdanlı, Yusufça, *Gölhisar, *Tefenni, –Brd.; Alâeddin *Acıpayam –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Lapseki –Çkl.; Sofular *Zile –To.; *Gürün –Sv.; *Antakya –Hat.; *İncesu –Ky.; Köşker –Krş.; *Elmalı –Ant.; Kavakdere –Mğ.; Kerkük.)
[**cıdağı**] : (*Merzifon –Ama.)
[**cıdağu** (II)] : (*Boyabat –Sn.)
[**cıdav** (I) **-1**] : (*Eşme ve köyleri –Uş.; *Çal –Dz.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Kilis –Gaz.; *Koyulhisar –Sv.; –Nğ.; Yerkesik –Mğ.)
[**cıdavı** (I) **-1**] : (Devri *Bucak –Brd; Yukarıseyit *Çal –Dz.)
[**cıdavu** (I)] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; –Or. köyleri.)
[**cidavı** (I) **-1**] : (Sücüllü *Yalvaç, Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Edremit –Ba.; Beykoz –Ist.)
[**cidavu** (I)] : (*Eğridir köyleri –Isp; –Or. ve köyleri.)
[**cidev**] : (–Ml.; Kayacık *Saimbeyli –Ada.)
[**cidoy** (I)] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**çıdağı**] : (*Maçka –To.)
2. Ezik, çürük. (Çeltek *Yeşilova –Brd.; *Bozdoğan –Ay.)
[**cıdav** (I) **-2**] : (*Eşme –Uş.)
[**cıdavı** (I) **-2**] : (Çerçin –Brd.)

[**cidavı** (I) **-2**]: (Navlu *Yeşilova –Brd.)

cidav (II) [**cıdav** (II), **cıdavı** (II), **cıdavu** (II), **cidago, cidağı, cidavı** (II) **-1, cidavlığ, cidov** (I)] Omuzbaşı, kürek kemiğinin (insan ve hayvanlarda) üstü. (*Hasankale –Ezm.; *Bor –Nğ.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; Karadere,*Gündoğmuş –Ant.)

[**cıdav** (II)]: (Körküler *Yalvaç –Isp.; *İnegöl ve köyleri –Brs.; –Ada.)

[**cıdavı** (II)]: (*Sarayköy ve köyleri –Dz.; –Ada.)

[**cıdavu** (II)]: (–Çr.; Saray –Çkr.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**cidago**]: (Karaözü *Gemerek –Sv.)

[**cidağı**]: (*Bünyan –Ky.)

[**cidavı** (II) **-1**]: (Bozan, Tokat –Es.; –Bo.)

[**cidavlığ**]: (Kerkük)

[**cidov** (I)]: (*Arapkir –Ml.; Palha *Divriği –Sv.)

cidav (III) [**cidavı** (II) **-3, cidavu** (III) **-2, cidavuz**] Kavgacı. (–Gm.; *Karaman ve köyleri –Kn.)

[**cidavı** (II) **-3**]: (Bozan, Tokat –Es.; *Göynük –Bo.; Hacıkadı, Sandallar *Devrek –Zn.; *Karaman –Kn.)

[**cidavu** (III) **-2**]: (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.)

[**cidavuz**]: (Tepe *Seben –Bo.)

cidav (IV) Kötü kadın. (*Bor –Nğ.)

cidavı (I) **1.** [→ **cidav** (I) **-1**] **2.** [→ **cidav** (I) **-2**]

cidavı (II) **1.** [→ **cidav** (II)] **2.** [→ **cidavı** (III) **-1**] **3.** [→ **cidav** (III)]

cidavlığ [→ **cıdav** (II)]

cidavu (I) [→ **cidav** (I)]

cidavu (II) Aceleci, heyecanlı. (*Yalvaç –Isp.)

cidavu (III) **1.** Hileci. (*Eğridir ve köyleri –Isp.) **2.** [→ **cidav** (II)]

cidavuz [→ **cidav** (III)]

cidele Tarhana yapmak için pişirildikten sonra dövülmüş buğday. (–Ml.)

cidev [→ **cidav** (I)]

cidevü [→ **cıdavı** (III) **-1**]

cidik Fazla olgun meyve. (–Dz.)

cidirik [→ **cıdırık** (II)]

cidirikli Dizanterili. (–Sn.)

cidirli Açıkgöz. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

cidirmek Birşeyin suyunu çıkarmak. (–Sn.)

cidkada [→ **cıdırık** (II)]

cidkadanak [→ **cıdırık** (II)]

cidmet Gitmek. (–Dy.)

cido Ayrı. (Şenoba *Uludere –Hak.)

cidov (I) [→ **cidav** (II)]

cidov (II) Kadınların kavga ederken söyledikleri küfür. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

cidoy (I) [→ **cidav** (I)]

cidoy (II) Atın ayağına vurulan kelepçe: *Atın ayağını cidoyla.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

cidpirti Ağıl yapmakta kullanılan bir çalı. (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

ciet Güz ekinlerinin yeşerme zamanı. (Zığana *Torul –Gm.)

cife (I) [**cifre** (I)] **1.** Bozulmuş, bayatlamış. (*Atabey, *Eğridir ve köyleri –Isp.) **2.** Pis, kirli. (–Brd.)

[**cifre** (I)]: (–Mn.)

3. İnsan dışkısı. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cife (II) Düşük, kötü (insan hk.). (–Brd.)

cifi 1. Yiğit. (Mezirme *Hekimhan –Ml.) 2. Çalışkan, becerikli. (Mezirme *Hekimhan –Ml.)

cifin [→ **çifin** (I)]

cifne çirk 1. Ters, aksi adam. (Gelegermi *Yalvaç –Isp.) 2. Haydut. (Gelegermi *Yalvaç –Isp.)

cifre (I) [→ **cife -2**]

cifre (II) [**cıfra -2, cibre köteği**] Mürekkep kalemin sapı, divit. (*Bandırma –Ba.; *Kandıra –Kc.; Çepni *Gemerek –Sv.)

[**cıfra -2**] : (Nize –Ky.)

[**cibre köteği**] : (Samatya –Ist.)

cifre kalemi Madenî uçlu yazı kalemi. (*Kandıra –Kc.)

ciftelemeğ Tekmelemek. (Kerkük)

ciftilemek Çamaşır yıkarken kumaşı iki elle tutup birbirine sürtmek. (*Kilis –Gaz.)

cigara [→ **cığara**]

cigara gizdiği Sigara izmariti. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

cigaz Zavallı, zararsız. (*Zile –To.)

cigciga Gümüş gerdanlık. (Dutlu, Çayağzı *Şavşat –Ar.)

ciger [→ **ciğer** (I)]

cigil cigil [→ **ciğil ciğil** (I) **-2**]

cigirleşmek Bir zaman, işinden alıkonan hayvan, işini unutmak. (*Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; *Kadirli –Ada.)

cigiştak [→ **cığıştak** (I)]

cigit (I) [→ **ceğet** (II)]

cigit (II) [→ **çiğit** (I)]

ciglaga [→ **cicige**]

ciğa (I) 1. Yanağa dökülen saç. (–Ist.) 2. Tuğ. (Banak *Nizip –Gaz.)

ciğa (II) [→ **cığa** (I) **-4**]

ciğa (III) Tüysüz kuş yavrusu. (Sulutaş –Kn.)

ciğarı Kırmızı tohumları olan, böğürtlene benzeyen bir çeşit ağaç. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

ciğaz [→ **cığız**]

ciğcik [→ **cücük** (I) **-1**]

ciğduman Sis. (*Çivril –Dz.)

ciğe (I) [→ **çiğe** (I)]

ciğe (II) Ev. (Çepniler –Ba.)

ciğer (I) [**ciger**] Yakın akraba : *Ciğerim olsun bir gün yaramazsa işime bir gün yarar.* (Süle –Gm.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Kr.; –Ezc. ve köyleri; *Erciş –Vn.; *Gürün –Sv.; *Boğazlayan –Yz.)

[**ciger**] : (Çayağzı *Şavşat –Ar.; *Posof, *Ardahan –Kr.; –Ezm.; *Arapkir –Ml.; *Divriği –Sv.)

ciğer (II) Çalışkan kadın.(Kadıçiftliği *Yalova –Ist.)

ciğer ağızdan gelmek Öğürmek, kusmak. (*Bor –Ng.)

ciğerbaşı Develerde burnun şişmesiyle beliren tehlikeli bir hastalık. (Bereketli *Tavas –Dz.)

ciğer beni Yüzde ve boyunda olan kırmızı ben. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Bayramiç –Çkl.)

ciğercanlı Akrabasına düşkün olan. (–Ezc.)

ciğerdeldi [**ciyerdeldi**] Dikiş teyeli sökmekte ve delik açmakta kullanılan kemik veya metal aygıt. (–Isp.; *Bozdoğan –Ay.; –Mn.; –Kc.; Yeniköy –Ist.; –Hat.; *Bor –Ng.; –Ant.)

[**ciyerdeldi**] : (*Bartın –Zn.)

ciğerek İlkbaharda yapılan yemekli okul gezisi. (*Maden –El.)

ciğerevi Kalp. (Yakaköy *Gelendost, İlyas *Keçiborlu –Isp.; –Ist.; Bağyaka, Çavdır *Finike –Ant.)

ciğerlenmek Tatlanmak, olgunlaşmak (meyve hk.). (Humhal *Yusufeli –Ar.)

ciğerli 1. Atılgan. (*Mesudiye –Or.) 2. Merhametli. (*Pasinler –Ezm.)

ciğersek Acıya dayanıksız. (*Eğridir köyleri –Isp.)

ciğersiz Korkak. (*Mesudiye –Or.)

ciğil (I) Kızılcığa benzer bir çeşit yemek. (Telin *Gürün –Sv.)

ciğil (II) İri kum. (Yayla *Tefenni –Brd.; *Çarşamba –Sm.; *Polatlı –Ank.)

ciğil (III) Kıskandırmak için yapılan övgü, nisbet. (*Develi –Ky.)

ciğil ala Küçük ve çok olan şey (hk.). (Yakaköy *Gelendost –Isp.)

ciğil ciğil (I) [**cigil cigil**] **1.** Parlak ve kırmızı (yüz hk.). (–Es.) **2.** Pırıl pırıl. (–Rz.; –Krş.; *Avanos –Nş.) [**cigil cigil**] **:** (*Gelendost –Isp.)

ciğil ciğil (II) Ufak parçayı anlatır. (Yayla *Tefenni –Brd.)

ciğil ciğil (III) [→ **cığıl cığıl** (I) **-4**]

ciğilidan Hepsi birden. (*Kavak –Sm.)

ciğilti [→ **cağıltı** (I) **-2**]

ciğin [→ **çiğin -1**]

ciğir (I) [→ **çığır** (I) **-?**]

ciğir (II) İşe alışmış olduğu halde yapmaktan çekinen. (*Kadirli –Ada.)

ciğir ciğir 1. Kumların birbirine sürtünmesiyle çıkan sesi anlatır. (İnce kum *Silifke –İç.) **2.** Yağ erirken çıkan sesi anlatır. (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

ciğirdemek Ekmek ve yemek içinden çıkan taşlar dişe değerek ses çıkarmak. (–Brd.)

ciğir etmek Birisine kızarak, kendisinden ümit edilmeyen işi yapmak. (Danışman *Fatsa –Or.)

ciğirgen [→ **cegirgen**]

ciğit (I) [→ **çigit** (I)]

ciğit (II) [**cihrit** (I)] Çekirge. (Divanyolu –Ist.) [**cihrit** (I)] **:** (*Maçka –Tr.)

ciğit (III) Kesilmiş söğüt dalı. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

ciğitlik Fidanlık. (–Gm.)

ciğit sellemesi Mayıs ayında yağan şiddetli yağmur. (*Kilis –Gaz.)

ciğne [→ **çıngı** (I)]

ciğnek [→ **çıngı** (I)]

ciğni [→ **çiğin (-1)**]

ciğserme Ağaç teknelere dökülen inek, koyun sütünü bir gün dinlendirdikten sonra üstündeki kaymağı alma. (Akkışla *Bünyan –Ky.)

cihal Okuyup yazma bilmeyen. (*Birecik –Ur.)

cihar Vücut ağrılarını geçirmekte kullanılan, beze sürülmüş kara sakız. (*Ağın –El.)

cihavel Çalı süpürgesi. (Anaraş *Sürmene –Tr.)

cihrit (I) [→ **ciğit** (II)]

cihrit (II) Solgun, renksiz, zayıf adam. (*Maçka –Tr.)

cihsinmek 1. Sabırsızlanmak. (–Ur.) 2. Usanmak. (–Mr.) 3. Şımarıklık yapmak. (–Brs.; –Ur.)

ciiaa [**ciit**] Çocukların bir sürpriz karşısında sevinçlerini belirtmek için kullandıkları ünlem. (*Bor –Ng.) [**ciit**] **:** (–Kr.)

ciiş [→ **cici** (I) **-1**]

ciit [→ **ciiaa**]

ciji [→ **cırcır** (I)]

cijik [→ **cicik** (I)]

cik (I) [→ **çik** (III)]

cik (II) [→ **cık** (I)]

cik (III) Hasır yapmakta kullanılan saz. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
cik (IV) Sırtüstü yatış şekli.(Şabanözü *Polatlı –Ank.)
cik (V) Bir çeşit başörtüsü. (–Tr.)
cikcik (I) [→ **cücük** (II) **-4**]
cikcik (II) [→ **cakcak** (I)]
cikcik (III) Civcivleri çağırma ünlemi : *Cik cik, geh geh.* (*Taşköprü –Ks.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
cikcik (IV) Patlamış balonun parçalarından şişirilmiş baloncuk. (Yenice *Tarsus –İç.)
cikcik (V) Tüy. (Kızılcaören –Kü.)
cikcik (VI) Kırmızı boya. (*İskilip –Çr.)
cikcik (VII) İnce tipli ve hoppa kadın. (–To.; –Yz.)
cikcik (VIII) Seyrek düşen damlalar (hk.). (*Çarşamba –Sm.)
cikcik (IX) [**cikciki** (I), **çikçik**] Çalıkuşu. (*Tefenni –Brd.)
[**cikciki** (I)] : (*Afşin –Mr.)
[**çikçik**] : (Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)
cikcik böcē [→ **cıkcık** (I)]
cikciki (I) [→ **cikcik** (IX)]
cikciki (II) Şakacı, taklitçi, güldürücü (kimse). (–Gaz.)
cike [→ **çik** (III)]
cikgöz Baharda çocukların toprak altından çıkararak yedikleri bir çeşit ot kökü. (*Arapkir –Ml.)
cikil Küçük, ufak : *Cikil armut.* (Çaltı –Isp.)
cikla Arı, karışıksız. (–Kn.)
cil (I) [**cilotu**] **1.** Hasır örülen ot : *Gızdar çayıra cil çeyhmeye giderem gelen var mı?* (–Ama. ve çevresi; Çamlıbel *Artova –To.; Karabörk *Bulancak –Gr.; Havsu *Kelkit –Gm.; Erkinis, Uşhum *Yusufeli, Çayağzı *Şavşat –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış, Taşburun *Iğdır –Kr.; *Pasinler, –Ezm.; *Refahiye ve çevresi, –Ezc.; Ergâni –Tn.; *Elbistan –Mr.; Savrun *Divriği –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Kızılağaç *Alanya –Ant.)
[**cilotu**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
2. [→ **çil** (I) **-1**]
cil (II) Çul. (Şenoba *Uludere –Hak.)
cila Kolsuz kadın kazağı. (Teniste *Anamur –İç.)
cilacık Kulübe. (–Krş.)
ciladan (I) Uzun ağaç. (–Nğ.)
ciladan (II) [**cilankaz**] İnce, uzun ve çelimsiz insan. (–Nğ.)
[**cilankaz**] : (Baş *Tavşanlı –Kü.)
cilago Küçük soğan : *Buyul kuruhtan doğanlar hep cilago oldi.* (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
cilamak Ağlamak. (Kadıçiftliği *Yalova –Ist.)
cilankaz [→ **ciladan** (II)]
cilasın [→ **cılasın**]
cilav (I) Alevli ateş. (–Gaz.)
cilav (II) Pekmez şerbeti. (Eğrigöz *Akşehir –Kn.)
cilav (III) Cilâ. (–Gm. ve çevresi.)
cilavra Levrek yavrusu. (*Tirebolu –Gr.)
cilaz (I) [→ **cılıngız**]
cilaz (II) [→ **cığız** (I)]
cilaz etmek Oyunda hile yapmak. (*Kadirli –Ada.)
cilbağa Yaramaz çocuk. (–Ezc.)
cilbah [→ **cılbak** (I)]
cilban (I) **1.** Çok küçük taneli fasulye. (*Çarşamba –Sm.) **2.** [→ **cılban** (I) **-1**]
cilban (II) [→ **cılban** (II)]
cilbartmak Budamak. (*Görele –Gr.)

cilbend [cilbet] Para çantası, cüzdan. (*Çal –Dz.)
[cilbet] : (*Bor –Nğ.)
cilbet [→ **cilbend**]
cilbetmek [→ **cibeltmek**]
cilbir (I) [→ **çilbir** (II)]
cilbir (II) **1.** [→ **cılbır** (I) **-1**] **2.** [→ **cılbır** (I) **-4**] **3.** Pide üzerine domates ve kıyma kavurması dökülerek yapılan yemek. (Ziyere –Ama.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.) **4.** Saçta pişirilmiş kalınca pide. (*Gerze–Sn.) **5.** Undan yapılan yemek. (Sütlüce, Yolbaşı –Rz.)
cilbir (III) [→ **cılga** (I)]
cilbir (IV) Kalemlerin ucunu korumak için takılan kap. (Karaözü *Gemerek –Sv.)
cilbir (V) [→ **cirbit**]
cilbirim Bulgurla pişirilen ciğer yemeği. (*Elbistan –Mr.)
cilbir parası Yeni nişanlanan delikanlılardan alınan para. (*Küçükalan –Brd.)
cilbirt Meşe odunu. (Mençek *Ermenek –Kn.)
cilbirti (I) [→ **çaltı** (I)-**1**]
cilbirti (II) **1.** Peynir, yumurta ve sarmısakla yapılan yemek. (–İç.) **2.** [→ **cılbır** (I) **-1**]
cilbirti itmek Yumurtalı yemek pişirmek. (Uzuncaburç *Silifke –İç.)
cilbirtoz Soğan, zerdali veya erik kurusuyla yapılan etli yemek. (–Yz.)
cil cil [cildir (III)] Az az akan su sesini anlatır. (*Tercan, Hafizli –Ezc.)
[cildir (III)] **:** (Körküler *Yalvaç –Isp.)
cilcilik (I) Sepet ve hasır dokuma sanatı. (–Çkl.; –Ezc.)
cilcilik (II) Az akan su. (–Ezc.)
cilde [cilden] Saraçların kullandıkları tahta mengene. (–Ist.; –Çkr.; –Çr.; *Niksar –To.; –Rz.; *Divriği –Sv.; *Beypazarı –Ank.; –Kn.)
[cilden] : (–Ank.)
cilden [→ **cilde**]
cildir (I) Sulu. (*Boyabat –Sn.)
cildir (II) [→ **cillik** (I)]
cildir (III) [→ **cilcil**]
cildir cildir bakmak Gözlerini açarak bakmak. (*Sivrihisar –Es.)
cile (I) Çopur. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)
cile (II) Aşık oyununda eneke kaydedilirse geri almak için verilen aşık. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
cile (III) Köse. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)
cilek [çileyh] Yabanî çilek. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[çileyh] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
cilerme Bir çeşit ilenç. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
cilf Koca öküz, manda. (*Antakya –Hat.)
cilfik Kıvrak, oynak. (Bereketli *Tavas –Dz.; *Mut –İç.)
cilga (I) [→ **cılga** (I)]
cilga (II) Halkalı toka. (*Emirdağı –Af.)
cilga (III) Tahta sabanın kanatsız, ilk şekli. (Ciritdüzü *Şavşat –Ar.)
cilgar [cilhar (I)] **1.** Akarsu kolu. (*Kelkit –Gm.)
[cilhar (I)] **:** (*İspir –Ezm.) **2.** Tarlaya verilmiş suyun yaygın durumu. (Bandula *Kelkit –Gm.)
cilğa (I) [→ **cılga** (I)]
cilğa (II) [→ **cılga** (III) **-2**]
cilğa (III) [→ **cılğa**]
cilha [→ **cilis** (I) **-1**]
cilhar (I) [→ **cilgar -1**]

cilhar (II) [→ **cilis** (I) **-4**]

cilhar (III) Küçük pulluk. (*İspir –Ezm.)

cili **1.** Piliç. (Yakaköy *Gelendost –Isp.) **2.** Yeni doğmuş keçi yavrusu. (*Alanya –Ant.)

cilik (I) Ceviz içinin dörtte bir parçası. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

cilik (II) [→ **cicik** (XI) **-2**]

cilik (III) [→ **çilik** (IV)]

cilikga Yelek. (*Iğdır –Kr.)

cilim (I) [→ **çipil** (III) **-2**]

cilim (II) Sümük. (Babik *Pötürge –Ml.)

cilim (III) **1.** [→ **cilim toprak -1**] **2.** Çok su çeken, sıcaktan hemen etkilenerek çatlayan toprak. (–Gr. köyleri.) **3.** Akarsuların bıraktığı tortular. (–Sn.) **4.** Daimi nemli toprak. (*Niksar –To.) **5.** Bir metre derinliğinde taşsız, temiz, verimli kara toprak. (–Sk. köyleri.)

cilimah [→ **cilimak** (II) **-2**]

cilimak (I) Bozulmak. (*Zile –To.)

cilimak (II) [**cilimah**] **1.** [→ **cığızlanmak** (I)] **2.** Dönmek, caymak. (*Boyabat –Sn.)

[**cilimah**] : (*Boyabat –Sn.)

cilimlemek Bataklığa batıp kaybolmak. (–Tr.)

cilimli [→ **cilim toprak -1**]

cilim toprak [**cilim** (III) **-1, cilimli**] **1.** Killi toprak. (Düzköy *Keşap –Gr.; –Tr.; *Kelkit –Gm.)

[**cilim** (III) **-1**] : (Terme –Sm.; –Or; *Koyulhisar –Sv.)

[**cilimli**] : (–Ist.)

2. İyi cins toprak. (Hisarüstü *Keşap –Gr.) **3.** Kızıl toprak. (Tepeköy –Gr.)

cilint [→ **cılınt**]

cilis (I) [**cılıs** (I), **cılız** (II), **cılla, cilha, cilhar** (II), **ciliz** (I), **cilla, cilleyi, cilliye -1, 2; cilp**] **1.** Bütün, hep. (Kuzayca *Çayıralan köyleri, *Boğazlayan –Yz.; Köşker –Krş.; *Deveti, *Bünyan, *Pınarbaşı –Ky. ve köyleri; *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.; –Kn.; Merbeze *Kozan –Ada.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

[**cılıs** (I)] : (–Ama.; Taşoluk *Göksun –Mr.)

[**cılız** (II)] : (Kızılçakçak, *Arpaçay –Kr.)

[**cilha**] : (Bardakçı *Seyitgazi –Es.)

[**ciliz** (I)] : (Karanıdere, *Şereflikoçhisar –Ank.)

[**cilla**] : (Bardakcı *Seyitgazi –Es.)

[**cilleyi**] : (Ayvalı *Sivrihisar –Es.)

[**cilliye -1**] : (*Kalecik –Ank.)

2. Sonuna kadar anlamında kullanılır. (Bozdoğan aşireti, Kesmeburun *Osmaniye –Ada.) **3.** Yalnız, tek. (*Çeşme –İz.) **4.** Hiç, asla. (Yemliha –Ky.; Çakırlar *Akşehir –Kn.; Yemişli –Ada.)

[**cılla**] : (Cumayanı –Zn.; *Ayaş –Ank.)

[**cilhar** (II)] : (Mençek *Ermenek –Kn.)

[**cilliye -2**] : (*Kalecik –Ank.)

[**cilp**] : (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

cilis (II) Yardıma muhtaç. (*Bor –Nğ.)

ciliz (I) [→ **cilis** (I) **-1**]

ciliz (II) Cılız, ince. (Havsu –Sm.; *Hopa –Ar.; Tömek, Sulutaş –Kn.)

ciliz (III) [→ **cibiz**]

cilkes Hiç bir zaman, asla anlamında kullanılır. (*Avanos –Nş.; Kavak –Kn.; *Kadirli –Ada.)

cilkim Az taneli üzüm salkımı. (Yumrutaş *Acıpayam –Dz.)

cilkisiz Terbiyesiz. (–Ky.)

cilla [→ **cilis** (I) **-1**]
cillah Temiz su. (–Kn.)
cillanmak [→ **cücüklenmek**]
cille (I) Sedir. (–Ant.)
cille (II) Üstü toprak ile örtülmüş küçük ve alçak ev. (*Alanya –Ant.)
cille (III) **1.** Hile. (İnhisar *Söğüt –Bil.) **2.** İşkence. (Çatak *Çivril –Dz.; *Talas –Ky.)
cille (IV) Yalnız (kimse). (Atlas *Sivrihisar –Es.)
cille (V) [→ **cibre** (I)]
cille (VI) Gerdek gecesi gelin ile güveğiyi elele dolaştırma âdeti. (*Kilis –Gaz.)
cille (VII) Büyük testi. (–Isp.)
cillek (I) [→ **cırcır** (I)]
cillek (II) **1.** Pisboğaz, obur. (*Erciş –Vn.) **2.** Aç gözlü. (–Bt.)
cillemek [→ **çillenmek -1**]
cillenmek [→ **çillenmek -1**]
cilleyi [→ **cilis** (I) **-1**]
cilli (I) Cam bilya. (–Brs.)
cilli (II) **1.** Filizli. (*Afşin, *Elbistan –Mr.) **2.** Köklü. (Süle –Gm.; *Afşin, *Elbistan –Mr.)
cilli (III) Belli, gerçek. (*Çerkeş –Çkr.)
cilli (IV) Kovalamaca oyununda kale. (*Ahlat –Bt.)
cilli (V) Saçında bit yumurtası bulunan (kimse). *Hele şu saçı cilliye bak.* (Uşhum *Yusufeli –Ar.)
cilli (VI) Sıcak. (Yavuzviran *Sivrihisar –Es.)
cillik (I) [**cildir** (II)] Yırtık, eski. (Uşhum *Yusufeli –Ar.; –Kr.; Keçek *Oltu –Ezm.)
[**cildir** (II)] : (–Kr.)
cillik (II) Hasır otunun bol bulunduğu yer. (Kızılçakçak *Arpaçay, Taşburun *Iğdır –Kr.; Aha *Hasankale –Ezm.)
cillik (III) [→ **çilik** (IV)]
cillik (IV) Oyunu bırakıp çıkan. (–İç.)
cillik (V) Talaş kebabı. (İbriktepe *İpsala –Ed.)
cillik (VI) [→ **cicige**]
cillik (VII) [→ **cırcır** (I)]
cillimek [→ **cıllımak** (I) **-3**]
cilliye **1.** [→ **cilis** (I) **-1**] **2.** [→ **cilis** (I) **-4**]
cilliyen [**cipten**] Gerçekten. (*Osmancık –Çr.)
[**cipten**]: (Çukurbağ *Ermenek–Kn.)
cillop **1.** Pürüzsüz, düz. (İsmetiye –Brs.) **2.** Tertemiz. (İsmetiye –Brs.)
cilo (I) Yaprak. (Babik *Pötürge –Ml.)
cilo (II) Çete. (Oğuz *Acıpayam –Dz.)
cilo (III) Gem. (*Iğdır –Kr.)
cilotu [→ **cil** (I) **-1**]
cilov (I) [**ciloy**] Dizgin : *Atın cilovunu ġetir.* (Taşburun *Iğdır –Kr.)
[**ciloy**] : (Kızılçakçak *Arpaçay, İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
cilov (II) Ateşin alev ve parıltısı. (–Gaz.)
cilp [→ **cilis** (I) **-4**]
ciloy [→ **cilov** (I)]
cilpirli [**cılpirti**] Bir çeşit çalı. (*Kadirli –Ada.)
[**cılpirti**] : (Çakallı –Ada.)
cilte [→ **çilte** (II)]
ciltıraramak Parlamak. (Kadırga –Ist.)
ciltillemek [**ciltillenmek** (II)] Kıvılcımlanmak. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[**ciltillenmek** (II)] : (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
ciltillendirmek Kıvılcımlandırmak. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
ciltillenmek (I) Kızdırmak, öfkelendirmek. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

ciltillenmek (II) [→ **ciltillemek**]
ciltin (I) **1.** Kıvılcım. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.) **2.** Kıvılcım rengi. (Kadıçiftliği *Yalova –Ist.)
ciltin (II) [→ **cıngıl** (I)]
ciltin (III) Nazarlık, boncuk. (–Nğ.)
cilveli Gözü açık kimse. (Karaözü *Gemerek –Sv.)
cimak Kedi pençesi. (*Bozdoğan –Ay.; –Gr.)
cimara (I) Cimri. (Küçük *Zile –To.)
cimara (II) İnce ve arık. (*Taşköprü –Ks.)
cimāre Huysuz, arsız. (Sarı *Merzifon –Ama.)
cimba [→ **cibik** (I)]
cimbala Kel : *Cimbalaliğine bakmadan bir de saç taramak ister.* (*Sivrihisar –Es.)
cimbalamak [→ **cumbuldatmak**]
cimbar (I) [→ **cımbar** (I) **-1**]
cimbar (II) [→ **cımbar** (II)]
cimbar (III) [→ **çımbar**]
cimbarlamak Dövmek, dayak atmak. (*Sorgun –Yz.)
cimbaş İşe yarar, iyi hayvan. (Yapıntı *Mut –İç.)
cimin [**cibin** (II) **-3**] Tatarcık. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; –Sn.; Dereköy –Sm.; *Merzifon köyleri, –Ama.; *Taşova, *Zile –To.)
[**cibin** (II) **-3**] : (*Çumra –Kn.)
cimbek (I) Küçük bir çeşit kuş. (Mürüs *Erbaa –To.)
cimbek (II) Çok esmer : *Bizim cimbek kız Araplara benziyor. Sülalemizde kara yoktur amma.* (–Çr.)
cimbıl (I) Çarpık. (Şehitsadik –Kn.)
cimbıl (II) Çapaktan kirpiklerin yapışmış durumu. (Şehitsadık –Kn.)
cimbıldak (I) Acıma hissi olmayan. (Aşağılıca –Es.)
cimbıldak (II) [→ **cımbıldak -6**]
cimbıldak (III) Ona buna sataşan adam. (–Isp.)
cimbıldamak (I) Kavgayı kızıştırmak. (–Bo.)
cimbıldamak (II) Bağırsaklar, karın guruldamak : *Karnım cimbıldayo.* (–Ant.)
cimbıldatmak (I) [→**cımbıldatmak**(II)]
cimbıldatmak (II) [→ **cumbuldatmak**]
cimbilli [→ **çipilli**]
cimbir [→ **çımbar**]
cimbirt (I) Koyu (renk hk.). (Kemaliye *Alaşehir –Mn.)
cimbirt (II) Ağaçların yüksek dallarından meyve koparmaya yarayan ucu çatallı sırık. (–Gr.)
cimbiş (I) [**cimbit** (III), **cimbiz** (II)] Cımbız. (Tahtacı –Isp.; Yazırlı *Nazilli –Ay.; *Bünyan –Ky.)
[**cimbit** (III)] : (Taşoluk *Göksun –Mr.; *Ermenek –Kn.; *Mersin köyleri –İç.)
[**cimbiz** (II)] : (*Bor –Nğ.; –Kn.)
cimbiş (II) [→ **cımbışlı -1**]
cimbiş (III) Biraz, küçük parça. (Emircik *Çivril –Dz.)
cimbişlemek [**cimbizlemek -2**] **1.** [→ **cimciklemek**] **2.** Dürtmek, nodullamak. (İlyas *Keçiborlu –Isp.; –To.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[**cimbizlemek -2**] : (–Kn.)
cimbit (I) [→ **cinbit** (I)]
cimbit (II) [→ **cıngıl** (I)]
cimbit (III) [→ **cimbiş** (I)]
cimbit (IV) Çok atik, çevik. (–Ada.)
cimbiz (I) [→ **cimcik** (I)]
cimbiz (II) [→ **cimbiş** (I)]
cimbiz (III) Küçük bataklık. (*Gürün –Sv.)
cimbiz (IV) Kuruduktan sonra gövdesi kürdan gibi kullanılan bitki. (*Silifke –İç.)

cimbizik Çok ufak tefek. (–Ama.)

cimbizlemek 1. [→ **cimciklemek**] 2. [→ **cimbişlemek -2**]

cimbüzzük Yerli yersiz, hemen ağlayan çocuk. (Yapıntı *Mut, *Mersin –İç.)

cimcavlak Üzerinde hiç tüyü olmayan hayvan. (*Eğridir –Isp.)

cimci [→ **çimçik** (I)]

cimcik (I) [**cımbız** (II), **cımcık** (I), **cimbiz** (I), **cimcük** (II), **cimdik, cimdirik, çımçik, çımdık, çimdirik, çimzik**] Çimdik. (*Eğridir, Yassıviran, *Senirkent –Isp.; Çeltek *Yeşilova, Karamanlı *Tefenni –Brd.; Narlıdere, Honazlı, Bereketli *Tavas –Dz.; Kürcü *Demirci –Mn.; Demirkapı *Susurluk –Ba.; –Brs.; Tavşancıl *Gebze –Kc.; *Düzce –Bo.; *Bafra, Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.; –Çkr.; Karakuş *Ünye –Or.; *Maçka –Tr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; *Refahiye çevresi –Ezc.; –Sv.; –Yz.; Çayırlı *Haymana, Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Çanıllı *Ayaş –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)
[**cımbız** (II)] : (Bereketli *Tavas, *Çal –Dz.)
[**cımcık** (I)] : (*Düzce –Bo.)
[**cimbiz** (I)] : (Koraş *Ereğli –Kn.)
[**cimcük** (II)] : (Karaköy *Düzce –Bo.; *Mesudiye –Or.)
[**cimdik**] : (Ekse *Çal –Dz.; Yeniköy –Ist.; –Krş.)
[**cimdirik**] : (Ekse *Çal –Dz.)
[**çımçik**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**çımdık**] : (*Düzce –Bo.)
[**çimdirik**] : (Karahisar *Tavas –Dz.)
[**çimzik**] : (*Antakya –Hat.)

cimcik (II) [**cımıcak, cımıcık, cımıdık, cımık** (I), **cıncık** (V), **cınnacık, cimcil, cimiciḫ, cimicik, cinecik, cinicik, çınnacık, çimcik** (I), **çimdik** (I), **çimke** (III), **çimkem** (I), **çimtik, çindik** (I), **çinicik, çinke** (II)-1, **çinkem, çintem**] İki parmak ucuyla alınan miktar, tutam (toz şeyler hk.). (Sirge *Eşme –Uş.; Yakaköy *Gelendost –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; Ortaköy *Çal –Dz.; *Alaşehir –Mn.; Susurluk –Ba.; –Kü.; Tokat *Sivrihisar –Es.; *Akyazı –Sk.; İğneciler *Mudurnu, *Düzce –Bo.; *Sungurlu –Çr; –Sm.; Mürüs *Erbaa, *Artova, *Zile –To.; Uzunmusa –Or.; Düzköy *Keşap –Gr.; –Gm.; –Rz.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; Çepni *Gemerek –Sv.; Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.; –Krş.; *Bor –Nğ.; Uğurlu, Çukurbağ *Ermenek –Kn.; Karaisalı –Ada.; Yerkesik –Mğ.; Limasol –Kıbrıs)
[**cımıcak**] : (*Fethiye –Mğ.)
[**cımıcık**] : (*Dinar ve köyleri –Af.; *Keçiborlu ve köyleri –Isp.; –Brd.; –Dz. ve ilçeleri; Şerefler, *Fethiye –Mğ.)
[**cımıdık**] : (Körküler, Kumdanlı, Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
[**cımık** (I)] : (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Tefenni, *Gölhisar, *Yeşilova ve köyleri –Brd.; –Dz. ve ilçeleri; –Bo.; –Ant.; Karaçulha *Fethiye –Mğ.)
[**cıncık** (V)] : (*Erciş –Vn.; *Serik –Ant.)
[**cınnacık**] : (*Ermenek –Kn.; *Silifke –İç.)
[**cimcil**] : (*Savaştepe –Ba.)
[**cimiciḫ**] : (*Mucur –Krş.)
[**cimicik**] : (Kozan *Eşme–Uş.; Tahtacı –Isp.; Kavakköy *Çivril, *Çal –Dz.; *Torbalı köyleri –İz.; *Zile

–To.; Bağyaka *Finike –Ant.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[**cinecik**] : (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)
[**cinicik**] : (Yayla *Tefenni –Brd.)
[**çınnacık**] : (*Ereğli –Kn.)
[**çimcik** (I)] : (–Bil.; –Nğ.)
[**çimdik** (I)] : (*Edremit –Ba.; Tokat –Es.; *Erciş –Vn.; –Dy.; *Kilis –Gaz.; *Divriği –Sv.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Kn.; Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz –Krk.)
[**çimke** (III)] : (Koçhisar –Çkr.)
[**çimkem** (I)] : (–Yz.)
[**çimtik**] : (–Ky.; –Nş.)
[**çindik** (I)] : (–Sn.; Aşudu *Darende –Ml.; *Afşin –Mr.)
[**çinicik**] : (Güvere *Silifke –İç.)
[**çinke** (II) **-1**] : (Yarıkkaya *Yalvaç –Isp.; –Mr.; Mustafabeyli *Ceyhan –Ada.)
[**çinkem**] : (–Krş.)
[**çintem**] : (–Yz.)

cimcik (III) [**cimcik makanne, cimcuk, cimcik aşı, cincik makarna** (I), **cümcük, çümcük**] **1.** Ev makarnası, erişte. (–Kü.; Tavşancıl *Gebze –Kc.; *Seben –Bo.; *Safranbolu –Zn.; *Kurşunlu –Çkr.; *Merzifon –Ama.)
[**cimcik makanne**] : (*Bor –Nğ.)
[**cimcuk**] : (*Safranbolu –Zn.)
[**cincik makarna** (I)] : (*Düzce –Bo.)
[**cümcük**] : (Saray –Çkr.; *Kızılcahamam –Ank.)
[**çümcük**] : (–Ank.)
2. Yoğurtlu hamur çorbası. (Köpcek –Kü.; –Çkr.; *Merzifon –Ama.)
[**cimcik aşı**] : (–Çr.)

cimcik (IV) **1.** [→ **cımcılık**] **2.** Suyun ortası. (Sarıoba *Polatlı –Ank.)
cimcik aşı [→ **cimcik** (III) **-2**]
cimcikdikeni Böğürtlen : *Cimcik dikeni gibi arsız olma.* (*Beyşehir –Kn.)
cimciklemek [**cımcıklamak -2, cımcıklemek, cımıklamak, cıncınlamak**(II), **cimbişlemek, cimbizlemek -1, cimcimlemek, cimcirmek, cimdirmek** (I), **cimişlemek, cimmek** (II), **cümcüklemek, çımdıklamak, çimcik çalmak, çimciklemek, çimciyhlemek, çimçiklemek, çimdimek** (I)] Çimdiklemek. (Yassıviran *Senirkent, *Keçiborlu, –Isp.; Devri, *Bucak, Kozluca, Çehiz –Brd.; İshaklı *Çivril, Ekse *Çal, *Sarayköy, *Acıpayam –Dz.; *Araplı, *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Susurluk –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Kü.; Yakaköy *Sivrihisar, Bozan, –Es.; *Kandıra –Kc.; Tepe *Seben, İğneciler *Mudurnu, *Düzce, –Bo.; *Akyazı –Sk.; *Bartın –Zn.; *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; –Sm.; Zigana *Merzifon –Ama.; *Zile, *Artova –To.; *Ünye –Or.; Düzköy *Keşap –Gr.; Mağura *Maçka –Tr.; –Gm.; –Rz.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; *Oltu –Ezm.; Taşoluk *Göksun, *Elbistan, *Afşin –Mr.; Telin *Gürün, *Koyulhisar –Sv.; *Sorgun, *Boğazlayan –Yz.; Çanıllı *Ayaş, Çayırlı *Haymana –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Karaman, Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Mut, *Anamur –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; İbriktepe *İpsala –Ed.)
[**cımcıklamak -2**] : (*Düzce –Bo.)
[**cımcıklemek**] : (*Kangal –Sv.)
[**cımıklamak**] : (*Çal –Dz.; –Rz.)
[**cıncıklamak** (II)] : (–Ist.)

[**cimbişlemek -1**] : (İlyas *Keçiborlu –Isp.; Bulkaz *Çivril, Bekilli *Çal –Dz.; Kerem *Burhaniye –Ba.)
[**cimbizlemek -1**] : (Örkenez *Yalvaç –Isp.; –Kn.)
[**cimcimlemek**] : (–Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; –Nş.)
[**cimcirmek**] : (Atabey –Isp.; –Brd.; Yukarıseyit *Çal –Dz.; Pelitköy *Edremit –Ba.)
[**cimdirmek** (I)] : (Bulkaz *Çivril –Dz.; *Susurluk –Ba.; –Bo.; –Ist.; *Karaman –Kn.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.)
[**cimişlemek** : (İğdir *Çivril –Dz.)
[**cimmek** (II)] : (*Ünye –Or.)
[**cümcüklemek**] : (Genek –Çkr.)
[**çımdıklamak**] : (*Düzce –Bo.)
[**çimcik çalmak**] : (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
[**çimciklemek**] : (*Akhisar ve köyleri –Mn.; Ersis *Yusufeli –Ar.)
[**çimciyhlemek**] : (*Iğdır –Kr.)
[**çimçiklemek**] : (Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)
[**çimdimek** (I)] : (*Düzce –Bo.)

cimcik makanne [→ **cimcik** (III) **-1**]
cimcik oyunu [→ **cimcim** (III)]
cimcik yemek Öldürmek : *İnsanı kızdırma. Sonra cimcik yerim.* (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
cimcil [→ **cimcik** (II)]
cimcilik [→ **cımcılık**]
cimcim (I) [→ **cimcim arısı**]
cimcim (II) [→ **cimeker**]
cimcim (III) [**cimcik oyunu**] Çocukların ellerini üstüste koyarak oynadıkları bir çeşit oyun. (*Mesudiye köyleri –Or.; Nefsiishaklı, *Görele –Gr ; –Sv.; Kadıköy *Saray –Tk.)
[**cimcik oyunu**] : (*Kelkit –Gm.)
cimcima [→ **cimcime** (I)]
cimcim arısı [**cimcim** (I)] Sarı renkte yabanî arı. (Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**cimcim** (I)] : (Kocayatak *Serik –Ant.)
cimcim cıltramak Pırıl pırıl parlamak. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
cimcime (I) [**cimcima, cimcime kuması, cimcirik** (I), **cimik, cimiri, cincik** (II), **cindik, çinçiri**] **1.** Ufak tefek. (*Üsküdar –Ist.; *Kurşunlu –Çkr.; –Ezm.; –Krş.; –Nş.)
[**cimcima**] : (–Mn.)
[**cimcime kuması**] : (Kesme *Divriği –Sv.)
[**cimcirik** (I)] : (Yeniköy, Sarıyer –Ist.; İrişli, Bayburt, *Sarıkamış –Kr.)
[**cimik**] : (Ortaköy *Çal –Dz.; Karaözü *Gemerek –Sv.; Bağyaka *Finike –Ant.)
[**cimiri**] : (–Mğ.)
[**cincik** (II)] : (*Cide –Ks.; Karahisar *İncesu –Ky.)
[**cindik**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.; –Ank.)
[**çinçiri**] : (İsmetiye –Brs.)
2. Ufak tefek güzel kadın. (–Çr.; *Sorgun –Yz.) **3.** Becerikli, konuşkan, akıllı, ufak tefek kadın. (–El.) **4.** Kavgacı. (Akçaköy *Yeşilova –Brd.) **5.** Kötü kalpli. (Akçaköy *Yeşilova –Brd.)
cimcime (II) Körpe, yavru. (Bayat *Emirdağ –Af.)
cimcime (III) Cımbız. (–Tr.)
cimcime (IV) [**cımcime** (I) **-2**] Cin mısırı. (*Kandıra –Kc.; *Gerze –Sn.)
[**cımcime** (I) **-2**] : (*Gerze –Sn.)
cimcime (V) Üstü çok açık terlik. (*Çal –Dz.)
cimcime kuması [→ **cimcime** (I) **-1**]

cimcimelik [**cimcimeliyh**] Bataklık. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**cimcimeliyh**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
cimcimeliyh [→ **cimcimelik**]
cimcim etmek (I) [→ **çimdirmek** (I)]
cimcim etmek (II) Az yoğurttan yağ çıkarmak. (Güney *Araç –Ks.)
cimcim ettirmek Gözlerini sık sık açıp kapamak. (Karakuş *Ünye –Or.)
cimcimlemek [→ **cimciklemek**]
cimcinmek [→ **çimdinmek**]
cimcirik (I) [→ **cimcime** (I) **-1**]
cimcirik (II) Açıkgöz. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
cimcirmek [→ **cimciklemek**]
cimcort İri damla. (–Çr.; *Çarşamba –Sm.)
cimcuk [→ **cimcik** (III)]
cimcük (I) Tatar böreği. (*Boyabat –Sn.)
cimcük (II) [→ **cimcik** (I)]
cimdallı (I) Hareketli bir kadın oyunu. (*Merzifon –Ama.)
cimdallı (II) Bindallıya benzer bir çeşit kadın elbiselik kumaşı. (*Merzifon –Ama.)
cimdik [→ **cimcik** (I)]
cimdinmek [→ **çimdinmek**]
cimdirik [→ **cimcik** (I)]
cimdirmek (I) [→ **cimciklemek**].
cimdirmek (II) **1.** [→ **çimdirmek** (I)] **2.** Üzerine su serpmek. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
cimecik [→ **çimecek**]
cimek (I) Tohumdan yetiştirilen çim. (–Ank.)
cimek (II) Çok küçük şey. (–Sm.)
cimeker [**cimcim** (II), **cimete** (V), **cimpri, çimete** (II)] Cimri. (Keskin –Es.; –Mn.)
[**cimcim** (II)] : (*Nazilli –Ay.)
[**cimete** (V)] : (*Mut –İç.)
[**cimpri**] : (Kadıköy *Saray –Tk.)
[**çimete** (II)] : (Meydan *Mut –İç.)
cimem Buğday sapından yapılmış tabak: *Cimemde incir, ceviz var. Getir de yiyelim.* (*Antakya –Hat.)
-cimen İsimden sıfat yapan ek: *İşcimen.* (–Krş.)
cimeş [→ **çimeş**]
cimet [→ **cimete** (II)]
cimete (I) [**cimile** (II), **cimite** (II)] **1.** Kötü tütün. (*Senirkent –Isp; Devri *Bucak –Brd.) **2.** Tütünün alt yaprağı. (–Kn.)
[**cimile** (II)] : (*Milas –Mğ.)
[**cimite** (II)] : (Rami –Ist.; *Milas –Mğ.)
cimete (II) [**cimet**] Gürültü, kavga. (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)
[**cimet**] : (*Ermenek –Kn.)
cimete (III) [→ **cücük** (I) **-4**]
cimete (IV) Bencil. (*Mut köyleri –İç.)
cimete (V) [→ **cimeker**]
cimete (VI) Örülmüş saç. (Karaköy (*Fethiye –Mğ.)
cimete (VII) [**çimete** (I)] İçlenmiş lahana. (Karaköy *Fethiye –Mğ.)
[**çimete** (I)] : (*Bodrum –Mğ.)
cimeteci Alış verişte çok inceleyen (kimse). (Mençek *Ermenek –Kn.)
cimi [→ **çiğin -1**]
cimiciğ [→ **cimcik** (II)]
cimicik [→ **cimcik** (II)]
cimider Tutumlu. (*Milas –Mğ.)
cimik [→ **cimcime** (I) **-1**]
cimil (I) Cılız çocuk. (*Yalvaç –Isp.)
cimil (II) [**cimili, cimili ördek**] Ördeğe benzer güzel, renkli sukuşu. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)
[**cimili**] : (İlyas *Keçiborlu –Isp.)
[**cimili ördek**] : (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.)

cimil (III) Sarı ve killi toprak. (*Andırın –Mr.)

cimile (I) [**cimille, çemille, çemilli**] Semizotu. (*Ereğli –Kn.)
[**cimille**] : (*Ereğli –Kn.)
[**çemille**] : (*Ereğli –Kn.)
[**çemilli**] : (*Ereğli –Kn.)

cimile (II) [→ **cimete** (I) **-2**]

cimili [→ **cimil** (II)]

cimili ördek [→ **cimil** (II)]

cimille [→ **cimile** (I)]

cimilleşmek [→ **çımkışmak** (I) **-1**]

cimin [→ **cibin** (I) **-3**]

ciminlik [→ **cibindirik** (I)]

ciminnik (I) [→ **cibinlik**]

cibinnik (II) Gelin başörtüsü. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

cimiri [→ **cimcime** (I) **-1**]

cimirik Karamsar. (Kınık *Fethiye –Mğ.)

cimirsemek Buluğa ermiş erkek çocuk aşırı hareket etmek. (Karaçay aşireti *Acıpayam –Dz.)

cimiş [→ **cimiz** (II)]

cimiş cimiş Yaranın zonklamasını anlatır. (–Çr.; *Elbistan, *Afşin –Mr.)

cimiş cimiş olmak [→ **çımkışmak** (I) **-2**]

cimişlemek [→ **cimciklemek**]

cimit (I) **1.** Keten tohumu. (–Brs.; *Taşköprü –Ks.; *Çerkeş –Çkr.) **2.** Keten tohumundan yapılmış hayvan yemi. (*İnebolu –Ks.)

cimit (II) Fındık ve ceviz içi. (*Ünye –Or.)

cimit (III) Yanmış insan dışkısı. (–Ur.)

cimite (I) Cezve. (*Karacasu –Ay.)

cimite (II) [→ **cimete** (I) **-2**]

cimite (III) [→ **cıngıl** (I)]

cimitirlenmek Buruşmak. (meyve kabukları hk.) (–Bt.)

cimitli Hala. (–Mğ.)

cimiz (I) [**cımız** (II), **cimizik**] **1.** Erkek isteyen dişi deve. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Eskioba *Tire –İz.; İğdecik, Sancaklıboz –Mn.; –Ada.; –İç. köyleri.)
[**cımız** (II)] : (–Gaz.) **2.** Erkeğe düşkün kadın. (Homa *Çivril –Dz.; *Göksun –Mr.; Yeniköy *Ereğli –Kn.; –Ada.) **3.** İsterik. (*Eskifoça –İz.; –Ada.)
[**cimizik**] : (Kınık *Fethiye –Mğ.)

cimiz (II) [**cimiş**] **1.** Sulu toprak. (Bozhüyük *Göksun, Önsen, Kerker *Afşin, *Elbistan, Bertiz –Mr.; –Ada.)
[**cimiş**] : (*Afşin, *Elbistan –Mr.) **2.** Yaşlık, yaş. (Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

cimiz (III) Yapışkan : *Şu kağıt cimizdir*. (Çakıllı –Ada.)

cimiz (IV) Minik, küçük. (–Çr.; Düzköy *Keşap –Gr.)

cimizik [→ **cimiz** (I) **-3**]

cimizimek Dişi, erkek istemek. (Uluköy *Tavas –Dz.; Hayta aşireti –Ant.)

cimke (I) Kıvılcım. (*Yalvaç köyleri, *Gelendost, Sarıidris *Karaağaç –Isp.)

cimke (II) Küçük yonga. (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

cimke (III) **1.** Nokta. (–Sm.) **2.** Küçük çıkıntı, kabarcık. (–Sm.)

cimkirme Tilki sesi. (Kızılcaören –Kü.)

cimlā (I) [**cimlās, cimre**] Göz çapağı. (Zanha *Maçka –Tr.)
[**cimlās**] : (Anaraş *Sürmene –Tr.)
[**cimre**] : (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

cimlā (II) Başı şemsiye şeklinde olmayan mantar. (Utav *Yusufeli –Ar.)

cimlās [→ **cimlā** (I)]
cimmek (I) [→ **çimmek** (I)]
cimmek (II) [→ **cimciklemek**]
cimmisir [→ **cindarı**]
cimnik [→ **cibinlik**]
cimper olmak [**cımpır olmak**] Çok kızmak, öfkelenmek. (Tavşancıl *Gebze –Kc.)
[**cımpır olmak**] : (*Ezine –Çkl.)
cimpir Çabuk kızan. (Yeşilyurt *Keçiborlu –Isp.)
cimpir etmek Kızdırmak. (*Karacasu –Ay.)
cimpirik Kuruntulu, vesveseli. (Karaoğlan *Mustafa Kemal Paşa –Brs.)
cimpri [→ **cimeker**]
cimre [→ **cimlā** (I)]
cimri (I) 1. Genç ve bilgisiz. (–Krş.)
2. Görgüsüz. (*Tavas –Dz.)
cimri (II) Gelişmemiş, büyümemiş. (Kemer –Mğ.)
cimri (III) Atılgan, yaramaz. (*Gürün –Sv.)
cimri (IV) Fakir. (*Uluborlu –Isp.)
cimri (V) Tüysüz, çıplak. (*Uluborlu –Isp.; *Ula –Mğ.)
cimri (VI) İri yapılı bir cins tavuk. (Yerkesik –Mğ.)
cin (I)[**cinek** (III)] Küçücük, minimini. (*Beşiktaş –Ist.; Burunkaya *Devrek, Aliköy *Çaycuma –Zn.; *İnebolu –Ks.; Ziyere –Ama.; Ersis *Yusufeli –Ar.; *Refahiye –Ezc.; *Boğazlayan –Yz.)
[**cinek** (III)]: (İcilli *Bulancak –Gr.)
cin (II) Tavla zarı. (Şalcı *Şavşat –Ar.; *Ayaş, Bukeler *Kızılcahamam –Ank.)
cin (III) Okka : *Beş cin elma sattım.* (*Mersin –İç.)
cin (IV) [**cindilik** (I)] En son, yüksek nokta: *Dağın cin tepesine çıktım.* (–Ks.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; *Beypazarı –Ank.)
[**cindilik** (I)] : (*Tosya –Ks.)
cin (V) İdare lambası : *Cini al da ahırdaki hayvanlara yem ver.* (*Mecitözü –Çr.)
cin (VI) Salyangoz. (Alpı –Ada.)
cin (VII) Kuvvetli (kimse). (Ekse *Çal –Dz.)
cinah Küçük çocukların saçına takılan ufak altın. (Kerkük)
cinahatsız [**cinak** (III)] Normal insanın beğenmediği, sevmediği şeyleri seven adam, cinsî sapık. (*Eğridir –Isp.)
[**cinak** (III)] : (–Gaz.)
cinak (I) Arı kovanlarındaki pislik. (–Brd.)
cinak (II) Köprü kemeri. (Beyazıt *Iğdır –Kr.)
cinak (III) [→ **cinahatsız**]
cinakça Süs boncuğu. (Bayburt –Kr.)
cinar [→ **çinedir**]
cinarabası [**cinatı**] Bisiklet. (–Çr.; –Çkr.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; *Arapkir, *Darende –Ml.; Kaşköyü, Çepni *Gemerek, *Gürün –Sv.; Sarıhamzalı, Ocaklı *Sorgun, *Çayıralan köyleri –Yz.; Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; –Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Kozan –Ada.)
[**cinatı**] : (*Elbistan, Çardak *Afşin –Mr.; –Ada.)
cinas [→ **cinaz** (I) **-1**]
cinas çıkarmak Arabozuculuk yapmak. (*Bor –Nğ.)
cinatı [→ **cinarabası**]
cinatına binmek Sinirlenmek, kızmak. (–Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Gürün –Sv.)
cinaynası (I) Süs olarak kullanılan parlak top. (–Sm.)

cinaynası (II) Dış bükey ayna. (–Sm.)

cinaz (I) [**cinas**] **1.** Kavga, gürültü. (*Çal –Dz.; *Kozan –Ada.)
[**cinas**] : (–Nğ.)
2. [→ **cınaz**]

cinaz (II) Cılız. (*Gelibolu –Çkl.; İğneciler *Mudurnu –Bo.)

cinbaş (I) Çabuk yürüyen at. (*Gürün, *Kangal –Sv.)

cinbaş (II) **1.** Zeki, uyanık. (*Kangal –Sv.; –Nğ.; *Elmalı –Ant.) **2.** Şiret, aksi. (Şeref *Yatağan –Mğ.)

cinbat ellemek [**cinbat ellemeyh**] Saklamak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**cinbat ellemeyh**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

cinbat ellemeyh [→ **cinbat ellemek**]

cinbaz Dokuyucuların çizgi çizmekte kullandıkları cetvele benzer demir. (*Lapseki –Çkl.)

cinber [→ **çımbar**]

cinbıldamaḫ Çalkalanmak. (*Boyabat –Sn.)

cinbi [→ **cıngıl** (I)]

cinbiberi Süs biberi. (Bağyaka *Finike –Ant.)

cinbik Ateş ocağı. (*Beşiktaş –Ist.)

cinbil **1.** Benekli, noktalı. (Karakuş *Ünye –Or.) **2.** Renkli. (Karakuş *Ünye –Or.)

cinbilli Çapaklı. (–Kn.)

cinbit (I) [**cimbit** (I)] Yemek çatalı. (Kuzköy *Bucak –Brd.; Bağyaka, Çavdır *Finike –Ant.)
[**cimbit** (I)] : (–Ant. ve ilçeleri.)

cinbit (II) [→ **cirbit**]

cinbit (III) Ev, ahır damlarına çakılan uzun ince ağaç. (Engiz *Bafra –Sm.)

cinbüzüḫ **1.** [→ **cinbüzük -1**] **2.** [→ **cinbüzük -2**]

cinbüzük [**cinbüzüḫ -1, 2; cinbüzzük**] **1.** Sinirli, öfkeli. (Kerem *Burhaniye –Ba.; *Kurşunlu –Çkr.; –Mr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Fethiye –Mğ.)
[**cinbüzüḫ -1**] : (*Boyabat –Sn.)
2. Çok ağlayan çocuk. (*Koyulhisar –Sv.)
[**cinbüzüḫ -2**] : (*Boyabat –Sn.)
[**cinbüzzük**] : (–İç.)
3. Küçük yapılı olan becerikli çocuk. (–Çr.)

cinbüzzük [→ **cinbüzük -2**]

cincalamaz Çok küçük parça, zerre. (*Nallıhan, Ortabereket *Ayaş –Ank.)

cincalap (I) Diri, canlı. (*Elbistan –Mr.)

cincalap (II) [→ **çınçavat**]

cincan Topla oynanan bir çeşit çocuk oyunu. (Ziyere –Ama.)

cincar [**cımcar, cıncar, çinçar**] Isırgan otu. (Çayağzı *Şavşat, Bağlıca *Ardanuç, Uşhum *Yusufeli –Ar.; *Ardahan, *Sarıkamış köyleri, Cala *Çıldır –Kr.)
[**cımcar**] : (*Yusufeli –Ar.)
[**cıncar**] : (Zara –Ama.; Veliköy *Şavşat –Ar.)
[**çinçar**] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)

cincavat [→ **çinçavat**]

cincele İyi cins mantar. (Himmetoğlu –Zn.)

cincevik İnce, narin. (*İnebolu –Ks.)

cincığ [→ **cıcık** (I) **-2**]

cincıvıt [→ **cincifeli**]

cinci (I) [**cindar -1, 2, 3; cinderen**] **1.** Cinleri toplayıp konuşan, geleceğe dair bilgiler ortaya atan adam. (Akyaka –Brd.; Bekilli *Çal –Dz.; Kürre, Demirkapı *Susurluk –Ba.; –Rz.)

[cindar -1]: (*Kelkit –Gm.; Ersis *Yusufeli –Ar.; *Refahiye –Ezc.; *Gürün –Sv.)

[cinderen]: (Küçükisa *Zile –To.)

2. Büyücü, üfürükçü. (Fili *Biga –Çkl.; –Tr.; –Gm.; –Rz.; *Bor –Nğ.; –İç.)

[cindar -2]: (*Ağın, *Keban –El.)

3. Falcı. (Burunkaya, Aliköy *Çaycuma –Zn.; Zile *Mesudiye –Or.)

[cindar -3]: (Yavuz *Şavşat –Ar.; *Elbistan, *Afşin –Mr.)

cinci (II) [**cincibir** (II)] **1.** Cam, porselen, kristal bilya. (*Sütcüler –Isp.; Karamanlı *Tefenni –Brd.; Çıtak *Çivril –Dz.)

[cincibir (II)]: (*Alaşehir –Mn.)

2. Cam parçası. (İğdir *Çivril –Dz.)

cinci armudu Kışın olgunlaşan, sarı renkli ve dayanıklı bir çeşit armut. (–Gm.)

cincibir (I) [**cincibre**] Gazoz. (*Bayındır –İz.; *Turgutlu –Mn.; –Ist.)

[cincibre]: (Kaçarlı aşireti –Ay.)

cincibir (II) [→ **cinci** (II) **-1**]

cincibir (III) Zıpzıp. (*Akhisar –Mn.)

cincibre [→ **cincibir** (I)]

cincife üzümü Kırmızı, küçük taneli, şarap yapmakta kullanılan bir çeşit üzüm. (Dereköy –To.)

cincifeli [**cincıvıt, cindilli**] Kötü huylu, sinirli. (*Yıldızeli –Sv.)

[cincıvıt]: (*Sivrihisar –Es.)

[cindilli]: (Karaözü *Gemerek –Sv.)

cincih Taranmamış, dağınık saç. (Kerkük)

cinciḫli [→ **cıcıklı**]

cincik (I) **1.** [→ **cıncık** (I) **-1**] **2.** [→ **cıncık** (I) **-2**]

cincik (II) [→ **cimcime** (I) **-1**]

cincik (III) Ziynet eşyası. (Çeltek *Yeşilova –Brd.; –Çkl.; *İskilip –Çr.; –Ur.)

cincik makarna (I) [→ **cimcik** (III) **-1**]

cincik makarna (II) Bir çocuk oyunu. (*Düzce –Bo.)

cincil (I) En yüksek yer. (Karabüzey *Araç –Ks.)

cincil (II) Yeni yürüyen çocuğun ayağına takdıkları halka. (Kerkük)

cincil (III) Bir cins kuş. (*Sütcüler –Isp.)

cincila Nice nice (anlamında kullanılır.) (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

cincile İyi cins mantar. (Berk, İğneciler *Mudurnu, *Düzce –Bo.; –Ist.; Karlı *Gerze –Sn.; *Lerdüğe –Sm.; –Tr.; Peçenek, Gürcü *Kızılcahamam –Ank.)

cincilemek Tahılların arasında karışmış çöpleri el yordamıyla ayırmak. (Kerkük)

cincilik Sihirbazlık. (*Bor –Nğ.)

cincin [→ **cırcır** (I)]

cincirak Atlıkarınca. (Limasol –Kıbrıs)

cincoflu [→ **cofcoflu**]

cincoloz [→ **cincüvez**]

cincombalak gitmek Takla atmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

cincon Topla oynanan bir çocuk oyunu. (–Ama.)

cincoñlu [→ **cofcoflu**]

cincüvez [**cincoloz**] Çok küçük hayvan veya insan. (Hacıkadı –Zn.)

[cincoloz]: (Sarıoba *Polatlı –Ank.)

cin çalığı Çarpık yürüyen adam. (–Yz.)

cin çalmak Cin çarpmak, bir tarafına inme inmek. (*Antakya –Hat.)

cin çarpması Sara hastalığı. (*Gürün –Sv.)

cinçavat Mızıkçı. (–Ist.)

cinçgal [→ **çıngı** (I)]
cinçırası Birden parlayıp sönen hayalî ışık. (Bahçeli *Bor –Nğ.)
cinçik [→ **çince** (I)]
cindal (I) Kedi yavrusu. (Çayağzı *Şavşat –Ar.; *Ardahan ve çevresi –Kr.; Karaözü *Gemerek, *Şarkışla –Sv.)
cindal (II) [**cindalı**] Ağacın en yüksek ve ince dalı. (*Düzce –Bo.; Aşudu *Darende –Ml.; *Divriği –Sv; *Bünyan –Ky.; Karataş *Aksaray –Nğ.)
[**cindalı**] : (–Ml.)
cindal (III) Omuz başı. (–Ant.)
cindalak Terbiyesiz, geveze. (*Çerkeş –Çkr.)
cindalı [→ **cindal** (II)]
cindar 1. [→ **cinci** (I) **-1**] 2. [→ **cinci** (I) **-2**] 3. [→ **cinci** (I) **-3**]
cindarı [**cimmisir, cinmisiri**] Kolay patlatılan, taneleri küçük ve sivri olan mısır. (Bekilli *Çal –Dz.; *Ermenek –Kn.; *Fethiye –Mğ.)
[**cimmisir**] : (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
[**cinmisiri**] : (*Keçiborlu –Isp.; *Bor –Nğ.)
cindarlamak Pazarlık etmek. (Yılanlı *Eğridir –Isp.)
cinde Eski yamalı şey. (*Ahlat –Bt.; Kerkük)
cindeğişî [**cindeyişiğiş**] Cılız. (İrişli, Bayburt, *Sarıkamış –Kr.)
[**cindeyişiğiş**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
cindepe [→ **cindoruk**]
cinderen [→ **cinci** (I) **-1**]
cindermek Üfürükle cinleri bir araya toplamak. (İshaklı *Çivril, *Çal –Dz.)
cindeyişiğiş [→ **cindeğişi**]
cindi Küçük şey. (Amasra *Bartın –Zn.)
cindik [→ **cimcime** (I) **-1**]
cindiklemek Ağacı küçük küçük yontmak. (Pirlerkondu –Kn.)
cindili 1. Çok akıllı ve yaramaz. (çocuklar hk.). (Ekse *Çal –Dz.; –Tr.; Ersis *Yusufeli –Ar.; –Ezc.)
cindilik (I) [→ **cin** (IV)]
cindilik (II) İnce yapılı. (*Niksar –To.)
cindilli [→ **cincifeli**]
cindire (I) [**cindoru**] Kurnaz. (Armutlu *Gölköy –Or.)
[**cindoru**] : (*Divriği –Sv.)
cindire (II) [**cindoma**] Küçük. (Armutlu *Gölköy –Or.)
[**cindoma**] : (Mencilis *Keşap –Gr.)
cindirmek Ruhen etki yapılarak uysallaştırmak. (*Bor –Nğ.)
cindoma [→ **cindire** (II)]
cindoru [→ **cindire** (I)]
cindoruḫ [→ **cindoruk**]
cindoruk [**cindepe, cindoruḫ, cingara** (II), **cingola, cingora, cinkorik, cintepesi.**] En yüksek yer. (*Sivrihisar –Es.; *Düzce –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; Karakuş *Ünye –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Krş.)
[**cindepe**] : (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
[**cindoruḫ**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**cingara** (II)] : (–Ist.; –Ezc.)
[**cingola**] : (Cenciğe –Ezc.)
[**cingora**] : (–Ezc.)
[**cinkorik**] : (–Kr.)
[**cintepesi**] : (Tavşancıl *Gebze–Kc; İğneciler *Mudurnu –Bo.)
cindüdük Söğüt dalından yapılan ince sesli düdük. (–Ank.)
cine (I) [→ **çıngı** (I)]
cine (II) [→ **çiğin -1**]
cinecik [→ **cimcik** (II)]

ciñek (I) [**cinek otu, civek** (VII), **ciyek, ciynak** (IV)] Mısır tarlalarında biten, yaprakları buğday yaprağına benzeyen bir çeşit ot. (Hacıahmet *Düzce –Bo.; *Akyazı –Sk.; *Kargı –Ks.; *Gerze köyleri –Sn.; *Çarşamba –Sm.; Ulubey, Karakuş *Ünye –Or.)

[**cinek otu**]: (Mürüs *Erbaa –To.)

[**civek** (VII)]: (Ağaköy *Düzce –Bo.)

[**ciyek**]: (Hacıahmet *Düzce –Bo.)

[**ciynak** (IV)]: (*Kurşunlu –Çkr.)

cinek (II) Ceviz içinin dörtte bir parçası. (Gürsökü *Ayancık –Sn.)

cinek (III) [→ **cin** (I)]

cinek (IV) Bağ duvarlarının üzerine vurulan sıva. (Hafızlı –Ezc.)

cinek otu [→ **cinek** (I)]

cinel Yük hayvanlarına bağlamakta kullanılan halat şeklindeki yaşağaçtan yapılmış bağ. (*Ardahan –Kr.)

cinevi [→ **çimecek**]

cineviz (I) [**cinibiz** (I), **cinibüzük, cinivit, ciniviz** (II)] Kısa boylu fakat çok akıllı adam. (–Ks.; –Gaz.; *Göksun –Mr.; –Krş.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

cineviz (II) Köse. (Kadıköy *Saray –Tk.)

cinevüz aḫıllı İnce görüşlü, her şeyi bilen adam. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cineya [→ **çineya**]

cinez [→ **çinçe**]

cinfikir Uyanık, akıllı. (Başmakçı *Dinar –Af.; Yassıviran *Senirkent –Isp.; Kızılköy –To.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

cingan (I) [**cıngan-1, cıngana** (I), **cingen** (I) **-1, cingit** (I), **cinğit** (II), **cinka** (I) **-1, çingit**] Çingene. (*Sivrihisar –Es.; *Düzce –Bo.; Burgaz –Ist.; *Bartın –Zn.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; Şehli –Gr.; –Gaz.; Karaözü *Gemerek –Sv.; *Sorgun –Yz.; Hasanoğlan –Ank.)

[**cıngan-1**]: (Akçeşehir –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.)

[**cıngana** (I)]: (Meydancık *Şavşat –Ar.)

[**cingen** (I) **-1**]: (Sücüllü *Yalvaç, *Keçiborlu –Isp.; Kuşbaba *Bucak –Brd.; –Mn.; *Edremit –Ba.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Bor –Nğ.)

[**cingit** (I)]: (*Boyabat –Sn.; *Kavak –Sm.; *Merzifon –Ama.)

[**cinğit** (II)]: (–Çr.)

[**cinka** (I) **-1**]: (*Şavşat –Ar.)

[**çingit**]: (–Ks.; *İskilip –Çr.; *Vezirköprü –Sm.; –Ama.; *Zile –To.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

cingan (II) [**cingen** (II), **cingene** (I), **ciniviz** (III)] Cimri. (*Düzce –Bo.; –Yz.)

[**cingen** (II)]: (*Eğridir –Isp.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; –Ba.)

[**cingene** (I)]: (*Iğdır –Kr.; *Kemaliye –Ezc.; *Erciş –Vn.)

[**ciniviz** (III)]: (Dodunga *Artova –To.)

cingan mıhı Kunduracıların, elek yapanların kullandıkları çeşitli boyda çivi. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

cingar [→ **cıngar**]

cingara (I) Simsiyah. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)

cingara (II) [→ **cindoruk**]

cingar çıkarmak Bir işi bozmaya çalışmak. (Abdurrahmanlar *Serik –Ant.)

cingaz (I) Küçük lamba. (*Bartın –Zn)

cingaz (II) [→ **cıngar**]
cinge (I) [→ **çıngı** (I)]
cinge (II) [→ **çinçe**]
cingek Bir çeşit tarla kuşu. (Çomaklı *Korkuteli –Ant.)
ciñgen (I) [→ **cingan** (I)]
cingen (II) [→ **cingan** (II)]
ciñgen (III) Hindi altına konan tavuk yumurtalarından çıkarak hindi ile gezen tavuk civcivi. (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)
cingen ceba Kötü niyetli yabancı (hk.). (Hamzabali *Bozdoğan –Ay.)
cingencik 1. İspinoz. (–Ba.) 2. [→ **çinçe -1**]
cingen dikeni Dikenli bir çeşit ağaç. (Kızılca *Artova –To.)
cingene 1. [→ **cingan** (II)] 2. Görgüsüz : *Cingene kimin ne yapıyorsun.* (Taşburun *Iğdır –Kr.)
cingey [→ **çinçe**]
cingez [→ **çinçe**]
cingıbet [→ **cıngar**]
cingırak [→ **cıngıraḫ**]
cingıldak [→ **cıngıldak**]
cingi (I) [→ **çıngı** (I)]
cingi (II) [**cingitaş**] Sert taş, granit. (–Ba.; –Ist.; *Boğazlayan –Yz.; *Bünyan –Ky.; *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.)
[**cingitaş**] : (–Ky. köyleri)
cingi (III) Küçük piliç. (Belevi –Dz.; *Balya –Ba.; *Bor –Nğ.)
cingi cingi olmak Altalta üstüste döğüşmek. (*Mut –İç.)
cingil (I) [→ **cıngıl** (I)]
cingil (II) Burundan damlayan su. (Sofular *Eğridir –Isp.; Karanıdere, *Şerefli koçhisar, Çanıllı *Ayaş, Çalış *Haymana –Ank.; *Bor –Nğ.; *Karaman –Kn.)
cingil (III) [→ **cıngıl** (II)]
cingil (IV) [→ **çingil** (II)]
cingil (V) Takla. (Kadıköy *Saray –Tk.)
cingil (VI) İp çilesi. (*Bor –Nğ.)
cingil baş yapmak [→ **cingilmek -1**]
cingildek Şımarık. (Kuşbaba *Bucak –Brd.)
cingildemek Şımarmak. (Bağyaka, Çavdır *Finike –Ant.)
cingil kadife Bir çeşit kadife çiçeği. (*Bor –Nğ.)
cingilli (I) [**cingit** (III), **çingilli** (II)] Sığırların arkasında gezip onların yiyeceğini toplayan, beyaz, siyah ve sarı renkli küçük bir kuş: *Cingillinin eti az olur.* (Sürez *Bozdoğan –Ay.)
[**cingit** (III)] : (İlyas *Keçiborlu –Isp.; Navlu *Yeşilova –Brd.)
[**çingilli** (II)] : (Sürez *Bozdoğan –Ay.)
cingilli (II) Çok soğuk: *Cingilli kış.* (–Ezm.)
cingilli (III) Burnunun ucunda sürekli su bulunan adam. (*Bor –Nğ.)
cingilli (IV) Saça takılan altın ve gümüş paralar. (Lağus –Isp.)
cingilmek [**cingilbaş yapmak, cingi vermek**] 1. Takla atmak. (Hezergrat *Keçiborlu –Isp.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)
[**cingil baş yapmak**] : (Yeşilyurt *Keçiborlu –Isp.)
[**cingi vermek**] : (Gölcük *Bayramiç –Çkl.)
2. Yıkılmak: *Destiyi iyi koy da cingilmesin.* (Yumurcaklı *Mustafa Kemal Paşa –Brs.) 3. Ayağın takılmasiyle yuvarlanmak. (–Ed.; Ça-

vuşköy *Babaeski –Krk.; Karamehmet *Çorlu –Tk.)

cingir [→ **çingir** (I)]

cingirdemek (I) [**cinimak**] Ağlamak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

[**cinimak**] : (Dodurga –Ank.)

cingirdemek (II) Parlamak. (*Bor –Ng.)

cingirik Kuyu çıkrığı. (*Hatip –Kn.)

cingirt 1. Öküzle ağaç çekmeye yarayan halkalı demir araç. (Sarıca *Gölköy, Kuzköy *Ünye –Or.) 2. Asma kilidin takılması için kapıya çakılan demir halka. (Tavara *Reşadiye –To.)

cingiş Deve dikeni. (–Ist.)

cingit (I) [→ **cingan** (I)]

cingit (II) Açıkgöz. (*Refahiye –Ezc.)

cingit (III) [→ **cingilli** (I)]

cingitaş [→ **cingi** (II)]

cingi vermek [→ **cingilmek -1**]

cingola [→ **cindoruk**]

cingop Maşrapa. (–Kn.)

cingora [→ **cindoruk**]

cingoz 1. Açık göz, akıllı. (Çayağzı *Şavşat –Ar.) 2. Titiz. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

cingöz (I) Bilgili, kültürlü. (Aşağılıca –Es.)

cingöz (II) İnce, zayıf. (Çepni *Gemerek –Sv.)

cingözlü Küçük gözlü. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

cinğit (I) Arsız, utanmaz. (–Çr.)

cinğit (II) [→ **cingan** (I)]

cini (I) [**çini** (III)] Bakır tabak. (Armutlu *Gölköy –Or.)

[**çini** (III)] : (Akdoğan *Kızılcahamam –Ank.)

cini (II) [**çini** (II) **-1**] 1. Madenî çorap şişi, mil. (Çamlıbel *Artova, *Turhal –To.; Şehli, Piraziz –Gr.) [**çini** (II) **-1**] : (Bayramören *Kurşunlu, *Ilgaz –Çkr.)

2. İp eğirmeye yarayan demir veya ağaç aygıt. (Zile *Mesudiye –Or.)

cini (III) 1. Bir parça. (*İnebolu –Ks.; *Bafra –Sm.) 2. Bir diş: *Bir cini sarmısak, bir cini mısır.* (–Sn.; –Ama.)

cini (IV) Tahta perdenin direkleri. (–Ist.)

cinibiz (I) [→ **cineviz** (I)]

cinibiz (II) Ufak, yeşil küçük bir bir cins fasulye. (Hortma *Acıpayam –Dz.)

cinibiz (III) [→ **cınıbız**]

cinibüzük [→ **cineviz** (I)]

cinicik [→ **cimcik** (II)]

cini coşitmek İçinden gelmek, hevese kapılmak. (*Bor –Ng.)

cini düşmek 1. İş güç edinmek. (*Bor –Ng.) 2. Hiç durmaksızın uğraşmak. (*Bor –Ng.)

cini gızmak Çok kızmak, sinirlenmek. (–Bo.; –Es.; *Bor –Ng.)

cinigöz Gök renkli göz. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

cinik (I) 1. Küçük hıyar. (*Burhaniye –Ba.; *Ağın, *Arapkir –Ml.) 2. Pek küçük şey. (–Ezm.; *Refahiye –Ezc.; –Bt.; –Sv.)

cinik (II) Dişi: *Merikmi, cinik mi?* (Babik *Pötürge –Ml.)

cinik (III) [**cinipi**] Açıkgözlü. (*Arapkir –Ml.)

[**cinipi**] : (*Bor –Ng.)

cinik (IV) [→ **çinik** (III)]

cinik (V) Tavuğun göğüs kemiği, lâdes kemiği. (Küçükisa *Zile –To.)

cinik (VI) Mızıkçı. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

cinimak [→ **cingirdemek** (I)]

cinimek Mızıkçılık etmek. (Çamlı *Ayaş –Ank.)

cinini çıkarmak [cinini gızdırmak] Çok kızdırmak. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

[cinini gızdırmak] : (*Bor –Ng.)

cinini dermek Öfkesini gidermek. (*Çerkeş –Çkr.)

cinini gızdırmak [→ cinini çıkarmak]

cinipi [→ cinik (III)]

cinit Keten tohumu. (–Ks.)

cinivit [→ cineviz (I)]

ciniviz (I) Çabuk kızan adam. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

ciniviz (II) [→ **cineviz** (I)]

ciniviz (III) [→ **cingan** (II)]

cink Köşe, bucak. (Zığana *Torul –Gm.)

cinka (I) **1.** [→ **cingan** (I)] **2.** Gezici. (*Şavşat –Ar.)

cinka (II) [→ **çıngı** (I)]

cinka (III) Zayıf, cansız kız. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

cinkadar Çok az. (Düzköy *Keşap –Gr.; Çayırlı *Haymana –Ank.)

cinkafa Çabuk kızan adam. (*Eşme –Uş.; Çiğil *Ilgın –Kn.)

cinkalak çıkarmak Kavga çıkarmak. (*Beyşehir –Kn.)

cinkara [cinkav] Karabaş kuşu. (Sarılar –İz.; *Bayazıt –Ist.)

[cinkav] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)

cinkav [→ cinkara]

cinkaz [→ cinnas]

cinke [→ cıngı (I)]

cinkil (I) [→ **cıngıl** (I)]

cinkil (II) [→ **cıngıl** (III)]

cinkmek 1. Güreşenlerden biri diğerini kaldırıp yere vurmak. (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.; Karamehmet *Çorlu –Tk.) **2.** Tepetaklak yuvarlamak.(–Ed.; *Saray –Tk.) **3.** Bir şeyi devirmek. (Güney *Araç –Ks.) **4.** Boşaltmak. (Güney *Araç –Ks.) **5.** Kayarak sendelemek. (*İnegöl –Brs.) **6.** Sopayı yere vurarak sektirmek. (Karamehmet *Çorlu –Tk.)

cinkorik [→ cindoruk]

cinkoz Zayıf, cılız. (–Ed. ve çevresi.)

cinkörez Efsanevî, tabanı olmayan bir kuyu. (Hacıhamzalı, Gülek*Tarsus –İç.)

cin kuşluğu Çiftçilerin sabah erkenden toplanarak birbirlerinin işlerinde çalışmaları hali. (Karabörk *Bismil –Dy.)

cinlandoz Şakacı. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

cinlemek [→ cinlendirmek]

cinlendirmek [cinlemek] Kızdırmak, öfkelendirmek. (*Bor –Ng.)

[cinlemek] : (–Ba.; –Rz.)

cinlenmeğ [→ cinlenmek]

cinlenmeh [→ cinlenmek]

cinlenmek [cinlenmeğ, cinlenmeh, cinleri civirdeşmek, cinneni kızmak, cinnemek, cinnenmek (I), **cinnenmeyh]** Öfkelenmek, kızmak. (Kuşbaba *Bucak –Brd.; –Mn.; İsmetiye –Brs.; –Kü.; Bozan, Tokat –Es.; *Düzce –Bo.; Ortaköy *Beşiktaş –Ist.; Ersis *Yusufeli –Ar.; –Sm.; *Merzifon köyleri –Ama.; –To. ve çevresi; Danışman *Fatsa –Or.; Hacavera *Maçka –Tr.; Hacılyas *Koyulhisar, Çepni *Gemerek, Tutmaç –Sv.; *Mucur –Krş.; Bahçeli *Bor –Ng.; *Ermenek –Kn.)

[cinlenmeğ] : (Kerkük)

[cinlenmeh] : (*Boyabat –Sn.)

[cinleri civirdeşmek] : (–Es.)

[cinneni kızmak] : (*Kemaliye –Ezc.)

[**cinnemek**] : (*Kemaliye –Ezc.)
[**cinnenmek** (I)] : (Bozan –Es.; Güney *Araç –Ks.; *Erciş –Vn.)
[**cinnenmeyh**] : (Taşburun *Iğdır –Kr.)

cinleri civirdeşmek [→ **cinlenmek**]

cinli [**cinlü**] Çok sinirli. (–Ada.)
[**cinlü**] : (*Kargı –Ks.)

cinlik Eski odalarda misafirlerin heybelerini koymak için yapılan dolap. (*Afşin –Mr.)

cinlü [→ **cinli**]

cinmek [→ **çimmek** (I)]

cin misiri [→ **cin darı**]

cinna [→ **cırnak** (VI)]

cinnaklamak [→ **cırmalamak**]

cinnas [**cinkaz, cinok**] Kötülük düşünen adam. (*Çal –Dz.; Kılbasan *Karaman –Kn.)
[**cinkaz**] : (Körküler *Yalvaç –Isp.)
[**cinok**] : (–Ist.)

cinnat Dişi piliç. (Çukurbağ, Uğurlu *Ermenek –Kn.)

cinne [→ **cınnadan**]

cinneme [→ **cinlenmek**]

cinneni kızmak [→ **cinlenmek**]

cinnenmek (I) [→ **cinlenmek**]

cinnenmek (II) Cin çarpmak, delirmek. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

cinnenmeyh [→ **cinlenmek**]

cinni (I) [**cinoz**] Cin, şeytan: *Cinniler gelmiş.* (Karahisar *Tavas –Dz.)
[**cinoz**] : (*Safranbolu –Zn.)

cinni (II) Yaygaracı. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

cinni cüre Deli dolu konuşan (kimse). (Camili *Çumra –Kn.)

cinnik [→ **cıngıldak** (III)]

cinok [→ **cinnas**]

cinoy Budaksız çubuk. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

cinoz [→ **cinni** (I)]

cins çıkmak Çeyiz, düğünden önce damadın evine taşınmak. (–Ama. köyleri)

cinsgel Kıvılcım. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

cin tavuğu 1. Küçük tavuk. (–Rz.) 2. Hindi. (–Ay.; Kerem *Burhaniye –Ba.)

cin tepesi [→ **cindoruk**]

cintiyon [→ **çinti**]

cintmek 1. Güreşenlerden biri diğerine takla attırmak. (–Ist.) 2. Değneği havada çevirerek atmak. (–Ist.)

ciş uşak Ailenin en küçük çocuğu. (–Bo.)

cinyan etmek 1. Uyandırmak. (Kirazlı *Şavşat –Ar.) 2. Rahatsız etmek. (Kirazlı *Şavşat –Ar.)

cin yolu Verimsiz toprak. (İsmetiye –Brs.)

cıp (I) [**cıp -2, cib** (I) **-1, 2**] 1. Hep, bütün, çok. (–Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.; Emiralem *Menemen –İz.; –Mn.; –Ba.; Hacımahmut *Emet –Kü.; Bozan, Tokat –Es.; –Ist.; *Taşköprü, *İnebolu –Ks.; –Sn.; Sıralıköy *Kavak –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Niksar –To.; Karakuş *Ünye –Or.; –Gm.; –Ar.; Tavusker, *Oltu –Ezm.; *Ağın, –El.; *Arapkir, Akçadağ, Polat –Ml.; *Afşin, İğde, Karadut –Mr.; Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Gürün –Sv.; –Ank.; –Nğ.; Yapıntı *Mut –İç.; –Ada.; –Ant.; –Mğ.)
[**cıp -2**] : (*Antakya –Hat.)
[**cib** (I) **-1**] : (*Çal –Dz.; *İnebolu –Ks.; –Sm.; *Erbaa –To.; –Tr.; Utav *Yusufeli –Ar.; *Kilis –Gaz.; *Göksun –Mr.; *Yayladağı, *Dörtyol, Erzin –Hat.; Taşçı *Bakırdağı, *Develi, *Pınarbaşı –Ky.;

–Nğ.; –Kn.; –İç.; –Mğ.) **2.** Hiç: "*Beni cip rahatsız etmeyin.*" (Ambarcık *Gölhisar –Brd.; –Ur.; Çamova *Divriği –Sv.; Kürkçüler –Ada.; –İç.)

[**cib** (I) **-2**]: (Bademli *Dinar –Af.; *Sarayköy –Dz.)

cip (II) [→ **civ** (II)]

cip (III) İp. (Çilehane *Reşadiye –To.)

cip (IV) [**cib** (II), **cipcip** (I)] Şayet, eğer. (Bayat *Emirdağ –Af.; *Kecidborlu –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; Sultanhisar, Atça *Nazilli, *Bozdoğan –Ay.; *Tire –İz.; Gördes, İğdecik, Sancaklıboz –Mn.; Yerkesik –Mğ.)

[**cib** (II)] : (Çerçin –Brd.; *Bozdoğan –Ay.; *Ödemiş, *Kiraz –İz.)

[**cipcip** (I)] : (*Eşme köyleri –Uş.; –İz.)

cipcıbıl [→ **cıbıldacık**]

cipcibıl [→ **cıbıldacık**]

cipcik (I) Soğan ve pırasanın tohum çıkarırken verdiği filiz. (Yerkesik –Mğ.)

cipcik (II) Bez dokuma aracı. (–Kn.)

cipcip (I) [→ **cip** (IV)]

cipcip (II) Ağır ağır ses çıkarmadan yürüyen (kimse). (Körküler *Yalvaç –Isp.)

cipcip (III) Yumurtadan yeni çıkmış keklik yavrusu. (İncirgediği *Karaisalı –Ada.)

cipçe Benzer. (–Ist.)

cipçi İlkbaharda ağacın dallarından yapılan düdük. (–Isp.)

cipdirmek [→ **cibdirmek**]

cipgil Az ıslak (toprak hk.). (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

cipidek Keskin baltanın bir vuruşta kesişi (hk.). (Zana –Ama.)

cipik (I) Küçük. (*Feke –Ada.)

cipik (II) [→ **cücük** (I) **-1**]

cipil (I) [→ **çipil** (III) **-2**]

cipil (II) Gelişi güzel yetişen fidan. (Deliilyas *Şarkışla –Sv.)

cipil cipil [→ **çipil çipil** (III)]

cipildeñ [→ **çipil** (III) **-2**]

cipildetmek [→ **çipildetmek**]

cipkesen Bağ bıçağı. (Balçova *Bornova –İz.)

cipkir (I) Açıkgöz. (–Kr.)

cipkir (II) Girinti. (–Kr.)

cipli İşe yaramayan eşyaları koymak için yapılmış oda. (*Bor –Nğ.)

cipre [→ **cirbe** (II)]

cipten [→ **cilliyen**]

ciptirmek [→ **cibdirmek**]

cir (I) [→ **cer** (III)]

cir (II) **1.** [→ **car** (VIII) **-1**] **2.** [→ **car** (VIII) **-2**]

cirağ Sıska. (*Söğüt –Bil.)

cirahda Bir çeşit ekmek. (Anaraş *Sürmene –Tr.)

ciralamak Sallamak. (–Rz.)

ciran [**cirbağa** (III)] Sıska (çocuklar hk.). (Ersis *Yusufeli –Ar.)

[**cırbağa** (III)] : (–Gm.; Pulur –Ezm.)

cirasma Haykırma, bağırma. (Anaraş *Sürmene –Tr.)

cirason Destek. (Harput –El.)

cirbe (I) Terbiyesiz anlamında kullanılır. (*Emirdağ –Af.)

cirbe (II) [**cebre, cıbır** (XII) **-2, cıbra** (II) **-1**, **cırba** (I), **cırbala** (II), **cırbanak, cibindirik** (II), **cibire, cipre, cöbre -2, cubur** (I), **curba, cuvra, cübre, çöbre, çöpre, çöpüre**] Üzüm posası. (Karamanlı *Tefenni –Brd.; Karahisar *Tavas –Dz.; Ersis *Yusufeli –Ar.)

[**cebre**] : (–Ed.)

[**cıbır** (XII) **- 2**] : (*Akyazı –Sk.)

[cıbra (II) -1] : (–Nğ.; *Beyşehir –Kn.)
[cırba (I)] : (*Bor –Nğ.)
[cırbala (II)] : (*Bodrum –Mğ.)
[cırbanak] : (*Edremit –Ba.)
[cibindirik (II)] : (Navlu *Yeşilova –Brd.)
[cibire] : (*Yeşilova –Brd.; Yukarıseyit, Bekilli *Çal –Dz.)
[cipre] : (–Isp.; Kozluca, Çebiş –Brd.; Ziyere –Ama.; –Yz.)
[cöbre -2] : (Tavşancıl *Gebze –Kc.)
[cubur (I)] : (*Karaman, *Ermenek –Kn.; *Silifke, *Mut ve köyleri –İç.)
[curba] : (*Hadım –Kn.)
[cuvra] : (Güzelsu *Akseki –Ant.)
[cübre] : (Karakuşbucağı ve köyleri –Or.; Zevker *Refahiye –Ezc.; *Zara –Sv.)
[çöbre] : (*Safranbolu –Zn.; *İskilip –Çr.)
[çöpre] : (Koyunbaba *Kalecik –Ank.)
[çöpüre] : (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
cirbesi çıkmak Ezilmek. (*Tefenni –Brd.)
cirbik [→ **cirbit**]
cirbin [→ **ciresun**]
cirbit [cıbba, cıbban (II), cıbıdıḫ, cıbrı (I), cıbrıt, cıpırt, cırbıt (I), cibek (I), cibik (II), cibil (VI), cibirik, cibiş (I), cilbir (V), cinbit (II), cirbik, cürbek, çıpırt, çibil (I), çirih, çirpik (II)] Çapak. (*Merzifon –Ama.; Kızılköy –To.; –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Yapıntı *Mut –İç.)
[cıbba] : (Yerkesik –Mğ.)
[cıbban (II)] : (–Sm.; *Ünye, Zile *Mesudiye –Or.; –Tr.; Düzköy *Keşap –Gr.; –Ezc.; Karaburun –Ağ.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; –Kn.; *Fethiye –Mğ.)
[cıbıdıḫ] : (*Iğdır –Kr.)
[cıbrı (II)] : (Erkinis *Yusufeli –Ar.)
[cıbrıt] : (–Ezm.)
[cıpırt] : (Tünges *Yusufeli –Ar.)
[cırbıt (I)] : (*Iğdır –Kr.; –Ezm.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.)
[cibek (I)] : (Karaözü *Gemerek –Sv.)
[cibik (II)] : (*Arapkir –Ml.; Karaözü *Gemerek –Sv.)
[cibil (VI)] : (Mençek *Ermenek –Kn.; *Anamur –İç.)
[cibirik] : (*Ermenek –Kn.)
[cibiş (I)] : (*Şebinkarahisar –Gr.)
[cilbir (V)] : (*Bor –Nğ.; Sille –Kn.)
[cinbit (II)] : (–To.)
[cirbik] : (–Yz.)
[cürbek] : (*Zile –To.)
[çıpırt] : (Kirazlı *Şavşat –Ar.)
[çibil (I)] : (Kavak *Yeşilova –Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.)
[çirin] : (Darıveren *Acıpayam –Dz.)
[çirpik (II)] : (–Çr.)
cirbitik kesmek Ansızın, birden kesmek. (–Çkr.)
circan [→ **cardın**]
circibik (I) [→ **cıbıdık**]
circibik (II) Karmakarışık. (–Mr.)
circibit [→ **cıbıdık**]
circimik [→ **cıbıdık**]
circimit [→ **cıbıdık**]
circin Kıyı, kenar. (Yerkesik –Mğ.)
circir (I) [→ **cırcır (I)**]
circir (II) Çok yiyen, obur çocuk. (–Gaz.)
cire (I) [→ **cere (I) -1**]
cire (II) Sıra. (Taşburun *Iğdır –Kr.)
cire (III) Küçük. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

cire (IV) Sersem. (Şehremini –Ist.)
cireltmek Azaltmak, kısmak. (Burhaniye *Nazilli –Ay.)
cirenk Ana arktan ayrılan küçük ark. (Ersis *Yusufeli –Ar.)
ciresun [**cirbin, cirgit**] Şımarık. (Küçükisa *Zile –To.)
[**cirbin**] : (–Ank.)
[**cirgit**] : (–Ky.)
ciret [**cireti**] İrin. (Bekilli *Çal –Dz.; Peşman *Daday –Ks.)
[**cireti**] : (*Acıpayam –Dz.)
cireti [→ **ciret**]
cirgef Pis su, çirkef. (–İç.)
cirgel Pis şey. (*Turgutlu –Mn.)
cirgelli Ezik şey. (Çıtak *Çivril –Dz.)
cirgil [→ **cıngıl** (I)]
cirgit [→ **ciresun**]
ciri (I) Kötü adam. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
ciri (II) [→ **cirim** (I) **-1**]
cirif Bitki köklerinden süren filiz. (*Ayancık –Sn.)
cirihda Buğday unundan yapılan yemek. (Kapıköy *Maçka –Tr.)
cirihta [→ **cırıkta**]
cirik (I) [→ **cırık** (IV)]
cirik (II) Sümük. (Çepni *Gemerek –Sv.)
cirik (III) [→ **cırcır** (I)]
cirik (IV) Pek sulu (hamur, çamur hk.). (*Elbistan –Mr.)
cirikarı Arının verdiği üçüncü ve daha sonraki oğulları. (Hafızlı –Ezc.)
cirlikta Bezir yağında pişirilmiş ince pide. (–Sn.)
ciril (I) Başa takılan dizi altın. (Senirkent *Uluborlu –Isp.)
ciril (II) Parlak renkli kumaş. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
cirila Yayık döveci. (Temre *Kaş –Ant.)
cirildemek Bahçe sulamak. (*Ereğli –Kn.)
cirim (I) [**cerem, cırım** (I) **-1, ciri** (II)]
1. Sınır. (Tombak –Mr.; *Avanos –Krş.; Bozburun *Marmaris –Mğ.)
[**cerem**] : (–Gm.)
[**cırım** (I) **-1**] : (Yeniköy –Ba.; –Kr.)
[**ciri** (II)] : (*Osmaniye –Ada.)
2. Çevre. (–Brd.; Çalkara *Söğüt –Ba.; –İç.)
cirim (II) Yakınlık. (Kurmut *Osmaniye –Ada.)
cirim cirim [→ **cırım cırım** (I)]
cirim çevirmek (I) **1.** Sınırlamak. (Devri *Bucak –Brd.; *Mut –İç.) **2.** Sınırda dolaşmak. (*Mut –İç.)
cirim çevirmek (II) Koşarak oyun oynamak (çocuklar hk.). (*Ermenek –Kn.)
cirim çıkarmak (I) Bir işi çabuk bitirmek. (–Tr.; –Sv.)
cirim çıkarmak (II) [→ **cırım cırım etmek**]
cirina [→ **cırcır** (I)]
ciripin etmek Bağırmak, haykırmak. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)
ciritmek Ağaçlar tırtıldan yaprakları dökülerek çıplak kalmak. (Pazar *Kızılcahamam –Ank.)
ciriyal Tahterevalli. (*Yusufeli –Ar.)
cirk (I) **1.** Tavan bulgurlanmasında kullanılan çamur. (*Mut –İç.)
2. [→ **çirk** (I) **-1**]
cirk (II) [→ **çirk** (II)]
cirk (III) [→ **çirk** (III) **-1**]
cirlamak Durmadan ince, rahatsız edici ses çıkarmak. (*Zile –To.)
cirleğen [→ **cırcır** (I)]
cirlek [→ **cırlak** (I) **-1**]
cirman **1.** [→ **cırmak** (II) **-2**] **2.** [→ **cırnak** (I)]
cirman [→ **cardın**]

cirmık (I) Tırmık. (Yeniköy –Ist.)
cirmık (II) Su deliği. (–Tr.; –Ezc.)
cirmiş İyi öğütülmemiş iri un. (*Antakya ve köyleri –Hat.)
cirmit Kilim dokumakta kullanılan demir tarak. (Nöçen *Bala –Ank.)
cirnik (I) [→ **çırnık** (I)]
cirnik (II) Fundalık. (*Mesudiye –Or.)
ciron [→ **cırnık** (III)]
cirp [→ **carp**]
cirp cirp [**cirpedek**] Bıçağın keskinliğini anlatır. (*Merzifon –Ama.; –Gaz.)
[**cirpedek**] : (–Gaz.)
cirpedek [→ **cirp cirp**]
cirpeden [→ **carp**]
cirpiden [→ **carp**]
cirpitmek [→ **cibdirmek**]
cirpmek [→ **cibdirmek**]
cirptirmek [→ **cibdirmek**]
cirrik Rica. (–Ky.)
cirs [**cis** (I)] Badana. (–Ist.)
[**cis** (I)] : (Harput –El.)
cirşane İçi yivli büyük tüfek. (–Isp.)
cirtlah [→ **cırta** (I)]
cirtlem Damla. (–Ba.; Gümele *Söğüt –Bil.)
cirtlik (I) [→ **cırrık** (I)]
cirtlik (II) Hafiflik. (–Ky.)
cirtmek (I) [→ **çırtmak** (II)]
cirtmek (II) [→ **çirtmek** (I)]
cis (I) [→ **cirs**]
cis (II) Yara. (Vazıldan *Divriği –Sv.)
cis (III) Cin: *Is misin cis misin nesin?* (–Gaz.)
ciscibil (I) [→ **cıbıdık**]
ciscibil (II) [→ **cılbak** (I)]
ciselemek Yağmur ince ve yavaş yağmak. (Yenipazar *Bozdoğan –Ay.)
cisen cisen [**cisil cisil**] İnce ince, yavaş yavaş (yağmur hk.). (Tahtacı, İlyas *Keçiborlu –Isp.; *Susurluk –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; –Mr.; Çepni *Gemerek –Sv.; –Yz.; *Ermenek –Kn.; Bağyaka *Finike –Ant.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[**cisil cisil**] : (–Mn.)
cisil cisil [→ **cisen cisen**]
cisim Çini çamuru. (–Ist.)
cisir Dam için kullanılan kalın, iri ağaçlar. (Hozat –Tn.)
ciskal [**ciskan**] Kıvılcım. (*Görele –Gr.; *Ardahan –Kr.)
[**ciskan**] : (Aksaray –Ist.)
ciskan [→ **ciskal**]
cislemek Badanalamak. (–Kn.)
cisse Yeni, güzel şey. (*Tefenni –Brd.)
cistik [**caluka, cısdik, cıstik, çistik**] Ayakkabı, yemeni. (*Çeşme –İz.; –Tr.; *Pasinler –Ezm.)
[**caluka**] : (*Vezirköprü –Sm.)
[**cısdik**] : (–Ezm.)
[**cıstik**] : (–Ezm.)
[**çistik**] : (Ersis *Yusufeli –Ar.; –Ezm.)
cişçon Kabartma veya boya ile yapılan süs. (Kınık *Fethiye –Mğ.)
cişdan [→ **cıştak**]
cişetmek İşemek: *Gız, çocuğu cişet.* (Bekilli *Çal –Dz.)
citcibiro [**citcirik**] Çalıkuşu. (Ortaköy *Çal –Dz.)
[**citcirik**] : (–Dz.)
citcirik [→ **citcibiro**]
citçidi Küçük tepsi. (Bektaşlı –Yz.)
citek Kuşları canlı avlamak için yapılmış tahta parmaklıklı tuzak. (*Bayburt –Gm.)
citem Küçük üzüm salkımı. (Bekilli *Çal –Dz.)
citen (I) [→ **çeten** (I) **-1**]
citen (II) Küçük ahır. (–Ank.)

citi (I) Sivri ve keskin. (Kadıçiftliği *Yalova –Ist.)
citi (II) Çok akıllı. (Kadıçiftliği *Yalova –Ist.)
citimek [→ **çitimek** (I)]
citirlik [→ **ceterlik**]
citirmek [→ **çitlembek**]
citi tav Sivri, yüksek dağ. (Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)
cit kadar [**cıt kadar, citmik, citmük, çıt kadar, çit kadar, çitmik** (I), **çitmük** (II)] Az, azıcık. (Dişli *Bolvadin –Af.; Bozan –Es.; Erenköy –Ist.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; *İnebolu –Ks.; –Or.)
[**cıt kadar**] : (Mülayim –Zn.; –Ks.)
[**citmik**] : (*İnebolu –Ks.)
[**citmük**] : (*Bartın –Zn.)
[**çıt kadar**] : (–Ks.)
[**çit kadar**] : (Atlıhisar *Şuhut –Af.)
[**çitmik** (I)] : (Davutlar *Kuşadası –İz.; *Düzce –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.)
[**çitmük** (II)] : (Melenderesi, Feraköy *Düzce –Bo.)
cıtlāmuk (I) Olmamış incir. (Nefsiishaklı *Görele –Gr.)
cıtlāmuk (II) [**civ** (IV)] Ufak tefek adam. (Nefsiishaklı *Görele –Gr.)
[**civ** (IV)] : (Düzköy *Keşap –Gr.)
citlek Yaylı bilezik. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)
citlem Damla. (Devri *Bucak –Brd.)
citlenbik [→ **çitlembek**]
citmek [→ **çitmek** (I)]
citmih atmak [→ **çitmek** (IV)]
citmik [→ **cit kadar**]
citmük [→ **cit kadar**]
citteli keçi Gelincik çiçeği. (Çakalkuyusu –Ada.)
cittir Küçük topaç. (*Beypazarı –Ank.)

civ (I) Bit. (*Silifke –İç.)
civ (II) [**cib** (III), **cip** (II)] Cep. (Koyundere *Ahıska, İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**cib** (III)] : (Taşburun *Iğdır –Kr.)
[**cip** (II)] : (*Bor –Nğ.)
civ (III) Yüksek ses, nara. (*Ünye –Or.)
civ (IV) [→ **citlamuk** (II)]
civa Bakımlı, toplu (kimse). (Gebe *Ereğli –Zn.)
civalak Babası belirsiz. (Ulaş –Sv.)
civalamak [→ **cıvalamak**]
civan [→ **cılban** (II)]
civangaşı [**civankaşı**] Örgü ve dokumada bir nakış örneği. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**civankaşı**] : (*Kadıköy –Ist.)
civankaşı [→ **civangaşı**]
civankaşı kundura Eskiden delikanlıların giydikleri burnu kesik ayakkabı. (–Ist.)
civar [→ **cılban** (II)]
civare [→ **cığara**]
civarna [**cıvarna** (II) **-1**] Rüzgârla karışık yağmur. (–Kc.; *Kadıköy –Ist.; Yenice *Devrek –Zn.)
[**cıvarna** (II) **-1**] : (–Tr.)
civcar [→ **cücük** (I) **-1**]
civce [→ **cücük** (I) **-1**]
civcelemek Kızdırmak. (Kınık *Fethiye –Mğ.)
civcen [→ **cücük** (I) **-1**]
civcer (I) Küçük yağ, yoğurt, peynir tulumu. (Yörük, Sofular *Eğridir –Isp.; *Kadıköy –Ist.; Develi –Kn.; –Ant. ve ilçeleri.)
civcer (II) [→ **çinçe** (I)]
civci [→ **cücük** (I) **-1**]
civcik (I) **1.** [→ **cücük** (I) **-3**] **2.** [→ **cücük** (I) **-1**]
civcik (II) [→ **cakcak** (I)]

civcilemek (I) **1.** Civcivlemek. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Karanıdere *Şeref-likoçhisar –Ank.) **2.** Tavuk, yavrularını çağırmak. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

civcilemek (II) Sivriltmek. (Alucra –Gr.)

civcilik Yemeği yapılan beyaz çiçekli kır otu. (Kerem *Burhaniye –Ba.; –Ist.; –Sm.; Karakuş *Ünye –Or.)

civcir [→ **cırcır** (I)]

civcivanası Yüzük parmağı. (Gedik *Bayramiç –Çkl.)

civcive Bez dokuma aracının tahta makarası. (Alpı –Ks.; –Kn.)

civciviğara Baştankara denilen, güzel öten bir cins kuş. (*Gazipaşa –Ant.)

civdıran Biçildikten sonra tarlada kalan ekin. (*Akşehir –Kn.)

civdirmek [**çivdirmek** (IV)] Hayvanı gelişigüzel ve çabuk sağmak. (Emirler *Mersin –İç.)

[**çivdirmek** (IV)] : (*Anamur –İç.)

cive (I) Civa. (–Gm.)

cive (II) [→ **civek** (II)]

cive (III) Pirinç ve kırmızı biberle pişen domates yemeği. (–Ant.)

civek (I) [**cüvek -2, çivek**] Küçük taneli, siyah yabanî üzüm. (İğneciler *Mudurnu, *Düzce –Bo.; –Ist.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; *İnebolu –Ks.; *Kargı –Çr.; –Sn.; Alaçam *Bafra –Sm; –Ama; Kızılköy *Niksar –To.; Karakuş *Ünye –Or.; Nefsiishaklı *Görele –Gr.; –Tr.; Karaözü *Gemerek –Sv; *Beypazarı –Ank.)

[**cüvek -2**] : (–Ist.)

[**çivek**] : (*Gebze –Kc.; *Tirebolu –Gr.)

civek (II) [**cive** (III)] Kıvılcım. (Topkapı –Ist.; *Devrek, *Safranbolu, *Ulus –Zn.; *Taşköprü –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; –Sn.)

[**cive** (III)] : (Hacıveli *Abana, Kayı *Tosya –Ks.)

civek (III) Kadın donlarının bacak bağı. (*İskilip –Çr.)

civek (IV) Canayakın, sevimli. (*Beypazarı –Ank.)

civek (V) [→ **civelek** (II)]

civek (VI) Atılgan. (Süle –Gm.)

civek (VII) [→ **cinek** (I)]

civelek (I) [→ **cüvelek** (II)]

civelek (II) [**civek** (V), **civil** (III)] Küçük tipli (kimse). (–Ba.; *Kargı –Çr.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.)

[**civek** (V)] : (–Gr.)

[**civil** (III)] : (*Çivril –Dz.; *Çarşamba –Sm.; –To.; Danışman *Fatsa –Or.; Kayadibi –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

civelek (III) Su çulluğu. (*Milas –Mğ.)

civelek (IV) Bir çeşit elma. (Düzköy *Keşap –Gr.)

civelek (V) Köyün bütün işlerine karışan adam. (*Osmaniye –Ada)

civelek (VI) Toy. (*Divriği –Sv.)

civelek (VII) Geveze. (Örkenez *Yalvaç –Isp.)

civelek (VIII) Gelincik otu. (*Kadıköy –Ist.)

civez Çok ince. (–Af.; Bereketli *Tavas –Dz.)

civga (I) Sığır boynuzu. (*Beyşehir –Kn.)

civga (II) [**civgin** (I) **-1**] İnce, uzun ağaç. (–Kü.)

[**civgin** (I) **-1**] : (Aşağıdinek *Şarkikaraağaç –Isp.)

civgar [**çivgar**] **1.** Öküz çifti. (*Beyşehir –Kn.) **2.** Yedek koşulan at. (–Kü.)

[çivgar] : (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.)

civge Pişmiş fasulye. (Yedikule –Ist.)

civgin (I) **1.** [→ **civga** (II)] **2.** [→ **çıvgın** (II)]

civgin (II) Neşeli, canlı. (–İç.)

civih [→ **cıvıh**]

civik (I) [→ **cıvık** (I) **-1**]

civik (II) Pekmez. (Mençek *Ermenek –Kn.)

civil (I) Yağ, peynir, bezir koymağa yarayan küçük toprak çömlek. (*Bayramiç –Çkl.; *Yusufeli –Ar.; –Kr.; –Ezm.; *Boğazlayan –Yz.; Genezin *Avanos –Nş.; *Bor ve köyleri –Nğ.; Kızıllar *Karaman, *Ereğli –Kn.)

civil (II) Küçük iplik çilesi. (Honaz, Buldan, Bekilli *Çal, *Çivril, *Sarayköy –Dz.; *Ermenek ve çevresi –Kn.)

civil (III) [→ **civelek** (II)]

civil (IV) **1.** Titiz, duygulu. (Samatya –Ist.; Peşman *Daday, *Taşköprü –Ks.) **2.** Uyanık. (Büyükkabaca *Uluborlu –Isp.)

civil (V) **1.** Peyniri yağda pişirerek yapılan yemek. (Humhal *Yusufeli –Ar.) **2.** Yağı alınmış sütten yapılan peynir. (Tünges *Yusufeli –Ar.; *Pasinler –Ezm.)

civil (VI) **1.** Ufak taneli darı. (*Refahiye –Ezc.) **2.** Yazın ekilen ekin. (–Gr.; Korzaf *Şiran –Gm.) **3.** Doğranmış yeşil fasulye tanesi. (–Ezc. ilçe ve köyleri.)

civil (VII) Kuşburnu. (–Gr.)

civil (VIII) Yaban ördeği. (İncekum, Sökün *Silifke –İç.; *Milas –Mğ.)

civil civil (I) [**cıfcıfı, civir civir, çivil çivil**] **1.** Öter gibi güzel konuşmayı anlatır. (*Antakya –Hat.)

[**civir civir -2**] : (*Sivrihisar –Es.)

[**çivil çivil**] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)

2. Kuş sesi (hk.). (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Kilis –Gaz.; Karaözü *Gemerek –Sv.; Mençek *Ermenek –Kn.)

[**cıfcıfı**] : (–Gr.)

civil civil (II) Güneşli, açık havayı anlatır. (Karakuş *Ünye –Or.)

civil cücüğü Yaşları küçük ve çok sayıda çocuk. (–Gaz.)

civildek İnce sesiyle hiç durmadan konuşan. (*Elbistan, *Afşin –Mr.)

civildemek [**cavırdamak, cıvıldamak, civirdemek**] Tatlı sesle konuşmak. (*Elbistan, *Afşin –Mr.; *Bor –Nğ.; *Antakya –Hat.)

[**cavırdamak**] : (*Bor –Nğ.)

[**cıvıldamak**] : (–Nğ.)

[**civirdemek**] : (Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

civilgi [**çivilgi**] Asma dalı. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**çivilgi**] : (–Nş.)

civildirik Sıcaktan bunalarak bayılan (kimse). (Arşan –Ur.)

civilti [**cavırtı, cırtıltı**] Kuş sesi, cıvıltı. (*Bor –Nğ.; *Antakya –Hat.)

[**cavırtı**] : (*Bor –Nğ.)

[**cırtıltı**] : (Taşburun *Iğdır –Kr.)

civindirik (I) Cibinlik. (*Senirkent –Isp.)

civindirik (II) Tomurcuklanma (hk.). (–Çkl.)

civir (I) Dallarından sepet örülen bir çeşit söğüt. (Taşburun *Iğdır –Kr.)

civir (II) Cüce. (–Kn.)

civir civir 1. Güler yüzlü (kimse hk.). (*Bor –Nğ.) **2.** [→ **civil civil** (I) **-1**]

civirdek Çanın küçüğü. (Kozluca *Keçiborlu –Isp.)

civirdemek [→ **civildemek**]

civirdeyik Mayası gelmemiş ekmeğin üzerindeki ince kabarcıklar. (Sarıoba *Polatlı –Ank.)

civirmek [**civirtmak**] Aldatmak. (İshaklı *Çivril –Dz.)

[**civirtmak**] : (Anaraş *Sürmene –Tr.)

civirtmak [→ **civirmek**]

civit [→ **çiğit** (I)]

civit çorap İplik çorap. (Hasanoğlan –Ank.)

civitfidanı Amorpha Leguminosae. (–Ank.)

civiz (I) Yalancı, haksız. (Hisarüstü *Keşap –Gr.; Denizli *Beşikdüzü, *Vakfıkebir –Tr.)

civiz (II) Meyvenin küçüğü. (Alınyama, Kayadibi –Gr.)

civizlanmak [→ **cığızlanmak**]

civkirmek Fışkırmak. (*Mut –İç.)

civlaz İnce uzun boylu adam. (–Ank.)

civlik İki yaşındaki danaların annelerini emmemeleri için başlarına geçirilen ağaçtan yapılmış araç. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

civril Bezir yağı ölçmeğe yarar topraktan yapılmış kap. (*Mucur –Krş.)

civremek Cin çarpmasından veya nazar değmesinden vücutta kırmızı kabarcıklar meydana gelmek. (Karşiş *Daday –Ks.)

civrilmek [**çivrişmek**] 1. Donmak. (–Brd.) 2. Yaprak soğuk ve sıcaktan kıvrılmak. (Bağyaka *Finike –Ant.)

[**çivrişmek**] : (*Bor –Nğ.)

civrişik Buruşuk. (*Tefenni, *Bucak –Brd.; Bağyaka, Çavdır *Finike –Ant.)

civrişmek Dolaşmak, karışmak. (*Eğridir –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; –Ant.)

civvede Hemen, çarçabuk anlamında kullanılır. (*Elbistan, *Afşin –Mr.)

ciya (I) [→ **ciyakela**]

ciya (II) [→ **çiynek** (I)]

ciyak Kuş tüyü. (*Elmadağ –Ank.)

ciyaklamak (I) [**cıyaklamak, cıyyaklamak**] Kuş ve tavuklar acı acı bağırmak. (*Merzifon köyleri –Ama.)

[**cıyaklamak**] : (*Merzifon –Ama.)

[**cıyyaklamak**] : (İncirköy *Fethiye –Mğ.)

ciyaklamak (II) Bağırarak konuşmak. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

ciyakela [**ciya** (I), **çiya** (IV)] Solucan: *Ciyakela ḫas toprahta olur.* (*Şavşat ve köyleri –Ar.)

[**ciya** (I)] : (*Göle, *Ardahan, *Posof –Kr.)

[**çiya** (IV)] : (Ölçek *Ardahan –Kr.)

ciyan [→ **çiyan**]

ciyar Ciğer. (*Iğdır –Kr.)

ciyara [→ **cığara**]

ciyciye Bir çeşit gerdanlık. (*Iğdır –Kr.)

ciye (I) [→ **cice -1**]

ciye (II) 1. Ceviz içinin dörtte biri. (Örkenez *Yalvaç –Isp.) 2. Badem ve fındık içi. (Barla *Eğridir –Isp.; *Bakırköy –Ist.)

ciye (III) [→ **civek** (II)]

ciyek [→ **cinek** (I)]

ciyerdeldi [→ **ciğerdeldi**]

ciyaz Tavuk yemi, buğday. (–Çr.)

ciyfe (I) Yüzsüz, arsız. (*Sivrihisar –Es.; *Bor –Nğ.)

ciyfe (II) [**ciyret**] İrin, pislik. (*Sivrihisar –Es.)

[**ciyret**] : (*Kandıra –Kc.)

ciyfe (III) Kötü söz. (*Sivrihisar –Es.)

ciyfelik İğrençlik. (*Bor –Nğ.)

ciyil (I) Bir parça (iplik hk.). (Yayla *Tefenni –Brd.)

ciyil (II) [→ **çiyil** (I)]
ciyim Toplantı. (Dalaver *Arpaçay –Kr.)
ciyin [→ **çiğin -1**]
ciyindirik [→ **cıyındırık**]
ciyir ciyir (I) Yeni, parlak (şey hk.). (*Sivrihisar –Es.)
ciyir ciyir (II) Yırtılan şeyden çıkan ses. (*Bor –Nğ.)
ciyir ciyir (III) Pişmemiş taneli yemeğin yenirken çıkardığı ses. (*Elbistan –Mr.)
ciyir ciyir etmek [**ciyirdetmek**] Gıcırdamak. (*Elbistan, *Afşin –Mr.) [**ciyirdetmek**] : (*Bor –Nğ.)
ciyirdek helvası [**çiğirdek helvası, çiğirdik** (VI)] Haşhaşla pekmezin karıştırılıp kaynatılmasından meydana gelen tatlı. (Navlu *Yeşilova –Brd.)
[**çiğirdek helvası**] : (Çerçin –Brd.)
[**çiğirdik** (VI)] : (Işıklı *Çivril –Dz.)
ciyirdemek (I) Yanmak, çok kurumak. (Devri *Bucak –Brd.; *Bor –Nğ.)
ciyirdemek (II) Çok az ses çıkarmak. (*Tefenni –Brd.)
ciyirdemek (III) İnce sesle yırtılmak. (*Bor –Nğ.)
ciyirdetmek [→ **ciyir ciyir etmek**]
ciyir etmek Kızmak, nefret etmek. (–Or.)
ciyirt [→ **çiğit** (I)]
ciylenbe Saçta pişirilen mayasız yufka ekmek. (*Boyabat –Sn.)
ciymak Toplamak, bir araya getirmek. (Dalavar *Arpaçay –Kr.)
ciynaḫ [→ **ciynak** (III)]
ciynak (I) [→ **cırnak** (VI)]
ciynak (II) Kıl veya yün dokumalarda bir çeşit örnek. (Hurma *Silifke –İç.)
ciynak (III) [**ciynaḫ**] Köprücük kemiği. (*Bayazıt –Ağ.) [**ciynaḫ**] : (Taşburun *Iğdır –Kr.)
ciynak (IV) [→ **ciñek** (I)]
ciynak (V) [→ **cırnak** (I)]
ciynaz Her işte zorluk çıkaran adam. (Hüyük *Şarkışla –Sv.)
ciyner Dişbudak ağacı. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
ciyo Terbiyesiz. (Anaraş *Sürmene –Tr.)
ciyret [**ciyfe** (II)]
ciyyaklatmak Bağırtmak. (İncirköy *Fethiye –Mğ.)
cizbüzük [→ **cızbüzük**]
cizciz [→ **cızcız** (II) **-1**]
cizek (I) Bir oyun adı. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
cizek (II) [**çizek** (II) **-2**] İz, çizgi. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Ünye ve çevresi –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Emirşahlar *Anamur –İç.) [**çizek** (II) **-2**] : (–Ank.)
cizelenmek Sıralanmak. (*Bor –Nğ.)
cizeme 1. [→ **çizeme**] **2.** Döşeme ağaçlarını yan yana dizerek yapılan duvar. (Bayat *Emirdağ –Af.; *Eğridir ve köyleri –Isp.; *Anamur –İç.) **3.** Duvarlara konulan ağaç. (–Bo.)
cizeme (II) Bağ, dizi. (*Düzce –Bo.)
cizgar Develerin ön ayaklarından arka ayaklarına kadar uzanan zincir üzerindeki çanlar. (–Mğ.)
cizge Köylü kadınların önlüklerini bağladıkları yün ip. (Kirazlı –Brs.; Köprücek *Emet –Kü.)
cizgi (I) [→ **çizgi** (I) **-2**]
cizgi (II) Yerdeki araba izi. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
cizgi (III) Tırmık. (*Mengen –Bo.)
cizgiç [→ **çizgi** (I) **-2**]

cizgit Bir çeşit beyaz fasulye. (Zana –Ama.)

cizi (I) **1.** [→ **çizi** (I) **-1**] **2.** Sebze dikmek için kazılan çukur. (–İç.) **3.** [→ **çizi** (I) **-3**]

cizi (II) Dizi, sıra. (Çebiş –Brd.; *Sarayköy köyleri –Dz.; *Düzce –Bo.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Kn.)

cizidan çıkmak [→ **cızıdan çıkmak**]

ciziği bizikmek [→ **cızığı bızıkmak**]

cizik [→ **cızık** (I) **-1**]

ciziktirmak [→ **cızıktırmak** (I)]

ciziktirmek [→ **cızırdatmak** (I)]

cizilmek [→ **çizilmek**]

cizim cizim Sıra sıra, dizi dizi. (*Bor –Nğ.)

cizimlik Bir sıraya yetecek kadar, dizimlik. (*Bor –Nğ.)

cizir Bekçi. (Kızılcabölük, Oğuz *Acıpayam –Dz.; Kızılhisar –Ky.; Mençek *Ermenek –Kn.)

cizi tutmak Hayvanlarla tarlayı sürerken bir kişi öne düşmek. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

ciziyi ayaklatmak Suyu arka getirmek. (Yapıntı *Mut –İç.)

cizki İki tarla arasındaki hendek. (*Elmalı –Ank.)

cizlak Kansız. (*Malkara ve köyleri –Tk.)

cizlama Taş üzerinde pişirilen yufka. (*Boyraz –Ks.)

cizlek [→ **cızlak** (I)]

cizleme [→ **cızlak** (I)]

cizme [**cızma**] Konçlu ayakkabı, çizme. (–Sm.; *Merzifon –Ama.; –Gaz.; *Antakya, *Reyhanlı –Hat.; *Bor –Nğ.)

[**cızma**] : (–Gaz.)

cizmek İpe dizmek. (–Dz.; *Düzce –Bo.; *Bor –Nğ.; Gilindire *Gülnar –İç.)

cizri Kılçıklı, büyük, lezzetsiz, tatlısu balığı. (*Antakya –Hat.)

cizvit börülce Küçük cins fasulye. (Ziyere –Ama.)

cizze İpek böceğinin yemediği kuru dut yaprağı ve gübre karışımı. (*Antakya –Hat.)

cob [→ **cop** (I)]

cobalamak (I) Hayvanları koşum veya yüke yavaş yavaş alıştırmak.(–Kn.)

cobalamak (II) Küçük çocukları kollarında evirip çevirmek. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

cobbadak Hızla. (Ökse *Çarşamba –Sm.)

cob cob sancımak Çıban zonklamak. (–Ank.)

coblak **1.** Lavabonun suyunun aktığı çukur. (–Nğ.) **2.** Düz arazide yağmur sularının biriktiği çukur. (Kasımlar *Eğridir –Isp.)

coblam [→ **coplan** (II)]

coblama Ev çatısında üzerinde tahta çivilemek için konulan ince ağaç. (*Karabörk –El.)

coblan (I) [**cebel** (IV) **-4, coblum**] **1.** [→ **coplan** (II)] **2.** Balta girmemiş orman. (Aşağıçayır –Zn.; Küçükçaylı –Ada.)

[**cebel** (IV) **-4**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

[**coblum**] : (Örencik –Bo.)

coplan (II) [**caplan -1, 2; caplanlık, coblandere, cobran, cobrum, coc, cocak** (I), **coç -1, coçluk, cohlan, copbon, coplan** (I) **-1, 3; cor** (VIII), **corma, cumbuldum, çırpan** (I), **çoç** (II)**-1**] **1.** Büyük, derin dere. (Ulaş –Mn.; Tokat, Bozan –Es.; Korgun, Maruf –Çkr.; Çepni *Gemerek –Sv.; –Krş.)

[**caplan -1**] : (*Kurşunlu –Çkr.)

[**coblandere**] : (*Bünyan –Ky.)
[**cobran**] : (Bayat *Emirdağ –Af.; Epçeler *Geyve –Sk.; Saray –Çkr.)
[**copbon**] : (Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.)
[**coplan** (I) **-1**] : (Alayunt –Kü.; İncirli –Bil.; Aşağılıca –Es; Hunu *Afşin –Mr.; İsalıköy *Şarkışla –Sv; *Polatlı –Ank.; Çandırlar –Ada.)
[**cobrum**] : (–Ks.)
[**cohlan**] : (Çepni *Gemerek –Sv.)
[**cumbuldum**] : (Hacıhamza *Osmancık –Çr.)
2. Bataklık. (*Sivrihisar, Tokat, Bozan –Es.; Mut *Devrek –Zn.; Korgun, Maruf –Çkr.; Önsen –Mr.; –Krş.; –Kn. ve köyleri.)
[**caplan -2**] : (*Kurşunlu –Çkr.)
[**caplanlık**] : (Kaleoğlu –Zn.)
[**coc**] : (*Kelkit, Süle –Gm.; Yavuz *Şavşat –Ar.; Norman –Ezm.; *Pülümür –Tn.)
[**cocak** (I)] : (*Pasinler –Ezm.)
[**coç -1**] : (*Şavşat köyleri, Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Kr.; *Hasankale –Ezm.)
[**coçluk**] : (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Kr.; *Doğubayazıt –Ağ.)
[**coplan** (I) **-2**] : (Büyük Nacar –Gaz.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; *Ürgüp –Nş.)
[**cor** (VIII)] : (Ersis *Yusufeli –Ar.; *Bayburt –Kr.)
[**corma**] : (Anaraş *Sürmene, Zanha *Maçka –Tr.)
[**çırpan** (I)] : (–Sv.)
[**çoç** (II) **-1**] : (Çavdarlı *Balıklı, *Şavşat –Ar.; *Göle, *Posof, *Ardahan –Kr.)
coblandere [→ **coblan** (II) **-1**]
coblum [→ **coblan** (I) **-2**]
cobran [→ **coblan** (II) **-1**]
cobrum [→ **coblan** (II) **-1**]
cobuduğu çıkmak [→ **cıbıdığı çıkmak**]
cobuk (I) **1.** Yeni palanlanacak at. (–İç.) **2.** Kısa boylu, zayıf at. (Küçükboymul –Yz.) **3.** Kuyruğunun ucundaki uzun kıllar kesilmiş at, eşek ve katır. (*Pınarbaşı –Ky.; –Kn.; Çandırlar –Ada.)
cobuk (II) [**coddu** (I)] **1.** Tatsız, biçimsiz. (Çaltı *Gelendost –Ist.) **2.** Çopur, çiçekbozuğu yüzlü. (–Kn.)
[**coddu** (I)] : (–Kr.)
cobuk (III) [**coplak** (I) **-1, coplan** (I) **-2, copul**] Arazi üzerindeki ufak çukurlar. (Hümer *Ayancık –Sn.)
[**coplak** (I)] : (Kasımlar *Eğridir –Isp.; Değirmenli –Nğ.; *Karaisalı –Ada.; –İç.)
[**coplan** (I) **-2**] : (*Bünyan –Ky.; Kuzgun –Ada.)
[**copul**] : (Tavşancıl, *Gebze –Kc.; Araplı *Kadirli –Ada.)
cobuk (IV) Budanmış, kesilmiş. (*Karaisalı ve köyleri –Ada.)
cobul (I) **1.** [→ **coplan** (II)] **2.** Küçük su birikintisi. (–Kü.; Pazarcık –Gaz.; *Bertiz –Mr.)
cobul (II) Bol. (–Yz.; Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.)
cobul (III) Bulanık su. (Mencilis *Keşap –Gr.)
cobula Ökçesiz ayakkabı. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)
cobul düşmek Yemeği iştahla yemek. (Güzeloluk *Silifke –İç.)
cobul olmak Çok bulmak, bıkmak. (Şekerpınar *Sungurlu –Çr.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; *Mut köyleri –İç.)
cobut (I) Kısa, kalın sopa. (Peşman *Daday –Ks.; Sarıköy *Merzifon –Ama.)

cobut (II) Toprak sürahi. (Hacıhüseyin *Balya –Ba.; Berendi *Ereğli, *Ilgın –Kn.)
coc [→ **coblan** (II) **-2**]
coca (I) [→ **cüce** (III)]
coba (II) Beşik. (–Dy.)
cocak (I) [→ **coblan** (II) **-2**]
cocak (II) Kafa, baş. (Dişli *Bolvadin –Af.)
cocul darı [→ **cucul** (III)]
coç 1. [→ **coblan** (II) **-2**] **2.** Sulu, çimenli yer. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
coçluk [→ **coblan** (II) **-2**]
codal Yoksul. (–Ky.)
codalı [**coday**] Tarla kuşu. (Tahtayazı *Çubuk –Ank.)
[**coday**] : (–Çr.)
codam [→ **cudam** (III)]
codar [→ **cudam** (III)]
coday [→ **codalı**]
coddu (I) [→ **cobuk** (II) **-2**]
coddu (II) [**codur**] Kısa boylu. (Çalış *Haymana –Ank.)
[**codur**] : (–Kü.)
codoloz [→ **cadalos -1**]
codu Su kabı. (Karabüzey *Araç –Ks.)
codul Biçilmiş tarlalarda kalan kök: *Gız ana bahsana ayağıma codul battı.* (Uluşiran *Şiran –Gm.)
codur [→ **coddu** (II)]
codura Lâzımlık. (*İskilip –Çr.)
cof (I) [**cofcof** (I) **-1, cofcofu, cohcoh**] Gösteriş, parlaklık. (*Sarayköy ve köyleri –Dz.; –Gaz.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; –Ada.)
[**cofcof** (I) **-1**] : (–Çr.; –Ada.)
[**cofcofu**] : (–Gaz.; –Nğ.)
[**cohcoh**] : (*Bor –Nğ.)
cof (II) Eli açık, cömert. (Yayla *Tefenni –Brd.; İğdir *Çivril, Oğuz *Acıpayam –Dz.)
cof (III) Şakacı. (Oğuz *Acıpayam –Dz.)
cofcof (I) **1.** [→ **cof** (I)] **2.** Süs, süs eşyası. (–Kn.)
cofcof (II) Ağız kalabalığı, gevezelik. (*Bornova –İz.)
cofcoflu [**cafcaflı, cavcaklı, cicidan** (II)**, cicoflu, cincoflu, cincoñlu, cohcohlu, cöhcöhlü**] Gösterişli, renkli, parlak. (Tepeköy *Torbalı –İz.; Bozan –Es.; –Nğ.; Geçit *Ilgın –Kn.; –Ada.; *Mut köyleri –İç.)
[**cafcaflı**] : (–Ks.)
[**cavcaklı**] : (Reşadiye *Susurluk –Ba.)
[**cicidan** (II)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**cicoflu**] : (Araplı *Bozdoğan –Ay.; Mezirme –Ml.; –Mr.; *Kangal –Sv.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[**cincoflu**] : (Çiftlik *Dinar –Af.; Bulkaz *Çivril –Dz.)
[**cincoñlu**] : (Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**cohcohlu**] : (*Bor –Nğ.)
[**cöhcöhlü**] : (–Krş.)
cofcofu [→ **cof** (I)]
cofu [→ **cohu**]
cog Usta, maharetli: *Çala çala cog oldun.* (*Çivril –Dz.)
coga Kırmızı, sekizli iskambil kağıdı. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
cognık Burnu çökük olan (kimse). (*Zara –Sv.)
coğ (I) [→ **cağ** (V) **-1**]
coğ (II) Ceket. (*Nazimiye –Tn.)
coğ (III) [→ **cağ** (IV) **-1**]
coğa [→ **çağa** (I)]
coğabir [**coğlak**] **1.** Yeşil kabuğu soyulmuş ceviz. (Honaz –Dz.)
[**coğlak**] : (Telin *Gürün –Sv.)
2. Badem içi. (*Çal –Dz.)

coğart Sonbaharda ekilen tarla. (*İspir –Ezm.)
coğaz Cevap. (*Bor –Nğ.)
coğe Top oynunda nişan alınan taş. (Yedikule –Ist.)
coğet Köşe bucak. (Tepeköy *Arapkir –Ml.)
coğıldak [→ **cağıldak** (I)]
coğlak [→ **coğabir -1**]
coğlaşmak [**coğnaşmak, coğuldaşmak** (II), **çoğmak** (II)] Yığılmak, toplanmak. (–Ama.)
[**coğnaşak**] : (İncirgediği *Karaisalı –Ada.)
[**coğuldaşmak** (II)] : (*Merzifon –Ama.)
[**çoğmak** (II)] : (İncirgediği *Karaisalı –Ada.)
coğmak Doğmak. (Bahçeli *Bor –Nğ.)
coğmert Bereketli, çok verimli (toprak hk.). (*Bor –Nğ.)
coğnaşmak [→ **coğlaşmak**]
coğuldak Taşların arasından akan su. (*Yalvaç –Isp.)
coğuldaşmak (I) Koro halinde şarkı okumak. (*Mut ve köyleri –İç.)
coğuldaşmak (II) [→ **coğlaşmak**]
coğunsamak Çok görmek. (Bahçeli *Bor –Nğ.)
coğurçga Ağaç yongası. (Çilehane *Reşadiye –To.)
coğuz Ceviz. (Ersis *Yusufeli –Ar.)
coh (I) Gamsız, şen. (–Ay.)
coh (II) [→ **çoh** (I)]
coh (III) Gözü tok, cömert, eli açık. (Yayla *Tefenni –Brd.; –Ank. *Elmalı –Ant.)
coh (IV) [→ **çoh** (II)]
cohar [→ **çohar** (II)]
cohcoh [→ **cof** (I)]
cohcohlu [→ **cofcoflu**]
cohlamak Keçi çağırmak. (Kösten *Honaz –Dz.)
cohlan [→ **coblan** (II) **-1**]
cohturmak Koşmak. (Evcilik –İç.)
cohu [**cofu**] Gösterişli, görkemli. (Afşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)
[**cofu**] : (Afşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)
cohum Bolluk. (Ayvalı *Sivrihisar –Es.)
cok (I) Boynuz. (Kerkük ve çevresi.)
cok (II) Yok anlamında kullanılır. (Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)
cokcok Soğanın filizi. (Tavşancıl *Gebze –Kc.)
cokhal Cahil. (–Bil.)
coklamak Boynuz vurmak. (Kerkük)
cokluk Fakirlik, yokluk. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
cokma Gaga. (*Büyükçekmece –Ist.; *Fırnıs –Mr.)
cokur cokur Anasından istekle süt emen yavrunun çıkardığı ses (hk.). (*Düzce –Bo.)
cokurdamak Kaynayan su ses çıkarmak. (Yakaköy *Gelendost –Isp.)
col (I) Yol. (Çilehane *Reşadiye –To.; Başöyük *Kadınhanı –Kn.)
col (II) [**cola**] Yabanî çilek. (Ersis *Yusufeli –Ar.)
[**cola**] : (Utav *Yusufeli –Ar.)
col (III) Defa, kez, batın. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
cola [→ **col** (II)]
colab Temiz, duru su. (–Gaz.)
colaf 1. Şekeri soğuk suda eriterek yapılan şerbet. (*Keçiborlu –Isp.) 2. Pestil hoşafı. (*Seyitgazi köyleri –Es.)
colak Bir kolu kesilmiş adam. (Kapıköy *Maçka –Tr.)

colap Çürüyüp sulanmış kavun. (*Karaisalı –Ada.)

colap colap Bol bol. (Hüyük *Şarkışla –Sv.)

colaz (I) Pekmezle tahin karışımı. (Devri *Bucak –Brd.)

colaz (II) Biçilmiş, koçanı alınmış mısır sapı. (*Merzifon köyleri –Ama.)

colba Balık avlamak için iplikten koni şeklinde örülmüş bir çeşit ağ. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

colcol [→ **culuk**]

coldur coldur coldurdamak Oraya buraya çişini yapmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cole Çukur. (*Nazimiye –Tn.)

colkalık [→ **culfalık**]

collak Erkeklik bezi yarım olan. (Mürüs *Erbaa –To.)

colpa (I) [→ **çolapa -1**]

colpa (II) Biçimsiz, iyi bir sanatkâr elinden çıkmamış şey. (*Antakya –Hat.; –Ada.)

colpak [→ **çolpak** (II)]

coluk [→ **culuk**]

colum [→ **çom** (I)]

com (I) Her işe karşı merakı olan. (*Elbistan, *Afşin –Mr.)

com (II) Suyun en derin yeri. (*Lapseki –Çkl.)

com (III) Dairenin içi. (–Mr.)

comaç (I) Ekmek. (Mençek *Ermenek –Kn.)

comaç (II) Sofra. (*Beyşehir –Kn.)

comak (I) [→ **comāt**]

comak (II) Fasulye tanelemek için kullanılan ucu topuzlu değnek.(*Osmancık –Çr.; Kapıköy *Maçka –Tr.)

comaran [→ **cardın**]

comart Eli açık, cömert. (Kuzuluk *İskilip –Çr.; İrişli, Bayburt, *Sarıkamış –Kr.; Cenciğe –Ezc.; –Gaz.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; –Ank.; –Nğ.)

comāt [**comak** (I), **çomat**] Topluluk. (–Nğ.)

[**comak** (I)] : (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

[**çomat**] : (Hamitli –Ed.)

comaz Güldüren, taklit yapan(kimse). (Çukurköy –Kü.)

comb Bilya oyununda sakkanın, esas bilyaların konduğu dairenin içinde kalması hali. (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

comba (I) [**camba, cambuz, cameş, cenik** (VI) **-1, conba, conga, coruḫ** (II), **cömbek** (II)] **1.** İki ile dört yaş arasında erkek manda. (*Gelibolu –Çkl.; *Yedikule –Ist.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; Mürüs *Erbaa, *Zile –To.; Karakuş ve köyleri *Ünye –Or.; *Yıldızeli –Sv.; *Akdağmadeni, Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

[**camba**] : (*Zile –To.; *Ünye, Salman *Akkuş –Or.)

[**cambuz**] : (–Brs.)

[**cameş**] : (Kapıköyü *Maçka –Tr.)

[**conba**] : (–Çr.; –To.)

[**conga**] : (Çamlıbel *Artova –To.; Harala *İpsala –Ed.; Kadıköy *Saray –Tk.)

[**cömbek** (II)] : (*Gebze –Kc.; *Ereğli –Kn.)

2. Yaşça büyük, vücutça küçük, biçimsiz manda. (*Refahiye –Ezc.)

[**cenik** (VI) **-1**] : (*Merzifon –Ama.)

[**coruḫ** (II)] : (Kavak *Yıldızeli –Sv.; Genezin *Avanos –Nş.)

comba (II) Yiğit, güçlü kuvvetli erkek çocuk. (–Ama.)

combadak Birdenbire. (Oğuz *Acıpayam –Dz.; Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Bornova –İz.)

combadak atmak [→ **combalak kılmak**]

combak (I) Yapraklarından örülerek bağlanmış mısır kümesi. (–Sn.)

combak (II) Küçük göl. (Akköy *Söğüt –Bil.)

combalag [→ **combalak**]

combalak [**cambalak, combalag, comballak, combulak, combullak, cumbulak** (I)] Takla. (Bademli *Dinar –Af.; *Eğridir –Isp.; *Tefenni –Brd.; *Sivrihisar –Es.; *Kandıra –Kc.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Ermenek, *Karaman –Kn.; Yapıntı *Mut, *Anamur –İç.)

[**cambalak**] : (Körküler *Yalvaç –Isp.)

[**combalag**] : (–Brd.)

[**comballak**] : (Çukurbağ, Uğurlu, Mençek *Ermenek –Kn.)

[**combulak**] : (*Tefenni –Brd.)

[**combullak**] : (*Ermenek –Kn.)

[**cumbulak** (I)] : (Kavak *Yeşilova –Brd.)

combalak kılmak [**combadak atmak, cumbalak aşmak**] Takla atmak. (Örkenez *Yalvaç –Isp.; Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)

[**combadak atmak**] : (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

[**cumbalak aşmak**] : (Ambarcık *Gölhisar –Brd.)

comballak [→ **combalak**]

combanabiş Bir cins tahterevalli. (Ziyere –Ama.)

combara (I) [→ **coplan** (II)]

combara (II) Dolma av çiftelerinin saçma ve kurşunla sıkılanması şekli. (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

combaş Anlayışsız. (Çakallı –Ada.)

combaz (I) [**çombaz**] Başın tepe kısmında bırakılan uzun saçlar, perçem. (Ambarcık *Gölhisar –Brd.; Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Ant.)

[**çombaz**] : (*Bornova –İz.)

combaz (II) [**conbaz**] Cambaz. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

[**conbaz**] : (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

combe [→ **corkadak**]

comber Fıçılara takılan çember. (Kapıköy *Maçka –Tr.)

combu Büyük ve saplı testi. (*Çerkeş –Çkr.)

combudak Suya düşen cismin çıkardığı ses (hk.). (*Merzifon –Ama.)

combulak [→ **combalak**]

combul cokuş Toptan, hep birden. (–Isp.)

combuldamak [→ **cımbıldamak**] (I) **-1**]

combuldatmak [→ **cumbuldatmak**]

combullak [→ **combalak**]

combultum Derin uçurum. (–Çr.)

combultuya düşmek Bir olayın birdenbire içine girmek. (*Gürün –Sv.)

combur combur etmek Suda yıkanırken ses çıkarmak. (–Gaz.)

comburt Kadınların belden aşağı kısmı. (–Or.)

comca [→ **çömçe** (I) **-1**]

com com Bol bol. (–Sm.)

comcomu Bolluk zamanı. (–Gaz.)

comça balık [→ **çomça balık**]

com etmek Budamak. (–Ur.)

comfur olmak [→ **com olmak**]

comış [**comız, comuş** (I), **comuş ineği**] Manda. (–Gr.)

[**comız**] : (Karaözü *Gemerek –Sv.; –Kn.)

[comuş (I)] : (*Merzifon –Ama.; İrişli, Bayburt –Kr.)
[comuş ineği] : (*Merzifon –Ama.)
comlaşmak [→ **com olmak**]
comman İri yarı, aptal çocuk. (Barla *Eğridir –Isp.)
com olmak [**comfur olmak, comlaşmak**] Toplanmak. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)
[comfur olmak] : (*Silifke –İç.)
[comlaşmak] : (Tepeköy *Torbalı –İz.; Aşudu *Darende –Ml.)
comp kalmak Birdenbire bir olayın ortasında kalmak. (İncirgediği *Karaisalı –Ada.)
compur Toplantı. (*Silifke –İç.)
comu (I) [→ **çomu**]
comu (II) [→ **cabul** (II)]
comuş (I) [→ **comış**]
comuş (II) Kayalık yerlerde biten üç kulak ota benzeyen, yenilen bir bitki. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
comuş ineği [→ **comış**]
comız [→ **comış**]
comzunmak İsteklenmek, heveslenmek. (*Feke –Ada.)
con (I) Çavdar. (–Gm.; Cenciğe –Ezc.; –Bt.)
con (II) [→ **çon** (I)]
conalağarı Masallarda adı geçen cadı-kadın. (Belden yukarısı çıplak olup sol memesi sağ omuzuna, sağ memesi sol omuzuna atılmış olarak anlatılır.) (*Silifke –İç.)
conak Küçük çocukların başlarındaki kepekler, konak. (–Nğ.)
conba [→ **comba** (I) **-1**]
conbalak Cimri. (*Şarkîkaraağaç –Isp.)
conbaz [→ **combaz** (II)]
conbul Su güğümü. (*İpsala –Ed.)
conbul conbul Su sesini anlatır. (Karakuş *Ünye –Or.)
concolos Sara hastalığını yaptığına ve karakış geceleri dolaştığına inanılan peri. (–Kü.)
concoloz (I) [**conculaz**] Bozuk düzen, karmakarışık. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)
[conculaz] : (Yazır *Acıpayam –Dz.)
concoloz (II) [**conculaz** (II), **conculus, congalaz** (III)] Hortlak. (Çamköy *Gölhisar –Brd.; Araplı *Bozdoğan –Ay.)
[conculaz (II)] : (Güney *Yeşilova –Brd.; Sürez *Bozdoğan –Ay.)
[conculus] : (–Çr.)
[congalaz (II)] : (*Bodrum, *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
concoloz (III) [→ **congalaz** (I) **-1**]
conculaz (I) [→ **congalaz** (I) **-1**]
conculaz (II) [→ **concoloz** (II)]
conculaz (III) [→ **concoloz** (III)]
conculus [→ **concoloz** (II)]
conçgağaç Meyve toplamağa yarayan ve çatallı ucunda torba bulunan sopa. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
condu Küçük, ufak tefek. (–Ank.)
condul [**çondul**] Bacakları kısa olan adam. (–Ky. ve köyleri.)
[çondul] : (–Mn.)
conevi [→ **canavi**]
conga [→ **comba** (I) **-1**]
congabır Yeşil kabuğu soyulmuş ceviz. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)
congala (I) Kâbus. (Çukurbağ, Uğurlu *Ermenek –Kn.)
congala (II) [→ **congalaz** (I) **-3**]
congalamas [→ **congalaz** (I) **-3**]
congalaz (I) [**concoloz** (III), **conculaz** (III), **congala** (II), **congalas karısı, congamas, conkalaz, conkalaz**

karısı] **1.** İhtiyar kadın. (Baklalı *Çatalca –Ist.; –Ks.; *Boyabat –Sn.; –Kn.; –İç; –Ed.; Kadıköy *Saray –Tk.)
[**concoloz** (III)] : (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)
[**conculaz** (III)] : (Güney *Yeşilova –Brd.)
2. Bunak kadın. (–Kn.) **3.** Cadı. (Çiftepınar *Mersin –İç.; –Ed.)
[**congala** (II)] : (Uğurlu *Ermenek –Kn.)
[**congalas karısı**] : (*Mut ve köyleri –İç.)
[**congamas**] : (–Çkl.)
[**conkalaz**] : (–Kn.; *Anamur –İç.)
[**conkalaz karısı**] : (Yapıntı *Mut –İç.)

congalaz (II) [→ **cangalaz** (I)]
congalaz (III) [→ **concoloz** (II)]
congalaz (IV) Ufak tefek, çok açıkgöz olan çocuk. (*Silifke –İç.)
congalaz karısı [→ **congalaz** (I) **-3**]
congar Kavga. (–İç.)
congaz Haç. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)
congu Civciv. (Bergaz *Ezine –Çkl.; Engiz *Bafra –Sm.)
congul congul Bol bol. (*Sivrihisar –Es.)
conguldamak (I) Kan kaynamak, arzu uyanmak. (–Zn.; *Merzifon –Ama.)
coñguldamak (II) Sallanan bir şey ses çıkarmak. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)
conguldaşmak [**conklaşmak**] Birkaç kişi bir araya gelerek gülüp konuşmak. (Bahadırlar *Bayramiç –Çkl.; –Es.; –Ada.; *Mersin ve köyleri –İç.)
[**conklaşmak**] : (*Çivril –Dz.)

conkabırlamak Cevizlerin kabuğunu soymak. (Honaz –Dz.)
conkalaz [→ **congalaz** (I) **-3**]
conkalaz karısı [→ **congalaz** (I) **-3**]
conkesme **1.** Hamur işine elverişli olmayıp yalnız ekmek yapılan buğday. (–Ezm.; –Ezc.) **2.** Buğdayla çavdar karışımı. (–Gm.)
conk kuşu [**con kuşu**] Baykuş. (Bulkaz *Çivril –Dz.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[**con kuşu**] : (Kerem *Burhaniye –Ba.; Çiftepınar *Mersin –İç.)
conklaşmak [→ **conguldaşmak**]
conkuldamak Kalınlı inceli çıngırak çalınmak. (–Çr.)
con kuşu [→ **conk kuşu**]
conp Denizin sığdan sonra birdenbire derinleşen yeri. (Çardak *Lapseki –Çkl.)

cop (I) [**cob, çop**] Cirit değneği. (Hançalar *Çal –Dz.; –Ay.; *Edremit –Ba.; İnegöl –Brs.; *Emet, Alayunt, –Kü.; Büyükyenice –Bil.; –Çkl.; –Ky.)
[**cob**] : (–Af.; –Bo.)
[**çop**] : (Kaklıç *Menemen –İz.; –Kü.; –Çr.)
cop (II) Bataklık. (–Mr.)
copbar Tütün lülesi. (*Silifke –İç.)
copbon [→ **coblan** (II) **-1**]
cop cop etmek [→ **cıbıl cıbıl çimmek**]
coplak (I) **1.** [→ **çobuk** (IV)] **2.** [→ **coplan** (II)]
coplak (II) Geniş yapraklı bir bitki. (Yakaköy *Gelendost –Isp.)
coplama Evlerin damına konan ince uzun ağaçlar. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)
coplan (I) **1.** [→ **coblan** (II) **-1**] **2.**[→ **cobuk** (IV)] **3.** [→ **coblan** (II) **-2**]

coplan (II) [**coblam, coblan** (I) **-1, cobul** (I) **-1, combara** (I), **coplak** (I) **-2, coplandere, coplun**] Sarp dağlarla çevrili vadi. (İğdecik, Sancaklıboz *Eşme ve köyleri –Uş.; Kemerdere *Yenişehir –Brs.; Büyüknacar –Mr.; Başlamış *Dörtyol –Hat.; Hacıtuğrul *Polatlı –Ank.; Güllühüyük *Çiçekdağ –Krş.; Pınarbaşı *Karaman, Ziverek –Kn.; Elbistanlı *Kadirli, Erzin –Ada.)
[**coblam**] : (–Bo.)
[**coblan** (I) **-1**] : (*Eşme ve köyleri –Uş.; Hasanoğlan –Ank.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.)
[**cobul** (I) **-1**] : (Derince *İzmit, Garipler *Kandıra –Kc.; –Zn.)
[**combara** (I)] : (Balkasun *Ermenek –Kn.; –Ada.; –İç. ve köyleri.)
[**coplak** (I) **-2**] : (*Beyşehir –Kn.)
[**coplandere**] : (Boğazköy *Sungurlu –Çr.)
[**coplun**] : (–Sn.)

coplandere [→ **coplan** (II)]

coplun [→ **coplan** (II)]

cop oyunu Bir çeşit cirit oyunu. (*Soma –Mn.; –Ba.)

copul [→ **cobuk** (II)]

copul copul [→ **copur copur**]

copur copur [**copul copul, corkul corkul**] İstekle yerken çıkarılan ses. (*Kadirli –Ada.)
[**copul copul**] : (*Kadırga –Ist.)
[**corkul corkul**] : (Köke *Acıpayam –Dz.)

copurdatmak Sulandırarak, istekli ses çıkararak yemek. (*Bor –Ng.)

coput Çok ıslanmış. (*Avanos –Ns.)

cor (I) **1.** Söz. (*Göksun –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; *Gürün –Sv.; Misis *Kozan –Ada.) **2.** Toplanıp konuşma, danışma (hk.). (*Şarkikarağaç –Isp.; *Çal –Dz.; –Ist.; –Gaz.; –Mr.; *Antakya ve köyleri –Hat.; *Divriği –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Misis *Kozan –Ada.)

cor (II) **1.** Fıtık hastalığı. (*Çarşamba –Sm.; *Merzifon köyleri, Ziyere –Ama.) **2.** Husye, erkeklik bezi. (Ulubey –Or.)

cor (III) Çocuk oyunu. (*Bulancak –Gr.)

cor (IV) Sus anlamında kullanılır. (Bağtepe *Kozan –Ada.)

cor (V) Keçi, koyun sürüsü. (Sevin *Afşin, Bozhüyük *Göksun –Mr.)

cor (VI) Aksırık. (Atandı *Kadınhanı –Kn.)

cor (VII) [→ **coblan** (II) **-2**]

cora (I) [**cara** (VII)] Sazın az telli ve küçük tiplisi. (Keskin –Es.)
[**cara** (VII)] : (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

cora (II) [→ **cığara**]

corab iği Çorap şişi. (*Antakya –Hat.)

coralaşmak Bir yiyeceğin başına üşüşerek kısa zamanda bitirmek. (–Kn.)

coramak [→ **corlaşmak -1**]

corap Çorap. (Nefsiköseli *Görele –Gr.; *Iğdır –Kr.)

coravı gözemek Çorabın yırtık yerini örmek: *Coravının davanı yırtılıf gözesene ay aba.* (Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

coraz Saçları dağınık, biçimsiz olan. (*Sarayköy köyleri –Dz.)

corazlamak [→ **çorazlamak**]

corcaḫ [**corlayık, corlayik**] Güvercinden küçük bir cins siyah renkli kuş. (Peterek, Ersis *Yusufeli –Ar.)
[**corlayık**] : (*Çarşamba –Sm.)
[**corlayik**] : (*Çarşamba –Sm.)

corcor (I) Hindi. (*Nallıhan –Ank.)

corcor (II) İki gruba ayrılan çocukların bir kısmının yere çizilen daire içine, bir kısmının dışına sıralanarak oynadıkları oyun. (Taşkışla –Ist.)

corcor (III) Sulu, cıvık. (*Tefenni –Brd.; *Gürün –Sv.)

corcor etmek [→ **corlaşmak -3**]

corcor pekmezi Duttan yapılan sulu pekmez. (*Zara –Sv.)

corcu (I) Dedikoducu. (*Göksun –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.)

corcu (II) Obur. (–Ada.)

corcuk Güvercinden küçük, gagası ve ayakları sarı, vücudu siyah olan bir cins kuş. (*Oltu –Ezm.)

cor davarı Bütün köy davarlarının katıldığı sürü. (Kitiz *Göksun –Mr.)

cordık Ağaçtan kesilen küçük parçalar. (*Nazimiye –Tn.)

cordum Bir arktan birkaç tarlaya ayrı ayrı suyun verilmesi. (*Nazimiye –Tn.)

cor etmek (I) Ekin biçmek. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

cor etmek (II) Konuşmak. (–Gaz.)

corg [→ **cork**]

corga (I) 1. Civciv. (*Gölpazarı –Bil.) 2. Piliç. (*Gölpazarı –Bil.)

corga (II) Bir çeşit at yürüyüşü, yorga. (Kadırga –Ist.; Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

corgana çıkmak Ezilip içi dışına çıkmak. (–Es.)

corhudak Boğazdan çıkan hırıltılı ses. (–Çr.)

corik Emziksiz çinko ibrik. (Harput –El.)

cork (I) [**corg, çork** (II)] Kuluçka. (Yassıhöyük, Alâeddin *Acıpayam, *Sarayköy –Dz.; Kıncaklı *Nazilli –Ay.; Aşağıkayı *Tosya –Ks.)
[**corg**] : (*Bozdoğan –Ay.)
[**çork** (II)] : Alâeddin *Acıpayam –Dz.)

cork (II) [→ **corkuntu**]

corkadak (I) [**combe, coruk** (V)] Manda yavrusu. (Halkavan –Ank.)
[**combe**] : (Kelekçi *Çayıralan –Yz.)
[**coruk** (V)] : (–Çkr.; Küçükboymul –Yz.)

corkadak (II) Aniden. (*Sivrihisar (–Es.)

corklamak Kuluçkaya yatmak. (Yakakayı –Es.)

cork tavuk [**coruk** (IV) **-1**] Kuluçkaya gelmiş tavuk. (Alana –Ay.; –Es.)
[**coruk** (IV) **-1**] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

corkul corkul [→ **copur copur**]

corkuldatmak Tadını çıkarmak. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

corkuntu [**cork** (II), **çork** (I)] Tortu. (–İç.)
[**cork** (II)] : (*Silifke –İç.)
[**çork** (I)] : (Çomaklar *Ödemiş –İz.)

corlak Bağırtlak denilen kuş. (*Ağın, *Keban –El.)

corlaşmak [**carlaşmak, coramak, cor-cor etmek, coruldaşmak**] 1. Toplanıp konuşmak, tartışmak. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Akçaköy *Yeşilova, Devri *Bucak –Brd.; Korgun *Şabanözü –Çkr.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; Çuburbağ, Uğurlu *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**coramak**] : (–Isp.)
[**coruldaşmak**] : (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Süller *Çal –Dz.; *Boyabat –Sn.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.) 2. Karar vermek. (Yelten

*Korkuteli –Ant.) **3.** Gürültü yapmak. (Veyselli, Yağda –İç.)
[**carlaşmak**] : (*Kurşunlu –Çkr.)
[**cor cor etmek**] : (Saray –Çkr.)

corlayık [→ **corcaḫ**]

corlayik [→ **corcaḫ**]

corma [→ **coblan** (II) **-2**]

cormah Didiklemek. (–Ezc.)

coron Kerre, defa. (Babik *Pötürge –Ml.)

coroş [→ **çoroş**]

corpudak Bıçak, iğne gibi sivri şeylerin bir şeye ansızın battığını anlatan zarf. (Sarıköy *Merzifon –Ama.)

corp yutmak Aldığını vermemek. (Yakaköy *Gelendost –Isp.)

corruḫ Çocuk. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

corruk Tarla kuşu. (Karataş *Aksaray –Nğ.)

cors etmek Utandırmak. (Sinir –Bo.)

cort (I) Dilenci. (Kaşköyü *Gürün –Sv.)

cort (II) Tavuk. (Kızılcaören –Kü.)

cort (III) **1.** Öfke, hırs. (Kaleboynu *Saimbeyli –Ada.) **2.** Şiddet. (Paçalı *Feke –Ada.)

cortan Ayran çökütüsü. (–Kr.; –Ezm.)

cort atmak [→ **cort etmek** (II) **-1**]

cort cort etmek [→ **cort etmek** (I)]

cort etmek (I) [**cort cort etmek**] Öğünmek. (–Gaz.)
[**cort cort etmek**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

cort etmek (II) [**cort atmak**] **1.** Palavra, yalandan vaad etmek. (–Gaz.)
[**cort atmak**] : (Uzunmusa –Or.; Göl *Kayaş –Ank.)
2. Ansızın bir işi veya sözü bozmak. (*Vezirköprü –Sm.)

cort etmek (III) İşin sonunu getirememek, bozmak. (*Ünye –Or.)

cortlamak Saklanan bir şeyi söylemek. (Saray –Çkr.)

cortlatma Bel ve çift demirinin kenarlarını inceltip keskinletme. (–To.)

cortmak (I) Yavaş koşmak. (Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)

cortmak (II) İşletmek, sökmek: *Bu emir cortmaz.* (*Oltu –Ezm.)

corto Kaymağı alınmış sütten yapılan peynir. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

cort sözlü Acı sözlü. (*Divriği –Sv.)

cortum [→ **çörten** (I)]

coruḫ (I) [→ **coruk** (I)]

coruḫ (II) [→ **comba** (I) **-2**]

coruk (I) [**caruh, coruḫ** (I), **cotten, coynal, cozirik, cöbez**] Gelişmemiş, büyümemiş. (*Kandıra –Kc.; Saray –Çkr.; *Çarşamba –Sm.; *Zile, *Turhal, Mürüs *Reşadiye –To.; Uzunmusa, Zile *Mesudiye, *Ünye ve köyleri –Or.; *Şebinkarahisar, Düzköy *Keşap –Gr.; *Refahiye –Ezc.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Çandır *Boğazlayan –Yz.)
[**caruh**] : (–To. ve çevresi.)
[**coruḫ** (I)] : (Karaözü *Gemerek, *Kangal ve köyleri –Sv.; *Mucur –Krş.)
[**cotten**] : (*Sivrihisar –Es.)
[**coynal**] : (Honaz köyleri –Dz.)
[**cozirik**]: (–To.)
[**cöbez**] : (–Bo.)

coruk (II) Fidan. (Değirmenderesi *Göksun –Mr.; Fakıekinciliği *Pınarbaşı –Ky.)

coruk (III) İnatçı. (Ağaçkışla *Şarkışla –Sv.; –Yz.; –Ank.)

coruk (IV) **1.** [→ **cork tavuk**] **2.** [→ **culuk**] **3.** Oburluğu ile tanınan bir çeşit kuş: *Coruk kuşu gibi lâk deyince et, lok deyince su istiyorsun.* (–Çr.)

coruk (V) [→ **corkadak**]
coruk (VI) Bahane, özür. (–Yz.)
coruk (VII) [**caruk**] Fıtıklı (kimse). (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Merzifon –Ama.)
[**caruk**] : (*Merzifon –Ama.)
coruk (VIII) **1.** Züğürt, para tutmayan. (–Ank.) **2.** Cahil ve görgüsüz. (Nefsiishaklı *Görele –Gr.)
coruk (IX) Yıkılmış, yıkılmaya yüz tutmuş yapı. (*Beşiktaş –Ist.)
coruk koşmak Haklı haksız herşeye itiraz etmek. (*Gemerek, *Şarkışla –Sv.; –Krş.)
coruklamak (I) Zayıflamak. (–Or.)
coruklamak (II) Uyuklamak. (İsahacılı –Ada.)
coruklamak (III) Şaka olarak birisinin kalçasına dokunmak. (Hisarcık –Ky.)
corul corul İneğin sütünün bol olduğunu anlatır. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
corul corul akmak Çok yağlı yiyeceğin, yerken yağı akmak. (–Gaz.)
corul corul konuşmak Çok konuşmak, gürültü yapmak. (Kozluveren *Daday –Ks.)
coruldamak Toprak damlarda yağmur sularını akıtan oluklardan ses çıkmak. (Yassıviran *Senirkent –Isp.)
coruldaşmak [→ **corlaşmak**]
corum Uskumruların büyük balıklardan korkarak sahile sığınması hali. (*İzmit –Kc.; *Yeniköy –Ist.)
cort **1.** Öfke, hırs. (Kaleboynu, *Saimbeyli –Ada.) **2.** Şiddet. (Paşalı *Feke –Ada.)
corütmek Çürütmek. (Aşağıkayı *Tosya –Ks.)
cos Değnekle oynanan bir çeşit kaydırak oyununda sayı kazanan tarafın diğer tarafa kazandıklarını bildirirken söyledikleri söz. (–Bo.)
cosun [→ **cusun** (I) **-1**]
coş Genç. (–Ank.)
coşak (I) Bataklık. (Tuzhisar *Bünyan –Ky.)
coşak (II) Çabuk coşan. (*Çal –Dz.)
coşanmak Püskürmek, taşmak. (*Gürün –Sv.)
coşarmak (I) Kurulmak, gururla kabarmak. (–Ist.; *Koyulhisar –Sv.; –Kn.)
coşarmak (II) [**coşartmak**] Bir şeyi abartarak anlatmak. (*Şebinkarahisar, *Mesudiye –Gr.)
[**coşartmak**] : (*Refahiye –Ezc.)
coşartmak [→ **coşarmak** (II)]
coşayları Yağmurun çok yağdığı aylar. (İğdir *Çivril –Dz.)
coş coş Her an oynamağa hazır olan. (Peşman *Daday –Ks.)
coşdan Boşboğaz, geveze. (*Boyabat –Sn.; Çamlıbel *Artova –To.)
coşgun [**coşğun**] Coşkun. (*Elbistan, *Afşin –Mr.; –Kn.)
[**coşğun**] : (–Gaz.)
coşğun [→ **coşgun**]
coşka (I) Dikkatsiz. (Bahçeli *Bor –Ng.)
coşka (II) Sıska, cılız çocuk. (Kavacık *Mengen –Bo.)
coşmak **1.** Uzamak. (Karaözü *Gemerek –Sv.) **2.** Genişlemek. (Karaözü *Gemerek –Sv.)
coştar **1.** Cömert, eliaçık. (*Sungurlu –Çr.) **2.** Fesatçı. (*Ünye –Or.) **3.** Çapkın (erkek hk.). (–Ama.)
cot **1.** En küçük pirinç karığı. (Peterek *Yusufeli –Ar.) **2.** İki duvar arasındaki dar yer. (Peterek *Yusufeli –Ar.)
cotlak Aptal. (Göğben *Fethiye –Mğ.)

cotten [→ **coruk** (I)]
cottu (I) Çiçekbozuğu yüzlü, çopurlu. (–Kn.)
cottu (II) [**cotur, çotturuk**] Bodur. (Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)
[**cotur**] : (*Tefenni –Brd.)
[**çotturuk**] : (*İskilip –Çr.; –Ky.)
cotturmak Kızıp gitmek. (–Mr.)
cotturuk Kocamış, çirkinleşmiş (kimse). (*Karaisalı –Ada.)
cotuk 1. Asma. (*Fethiye –Mğ.) 2. Budak. (*Gürün köyleri –Sv.)
cotur [→ **cottu** (II)]
cotuşmak Çiftleşmek. (Bahçeli *Bor –Nğ.)
cov Küçük pirinç bağlamı. (Ersis *Yusufeli –Ar.)
covabır [→ **cavabir**]
covan [**çovan** (II)] Çoban. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**çovan** (II)] : (Zarşıt –Kn.)
covap [→ **cavaf**]
covaşlık Evlerin ve bahçenin güneş gören yerleri. (Alâeddin *Acıpayam –Dz.)
covuk [→ **cağ** (V) -2]
covur [→ **cavır**]
covur cumbalak [→ **cavır combalak**]
covurluk [→ **cavırlık**]
covuş [→ **cuvaç** -1]
covyürek Korkak. (Argıthanı *Ilgın –Kn.)
coydak [→ **caydak** (I) -2]
coylamak Dere ve çayda elbiseyi toplayarak gezmek. (Tepelice –Kn.)
coylancı Dilenci. (Telin *Gürün –Sv.)
coymak [**coytmak**] Kaybetmek. (Kadırga –Ist.; *Ereğli –Kn.)
[**coytmak**] : (*Gemlik –Brs.)
coynak Yassı. (*Ünye –Or.)
coynal [→ **coruk** (I)]
coytmak [→ **coymak**]
coz (I) Prafa oyununda ikinci ve üçüncü derecedeki kozlar. (Bahçeli *Bor –Nğ.; *Lüleburgaz –Krk.; *Saray –Tk.)
coz (II) Topaç. (Öşek *Boyabat –Sn.)
coz (III) Göz ağrısı (*Vezirköprü–Sm.)
coz (IV) Ateşin su içine atıldığı zaman çıkardığı ses. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
coz (V) Kambur. (Kozlu –Zn.)
coz (VI) Ceviz. (Hayati *Erbaa –To.)
cozak (I) [**cozalak** (I)] Hastalıklı, soluk yüzlü (kimse). (*Düzce –Bo.)
[**cozalak** (I)] : (*Düzce –Bo.)
cozak (II) [**cozalak** (II)] Çürümüş meyve. (*Düzce –Bo.)
[**cozalak** (II)] : (*Düzce –Bo.)
cozalak (I) [→ **cozak** (I)]
cozalak (II) [→ **cozak** (II)]
cozbakal Karatavuk. (–Sn.)
coz demek [→ **cozlamak** (II)]
cozirik [→ **coruk** (I)]
cozlamak (I) Suya gömülmek, dalmak. (Kurna *Şile –Ist.)
cozlamak (II) [**coz demek**] Yanan kömür suda söndürülürken ses çıkarmak. (Çaltı *Gelendost –Isp.; –Ks.)
[**coz demek**] : (–Çr.)
cozluk Otlu, karanlık yer. (–Ky.)
cozmak [**cozukmak**] Vazgeçmek, dönmek. (Deveviran *Düzce –Bo.)
[**cozukmak**] : (–Nğ.)
cozukmak [→ **cozmak**]
cozulamak Ağlarken ses çıkarmak. (Çukurbağ, Uğurlu *Ermenek –Kn.)
cozulaşmak Çocuklar hep birden ses çıkarmak. (–Ada.)
cozul cozul Fazla ses çıkararak kaynamayı anlatır. (Moraca *Çal –Dz.)
cozurdamak Yağ kızarken ses çıkarmak. (*Edremit –Ba.)

cozutmak (I) Kaçmak. (*Divriği –Sv.; –Nğ.)

cozutmak (II) Darılmak. (Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ereğli –Kn.)

cozutmak (III) Soğuktan büzülmek. (*Avanos –Nş.)

cozutmak (IV) Aklını kaçırmak. (*Bor –Nğ.; –Kn.)

cozutmak (V) Yoldan çıkmak. (*Bor –Nğ.)

cöbel [→ **cibik** (I)]

cöbez [→ **coruk** (I)]

cöbre 1. Balmumu artığı. (Mencilis *Keşap –Gr.) 2. [→ **cirbe** (II)]

cöbreti Irmak ve derelerin getirdiği birikinti. (*Perşembe –Or.)

cöbü Sivri ve uzun. (–Ist.)

cöbük Açı, iki çizginin birleşmesinden meydana gelen açıklık. (Bostanlar *Bahçe –Ada.)

cöbür Çörçöp, toz, kir. (Araplı *Bozdoğan –Ay.; *Düzce –Bo.; *Akyazı –Sk.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Faydalı *Kozan –Ada.; *Mersin –İç.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

cöbürcör Suyun şırıl şırıl akışını anlatır. (Hurma *Silifke –İç.)

cöbürlü Bağırsak ve mide hastalığı olan (kimse). (Büyükçaylı *Dörtyol –Hat.)

cöc Sermaye, anapara. (–Ist.)

cöcce [→ **cöccem**]

cöccem [**cöcce, cüccam, cüccem, cüccum, cütçam**] Çörotu. (Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Mut –İç.)
[**cöcce**] : (Uğurlu *Ermenek –Kn.)
[**cüccam**] : (*Karaman –Kn.)
[**cüccem**] : (*Çumra –Kn.)
[**cüccum**] : (*Ermenek –Kn.)
[**cütçam**] : (*Karaman –Kn.)

cöcelenme İsteksizce oyalanma. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cöcen Tavşan yavrusu. (Çeltek *Yeşilova –Brd.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

cöcermek (I) Küflenmek (peynir ve başka yiyecekler hk.). (–Kr.)

cöcermek (II) [→ **cücüklenmek**]

cöcertmek Çimlendirmek. (Taşburun *Iğdır –Kr.)

cöçlenmek Toplanmak. (Kerkük)

cöçün Ayakları romatizmalı veya inmeli olan (kimse). (*Kilis –Gaz.)

cödde [→ **cöddü**]

cöddü [**cödde, cödü** (II), **cört** (I) **-2**] Gelişmemiş, büyümemiş. (*İnebolu –Ks.)
[**cödde**] : (Karaözü *Gemerek –Sv.)
[**cödü** (II)] : (*Kurşunlu –Çkr.)
[**cört** (I) **-2**] : (–Yz.)

cöddürük [→ **cattirik**]

cöde Küçük somun. (İğdir *Çivril –Dz.)

cödele Serçeden biraz büyük kuş. (Sarıköy *Merzifon –Ama.)

cödü (I) 1. Yeni konuşmağa başlayan çocuk. (*İnebolu –Ks.) 2. Kendinden umulmayan sözlerle çevresindekileri şaşırtan çocuk. (*İnebolu –Ks.)

cödü (II) [→ **cöddü**]

cödür cödür Kuş sesi, cıvıl cıvıl anlamında. (Aşağıdana *Safranbolu –Zn.)

cödürmek (I) 1. Hakkı olmadan konuşmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.) 2. Küçük çocuk yeni konuşmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

cödürmek (II) Sık sık görüşmek (çocuklar hk.). (–Ks.)

cöfer (I) [→ **cöher** (I)]

cöfer (II) [→ **cöfü** (I) **-2**]

cöfer (III) [**cöher** (II)] Güç, kuvvet. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
[**cöher** (II)] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
cöfer (IV) [→ **cöher** (IV)]
cöflü [→ **cöfü** (I) **-1**]
cöfü (I) [**cavrak, cöfer** (II), **cöflü, cöh**] **1.** Yılmaz, cesur. (*Çerkeş –Çkr.)
[**cöflü**] : (Kaleboynu *Saimbeyli –Ada.)
[**cöh**] : (–Yz.)
2. Çalışkan. (İğneciler *Mudurnu –Bo,; –Ks.; *Çerkeş –Çkr.)
[**cavrak**] : (–Yz.)
[**cöfer** (II)] : (*Ünye –Or.)
3. Güçlü, kuvvetli. (Peşman *Daday –Ks.)
cöfü (II) İyi yürüyen eşek. (*Kurşunlu –Çkr.)
cöge (I) Çok yumuşak kerestesi olan bir cins ağaç. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
cöge (II) Aşık kemiği. (*İnebolu –Ks.)
cöğelmek [→ **çöğelmek** (I) **-1**]
cöğen (I) [**çöğcu**] Köpük helvası yapımında kullanılan, sıcak su ile karıştırıldığı zaman köpük olan, ağaç köküne benzer, açık veya koyu kahve renkli bir madde. (*Susurluk –Ba.)
[**çöğcu**] : (*Kargı –Çr.)
cöğen (II) [→ **çöğen** (I) **-1**]
cöğür 1. [→ **çöğür** (I) **-1**] **2.** [→ **çöğür** (I) **-3**] **3.** Yünleri beyazlatmakta kullanılan kalın köklü bir çeşit ot. (Karaözü *Gemerek –Sv.)
cöğürtlen Ağaçtan yapılmış su oluğu. (Banus *Eğridir –Isp.; *Kıbrıseık –Bo.)
cöğüz [→ **cövüz**]
cöh [→ **cöfü** (I) **-1**]
cöhcöhlü [→ **cofcoflu**]
cöher (I) [**cöfer** (I)] Evliya ve ermişlerin mezarlarından şifa için alınmış toprak. (Ziyere –Ama.; *Zile –To.; Karakuş *Ünye –Or.; Vazıldan *Divriği –Sv.)
[**cöfer** (I)] : (Palha *Divriği –Sv.)
cöher (II) [→ **cöfer** (III)]
cöher (III) Limon tuzu. (Taşburun *Iğdır –Kr.)
cöher (IV) [**cöfer** (IV)] Öz, yaradılış. (Yerkesik –Mğ.)
[**cöfer** (IV)] : (–Ank.)
cöher (V) Kuvvetli ses. (–Bo.)
cöhlemek [→ **çöhlemek**]
cöhmel Parlak, gösterişli.(*Gürün –Sv.)
cöhrek Kayalık ve ormanlık yer.(–Mr.)
cöhürmen Bakan, seyreden adam. (Karsantı –Ada.)
cökelez [→ **çekelez** (I)]
cökük [→ **çökük**]
cökündür 1. [→ **çökündür**] **2.** Toprak altında kalan ot kökleri. (Ekse *Çal –Dz.)
cölbüt Toprak ibrik. (*İskilip –Çr.)
cölepe Küçük çocuk. (*Silifke –İç.)
cölle Mısır tanesi. (Mençek *Ermenek –Kn.)
cölük Sıvacı veya duvarcıların ayakları altına aldıkları halat. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
cömbek (I) Karın, mide. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
cömbek (II) [→ **comba** (I) **-2**]
cömbe [→ **çömçe** (I) **-1**]
cöm cöm Sıçramayı anlatır. (Mençek *Ermenek –Kn.)
cömçe [→ **çömçe** (I) **-1**]
cömçek [→ **çömçe** (I) **-1**]
cöme 1. [→ **çömelek** (I)] **2.** Beceriksiz. (Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

cömek [→ **cemek** (I) **-1**]
cömrük Kaplıca. (–Nğ.)
cömütmek [→ **çömmek**]
cönbelek Sevinçten gülerken göbek oynaması(hk.). (Şumnu Bulgaristan)
cönege [→ **cönge -2**]
cönek Külde pişirilen mısır ve buğday ekmeği. (*Çarşamba –Sm.)
cöñer [**cönger** (I)] Kız arkadaş. (Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)
[**cönger** (I)] : (Kadıçiftliği –Ist.)
cönerlik Arkadaşlık. (Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)
cönerlik etmek Arkadaşlık etmek. (Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)
cönge [**cönege**] **1.** İnek yavrusu. (Kerkük) **2.** Tosun, erkek dana. (Azeri köyleri –Ama.; Kızılca *Artova –To.; –Tr.; *Çıldır, Kızılçakçak *Arpaçay, İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Iğdır –Kr; Mengeser *Beyazıt –Ağ.; *Erciş –Vn.; Kerkük)
[**cönege**] : (–Bt.)
cöñgel Kova. (–Ist.)
cönger (I) [→ **cöñer**]
cönger (II) [→ **cönklü**]
cöngerez Akan suyun birden kaybolduğu yer. (–Mr.)
cöngür Çalı süpürgesi. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
cöngürdemek Söylenerek ağlamak. (*Beyoğlu –Ist.; Saray –Çkr.)
cönk (I) Uzunlamasına açılan eski şiir ve destan dergisi. (–Kü.; *Sivrihisar –Es.; *Araç –Ks.; *İskilip –Çr.; –Gaz.; –Mr.; *Bor –Nğ.; –Kn.; Yapıntı *Mut –İç.; –Ed.)
cönk (II) **1.** Neşe, sevinç. (–Kü.; Numanoluk *Seyitgazi –Es.; Bahattin *Ulubey –Or.; *Köşker –Krş.) **2.** Şakacı, güler yüzlü (kimse). (*Ezine –Çkl.; Dodurga *Bozhüyük –Bil.; Aynalı *Sivrihisar –Es.; Bekteş *Zara –Sv.)
cönk (III) Köşe. (*Pazarcık –Mr.)
cönk (IV) Varlık, zenginlik. (Narlıdere –İz.)
cönk kuşu [→ **çönk kuşu**]
cönklü [**cönger** (II)] Neşeli. (*Silifke, *Mut –İç.)
[**cönger** (II)] : (Tokat –Es.)
cöp (I) Cep. (–Mr.)
cöp (II) **1.** Dikenli sopa. (Karakuş *Ünye –Or.) **2.** Ağaç çivi. (*Biga –Çkl.) **3.** Baston. (Ortaköy –Isp.)
cöpcöp Ufak tefek. (*Ereğli –Kn.)
cöpül cöpül [→ **cöpür cöpür**]
cöpür cöpür [**cöpül cöpül**] Hüngür hüngür (ağlamak hk.). (İncekum *Silifke –İç.)
[**cöpül cöpül**] : (–Mn.)
cör [**çörme**] Bataklık, sazlık. (*Hopa –Ar.)
[**çörme**] : (–Gm.)
cörcör Anlamlı anlamsız, gelişigüzel (söz söylemek hk.). (–Ks.)
cördek Su bardağı. (Sabak *Silifke –İç.)
cördük **1.** [→ **çördük** (I) **-1**] **2.** [→ **çördük** (II) **-1**]
cöre Erkek atmaca. (Aybastı –Or.)
cöretmek Suda haşlamak. (*Kızılcahamam, Pazar –Ank.)
cörez Küçük taş. (Mençek *Ermenek –Kn.)
cöreze Akan suyun yüzüne toplanan çöpler. (–Kn.)
cörgül [**çörgül**] İnce, zarif. (*Şebinkarahisar –Gr.)
[**çörgül**] : (*Şebinkarahisar –Gr.)
cöritmek Soyunmak. (–Ank.)
cörme İşkembe içine yağ doldurularak veya kızartılarak yapılan yemek. (Karaçay aşireti. *Kadınhanı –Kn.)

cört (I) 1. [→ **çört** (I) -1] 2. [→ **cöddü**]
cört (II) [→ **çört** (IV) -2]
cört cört Sulu veya sütlü meyve (hk.). (*İnebolu –Ks.)
cörten [→ **çörten** (I) -1]
cört etmek Yanlış yapmak. (Karakuş *Ünye –Or.)
cörtle Çeşme borusu, musluk. (Sarıköy *Merzifon, Zana –Ama.)
cörtlek (I) [→ **cörtlemen**]
cörtlek (II) Gözleri bozuk olan. (*Refahiye –Ezc.)
cörtlek (III) Her söze karışan. (–Ks.)
cörtlek (IV) Ses çıkararak, azar azar su akıtan musluk. (Ziyere –Ama.)
cörtlemek (I) Oynadığı oyunu becerememek. (*Ermenek –Kn.)
cörtlemek (II) Sinmek, saklanmak, büzülmek. (Kaboğlu –Zn.)
cörtlemen [**cet** (I), **cörtlek** (I), **cörtme, cöşdük, cötlem, çörtük** (IV)] Cüce, çok kısa boylu. (Karakuş *Ünye –Or.)
[**cet** (I)] : (*Ahlat –Bt.)
[**cörtlek** (I)] : (Karakuş *Ünye –Or.)
[**cörtme**] : (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
[**cöşdük**] : (Kavacık *Mengen –Bo.)
[**cötlem**] : (*Zile –To.)
[**çörtük** (IV)] : (Uzunmusa –Or.; *Bünyan –Ky.)
cörtlen [→ **çörten** (I) -1]
cörtletmek Eşeği koşturmak. (*Silifke –İç.)
cörtme [→ **cörtlemen**]
cörüşmek [→ **çörüşmek** (I) -1]
cörütmek [→ **çömmek**]
cöşdük [→ **cörtlemen**]
cöte 1. [→ **çöte** -1] 2. Mısır tanelemekte kullanılan çubuktan örülmüş araç. (*Görele –Gr.)
cötel etmek Öksürmek. (Kadıçiftliği –Ist.)
cötlem [→ **cörtlemen**]
cötmek [→ **çötük** (I)]
cöttü Küçük toprak testi. (Karabüzey *Araç –Ks.)
cöttürdemek Uğraşmak, oyalanmak. (–Çr.)
cötüle [→ **çöte** -1]
cövdürmek [→ **çöğdürmek** (I) -1]
cöven (I) Cirit oyununda yerden değnekleri almak için ucunda halka bulunan değnek. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)
cöven (II) [→ **çoğan**]
cövherli (I) Tezcanlı. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)
cövherli (II) İçli, özlü. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)
cövür [→ **çördük** (I)]
cövüz [**cöğüz, cöyüz, cöz** (I)] Ceviz. (Kıbrısçık *Düzce –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; *Iğdır –Kr.)
[**cöğüz**] : (*Safranbolu –Zn.; Karabüzey *Araç –Ks.)
[**cöyüz**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**cöz** (II)] : (Piraziz –Gr.)
cövüz helvesi Ceviz helvası. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
cövüz pisiği Sincap. (*Arapkir –Ml.)
cöylek [→ **cağıldak** (I)]
cöyüz [→ **cövüz**]
cöz (I) [→ **cövüz**]
cöz (II) Az, biraz. (*Boyabat –Sn.)
cözdürmek [→ **çözlemek** (II)]
cözekleme Tertip etme, sıraya dizme. (Karahisar *İncesu –Ky.)
cözlemek [→ **çözlemek** (I)]
cözürdemek Cızırdamak, kızarırken ses çıkarmak. (*Bor –Ng.)
cu Bir çeşit çocuk oyunu. (–Çr.)
cuara [→ **cığara**]

cuara dakımı Ağızlık. (Hasanoğlan –Ank.)
cubara [→ **cabar** (I) **-1**]
cubbal (I) Boz renkli bir cins tarla kuşu. (Aksaray –Ist.; Lohan –Gaz.; Hartlap –Mr.; Hasancık *Yayladağı –Hat.; *Mut ve köyleri –İç.)
cubbal (II) Cankurtaran düdüğü. (Misis –Ada.)
cubi Çeşme tıkacı. (Anaraş *Sürmene –Tr.)
cubul (I) Küçük oda. (*Elbistan –Mr.)
cubul (II) [→ **cıbır** (I) **-1**]
cubul (III) Hendek. (*İzmit –Kc.)
cubul cubul [→ **cıbıl cıbıl**]
cubur (I) [→ **cirbe** (II)]
cubur (II) Çiçek bozuğu yüzlü, çopur. (*Karaman –Kn.)
cubur (III) Kötü. (*Kadirli –Ada.; *Çorlu –Tk.)
cubur (IV) [→ **cibil** (I)]
cubur (V) [→ **cıbır** (I) **-1**]
cubuş (I) Meyvelerin yenmeyen yerleri. (Anaraş *Sürmene –Tr.)
cubuş (II) [→ **cuğuş**]
cubut (I) Kendine çok güveni olan. (*Karaman –Kn.)
cubut (II) Kısa boylu. (*Araç –Ks.)
cucu (I) Tandırda pişirilen pide. (Başvartenik *Çemişkezek –Tn.)
cucu (II) [→ **cücü** (I) **-2**]
cucu (III) Bir çeşit ağustos böceği. (Ahat, *Banaz –Uş.)
cu cu [→ **cü cü**]
cucug (I) Armağan. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
cucug (II) Tavuk. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
cucugı [→ **cü cü**]
cucuk (I) [→ **cücük** (I) **-1**]
cucuk (II) [→ **cücük** (IV)]
cucuklamak [→ **cücüklenmek**]
cucul (I) [→ **cücük** (I) **-1**]
cucul (II) [→ **cabul** (II)]
cucul (III) [**cocul darı**] Bir çeşit küçük darı. (*Ulubey –Or.)
[**cocul darı**] : (*Ulubey –Or.)
cucul göz Küçük göz. (–Kr.)
cuculuh [→ **cabul** (II)]
cucum Cevizlerin yeşil kabuğunun çıkma zamanı. (Ersis *Yusufeli –Ar.)
cuda Bodur, kısa çelimsiz. (–Kü.; *Göksun –Mr.; –Kn.)
cudam (I) [**caman, cudamsız**] **1.** Beceriksiz. (–Kü.; *Çerkeş –Çkr.; –Sm.; Burhanettin –Or.; *Tirebolu –Gr.; Hacavera *Maçka –Tr.; Süle –Gm.; *Şavşat –Ar.; Taşburun *Iğdır –Kr.; *Refahiye –Ezc.; Yerkesik –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**cudamsız**] : (Araplı *Bozdoğan –Ay.)
2. Kötü adam. (*Merzifon –Ama; *Niksar –To.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Iğdır –Kr.; *Kilis –Gaz.; Koyulhisar –Sv.; *Bünyan –Ky.; –Nğ.)
[**caman**] : (–Çkl. Türkmenleri.)
cudam (II) Cüzzam. (–Çr.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
cudam (III) [**codam, codar, cudar**] Sakat ve çirkin. (*Kilis –Gaz.)
[**codam**] : (–Gaz.)
[**codar**] : (–Gaz.)
[**cudar**] : (–Gaz.)
cudamsız [→ **cudam** (I) **-1**]
cudar [→ **cudam** (III)]
cudayma [→ **calbuk**]
cufa [→ **çufa**]
cufut (I) **1.** Yaramaz, açıkgöz. (Darısekisi *Mersin –İç.) **2.** Cimri. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
cufut (II) Çingene. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kn.)

cug [→ **cugal**]

cuga (I) [→ **cücük** (I) **-1**]

cuga (II) 1. Sığırcık kuşu. (Kurna –Brd.) 2. [→ **cakılı**]

cugal [**cug**] Küçük çorba kazanı. (Oce *Pazar –Rz.)

[**cug**] : (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

cugara [→ **cıgara**]

cugu [**cuğu**] Piliç. (–Tk.)

[**cuğu**] : (–Ba.; Bulgaristan göçmenleri, Eğridere –Kc.)

cugul [→ **çuğlu** (II)]

cugullanmak Hastalıktan bitkin hale gelmek. (–Çr.)

cugun [**cukun, cunbul**] Büyük çaydanlık: *Bizim göy cugun sizdedi getisen.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**cukun**] : (*Çıldır –Kr.)

[**cunbul**] : (Tevekkül –Ist.)

cuğ (I) Suyun çekilmesi için bataklıklara açılan küçük kanal. (*Erciş –Vn.)

cuğ (II) Yığın, birikinti. (–Gaz.)

cuğla Biçilmiş ekin demeti. (*Bafra –Sm.)

cuğu 1. Hindi yavrusu. (*Karamurat, *Malkara –Tk.) 2. [→ **cugu**]

cuğul (I) Birkaç ekin bağının başakları yukarı gelerek toplanmış şekli. (*Gerze –Sn.; *Kavak, *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; –To.)

cuğul (II) [**cukcuk** (III) **-3, cukku, culcul** (I)] Hindi. (Zeyve *Söğüt –Bil.)

[**cukcuk** (III) **-3**] : (Bozan –Es.)

[**cukku**] : (Bulanık –Mş.)

[**culcul** (I)] : (–Kü.)

cuğul (III) Tarladaki taş yığını. (Tanrıvermiş –Çr.)

cuğullamak [→ **cuğutmak** (I)]

cuğur Büyük çıngırak. (Mahmut Şevket Paşa *Beykoz –Ist.)

cuğurdatmak [→ **cukurdatmak**]

cuğurlamak Bir şeyi avucunda sıkıp buruşturmak. (–Gm.)

cuğuş [**cubuş** (II)] Kulakları küçük koyun. (Fili *Biga –Çkl.)

[**cubuş** (II)] : (*Boğazlayan –Yz.)

cuğutmak (I) [**cuğullamak**] Dalgın düşünmek. (–Es.)

[**cuğullamak**] : (*Merzifon –Ama.)

cuğutmak (II) [**cüğütlemek, çuğutmak -2, çüğütmek**] Üşüyerek büzülmek. (*Marmaris –Mğ.; *Avanos –Nş.)

[**cüğütlemek**] : (Bayat *Emirdağ –Af.)

[**çuğutmak -2**] : (*Bodrum –Mğ.; Kerkük)

[**çüğütmek**] : (–Bo.)

cuğuz [→ **cığız** (I) **-1**]

cuğuzlanmak [→ **cığızlanmak**]

cuğuzluk [→ **cığızlık -1**]

cuh [→ **cuk** (I)]

cuha Çok kıymetli bir cins kumaş. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

cuhar [**cüfer** (III), **cüher** (IV)] Sıtmaya benzer ateşli bir hastalık. (Görele *Şehli, Düzköy *Keşap –Gr.; Anaraş *Sürmene –Tr.; –Rz.)

[**cüfer** (III)] : (–Gr.)

[**cüher** (IV)] : (Düzköy *Keşap –Gr.)

cuharlamak [**cüherlemek**] Sıtmaya benzer ateşli bir hastalığa tutulmak. (–Ist.; –Or.; Düzköy *Keşap, *Tirebolu –Gr.)

[**cüherlemek**] : (–Çkl.)

cuher [→ **cüher** (III)]

cuḫhadan Zorluk çekmeden (yutmak hk.). (Taşoluk *Göksun –Mr.)

cuḫnis [→ **çuğnis**]

cuhup Mezarlık. (–Dy.)

cuhur [→ **çuhur** (I)]
cuhurdatmak [→ **cukurdatmak**]
cuımsız Cılız. (–Ml.)
cuk (I) [**cuh**] Aşık oyununda aşığın istenilen biçimde oturması hali. (*Sarayköy –Dz.; Akhisar, Kemaliye *Alaşehir –Mn.; *Bayazıt –Ist.; –To.; Göle *Ardahan, Posof –Kr.; *Bor –Nğ.)
[**cuh**] : (*Boyabat –Sn.)
cuk (II) Yakın akraba, dost. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
cuk (III) [→**cük** (II) **-1**]
cukaya çıkmak Ütülmek, oyunda hiç parasız kalmak. (*Sivrihisar –Es.)
cukcuk (I) [→ **cücük** (II) **-1**]
cukcuk (II) Çocuk gerdanı. (Örkenez *Yalvaç –Isp.)
cukcuk (III) [**cukcuruk, cuşa, cükka**] **1.** Çok cılız tavuk. (–Kü.) **2.** Karatavuk kuşu. (Çığrı *Dinar –Af.; İlyas *Keçiborlu –Isp.; Navlu *Yeşilova –Brd.)
[**cukcuruk**] : (Gürmes *Akşehir –Kn.)
[**cuşa**] : (Çomaklıdere *Korkuteli –Ant.)
[**cükka**] : (Bekilli *Çal –Dz.)
3. [→ **cuğul** (II)]
cukcuk (IV) **1.** Düdük. (–Zn.; –Ks.)
2. Zurnanın üst kısmı. (–Zn.; –Ks.)
cukcuk (V) Topu havaya atarak oynanılan bir çeşit oyun. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
cuk cuk [→ **cücü**]
cukcuruk [→ **cukcuk** (III) **-2**]
cukga [→ **cukka**]
cukka [**cukga**] Hayvan ve insan memesi. (Balçıkhisar –Af.; Atabey –Isp.; Ekse *Çal –Dz.; Çilehane *Reşadiye –To.; Eldirek, Dont *Fethiye –Mğ.)
[**cukga**] : (Çilehane *Reşadiye –To.; Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)
cukku [→ **cuğul** (II)]
cuklamak Uyuklamak. (Beylerbeyi –Ist.; Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
cuklap Uyku. (Kadıçiftliği –Ist.)
cukluk Yakınlık. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
cuku [→ **cücük** (I) **-1**]
cukulak [→ **cablak**]
cukun [**cugun**]
cukur cukur Arka arkaya yutkunurken çıkan ses (hk.). (*Bor –Nğ.)
cukurdamak [→ **cukurdatmak**]
cukurdatmak [**cuğurdatmak, cuhurdatmak, cukurdamak**] İstekle yutkunmak. (Dişli *Bolvadin –Af.; *Eğridir ve köyleri –Isp.; Ambarcık *Gölhisar –Brd.; –Kü.; *Zile –To.; –Yz.; *Bor –Nğ; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
[**cuğurdatmak**] : (*Bozdoğan –Ay.)
[**cuhurdatmak**] : (*Mucur –Kr.)
[**cukurdamak**] : (Küçükboymul –Yz.; *Bor –Nğ.)
cul [**çula** (I)] **1.** Kıldan örülmüş çul, örtü. (Başpınar *Tefenni –Brd.)
[**çula** (I)] : (–Ar.)
2. Eski kilim. (Gökçekışla –Yz.; –Krş.)
cula [**culak -1, 2; culu, cüla, çula kuşu**] **1.** Karga. (Karamanlı *Tefenni, Kurna –Brd.; Oğuz *Acıpayam, İğdir *Çivril, Bereketli *Tavas –Dz; Karcaklı *Nazilli –Ay.; Alaşehir –Mn.; *Fatih –Ist.; *İskilip, *Osmancık –Çr.; Engiz *Bafra, Havza –Sm.; *Merzifon, Zana –Ama.; *Zile, Kızılca, *Artova, *Erbaa –To.; Karaözü *Gemerek –Sv.; *Ermenek ve köyleri, *Karaman, *Hadım

–Kn.; Ula –Mğ. ;Çomaklıdede *Korkuteli –Ant.)
[culak -1] : (Karamanlı *Tefenni –Brd.; *Silifke –İç.)
[culu] : (*Alaşehir –Mn.)
[çula kuşu] : (–Çr.)
2. Yuvasını sarp kayalıklara yapan ve eti yenen, kargaya benzeyen bir çeşit kuş. (Oğuz *Acıpayam, *Sarayköy –Dz.; *Mut –İç.)
[culak -2] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.)
[cüla] : (–Nğ.)

culaçan Hayvanların boynuna takılan orta boyda çan. (*Anamur –İç.)

culaf [culav] **1.** Pekmez şerbeti. (Yerkesik –Mğ.)
[culav] : (Güney *Yeşilova –Brd.)
2. Arılara verilen yem. (Teniste *Anamur –İç.)

culaflanmak Az yiyeceği birçok kişi yemek. (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

culak 1. [→ **cula -1**] **2.** [→ **cula -2**]

culamaḫ Ulamak, eklemek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, Kızılçakçak *Arpaçay, *Çıldır –Kr.)

culanmak Bağlanmak, takılmak. (–Ama.)

culap (I) Sulu çamur. (*Gürün –Sv.)

culap (II) Bal peteklerinden sıkılıp kaynatılarak yapılan bal. (Karakuş *Ünye –Or.)

culav [→ **culaf -1**]

culban [culbant, culbat, culvan, cülbant -2, cülbent, çulbant, çulhat] Yabanî bezelye, burçak. (Ortaköy *Beşiktaş –Ist.; *Zile –To.; Karakuş, *Ünye –Or.; *Birecik –Ur.; Erçene *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Reyhanlı –Hat.)
[culbant] : (*Bakırköy –Ist.; *Ağın, *Keban –El.)
[culbat] : (Sulusaray *Artova –To.)
[culvan] : (*Nazimiye –Tn.)
[cülbant -2] : (Sarıyer –Ist.)
[cülbent] : (–Ist.)
[çulbant] : (*Çemişgezek –Tn.)
[çulhat] : (*Gürün –Sv.)

culbant [→ **culban**]

culbat [→ **culban**]

culbur Undan pişirilerek yapılan inek yemi. (Muradiye –Rz.)

culcul (I) [→ **cuğul** (II)]

culcul (II) [→ **cuvardane**]

culcul (III) [→ **curcur** (II)]

cul cul Hindiyi çağırma ünlemi. (–Çr.)

culdup Su içine atılan katı bir cismin çıkardığı ses. (Takazlı, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

culdur [curgut, çuldur] Fıtık hastalığı olan (kimse). (Başpınar *Tefenni –Brd.; –Kn.)
[curgut] : (*Sungurlu –Çr.)
[çuldur] : (*İzmit –Kc.)

culduz Yıldız. (Çilehane *Reşadiye –To.; Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

culduz uçhan Yıldız kayması. (Hamidi –Kn.)

culfa [→ **culha**]

culfabaşı Suyun dönek yeri. (–İz.; –Ada.)

culfalık [colkalık, cutalık, çufalık, çufallık, çuhlalık, çukalık, çukur (II), çukurmala, çulfa (I) -2, çulfalık, çulfarık, çulhalık, çurfalık, çuvallık] Dokuma aygıtı. (*Alaca –Çr.; *Zile –To.; –Ama.; Karaözü *Gemerek –Sv.; Küçükboymul –Yz.; *Gazipaşa –Ant.)
[colkalık] : (–Kn.)
[cutalık] : (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)
[çufalık] : (–Ed.)
[çufallık] : (–Ist.; *İskilip –Çr.)
[çuhlalık] : (*Ünye –Or.)

[çukalık] : (–Ba.)
[çukur (II)] : (*Akseki –Ant.)
[çukurmala] : (–Çr.)
[çulfa (I) -2] : (*Karaisalı –Ada.)
[çulfalık] : (–İz.; –Bo.; –Ist.; Balabanlı *Çarşamba –Sm.; İncirgediği *Karaisalı –Ada.; *Silifke, *Tarsus –İç.; *Alanya –Ant.)
[çulfarık] : (–İç.)
[çurhalık] : (Uğurlu *Ermenek –Kn.)
[çulfalık] : (Uğurlu *Ermenek –Kn.)
[çuvallık] : (Muradiye –Ed.)

culh [→ **curk**]

culha [**culfa, cülḫa, cülhe (I), çulfa (I) -1**] Dokumacı. (–Çr.; *Zile –To.; –Ama.; *Kilis –Gaz.; *Kangal, *Zara –Sv.; Şabanözü *Polatlı –Ank.)
[culfa] : (–Kr.; *Pasinler –Ezm.; *Nazimiye –Tn.; *Elbistan, *Afşin, Kayışlı –Mr.; *Yıldızeli –Sv.; *Bor –Nğ.)
[cülḫa] : (–Gaz.)
[cülhe (I)] : (Kerkük)
[çulfa (I) -1] : (*Bornova –İz.)

culha kuşu [**culka kuşu**] Saksağan. (Başköy, Karahisar *İncesu –Ky.)
[culha kuşu] : (–Ky.)

culk [→ **curk**]

culka kuşu [→ **culha kuşu**]

culk culk etmek Birisi yerken ağzı sulanıp yutkunmak. (–Gaz.)

culku Siyah ve beyaz eğrilmiş ipin karıştırılmasından elde edilen gri renk. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış *Çıldır, –Kr.)

culla Kara (renk). (Mençek *Ermenek –Kn.)

cullamak (I) [**cüllemek**] İşemek. (Çamlıbel *Artova –To.; –Kr.)
[cüllemek] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

cullamak (II) Üşüyüp bir kenara çekilerek büzülmek. (Tokat –Es.)

cullap (I) [**curlap**] Berrak, duru. (*Akşehir –Kn.)
[curlap] : (*Bolvadin, Balçıkhisar –Af.)

cullap (II) Piliç. (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

cullap (III) Sırsıklam. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

cullap (IV) [**çullap**] Meyvenin dalda sık ve olgun oluşu. (Karaman *Tefenni –Brd.)
[çullap] : (Karaman *Tefenni –Brd.)

cullap (V) [→ **çullama (I) -4**]

culle [→ **cucuk**]

culluḫ [→ **culluk**]

culluk [→ **culuk**]

culluk etmek Çocuklar taş oyununda ceza vermek. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

cullu kuduz [→ **çullu kuduz**]

culp Su içine düşen cismin çıkardığı ses. (*Refahiye –Ezc.)

culu [→ **cula -1**]

culubuk Çaylak. (–Ist.)

culuf Fındığın yeşil kabuğu. (Anaraş *Sürmene –Tr.)

culuğ [→ **culuk**]

culuḫ culuḫ [→ **culuk**]

culuk [**cakcak (II) -1, colcol, coluk, coruk (XII), culluḫ, culluk, culuğ, culuḫ culuḫ, curluk, curuk (II), cutak, cülük (I) -2, cülülük, çıkçık, çoluk (II) -2, çulluk (I), çuluk (II)**] Hindi. (*Emirdağ –Af.; *Eğridir ve köyleri –Isp.; *Tavas –Dz.; Savaştepe –Ba.; *Emet –Kü.; *Söğüt –Bil.; Tokat –Es.; *Düzce –Bo.; *Kargı –Ks.; Çıkrık *Mecitözü –Çr; *Bafra –Sm.; –Ama.; *Zile, *Taşova, *Reşadiye –To.; *Oltu –Ezm.; Ergan –Ezc.; *Elbistan –Mr.; –Sv. ve

ilçeleri; Alcı –Yz.; Solakuşağı *Şeref-likoçhisar, Karanıdere *Haymana –Ank.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.; *Bünyan, *Pınarbaşı –Ky.; –Ed.)
[**cakcak** (II) **-1**] : (*Safranbolu, Cumayanı –Zn.)
[**colcol**] : (–Es.)
[**coluk**] : (Köke *Acıpayam –Dz.; Tepe *Seben –Bo.; –Çkr.; Çayırlı *Nallıhan, *Beypazarı –Ank.; –Ada.)
[**coruk** (XII)] : (*Fatih –Ist.; *Safranbolu –Zn.)
[**culluḫ**] : (*Divriği –Sv.; *Mucur –Krş.)
[**culluk**] : (Uluköy, Bademli *Dinar, İshaklı *Bolvadin –Af.; Körküler *Yalvaç, Uluğbey *Senirkent, *Keçiborlu –Isp.; –Brd.; İshaklı *Çivril, *Acıpayam –Dz.; *Susurluk –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Aşağıada ve Yukarıada *Sivrihisar –Es.; –Ist.; –Çr.; –Gm.; Refahiye –Ezc.; Aşudu *Darende –Ml.; *İslahiye, *Kilis –Gaz.; Taşoluk *Göksun, *Afşin –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; *Divriği, *Gürün –Sv.; *Balâ –Ank.; *Develi –Ky.; –Nş.; –Nğ.; –Kn.; *Bahçe, Toprakkale –Ada.; Yenice *Mersin, *Silifke –İç.; Bağyaka, Çandır *Finike –Ant.)
[**culuğ**] : (*Pasinler –Ezm.)
[**culuḫ culuḫ**] : (*Mesudiye –Or.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Ersis *Yusufeli –Ar.; İrişli, Bayburt, *Sarıkamış, *Posof –Kr.; –Ezm.; –Ml.; *Kangal –Sv.; *Sorgun –Yz.)
[**curluk**] : (Dont *Fethiye –Mğ.)
[**curuk** (II)] : (–Bo.; –Ist.)
[**cutak**] : (Kıbrısçık –Bo.)
[**cülük** (I) **-2**] : (*İskilip –Çr.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
[**cülülük**] : (–Ank.)
[**çıkçık**] : (–Kü.; Kesirik –El.)
[**çoluk** (II) **-2**] : (*Boyabat –Sn.; *Beypazarı –Ank. ve köyleri.)
[**çulluk** (I)] : (*Susurluk, *Yeniköy –Ba.; Cinis *Aşkale –Ezm.; *Afşin –Mr.; –Nğ.)
[**çuluk** (II)] : (–Bo.; *Kargı –Çr.; –Gm.)
culul Küçük oda. (–Mr.)
culuḫ burunnu Uzun, sivri burunlu. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
culum Alıngan, küçük söz ve olayları büyüten. (–Mğ.)
culumbuz Tatlı dilli, konuşkan (çocuk hk.). (Bereketli *Tavas –Dz.)
culumlamak Sinirlenmek.(Bozan –Es.)
culungur Suda yaşayan, kurbağa yumurtasına benzeyen hayvan. (Alayunt –Kü.)
culup Topluluk. (*Erbaa –To.; Zana –Ama.)
culuylu Diken taşımağa yarayan dirgen. (Alaçam *Bafra –Sm.)
culuz (I) Parasız. (Cumayanı –Zn.; –Nğ.; –Kn.)
culuz (II) Boyun. (–Yz.)
culuz etmek Yutmak. (Yalbaşı *Mesudiye –Or.)
culvan [→ **culban**]
cum [**cumb, cump** (II)] Taşın suya batarken çıkardığı ses. (Yapıntı *Mut –İç.)
[**cumb**] : (Yerkesik –Mğ.)
[**cump** (II)] : (–Hat.)
cumaakşamı [**cumïcesi**] Perşembe günü. (Ambarcık *Gölhisar –Brd.; Çayağzı *Şavşat –Ar.)
[**cumïcesi**] : (Ayrancı *Boğaz –Kn.)
cuma biri Cumartesi.(*Taşköprü –Ks.)
cumaevi Cami. (–Nğ.)
cuma ikisi Pazar. (*Taşköprü –Ks.)

cumak Bitki kökü. (Narlık, Piraziz –Gr.)

cumalıḫ Ölü ailesinin ölümden sonraki ilk cuma gecesi yaptığı yemek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cumalık Zifaf gecesinden sonraki cuma günü kadınların gelini görmeğe gitmeleri. (–Tr.)

cuman Zan. (–Isp.)

cumana Düğünde kız ve erkek taraflarının birbirini yemeğe davet etmesi. (*Bergama –İz.)

cuma üçü Pazartesi. (*Taşköprü –Ks.)

cumb [→ **cum**]

cumba (I) Taneleri dökülmemiş fıstık salkımı. (*Nizip –Gaz.)

cumba (II) [→ **cunda** (III)]

cumba (III) Evlerde yüklük ile tavan arasında kalan boşluk. (Uzuncaburç *Silifke –İç.)

cumbalak aşmak [→ **combalak kılmak**]

cumbar [→ **çımbar**]

cumba toplusu Camekân. (–Yz.)

cumbıldamak [**cambuldamak, cımbalanmak, cumbuldamak** (II), **cunbuldamak, çunbuldamak**] Su içine taş atıldığı zaman ses çıkarmak. (Abdurrahmanlar *Serik –Ant.)

[**cambuldamak**] : (Danışman *Fatsa –Or.)

[**cımbalanmak**] : (Dişli *Bolvadin –Af.)

[**cumbuldamak** (II)] : (*Bor –Ng.; *Fethiye –Mğ.)

[**cunbuldamak**] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

[**çunbuldamak**] : (*Gölpazarı –Bil.)

cumbu Bağ bozumunda hevenklerde kalan üzüm salkımı. (Zana ve çevresi –Ama.)

cumbul (I) Çok eski elbise. (*Silifke, *Mut ve köyleri –İç.)

cumbul (II) Naz, cilve. (Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

cumbulak (I) [→ **conbalak** (I)]

cumbulak (II) İyi su biriken yatak. (*Kozan –Ada.)

cumbuldak (I) [**cımbıldak -6**]

cumbuldak (II) Bozuk süt. (–Es.)

cumbuldamak (I) [**cumburdamak** (I)] Su bol ve gürleyerek akmak. (*Düzce –Bo.)

[**cumburdamak**] : (*Düzce –Bo.)

cumbuldamak (II) [→ **cumbıldamak**]

cumbuldatmak [**cımbalamak, cımbıldatmak** (I) **-2, cıvıbıldatmak, cimbalamak, cimbıldatmak** (II), **combuldatmak**] Sıvıyı çalkalamak, sarsmak. (Narlıca, Orhaneli –Brs.; Zile *Mesudiye –Or.; Hacılyas *Koyulhisar, Çepni *Gemerek –Sv; –Yz.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**cımbalamak**] : (Devri *Bucak –Brd.; *Çal –Dz.; *Susurluk –Ba.; –Çkr. ve ilçeleri.)

[**cımbıldatmak** (I) **-2**] : (Çeltek *Yeşilova –Brd.; Ortaköy *Çal, *Çivril –Dz.; *Susurluk –Ba.; –Yz.)

[**cıvıbıldatmak**] : (*İnebolu –Ks.)

[**cimbalamak**] : (–Ba.)

[**cimbıldatmak** (II)] : (Mülayim *Safranbolu –Zn.)

[**combuldatmak**] : (–Ama.; Uzunmusa –Or.)

cumbuldum [→ **coblan** (II) **–1**]

cumbur (I) [**cumburt** (I), **çumbul** (II)] Küçük taneli yabanî üzüm. (–Ant.)

[**cumburt**] : (Tepeköy *Torbalı –İz.)

[**çumbul** (II)] : (*Marmaris –Mğ.)

cumbur (II) [**cümbür** (I)] Topluluk. (*Bor –Nğ.)

[**cümbür** (I)] : (Kozluca –Brd.; –Ist)

cumbur cumbur [→ **cabbık cabbık**]

cumburdamak (I) [→ **cumbuldamak** (I)]

cumburdamak (II) Su içinde oynayarak ses çıkarmak. (Karahisar *Tavas –Dz.)

cumburt (I) [→ **cumbur** (I)]

cumburt (II) Küçük göl. (Tepeköy –Mn.)

cumburtdak [→ **cımbıldak -6**]

cumbut [**cümbüt, cunbut**] Gonca. (Kerkük)

[**cümbüt**] : (Kerkük)

[**cunbut**] : (Kerkük)

cumcula [→ **cımcılık**]

cumculak [→ **cımcılık**]

cumculuk [→ **cımcılık**]

cumculuk olmak Sırsıklam ıslanmak. (*Mersin –İç.)

cumicesi [→ **cuma akşamı**]

cumiytesi [**cümertesi**] Cumartesi. (*İskilip –Çr.)

[**cümertesi**] : (*Iğdır –Kr.)

cumkurmak Öküz durdurmak için ağızla bir çeşit ıslık çalmak. (Kocayatak *Serik –Ant.)

cummadak [→ **cuppadak**]

cummaḫ [→ **çimmek** (I)]

cummak [→ **çimmek** (I)]

cump (I) **70** cm. derinliğinde **2** m. çapında ağılların önüne kuzular için yapılan yer. (Küçükboymul –Yz.)

cump (II) [→ **cum**]

cumran [→ **cardın**]

cumru (I) Çiftçi. (–Tr.)

cumru (II) Fakir. (–Tr.)

cumşak Yumuşak. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

cumuk Göz kapaklarının şişliğinden gözlerini açamayan (kimse). (*Şarkışla –Sv.; *Mucur –Krş.; *Saimbeyli –Ada.)

cumur [**çimur, çumur**] **1.** Yağda kızartılmış ekmek.(Sarı *Merzifon–Ama.; *Refahiye ve köyleri –Ezc.; Vazıldan, Diktaş *Divriği –Sv.) **2.** Peynirle taze mısır ekmeğinden yapılan bir çeşit yemek. (Anaraş *Sürmene –Tr.)

[**çimur**] : (–Tr).

[**çumur**] : (–Tr.; Şimşirli *İkizdere –Rz.)

cumurlamak (I) **1.** Buruşturmak, kırıştırmak. (–Ezm.; *Refahiye –Ezc.) **2.** Yoğurmak. (Kövenk *Palu –El.) **3.** Çimdiklemek. (Anaraş *Sürmene –Tr.)

cumurlamak (II) Saklambaç oyununda kaleye el vurmak. (*Yerköy –Yz.)

cuna Başörtüsü. (Taşburun *Iğdır –Kr.)

cunbar [→ **cımbar** (I) **-1**]

cunbul [→ **cugun**]

cunbuldamak [→ **cumbıldamak**]

cunbut [→ **cumbut**]

cuncu [→ **cücük** (I) **-1**]

cuncukmak Yaramazlık etmek, yerinde duramamak. (Yukarıseyit *Çal –Dz.)

cunculus Pamuk ve yün ipliklerindeki pürüz. (*Bor –Nğ.)

cuncur Lahanaya dadanan yeşil, küçük böcek. (*Ahlat –Bt.)

cunda (I) Kuvvet : *Eşeğin cundası kadar yük sarmalı.* (Düğrek –Mğ.)

cunda (II) Kucak. (Döğüşbelen –Mğ.)

cunda (III) [**cumba** (II), **cungi, cünek, cünk**] Köşebaşı. (–Ist.; Denizli, Be-

şikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)
[**cumba** (I)] : (–Ky.)
[**cungi**] : (Anaraş *Sürmene –Tr.)
[**cünek**] : (–Bil.; –Ur.)
[**cünk**] : (–Dy.; –Ur.; *Kozan –Ada.)

cundar Deve katarında en arkadan giden deve. (–Mğ.)

cundasız 1. Kuvvetsiz. (Araplı *Bozdoğan –Ay.) **2.** [→ **cura** (I)]

cundoma Çok küçük. (Piraziz *Tepeköy –Gm.)

cundum İki kişinin taşla oynadıkları bir çeşit oyun. (*Bayramiç –Çkl.)

cunek [→ **cemek** (I) **-1**]

cunfur Kavga. (Mençek *Ermenek –Kn.)

cungi [→ **cunda** (III)]

cungu [→ **cücük** (I) **-1**]

cunk kuşu Baykuş. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)

cunkur [**çunkur** (II)] Toplantı. (Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**çunkur** (II)] : (Yerkesik –Mğ.)

cunti Taşlarla oynanan bir çeşit oyunda ebe taş. (Ağrakos *Suşehri –Sv.)

cunuk (I) Çok sulu. (Dont *Fethiye –Mğ.)

cunuk (II) [**cupbal**] Karatavuk kuşuna benzer bir kuş. (Dont *Fethiye –Mğ.)
[**cupbal**] : (İmamuşağı *Silifke –İç.)

cunuklamak Uyuklamak. (*Yalvaç –Isp.)

cunur (I) [**çunur -2**] Hamam havuzu. (–Mr.)
[**çunur -2**] : (–Mr.)

cunur (II) Yağmur sularını derinliklere çeken delik. (*Andırın –Mr.)

cunut (I) [→ **cünüt**]

cunut (II) **1.** Suyun çıktığı yer, kaynak. (–Adı.) **2.** Bataklık. (–Ky.)

cunuz Tarlanın ortasında su akıntısından meydana gelen çimenlik. (*Nazimiye –Tn.)

cupbal [→ **cunuk** (II)]

cupdal Uzun boylu, kılıksız ve çirkin. (–Ada.)

cuppadak [**cummadak**] Suya birdenbire atlamayı anlatır. (Karahisar *Tavas –Dz.; *Edremit –Ba.)
[**cummadak**] : (–Gaz.)

cur (I) [**cura** (VI), **cüra** (II), **cüre** (VII)] Arıların baş oğuldan sonra verdikleri oğul. (*Gürün –Sv.)
[**cura** (VI)] : (Çepni *Gemerek –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**cüra** (II)] : (–Ky.)
[**cüre** (VII)] : (*Pınarbaşı –Ky.)

cur (II) Oyunda sayıların boşa gitmesi hali. (–Gm.)

cura (I) [**cundasız -2, curasız, curatsız, curdasız, curra, curuş, curuz, cüre** (I), **cürre**] Ufak tefek, gelişmemiş. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Sivrihisar –Es.; Fatih –Isp.; *Sungurlu –Çr.; Papazköy –Sm.; –Ama.; *Ahlat –Bt.; Aşudu *Darende –Ml.; *Kilis –Gaz.; Berit ve Gâvurdağı Yörükleri –Mr.; *Gürün –Sv.; *Kadirli –Ada.; Yapıntı *Mut –İç.; Gilevgi *Elmalı –Ant.; Kemer *Fethiye –Mğ.; Lefkoşe –Kıbrıs.)
[**cundasız -2**] : (Sürez *Bozdoğan –Ay.)
[**curasız**] : (–Nğ.)
[**curatsız**] : (–Brs.)
[**curdasız**] : (*Bodrum –Mğ.)
[**curra**] : (Kuyuculu *Dörtyol –Ada.)
[**curuş**] : (*Ulubey –Uş.)
[**curuz**] : (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
[**cüre** (I)] : (*Kavak –Sm.; *Merzifon –Ama.; Karaağaç *Taşova, Çilehane *Reşadiye, *Zile –To.; Danış-

man *Fatsa, *Mesudiye, Karakuş *Ünye –Or.; –Rz.; *Ahlat –Bt.; *Yıldızeli, Ortaköy *Şarkışla –Sv.; *Sorgun –Yz.)
[**cürre**] : (Kerkük)

cura (II) [**cüre** (III)] Küçük zurna. (–İz.; Karaözü *Gemerek –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**cüre** (III)] : (Marınca *Merzifon –Ama.; Kızık, Çamlıbel *Artova –To.; Seferli *Akkuş –Or.; *Koyulhisar –Sv.)

cura (III) Dost, arkadaş, sevgili. (*Üsküdar –Ist.)

cura (IV) [**cure** (II)] **1.** Erkek atmaca. (Mapavri –Rz.; Taşoluk –Mr.; *Kozan –Ada.; İncekum *Silifke –İç.)
[**cure** (II)] : (Limanköy *Çayeli –Rz.)
2. Doğan. (–Ada.) **3.** Yaban ördeği yavrusu. (Cenciğe –Ezc.)

cura (V) [→ **cur** (I)]

cura (VI) [**cüre** (VIII)] Tiz ses. (–Gaz.)
[**cüre** (VIII)] : (–Ur.)

curadan Su oluğu. (*Karaağaç –Isp.)

curaki Koyun ve sığırların iç yağı. (Başvartenik *Çemişkezek –Tn.)

curasız [→ **cura** (I)]

curatsız [→ **cura** (I)]

curba [→ **cirbe** (II)]

curcu (I) Gürcü. (Çıtak *Çivril –Dz.)

curcu (II) Tavuk, piliç. (–Uş.)

curcun (I) Deli, azgın, çılgın. (Yelten *Korkuteli –Ant.)

curcun (II) Sığırcık kuşu. (Kocayatak *Serik –Ant.)

curcunmak Durmadan çalışmak. (*Birecik –Ur.)

curcur (I) Devamlı ve kuvvetli akma (hk.). (İncekum *Silifke, Haçdişler *Anamur –İç.)

curcur (II) [**culcul** (III)] Çiş anlamında kullanılır : *Gel çocuğum curcur yapalım.* (Tepe *Seben –Bo.)
[**culcul** (III)] : (–Ezm.)

curcur olmak Sıcak yoğurt ekşiyerek cıvımak. (İncekum *Silifke –İç.)

curdasız [→ **cura** (I)]

cure (I) Cüce. (–Ama.)

cure (II) [→ **cura** (IV)]

curelemek Yağma yapmak. (–Ky.)

cur etmek (I) İşemek. (Aşudu *Darende –Ml.)

cur etmek (II) [→ **çur etmek**]

curgut [→ **culdur**]

curina [→ **curruk** (II)]

curk [**culh, culk**] Kuluçka olan tavuk. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Ambarcık *Gölhisar –Brd.; Alâeddin *Acıpayam –Dz.; Eğridere *Kuyucak –Ay.; Kerem *Burhaniye –Ba.; İsmetiye –Brs.; –Ist.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[**culh**] : (*Boyabat –Sn.)
[**culk**] : (Bereketli *Tavas –Dz.; Yeniköy –Ba.; –Kü.; –Ist.; *Refahiye –Ezc.; Güzelsu *Akseki *Kaş, Terme –Ant.)

curkutmak [**cutmak** (I)] Yutmak. (Kuşbaba *Bucak –Brd.; –Nğ.)
[**cutmak** (I)] : (*Kadınhanı –Kn.)

curlabalık İzmarit balığına benzer bir çeşit balık. (–Ist.)

curlamak (I) Gaz çıkarmak. (*Çal –Dz.)

curlamak (II) Gök gürleyerek yağmur yağmak. (*Çal –Dz.; Zeyit *Söğüt –Bil.)

curlamak (III) Oyunda sayıyı çürütmek. (Bayat *Emirdağ –Af.)

curlap [→ **cullap** (I)]

curluk [→ **culuk**]

curmak Gitmek. (–Ist.)

curmuk Tortu. (–Or.)
curna Ceza. (–Ist.)
curna yapmak Zaptetmek. (Kireçhane, Kırklartepe –Rz.)
curra [→ **cura** (I)]
curruga çıkarmak Aldatmak. (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)
curruk (I) **1.** Martı. (Darıveren *Acıpayam –Dz.; *Uzunmusa –Or.; *Sultaniye –Kn.) **2.** Kışın görülen, güvercinden küçük, sarı renkli bir cins kuş. (*Bahçe –Ada.)
curruk (II) [**curina, curuna**] Ocak çekirgesi. (Eymir *Bozdoğan –Ay.) [**curina**] : (Uşhum *Yusufeli –Ar.) [**curuna**] : (Ersis *Yusufeli –Ar.)
curruk (III) [→ **curu** (I)]
curruk (IV) Bir çeşit çocuk oyunu. (–Isp. köyleri.)
curruk çıkmak Hissesini, payını alamamak. (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)
curruk suyu [→ **curu** (I)]
curta Yabanî kiraz. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)
curu (I) [**curuk** (III), **curruk suyu, curuk** (I), **cürü, çurcuru, çuru**] Özleşmemiş koyulaşmamış sulu (yemeklik hk.). (Araplı *Bozdoğan –Ay.; –Ba.; –Brs.; Tavşanlı –Kü.; Zeyve *Söğüt, *Bozüyük –Bil.; Tokat, Bozan –Es.; *Düzce, Berk, Daday –Bo.; –Ist.; *Boyabat –Sn.; –To.; *Beypazarı, Çanıllı *Ayaş, *Nallıhan –Ank.; *Fethiye ve çevresi –Mğ.)
[**curruk** (III)] : (Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**curruk suyu**] : (Tahtacı –Isp.)
[**curuk** (I)] : (–Kn.)
[**cürü**] : (–Bo.)
[**çurcuru**] : (–Es.; –Mr.; *Kozan –Ada.)
[**çuru**] : (Korucu *İvrindi –Ba.; –Es.)
curu (II) [→ **curun**]
curuk (I) [→ **curu** (I)]
curuk (II) [→ **culuk**]
curukbakal Eti yenen bir cins sıcak memleket kuşu. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
curul Fıtık hastalığı. (Ersis *Yusufeli –Ar.)
curul curul Suyun az az akmasını anlatır. (–Nğ.)
curum (I) Lahana çiçeği. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
curum (II) **1.** Taş havuz. (*Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.) **2.** [→ **curun**]
curumak Oynaşmak, sululuk yapmak. (*Düzce –Bo.; *Karamürsel, Ereğli –Kc.)
curun [**curu** (II), **curum** (II) - **2**, **cürün** (II) - **2**] **1.** Taş veya tahtadan yapılmış oluk, kurna. (–Ist.; –Dy.; Aşudu *Darende –Ml.; *Birecik –Ur.; *Kilis, *Nizip –Gaz.; *Göksun –Mr.; *Antakya –Hat.; *Ermenek –Kn.; *Bor –Nğ.; *Kozan –Ada.)
[**curu** (II)] : (*Bor –Nğ.)
[**curum** (II) **-2**] : (*Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.)
[**cürün** (II) **-2**] : (–Ada.)
2. Şıra yapılırken şıranın aktığı yer. (–Ky.) **3.** Taş, çimento veya tahtadan yapılmış üzüm ezmeğe yarıyan kazan. (*Birecik –Ur.)
curuna [→ **curruk** (II)]
curunlu Üstünden su damlayan mağara. (*Elbistan –Mr.)
curuş [→ **cura** (I)]
curuşmak Buruşmak, pörsümek. (*Bor –Nğ.; *Feke –Ada.)
curuz [→ **cura** (I)]

curuzlamak Uyuşmak, büzülmek. (Alikköy *Çaycuma –Zn.)

cus Akıllı, kurnaz. (Tepelice *Bozkır –Kn.)

cusba Çok bilmiş. (Gökçesu –Bo.)

cuslanmak Nazlanmak, kendini ağır satmak. (*Pınarbaşı –Ky.; Kuyuculu *Dörtyol –Ada.)

cuslu 1. Kendini pahalı satan. (Küçük Çaylı –Ada.) 2. [→ **custul**] 3. Akıllı, uslu, rahat duran. (Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

custul [**cuslu -2**] Nazlı ve hileli konuşan. (Bozhüyük *Göksun –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; Endel *Osmaniye –Ada.) [**cuslu -2**] : (Büyük Çaylı *Dörtyol –Ada.)

custullu Alıngan. (Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

cusun (I) [**cosun**] 1. Çeşit, biçim: *Mancusun mucusun insan olur cusun cusun.* (*İncesu, Hisarcık –Ky.) [**cosun**] : (–Nğ.) 2. Cins. (–Ky.)

cusun (II) Aptal. (–Ky.)

cuş Keçiyi kovalama ünlemi. (Kelkit –Ar.)

cuşa [→ **cukcuk** (III) **-2**]

cuşka Bir cins yuvarlak biber. (İsmetiye –Brs.)

cutak [→ **culuk**]

cutalık [→ **culfalık**]

cutmak (I) [→ **curkutmak**]

cutmak (II) Dalmak, düşünmek. (*Sivrihisar –Es.)

cuuk [**cuvuk** (II)] 1. Akraba. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.) 2. Yakın. (Kadıçiftliği –Ist.; Başhöyük *Kadınhanı –Kn.) [**cuvuk** (II)] : (*Ilgın –Kn.)

cuva (I) Kümes hayvanlarında renkli tüy. (*Şarkışla –Sv.)

cuva (II) Civa. (–Gaz.)

cuvada Alay etme anlamında kullanılır. (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

cuvak (I) Atın tırnağının üstündeki etli bölge. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

cuvak (II) Süt. (Sulutaş –Kn.)

cuvallağı Babası belirsiz. (*Iğdır –Kr.)

cuvar [→ **cıvar**]

cuvara [→ **cıgara**]

cuvaş [→ **çuvaç -1**]

cuvardane [**culcul** (II), **cuvazdarı**] Kuş yemi. (–Gaz.) [**culcul** (II)] : (*Yıldızeli –Sv.) [**cuvazdarı**] : (–Gaz.)

cuvazdarı [→ **cuvardane**]

cuvcuna Kavrulmuş kahve. (*Senirkent, *Keçiborlu –Isp.)

cuvmak Çamaşır ovmak, yıkamak. (Süleymaniye –Ist.)

cuvra [→ **cirbe** (II)]

cuvuk (I) [→ **cıvıḫ**]

cuvuk (II) [→ **cuuk -2**]

cuvul Mısır yığını. (–Sn.; *Çarşamba –Sm.; Gavraz *Bolaman –Or.)

cuvundur [→ **çökündür**]

cuvurmak Koşarak yürümek. (*Sivrihisar –Es.; Güllübahçe *Fatih –Ist.)

cuvurt Yoğurt. (Çilehane *Reşadiye –To.)

cuvutmak Kendinden geçmek, dalmak. (–Kü.; –Ank.)

cuyuklamak Kötü kötü düşünmek. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

cuyuklu Eşli, dostlu. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

cuz Saklambaç oyununda sayı. (*Düzce –Bo.)

cübben [→ **cıbban** (I) **-2**]

cübcük [→ **cücük** (II) **-2**]

cübeden Aralarına boncuk konularak dizilen altın kolye. (Gölcük *Bayramiç –Çkl.)

cübel [**cebel** (II) **-l**] Yan, yan taraf. (Şekeroba –Mr.; *Antakya –Hat.)
[**cebel** (II) **-l**] : (–Mr.)

cübre [→ **cirbe** (II)]

cübür Gübre. (Sekiyaylası –Isp.)

cüccam [→ **cöccem**]

cüccem [→ **cöccem**]

cüccum [→ **cöccem**]

cüccüklemek [→ **cücüklenmek**]

cüce (I) [→ **cücük** (I) **-1**]

cüce (II) Açıkgöz. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

cüce (III) [**cücü** (VI)] Çocuğun cinsiyet organı. (*Düzce –Bo.)
[**cücü** (VI)] : (–Ml.)

cüce (IV) [**coca** (I), **cücür**] İdare lambası. (–El.)
[**coca** (I)] : (*Afşin –Mr.)
[**cücür**] : (–Ist.)

cüce bağırsağı İnce, kıvrık yapraklı, yemeği yapılan bir çeşit ot. (–To.)

cücek (I) **1.** Hayvan yavrusu. (Kadıçiftliği –Ist.) **2.** [→ **cücük** (I) **-1**]

cücek (II) Kozalak, yabanî yemiş. (*Develi –Ky.; Belenköy, Bican –Ada.)

cücele [→ **cücül** (I)]

cücelek Yuvarlak. (Doğanbeyli –Ada.)

cücelenmek [→ **cücüklenmek**]

cücemen [**cücümen, cümcüme** (II)] Küçücük. (*Düzce –Bo.)
[**cücümen**] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.)
[**cümcüme** (II)]: (Hasanoğlan –Ank.)

cücen (I) Tavşan yavrusu. (*Ermenek –Kn.)

cücen (II) [**cücü** (III), **cücül** (II), **cüllük** (III)] Kısa boylu, cüce. (Karaözü *Gemerek –Sv.)
[**cücü** (III)] : (Bereketli *Tavas –Dz.; Karaözü *Gemerek –Sv.)
[**cücül** (II)] : (Mürüs *Erbaa –To.)
[**cüllük** (III)] : (Genezin *Avanos –Nş.)

cücen (III) [→ **cücük** (I) **-1**]

cücermek [→ **cücüklenmek**]

cücü (I) [**cucu** (II)] **1.** [→ **cücük** (I) **-1**] **2.** Çocuk dilinde kuş. (Taşucu *Silifke –İç.)
[**cucu** (II)] : (*Erciş –Vn.)

cücü (II) Çocuklar için yapılan ekmek, pide. (Yüzağaç *Tavşanlı, Köprücek *Emet –Kü.)

cücü (III) [→ **cücen** (II)]

cücü (IV) Böcek. (İrişli, Bayburt* Sarıkamış –Kr.)

cücü (V) Küçük cins darı. (Yenicuma *Ayancık –Sn.)

cücü (VI) [→ **cüce** (III)]

cü cü [**cu cu, cu cugı, cuk cuk, cüğ cüğ, cüv cüv**] Tavukları çağırma ünlemi. (*Merzifon –Ama.; Zile *Mesudiye –Or.; *Cenciğe –Ezc.; –Mr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Çepni, Karaözü *Gemerek –Sv.; *Yerköy –Yz.; Berendi *Ereğli –Kn.)
[**cu cu**] : (*Şebinkarahisar –Gr.; Çavdarlı *Şavşat –Ar.; –Kr.; –Ezm.; *Erciş –Vn.; *Arapkir –Ml.; *Elbistan, *Afşin –Mr.)
[**cu cugı**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**cuk cuk**] : (*Eşme –Uş.; Ekse *Çal –Dz.)
[**cüğ cüğ**] : (*Mersin –İç.)
[**cüv cüv**] : (Çilehane, *Reşadiye –To.)

cücük (I) [**cakcan** (I), **cavcuk, cıbık** (I), **cıcık** (VII) **-1, cıllak, cıllık** (II) **-2, cibi** (I) **-1, cibik** (V), **cibul, ciğ,**

cik, cimete (III), **cipik** (II), **civcar, civce, civcen, civci, civcik** (I) **-1, 2; cucuk** (I), **cucul** (I), **cuga** (I), **cuku, culle, cuncu, cungu, cüce** (I), **cücek** (I) **-2, cücen** (III), **cücü** (I) **-1, cüçik, cülle** (I), **cüllü** (II), **cülü**(II), **cülük** (I) **-1, 3; cüllük** (II), **cürük** (I), **cüvcü, çırka, çipçe** (II), **çırmık** (III), **çöçe** (IV), **çucuk, çucul, çuğu, çücük** (II), **çüçük** (IV), **çüçül** (III)] 1. Kümes hayvanlarının yavrusu, civciv. (Körküler *Yalvaç –Isp.; –Ba.; Bayazıt –Ist.; *İskilip, Masaraf –Çr.; –Sn.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Zile, Bizeri –To.; Danışman *Fatsa –Or.; *Şebinkarahisar, *Tirebolu –Gr.; –Tr.; Havsu *Kelkit –Gm.; –Rz.; *Yusufeli, Yavuz *Şavşat –Ar.; *Kağızman –Kr.; –Ezm.; Fartuş, Cenciğe *Refahiye, Sasunga *Çayırlı –Ezc.; Aşudu *Darende –Ml.; *Siverek –Ur.; *Kilis –Gaz.; Hartlap–Mr.; Hisarcık *Yayladağı, *Antakya –Hat.; Karaözü *Gemerek, İslim *Yıldızeli, *Koyulhisar, *Gürün ve köyleri –Sv.; *Sorgun –Yz.; Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.; –Krş.; –Ky.; –Kn.; *Osmaniye –Ada.)

[**cakcan** (I)] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

[**cıbık** (I)] : (Bereketli *Tavas –Dz.; *Düğrek –Mğ.)

[**cılak**] : (Papazköy –Sm.)

[**cıllık** (II) **-2**] : (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)

[**cibi** (I) **-1**] : (–Isp; Ambarcık *Gölhisar, Yayla *Tefenni, *Bucak –Brd.; Oğuz *Alâeddin, Darıveren *Acıpayam –Dz.; Hacavera *Maçka –Tr.; Yelten *Çekerek –Yz.; *Finike, *Serik, *Akseki, *Kaş –Ant.; Datça, Gülağzı *Ula –Mğ.)

[**cibik** (V)] : (Gölcük, –Mğ.)

[**cibu**] : (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

[**ciğcik**] : (Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

[**cipik** (II)] : (*Feke –Ada.)

[**civcar**] : (*Düzce –Bo.)

[**civce**] : (Tokat –Es.; –Ank.; *Mucur –Krş.)

[**civcen**] : (İlyas *Keçiborlu –Isp.)

[**civci**] : (*Edremit –Ba.; Eğrigöz *Emet –Kü.; –Es.; Tavşancıl *Gebze –Kc.; Tepe *Seben, *Düzce –Bo.; *Şebinkarahisar –Gr.)

[**civcik** (I) **-2**] : (Mollaveyis *Pazar –Rz.)

[**cucuk** (I)] : (Pulluca *Demirci –Mn.; İsmetiye –Brs.; –Ist.; –Çr.; Anaraş *Sürmene –Tr.; Küçükçayır, Karasu –Rz.; *Şavşat ve köyleri –Ar.; –Ezc.; *Keskin –Ank.)

[**cucul** (I)] : (Çayağzı *Şavşat, Erkinis *Yusufeli –Ar.)

[**cuga** (I)] : (–Kn.)

[**cuku**] : (Arıcaklar *Gölpazarı –Bil)

[**culle**] : (–İç.)

[**cuncu**] : (Orhaniye *Balya –Ba.)

[**cungu**] : (Dümrek, Tavaklı, Geyikli *Ezine –Çkl.)

[**cüce** (I)] : (İbik *İskilip –Çr.; Karamaslı *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; Uzunmusa *Akkuş –Or.; *Iğdır, Koyundere *Arpaçay –Kr.; *Erciş –Vn.; –Bt.; –Sv.; Kerkük)

[**cücek** (I) **-2**] : (–Ist.; Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

[**cücen** (III)] : (Kaleyaka *Perşembe –Or.; Şekli, Piraziz –Gr.)

[**cücü** (I) **-1**] : (Darıcıköy *Düzce –Bo.; Ortaköy –Ist.; –Yz.)

[**cülle** (I)] : (Çepni *Gemerek –Sv.;

*Ermenek –Kn.; *Gülnar, *Mut ve köyleri –İç.)
[**cüllü** (II)] : (*Ereğli –Kn.)
[**cülü** (II)] : (–Ist.; *İskilip –Çr.; Çamlıbel *Artova –To.)
[**cülük** (I) **-1**] : (*Eşme ve köyleri –Uş.; *İskilip –Çr.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ereğli, *Sultaniye –Kn.; *Misis, Oymaklı –Ada.; *Tarsus, *Mersin –İç.)
[**cüvcü**] : (*Düzce –Bo.)
[**çırka**] : (Kepen *Söğüt –Bil.)
[**çırmık** (III)] : (–Mğ.)
[**çipce** (II)] : (Çifteler –Es.; Argıthanı *Ilgın –Kn.)
[**çöçe** (IV)] : (–Ist.)
[**çucuk**] : (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)
[**çucul**] : (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)
[**çuğu**] : (Selimiye –Ba.)
[**çücük** (II)] : (Havza –Sm.)
[**çüçük**] : (–Ky.)
[**çüçül** (III)] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)
2. Kuş yavrusu. (–Ist.; –To.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Ml.; *Kilis –Gaz.; Taşoluk *Göksun, *Afşin –Mr.; –Sv.; –Yz.; Çayırlı *Haymana –Ank.; –Ky.; –Krş.; Genezin *Avanos –Nş.; –Ada.; *Mersin –İç.)
[**cavcuk**] : (*Kartal –Ist.)
[**cürük** (I)] : (–Ist.; Cumayanı –Zn.)
3. Serçe. (Telin *Gürün –Sv.)
[**civcik** (I) **-1**] : (–Ist.; *Ereğli, *Karaman –Kn.; *Dörtyol –Ada.)
[**cüçik**] : (Şenoba *Uludere –Hak.)
4. Küçük, körpe. (*Afşin, *Elbistan –Mr.; *Bor –Nğ.)
[**cıcık** (VII) **-1**] : (*Boyabat –Sn.)
[**cimete** (III)] : (Yakaköy *Gelendost –Isp.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[**cüllük** (II)] : (Küçükboymul –Yz.)
[**cülük** (I) **-3**] : (–Ezm.; *Mucur –Krş.; *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.)

cücük (II) [**cicik** (III) **-1**, **cikcik** (I), **cukcuk**, **cübcük**, **cücük burnu**, **çuçuk** (II), **çücük** (I) **-2, 3, 6**; **çücük** (I)] **1.** Tomurcuk. (Kozaç *Tefenni –Brd.; *İğdecik –Mn.; *Susurluk –Ba.; Fili *Biga, Evreşe *Gelibolu –Çkl.; Kayapa –Ed.)
[**cücük burnu**] : (*Merzifon –Ama.; *Avanos –Krş.)
2. Soğanın tohum veren uzun sert yaprağı. (–Isp.; *Çal –Dz.; *Nazilli –Ay.; Hortuna *Torbalı –İz.; Demirkapı *Susurluk, Kerem *Burhaniye –Ba.; *Kandıra, *Karamürsel –Kc.; *Ermenek –Kn.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Anamur –İç.)
[**cukcuk**] : (Uluğbey *Senirkent, Sücüllü, *Yalvaç, Barla *Eğridir –Isp.; Bereketli *Tavas –Dz.; *Edremit –Ba.)
[**cübcük**] : (*Bozdoğan –Ay.)
[**çücük** (I) **-6**] : (*Bozdoğan –Ay.; –Kn.)
3. Filiz, çil. (*Sarayköy, *Bereketli –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Bergama –İz.; –Mn.; –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; *Alayunt –Kü.; *Bozan –Es.; Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; Reşadiye *Datça, *Fethiye –Mğ.; –Ed.)
[**cicik** (III) **-1**] : (Bozan, Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.)
[**çuçuk** (II)] : (Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan)
[**çücük** (I) **-2**] : (Alâeddin, Darıveren *Acıpayam –Dz.; Yerkesik–Mğ.)
4. Meyve ve sebzelerin en küçüğü. (Karakuş *Ünye –Or.; –Gr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; *Ermenek –Kn.; *Bor –Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.)

[**cikcik** (I)] : (Aşudu *Darende –Ml.; Telin *Gürün –Sv.)
[**çücük** (I) **-3**] : (*Anamur –İç.)
[**çüçük** (I)] : (*Bolvadin –Af.)
5. Yaprak aşısında dikkate alınan yer, göz. (–Ist.)

cücük (III) Dağ çileği. (Uzuncaburç *Silifke, Yapıntı *Mut –İç.)

cücük (IV) [**cıcuk, cucuk** (II), **çuçuk** (I)] Çökelek ve peynir yapımında kullanılan maya. (Kapıköy *Maçka –Tr.)
[**cıcuk**] : (*Maçka –Tr.)
[**cucuk** (II)] : (*Maçka –Tr.)
[**çuçuk** (I)] : (Hacavera *Maçka –Tr.)

cücük (V) Çıkrıkta hareketi sağlayan kol. (Çaltı *Gelendost –Isp.)

cücük (VI) Çıbanın ortasında toplanan katı irin tabakası. (–Ml.; –Gaz.; –Krş.; –Ky.)

cücük (VII) Çekilmiş, ince bulgur. (–To.; –Yz.; Bahçeli *Bor –Ng.)

cücük (VIII) Tatlı, güzel. (*Urla –İz.; –Ist.)

cücük ayı Şubat ayı. (–Gm.)

cücük burnu [→ **cücük** (II)]

cücük çıkarmak Civciv çıkarmak. (*Artova –To.)

cücüklemek [→ **cücüklenmek**]

cücüklenmek [**cillanmak, cöcermek** (II), **cucuklamak, cüccüklenmek, cücelenmek, cücermek, cücüklemek, çücüklemek, çücüklenmek, çüçüklenmek**] Filizlenmek, yeşermek. (*Tire –İz.; *Alaşehir –Mn.; –Ba. ve köyleri *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Kü.; –Es.; –Kr.; *Divriği –Sv.; *Ermenek –Kn.; Genek *Yatağan –Mğ.; *Saray –Tk.)
[**cillanmak**] : (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
[**cöcermek** (II)] : (Başköy *Iğdır –Kr.)
[**cucuklamak**] : (Savaştepe –Ba.; –Kü.; –Ed.; *Lüleburgaz, *Vize –Krk.)
[**cüccüklemek**] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.)
[**cücelenmek**] : (Barbaros –Tk.)
[**cücermek**] : (–Ama.)
[**cücüklemek**] : (Bademli *Dinar –Af.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; –İz.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; *Divriği –Sv.)
[**çücüklemek**] : (Uluborlu –Isp.; İğdir *Çivril, *Çal –Dz.; –Ay.; –Kü.; Pazarcık *Bozüyük –Bil.)
[**çücüklenmek**] : (Darıveren *Acıpayam –Dz.)
[**çüçüklemek**] : (*Eşme –Uş.)

cücük pilâvı Kuskuslu pilav. (–Sv.; Ergani *Osmaniye –Ada.)

cücük suyu Peynir veya çökelek suyu. (Hoşana –Gm.)

cücük yetirmek Kuluçkaya yatırmak. (*Artova –To.)

cücül (I) [**cücele, cücüle mantarı**] Yenilen bir türlü mantar. (Zile *Mesudiye –Or.)
[**cücele**] : (Mürüs *Erbaa –To.)
[**cücüle mantarı**] : (–Sn.)

cücül (II) [→ **cücen** (II)]

cücül darı İnce ufak darı. (Mecidiyeköyü –Ist.; –Sm.; *Ulubey, Uzunmusa –Or.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

cücüle mantarı [→ **cücül** (I)]

cücüleme Tavuğu çağırma ünlemi. (*Elbistan, *Afşin –Mr.)

cücüllük Cücül mantarının çok bulunduğu bölge. (Zile *Mesudiye –Or.)

cücümen [→ **cücemen**]

cücür [→ **cüce** (IV)]

cücütmek Tadını çıkarmak. (–Ist.; –Sm.)

cücüyü çıḫmaḫ Tepeden tırnağa ıslanmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

cüççen Ağır ağır, sallana sallana yürüyen (kimse). (Yakaköy *Gelendost –Isp.)

cüçik [→ **cücük** (I) **-3**]

cüdde Vücud, gövde. (Akyaka –Brd.; *Alaşehir –Mn.; Bozan, Tokat –Es.; Taşoluk *Göksun –Mr.)

cüddeli Gövdeli. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

cüde köpçilik Çok kalabalık. (Divanyolu –Ist.)

cüdele Yazlık yorgan. (–Gaz.)

cüden Su çevirisi. (Işıklar –İz.)

cüfer (I) [→ **cüher** (II)]

cüfer (II) [→ **cüher** (I)]

cüfer (III) [→ **cuhar**]

cüfür Erimiş bal peteğinin tortusu. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

cügen [**çüğen**] At başlığı. (Karaağaç –Tk.)
[**çüğen**] : (Kadıçifliği *Taşköprü –Ks.)

cüğ cüğ [→ **cü cü**]

cüğür **1.** Çalı süpürgesi. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Doğubayazıt –Ağ.) **2.** [→ **çaltı** (I) **-1**]

cüğütlemek [→ **cuğutmak** (II)]

cüher (I) [**cüfer** (II)] Türbeden alınan toprak. (–Çr.; *Merzifon –Ama.)
[**cüfer** (II)] : (Şehli –Gr.)

cüher (II) [**cüfer** (I)] Kuvvet, güç. (–Bo.; –Es.)
[**cüfer** (I)] : (Çayırlı *Haymana –Ank.)

cüher (III) [**cuher**] Kuvvetli ses.(–Bo.)
[**cuher**] : (–Bo.)

cüher (IV) [→ **cuhar**]

cüher (V) Kıymetli. (*Yerköy –Yz.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

cüherder (I) Keskin. (*Dörtyol –Ada.)

cüherder (II) İşlek. (*Dörtyol –Ada.)

cüherlemek [→ **cuharlamak**]

cüherli **1.** Güçlü. (Mençek *Ermenek –Kn.) **2.** Yürekli, özüpek. (*Mesudiye –Or.)

cühnüz **1.** Arık. (–Çr.; –Ar) **2.** Buruşuk. (–Çr.)

cük (I) Fıstık kabuğu ve erik çekirdeği ile oynanan oyun. (–Ur.)

cük (II) [**cuk** (III), **cüllü** (I)] **1.** Kadınların cinsiyet organı. (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.) **2.** Küçük erkek çocuklarda erkeklik organı. (Navlu, Gencali –Isp.; *Ardahan –Kr.; *Kadirli –Ada.; *Anamur –İç.)
[**cuk** (III)] : (Anaraş *Sürmene –Tr.)
[**cüllü** (I)] : (*Sorgun –Yz.)

cükceleğen Ağaç kakan. (*Beyşehir –Kn.)

cükcük deliği [**çük çük**] Sabanda ok ile ökçenin birbirine eklenmesi için açılan delik. (Kızılca *Hadım –Kn.)
[**çük çük**] : (Körküler *Yalvaç –Isp.;

cükgülleşmek Gizli konuşmak. (*Iğdır –Kr.)

cükka [→ **cukcuk** (III) **-2**]

cüklemek Yüklemek. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

cüklenmek Yüklenmek. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

cükül Yavru. (–Ada.)

cükülemek Oyalamak. (*Silifke –İç.)

cükür (I) [→ **çükür** (I)]

cükür (II) [→ **çöğür** (II)]

cükürtü Tavuk ve kuş sesi. (Yapıntı *Mut –İç.; Eldirek –Mğ.)

cül (I) Mısır saplarından yapılan yığın. (*Ünye –Or.)

cül (II) Şans. (Alaca *Aksaray, Bahçeli *Bor –Nğ.)

cülā [→ **cula -2**]
cülbant 1. Mercimek. (*Sarıyer –Ist.) 2. [→ **culban**]
cülbent [→ **culban**]
cülcül Eti yenecek çağa gelmiş horoz. (Çepni *Gemerek –Sv.)
cülcülük [**cüllülük** (II)] 1. Kartal. (Vazıldan *Divriği –Sv.) 2. Çaylak. (*Erciş –Kn.)
[**cüllülük** (II)] : (–Kn.)
cülde 1. Saraçların kullandıkları bir aygıt. (–Mr.) 2. İpe iğne takılan düzgün çubuk. (*Avanos –Ns.)
cüldelenmek İsteğini belli ederek beklemek. (*Mut –İç.)
cüle Çam ağacının uç dallarından yapılan düdük. (Suluca –Ama.)
cüleke (I) [**cülepe, çüleke, çülepe**] Çocuk topluluğu. (Mastat *Karaman –Kn.; Yapıntı *Mut –İç.)
[**cülepe**] : (*Ermenek –Kn.; *Silifke, *Mut –İç.)
[**çüleke**] : (*Anamur –İç.)
[**çülepe**] : (*Ermenek –Kn.)
cüleke (II) [**cüley, cüllü -1, cülük** (IV)] Cılız adam. (Bardas –Kn.; *Anamur –İç.)
[**cüley**] : (Kervansaray *Zile –To.)
[**cüllü -1**] : (*Kangal –Sv.)
[**cülük** (IV)] : (Zevker *Refahiye –Ezc.)
cülenk Meyve dizisi. (*Oltu –Ezm.)
cülepe [→ **cüleke** (I)]
cüley [→ **cüleke** (II)]
cülge Ekilmeyen düz tarla. (Karakoyun *Doğubayazıt –Ağ.)
cülgüç Aşı bıçağı. (Yazılıköy *Emirdağı –Af.)
cülḫa [→ **culha**]
cülḫe (I) [→ **culha**]
cülḫe (II) Örümcek. (Kerkük)
cülkü [→ **çülki**]
cülle (I) [→ **cücük** (I) **-1**]
cülle (II) Küçük kefal balığı. (–Gr.)
cülle (III) Kafa. (Çepni *Gemerek –Sv.)
cülle (IV) Yaramaz, kötü. (Palha *Divriği –Sv.)
cüllemek [→ **cullamak** (I)]
cüllü (I) [→ **cük** (II) **-2**]
cüllü (II) [→ **cücük** (I) **-1**]
cüllük (I) [→ **cabul** (II)]
cüllük (II) [→ **cücük** (I) **-3**]
cüllük (III) [→ **cücen** (III)]
cüllük (IV) Sandal ağacı meyvesi. (Bozdoğan, Kesmeburun *Osmaniye –Ada.)
cüllülük (I) Bir çeşit çocuk oyunu. (–Kn.)
cüllülük (II) [→ **cülcülük -2**]
cüllüm Gürültü, kavga. (–El. ve köyleri.)
cüllüz 1. [→ **cüleke** (II)] 2. Yetişmemiş. (–Ml.)
cülü (I) Küçük cins köpek. (Işıklar –Af.)
cülü (II) [→ **cücük** (I) **-1**]
cülük (I) 1. [→ **cücük** (I) **-1**] 2. [→ **culuk**] 3. [→ **cücük** (I) **-4**]
cülük (II) Yankesici. (Ulaş –Sv.)
cülük (III) Yabanî bezelye. (*Zara –Sv.)
cülük (IV) [→ **cüleke** (II)]
cülülük [→ **culuk**]
cül üzümü [**cünül, cüvek -1**] Şarap yapımında kullanılan ince kabuklu açık renkli bir cins üzüm. (Dereköy –To.)
[**cünül**] : (Tarlabaşı, Beyoğlu –Tn.)
[**cüvek -1**] : (*Çarşamba –Sm.)
cümalik Eski sübyan okullarında okuyan öğrencilerin cuma tatilinden sonraki gün hocalarına götürdükleri armağan. (*Bor –Ng.)

cümare Görmemiş, sonradan görmüş. (*Divriği –Sv.)

cümbez Tropik bölgelerde yetişen, incire benzer meyveleri olan bir ağaç. (–Kıbrıs)

cümbül [→ **cıngıl** (I)]

cümbür (II) [→ **cumbur** (II)]

cümbür (I) 1. Oyun. (Mençek *Ermenek –Kn.) 2. [→ **cümbuş**]

cümbüt [→ **cumbut**]

cümcük [→ **cimcik** (III) **-1**]

cümcüklemek [→ **cimciklemek**]

cümcüm Kurnaz, akıllı ve kısa boylu adam. (Çamköy *Gölhisar –Brd.)

cümcüme [→ **cücemen**]

cümele Pancara benzer, yemeği yapılan bir ot. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

cümertesi [→ **cumiytesi**]

cümfur kaynatmak Topluluğu karıştırmak, bozmak. (–Kü.)

cümük Yarı şeffaf, parlak taş. (Genezin *Avanos –Nş.)

cümüş (I) Kepçe. (*Bakırköy –Ist.)

cümüş (II) [**cünük** (II), **çümüş**] Manda. (Hereke *Gebze –Kc.)
[**cünük** (II)] : (Beykoz –Ist.)
[**çümüş**] : (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

cünbilli Gözü akan adam. (–Ist.)

cüncül Meyvelerin çok olduğu dal. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

cündinmek İyileşmeğe başlayan hayvanlar yavaş yavaş otlamaya başlamak. (*Ermenek –Kn.)

cünek [→ **cunda** (III)]

cünet Sazlık. (*Kelkit –Gm.)

cünfür etmek Atılmak. (Ağlı *Küre –Ks.)

cüngüldeş Çelik çomak. (–Ist.; *Bartın –Zn.)

cüngülü Hindinin gagasından aşağıya sarkan kırmızı deri. (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

cünk [→ **cunda** (III)]

cünneta Yorgun bıldırcınların küme halinde düşmesi (hk.). (Kartal, Bostancı –Ist.)

cünnük Küçük dam. (Karaburun *Nizip –Gaz.)

cünü [**çünü**] Keten çuval. (Kuzköy *Bucak –Brd.; Büyükkışla *Boğazlayan –Yz.; –Kn.; Çandır *Serik –Ant.)
[**çünü**] : (–Ist.; Kızılviran –Kn.)

cünük (I) Pis su. (Cenciğe –Ezc.)

cünük (II) [→ **cümüş** (II)]

cünül [→ **cül üzümü**]

cünüldeli Zırdeli. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

cünüs Küçük gözlü. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

cünüt [**cunut** (I), **cünütlük, cünütsevi, çünüt**] Bataklık. (*Üsküdar –Ist.; –Su.; *Reşadiye –To.; *Fatsa –Or.; Ergân *Refahiye –Ezc.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; –Sv. ve ilçeleri.)
[**cunut** (I)] : (–Gm.; *Tercan –Ezc.; –Ky.)
[**cünütlük**] : (–Ezc.; *Divriği, *Gürün –Sv.)
[**cünütsevi**] : (*Gözene –Ml.; *Şarkışla –Sv.)
[**çünüt**] : (*Ahlat –Bt.)

cünütlük [→ **cünüt**]

cünütsevi [→ **cünüt**]

cüp Kuzu bağlanan yer. (Sofular –Ank.)

cüppe Kadınların sokak arasında giydikleri eteklik. (–Isp.)

cüpre [**cürep, cürep balı, çür** (I)] Balı alınmış petek. (*Ünye –Or.)
[**cürep**] : (*Ünye –Or.)

[cürep balı] : (Karakuş *Ünye –Or.)
[çür (I)] : (*Kadirli –Ada.)
cür Çelik ve aşık oyunlarında sınırlandırılan yerin dışı. (–Ky.)
cüra (I) Üç telli saz. (*Gürün –Sv.)
cüra (II) [→ **cur** (I)]
cüraz Cila, badana. (Ürkütlü –Brd.)
cürbek [→ **cirbit**]
cürcüllü Süslü. (Sırçalı *Mudurnu –Bo.)
cürcüne Dedikodu. (Akyaka –Brd.)
cürcür (I) Erkek. (–Ist.)
cürcür (II) [→ **cırcır** (VII)]
cürdelemek Örselemek. (*Karaağaç –Isp.)
cüre (I) [→ **cura** (I)]
cüre (II) [**cüsün**] Cins, şekil, tür. (Çayağzı *Şavşat –Ar.; Bayburt *Sarıkamış, *Iğdır –Kr.; *Erciş –Vn.)
[**cüsün**]: (–Çr.; *Göksun –Mr.; *Gürün –Sv.; *Bor –Nğ.)
cüre (III) [→ **cura** (II)]
cüre (IV) Küçük balık. (*Göksun –Mr.)
cüre (V) [**cürefe, cürepe, cürre** (II)]
1. Küçük su kuşu. (*Erciş –Vn.)
[**cürefe**] : (*Iğdır –Kr.)
[**cürepe**]: (*Çıldır –Kr.)
2. Ördek. (*Erciş –Vn.)
[**cürre** (II)] : (–Nğ.)
3. Av kuşu. (Sulusaray *Artova –To.)
cüre (VI) [→ **cur** (I)]
cüre (VII) Zayıf kısa boylu at. (Zevke *Refahiye –Ezc.)
cüre (VIII) [→ **cura** (VI)]
cürefe [→ **cüre** (VI) **-1**]
cüreg avruv Kalp hastalığı. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
cürek Yürek. (Çilehane *Reşadiye –To.; Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
cüreksinmek Öfkelendiği halde bir şey yapamamak. (Kadıçiftliği *Yalova –Ist.; Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
cürep [→ **cüpre**]
cürep balı [→ **cüpre**]
cürepe [→ **cüre** (V) **-1**]
cürdek Su testisi. (*Iğdır –Kr.; Mengeser *Doğubayazıt –Ağ.; Gence, Azerbaycan)
cürdük [→ **çördük** (I)]
cüretmek Başa vermek, eritmek (para hk.). (*Vezirköprü –Sm.)
cürgül Bir çeşit mısır. (*Keşap –Gr.)
cüri [→ **cere** (I) **-2**]
cürlemek Kapıp kaçmak. (–Ky.; –Nğ.)
cürre (I) [→ **cura** (I)]
cürre (II) [→ **cüre** (V) **-2**]
cürü [→ **curu** (I)]
cürük (I) [→ **cücük** (I) **-2**]
cürük (II) [**cüyrük**] Çok koşan at. (Çilehane *Reşadiye –To.)
[**cüyrük**] : (–Ist.)
cürük (III) Yerelması. (Akifiye –Mr.)
cürümek Yürümek. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
cürümsüz Hastalıklı, arık. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
cürün (I) Büyü. (–Kn.)
cürün (II) **1.** Hamam kurnası. (–Ur.)
2. [→ **curun -1**]
cüsün [→ **cüre** (II)]
cüş [→ **çuş**]
cüşteci Taklit eden. (Kekün *Niksar –To.)
cüt [→ **çüt**]
cütçam [→ **cöccem**]
cütkār [→ **çütçü**]
cüttür Cüce. (Hoyran *Beyşehir –Kn.)
cüü Açıkgöz. (Kerkük)
cüvcan Civcivden büyük,piliçten küçük devre, palaz. (Darıcıköy *Düzce –Bo.)
cüycü [→ **cücük** (I) **-1**]

cüvcüv [→ **cü cü**]

cüvek 1. [→ **cül üzümü**] 2. [→ **civek** (I)]

cüveknene Serçeden küçük, boz renkli bir kuş. (Süme *Torul –Gm.)

cüvelek (I) Küçük ve sevimli. (–Gaz.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.; Manastır, Yugoslavya)

cüvelek (II) [**civelek** (I)] Toprağı ve hayvanı olmayan işçi. (*Nizip –Gaz.; Harput –El.)

[**civelek** (I)] : (*Kilis –Gaz.; –Ada.)

cüveş Ilık hava. (Pazar *Kızılcahamam –Ank.)

cüvik Köpek yavrusu. (*Beykoz –Ist.)

cüvür Eylül ayı sonunda yetişen iri, kırmızı kabuklu bir çeşit şeftali. (*Iğdır –Kr.)

cüyrük [→ **cürük** (II)]

cüz (I) 1. Dokuz taş oyunu. (*Merzifon –Ama.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Ezc.) 2. Dokuz taş oyununda üçüncü taşın aynı çizgi üzerine gelmesi : *Cüz. Bu taşı burdan üz.* (*Merzifon –Ama.)

cüz (II) Pazartesi. (–Kn.)

cüzi bödelek Gösterişsiz. (*Devrek –Zn.)

cüzük Yırtılmaya yüz tutmuş, incelmiş (kumaş hk.). (Çilehane *Reşadiye –To.)

cüzüm Üzüm. (Çilehane *Reşadiye –To.; Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

Ç

ça (I) [**ca** (V), **caa** (II), **cah** (II), **çaa** (II)] Öküz, manda, keçi vb. hayvanları kovalama ve yürütme ünlemi. (Bereketli *Tavas –Dz.; *Fatsa –Or.; Tepeköy, Piraziz –Gr.; *Pınarbaşı köyleri –Ky.)
[**ca** (V)] : (*Elbistan –Mr.; *Bünyan –Ky.)
[**caa** (II)] : (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)
[**cah** (II)] : (*Afşin, *Elbistan –Mr.; *Antakya –Hat.)
[**çaa** (II)] : (–Nğ.)

ça (II) [→ **çağa** (I)]

ça (III) İri taş parçası. (–Çr.)

ça (IV) [**çe**] Uzakta olan bir yeri göstermek için "ta" anlamında kullanılır. (–İz.; *Alaşehir –Mn.; *Edremit –Ba.)
[**çe**] : (Haruniye ve çevresi *Bahçe –Ada.)
2. Eninde sonunda. (*Ödemiş köyleri –İz.)

ça (V) Çarşamba. (*Çerkeş –Çkr.)

ça (VI) [→ **cağ** (IV) **-1**]

ça (VII) [→ **cağ** (VI) **-1**]

çā (VIII) Çay. (Şenoba *Uludere–Hak.)

çaa (I) [→ **çağa** (I)]

çaa (II) [→ **ça** (I)]

çaal [**çağal, çakgıl** (I), **çal** (I) **-7**, **çığıl** (I) **-1**] Çakıl ve taş yığını. (Bereketli *Tavas –Dz.; *İskilip, *Mecitözü –Çr.; Süle –Gm.; –Rz.; Kışla –Ant.; İncirköy *Fethiye, Yerkesik –Mğ.)
[**çağal**] : (Lohan –Gaz.; *Kangal –Sv.)
[**çakgıl** (I)] : (*Iğdır –Kr.)
[**çal** (I) **-7**] : (*Afşin, *Elbistan –Mr.; *Pınarbaşı –Ky.; *Gülnar, Tekir *Silifke –İç.)
[**çığıl** (I) **-1**] : (Çiftlik, Bademli *Dinar –Af.; İlyas *Keçiborlu –Isp.; Örencik *Yeşilova –Brd.; Tepe *Seben –Bo.; Mahmutlu *Akseki –Ant.)

çaala [→ **çağala**]

çaalamak Yüksek yerden akan su ses çıkarmak. (–Nğ.)

çaara Dokuma makinasında masurayı saran aygıt. (Dülgerli, Karadere –Rz.)

çaba (I) **1.** Tasa. (–Çkr.; *Zile –To.; –Gaz.; *Antakya –Hat.; Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.; *Bünyan –Ky.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.)
2. Çarpıntı. (–Ada.)

çaba (II) [→ **caba** (II)]

çaba (III) [→ **caba** (I)]

çabak (I) Küçük cins balık. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

çabak (II) Çapak, göz kiri. (Başköy *Kadınhanı –Kn.)

çabala [→ **cabana**]

çabalama Kaynaşma. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

çabcak [→ **cabcık**]

çabcık (I) [→ **cakcak** (I)]

çabcık (II) [→ **cabcık**]

çabçabuḫ Çelik çomak oyunu. (*Erciş –Vn.)

çabe [→ **caga** (III)]

çabıcık Çabucak. (Kızılca *Tavas–Dz.)

çabığımak Çabuk olmak. (*Bor –Nğ.)

çabık [**cabık** (II), **çabuḫ**] Çabuk, tez. (Alanlı –Ay.; Körküler, Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; Kuşbaba *Bucak, Çeltek *Yeşilova –Brd.; Akşehir –Bo.; *Boğazlayan –Yz.)
[**cabık** (II)]: (Başpınar *Tefenni –Brd.; Mençek *Ermenek –Kn.)
[**çabuḫ**]: (–Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

çabıldamak Çabalamak, ivedilik etmek. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

çabır Hayvan derisinden yapılmış çarık. (Çilehane *Reşadiye –To.)

çabırçak Çapulcu, başıbozuk. (Ahat *Banaz –Uş.)

çabıt [**cadara**] Paçavra, eski bez parçası. (*Eşme –Uş.; Ambarcık *Gölhisar –Brd.; Alâeddin *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Kerem *Burhaniye –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; İsmetiye –Brs.; *Sivrihisar –Es.; *Akyazı –Sk.; –Çr.; Ergan –Ezc.; –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; Tutmaç –Sv.; –Yz.; Çanıllı *Ayaş –Nğ.; *Karaman, *Ermenek köyleri –Kn.; Kışla *Elmalı –Ant.)
[**cadara**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çabla [→ **cabla**]

çabras [**çabri**] Şaşı. (Danışman *Fatsa –Or.)
[**çabri**]: (*Maçka –Tr.)

çabri [→ **çabras**]

çabuḫ [→ **çabşık**]

çaca [→ **çaça** (I)]

çacal Çıplak. (Kapıköy *Maçka –Tr.)

çacık [→ **çaçık**]

çackana [→ **çeşana -3**]

çacoman Fındık çalısından yapılan, yaprak taşımakta kullanılan büyük sepet. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

çactı Fındık cinsinden, dikenli, sert bir çeşit ağaç. (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

çaç (I) Şalgam ve patates vb. bitkilerin toprak üstündeki yeşil dalları. (Peterek *Yusufeli –Ar.; Narman –Ezm.)

çaç (II) Şapka. (Kışla *Elmalı –Ant.)

çaç (III) Saç. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

çaç (IV) [**çaça** (V)] Hayvanların altına serilen kuru yaprak. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
[**çaça** (V)]: (Köprü, Muradiye –Rz.)

çaç (V) Buğday yığını. (–Çr.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

çaça (I) [**çaca**] Genelev işleten, kötü yol gösteren kadın. (*Eğridir köyleri, *Senirkent –Isp.; Sarayköy, Yukarıseyit *Çal –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Alaşehir –Mn.; Yeniköy, Savaştepe –Ba.; Kanlıca –Ist.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Milâs, Yerkesik –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**çaca**]: (*Acıpayam –Dz.)

çaça (II) Eğlence derneği (özellikle yemekli ve içkili olur). (Kıbrıs)

çaça (III) Duvar kertenkelesi. (*Sandıklı –Af.)

çaça (IV) Az ballı siyah petek.(*Güle, *Posof, *Ardahan –Kr.)

çaça (V) [→ **çaç** (IV)]

çaça (VI) [→ **cabuga**]

çaça (VII) Meyve şırası. (Kirazlı *Şavşat –Ar.)

çaça (VIII) Sulu yara. (Kirazlı *Şavşat –Ar.)

çaçalama Ayak sürtme. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

çaçan arabası Yaylı, dört tekerlekli, çift atlı, iki pencereli ve süslü, arkada bagajı olan eski posta arabası. (*Alaşehir –Mn.)

çaçar Kavgacı. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

çaçaran (I) Çok konuşan. (Karamanlı *Tefenni –Brd.; *Urla –İz.; *Turgutlu –Mn.; *Edremit –Ba.; *Düzce –Bo.; Kaşıkçı –Tk.; Şumnu, Bulgaristan.)

çaçaran (II) Sarp. (–Dz.)

çaçık [**cacuḫ, çacık**] Salata. (*Sivrihisar –Es.)

[**cacuḫ**] : (–El.)

[**çacık**] : (Gökçekışla –Yz.)

çāçici Çerçi. (Dadıç –Bo.)

çaçka Çinko veya teneke tas. (Aslıhan –Ba.)

çaçnaç Yaprak konan yer. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

çaço İntizamsız, budala. (Kirazlı *Şavşat, *Ardanuç –Ar.)

çaçoş Dedikoducu, yüze gülüp arkadan söz eden. (*Afşin –Mr.)

çaçuv kuçuv Darmadağın. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

çadar (I) [**çadır** (III)] **1.** Tohumluk mısır. (*Ünye –Or.) **2.** Mısır demeti. (–Or.; Nefsiköseli *Görele, Düzköy *Keşap –Gr.)

[**çadır** (III)] : (Engiz *Bafra –Sm.)

çadar (II) Kıldan örülmüş kilim (çadır için). (Engiz *Bafra - Sm.)

çaddaḫ Çatlak. (*Iğdır –Kr.)

çadı Kötü huylu kadın. (Hırka *Tavas, Çıtak *Çivril –Dz.)

çadır (I) Şemsiye. (Dallıca *Nazilli –Ay.; Fili *Biga –Çkl.; Aksaray, Cakova Türkmenleri –Ist.; *Zile –To.; Telin *Gürün –Sv.; –Ed.; Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan)

çadır (II) [**çadıra**] **1.** Kefen. (Aliköy *Çaycuma –Zn.) **2.** [→ **çadır bezi-1**] **3.** Yorgan çarşafı. (*Gürün –Sv.; Şıhlar –Ank.) **4.** Kadınların örtündükleri alacalı veya düz renkli çarşaf. (*Divriği, *Gürün –Sv.)

[**çadıra**] : (–Mn.; *Iğdır –Kr.; Azerbaycan) **5.** [→ **çadırbezi -2**]

çadır (III) [→ **çadar** (I) **-2**]

çadıra [→ **çadır** (II) **-4**]

çadır bezi [**çadır** (II) **-2,5**)] **1.** Patiska. (Dişli *Bolvadin –Af.; Çaltı *Gelendost –Isp.; Fili *Biga –Çkl.; Burunkaya –Zn.; Kızılköy –To.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Haçavera *Maçka –Tr.; Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

[**çadır** (II) **-2**] : (*Merzifon –Ama.)

2. Kaputbezi. (*Boyabat –Sn.)

[**çadır** (II) **-5**] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

çadır çamağı Çadır direğinin çadıra dayanması için konulmuş, oyulmuş ağaç. (Teke *Şile –Ist.)

çadıretē Beyaz çiçekli ot. (Hasanoğlan –Ank.)

çadıreteği Göğü kaplayan, devamlı yağmur yağdıran büyük bulut. (*Beypazarı –Ank.)

çadırga [**çadıtma, çadurğa**] Asmanın çubuklarını yüksekte tutmak için ağaçtan yapılmış korkuluk, gölgelik. (*Merzifon –Ama.)

[**çadıtma**] : (–Ezm.; –Ky.)

[**çadurğa**] : (*Merzifon –Ama.)

çadırgaç Hafif ateşte kavrulmuş, ütülmüş buğday başakları. (Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

çadıtma [→ **çadırga**]

çadir ayagi Beyaz elbise. (Babayağmur *Boğazlayan –Yz.)

çadmak Odunları yanacak şekilde ocağa yerleştirmek. (Çıtak *Çivril –Dz.)

çadu [**cadi**] Mısır unundan saçta pişirilen mayasız çörek. (Sofular *Zile –To.; –Kr.)
[**cadi**] : (*Göle, *Ardahan, *Posof –Kr.; Çayağzı *Şavşat –Ar.)
çadurğa [→ **çadırga**]
çafçalanmak Süt, su vb. sıvılar kap içinde sallanarak dökülmek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
çafılamak [**çafilamak**] Tırmalamak. (–Rz.)
[**çafilamak**] : (Limanköy *Çayeli, Güney *İkizdere –Rz.)
çafi Tırnak. (Karadere, Limanköy *Çayeli –Rz.)
çafilamak [→ **çafılamak**]
çafili kürek Gübre yığınlarını eşelemeğe yarayan ucu tırmıklı kürek. (Limanköy *Çayeli –Rz.)
çafkar [→ **çavga** (I)]
çafralı Odun parçası. (Şimşirli, Güneyce *İkizdere –Rz.)
çafşırı Ters. (Tahtacı –Isp.)
çaga Çapa. (Çilehane *Reşadiye –To.)
çaggal Çakal. (Goş –Kr.)
çag kemiği [→ **cağ kemiği**]
çağ (I) [**çağlık** (II) **-2**, **çaḫa** (II)] **1.** [→ **cağ** (IV) **-1**] **2.** Musluk. (–Ist.; –To.)
[**çağlık** (II) **-2**] : (*Görele –Gr.)
[**çaḫa** (II)] : (–Ist.)
çağ (II) [→ **cağ** (VI) **-1**]
çağ (III) **1.** [→ **cağ** (II)] **2.** Çorap tığı. (*Afşin –Mr.) **3.** Yün eğirmekte kullanılan iğin tepesindeki çengel. (*Yerköy –Yz.) **4.** [→ **cağ** (V) **-2**]
çağ (IV) Saat. (–Ba.)
çağ (V) [→ **cağ** (I) **-3**]
çağ (VI) Saz. (Ortaköy –Ist.)
çağ (VII) Yaprakları hayvanlara yedirilen bir bitki. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
çağ (VIII) Şıra süzmeye yarayan tahta tekne. (Gölköy –Or.)
çağ (IX) [→ **çağa** (I)]
çağ (X) **1.** Kümes hayvanlarının erkeklik uzvu. (İğneciler *Mudurnu –Bo.) **2.** Erkek danaların erkeklik organının üzerini örten tüylü deri. (Kurna –Brd.)
çağa (I) [**caa** (I), **cacık** (III), **cağa** (III), **carş, coğa, ça** (II), **çaa** (I), **çağ** (IX), **çala** (III), **çarga, çaşka** (I), **çaya, çaylak** (IV), **çiltik** (I), **çipçe** (I), **çoa, çoçka** (II), **çoğ, çoğa** (I), **çova, çöne** (I) **-2**] Bebek, çocuk. (*Emirdağ, –Af.; *Senirkent ve köyleri –Isp.; –Ay.; *Geyve –Sk.; Çekirge –Brs.; –Ist.; –Çr.; –Ks.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri, –Ama.; Tekke *Erbaa, *Taşova, *Zile –To.; *Ünye –Or.; –Tr.; –Kr.; Çit *Kemaliye –Ezc.; Harput *Ağın –El.; Aşudu *Darende –Ml.; –Ur.; Büyükkızılhisar –Gaz.; –Mr.; Palha *Divriği, *Gürün köyleri –Sv.; –Ank.; –Ky.; *Ereğli, *Beyşehir –Kn.; –Ada.; Gence, Azerbaycan)
[**caa** (I)] : (–Ml.)
[**cacık** (III)] : (*Nizip –Gaz.)
[**cağa** (III)] : (–El.; –Ank.)
[**carş**] : (Doğlat –Af.)
[**coğa**] : (–Ml.)
[**ça** (II)] : (*Kadıköy –Ist.; Çıkçık *Mecitözü –Çr.; Zara –Ama.)
[**çaa** (I)] : (–Ist.; –Mr.; Sincan *Divriği –Sv.)
[**çağ** (IX)] : (*İskilip –Çr.; –Ama. ve ilçeleri; Tepeören *Piraziz –Gr.; –Ml.; *Gürün –Sv.)
[**çala** (III)] : (*Üsküdar –Ist.)
[**çarga**] : (Kanlıca –Ist.)
[**çaşka** (I)] : (Bahçeli *Bor –Ng.; –Ada.)

[çaya]: (–Mğ.; –Ist.; *Marmaris –Mğ.)
[çaylak (IV)]: (Ishaklı *Bolvadin –Af.; *Zile –To.; Yerkesik –Mğ.)
[çiltik (I)]: (*Haymana –Ank.)
[çipçe (I)]: (*Kaş –Ant.)
[çoa]: (*Kaş –Ant.)
[çoçka (II)]: (*Bergama –İz.; –Ama. ve Azeri köyleri.)
[çoğ]: (*Merzifon –Ama.)
[çoğa (I)]: (–Ks.; *Merzifon –Ama.)
[çova]: (–Brs.)
[çöne (I) -2]: (Tömek –Kn.)

çağa (II) Balık tutmaya yarayan fındık dallarından örülmüş sepet. (Bekdemir –Zn.)

çağa (III) Çapa. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

çağa (IV) [→ **cağ (I) -2**]

çağa (V) [→ **caga (I)**]

çağabacak [çağbacak] İnce bacaklı insan. (*Akseki, *Finike –Ant.)
[çağbacak]: (*Akseki, *Finike –Ant.)

çağabogan Gecekuşu. (*Divriği –Sv.)

çağal [→ **çaal**]

çağala [cağla, cala (III), çaala, çağıl (II), çağle, çakala, çakgala, çakıdak, çakıl (I) -1, çakıldak (I) -1, çakkala, çakkalabadam, çala (II), çalaca (III), çale, çalı (IV), çalık (VIII), çangala, çayla, çekle, çoğla (I)] Olmamış meyve. (Dişli *Bolvadin –Af.; *Eşme –Uş.; Körküler *Yalvaç–Isp.; Ambarcık *Gölhisar–Brd.; *Acıpayam, Bulkaz *Çivril, Bekilli *Çal –Dz.; Kerem *Burhaniye –Ba.; –Brs.; –Ist.; Odunpazarı –Sm.; Uzunmusa –Or.; *Zile –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; Havza *Kelkit –Gm.; *Şavşat köyleri, Aşağıırmaklar *Ardanuç –Ar.; –Kr.; *Pasinler –Ezm.; Sasunga *Çayırlı, *Refahiye –Ezc.; *Ağın, *Harput –El.; –Ml.; –Ur.; *Kilis –Gaz.; *Antakya –Hat.; *Divriği, *Suşehri, İlyas, Koyulhisar, Telin *Gürün –Sv.; –Yz.; –Ank.; *Ermenek –Kn.; Kışla *Elmalı –Ant.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[cala (III)]: (Uzunmusa –Or.)
[cağla]: (*Ermenek –Kn.)
[çaala]: (–Nğ.)
[çağıl (II)]: (*Ünye –Or.)
[çağle]: (*Karaman –Kn.; *Mut köyleri –İç.)
[çakala]: (–Dy.)
[çakgala]: (Taşburun *Iğdır –Kr.)
[çakıdak]: (Karadere –Gr.)
[çakıl (I) -1]: (*Gölköy, *Ulubey –Or.)
[çakıldak (I) -1]: (–Or.; Piraziz –Gr.)
[çakkala]: (*Erciş –Vn.; –Dy.)
[çakkalabadam]: (Kerkük)
[çala (II)]: (–Brd.; Bereketli *Tavas, *Honaz –Dz.; Hamzabali *Bozdoğan –Ay.; –Mn.; *Söğüt –Bil.; –Es.; –Gaz.; –Sv.; Çayırlı *Haymana –Ank.; *Mucur –Krş.; –Ant.; –İç.; *Fethiye –Mğ.)
[çalaca (III)]: (Karakuş *Ünye –Or.)
[çale]: (İlyas *Keçiborlu –Isp.; Ziyere, Merkezköy –Ama.)
[çalı (IV)]: (–İç.)
[çalık (VIII)]: (Tepeköy *Torbalı –İz.)
[çangala]: (Güzelsu *Akseki –Ant.)
[çayla]: (Darıveren *Acıpayam –Dz.)
[çekle]: (–Bt.)
[çoğla (I)]: (*Ünye, *Mesudiye –Or.)

çağalamak Yaşlı adam, çocukça hareket etmek. (*Ağın, *Keban –El.)
çağaldak Pis insan. (Kapıköy *Maçka –Tr.)
çağalgan [→ **cağıldak** (I)]
çağana [→ **çayan** (I) **-6**]
çağandır Çingene çadırı. (Karaözü *Gemerek –Sv.)
çağarak (I) Baca. (–Brs.)
çağarak (II) Çakıllı olan yer. (–Tr.)
çağarmak (I) Taşla hücum etmek. (Başpınar *Tefenni –Brd.)
çağarmak (II) Kaymak. (*Akşehir –Kn.)
çağbacak [→ **çağabacak**]
çağbağ Hamarat. (–Çr.)
çağçağ Değirmende tanenin düzenli dökülüp öğünmesini sağlayan aygıt. (Aşağıırmaklar *Ardanuç –Ar.)
çağçara [→ **cağıldak** (I)]
çağeç Sonbaharın bunaltıcı sıcağı. (Yerkesik –Mğ.)
çağevi [→ **cağ** (IV) **-1**]
çağgelmek Çabuk gelmek. (*Tefenni –Brd.)
çağgı [→ **çalgıç** (III)]
çağıl (I) [**cakıl** (I), **cavıl, ceğel -1, cığıl** (I) **-1, celik** (II) **-2, çaıl, çavıl, çegel, çegil, çegle, çeğel** (I), **çeğil** (I)] **1.** Çakıl, çakıl yığını. (Bademli *Dinar –Af.; *Eşme –Uş.; *Gelendost, *Uluborlu, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Çeltek *Yeşilova –Brd.; Devri *Bucak –Brd.; Bereketli *Tavas, *Çivril, *Çal –Dz.; Hamzabali, Sürez *Bozdoğan –Ay.; Kemalpaşa *Armutlu, *Ödemiş –İz.; Alaşehir –Mn.; Tepe *Seben –Bo.; *Akyazı çevresi –Sk.; –Ist.; –Sn.; *Çarşamba –Sm.; Hacavera *Maçka –Tr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Rz.; Ersis *Yusufeli –Ar.; Hosor *Oltu –Ezm.; Cenciğe –Ezc.; –Ml.; *Kilis –Gaz.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; Palha *Divriği, *Gürün –Sv.; Karahoca *Haymana, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *İncesu, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.; *Bahçe –Ada.; *Mut köyleri –İç.; Armuthı *Elmalı –Ant.)
[cakıl (I)] : (Hortma *Acıpayam –Dz.; Engiz *Bafra –Sm.)
[cavıl] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.)
[ceğel -1] : (–Sv.)
[cığıl (I) **-1]** : (Bozan, Tokat –Es.; Tanrıvermiş –El.; Akçalar *Seydişehir –Kn.)
[celik (II) **-2]** : (Beyazıt –Ist.)
[çaıl] : (*Islahiye –Gaz.)
[çavıl] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.)
[çegel] : (*Merzifon ve köyleri–Ama.; Sorhun *Niksar –To.; Humhal *Yusufeli, Yavuz, Çayağzı *Şavşat –Ar.; –Kr. ve köyleri *Koyulhisar –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[çegil] : (Sorhun *Niksar –To.; Humhal *Yusufeli, Yavuz, Çayağzı *Şavşat –Ar.; –Kr. ve köyleri; *Koyulhisar –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[çegle] : (*Merzifon –Ama.)
[çeğel (I)] : (Atlıhisarköyü *Şuhut –Af.; Akait –Kn.; Piraziz –Gr.)
[çeğil] : (Tekkeönü *Bartın, Bozca –Zn.; *Kargı –Ks.; Saray –Çkr.; *Zile –To.; –Gm.; Küçükçayır, Karasu, Güneyce –Rz.; Kirazlı *Şavşat, Bağlıca *Ardanuç, *Yusufeli –Ar.; *Arpaçay –Kr.; Karnes *Oltu, Tizgi *Pasinler –Ezm.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; Telin *Gürün, *Yıldızeli –Sv.; Kerkük)
2. İri taş yığını. (Bayat *Emirdağ –Af.; Körküler, Sücüllü *Yalvaç,

Yılanlı *Eğridir –Isp.; Başpınar *Tefenni –Brd.; Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Süle –Gm.; Hisarcık, Yayladağı–Hat.; Bozca *İncesu –Ky.; *Mersin köyleri –İç.) **3.** Harç veya çamur kullanılmadan örülmüş taş duvar. (Vakıfköyü *Tavas –Dz.; Bektemir –Bil.; Ortaköy –Ist.; *Boyabat –Sn.)

çağıl (II) [→ **çağala**]

çağıldaḫ Pek çok. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çağıldak (I) [**cakıldak** (I), **çağırdak, çağşak** (V), **çaḫıldaḫ, çaḫıldak** (I), **çahildaḫ, çakal** (VI), **çakgıldaḫ, çakırdak** (I), **çakkıldaḫ, çaldaḫ**] Koyunların kuyruklarının altına yapışıp kuruyan pislik. (–Gm.; Ersis *Yusufeli, *Şavşat –Ar.; *Göle, *Ardahan, *Posof, –Kr.; Cinis *Aşkale –Ezm.; *Refahiye –Eze.; *Ağın –El.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri, –Hat.; Danişment *Divriği –Sv.; *Pınarbaşı, *Bünyan –Ky.; Namrun *Tarsus –İç.)

[**cakıldak** (I)] : (–Af.; Çuvallı *Yeşilova –Brd.)

[**çağırdak**] : (Aşağırmaklar *Ardanuç –Ar.)

[**çağşak** (V)] : (–Çkr.; *Bor –Ng.)

[**çaḫıldaḫ**] : (Kızılçakçak, *Arpaçay –Kr.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; *Mucur –Krş.)

[**çaḫıldak** (I)] : (Kurna –Brd.; Taşoluk *Göksun –Mr.; –Gaz.)

[**çahildaḫ**] : (*Boyabat –Sn.)

[**çakal** (VI)] : (–To.)

[**çakgıldaḫ**] : (*Iğdır –Kr.)

[**çakırdak** (I)] : (Kinis *Yusufeli –Ar.; *Antakya –Hat.; Mora, Lefkoşa –Kıbrıs)

[**çakkıldaḫ**] : (*Erciş –Vn.)

[**çaldaḫ**] : (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

çağıldak (II) **1.** Taze börülce. (Soğucak *Kuşadası –Ay.) **2.** Çiçeği yeni dökülen küçük kabak. (Süle –Gm.) **3.** Bir çeşit yabanî ot. (*Gürün –Sv.)

çağıldak (III) [→ **çağıllı**]

çağıllı [**cağıllık, çağıldak** (III), **çağılşak, çağıştak** (II), **çağrak, çağşak** (I) **-1, çakak** (II)] Çakıllı yer. (Dişli *Bolvadin –Af.; İlyas *Keçiborlu, *Uluborlu, Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; Çerçin, Kavak *Yeşilova, Devri *Bucak –Brd.; *Sarayköy, Ortaköy *Çal –Dz.; *Zile –To.; *Maçka –Tr.; Havsu *Kelkit –Gm.; –Rz.; Ersis *Yusufeli, Çayağzı *Şavşat –Ar.; *Ağın –El.; –Gaz.; *Antakya –Hat.; Tutmaç –Sv.; –Yz.; Bağyaka *Finike, *Kaş, Kışla *Elmalı, *Serik –Ant; *Fethiye –Mğ.)

[**cağıllık**] : (Bekilli *Çal –Dz.)

[**çağıldak** (III)] : (–Tr.)

[**çağılşak**] : (*İslâhiye –Gaz.)

[**çağıştak** (II)] : (*Seydişehir –Kn.)

[**çağrak**] : (–Tr.)

[**çağşak** (I) **-1**] : (*Eğridir köyleri, *Uluborlu –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; Müşrüf *Merzifon –Ama.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; Şıhlı –Ada.; Hacıhamzalı, Gülek, Yapıntı *Mut, *Tarsus –İç.; *Akseki ve köyleri, Bağyaka *Finike –Ant.; Kınık *Fethiye –Mğ.)

[**çakak** (II)] : (Honaz –Dz.)

çağılşak [→ **çağıllı**]

çağırcı Kaba konuşan (kimse). (Kerkük)

çağırdak [→ **çağıldak** (I)]

çağırgan (I) İyi enenmemiş hayvan. (*Savaştepe –Ba.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

çağırgan (II) Zil, çan. (Köstence, Romanya)

çağırgan (III) **1.** Çok bağıran (kimse). (*Susurluk –Ba.) **2.** Tellâl. (–Çr.) **3.** Mübaşir. (–Çr.)

çağırgan (IV) Terbiyesiz, dile düşmüş olan kadın. (–Ist.)

çağırgan fatma [**çağırtkan**] Eski evlerde çok bulunan siyah renkli bir böcek, karafatma. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

[**çağırtkan**] : (Kerem *Burhaniye –Ba.)

çağırı [→ **çağrı**]

çağırıcı [**çağrıcı**] Davetçi, davet eden (kimse). (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**çağrıcı**] : (*Bodrum –Mğ.)

çağırtkan [→ **çağırgan fatma**]

çağış (I) Bal. (Dişli *Bolvadin –Af.; Bereketli *Tavas –Dz.)

çağış (II) Ağıl önündeki çitle çevrilmiş avlu. (Sarayözü *Ezinepazarı –Ama.)

çağışlamak Yankı yapmak. (–Dz. köyleri; Çayır *Zile –To.)

çağıştak (I) [→ **cığıştak** (I)]

çağıştak (II) [→ **çağıllı**]

çağıştı [→ **cığıştı**]

çağirdek Çekirdek. (*Boğazlayan –Yz.)

çağ kemiği Kalça ile diz arasındaki kemik. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

çağlagan [→ **cağıldak** (I)]

çağlağa Akarsu seti. (Akkışla *Bünyan –Ky.)

çağlak (I) [→ **cağıldak** (I)]

çağlak (II) Yırtıcı kuş, çaylak. (Keremköy, Çömçe *Burhaniye –Ba.)

çağlam [→ **çağıldak** (I)]

çağlamak Koyun koça, keçi tekeye gelmek. (Çanıllı *Ayaş, Pazar *Kızılcahamam –Ank.)

çağlan 1. [→ **cağıldak** (I)] **2.** Delta, çatalağız. (–Kn.)

çağlar [→ **cağıldak** (I)]

çağle [→ **çağala**]

çağlı Yaşlı, kocamış. (*Bornova –İz.; Yavuz *Şavşat –Ar.; Kemaller, Rusçuk)

çağlık (I) Çığlık. (Karakuş *Ünye –Or.; *Kilis –Gaz.; *Antakya –Hat; *Bünyan, Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

çağlık (II) **1.** [→ **cağ** (IV) **-1**] **2.** [→ **çağ** (I) **-2**]

çağlık buçağı [→ **cağ** (IV) **-1**]

çağlı pınar Suyu bazen kesilen, bazen akan pınar. (–Mn.; –Ist.)

çağma dövmek Harman dövmek. (Kozanlı, Balabanlı *Ödemiş –İz.)

çağmak (I) **1.** Güneş doğmak. (Boyadı, Karakuş *Ünye, Bayraklı *Mesudiye –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.) **2.** Yükselmek, çıkmak. (–Yz.)

çağmak (II) Hedeften şaşmak: *Attığın kurşun çağdı.* (*Merzifon –Ama.)

çağmak (III) Çınara benzer açık renk kabuklu bir ağaç. (–Or.)

çağmak (IV) At, eşek vb. hayvanlar çiftleşmek. (*Merzifon –Ama.)

çağman otu Suyu, zehirlenen hayvanlara içirilen bir çeşit ot. (Şıhlar *Ulubey –Or.)

çağnamak (I) [**cağnamak**] Hayvanlar yerde keyifle yuvarlanmak. (*Eşme köyleri –Uş.; *Kangal –Sv.)

[**cağnamak**] : (*Şarkışla –Sv.)

çağnamak (II) Hayvanlar yattığı yerde birdenbire ölmek. (Akçaşehir *Karaman –Kn.)

çağnamak (III) Her yeri gezip dolaşmak. (Yerkesik –Mğ.)

çağnamak (IV) Meydanı boş bulup cesaret alarak söylenmek. (*Alaşehir –Mn.)

çağpara Dağınık insan. (Reşadiye–Rz.)

çağra Çıkrık. (–Rz.)

çağrağ Su çevirisi, burgaç. (Aşağıurmaklar *Ardanuç –Ar.)

çağrak [→ **cağıllı**]

çağrı [çağırı] Davet. (Bereketli *Tavas, *Çal –Dz.; –Ba.)

[**çağırı**] : (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

çağrıcı [→ **çağırıcı**]

çağşak (I) [**çahraḫ yer, çahşak** (II)] **1.** [→ **çağıllı**] **2.** Aşınarak dökülmüş dağ veya duvar yığıntısı, moloz. (Binbirdirek –Ist.; –Nğ.; *Hadım, Tepelice *Ermenek –Kn.; Orman *Akseki –Ant.; –İç.)

[**çahraḫ yer**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**çahşak** (II)] : (–Ml.)

çağşak (II) Eski. (–Kü.; *İzmit –Kc.; –Ist.; –Çr.; –Gaz.; –Mr.; Bektaşlı *Boğazlayan –Yz.; *Haymana –Ank.; *Bünyan –Ky.; –Nş.; İhlara *Aksaray –Nğ.; –Kn.; –Ant.; *Mut köyleri –İç.)

çağşak (III) **1.** Suyun biriktiği yer. (*Mençek, *Ermenek –Kn.) **2.** [→ **cağıldak** (I)]

çağşak (IV) Yün eğirmekte kullanılan iğ. (*Göksun –Mr.)

çağşak (V) [→ **çağıldak** (I)]

çağşaklı Çakıldaklı, kirli. (*Bor –Nğ.)

çağşamaḫ [→ **cağşamak** (II)]

çağşamak [→ **cağşamak** (II)]

çağşı [→ **çağşır** (III)]

çağşır (I) [**cakşır, caşir, caşkur, çaḫşır** (I), **çarşır** (I), **çaşgır** (III), **çāşır** (II) **-1, 2**] **1.** Kırlarda yetişen, susuzluğa dayanan bir çeşit ot. (*Refahiye –Ezc.; –Gaz.; Hisarcık, Yayladağı –Hat.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.; *Mut, Köseçobanlı *Gülnar –İç.)

[**cakşır**] : (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

[**caşir**] : (–Brd.)

[**caşkur**] : (–Gm.)

[**çaḫşır** (I)] : (*Dikili ve köyleri –İz.)

[**çasgır** (III)] : (Aşudu *Darende –Ml.)

[**çāşır** (II) **-1**] : (*Kangal, Vazıldan, Kesme *Divriği –Sv.; Uğurlu *Ermenek –Kn.)

2. Dere otuna benzer yemeği yapılan bir çeşit ot. (Gönen –Ba.)

[**çarşır** (I)] : (Cenciğe –Ezc.; –Ank.)

[**çāşır** (II) **-2**] : (*Demirci –Mn.; Karkıncık *Artova –To.; –Ar.; Kızılçakçak *Arpaçay, *Iğdır, *Sarıkamış –Kr.; –Ezm.; Sosunga *Çayırlı –Ezc.; *Doğubayazıt –Ağ.; Taşoluk *Göksun –Mr.; Savrun *Divriği –Sv.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

çağşır (II) [**çahşır** (II), **çarşır** (III) **-1, 2**; **çaşgır** (II) **-1, 2**; **çāşır** (I) **-1, 2**; **çaşkır**] **1.** Yırtık pırtık elbise. (Akkışla *Bünyan –Ky.)

[**çaşgır** (II) **-1**] : (Karaözü *Gemerek –Sv.)

2. Kıldan dokunan şalvarlık kumaş. (*Çal –Dz.) **3.** İşlemeli dar şalvar. (Erkilet *Pınarbaşı –Ky.)

[**çaşgır** (II) **-2**] : (Hortu *Ereğli –Kn.)

4. İçe giyilen don. (Kurna –Brd.; İsabeyli *Çal –Dz.; –Kn.; Kemaller, Rusçuk)

[**çarşır** (III) **-2**] : (Karacahalil *Malkara –Tk.)

[çāşır (I) -2] : (*Fethiye köyleri –Mğ.)

5. Geniş pantolon, şalvar. (–Ist.; Navlu *Yeşilova –Brd.; *Acıpayam –Dz.; –Mn.; *Düzce –Bo.; *Ünye –Or.; *Tirebolu –Gr.; Çorakçılar –Ky.; *Bor –Nğ.; –Kn.; *Osmaniye –Ada.; *Milâs –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)

[çahşır (II)] : (–Kn.)

[çarşır (III) -1] : (Örencik *Yeşilova –Brd.; *Gölcük, *İzmit –Kc.; Erdoğdu –Kn.)

[çāşır (I) -1] : (–Isp. ve ilçeleri; Alâeddin *Acıpayam, Yukarıseyit, *Çal –Dz.; İpkaiye *Biga –Çkl.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –İç.; *Kaş –Ant.; Çobansa *Fethiye, Gölcük –Mğ.)

[çaşkır] : (Bereketli *Tavas –Dz.; Susurluk *Çarşamba –Sm.; –Gm.; Cüzüngüt –Ml.; Solakuşağı *Şerefli-koçhisar –Ank.; –Ada.)

çağşır (III) [**cağşır, çağşı, çakışır, çarşır** (II), **çaşgır** (I)] **1.** Kümes hayvanları ve kuşların ayağındaki tüyler, telekler. (*Bayramiç –Çkl.; Bektaşlı *Boğazlayan –Yz.; –Nğ.)

[**cağşır**] : (–Nğ.)

[**çağşı**] : (–Yz.)

[**çakışır**] : (*Bornova –İz.)

[**çarşır** (II)] : (*Mucur –Krş.)

[**çaşgır** (I)] : (–Sv. ve ilçeleri.; *Tarsus –İç.)

2. Kuşların ayağına bağlanan süslü bez, kumaş parçası.(*Ardeşen –Rz.)

çağşır (IV) **1.** Dantel. (*Akdağmadeni –Yz.) **2.** Püskül. (–Nğ.)

çağşır (V) Post. (*Kozan –Ada.)

çağşır (VI) Bir yılda davarın ikinci defa çiftleşme isteği duyması (hk.). (*Silifke –İç.)

çağşırı Yanlamasına, tersine, çizilen çizgi (hk.). (Lohan –Gaz.)

çağşırlı tavuk (I) Paçası düşük, pasaklı budala (kadın hk.). (*Bor –Nğ.)

çağşırlı tavuk (II) Paçaları tüylü tavuk. (*Bor –Nğ.)

çağ taşı [→ **cağ** (IV) **-1**]

çağva [→ **cağıldak** (I)]

çağyiri [→ **cağ** (IV) **-1**]

çah 1. [→ **cağ** (IV) **-1**] **2.** Kuyu. (–Kn.)

çaha (I) [**cahavel, çahao, çahaveli**] Çalı süpürgesi. (*Şebinkarahisar –Gm.)

[**cahavel**] : (Anaraş *Sürmene –Tr.)

[**çahao**] : (*Koyulhisar –Gr.)

[**çahaveli**] : (–Rz.)

çaha (II) [→ **çağ** (I) **-2**]

çahal (I) Sığır ve atların alnında bulunan beyaz leke. (*Mucur –Krş.)

çahal (II) Yaramaz, huysuz, kötü. (*Elbistan, *Afşin –Mr.)

çahal (III) Çakal. (–Gaz.)

çahal çāmuru [→ **Çakal yağmuru**]

çahao [→ **çaha** (I)]

çahar 1. Beyaz. (*Erciş –Vn.) **2.** Süt-mavisi ve açık kahverengi karışığı (göz hk.). (*Erciş –Vn.)

çahaveli [→ **çaha** (I)]

çahavuz Akbaba. (–Kr. ve çevresi)

çahcavar [**çahcaver**] Çene eklemlerindeki aksaklıktan dolayı hayvanın geviş getirmesine engel olan hastalık. (Cinis *Aşkale –Ezm.)

[**çahcaver**] : (*Doğubayazıt –Ağ.)

çahcaver [→ **çahcavar**]

çahçah [→ **cakcakı** (II)]

çahçaha [→ **cakcakı** (II)]

çahdırmah Hayvan nallatmak. (*Kızılçakçak –Kr.)

çahıldah [→ **çağıldak** (I)]

çaḫıldaḫlı Olgunlaşmamış üzümden yapılan koyu, ekşi pekmez. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)
çaḫıldak (I) [→ **çağıldak** (I)]
çaḫıldak (II) Çokluk bildirir. (*Mesudiye –Or.)
çaḫım Nal çakma. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
çaḫıp coñmak Dövmek, her tarafına vurmak. (*Elbistan, *Afşin –Mr.)
çaḫır (I) Rakı, şarap. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Iğdır –Kr.)
çaḫır (II) Bir gözü siyah, diğeri beyaz olan (hayvanlar hk.). (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)
çaḫır (III) [**çaır**] Hırsız. (–Gaz.) [**çaır**] : (–Gaz.)
çahıra Çıkrık. (–Rz.)
çahır çuhur Pürüzlü yer, iniş, yokuş (hk.). (*Kağızman –Kr.; –Gaz.)
çahırgöz Siyahla elâ arası göz. (*Elbistan –Mr.)
çahır pilav [→ **çakır pilav**]
çahır tikeni Toptop sarı çiçekleri olan büyük dikenli bir bitki. (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Kangal –Sv.)
çahışmak (I) **1.** [→ **çakışmak** (I) **-2**] **2.** [→ **çakışmak** (I) **-1**]
çahışmak (II) Ödünlenmek, denge sağlamak: *Senin sütü getir, benim sütle çahıştırak.* (*Kangal –Sv.)
çahıştırmak İki kişiyi karşılaştırmak, yüzleştirmek. (–Gaz.; –Mr.)
çahildaḫ [→ **çağıldak** (I)]
çahlak [→ **cağıldak** (I)]
çaḫlamak Kıskanmak. (Çayağzı* Şavşat –Ar.)
çaḫmaḫ Yüzde olan ve çakmak taşı çakılarak tedavi edilen bir cilt hastalığı. (*Erciş –Vn.)
çaḫmaḫ daşı [**çaḫmur** (II)] Çakmak taşı. (Uluşiran *Şiran –Gm.) [**çaḫmur** (II)] : (*Erciş –Vn.)
çaḫmur (I) Süt mavisi göz. (–Vn.; Kerkük)
çaḫmur (II) [→ **çaḫmaḫ daşı**]
çaḫmaşmaḫ Birbirine girmek, karışmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
çaho [→ **çalgıç** (III)]
çahra Çıkrığı çeviren çark. (–Rz.)
çahraḫ (I) **1.** Çay ve derelerin geçit verdiği yer. (Çavdarlı *Şavşat –Ar.) **2.** Dağların yıpranmış olan yerleri. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
çahraḫ (II) [→ **cakcakı** (II)]
çahrah yer [→ **çağşak** (I) **-2**]
çahşak (I) [→ **cağşak**]
çahşak (II) [→ **çağşak** (I) **-2**]
çahşak (III) Bozuk yürüyüşlü (kimse). (*Kilis –Gaz.; *Kangal ve köyleri –Sv.)
çahşamak (I) [→ **cağşamak** (II)]
çahşamak (II) Üşümek, titremek. (–Ks.)
çaḫşır (I) [→ **çağşır** (I) **-1**]
çaḫşır (II) [→ **çağşır** (II) **-5**]
çaḫtana Ayakyolu, yüznumara. (Karaçay Aşireti *Kadınhanı –Kn.)
çahu [→ **çaka** (II)]
çaıl [→ **çağıl** (I) **-1**]
çaır [→ **çahır** (III)]
çak (I) [**çek** (III)] **1.** Ta, işte anlamında kullanılır. (Seferihisar *Bornova, *Bergama, –İz.; Nilüfer, İsmetiye –Brs.; –Ba.; –Gaz.; Üsküp –Krk.) **2.** En son, ancak anlamında. (Kerem *Burhaniye –Ba.; –Ed.) [**çek** (III)] : (–Gm.)
çak (II) Mühür. (Yazılı *Emirdağ –Af.)
çak (III) Başta saçların birleştiği yer. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)
çak (IV) Bol (meyve hk.). (Taşköprü –Ks.)
çak (V) [→ **cağ** (IV) **-1**]

çaka (I) İskambil kâğıtlarıyla oynanan bir oyun. (–Tr.)

çaka (II) [**çahu, çakıcak**] Çakı, bıçak. (Alâeddin *Acıpayam –Dz.) [**çahu**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.) [**çakıcak**] : (*Kavak –Sm.)

çaka (III) [→ **caga** (I)]

çakak (I) **1.** [→ **cağ** (VI) **-1**] **2.** Yere çakılan kalın kısa kazık. (Boğazcık *Perşembe –Or.)

çakak (II) [→ **çağıllı**]

çakak börülcesi Kılçıklı fasulye. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

çakaksı İki tepe arasındaki vadi. (Honaz –Dz.)

çakal (I) [**çakır** (III)] **1.** Titiz, huysuz. (Bademli *Dinar, *Bolvadin –Af.; Salda *Yeşilova, Karamanlı *Tefenni –Brd.; *Sarayköy, *Çal ve köyleri, Çıtak *Çivril –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Susurluk –Ba.; *Kargı –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Boyabat –Sn.; –Çr.; *Zile –To.; –Or; *Kelkit –Gm.; Taşoluk *Göksun –Mr.; *Mucur –Krş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Fethiye –Mğ.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.) **2.** Hırsız, yankesici. (*Yalvaç, *Senirkent –Isp.; *Acıpayam –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Marmaris –Mğ.) [**çakır** (III)] : (Bozan, Tokat –Es.) **3.** İpsiz, serseri. (*Düzce –Bo.; –Ama.) **4.** Açıkgöz, kurnaz. (–Brd.; Dallıca *Nazilli –Ay.; Fili *Biga –Çkl.; Kandıra –Kc.; *İnebolu –Ks.; Humhal *Yusufeli –Ar.) **5.** İşbilmeyen, acemi, toy. (*Turhal, *Zile –To.; *Ermenek –Kn.) **6.** Geveze. (–Kü.; Dudu –Bo.) **7.** Cimri. (Körküler *Yalvaç –Isp.; Abaz *Tavas –Dz.)

çakal (II) [**çakgal**] **1.** Alnında beyaz tüyler olan hayvan. (Cumalıkazık –Brs.; Bozan, Tokat –Es.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.; –Kn.; Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan) **2.** Alaca renkli hayvan. (Çayağzı *Şavşat –Ar.) **3.** Bir veya iki gözünde beyazlık olan hayvan. (–Ezm.) [**çakgal**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

çakal (III) Havlayan, ama ısırmayan köpek. (–Kü.)

çakal (IV) Mavi gözlü sarışın (kimse). (*Posof, *Ardahan –Kr.)

çakal (V) Toprak kap. (–Brs.)

çakal (VI) [→ **çağıldak** (I)]

çakala [→ **çağala**]

çakal ağzı Tel dolaşması (hk.). (*Marmaris –Mğ.)

çakal armudu Yabanî armut, ahlat. (*Marmaris –Mğ.; *Kaş –Ant.)

çakal çiytemi Zehirli çiçekli bir bitki. (Kıran –Mğ.)

çakallamak (I) Yeni olgunlaşmağa başlayan üzüm salkımındaki olgun taneleri seçip almak. (*Kilis –Gaz.)

çakallamak (II) İşin iç yüzünü gizli olarak anlamak. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

çakallık Görgüsüzlük. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

çakaloz (I) **1.** İşe yaramaz, beceriksiz (kimse). (Alanlı –Ay.) **2.** Topluluğa uymayan (kimse). (*Süle –Gm.)

çakaloz (II) [→ **çekelez** (I)]

çakalöldüye vurmak 1. Uyumuş gibi yapmak. (*Fethiye –Mğ.) **2.** Bayılmış, ölmüş gibi yapmak. (*Fethiye –Mğ.)

çakal soluğu Kısa dinlenme. (–Ada.)

çakal uydusu Bir aralık kestiriverilen uyku. (*Düzce –Bo.)

çakal yağmuru [**çahal çāmuru**] Güneş varken yağan yağmur. (Kerem *Burhaniye –Ba.; –Ist.; –Or.; –Gr.; Denizli, Beşikdüzü, *Vakfıkebir –Tr.; –Rz.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Dörtyol –Ada.; *Mersin –İç.) [**çahal çāmuru**] : (Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

çakalyolu Keçiyolu, dar yol. (Cumayanı –Zn.; Hisarüstü *Keşap –Gr.)

çakan Köy evlerinde aşhane kirişleriyle çatı arasındaki boşluk. (*Maçka köyleri –Tr.)

çakana (I) [→ **çaltı** (I) **-1**]

çakana (II) Yaramaz. (*Edremit çevresi –Ba.)

çakanak (I) Çerçöp. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çakanak (II) [→ **cakcak** (I)]

çakar (I) **1.** Kıvılcım. (–Ba.) **2.** Şimşek. (–İz.)

çakar (II) Uskumru avlamağa yarayan bir çeşit ağ. (–Ist.)

çakar (III) Sakar, eli işe yakışmayan (kimse). (Harput –El.)

çakarmak (I) **1.** Odunu ocağa veya sobaya yanacak şekilde yerleştirmek. (*Uluborlu –Isp.) **2.** Sönmekte olan ateşi yeniden yakmak. (İlyas *Keçiborlu –Isp.)

çakarmak (II) Saplanmak, batmak. (İncekum *Silifke –İç.)

çakat Dağbaşı, tepe. (–Ist.)

çakatura (I) [**çalgotur**] Hayvan sayımı yapan görevli. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

çakatura (II) Bağdadî duvar. (*Ardahan –Kr.)

çakatuz Yeşil zeytin basması. (*Gerze –Sn.)

çakcavar [→ **cakcak** (I)]

çakcaver Hayvanlarda alt çeneyi üst çeneye bağlayan yer. (*Ardahan, *Posof –Kr.)

çakçak (I) [→ **cakcak** (I)]

çakçak (II) [→ **cakcakı** (III)]

çakçak (III) Bir çeşit kuş. (Çıtak *Çivril –Dz.)

çak çak Avcıların zağarları çağırmak için kullandıkları ünlem. (Ahat, Banaz –Uş.)

çakçaka [→ **cakcakı** (II)]

çakçakı [→ **cakcakı** (II)]

çakçavel [→ **cakcak** (I)]

çak çemberi Üzerinde çalı deseni olan yazma. (–Kn.)

çakçura Beşiğin başına takılan ağaç halka. (*Göle, *Ardahan, *Posof –Kr.)

çaketa Kadınların giydiği astarlı buluz. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

çat etmek Dönmek. (Kaş *Gürün–Sv.)

çakevi [**çakı** (III)] Balık yavrusu. (Çıtak *Çivril –Dz.) [**çakı** (III)] : (İncesu *Dinar –Af.)

çakgal [→ **çakal** (II) **-3**]

çakgala [→ **çağala**]

çakgıl (I) [→ **çaal**]

çakgıl (II) Sucu omuzluğu. (–Ezm.)

çakgıldaḫ [→ **çağıldak** (I)]

çakı (I) Atların, bol çayırlı bir yerde, ayaklarına bağlı ipin ucundaki demir kazığı yere çakarak otlatılması: *Göğünü alsın diye atı çakıya yolladım.* (*Bor –Ng.)

çakı (II) [→ **çakıntı** (I)]

çakı (III) [→ **çakevi**]

çakı boynuz Kısırlaştırılan koçun büyümemiş boynuzu. (–Ist.)

çakıcak [→ **çaka** (II)]

çakıcı Koyu esmer. (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

çakıç Çekiç. (–Rz.)

çakı çakı taşlar Beş taş oyunu. (Örkenez *Yalvaç –Isp.)

çakıdak [→ **çağala**]

çakıl (I) **1.** [→ **çağala**] **2.** Taze fasulye. (*Akyazı –Sk.)

çakıl (II) Pide. (İncirli *Gölpazarı –Bil.)

çakıl (III) Çamursuz ve harçsız örülmüş taş duvar. (*Dikili –Iz.; *Ezine –Çkl.; Bozan –Es.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; Sekili *Beypazarı –Ank.)

çakıla galmak Meyve çok bol olmak: *Bu yıl meyveler çakıla galdı.* (*Bor –Nğ.)

çakılamak Tırmalamak. (–Rz.)

çakılca Çakıllı toprak. (–Rz.)

çakıldak (I) **1.** [→ **çağala**] **2.** Sakız kabağı. (Aksaray –Ist.) **3.** Kabuğu ile kurutulmuş fasulye. (Hortma *Acıpayam –Dz.; *Ödemiş –İz.; Samatya –Ist.) **4.** Patlıcan kurusu. (Ulubey –Uş.) **5.** İlâç yapmakta kullanılan, zar içinde tohumları olan baklagillerden bir bitki, colutea arborescens. (Zana –Ama.; –Yz.) **6.** Börülce. (*Uluborlu –Isp.; *Tire –İz.; –Ba.) **7.** Susamın meyvesini koruyan zar. (Araplı *Bozdoğan –Ay.; Kocayatak *Serik –Ant.) **8.** Kırlarda yetişen köklü, çiçekli ve yağlı bir çeşit ot. (Kaşköyü *Gürün –Sv.; Akkışla *Bünyan –Ky.)

çakıldak (II) Arabaların yan kayışlarının takıldığı ağaçlar. (Kavakköy *Çivril –Dz.; –Yz.)

çakıldak (III) Seviyesi düşük. (–Sm. –Or.)

çakıldak (IV) Bol, çok (tahıl ve meyve hk.). (Dadıç –Bo.)

çakıldak (V) Renksiz. (–Sm.)

çakıldak (VI) Olmadan küflenmiş üzüm salkımı. (Devri *Bucak –Brd.)

çakıldak (VII) [→ **cağıldak** (IV)]

çakıldak (VIII) Ağaç sürgü, kilit. (Genezin –Nş.)

çakıldak (IX) [→ **cakcak** (I)]

çakıldak (X) Rüzgârda ses çıkararak kuşları kovalamağa yarayan bir alet. (Pınarhisar –Krk.)

çakıldak gibi Çok sık anlamında kullanılır. (Sürez *Bozdoğan –Ay.)

çakıldaklı **1.** Terbiyesiz. (Küçükisa *Zile –To.) **2.** Geçimsiz. (Aliköy *Çaycuma –Zn.) **3.** Pis, kirli, dağınık. (Çıtak *Çivril –Dz.; *Kandıra –Kc.)

çakıldaklı un Taşlı un. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

çakıldavuk [→ **cakcakı** (II)]

çakıl dikeni [→ **çakırca dikeni**]

çakılılhḫ [**çakıllık**] Çakıl yatağı, taşlı tarla. (*Anamur –İç.)

[**çakıllık**] : (Kızılköy *Dinar –Af.)

çakıllık [→ **çakılılhḫ**]

çakılmak Gömülmek. (İncekum *Silifke –İç.)

çakıl nohut Sert ve cılız nohut. (Hadım –Kn.)

çakım (I) Karpuz, kavun dilimi. (*Sarayköy –Dz.)

çakım (II) [→ **cakıntı** (I)]

çakım (III) Hayvanların çayıra çıkma zamanı. (*Eğridir –Isp.; *Susurluk –Ba.)

çakım (IV) Hayvanı bir yere çakmaya yarayan köstek, örk vb. takımı. (Sancaklıboz *İğdecik –Mn.)

çakım (V) Yığın. (–Ant.)

çakın (I) [→ **çakıntı** (I)]

çakın (II) Mavi gözlü. (*Bünyan –Ky.)

çakıncık [→ **cakak**]

çakıntı (I) [**çakı** (II), **çakım** (II), **çakın** (I), **çakırıntı, çakmak** (IV)] Şimşek. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; –Rz.)
[**çakı** (II)] : (–Ant.)
[**çakım** (II)] : (*Bornova –İz; *Vakfıkebir –Tr.)
[**çakın** (I)] : (Fili *Biga –Çkl.; *Niksar –To.)
[**çakırıntı**] : (Yuvacık *İzmit –Kc.)
[**çakmak** (IV)] : (–Ba.)

çakıntı (II) İşaret. (*Bornova –İz.)

çakıntı (III) Birkaç yolun birleştiği yer. (Alanlı –Ay.)

çakır (I) [**çakırala, çakırca -2**] Yeni olgunlaşmağa başlamış meyve. (*Gelendost –Isp.; Çerçin, Kozlıca, Çebiş –Brd.; İsabey *Çal –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; –Ant.)
[**çakırala**] : (*Yalvaç –Isp.)
[**çakırca -2**] : (Kışla *Elmalı –Ant.)

çakır (II) Gönül, iç, can. (*Eğridir –Ist.; Devri *Bucak –Brd.; *Bozdoğan –Ay.; *Akhisar –Mn.; Aynalı *Taşköprü –Ks.)

çakır (III) [→ **çakal** (I) **-2**]

çakır (IV) Isırgan otu. (Kemaliye *Alaşehir –Mn.)

çakır (V) Bir çeşit kuş. (–Kn.)

çakır (VI) Pürüz, sertlik. (*Kilis –Gaz.; *Gürün –Sv.)

çakır (VII) Karışık içki, şarap. (–Kn.; Kerkük)

çakırala [→ **çakır** (I)]

çakır ayaz Açık ama çok soğuk hava. (Yakaköy *Gelendost –Isp.; Yusufça *Gölhisar –Brd.; Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan –Ay.;–İz.; Kerem *Burhaniye –Ba.; İsmetiye –Brs.; –To.; –Tr.; –Rz.; Akkışla *Bünyan –Ky.; *Elmalı –Ant.; Dont *Fethiye –Mğ.)

çakırca **1.** Pamuk kozasının açılmak üzere olan durumu. (Güdül *Ayaş –Ank.) **2.** [→ **çakır** (I)]

çakırca dikeni [**çakıl dikeni**] Sarı çiçek açan, uzun ve sert sapı olan diken. (–Ba.)
[**çakıl dikeni**] : (*Bünyan –Ky.; *Bor –Ng.; Uğurlu *Ermenek –Kn.)

çakırcımmıt Küçük taneli siyah üzüm. (*İskilip –Çr.)

çakırça İyice, orta. (Yerkesik –Mğ.)

çakırçakmak [**çakır yıldız**] Açık ve yıldızlı gökyüzü. (Çıtak *Çivril –Dz.)
[**çakır yıldız**] : (–Ba.)

çakırdak (I) [→ **çağıldak** (I)]

çakırdak (II) [**çakırdaka**] Ürünleri hayvanlardan korumak için yapılan, rüzgâr etkisiyle dönerken ses çıkaran çark. (*Maçka –Tr.)
[**çakırdaka**] : (Haçavera *Maçka –Tr.)

çakırdaka [→ **çakırdak** (II)]

çakırdaklı Kirli, pis. (Limasol -Kıbrıs)

çakırdamak Kahkaha ile gülmek. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

çakır dikeni Kavgacı, sinirli (kimse). (–Sv.)

çakırga Mazı ağacı. (*Mihalıççık –Es.; Tepe *Seben –Bo.)

çakırı çekmek Gönlü istemek. (Çayırlı *Haymana –Ank.)

çakırıldızlık Açık hava. (Salda *Yeşilova –Brd.)

çakırıntı [→ **çakıntı** (I)]

çakırlaşmak Yarı olgunlaşmak. (Alanlı –Ay.)

çakırlı (I) **1.** İçinde renkli taneler bulunan mısır koçanı. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.) **2.** Ala. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; İkipınar

*Mihalıççık –Es.) **3.** Yarı olgunlaşmış meyve. (Devri *Bucak –Brd.; –Ed.)

çakırlı (II) Isırganla yapılmış börek. (Afşar *Alaşehir –Mn.)

çakır pilav [çahır pilav] Pirinç, bulgur karışık pilâv. (Toygar *Nazilli –Ay.; –Ks.; *Şarkışla –Sv.)

[çahır pilav]: (*Bünyan –Ky.)

çakır su Yalnız yağmur yağdıktan sonra akan dere suyu. (–Çkl.)

çakır tiken Bir çeşit dikenli gül. (Kerkük)

çakır yıldız [→ çakırçakmak]

çakışır [→ çağşir (III)]

çakışma Üremek, yayılmak (hastalık, yara hk.). (Yerkesik –Mğ.)

çakışmak [çahışmak (I) -1, 2] 1. Söz yarışı yapmak. (–Mr.; *Pınarbaşı –Ky.; *Kozan –Ada.; *Bodrum, *Milâs –Mğ.)

[çahışmak (I) -2]: (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

2. İki şairi yarıştırmak. (–Kn.)

[çahışmak (I) -1]: (–Gaz.; –Mr.)

çakıştırıcı Dedikoducu, fitneci. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

çakıştırmaḫ Mukayese etmek, yarıştırmak. (*Gürün –Sv.)

çakıştırmak (I) **1.** İki kişiyi birbirine düşürmek. (*Zara –Sv.) **2.** Yaptığı kötülüğü yüzüne vurmak. (Aslanköy –İç.)

çakıştırmak (II) Eğlenmek. (*Bornova –İz.)

çakıt (I) Verimsiz toprak. (Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

çakıt (II) Eski, hurda. (–Kü.; –Kn.)

çakıtı çıkmak [→ çağşamak (II)]

çakıtlamak [→ cağşamak (II)]

çakilmek Çekilmek. (Pazarbaşı *Silifke –İç.)

çakincik Alakarga. (Çilehane *Reşadiye –To.)

çakkadak [→ cakkadek]

çakkal [→ cakkıl (I)]

çakkala [→ çağala]

çakkalabadam [→ çağala]

çakkıl Çakıl. (–Bt.)

çakkıldaḫ [→ çağıldak (I)]

çakkıramak Kahkaha atmak. (*Bodrum –Mğ.)

çakla Bir çeşit göz bozukluğu. (Kerkük)

çaklamak (I) Çalkalamak, yıkamak. (–Rz.)

çaklamak (II) Birer birer gizlice toparlayıp götürmek. (*Afşin –Mr.)

çaklı Patlamış mısır. (Mağura *Maçka –Tr.)

çakma (I) **[çakmaca** (II), **çakmak** (I)] Deri hastalığı, yara, çıban. (–Af.; *Eşme –Uş.; *Acıpayam, *Sarayköy –Dz.; Hamzabali *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; –Ba.; *Ayvacık –Çkl.; *İznik –Brs.; –Kü.; Bozan, Tokat –Es.; –Sm.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Anamur –İç.; *Lüleburgaz –Krk.; –Tk.)

[çakmaca (II)**]:** (–Ba.)

[çakmak (I)**]:** (*Bornova –İz.; Akyazı –Sk.; –Sn.; –Ama.; *Zile –To.)

çakma (II) Hayvanlara işaret vermek için kullanılan araç. (*Emirdağ –Af.; –Kü.)

çakma (III) Gelin teli. (*Ermenek –Kn.)

çakmaca (I) Bozuk parayla oynanan bir kumar oyunu. (*Düzce –Bo.)

çakmaca (II) **[→ çakma** (I)]

çakmak (I) **[→ çakma** (I)]

çakmak (II) Dokumada bir motif çeşiti. (İncekum *Silifke –İç.)

çakmak (III) İskambil oyunlarında koz kırmak. (–Tr.)

çakmak (IV) **[→ çakıntı** (I)]

çakmak (V) Kötülük etmek. (–Gaz.)
çakmak (VI) **1.** Tüfek, tabanca. (–Ama.) **2.** Çocukların kuş avlamak için yaptıkları yay. (*Tavas köyleri –Dz.)
çakmak (VII) Gösterişli, alımlı. (Oğuz *Acıpayam –Dz.)
çakmakçı (I) Konuşan iki kişiyi kızıştırarak birbirine takan adam. (*Ermenek –Kn.)
çakmakçı (II) Makina onarımı yapan adam, tüfekçi, çilingir. (–Brd.; *Merzifon –Ama.)
çakmaksız Kibrit. (–Nğ. köyleri.)
çakmak yeli Doğu ile poyraz arasından esen rüzgâr. (*Sandıklı –Af.)
çakmalı İpek tül üzerine çin pulu denilen renkli pullar işlenmiş başörtüsü. (–Kr.)
çakman Süt mavisi. (*Düzce –Bo.)
çakmur (I) Yarı uykulu bakış. (–Hat.)
çakmur (II) Sert kireç taşı. (*Ahlat –Bt.)
çakmur buğday İri, ağır bir çeşit buğday. (Bayburt –Kr.)
çaknaşmak Toplanmak. (–Mr.)
çako Budala, serseri. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)
çakoç Çekiç. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
çakrak (I) Ufak taşlı toprak alan. (*Çatalca –Ist.)
çakrak (II) Mavi gözlü. (Ahat *Banaz –Uş.; –Gr.)
çakrak (III) Akarsuların en akıntılı yeri. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
çakraz yapısı İnce, çürük yapı. (Hacıveli *Abana –Ks.)
çakrım Kilometre. (–Ba.)
çakşak (I) Yürürken arka ayak bilekleri birbirine sürtünen eşek, katır veya at. (*Kilis –Gaz.)
çakşak (II) [→ **cağşak**]
çakşamak [→ **cağşamak** (II)]
çakşaşık Dengesiz. (–Ur.)
çakşaşmak Bir şeye karar verememek. (*Kilis –Gaz.; –Ur.)
çakşırmak Su sıçratmak. (–Rz.)
çakuşlamak Sır saklayamamak. (–Ank.)
çakuşmak Toplanmak. (–Ks.; *Ereğli –Kn.)
çal (I) [**cala** (II)] **1.** Taşlık yer, çıplak tepe. (Bozan, İkipınar *Mihalıççık, *Sivrihisar –Es.; *İnebolu –Ks.; *Kurşunlu–Çkr.; Ortaköy–Çr.; *Kavak, Çakıralan *Havza –Sm.; Zara –Ama.; *Zile –To.; Cenciğe –Ezc.; *Gürün –Sv.; –Yz.; Hasanoğlan –Ank.; Akkışla *Bünyan –Ky.; Ziyarık –Kn.; *Kadirli –Ada.; Akkışla *Elmalı –Ant.) **2.** Kireçli toprak. (Kavacık *Dursunbey –Ba.) **3.** Ormanlık, fundalık. (*Çal –Dz.; *Kandıra –Kc.; *Edremit –Ba.; Viranköy –Kü.; –Sn.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; *Refahiye –Ezc.; Balkusan *Ermenek, *Kemran, *Karaman, *Hadım –Kn.; –Ky.; *Akseki –Ant.; *Mut –İç.)
[**cala** (II)] : (Selim –Kr.)
4. Sulu, düz ova. (Havsu *Kelkit –Gm.) **5.** Maki ile örtülü engebeli alan. (*Anamur –İç.) **6.** Susuz çıplak engebeli alan. (*Eğridir. –Isp.; *Şarkışla, *Gemerek –Sv.) **7.** [→ **çaal**]
çal (II) Müslüman olmayanların mezarı. (–Bt.)
çal (III) [**cal** (IV)] Arabanın yanlarındaki direklere bağlanan sırık. (–Bo.)
[**cal** (IV)] : (*Çıldır –Kr.)
çal (IV) Salıncak. (Çöplü *Gürün –Sv.)
çal (V) **1.** Etrafı çitle örülmüş yazlık ağıl. (*Merzifon –Ama.) **2.** Taştan yapılmış çit. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

çal (VI) [**cal** (II)] **1.** Ala renk. (Hacavera *Maçka –Tr.; *Doğubayazıt –Ağ.; *Erciş –Vn.)
[**cal** (II)] : (*Maçka –Tr.)
2. Ben, çil, leke. (*Maçka –Tr.; *Kadirli, *Kozan –Ada.) **3.** Kül rengi. (–Ist.; *Karakuş, *Ünye –Or.)

çal (VII) [→ **cağ** (IV) **-1**]

çal (VIII) [→ **çala** (V)]

çala (I) [**cala** (V), **çalaca** (I), **çalagap**]
1. Eski, kullanılmış. (Narlıdere –İz.; –Es.; –Ist.; –Ml.; *Kilis –Gaz.; *Göksun, *Afşin –Mr.; –Yz.; *İncesu, *Pınarbaşı –Ky.; –Nğ.; Akçalar *Seydişehir, *Karaman –Kn.; –Ada. ilçeleri; *Fethiye –Mğ.)
[**cala** (V)] : (–Mr.)
[**çalaca** (I)] : (İkipınar, Tokat, Bozan *Mihalıççık –Es.; Hisar *Yayladağı –Hat.)
[**çalagap**] : (*Aşkale –Ezm.)
2. Az kullanılmış. (–Yz.; Çalış *Haymana –Ank.; *Karaman –Kn.)

çala (II) [→ **çağala**]

çala (III) [→ **çağa** (I)]

çala (IV) [**cala** (I), **cel** (III) **-1**, **celek** (II)] Hayvanlara yedirilen tahıl sapları, mısır koçanı. (Mütafik *Ardeşen –Rz.; Yavuzköy, Aşağırmaklar *Ardanuç, Uşhum *Yusufeli –Ar.; *Posof –Kr.; *Refahiye –Ezc.)
[**cala** (I)] : (–Çr.; Çambel *Artova –To.; *Vakfıkebir –Tr.; Uşhum *Yusufeli –Ar.; *Pasinler, Keçek *Oltu –Ezm.)
[**cel** (III) **-1**] : (*Sürmene –Tr.)
[**celek** (II)] : (*Çarşamba –Sm.)

çala (V) [**çal** (VIII), **çalaca** (II), **çalgap** (II), **çalı** (IV)] Bir an, bir ara. (*Eğridir köyleri –Isp.; *Söğüt –Bil.; İsmetpaşa –Es.; –Çr.; –Kr.; –Gaz.; *Zara –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, *Haymana –Ank.; –Nğ.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; –İç.; –Ed.; Kemaller, Bulgaristan.)
[**çal** (VIII)] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.)
[**çalaca** (II)] : (*Yalvaç –Isp.; Telin *Gürün –Sv.; –Ada.)
[**çalgap** (II)] : (–Mr.; *Gürün –Sv.)
[**çalı** (IV)] : (Közünye, Larnaka –Kıbrıs)

çala (VI) Yalan yanlış (görme hakkında). (Çepni *Gemerek –Sv.)

çala (VII) Fırsat. (*Boyabat –Sn.)

çala (VIII) Silâh. (*Şiran –Gm.)

çala (IX) Tatsız, tuzsuz yemek. (*Şavşat –Ar.)

çalabımak Uğraşmak, didinmek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çalaca (I) [→ **çala** (I) **-1**]

çalaca (II) [→ **çala** (V)]

çalaca (III) [→ **çağala**]

çalacak (I) [**çalası, çalcak, çalcek, çalgaç, çalgeç, çalgı** (I), **çalgıç** (II), **çalıcak, çalıgaç, çalıgeç**] Yoğurt mayası. (Dişli *Bolvadin –Af.; *Acıpayam –Dz.; Dallıca *Nazilli –Ay.; Kerem *Burhaniye, *Manyas –Ba.; Kuşköy –Çkl.; Bozan, Tokat, *Sivrihisar –Es.; Datça –Bo.; Çayır *Zile –To.; Havsu *Kelkit –Gm.; Hacılyas *Koyulhisar, *Şarkışla –Sv.; –Yz.; Çayırlı *Haymana –Ank.; Çakırlar, Karaviran *Seydişehir –Kn.; *Akseki, *Korkuteli, *Kaş, Bağyaka *Finike –Ant.; Dont *Fethiye –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**çalası**] : (Uluköy *Dinar –Af.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**çalcak**] : (Darıveren, Oğuz *Acıpayam –Dz.; Sürez *Bozdoğan,

Alanlı –Ay.; Torbalı *Tire –İz.; *Alaşehir –Mn.; –Ba.)
[çalcek]: (Oğuz *Acıpayam –Dz.)
[çalgaç]: (*Bozdoğan –Ay.)
[çalgeç]: (Eymir *Bozdoğan –Ay.)
[çalgı (I)]: (*Tavas –Dz.; –Ks.; –Yz.)
[çalgıç (II)]: (–Sn.)
[çalıcak]: (Yakaköy *Gelendost –Ist.; Kızılkeçili *Edremit –Ba.)
[çalıgaç]: (Karacasu –Ay.)
[çalıgeç]: (Sürez *Bozdoğan –Ay.)

çalacak (II) [**çalgı** (V)] Kibrit. (–Ur.; *Nizip –Gaz.)
[**çalgı** (V)]: (–Ml.)

çalacak (III) Şıra karıştırmağa yarayan uzun, üç çatal ağaç. (Ağın *Keban –El.)

çalaca yapmak İşi çabuk ve gelişi güzel yapmak. (*Lapseki –Çkl.; Bozan, Tokat –Es.; Salman *Akkuş –Or.; Telin *Gürün –Sv.)

çala çala Vura vura anlamında kullanılır. (*Mesudiye köyleri –Or.)

çalaf İnce, zayıf. (Ilıcasu –Kü.)

çalagamçı [→ **çalakamçı**]

çalagan (I) **1.** [→ **çalağan** (I) **-3**] **2.** [→ **çalağan** (I) **-2**]

çalagan (II) [→ **çalağan** (III)]

çalagap [→ **çala** (I) **-1**]

çala gullanmak [**çala kullanmak**] Bir şeyi az kullanmak. (Çepni *Gemerek –Sv.)

çalağan (I) [**çalagan** (I) **-1, 2**; **çalgam** (I)] **1.** Kartal. (Bayburt *Sarıkamış –Kr.; Cenciğe –Ezc.; *Kilis –Gaz.; İğdeli *Gemerek –Sv.)
[**çalgam** (I)]: (–Bt.)
2. Çaylak. (–Gm.; *Pasinler –Ezm.; –Ezc.; *Doğubayazıt –Ağ.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.; –El.; –Gaz.; Akkışla *Bünyan –Ky.; –Ada.; *Tarsus –İç.)
[**çalagan** (I) **-2**]: (*Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.) **2.** Atmaca. (*Mihalıççık –Es.; –Kr.; Sosunga *Çayırlı –Ezc.; Çemişkezek –Dy.; –Gaz.)
[**çalagan** (I) **-1**]: (–Ezm.)
4. Azgın, yırtıcı. (–Çr.)

çalağan (II) [**calağan otu**] Isırgan otu. (*Bornova –İz.; –Ist.)
[**calağan otu**]: (*Hadım –Kn.)

çalağan (III) [**cağart, çalagan** (II), **çalak** (V)] Sele karşı korumak için ağaç ve çalıdan yapılmış engel. (–Ist.; –Ks.)
[**cağart**]: (Karahöyük –Kn.)
[**çalagan** (II)]: (Peşman *Daday –Ks.)
[**çalak** (V)]: (–Ist.; –Ks.)

çalağancı Doğan kuşu. (–Ezm.)

çalağap [**çalağat**] Şöyle böyle, yarım yamalak anlamında kullanılır. (Ml.)
[**çalağat**]: (*Divriği –Sv.)

çalağat [→ **çalağap**]

çalağı Süpürge. (*Yıldızeli –Sv.)

çalağurlamak Sezdirmeden aramak. (Ezinepazarı –Ama.; Çayır *Zile –To.)

çalak (I) İşaret, iz. (*Çarşamba –Sm.; *Niksar –To.)

çalak (II) Erkek domuzun dışarı çıkan keskin dişi. (Pelitköy *Burhaniye –Ba.; Ovacık *Biga, *Ezine –Çkl.; Bozan –Es.; –Sn.; Karakuş *Ünye –Or.)

çalak (III) Biçilen ekinlerin bir sırada olması. (*Beypazarı –Ank.)

çalak (IV) [**calak**] **1.** Küçük karpuz. (*Afşin –Mr.)
[**calak**]: (Yenicekale *Yeniköy –Mr.)
2. Olmamış karpuz. (*Pınarbaşı –Ky.)

çalak (V) [→ **çalağan** (III)]
çalak (VI) **1.** Avludaki suyun dışarı çıkmasına yarayan delik. (Köprüören *Tavşanlı –Kü.) **2.** Çukur. (–Ist.)
çalak (VII) Küçük çağlayan. (Emirler *Balâ, Hasanoğlan –Ank.)
çalak (VIII) Dallı budaklı ağaç. (Salman, *Akkuş –Or.)
çalak (IX) Davar için kışlık ağıl. (*Şebinkarahisar –Gm.)
çalak (X) Rüzgâr etkisiyle kışın kar tutmayan açık yerler. (Hekimhan –Ml.; Havuz –Sv.)
çalak (XI) Deli. (–Ada. köyleri)
çalakamçı [**çalagamcı, çalıpbinme, çalkamçı**] Bütün ayrıntılarıyla at arabası. (*Eğridir –Isp.)
[**çalagamçı**]: (Kumdanlı *Yarıkkaya, *Yalvaç –Isp.)
[**çalıpbinme**]: (*Alaşehir –Mn.)
[**çalkamçı**]: (Çuvallı *Yeşilova –Brd.)
çalakap Çok kısa zaman içinde. (*Pasinler –Ezm.)
çakalat Eski ceket. (Gürcüköyü *Kızılcahamam –Ank.)
çalak cülek 1. Ham meyve (hk.). (Mağara *Saimbeyli –Ada.) **2.** Ruhen gelişmemiş. (Karsavran, Mağara *Saimbeyli –Ada.)
çalaklamak (I) Erkek domuz dışarı çıkan azı dişiyle, avcıya saldırıp bacaklarını yaralamak. (*Ayvacık –Çkl.)
çalaklamak (II) Araştırmak. (Akçakamak –Bo.)
çalakop Çalı çırpı kesilen bıçak. (*Üsküdar –Ist.)
çalakşam Akşam olur olmaz anlamında kullanılır. (Taşoluk *Göksun –Mr.)
çala kullanmak [→ **çala gullanmak**]
çalamak (I) Gözden geçirmek. (Hacavera *Maçka –Tr.)
çalamak (II) Ahmak, beceriksiz. (Şehli *Piraziz –Gr.)
çalamar Dört tarafı çitle çevrili yazlık koyun ağılı. (Çiftalanköyü –Ist.)
çalān (I) Parlak. (–Gaz.; –Mr.)
çalān (II) [→ **cakka** (I)]
çalango Çelenk. (–Sm.)
çalankı Çalı çırpı, ince odun. (Güneyköy *Eşme –Uş.)
çalap Ateş: *Bağrıma çalap düştü.* (–Bo.)
çalapa [→ **çalpa** (I)]
çalapala yapmak İşi tez yapmak. (İshaklı *Bolvadin –Af.)
çalapat Az gürültü(hk.). (Güney *İkizdere –Rz.)
çalapata Dövmek (hk.). (Çapak *Torbalı –İz.)
çalar (I) Süpürge. (Bereketli *Tavas –Dz.; Zellice *Sarıkamış –Kr.)
çalar (II) Sırtı dikenli, yenmeyen bir cins balık. (*Perşembe –Or.; Düzköy *Keşap –Gr.)
çalarmak Ekinler veya meyvalar olmağa yüz tutmak. (–Ks.; Hacımuslu *Kurşunlu –Çkr.; *Kargı –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Erbaa –To.; Karakuş *Ünye –Or.; Kışla *Elmalı –Ant.)
çalası [→ **çalacak** (I)]
çalaş Talaş. (Kapıköy *Maçka –Tr.)
çalaşır Karşılıksız, şuna, buna çalışan adam. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
çalata Elbiseyi çabuk eskitip yırtan. (Hamurcu –Ky.)
çala tutulmuş Az kullanılmış. (*Merzifon –Ama.)
çalav Yayık. (Rahmanlar *Tire –İz.)

çalavan Hizmetçi, işçi. (Kümbetler, Kerkük)
çalavanlık İşçilik. (Kümbetler, Kerkük)
çalavlamak Çevreyi gezip dolaşarak araştırmak. (*Merzifon –Ama.)
çalavurlamak Döküntü ve pisliği gelişigüzel temizlemek. (*Zile –To.)
çalaz 1. [→ **calaz** (I) **-1**] 2. [→ **calaz** (I) **-5**]
çalba [**calba -1, çalpa** (III) **-1, 2**] 1. Labada denilen bitki. (Balçıkhisar –Af.; *Senirkent köyleri –Isp.; Seki *Fethiye –Mğ.)
[**çalpa** (III) **-1**] : (Çaltılar *Fethiye –Mğ.)
2. Adaçayı. (*Serik, *Elmalı –Ant.; Dont *Fethiye, Söğüt *Marmaris –Mğ.)
[**calba -1**] : (Hamallar *Keçiborlu –Isp.)
[**çalpa** (III) **-2**] : (–Brd. Köyleri.)
3. Ocak yakmak için kullanılan bir çeşit kuru ot. (Telin *Gürün –Sv.) 4. Sarı renkli büyükçe yaprakları yara tedavisinde kullanılan bitki. (*Fethiye –Mğ.) 5. Bir çeşit zehirli ot. (–Ank.)
çalbadar At veya katır kervanının önünde giden hayvan. (–Kr.)
çalbara Küçük tencere. (–Ist.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)
çalbaş Kel. (Köstence göçmenleri, Samatya –Ist.)
çalbuzan Herşeye burnunu sokan. (–Dz.; –Kü.)
çalcak [→ **çalacak** (I)]
çalcek [→ **çalacak** (I)]
çalça Dağlarda kayaların toplu bulunduğu yer. (*Daday –Ks.)
çalçabut [**çalçaput**] Eski bez parçası. (*Haymana –Ank.)
[**çalçaput**] : (*Merzifon –Ama.)
çalçap 1. Eliçabuk, hırsız. (–Mn.; *Iğdır –Kr.; Lohan –Gaz.; *Gürün –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Bünyan –Ky.; Köşker –Krş.) 2. Acele, gelişi güzel iş gören. (–Çr.; Karakuş *Ünye –Or.; –Nş.; *Bor –Nğ.)
çalçap etmek Hırsızlamak. (–Mn.)
çalçaput [→ **çalçabut**]
çalçar Eğri yürüyen, yürürken bacakları dolaşan (kimse). (–Ky.; –Kn.)
çalçıko Yabanî hayvanlardan sebze ve tahılları korumak için ses çıkaran bir tuzak. (Karadere –Rz.)
çalçubuḫ Çelik çomak oyunu. (*Erciş –Vn.)
çalçubuk Kendini bilmez, terbiyesiz. (Ağlı *Küre –Ks.)
çaldaḫ [→ **çağıldak** (I)]
çaldır çaldır etmek Madenî büyük parçalar, birbirine değerek ses çıkarmak. (*Silifke –İç.; *Gazipaşa –Ant.)
çaldırıvermek Süpürüvermek. (Demirkapı *Susurluk –Ba.)
çaldırmak (I) Duymak, hissetmek. (Üzümlü *Fethiye –Mğ.)
çaldırmak (II) Benzemek, andırmak. (–Mn.; Karaköy *Düzce –Bo.; –Ist.; *Fethiye –Mğ.)
çaldırmak (III) İyi süpürememek (hk.). (Çengelli, Ceylânköy *Lüleburgaz –Krk.)
çaldıvar 1. Asmanın altına yapılmış çardak. (*Acıpayam köyleri –Dz.) 2. Ağaçlarla çevrilmiş avlu. (*Silifke köyleri –İç.)
çaldur çuldur Arabanın hızla ve gürültü çıkararak gitmesi (hk.). (*Gülnar –İç.)
çaldurum (I) Dağların engebeli taşlık yerleri. (Ortaköy –Ist.; *Akseki –Ant.)

çaldurum (II) Sıcak mevsimlerde yağ, peynir vb. şeyler konulan yer. (*Ereğli –Kn.)

çaldut [**çalgı** (IV), **çırpıt**] Kibrit. (İsahacılı –Ada.)
[**çalgı** (IV)]: (*Bor –Nğ.)
[**çırpıt**]: (–Çr.)

çalduvar (I) 1. Yemekten önce yenen meyve. (Yapıntı *Mut –İç.) 2. Kahvaltı. (–İç.)

çalduvar (II) Çalıdan yapılan çit.(–İç.)

çale [→ **çağala**]

çaleli Kumsal toprak: *Çaleli toprak iyi bağ yetiştirir.* (*Sungurlu –Çr.)

çaleñse itmek Ensesinden yakalamak. (*Bor –Nğ.)

çalfatura [→ **çalkatura -1**]

çalgaç [→ **çalacak** (I)]

çalgam (I) [→ **çalağan** (I) **-1**]

çalgam (II) [**çalgan -2**] Suyun akıntılı yeri. (–Ist.; –Kr.)
[**çalgan -2**]: (–Gm.; *Zara –Sv.)

çalgam (III) Şalgam. (–Mr.)

çalgam (IV) [→ **cağıldak** (I)]

çalgamlanmak Meyve tam olgunlaşmak. (Humhal *Yusufeli –Ar.)

çalgan 1. Taşlık ve meyilli su yatağı. (*Ağın, *Keban –El.) 2. [→ **çalgam** (II)]

çalgap (I) Dalga. (–Brs.)

çalgap (II) [→ **çala** (V)]

çalgap (III) Bir parça. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çalgarış Karışık, bozuk: *Hava çalgarış.* (Karakuş *Ünye –Or.)

çalgavur (I) Hemen arayıp yakalama (hk.). (*Ayaş köyleri –Ank.; –Ada.)

çalgavur (II) Selektör. (*Şereflikoçhisar köyleri –Ank.)

çalgavur etmek Telaşla dolaşmak. (Çayırlı *Haymana –Ank.)

çalgavuş [→ **calgavuş** (II)]

çalgazan 1. Dolandırıcı. (*Sarayköy köyleri –Dz.; Ahmedikli, Banarlı –Tk.) 2. [→ **calgazan -1**]

çalgeç [→ **çalacak** (I)]

çalgeçir Kapı mandalı. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

çalgı (I) [→ **çalacak** (I)]

çalgı (II) Tırpan. (–Ist.)

çalgı (III) [**çalık** (XV), **çalma** (II) **-1**] Başörtüsü. (Dereköy *Mudurnu–Bo.)
[**çalık** (XV)]: (–Çkl.;–Kn.; *Bor –Nğ.)
[**çalma** (II) **-1**]: (*Kandıra –Kc.; Aşudu *Darende –Ml.; *Mucur –Krş.; *Mut –İç.)

çalgı (IV) [→ **çaldut**]

çalgı (V) [→ **çalacak** (II)]

çalgıç (I) Erkek yaban domuzu. (–Bo.; –Ist.; *Küre –Ks.; –Çkr.; *Sungurlu, *Kargı –Çr.; *Ayancık –Sn.)

çalgıç (II) [→ **çalacak** (I)]

çalgıç (III) [**calgu, çağgı, çaho, çalgu, çalğu, çalkı** (III), **çalkıç, çalku** (I), **çalu süpürgesi, çılkı** (IV)] Bahçe süpürgesi. (–Sm.; –Kn.; *Kozan –Ada.; *Mersin köyleri –İç.)
[**calgu**]: (*Zile –To.)
[**çağgı**]: (Çekirge –Brs.)
[**çaho**]: (*Mesudiye –Or.)
[**çalgu**]: (Zana –Ama.; *Zile –To.; *Gürün –Sv.)
[**çalğu**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**çalkı** (III)]: (Numanoluk *Seyitgazi, Aşağıılıca –Es.; –Çr.; *Pınarbaşı, *Bünyan –Ky.; –Nğ.; Orhaniye *Marmaris –Mğ.)
[**çalkıç**]: (Belenkeşli *Mersin –İç.)
[**çalku** (I)]: (–To.)
[**çalu süpürgesi**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**çılkı** (IV)]: (*Sungurlu –Çr.)

çalgılamak Tohumun toprağa karışması için toprak üzerinde bir dal parçası dolaştırmak.(İğdir *Çivril –Dz.)

çalgın (I) [**calgın, çalgun** (I), **çalğın** (I), **çalğun, çalık** (II), **çalıntı** (II)] 1.

Sıcak veya soğuktan gelişemeyerek cılız kalan ekin. (*Yalvaç köyleri –Isp.; –Brd. ve ilçeleri; Çaltikçi *İnegöl –Brs.; –Kü.; Erkinis *Yusufeli, *Şavşat –Ar.; Lohan –Gaz.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Ortaköy *Şarkışla, *Divriği, *Gürün, *Kangal –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, *Mut –İç.; *Kaş –Ant.; –Ed.; *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[calgın] : (Dont *Fethiye –Mğ.)

[çalgun (I)] : (Ciritdüzü *Şavşat –Ar.)

[çalğın (I)] : (Reşadiye *Bergama –İz.; *Antakya –Hat.; *Kozan –Ada.)

[çalık (II)] : (*Keçiborlu, *Eğridir –Isp.; –Mn.; –Ba.; *İznik –Brs.; –Kü.; *Sivrihisar –Es.; *Kandıra –Kc.; *Merzifon –Ama.; –Tr.; –Gm.; *Ardeşen –Rz.; *Beyşehir –Kn.; Lulu *Kavaklı –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; *Saray –Tk.)

[çalıntı (II)] : (Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.)

2. Donmuş veya hastalıklı meyve. (Görneç –Mn.; –Es.; Tekerahma *Gürün –Sv.; *Tarsus –İç.)

[çalğun] : (*Arapkir –Ml.)

çalgın (II) **[çalık (III)]** **1.** Deli, delimsi. (–Isp.; Çuvallı *Yeşilova –Brd.; –Gaz.; *Afşin, Taşoluk *Göksun –Mr.; Çöplü *Gürün –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Ada.; *Fethiye –Mğ.)

[çalık (III)] : (Nilüfer –Brs.; –Çkl.; –Ist.; –Ed.; Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.)

2. Oynak, terbiyesiz. (*Düzce –Bo. merkez köyleri; –İç.)

çalgın (III) **[cartıl-l, çalğın (II), çalıh (II), çalık (I), çalkın, çalkun, çaluḫ, çaluk]** Kötürüm, inmeli, sakat. (–Çkr.; –Çr.; –Kr.; –Ezm.; –Ezc.; Aşudu *Darende –Ml.; *Kilis –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Divriği –Sv.; *Mucur –Krş.)

[cartıl -l] : (Sarayözü, Ezine, *Merzifon –Ama.; *Niksar –To.; *Ünye –Or.)

[çalğın (II)] : (–Çr.; –El.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.)

[çalıh (II)] : (*Kangal –Sv.)

[çalık (I)] : (*Eşme –Uş.; Moraca *Çal –Dz.; –İz.; *İsmetiye –Brs.; –Ist.; Saray –Kü.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; Karahasan, Gölköy –Gm.; Yavuz *Şavşat –Ar.; –Kr.; *Pasinler –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; –Ml.; Sincak *Divriği –Sv.; –Yz.; *Pınarbaşı, *Bünyan –Ky.; –Nğ.; –Ada.; *Mersin, *Tarsus –İç.)

[çalkın] : (–Mr.; *İskilip –Çr.)

[çalkun] : (Kuzukulak *İskilip –Çr.)

[çaluḫ] : (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Düzköy *Keşap –Gr.; *Göle, *Ardahan, *Posof –Kr.; *Gürün –Sv.)

[çaluk] : (–Çr.; Tepeköy, Piraziz –Gr.; –Tr.)

çalgın (IV) Benzeme, andırma (hk.). (Naldöken *Bornova –İz.; *Alaşehir Mn.)

çalgın (V) **[çalık (VII)]** Uzun zaman bakır kapta kalan tadı bozulmuş yemek. (Yakaköy *Gelendost –Isp.; *Mihalıççık, *Bozan –Es.; –Nğ.; Kışla, Armutlu *Elmalı, *Kaş –Ant.)

[çalık (VII)] : (*Dinar –Af.; İlyas *Keçiborlu, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Çerçin –Brd.; *Sarayköy–Dz.; *Nazilli –Ay.; *Tire –İz.; *Alaşehir

–Mn.; –Ba.; *İnebolu –Ks.; *Tirebolu –Gr.)

çalgın (VI) [**çalık** (XIV)] Hırsız. (Baf –Kıbrıs)

[**çalık** (XIV)] : (–Isp.)

çalgın (VII) Eski başörtüsü. (–Gm.)

çalgın (VIII) Hızlı akan su. (*Tercan –Ezc.)

çalgın (IX) Çisenti, az yağan yağmur: *Fındık çalgın tutan tepelerde iyi olur.* (–Or.)

çalgınlık [**çalğınlık**] Yağmur etkisiyle buğday ve meyvalarda olan hastalık. (*Bor –Ng.)

[**çalğınlık**] : (*İpsala –Ed.)

çalgın salmak Köy sandığına para yatırmak. (Tekeler *Silifke –İç.)

çalgır Gelinlerin başlarına bağlanıp arkadan ucu aşağıya sarkıtılan örtü. (Zığana, Turul –Gm.)

çalgırbaç Hepsi, tamamı. (Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.)

çalgotur [→ **çakatura** (I)]

çalgu [→ **çalgıç** (III)]

çalguç [**çalğıç**] **1.** Azgın erkek domuz. (*Küre –Ks.; Zara –Ama.)

[**çalğıç**] : (*Niksar –To.)

2. Domuzun uzun azı dişi. (*Safranbolu –Zn.; –Ks.; *İskilip –Çr.; –Sn.) **3.** Domuzun boynuzu. (–Zn.; Peşman *Daday –Ks.)

çalguçlu Utanmaz, arsız. (*İskilip –Çr.)

çalgun (I) [→ **çalgın** (I) **-1**]

çalgun (II) Sağanak yağmur. (Karakuş *Ünye –Or.)

çalğap (I) **1.** Birdenbire, hemen. (Ziyere *Merkez ilçesi –Ama.; –Kr.; –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.;) **2.** Belli belirsiz. (Aşudu *Darende –Ml; Taşoluk *Göksun –Mr.; *Reyhanlı –Hat.)

çalğap (II) Anafor, yağma. (*Merzifon –Ama.)

çalğazan [→ **calgazan -1**]

çalğıç [→ **çalguç -1**]

çalğı düydüsü Ahır süpürgesinin yıpranmış yeri. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

çalğın (I) [→ **çalgın** (I) **-1**]

çalğın (II) [→ **çalgın** (III)]

çalğınlık [→ **çalgınlık**]

çalğu [→ **çalğıç** (III)]

çalğuç Dişi yaban domuzu. (*Erenköy –Ist.)

çalğun [→ **çalgın** (I) **-2**]

çalhaçal Dövüşme (hk.). (Çayırdere *Ahıska –Kr.)

çalhalamah [**çalhamak, çalḫalamalamak**] Hafif yıkamak, durulamak. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Iğdır –Kr.)

[**çalhamak**] : (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Kangal –Sv.)

[**çaḫalamalamak**] : (–Gaz.)

çalḫalamalamak [→ **çalhalamah**]

çalḫama [→ **çalkama** (I) **-1**]

çalhamak [→ **çalhalamah**]

çalhama sebet İnce kamıştan yapılmış büyük sepet. (Kerkük)

çalhantı [→ **çalkama** (I) **-1**]

çalhantu (I) Yıkanan buğdayın eleğin altında kalan kısmı, elenti. (Ulu-şiran *Şiran –Gm.)

çalhantu (II) **1.** [→ **çalkantı** (II)] **2.** [→ **çalkama** (I) **-1**]

çalḫar (I) İri gözenekli kalbur. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

çalḫar (II) Poyraz yeli. (*Tercan –Ezc.)

çal horozu **1.** Alacalı horoz. (–Sm.) **2.** İri ibikli horoz. (–Gaz.)

çalı (I) Delikli taş. (–Ist.)

çalı (II) Bahçe. (–Ist.)

çalı (III) Keçileri kovalama ünlemi. (Küçükkabaca *Uluborlu –Isp.)
çalı (IV) [→ **çala** (V)]
çalı (V) [→ **çağala**]
çalıbasan İri ve sert taneli, uzun saplı ve kılçıklı bir cins buğday. (Yeniköy –Ba.; Yariş *Emet –Kü.; –Ist.; *Kargı –Ks.; *Kurşunlu –Çr.; *Artova, *Zile –To.; *Kangal köyleri –Sv.; Gülâbi –Yz.; Zincirdere –Ky.; *Balâ, Çanıllı*Ayaş –Ank.; *Fethiye –Mğ.)
çalıbasmaz Kara kılçıklı buğday. (Kitre *Bayburt –Gm.)
çalıboncuğu Yabanî gül meyvası. (–Kn.)
çalıcak [→ **çalacak** (I)]
çalıcıl [→ **çalıçıtlığı**]
çalı çapak [**çalı çeper -1, çalı çıpkı**] Çalı çırpı. (İskele *Anamur –İç). [**çalı çeper -1**]: (Savrun *Divriği –Sv.) [**çalı çıpkı**]: (*Divriği –Sv.)
çalı çeper 1. [→ **çalı çapak**] 2. Çalıdan yapılmış çit. (Savrun *Divriği –Sv.)
çalı çıpkı [→ **çalı çapak**]
çalıçıtlığı [**çalıcıl, çalıçittiği**] Çalı kuşu. (*Darende –Ml.) [**çalıcıl**]: (Gülümpaşalı *Silifke –İç). [**çalıçittiği**]: (–Ml.)
çalıçittiği [→ **çalıçıtlığı**]
çalıdibi Çalılıklarda biten, yemeği yapılan bir ot. (*Bor –Ng.)
çalıgaç [→ **çalacak** (I)]
çalıgaga İğde. (*Ergan –Ezc.)
çalıgeç [→ **çalacak** (I)]
çalıh (I) [→ **çalık** (XII)]
çalıh (II) [→ **çalgın** (III)]
çalık (I) [→ **çalgın** (III)]
çalık (II) [→ **çalgın** (I) **-1**]
çalık (III) [→ **çalgın** (II) **-1**]
çalık (IV) [→ **cağ** (IV) **-1**]
çalık (V) **1.** [→ **cakka** (I)] **2.** Aceleci. (Bozan, Tokat –Es.)
çalık (VI) Yara, çıban izi. (Karamanlı *Tefenni –Brd.; *Emet –Kü.; –Sm.; –Gaz.; –Mr.)
çalık (VII) [→ **çalgın** (V)]
çalık (VIII) [→ **çağala**]
çalık (IX) [**carbık** (I)] **1.** Çarpık, yamuk. (Bozan –Es.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.) [**carbık** (I)]: (Engiz *Bafra –Sm.) **2.** Biçimsiz. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
çalık (X) Bir tarafı yontulmuş ağaç. (*Kurşunlu –Çkr.; Yerkesik –Mğ.)
çalık (XI) Kaba, patavatsız. (Seki *Fethiye –Mğ.)
çalık (XII) [**çalıh** (I)] Kırlarda biten, yumru kökü yenilen kırmızı çiçek açan bir bitki. (Tokat –Es.; *Zile –To.; İğdeli *Gemerek –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Hacıbektaş *Mucur –Krş.) [**çalıh** (I)]: (*Kangal ve köyleri –Sv.; Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.)
çalık (XIII) [**carbık** (II)] **1.** Anası babası belli olmayan. (Höketçe *Saimbeyli –Ada.) **2.** Serseri. (–Bt.) **3.** Oynak, ahlâksız. (İncirköy *Fethiye –Mğ.) [**carbık** (II)]: (Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Bozhöyük, *Göksun –Mr.; *Pınarbaşı –Ky.)
çalık (XIV) [→ **çalgın** (VI)]
çalık (XV) [→ **çalgı** (III)]
çalık (XVI) Kadının aşermesi (hk.). (*Mihalıççık –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Nallıhan –Ank.)

çalık (XVII) **1.** Renksiz, kansız (kimse). (Körküler *Yalvaç –Isp.; *Taşköprü –Ks.; –Çr.; Karakuş *Ünye –Or.; *Milâs –Mğ.) **2.** Sıska, kuvvetsiz. (–Isp.; Yukarıseyit *Çal –Dz.; Çatalca köyleri –Ist.; Peyik *Akdağmadeni –Yz.; İncirköy *Fethiye –Mğ.)

çalık (XVIII) Kırpık kumaş. (Yerkesik –Mğ.)

çalıkakıcı Yolkesiciliğe özenen. (Sürez *Bozdoğan –Ay.; –İz.; *Bodrum –Mğ.)

çalıkap Diken vb. şeyleri tutmaya yarayan çatallı ağaç. (Sarıyer –Ist.)

çalıkçalmak Aşermek. (*Çorlu –Tk.)

çalıklama Koyunların memelerinde görülen hastalık. (Seymen *Çorlu, Büyükmanika *Saray –Tk.)

çalıklamak Karanlıkta etrafı yoklamak. (*Mengen –Bo.)

çalıklanmak (I) Sinirlenerek sözle çatmak. (–Af.; Kösten, Honaz –Dz.; İsmetiye –Brs.; *Fethiye –Mğ.; Aslanköy *Mersin –İç.)

çalıklanmak (II) Herhangi bir şeyin bir tarafından alınmak. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

çalıkoparan Sağlam kumaş. (–Ist.)

çalıkülü Kor. (*Kadıköy –Ist.)

çalım (I) **1.** Ekin biçerken her tırpancının tırpanla açtığı yer. (Güdübez *Sandıklı –Af.) **2.** Evlek, dönümün bir parçası. (Polat *Akçadağ –Ml.) **3.** Semt, yakın yer. (*Biga –Çkl.)

çalım (II) İlgi: *Çalımını bulamadım.* (İğdir *Çivril –Dz.)

çalım (III) Vakit, zaman. (–Nğ.)

çalım (IV) Tırpanın bir vuruşta biçtiği ot: *Bir çalım otu benden esirgedin.* (Bozan –Es.)

çalımbı [→ **çalımlı**]

çalımı (I) [→ **çalımlı**]

çalımı (II) Gözleri sarı toz dolu bal peteği. (Muradiye, Taşköprü –Rz.)

çalımlı [**cağcın, çalımbı, çalımı** (I)] Kırmızı, killi toprak.(*Ardeşir –Rz.) [**cağcın**] : (*Çemişgezek –Tn.) [**çalımbı**] : (İslahiye –Rz.) [**çalımı** (I)] : (Çiftekavak –Ar.)

çalım sıyırttırmak Çalım satmak. (*Sivrihisar –Es.)

çalın Çakmak. (*Bornova –İz.)

çalınmak (I) **1.** İnme inmek. (*Lapseki –Çkl.; –Ist.; –Çkr.; *Mecitözü –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; *Tirebolu –Gr.; –Tr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Ersis *Yusufeli, *Şavşat, *Ardanuç –Ar.; –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; *Ağın, *Keban –El.; Aşudu *Darende –Ml.; –Gaz.; *Kangal ve köyleri, *Koyulhisar –Sv.; *Sorgun –Yz.; Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.; –Krş.; *Bor –Nğ.; *Lüleburgaz –Krk.) **2.** Deli olmak. (–Gaz.) **3.** Cin çarpmak. (*Merkez köyleri –Or.; Humhal *Yusufeli –Ar.) **4.** Ölmek üzere olan hastanın dili peltekleşmek. (Alanlı –Ay.)

çalınmak (II) [**calınmak**] **1.** Sürünmek, uğraşmak, sokulmak. (Yukarıseyit *Çal, *Çivril –Dz.; *Mut –İç.) [**calınmak**] : (Karaçay *Kadınhanı –Kn.) **2.** İstekle bakmak. (*Çal –Dz.)

çalınmak (III) Bir ilçe veya bucak başka bir ile bağlanmak: *Karahisar İncesuya çalındığında ben Istanbuldaydım.* (–Af.; Develi –Ky.; –Nğ.; –Ada.)

çalınmak (IV) Rüzgar veya sıcaktan ekin bozulmak. (İkipınar *Mihalıççık, Tokat –Es.; –Kc.; Yenice

*Tarsus –İç.; –Ed.; Lefkoşa –Kıbrıs)

çalınmak (V) Örtünmek, sarınmak. (–Ist.; *İncbolu –Ks.; *Boyabat –Sn.)

çalınmak (VI) Dedikodu yayılmak. (*Mudurnu –Bo.)

çalınmak (VII) Kendi kendine aranmak. (*Taşköprü –Ks.; Çayırlı *Haymana –Ank.; Afşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

çalınmak (VIII) **1.** Atıştırmak, az yemek. (*Ünye –Or.) **2.** Hayvan az otlamak. (*Göle, *Posof, *Ardahan –Kr.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

çalıntı (I) Yoğurt yapmak için içine maya konulmuş süt. (*Sarayköy –Dz.; *Kavak –Sm.; Zara –Ama.; Tekke *Taşova –To.; Karakuş *Ünye –Or.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)

çalıntı (II) [→ **çalgın** (I) **-1**]

çalıntı (III) Cin ve perilerin etkisinde olduğu sanılan çocuk. (Tozlu *Saimbeyli –Ada.)

çalıntı (IV) Eski süpürge. (–Nğ.; –Ada.)

çalıpalma Avlunun bir köşesine yapılan, büyük bir delikten kolayca temizlenen kuyusuz helâ. (*Bor –Nğ.)

çalıp atmak Kısa zamanda gelişi güzel yazmak. (–Gaz.)

çalıpbinme [→ **çalakamçı**]

çalıpıklı [→ **cabık** (I)]

çalışıklı (I) İbadete düşkün : *Çalışıklı adam doğrusu.* (–Yz.)

çalışıklı (II) Çalışkan. (–Yz.)

çalışton Kadın hırkası. (*Ergan –Ezc.)

çalıtmak Başı iyice örtüp sarmak. (–Es.)

çalı toprak Dağ eteklerinde olan iyi cins siyah toprak. (Elecik –Ank.)

çalı tutmak Çit yapmak için çalıları bağlayıp bir ucundan yere gömmek. (–Ml.)

çalıvermek Sürüvermek. (–Ist.)

çalı yemişi İğde. (–Sv.)

çalkā 1. İçinde mısır patlatılan veya kahve kavrulan tava. (*Savaştepe –Ba.) **2.** [→ **çalkağı** (I)]

çalkab [→ **çalkap** (I)]

çalkağ [→ **çalkağı** (II)]

çalkağı (I) [**çalkā -2, çalkama** (II)] Pamuk kozasını temizlemekte kullanılan en seyrek kalbur. (*Sarayköy –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Akhisar –Mn.; Demirkapı *Susurluk, Yeniköy –Ba.; –Gaz.; *Mut –İç.)

[**çalkā -2**]: (Körküler *Yalvaç –Isp.; –Ba.)

[**çalkama** (II)] : (*Ermenek –Kn.)

çalkağı (II) [**çalkağ, çalkak** (II) **-1, çalkama** (IV), **çalpak** (II)] Testi yayık. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

[**çalkağ**] : (*Alaşehir –Mn.)

[**çalkak** (II) **-1**] : (Yakabağ *Fethiye –Mğ.)

[**çalkama** (IV)] : (*Alaşehir köyleri –Mn.; Çakırlar –Kn.)

[**çalpak** (II)] : (Gürcü *Kızılcahamam –Ank.)

çalkak (I) **1.** Tahıl elemeğe yarayan alet. (Ahat *Banaz –Uş.; *Sarayköy, *Tavas –Dz.; Çapak, Hortuna *Torbalı –İz.; Danişment *Savaştepe –Ba.; *Lapseki, *Biga –Çkl.) **2.** Tahıl temizleme yeri. (Balıklıçeşme *Biga –Çkl.)

çalkak (II) **1.** [→ **çalkağı** (II)] **2.** Yoğurdun yağını almak için kullanılan ağaç. (*Fethiye köyleri –Mğ.)

çalkak (III) Keten bitkisinin, lifi alındıktan sonra kalan artığı. (Çerçin –Brd.)

çalkak (IV) Oynak kadın. (Yerkesik –Mğ.)

çalkalamak Kalburdan geçirmek. (Ahat *Banaz –Uş.; Uğurlu *Ermenek –Kn.)

çalkama (I) [**calhama, çalḫama, calhantı, çalhantu** (II) **-2, çalkamaç**] **1.** Sulandırılmış yoğurt, ayran. (Dişli *Bolvadin, *Emirdağ –Af.; Yakaköy *Gelendost –Isp.; Tokat –Es.; *Sungurlu, *Mecitözü –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Zile, Heris *Artova, *Reşadiye, *Taşova –To.; *Maçka, Arpaköy –Tr.; Havsu *Kelkit –Gm.; Aşağıırmaklar *Ardanuç, *Yusufeli –Ar.; *Göle, *Posof, *Ardahan –Kr.; *Oltu –Ezm.; Cenciğe *Merkez ilçesi, *Sasunga, *Çayırlı, *Refahiye –Ezc.; *Ağın, *Keban –El.; –Ml.; *Afşin –Mr.; –Sv. ve ilçeleri.; –Yz.; *Erkiler, Tavlısın –Ky.; Köşker –Krş.; Adiller, Eğurlu *Ermenek –Kn.; İncirgediği *Karaisalı, –Ada.; Limasol –Kıbrıs)

[**calhama**] **:** (Cenciğe –Ezc.)

[**çalḫama**] **:** (Kurna –Brd.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Çayağzı *Şavşat –Ar.; *Sarıkamış –Kr.; –Ezc.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; Kerkük)

[**çalhantı**] **:** (*Kangal –Sv.)

[**çalhantu** (II) **-2**] **:** (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**çalkamaç**]**:** (Taşoluk *Göksun –Mr.; –Sv.; Afşar Aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

2. Şekerden veya pekmezden yapılan şerbet. (Taşköprü –Ks.; *Çarşamba –Sm.) **3.** Un, yağ, şeker ve sudan yapılmış çocuk yiyeceği. (–Ks.; Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

çalkama (II) [→ **çalkağı** (I)]

çalkama (III) Mısır unundan yapılan ekmek. (Bağyaka, Çavdır *Finike –Ant.)

çalkama (IV) [→ **çalkağı** (II)]

çalkamaç [→ **çalkama** (I) **-1**]

çalkamak (I) **1.** Tahıl elemek. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; –Brd.; *Kargı –Ks.; –Çr.; *Merzifon –Ama.) **2.** Tohumu tarlaya saçtıktan sonra tekrar sürmek. (Atlıhisar *Şuhut –Af.; Yakaköy *Gelendost –Isp.; Alayunt –Kü.; *Fethiye –Mğ.)

çalkamak (II) Kuluçkaya yatan tavuk yumurtalarını ısıtmak için sağa sola dönmek. (*Fethiye –Mğ.)

çalkamak (III) Bezdirmek, rahatsız etmek. (*Antakya –Hat.)

çalkamçı [→ **çalakamçı**]

çalkamış Damın ağacı döşendikten sonra üzerine çamur ve toprak konan kalın kamış. (Molu –Ky.)

çalkan [**cahın**] **1.** Suyun hızlı akan yeri. (*Aşkale –Ezm.) **2.** Su birikintisi. (*Hekimhan –Ml.)

[**cahın**] **:** (*Divriği –Sv.)

çalkanmak Üzülmek, darılmak. (*Kilis –Gaz.)

çalkantı (I) **1.** Elenen tahılın kalbur üstünde kalan toz ve çöpleri. (*Eğridir –Isp.; –Brd.; İshaklı *Çivril –Dz.; –Es.; –Ama.; *Bor –Ng.; Limasol –Kıbrıs)

çalkantı (II) [**çalhantu** (II) **-1**] Bulaşık suyu. (–Ml.)

[**çalhantu** (II) **-1**] **:** (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çalkap (I) [**çalkab**] Bir anda, hemen. (Bozan –Es.; Ziyere –Ama.; Çayır *Zile –To.; Uşhum *Yusufeli, Çayağzı *Şavşat –Ar.; *Refahiye –Ezc.; *Kilis –Gaz.; –Ur.; Hisarcık *Yay-

ladağı –Hat.; Çöplü *Gürün –Sv.; –Kn.)

[çalkab]: (Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.)

çalkap (II) **[çalkop]** Çalı kesmekte kullanılan demir, testere. (*Kartal –Isp.)

[çalkop]: (Şamandıra *Kartal –Ist.)

çalkap (III) Bir şeyin yarısı. (–Ml.)

çalkap etmek Kapıp kaçmak, elinden almak. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

çalkap görmek Bir ara görmek, dikkat etmeden bakmak. (–Gaz.)

çalkar (I) Müshil ilâcı. (–Ist.)

çalkar (II) **[çalkay -2]** Pamuk kozalarını ayıklayan makina. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

[çalkay -2]: (*Dursunbey –Ba.)

çalkara Su kenarındaki kaynak. (Buzköy *Niksar –To.)

çalkatora [→ **çalkatura -1**]

çalkatura [**çalfatura, çalkatora, çalkavur**] **1.** Sayım, hayvan sayımı. (İshaklı *Çivril –Dz.; –Mn.; Demirkapı, *Susurluk –Ba.; *Seyitgazi, Bozan *Merkez ilçesi –To.; Kıbrıscık, Tepe *Seben –Bo.; Çatalca, *Silivri –Ist.; –Çr.; *Pasinler –Ezm.; *Haymana, Kıbrıs –Ank.)

[çalfatura]: (Çıtak *Çivril –Dz.)

[çalkatora]: (–Isp.; Karakoca *Karacabey –Brs.; *Kandıra –Kc.)

2. Dolaşıp aramak. (Nilüfer –Brs.; Akkuzulu *Çubuk –Ank.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[çalkavur]: (Hisarlıkaya –Ank.)

çalkaturacı [**çalkotça**] **1.** Etrafı karıştıran adam. (İsmetiye –Brs.)

2. Hayvan sayımı yapan adam. (Büyükafşar –Bo.)

[çalkotça]: (Ahat *Banaz –Uş.)

çalkavur [→ **çalkatura -2**]

çalkavuş [→ **cakka** (I)]

çalkay 1. Mısır kalburu. (*Susurluk, *Dursunbey –Ba.) **2.** [→ **çalkar** (II)]

çalkaya Çalılık ve kayalık yer. (Başköy –Ank.)

çalkayacak Geniş ağızlı ve büyük çömlek. (Balkusan *Ermenek –Kn.)

çalkaymak Kurulmak, arkaya yaslanmak. (Kadırga –Ist.)

çalkaz Düzensiz. (*Finike –Ant.)

çalkazan 1. [→ **calgazan -1**] **2.** Taklitçi. (–Ed.) **3.** Bağlılık duygusu olmayan. (Numanlık, *Seyitgazi –Es.; *Polatlı –Ank.)

çalkazanlık [→ **calkazanlık**]

çalkı (I) Kadınların başlarına sardıkları örtü. (Boyalcı –Çkr.; –İç.)

çalkı (II) **1.** Tırpan. (Kadıçiftliği –Ist.; Çilehane *Reşadiye –To.) **2.** Kaşağı. (*Mesudiye –Or.)

çalkı (III) [→ **çalgıç** (III)]

çalkıç [→ **çalgıç** (III)]

çalkın [→ **çalgın** (III)]

çal kirazı Beyaz kiraz. (–Or.)

çalkmak Çalkalamak. (*Düzce –Bo.)

çalkop [→ **çalkap** (II)]

çalkotca [→ **çalkaturacı -2**]

çalku (I) [→ **çalgıç** (III)]

çalku (II) Kepçe. (Kadıçiftliği *Yalova –Ist.)

çalkun [→ **çalgın** (III)]

çalkur Kurumuş ağaç kökü parçası. (*Maçka köyleri –Tr.)

çallak cullak Çoluk çocuk. (*Ermenek, *Karaman –Kn.)

çallaklamak İvedilikle aramak. (*Çal –Dz.)

çallamak (I) **[callamak]** **1.** Görmeden el yordamıyla aramak, yoklamak. (Salda *Yeşilova –Brd.; Yerkesik –Mğ.)

[callamak]: (*Tefenni –Brd.)

2. El sallamak. (Yerkesik –Mğ.) **3.** Olayı görmeden, bilmeden sezmek. (*Fethiye köyleri –Mğ.) **4.** Gezip aramak. (*Fethiye –Mğ.)

çallamak (II) **1.** Yemekten önce birşeyler atıştırmak. (–Kn.; *Fethiye –Mğ.) **2.** Yemek tabağını ekmekle sıyırıp yemek. (Yukarıboğaz *Tavas –Dz.)

çallanmak (I) Adı çıkmak, ünü yayılmak: *Çallanmış kızı alırmıyım hiç.* (*Tire –İz.)

çallanmak (II) **1.** Dolaşıp aranmak. (Yukarıdirek *Şarkîkaraağaç –Isp.; Ceylan *Fethiye –Mğ.) **2.** Oraya buraya saldırmak. (Kurna –Brd.)

çallanmak (III) Yapacağı işi ona buna söylemek. (Devri *Bucak –Brd.)

çallanmak (IV) Örtünüp sarınmak. (Karadeniz *İnebolu –Ks.)

çallanmak (V) Saç ağarmak. (*Çıldır –Kr.)

çallanmak (VI) Hayvanlar otlamak. (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

çallanmak (VII) Meyve tatlanmak. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

çallayuk [→ **cağıldak** (I)]

çallumak Çağırıda bulunduğu adama yemekten önce meyve vb. şeyler vererek tıkamak. (–Kn.)

çalma (I) **1.** Koyulaştırılmış pekmez, bulama. (–Çr.; *Artova, *Zile –To.; –Gm.; –Sv.; Gülâbi –Yz.; –Ns.; –Nğ.; *Ermenek köyleri –Kn.; –Krk.)

çalma (II) **1.** [→ **çalgı** (III)] **2.** Başa takılan altınlı süs. (–Dy.; Anıl –Gaz.; Hartlap –Mr.; *Bor –Nğ.)

çalma (III) Kibrit. (–Ist.; *Sungurlu –Çr.; –To.; *Şebinkarahisar –Or.; *Gürün, *Divriği –Sv.; –Yz.; *Balâ, *Çubuk –Ank.; *Kaman –Krş.; *Ürgüp –Ky. ve ilçeleri; *Bor –Nğ.; –Ada.; Buluklu *Mersin –İç.)

çalma (IV) Çiğ sütten yapılan yoğurt. (Hallı *İskilip –Çr.)

çalma (V) **1.** Bir cilt hastalığı. (*Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.) **2.** Azmış yara veya sivilce. (Sürez *Bozdoğan –Ay.)

çalma (VI) Kabartma işli kilim, çuval. (*Avanos –Nş.)

çalma (VII) Keçi ve koyunların ayaklarının tutulup aksaması. (*Elbistan –Mr.)

çalma (VIII) Çeltik tarlalarında su çıkmayan yere, çevresine çamur atarak su çıkarma. (Örsen –Mr.)

çalma (IX) Ağaç dalı. (Mindaval *Şebinkarahisar –Gr.)

çalma (X) Orman ve çalılık içindeki otu bol sulak yer. (Güney, İkizdere –Rz.)

çalmaç (I) Tahtadan yapılmış kap. (*Yenişehir –Brs.; Samatya –Ist.; *Safranbolu –Zn.; Kurt *Küre, *Cide, Merkez köyleri –Ks.; –Çkr.; *Ilgaz –Sv.; *Şereflikoçhisar –Ank.; Bağyaka *Finike –Ant.)

çalmaç (II) **1.** Yağlı ve yağsız nişasta, pirinç unu peltesi. (*Bafra –Sm.; *Kadirli –Ada.) **2.** Mısırunu, yağ ve su ile yapılan kuymak yemeği. (*Ünye, *Fatsa –Or.)

çalmaç (III) Yaylada hayvan sığınağı. (–Yz.)

çalmak (I) [**calmak** (I)] Yoğurt yapmak için sütü mayalamak. (*Eşme –Uş.; Oğuz *Acıpayam, *Sarayköy, *Çal, *Çivril köyleri –Dz.; Yakaköy

*Gelendost, *Yalvaç, İlyas *Keçiborlu –Isp.; Yusufça *Gölhisar, Kurna, Çuvallı *Yeşilova –Brd.; Toygar *Nazilli, Eymir *Bozdoğan–Ay.; *Alaşehir –Mn.; Kerem *Burhaniye –Ba.; İsmetiye –Brs.; –Kü.; Bozan, –To.; –Es.; Kandıra *Akyazı –Kc.; Dadıç *Düzce –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; Saray –Çkr.; *Boyabat –Sn.; Kavak –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; Havsu *Kelkit –Gm.; Sasunga *Çayırlı –Ezc.; *Ağın –El.; *Erciş –Vn.; –Ml.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; –Hat. ve çevresi; –Sv.; ve ilçeleri; –Yz. ve çevresi; *Ermenek –Kn.; Bağyaka, Çavdır *Çinike, Güzelsu *Akseki –Ant.; *Fethiye, *Milâs–Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.; Közünye, Lârnaka –Kıbrıs)

[**calmak** (I)] : (Dont *Fethiye –Mğ.)

çalmak (II) [**calmak** (III)] Bir şeyin üzerine bir şeyi sürmek, bulaştırmak. (Sürez *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; –Ist.; Şıhlar *Ulubey –Or.; *Ağın, *Keban –El.; –Ml.; *Afşin –Mr.; *Bor –Nğ.; *Silifke –İç.)

[**calmak** (III)]: (Dont *Fethiye –Mğ.)

çalmak (III) Diş kamaşmak. (*Persembe –Or.)

çalmak (IV) Silâhı ateşlemek. (Cumalıkızık –Brs.)

çalmak (V) Çalkalayıp karıştırmak: *Çorbaya un çalmak.* (–Ist.)

çalmak (VI) Biçmek. (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

çalmak (VII) Badana yapmak. (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

çalmak (VIII) Saldırıp ısırmak, sokmak, yaralamak. (Koyundere *Ahıska –Kr.; *Bor –Nğ.; İncekum *Silifke –İç.)

çalmak (IX) Hava çarpmak, hava etkisiyle hasta olmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çalman 1. İnce çubuklarla çevrilmiş çit. (Çilehane *Reşadiye –To.)

2. [→ **çalmar**]

çalmar [**camar, carmar, çalman -2, çelke** (I), **çelki** (II) **-4**] Üstü açık, çalılarla ve taşlarla çevrilmiş ağıl. (Manyas –Ba.; Terkos –Ist.; *Bayramiç –Çkl.; Sulusaray *Artova –To.; Karakuş *Ünye, Gölköy –Or.; Pirili, Alucra *Şebinkarahisar –Gr.; Başköy *İpsala, Akpınar –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; Bıyıkali *Malkara, Karacakılavuz *Saray –Tk.)

[**camar**] : (Çaltı *Gelendot –Isp.)

[**carmar**] : (*Elbistan –Mr.)

[**çalman -2**] : (*Yalova –Ist.; –Ama. ve dolayları; *Zile –To.; *Yusufeli –Ar.)

[**çelke** (I)] : (Körküler *Yalvaç, *Uluborlu –Isp.; –Nğ.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

[**çelki** (II) **-4**] : (Karamanlı *Tefenni –Brd.; Gevrekli *Beyşehir, Çetmi –Kn.; *Akseki –Ant.)

çalmızzık Mızıkçı. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

çalp [**calp** (I)] Çevik, tetik. (Mangırlar *Gerede –Bo.)

[**calp** (I)] : (Alpıköy –Es.)

çalpa (*I*) [**capçık** (II) **-2, çalapa, çalpaklı, çalpara** (II) **-1, çalpaz**] Beceriksiz, eli işe yakışmayan. (*Merzifon –Ama.; –Ml.; Sille –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.; –İç.)

[**capçık** (II) **-2**] : (–Yz.)

[**çalapa**] : (*Emet –Kü.; *Perşembe –Or.; *Refahiye –Ezc.; Karahisar *İncesu –Ky.)

[**çalpaklı**] : (*Tefenni –Brd.)

[**çalpara** (II) **-1**] : (*Ünye –Or.; Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.; *Ermenek –Kn.)

[**çalpaz**] : (–Tr. ve köyleri)

çalpa (II) Dalgaların karaya vurup dağılması hali. (Kocabergos *Erdek –Ba.)

çalpa (III) **1.** [→ **çalba -1**] **2.** [→ **çalba -2**]

çalpak (I) Küçük su birikintisi. (Yerkesik, Fadılla –Mğ.)

çalpak (II) [→ **çalkağı** (II)]

çalpaklı [→ **çalpa** (I)]

çalpalamak [**çamkalamak** (I), **çampalamak, çampuldatmak, çapuldatmak -2**], **çarpalamaḫ, çarpalamak** **1.** Yoğurt, pekmez vb. şeyleri sulandırarak ezmek. (*Eğridir –Isp.; Şıhlar *Ulubey –Or.; *Mesudiye, *Tirebolu –Gr.; *Koyulhisar –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, *Haymana –Ank.; *Bor –Ng.; *Ermenek köyleri –Kn.; *Mut, *Mersin köyleri –İç.) **2.** Çalkalamak (sıvı hk.). (Devri *Bucak –Brd.; Bozan –Es.; Hacıahmet *Düzce –Bo.; Düzköy *Keşap –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Mr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; –Sv.; *Avanos –Nş.; Bahçeli *Bor –Ng.; *Mut köyleri –İç.)

[**çamkalamak** (I)] : (Moraca, Çamköy *Çal –Dz.; Yeniköy –Ba.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[**çampalamak**] : (*Düzce –Bo.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[**çampuldatmak**] : (*Düzce –Bo.)

[**çapuldatmak -2**] : (*Düzce –Bo.)

[**çarpalamaḫ**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**çarpalamak**] : (*Düzce –Bo.; *Ürgüp –Nş.)

3. Kaynatılan şıra köpürmek. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

çalpana (I) Yoğurt karıştırmağa yarayan araç. (–Ist.)

çalpana (II) [**çampara** (II)] Zil. (*Silifke –İç.)

[**çampara** (II)] : (*Kurşunlu –Çkr.; Başköy –Ank.)

çalpantıya binmek İşi aceleye getirmek. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)

çalpara (I) Dibi dar ağzı geniş kap. (*Osmancık –Bil.; –Ist.; *Tirebolu –Gr.; –Tr.; –Gm.; –Rz.; Palha *Divriği –Sv.; –Ed.)

çalpara (II) **1.** [→ **çalpa** (I)] **2.** [→ **çalpıra** (I)]

çalpara (III) [**çalpıra** (III), **çampara** (I)] Araba dingilinin ucuna geçirilen yassı halka. (–Ba.; –Kü.; –Es.)

[**çalpıra** (III)] : (Bozan –Es.)

[**çampara** (I)] : (*Çivril –Dz.; –Ba.; *Babaeski, *Lüleburgaz –Krk.)

çalpara (IV) Suların azaldığında parası ödenmek üzere tarlayı belediyeye sulatma işi: *Su çalparaya çıkmış.* (*Merzifon –Ama.)

çalparacı Belediye sulama işine memur edilen adam, su bekçisi. (*Merzifon –Ama.)

çalparalı Dalgın adam. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

çalparası çıkmak Çok fazla yorulmak. (*Ünye –Or.)

çalpaşuḫ Bulaşık, karışık. (–Ml.)

çalpatur Katırcı, kervancı. (–Çr.)

çalpavur Dolaşarak arayıp tarama: *Mustafa heryanı çalpavur etti bir şey bulamadı.* (Çalış *Haymana –Ank.)

çalpaz [→ **çalpa** (I)]

çalpı (I) [**çalpız, çalu çapır**] Çit, çalı çırpı. (*Burhaniye –Ba.; *Erenköy –Ist.; –Krş.)
[**çalpız**] : (Berendi *Ereğli –Kn.)
[**çalu çapır**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çalpı (II) [→ **çarpı** (II)]

çalpıra (I) [**çalpara** (II) **-2**] Pis, kötü kadın. (*Bozdoğan –Ay.; Yerkesik, *Milas, Şeref *Yatağan –Mğ.)
[**çalpara** (II) **-2**] : (*Bodrum –Mğ.)

çalpıra (II) Çok eskimiş kap. (Yerkesik –Mğ.)

çalpıra (III) [→ **çalpara** (III)]

çalpıra (IV) Kötü söz. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

çalpıra (V) Örme bel kuşağı. (Karakuyu *Torbalı –İz.)

çalpız [→ **çalpı**]

çaltaḫlı [→ **çaltaklı** (I) **-1**]

çaltak (I) Ağaç çatalı, budaklı dal. (Bereketli *Tavas –Dz.; Ortaköy *Beşiktaş –Ist.; *Kilis –Gaz.; *Yayladağı, *Antakya –Hat.; *Pınarbaşı –Ky.; *Kadirli –Ada.)

çaltak (II) **1.** Eğri bacak. (–Ama.; *Bünyan –Ky.) **2.** Yatakta düzgün yatmayan. (–Sn.)

çaltak (III) [**çaltop**] Elbiseyi fena giyen, tutumsuz. (–Nğ.)
[**çaltop**] : (Gürcü *Kızılcahamam –Ank.)

çaltaklı (I) [**çaltaḫlı**] **1.** Kavgacı kadın. (–Ks.)
[**çaltaḫlı**] : (*Boyabat –Sn.)
2. Dağınık, pis adam. (*Nizip –Gaz.)

çaltaklı (II) Budaklı: *Çaltaklı tahta güzel olmaz.* (*Antakya –Hat.)

çaltanaz İşlek. (Belen *Bodrum –Mğ.)

çaltayak Güreşte ayakla yapılan bir oyun. (–Ist.)

çaltek Yamak. (–İç.)

çaltı (I) [**caltı, cilbirti** (I), **cüğür -2, çakana** (I), **çaltı dikeni, çıtır** (II), **çıtrak**] **1.** Diken, çalı. (*Eşme –Uş.; Moraca *Çal –Dz.; *Ödemiş –İz.; *Akhisar –Mn.; *Edremit çevresi –Ba.; *Ezine, *Ayvalık –Çkl.; Fadıl *Orhaneli –Brs.; Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.; Zana –Ama.; *Reşadiye –To.; Andırın –Mr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Koyulhisar –Sv.; *Ermenek –Kn.; İncekum, Uzuncaburç *Silifke, *Mut –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; Akçataş *Köyceğiz, Yakabağ *Fethiye–Mğ.; Mora, Lefkoşa, Larnaka –Kıbrıs)
[**caltı**] : (Bakacak –Ba.)
[**cilbirti** (I)]: (–Mr.; Mehmetli –Ada.; *Mersin –İç.)
[**cüğür -2**] : (*Doğubayazıt –Ağ.)
[**çakana** (I)] : (*Doğubayazıt –Ağ.)
[**çaltı dikeni**] : (Pelitköy *Burhaniye –Ba.; –Ada.)
[**çıtır** (II)] : (*Divriği –Sv.; Bozburun *Marmaris –Mğ.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
[**çıtrak**] : (–Çkl.; –Ed.)
2. Nazarlık için üçgen şeklinde kesilmiş ağaç parçası. (Uğurlu *Ermenek –Kn.; Gezende *Gülnar –İç.) **3.** Maki. (*Eğridir köyleri –Isp.; –Sv.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.) **4.** Akasya ağacı. (–Ist.; –Or.; –Ba.) **5.** Ormanlık, küçük orman. (Kemalpaşa –İz.; *Marmaris –Mğ.) **6.** Ağaç dalı. (–Uş.)

çaltı (II) Engel. (Yayla *Tefenni –Brd.)

çaltı (III) Tetik, tez anlamında kullanılır. (–Ist.)

çaltı (IV) Kuytu yer. (Ceylânköy *Lüleburgaz –Krk.)

çaltı dikeni [→ **çaltı** (I) **-1**]

çaltıma Kadınların baştacını bağlamaya yarıyan boncuklu şerit. (*Vezirköprü –Sm.)

çaltop [→ **çaltak** (III)]

çalu çapır [→ **çalpı**]

çaluḫ [→ **çalgın** (III)]

çaluk [→ **çalgın** (III)]

çaluska Bir kat siyah yünle iki kat beyaz yünü eğirerek yapılan ip. (Çala *Çıldır –Kr.)

çalu süpürgesi [→ **çalgıç** (III)]

çaluş Yardımcı olarak arabaya koşulan öküz, manda. (Sırçalı *Safranbolu –Zn.)

çaluşlamak Bir çift öküze yardımcı olarak ikinci bir çift öküz eklemek. (–Ist.; Sırçalı *Safranbolu –Zn.)

çaluşturmak Karanlıkta el yordamıyla birşey aramak. (Saray –Çkr.)

çalvurmak Kinaye ile söz söylemek. (*Çerkeş –Çr.)

çalyaka itmek Yakasından tutmak. (*Bor –Nğ.)

çam (I) [**çama** (I) **-2**] Toplu, küme olan şey. (–Nğ.)
[**çama** (I) **-2**] : (Üçkuyu, İshaklı –Af.)

çam (II) Büyük çıngırak, çan. (*Bornova –İz.)

çama (I) [**cancal** (I)] **1.** Demet, tutam. (Tokat, Bozan –Es.; Çalış *Haymana, *Şereflikoçhisar –Ank.; *Cihanbeyli –Kn.)
[**cancal** (I)] : (Bardız *Sarıkamış –Kr.)
2. [→ **çam** (I)]

çama (II) Derece. (–Ist.)

çama (III) Oranlama. (–Kr.)

çamaçakan [**çamdelen**] Ağaçkakan. (*Fethiye –Mğ.)
[**çamdelen**] : (Tekkeköy –Dz.; –Çr.)

çama çardak Bir olayı yayma, duyurma hakkında kullanılır. (Kirazlı *Şavşat –Ar.)

çamaḫ Ucu topuzlu kalın sopa. (Uluşiran –Gm.)

çamak (I) Kılçıksız buğday. (*Ereğli –Kn.)

çamak (II) Kendini beğenen. (–İç.)

çamalamak Tahmin etmek. (–Ezm.)

çaman 1. Kebap, pirzola. (–Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; *Kozan, *Kadirli –Ada.; Tabanlı *Mersin, *Tarsus –İç.) **2.** Doğranmış, kurutulmuş pastırmalık et. (Taşoluk *Göksun, *Elbistan –Mr.; *Antakya –Hat.) **3.** Pastırmanın üzerine sürülen çemen. (*Afşin –Mr.; *Gürün, *Şarkışla –Sv.; –Ky.)

çamar Cüce, kısa boylu hayvan veya insan. (–Ay.; *Milâs –Mğ.)

çamaşur Eğri bıçak. (–Rz.)

çamaz Taze fındık, alapur dallarının bükülerek ip gibi kullanılır şekle getirilmesi. (*İkizdere –Rz.)

çambara Mısır patlatmaya yarıyan alet. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

çambardak [**çamça -2, çamçak** (I) **-1, çapçak** (I) **-1, çapşak**] Çamdan oyularak yapılmış su kabı. (Bademli *Dinar –Af.; *Sarayköy, *Çal –Dz.; Bozköy –Mn.; –Brs.; Bozan *Merkez ilçesi –Es.; Sarayık *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; Çanıllı, *Ayaş –Ank.)
[**çamça -2**] : (İğdir *Çivril –Dz.; –Mn. ve çevresi; –Çr.; –Md.)
[**çamçak** (I) **-1**] : (Bereketli *Tavas –Dz.; –Ay.; *Bornova –İz.; Kırbızlar *Kula –Mn.; *İznik –Brs.; Corak –Bo.; –Çr.; –Sn.; Marmca *Merzifon –Ama.; –Or.; *Bayburt

–Gm.; –Kn.; –Ada.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[**çapçak** (I) **-1**] : (*Bozdoğan –Ay.; Muradiye –Mn.; *Gelibolu –Çkl.; *Kandıra –Kc.; –Sk.; –Ist.; *Keskin –Ank.; –Ed.; Yayla –Krk.)

[**çapşak**] : (–Ist.)

çamber [→ **çember** (I)]

çambış Gamsız, kedersiz. (Erzin *Dörtyol –Ada.)

çam budrumu Ağaç kap. (–Ank.)

çam buğdayı Açık kırmızı renkli ufak taneli buğday. (Dereköy –To.)

çambuna Kamıştan yapılan bir çeşit düdük. (*Datça –Mğ.)

çambuş (I) [**cambuş**] İnsana sokulmayan, kötü huylu hayvan. (Çapak *Torbalı –İz.; *Antakya, *Reyhanlı –Hat.; Gavurdağı *Cebelibereket –Ada.)

[**cambuş**] : (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

cambuş (II) Aşık oynanırken sakalarını birbirini geçmek için atan iki tarafın aşıklarının bir çizgiye gelmesi. (*Avanos –Nş.)

çamça (I) [**çamçak** (I) **-4**] **1.** Ağaçtan oyularak yapılmış büyük kaşık, kepçe. (Kenger *Kula –Mn.; *Elbistan –Mr.; Sarıveliler *Ermenek –Kn.)

[**çamçak** (I) **-4**] : (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

2. [→ **çambardak**]

çamça (II) Bir çeşit kilim deseni. (*Emirdağ –Af.)

çamçak (I) **1.** [→ **çambardak**] **2.** Kayıkçıların kayığın içindeki suyu boşaltmak için kullandıkları tahta faraş. (*Menemen –İz.; –Ist.) **3.** Su kabağından yapılan kap. (*Düzce –Bo.) **4.** [→ **çamça** (I) **-1**] **5.** Sürahi. (Paşabahçe –Ist.) **6.** Kova, bakraç. (–İz.; *Kızılcahamam –Ank.; –Kn.)

çamçak (II) Ezik: *Uşak buni çamçak etmiş.* (Anaraş *Sürmene –Tr.)

çamçaka [**camçaka**] Değirmenin buğday deposundan tanelerin akmasını ayarlayan alet. (Adacami –Ar.)

[**camçaka**] : (Şalarka –Rz.)

çamçak çamçak Çok çok, şarıl şarıl (su hk.). (*Merzifon –Ama.)

çamçakır (I) [**çamçakır ayaz**] Yıldızlı, aydınlık, açık gece. (*Düzce –Bo.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; *Datça –Mğ.)

[**çamçakır ayaz**] : (Danışman *Fatsa –Or.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

çamçakır (II) Gece oynanan bir çocuk oyunu. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

çamçakır ayaz [→ **çamçakır** (I)]

çamçı (I) Kaşık. (–Brs.)

çamçı (II) [→ **camçı**]

çam çivisi Erkeklik organı. (*Bor –Ng̃.)

çamdan gavuḫtan konuşmak Ordan burdan, anlamsız konuşmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çamdelen [→ **çamaçakan**]

çamdı [**camdı**] **1.** Tavan. (*Zile –To.; *Alucra –Gr.; –Tr.; *Yıldızeli, *Şarkışla –Sv.; –Ky.)

[**camdı**] : (*Zile –To.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; –Sv.)

2. Pencere. (Korkut –Sv.) **3.** Duvar. (Kargı *Araç –Ks.; *Boyabat –Sn.; *Zile –To.; –Sm.; *Ünye –Or.)

çāmel **1.** Düğme yerine kullanılan ucu eğri kanca. (*Boğazlayan –Yz.)

2. [→ **çeğmel** (II) **-2**]

çamel buynuz Eğri boynuz. (Bademli *Dinar –Af.; Taşoluk *Göksun–Mr.; *Zara –Sv.)
çamera Küçük el sepeti. (Karadere –Rz.)
çamı [**çami -1, 2**] **1.** Saç örgüsü. (–Rz.)
[**çami -1**] **:** (–Rz.)
2. Örülmüş mısır demeti. (–Rz.)
[**çami -2**] **:** (–Rz.)
çamıç (I) Dut kurusu. (*Bornova –İz.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.)
çamıç (II) Küçük tipli (kimse). (*Bornova –İz.)
çamır (I) Çamur. (Eziler, Buldan *Güney –Dz.; Hacıahmet *Düzce, *Akçeşehir –Bo.; –Gaz.; Kaşköyü *Gürün –Sv.; Başhöyük *Kadınhan –Kn.; İncekum, Tekir *Silifke –İç.)
çamırak Bulanık su. (*Düzce –Bo.)
çamırca [**çamırcı, çamurcalı, çamurcu, çamurcu kuşu, çamurçıl**] Balıkçıl. (Çerçin –Brd.)
[**çamırcı**] **:** (Çıtak *Çivril –Dz.)
[**çamırcalı**] **:** (Sasallı –İz.)
[**çamurcu**] **:** (Kesme *Divriği –Sv.)
[**çamurcu kuşu**] **:** (Navlu *Yeşilova –Brd.)
[**çamurçıl**] **:** (–Ant.)
çamırcı [→ **çamırca**]
çamır çaylak Bataklık, çamurlu yer. (–Gaz.; İncekum *Silifke –İç.)
çamırlığ Araba çamurluğu. (Kerkük)
çamış [**çamiş, çamuş -2**] Huysuz hayvan, katır. (İleydağı *Uluborlu –Isp.; Karamanlı *Tefenni –Brd.; Karaçay *Acıpayam –Dz.; Alamut *Bozdoğan –Ay.; *Salihli –Mn.; Büyükdere *Burhaniye –Ba.; Güllük *Bayramiç –Çkl.; –Brs.; Akköy *Söğüt –Bil.; Topraklı *Geyve –Kc.; –Sm.; Zana –Ama.; *Kilis –Gaz.; *Elbistan –Mr.; *Bor –Ng.; Uğurlu *Ermenek –Kn.; *Elmalı –Ant.; *Mersin, *Anamur, *Mut köyleri –İç.; *Ula, *Datça, *Milas –Mğ.)
[**çamiş**] **:** (Kışla *Elmalı –Ant.)
[**çamuş -2**] **:** (–Kn.)
çamız [→ **camız**]
çami (I) **1.** [→ **çamı -1**] **2.** [→ **çamı -2**]
çami (II) Taze peynir. (*İkizdere –Rz.)
çamiç Dalında kurumağa başlamış meyve. (Humhal *Yusufeli –Ar.)
çamiş [→ **çamış**]
çamkalamak (I) [→ **çalpalamak -2**]
çamkalamak (II) Pençe ile yüzünü yırtmak. (Kumanlar *Bayramiç –Çkl.)
çamkımak Sıçramak. (–Ada.)
çamlığan [**çamlıḫ**] Çamlık, ağaçlı tepe. (–Ist.)
[**çamlıḫ**] **:** (Uluşiran *Şiran –Gm.)
çamlıḫ [→ **çamlığan**]
çampalamak [→ **çalpalamak -2**]
çampalandırmak İçinde sıvı olan bir kabı sallamak. (Bekilli *Çal –Dz.)
çampara (I) [→ **çalpara** (III)]
çampara (II) [→ **çalpana** (II)]
çampara (III) Mısır kavurmağa yarayan araç. (Muratçalı –Ed.)
çampara çalmak Telâşlanmak. (Çayırlı *Haymana –Ank.)
çampır (I) [**çarlık**] Kaput bezi, patiska. (Devri *Bucak –Brd.; –Kü.)
[**çarlık**] **:** (*Ayaş –Ank.)
çampır (II) Hayvan yemi olarak toplanan ot. (Utav *Yusufeli –Ar.)
çampnak Yayık. (*Düzce –Bo.)
çampul çampul Su içinde ayakların çıkardığı ses (hk.). (*Düzce –Bo.)
çampuldatmak [→ **çalpalamak -2**]
çam pürü Kurumuş çam yaprağı. (*Ermenek –Kn.)

çamrak [**çamrık**] Bulanık su birikintisi. (Kalaçlar *Gerede –Bo.; –Mn.) [**çamrık**] : (Körküler *Yalvaç –Isp.)

çamrık [→ **çamrak**]

çamsı Çam gibi. (–Ank.)

çamsımak Erkek, kadına meyletmek. (Hacıbekir *Emet –Kü.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Çr.; *Osmaniye –Ada.)

çamsıtmah Yiyecek maddeler ekşimek, bozulmak. (*Mucur –Krş.)

çamsıtmak (I) [**camsıtmak -1, çımsıtmak** (I)] **1.** Sezdirmek, duyurmak. (Satılmış, Bozan –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; *Merzifon –Ama.; –Sv.; Çalış *Haymana –Ank.; *Bünyan –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Nş.; Ayaslar *Ilgın –Kn.) [**camsıtmak -1**] : (–Mr.; –Ada.; Gözne *Mersin –İç.) [**çımsıtmak** (I)] : (*Eşme –Uş.; Karanıdere *Şereflikoçhisar, Çayırlı *Haymana –Ank.; –Ur.) **2.** Saçmalamak. (–Gaz.; *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.) **3.** Ağzından söz kaçırmak. (–Kü.; *Taşköprü –Ks.; Saray –Çkr.; *Kangal, *Koyulhisar –Sv.; *Boğazlayan –Yz.) **4.** İşi bozmak. (–Ank.; –Nğ.)

çamsıtmak (II) Meylettirmek. (–Çkr.)

çamsıtmak (III) Doğru yoldan çevirmek. (Tepe *Seben –Bo.; Karasu –Sn.; –Gaz.; –Ank.; –Nğ.; Ayaslar *Ilgın –Kn.)

çamşar Çamaşır. (Eziler *Buldan –Dz.)

çamtaklamak Tırmalamak. (Büyük Anafarta *Gelibolu –Çkl.)

çamtı (I) Denk, yük. (*Mut –İç.)

çamtı (II) Tavan. (*Şebinkarahisar –Gr.)

çamuç Kepçe. (–Ist.)

çamuk Küçük kulaklı keçi ve koyun. (Karaağaç –Isp.; Şenköy *Çivril –Dz.; Bakırdağı, Çataloluk *Develi –Ky.)

çamur [→ **çamura**]

çamura [**çamur**] Sazlık, bataklık. (Ozan, Kiran –İz.) [**çamur**] : (*Savaştepe –Ba.)

çamurcalı [→ **çamurca**]

çamurcu [→ **çamurca**]

çamurcu kuşu [→ **çamurca**]

çamurçıl [→ **çamurca**]

çamurla [**çamurlağı**] Okun dingil hizasında durması için altına konulan destek. (Berk –Bo.) [**çamurlağı**] : (*Düzce –Bo.)

çamurlağı [→ **çamurla**]

çamurlaşmak Bir şeyde israr etmek. (*Edremit –Ba.)

çamurlu Arazi kayıtlarını gösteren resmî belgeler. (–Ml.)

çamurluḫ Araba dingili. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çamurluk (I) **1.** Tavan kirişlerinin duvarda bağlanmasını temin eden direk. (–Ay.) **2.** Arışın yere değmemesi için ucuna yapılan ayak. (–Ba. çevresi; *Saray –Tk.; *Lüleburgaz –Krk.)

çamurluk (II) Yemeni üzerine giyilen çizme koncu.(*Edremit –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Ist.; –Çr.; Cinis *Aşkale –Ezm.; *Pınarbaşı –Ky.)

çamuş **1.** Küçük yapılı katır. (Dont *Fethiye –Mğ.) **2.** [→ **çamış**]

çam üzümü Kırmızı renkli küçük taneli şıra için kullanılan üzüm. (Dereköy –To.)

çam yağı Çam sakızı. (–Ank.)

çañ (I) [→ **çağ** (IV) **-1**]

çañ (II) İçi oyularak kurutulmuş patlıcan. (Solmaz *Tavas –Dz.)

çañ (III) Kağnıda yanlara konan ağaç. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

çañ (IV) Değirmenlerde tahılın bitmesini haber veren, taş üzerine sarkan ipe bağlı maden parçaları. (*Merzifon –Ama.)

çana (I) Kızak. (Kadırga –Ist.; –Tr.)

çana (II) Fren. (–Ist.)

çanağ Çanak. (*Birecik –Ur.)

çanaḫ **1.** Saksı. (–Kr.; –El.) **2.** [→**çanak** (III) **-1**]

çanak (I) **1.** Dağ tepeleri üzerindeki oyuklar, çukurlar. (–Mn.; Alpanos *Seyitgazi –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; Elecik *Kalecik, Çalış *Haymana –Ank.; Güllübüyük *Çiçekdağı –Krş.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.) **2.** Güneşte sertleşmiş ıslak toprak. (Bozan –Es.)

çanak (II) Minare şerefesi. (Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)

çanak (III) [**çanaḫ -2**] **1.** Üç okkalık bir çeşit tahıl ölçeği. (*Alaşehir köyleri –Mn.; –Ba.; –Ks.; Çöplü *Gürün, *Kangal –Sv.;) [**çanaḫ -2**]**:** (–Ml.; *Gürün –Sv.) **2.** Fincan. (Aliköy *Çaycuma –Zn.) **3.** Ağaçtan ve madenden yapılmış kap. (*Dinar –Af.; –Rz.; *Elbistan –Mr.; Kerkük)

çanak çatlatan [**çanak kıran, çank çatlatan**] Gelincik çiçeği. (Dişli*Bolvadin –Af.; –Ist.; –Çr.; Genezin *Avanos –Nş.; –Nğ.) [**çanak kıran**]**:** (–Ist. –Çr.; –To.; *Erciş –Vn.; –Kr.; *Pasinler –Ezm.; –Sv.) [**çank çatlatan**]**:** (–Sv.)

çanak çömlek otu Hyoscyamus niger solanaceae. (–Ant.)

çanak kıran [→ **çanak çatlatan**]

çanak kurutan Sıcak eserek ekinlere dokunan rüzgâr. (İğdir *Çivril, Üçkuyu *Çal –Dz.; –Ml.)

çanaklamak **1.** Ekin iyice kök salmak. (–Nğ.) **2.** Ağaçların dibini çukurlatmak. (*Merzifon –Ama.)

çanakpara Üzüm sıkmağa yarayan araç. (Tavaklı *Ezine –Çkl.)

çanakte Şelâle. (Şamandıra, *Vakfıkebir –Tr.)

çanavar (I) Aç gözlü. (Dont *Fethiye –Mğ.)

çanavar (II) [→ **canaravar**]

çanayaz [→ **çınayaz**]

çancaşı Kırağı. (–Rz.)

çançala İki yaşındaki tosun. (Ciritdüzü, Yavuz *Şavşat –Ar.)

çan çan çarık Dile düşen, hakkında dedikodu çıkan (kimse). (–Gaz.)

çañ çañgara etmek Dedikodu yaymak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çançık Ağaç perçin. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

çançkır Küçük çağlayan. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

çançmak (I) Batırmak. (Başköy *Kadınhanı –Kn.)

çançmak (II) Böğrü, yanı sancımak. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

çançuk Çekiç. (–Sn.)

çançur [→ **cancur** (II)]

çandallama Seyrek ve kaba dikilen dikiş. (Köşker –Krş.; *Bor –Nğ.; –Nş.)

çandallamak Seyrek ve kaba dikmek. (Tokat, Bozan –Es.; *Bor –Nğ.)

çandar (I) Yarı kurumuş, nemli. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

çandar (II) Yağsız et. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

çandar (III) Karaman ile dağlıçın birleşmesinden meydana gelmiş bir koyun cinsi. (–Ist.)

çandı (I) [**cağçik, candı, çandıev, çantı** (I) **-2, 3, 5; çantıev, çantu, çapkı** (I), **çelik** (III)] **1.** Direk başlığı. (Başköy –Ank.; *Misis –Ada.)

[**çelik** (III)] : (Nilüfer –Brs.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

2. Bağdadî. (*Erenköy –Ist.; *Mecitözü –Çr.; *Vezirköprü –Sm.)

[**çantı** (I) **-2**] : (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

[**çapkı** (I)] : (*Bahçe –Ada.)

3. Kuyuların ve bacaların üzerine kapanan tahta parçalarından yapılan kapak. (*Gürün–Sv.) **4.** Dam veya evlerin üzerinden açılan pencere. (İğdeli *Gemerek –Sv; *Boğazlayan –Yz.) **5.** Duvarları birbirine geçme, kalın tahtalardan yapılan ev, yapı. (Hocaköy *İnegöl –Brs.; *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; *Akyazı –Ist.; *Ereğli –Zn.; –Ks.; *Taşova –To.; *Koyulhisar –Sv.)

[**candı**] : (–Sn.)

[**çandıev**] : (Daday –Bo.)

[**çantıev**] : (–Kc.; *Aksaray –Ist.; *Küre –Ks.)

[**çantu**] : (Peşman *Daday –Ks.)

6. Hayvan barındırmak için yapılan yayla ağılı. (–Ist.; –Kc.; –Bo.; –Ist.) **7.** Duvar. (–To.; –Or.; *Mesudiye –Gr.; Diktaş, Eşikli, Ziniski, *Divriği –Sv.)

[**cağçik**] : (Cenciğe –Ezc.)

8. Köşe. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Himmetoğlu, Kızılelma *Bartın –Zn.; *Boyabat –Sn.; *Gemerek, *Şarkışla –Sv.)

[**çantı** (I) **-3**] : (*Devrek –Zn.; Kışla –Sm.)

9. Tavan . (–Ist.; Bozan –Es.; Karaözü, Çepni *Gemerek –Sv.; *Akdağmadeni –Yz.)

[**çantı** (I) **-5**] : (Kızılcaören –Kü.; Bozan –Es.; –Ist.; *İskilip –Çr.; –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Sorgun –Yz.; –Ank. ve köyleri.) **10.** Oda. (–Bo.)

çandı (II) Hayvanın iki tarafına vurulan yük. (Sarıveliler *Ermenek –Kn.)

çandıev [→ **çandı** (I) **-5**]

çandır (I) Karışık, melez. (Bademli *Dinar –Af.; *Eğridir, *Keçiborlu –Isp.; –Brd.; Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Araplı *Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir köyleri, *Turgutlu –Mn.; *Elbistan –Mr.; Çalış *Haymana –Ank.; –Nğ.; Çukurbağ *Ermenek, *Karaman –Kn.; Karsavran *Saimbeyli –Ada.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, *Anamur, *Mut köyleri –İç.; Kışla *Elmalı –Ant.; Ceylân *Fethiye –Mğ.)

çandır (II) **1.** Dikbaşlı, kavgacı. (Çerçin –Brd.; –Ba.; *İncesu –Ky.; –Kn.; –Nş.) **2.** Ürkek hayvan. (Bereketli *Tavas –Dz.)

çandır (III) Keçe. (Zermut –Gm.)

çandır (IV) Mısır ekmeği. (Çaltı *Gelendost –Isp.)

çandır (V) Yarım, bitmemiş. (Aşudu *Darende –Ml.; Büyükçaylı *Dörtyol –Ada.)

çandır (VI) Gök gözlü. (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

çandır (VII) Boz renkli bir cins kuş. (Sofular *Eğridir –Isp.)

çandır (VIII) **1.** İnce uzun bacaklı insan. (Kocar *Eşme –Uş.) **2.** Cılız. (*Bor –Nğ.)

çandır (IX) **1.** Aşılanmamış. (*Bor –Nğ.) **2.** Piç, edepsiz, yabanî. (–Mr.; –Nğ.; –Ada.)

çandıra Bir gemiyi karinaya basmak için direğe destek olan ek direk. (–Ist.)

çandır baba Çocukların yağmur yağması için yaptıkları tören ve bu törende taşıdıkları kukla adam. (*Divriği –Sv.)

çandırma [→ **cenderme**]

çandı samanlık Ağaçlar üstüste konularak yapılan samanlık.(Dadıç –Bo.)

çandu Duvar. (*Niksar –To.; Bahattin –Or.)

çandur Çok uzun boylu adam. (*Marmaris –Mğ.)

çaneşmek İp dolaşmak. (*Ödemiş –İz.; *Alaşehir –Mn.)

çanfır (I) [→ **canfır**]

çanfır (II) Aile. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

çanga (I) [**çanka**] Kova, küçük bakraç. (Aslıhan tepeciği –Ba.; Dikmen *Biga –Çkl.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Bozcaarmut *Bozüyük –Bil.; Balaban, Kırcaali –Ist.; –Kn.; Havsa –Ed.; *Çorlu –Tk.; Deveçatağı –Krk.)

[**çanka**] **:** (–Ist.; –Ed.)

çanga (II) Köşe, dönemeç. (Evciler *Balya –Ba.)

çangal (I) [**çangır, çankal** (II) **-1, 2; çantak**] **1.** Dallı budaklı, eğri ağaç. (*Eğridir –Isp.; *Bozdoğan –Ay.; –Kü.; Bozan –Es.; Kandıra –Kc.; *Safranbolu –Zn.; *Kurşunlu –Çkr.; *Mecitözü –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Erbaa –To.; *Şebinkarahisar, –Gr.; *Refahiye –Ezc.; *Koyulhisar –Sv.; Solakuşağı, *Şereflikoçhisar –Ank.; Çukurbağı *Ermenek –Kn.; *Kadirli –Ada.; *Milâs, *Fethiye, Yerkesik –Mğ.)

[**çankal** (II) **-1**] **:** (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

[**çantak**] **:** (Eymir *Bozdoğan –Ay.; Yeniköy –Ba.; *Vezirköprü –Sm.; –Ama.)

2. Fasulye sırığı, sırık. (*Sarayköy köyleri –Dz.; –Ist.; –Sn.; *Çarşamba –Sm.; *Ünye, *Perşembe –Or.; Kayadibi *Bulancak, *Şebinkarahisar –Gr.; Palha *Divriği –Sv.; *Ermenek –Kn.; *Datça –Mğ.)

[**çangır**] **:** (–Ist.)

[**çankal** (II) **-2**] **:** (–Tr.)

3. Tarlayı korumak için dallı budaklı çam ağaçlarından yapılan çit. (–Bo.)

çangal (II) **1.** Çengel. (Bereketli *Tavas –Dz.; –Md.; *Arapkir –Ml.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Ermenek –Kn.) **2.** Sucuların su taşımakta kullandıkları ucu çengelli deynek. (*Elbistan, *Afşin –Mr.) **3.** Boyunduruk. (*Düzce –Bo.)

çangal (III) [**cañgal, çangata, çankal** (I) **-1, 2**] **1.** Kuzusu ölmüş sağmal koyun. (Bayındır –İz.; Şevketiye, Bölceağaç *Bandırma, *Savaştepe –Ba.; *Eceabat –Çkl.; *Yalova –Ist.; Pıravadı, Korucu *İpsala –Ed.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.; *Saray, Karacakılavuz, Şahin *Malkara, Subaşı *Hayrabolu –Tk.)

[**çangata**] **:** (–Ada.)

2. İnce kemikleri çıkmış hayvan veya insan. (Torbalı –İz.; –Çkl.; *Kangal –Sv.; –Yz.; *Kızılcahamam –Ank.)

[**çankal** (I) **-1**] : (–Ezc.; –Sv.; *İncesu –Ky.)
3. Cılız, arık, büyük boynuzlu öküz. (İğdir *Çivril –Dz.)
[**cañgal**] : (Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**çankal** (I) **-2**] : (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
4. Çift sürmekten bezmiş öküz. (–Ky.)

çangal (IV) [**çañğal, çankal** (III)] Güreşte bir ayak oyunu, çelme takma. (*Osmancık –Çr.)
[**çañğal**] : (*Afşin –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.)
[**çankal** (III)] : (*Göksun –Mr.)

çangal (V) Dere dibi. (*Çemişgezek –Tn.)

çangala [→ **çağala**]

çangalak (I) Yerelması. (–Ist.)

çangalak (II) Keçi veya koyun gibi hayvanlarda kıvrılmış boynuz. (Büyüksöğle *Elmalı –Ant.)

çangal almak Çelme takmak. (*Elbistan, *Afşin –Mr.)

çangalaz Yaramaz. (–Ba. ve çevresi)

çangal çalmak Kuyuya düşen bir şeyi çengelle çıkarmağa uğraşmak. (*Kilis –Gaz.)

çangal çımbal Üstüste sımsıkı toplanmayı anlatır: *Sığırlar soğuktan çangal çımbal olmuşlar.* (İlyas *Keçiborlu –Isp.)

çañgal çuñgal (I) Salkım salkım anlamında kullanılır. (*Düzce –Bo.)

çangal çungal (II) [**çañgal mañgal, çankal çunkal, çapul çupul** (II)] **1.** Karmakarışık. (Kaçar aşireti *Eşme –Uş.; Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)
[**çañgal mañgal**] : (*Keçiborlu –Isp.; Kınık *Fethiye –Mğ.)

[**çapul çupul** (II)] : (*Karaman –Kn.)
2. Eğri büğrü. (–Mn.)
[**çankal çunkal**] : (–Çr.)
3. Çengelli. (*Eşme –Uş.)

çangal fasilesi Sırık fasulyesi. (*Ünye –Or.)

çangallı Kötü karakterli adam.(*Ünye –Or.)

çangallı çungallı Dallı budaklı (ağaç hk.). (Sürez *Bozdoğan –Ay.)

çañgal mañgal [→ **çangal çungal** (II) **-1**]

çanga manga olmak [→ **cañgıldamak**]

çangara Gürültü, kavga. (Çalış *Haymana –Ank.)

çangata [→ **çangal** (III) **-1**]

çangaza [**caynas, çangıldak, çankaza -1, 2**] **1.** Gürültücü, kavgacı. (*Dinar –Af.; *Eyüp –Ist.; Saray –Çkr.; *Bor –Nğ.; –Ant.)
[**caynas**] : (*Bor –Nğ.)
[**çankaza -1**] : (*Refahiye –Ezc.; *İncesu –Ky.; –Nğ.)
2. Geveze. (*Dinar –Af.; Saray –Çkr.; –Gr.; –Nş.)
[**çangıldak**] : (*Eşme –Uş.)
[**çankaza -2**] : (Köşker –Krş.; –Ky.)

çangazılanmak Gevezelik etmek. (–Ank.)

çangı Kötü adam. (–Ank.)

çangıldak [→ **çangaza -2**]

çangıltı Zil, çan sesi. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çangır [→ **çangal** (I) **-2**]

çangırdamak Çan sesi gibi ses çıkarmak. (*Bornova –İz.)

çangışmak Döğüşmek. (*Ünye –Or.)

çañğal [→ **çangal** (IV)]

çanğlağa [→ **cağıldak** (I)]

çanıltı Çan sesi. (*Lapseki –Çkl.; –Mn.)

çañına ot basmak Susturmak, gurunu kırarak sesini kesmek. (*Bor –Nğ.)

çanıslamak Şuurunu kaybetmek, bunamak. (Gündoğdu –Rz.)

çanişir Evin en güzel odası. (İnceağrı *Gazipaşa –Ant.)

çank Pençe, keskin tırnak. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

çanka [→ **çanga** (I)]

çankal (I) **1.** [→ **çangal** (III) **-1**] **2.** [→ **çangal** (III) **-3**]

çankal (II) **1.** [→ **çangal** (I) **-1**] **2.** [→ **çangal** (I) **-2**]

çankal (III) [→ **çangal** (IV)]

çankal (IV) En yüksek kaya. (Hacılar *Hekimhan –Ml.)

çankal çunkal [→ **çangal çungal** (II) **-2**]

çankama Ağız kavgası. (–Ist.; *Afşin köyleri –Mr.)

çankar çunkar Yamru yumru. (Sarıveliler *Ermenek –Kn.)

çankaş Beceriksiz, sakar. (–Ist.; *Arapkir –Ml.)

çankaza 1. [→ **çangaza -1**] **2.** [→ **çangaza -2**]

çank çatlatan [→ **çanak çatlatan**]

çankıl Kaba ve gürültülü ses. (*Bornova –İz.)

çankıldak [→ **cağıldak** (I)]

çanklamak Tırmalamak. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

çankurmak [→ **çenilemek** (I)]

çanlağa Gerdan: *Bu hanımın çanlağası geniştir.* (*Sungurlu –Çr.)

çanlağı [→ **cağıldak** (I)]

çañlak Şelâle ve çağlayanların döküldükleri bataklık. (*Anamur –İç.)

çanlanmak Yayılmak, dile düşmek. (Bayat *Emirdağ, –Af.; –Nğ.)

çannamak Dedikodu yaymak. (*Elbistan, *Afşin –Mr.)

çanpara [**çanpıra**] **1.** Bir çeşit oyun aleti. (Engiz *Bafra –Sm.) **2.** Arabaların ses çıkarması için tekerleklere konulan demir levha. (İsmetiye –Brs.)

[**çanpıra**] : (Çuvallı *Yeşilova –Brd.; –Kü.)

çanpır [**çanpırı, çanpur**] Beyaz patiska. (*Gelendost –Isp.; –Mğ.)

[**çanpırı**] : (Yakaköy *Gelendost –Isp.)

[**çanpur**] : (Çakırlar –Kn.)

çanpıra [→ **çanpara -2**]

çanpırı [→ **çanpır**]

çanpur [→ **çanpır**]

çanşak [→ **çağıldak** (I)]

çanşır Kurutulup hayvanlara yedirilen, kökünde mantar biten bir çeşit ot. (*Şebinkarahisar –Gr.)

çantak [→ **çangal** (I) **-1**]

çantal Kadın elbisesi, üç etek. (–Ist.; *Tosya, Ağlı *Küre –Ks.; –Ank.; –Krk.)

çantay [**cantay**] **1.** Büyük keten torba. (*Kandıra –Kc.)

[**cantay**] : (–Ama.)

2. Bavul. (–Ada.)

çantı (I) **1.** Ağaçtan yapılmış duvar. (*Niksar –To.; Mastat *Karaman –Kn.) **2.** [→ **çandı** (I) **-2**] **3.** [→ **çandı** (I) **-8**] **4.** Saçak. (Evreşe *Gelibolu –Çkl.; Nilüfer –Brs.; Uzunköprü –Ed.; *Malkara –Tk.) **5.** [→ **çandı** (I) **-9**] **6.** Baca. (Taşoluk, *Göksun –Mr.) **7.** Balkon. (–Ist.)

çantı (II) Leğen kemiği. (Yeniköy –Ba.; Çayırdere *Silivri –Ist.; –Nğ.; Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan)

çantı (III) Sırıklar birbirine vurularak oynanan oyun. (Ağırmas –Ky.)

çantı arası Tavan arası. (–Ank.)
çantı başı Köşe başı. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
çantıev [→ **çandı** (I) **-5**]
çantılı Üzeri kapalı yapı. (–Brs.; *Elbistan, *Afşin –Mr.)
çantıras Yabancı. (Mülk *Sivrihisar –Es.)
çantik Çanta, küçük torba. (*Ağın, *Keban –El.)
çantu [→ **çandı** (I) **-5**]
çaomak [→ **çavmak** (I) **-1**]
çap (I) **1.** Tahıl ölçeği. (*Erciş –Vn.; –Bt.; –Dy.; Dere *Pertek –Tn.; *Haymana, Ortabereket –Ank.) **2.** Kağnı tekerleğinin ölçüsü. (*Refahiye –Ezc.)
çap (II) Aykırı, eğri, dolaşık. (Bozan –Es.; *Bafra –Sm.; Şehsadi *Ezinepazarı –Ama.; Tekke *Taşova –To.; *Kangal –Sv.; –Yz.; Hamurcu *İncesu, *Bünyan –Ky.; *Köşker –Krş.; *Bor –Nğ.)
çap (III) **1.** En, boy. (*Akyazı –Sk.) **2.** Köşe. (*Yalova –Ist.; *Çardak, Ayvalı *Taşköprü, *Tevfikiye –Ks.; *Kurşunlu, Saray –Çkr.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Büyükafşar *Balâ, Kuruçay *Çubuk –Ank.; Kurucu, İpsala –Ed.; *Çorlu –Tk.) **2.** Yön. (–Çr.)
çap (IV) **1.** Deste, çile, bağ. (Şıhlar *Ulubey, –Or.; –Gr.) **2.** Bir avuç. (–Gr.)
çap (V) [→ **caba** (II)]
çap (VI) Hile. (–Ist.)
çap (VII) İnce, kuru ağaç. (–İç.)
çap (VIII) Sıva. (–Nğ.)
çap (IX) Kor. (–Nğ.)
çapa (I) [**çapa iynesi**] **1.** Çengelli iğne. (Utav *Yusufeli –Ar.; –Ezm.; Cenciğe *Ergan –Ezc.)
[**çapa iynesi**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
2. Göğüse takılan süslü iğne. (–Ezc.)
çapa (II) **1.** [→ **cablama**] **2.** Boyutları **8 × 16 × 400** olan kalas. (*Mut –İç.)
çapa (III) Ölçeğin sekizde biri. (–Md.)
çapa (IV) Tüysüz: *Çapa adam hayırsızdır.* (–Rz. köyleri.)
çapa (V) Kesmez, kör keski. (Moran, Honaz –Dz.)
çapa (VI) İri dişli tarak. (*Ayaş –Ank.)
çapa (VII) Av köpeği. (–Ant.)
çapa çapa Koşa koşa anlamında kullanılır: *Çapa çapa geldim.* (–Ist.; –Ks.; *Tirebolu –Gr.; *Arapkir –Ml.)
çapaḫ [**çapalaḫ, çapana** (III), **çapanak** (II)] Çapak, hasta gözde toplanan pislik. (*Divriği –Sv.)
[**çapalaḫ**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**çapana** (III)] : (*Serik –Ant.)
[**çapanak** (II)] : (*Serik –Ant.)
çapahlanmak Göz çapaklanmak. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
çapa iynesi [→ **çapa** (I) **-1**]
çapak (I) Göze inen beyaz leke. (*Alaşehir –Mn.; *İskilip –Çr.; –Gm.; *Şavşat –Ar.; *Kangal –Sv.; *Mersin, Yapıntı *Mut –İç.)
çapak (II) Kesilen metal ve kalıptan çıkan tuğla, kerpiç vb. şeylerin kenarlarındaki pürüz. (–Ba.; –Brs.; –Kü.; Bozan –Es.; –Ist.; *Kargı –Ks.)
çapak (III) Patiska. (Dere *Mut –İç.)
çapak (IV) Pantolon ve çakşır gibi giyeceklerin birleştiği yere konan parça. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
çapak (V) **1.** Dış kabuk. (Ayvalı *Taşköprü –Ks.) **2.** Selin getirdiği çörçöp. (Marınca *Merzifon –Ama.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

çapak (VI) Tarak ve gücüden geçirilen ip. (Boyalı *Karaman –Kn.)
çapak (VII) Donyağı. (Teke *Şile –Ist.)
çapak (VIII) Tatlı su balığının iri pullusu. (Teke *Şile –Ist.)
çapak (IX) Dökmeden çıkan fazlalık ve kabarıklık. (–Ist.)
çapak balığı 1. Sazan soyundan, karnı kanatlı ve sarı pullu tatlı su balığı. (*Eğridir –Isp.; –Ay.; *Susurluk –Ba.; –Sm.; *Pınarbaşı –Ky.) 2. Sazan ve yayın balığı yavrusu. (Umurlu –Ay.; Osmaneli –Bil.)
çapaklı (I) Ahlâksız kadın. (Halimiye, Sarıveliler *Ermenek –Kn.)
çapaklı (II) Pürüzlü, karışık. (–Ba.)
çapala Çarık. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
çapalaḫ [→ **çapaḫ**]
çapalamak (I) Uğraşmak, didinmek. (*Çarşamba –Sm.; –Or.)
çapalamak (II) Ustaca aramak. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
çapan (I) Alkış, el çırpma. (Erkinis *Yusufeli –Ar.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Iğdır –Kr.)
çapan (II) 1. Düğün yemeği yapan ahçı. (–Isp. ve ilçeleri.) 2. Kadın. (Senek *Yatağan –Mğ.)
çapan (III) Engelli, tehlikeli. (*Bornova –İz.)
çapan (IV) Yaş ağaçtan eğilerek yapılan çiftte zincir işini yapan aygıt. (Yavuz *Şavşat –Ar.)
çapan (V) 1. Ceket. (–Ezm.; *Mersin –İç.) 2. Kaput bezi. (Kerkük)
çapana (I) Kapı menteşesi. (Kaptanpaşa *Çayeli, Gündoğdu –Rz.; –Ar.)
çapana (II) Eski ayakkabı. (–Gaz.)
çapana (III) [→ **çapaḫ**]
çapanak (I) Kaçak mal. (*Bergama –İz.; –Gaz.)
çapanak (II) [→ **çapaḫ**]
çapanaklı Beceriksiz. (*Fethiye –Mğ.)
çapan etmek Alkışlamak (küçük çocuklar hk.). (Yavuz *Şavşat –Ar.; Uluşiran *Şiran –Gm.)
çapar (I) [**capar, çaparkır, çıpar** (II), **çıpır** (II), **çimak** (I) **-2**] 1. Sarışın mavi veya yeşil gözlü, çilli insan. (Bayat *Emirdağ –Af.; *Eğridir, *Keçiborlu, –Isp.; *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Karapınar *Demirci, *Turgutlu –Mn.; *Edremit, Demirkapı *Susurluk –Ba.; *Lapseki –Çkl.; *Mudanya, *İnegöl –Brs.; *Alayunt –Kü.; Kümbet, İnönü *Söğüt –Bil.; *Mihallıççık, Bozan –Es.; *Kandıra –Kc.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; –Sn.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Başköy, Çamlı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.; –Kn.; Yerkesik –Mğ.; –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan)
[**capar**] : (–Es.)
[**çimak** (I) **-2**] : (Bahçeli *Ezine –Çkl.)
2. Kula renkli hayvan. (*Şereflikoçhisar –Ank.; –Kn.; Büyükaltıağaç *Kavak –Ed.)
[**çıpar** (II)] : (*Koyulhisar –Sv.)
3. Benekli, alacalı hayvan. (Atlıhisar *Şuhut, Sarıkeçili *Dinar –Af.; Sürez *Bozdoğan, Hacıbeyli –Ay.; *Tire –İz.; –Mn.; *Susurluk –Ba.; *Sivrihisar –Es.; –Gaz.; *Reyhanlı –Hat.; *Yerköy, *Boğazlayan –Yz.; –Krş.; *Bünyan –Ky.; *Karaman, *Ermenek –Kn.; *Anamur –İç.)
[**çıpır** (II)] : (Ulubey –Or.; –Gr.)
4. Beyazı çok kır renkli hayvan. (*Susurluk –Ba.; *Hadım –Kn.; *Karaisalı –İç.)
[**çaparkır**] : (Köşker –Krş.)

5. Boz ve siyah karışımı renkli köpek. (*Alaşehir –Mn.; –Ist.; –Krş.; –Nğ.) **6.** Karışık renkli tüyleri olan tavuk. (*Mersin köyleri –İç.) **7.** Karışık renkli yılan. (*Mersin –İç.)

çapar (II) [**çapur** (I), **çıpar** (III)] Çiçek bozuğu yüz. (*Eşme –Uş.; *Tefenni –Brd.; –Ay.; Bozan –To.; *Kilis –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Kangal –Sv.; *Pınarbaşı –Ky.; *Kadirli –Ada.)

[**çapur** (I)] : (–Gm.; –Sv.)

[**çıpar** (III)] : (–Gm.)

çapar (III) **1.** Tek direkli kayık. (*Şile –Ist.; –Sm.; *Ünye –Or.; *Şehli –Gr.; –Rz.) **2.** Baş, kıç tarafı sivri ve yukarı kalkık olan mavna. (–Sm.; *Ünye –Or.; *Tirebolu –Gr.)

çapar (IV) **1.** Huysuz, ters adam. (*Bor –Nğ.; *Karaman –Kn.) **2.** Sakar. (–Ba. çevresi.)

çapar (V) Kolan dokumak için deve derisinden yapılmış dört köşeli, her deliği **5 - 6** santim uzunluğunda, dört delikli bir aygıt. (*Tire –İz.)

çapar (VI) Maşrapa. (–Sn.)

çapar (VII) Sırnaşık. (–Ks.)

çapar (VIII) Cesur. (–Ks.)

çapara [**çapari**] Bir çeşit olta, çok iğneli olta. (Akçay *Edremit –Ba.; –Ist.)

[**çapari**] : (*İnebolu –Ks.)

çaparaz [**çaparoz**] **1.** Hileli. (Pazar –To.; Uluşiran –Gm.)

[**çaparoz**] : (–Sm.; Avara *Niksar –To.)

2. Zarar verici adam. (–Ezc.)

çaparazluḫ Sırnaşıklık. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çapar çavış Her şeye burnunu sokan (kimse). (*Bor –Nğ.)

çapar gapar Becerikli av köpeği. (*Bor –Nğ.)

çaparıs Taşlı, sarp dere. (Tutluca *İnönü –Bil.)

çaparız (I) **1.** İçinden çıkılamayacak karışık iş. (*Lapseki –Çkl.; Ulubey *Şıhlar –Or.; –Gm.; *Kilis –Gaz.; *Bor –Nğ.;) **2.** Engel. (Alacalı *Şile –Ist.)

çaparız (II) Borcuna sadık olmayan. (Karakuş *Ünye –Or.)

çapari [→ **çapara**]

çaparkır [→ **çapar** (I) **-4**]

çaparoz [→ **çaparaz -1**]

çapcak (I) **1.** [→ **çambardak**] **2.** Ağzı açık fıçı. (Argıthanı *Ilgın –Kn.) **3.** Şıra süzmeğe yarar araç. (–Brd.)

çapcak (II) [**çapıçak, çapik** (II)] Çarçabuk anlamında kullanılır. (*Susurluk civarı –Ba.)

[**çapıçak**] : (–Gaz.)

[**çapik** (II)] : (*Kilis –Gaz.)

çapcı [**çapçi**] Dolandırıcı. (Körküler *Yalvaç –Isp.; –Bo.; Tokat –Es.; Harput –El.; *Bor –Nğ.)

[**çapçi**] : (Bağlıca *Ardanuç, Ersis *Yusufeli –Ar.)

çap çap 1. Ağzını şapırdatarak yemek yemeyi anlatır. (*Düzce –Bo.) **2.** Yeni yürüyen çocukların yürüyüşü (hk.). (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çap çarap Yalan dolan. (*Bor –Nğ.)

çapçık [**capçık** (I)] Çabucak. (*Kargı –Ks.)

[**capçık** (I)] : (Yörük aşiretleri *Susurluk –Ba.)

çapçi [→ **çapcı**]

çap demiri Testere dişlerini içeri, dışarı bükmeğe yarayan yassı, girintili çıkıntılı demir. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çapdırmak Koşturmak. (*Zile –To.)

çapgın Çapkın. (–Gaz.)

çap gitmek Zıt gitmek. (Yeveli *Mesudiye –Or.)

çapḫın [**çapık** (IV), **çapik** (I), **çapuk** (III)] Alkış. (Kerkük)
[**çapık** (IV)] : (–Gm.)
[**çapik** (I)] : (–Ezc.; –El.)
[**çapuk** (III)] : (–Ml.)

çapḫın çalmaḫ [**çappan etmek, çapuḫ çalmaḫ, çapuk çalmak**] Alkışlamak. (Kerkük)
[**çappan etmek**] : (–Ezc. köyleri.)
[**çapuḫ çalmaḫ**] : (*Arapkir –Ml.; *Divriği –Sv.)
[**çapuk çalmak**] : (*Ahlat –Bt.)

çapı (I) Meyve toplamağa yarayan merdiven. (–Çr.; –Tr.)

çapı (II) [→ **caba** (II)]

çapı (III) Testere ağzı, yiv. (Hortu *Sivrihisar –Es.)

çapı (IV) Küçük köpek. (Hortu *Sivrihisar –Es.)

çapıçak [→ **çapcak** (II)]

çapıda Beceriksiz kadın. (Kaya *Fethiye –Mğ.)

çapık (I) Çabuk, tez anlamında kullanılır. (–Rz.; –Gaz.; *Antakya –Hat.; *Ermenek –Kn.; Sökün, Tekir *Silifke –İç.)

çapık (II) Üstü açık, kolay taşınan kollu sepet. (–Rz.)

çapık (III) Pantolon ve don genişlemesi için iki bacak arasına eklenen parça. (Dengere *Tefenni –Brd.; –El.)

çapık (IV) [→ **çapḫın**]

çapıl (I) Yağma, ganimet. (*Bornova –İz.)

çapıl (II) [→ **cabul cubul**]

çapıla [→ **çapula** (I) **-l**]

çapılacı Çarık, yemeni yapıp satan adam. (*Ünye –Or.)

çapılamak İşi tam anlamak. (Kökrüler *Yalvaç –Isp.)

çapını açmak Hızlandırmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çapınmak Yapmaya çalışmak, davranmak. (Karaköy *Düzce– Bo.)

çapır Taşlı, sarp yol. (Cebel, Kesme *Eğridir –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; Abdurrahmanlar *Serik –Ant.)

çapıt (I) [**capıt, çapka, çapurt, çaput, çara** (V), **çat** (III)] 1. Eski bez parçası. (Dişli *Bolvadin, *Dinar köyleri –Af.; *Eşme –Uş.; Paltı, Yakaköy *Gelendost, Uluğbey *Senirkent, Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Çamköy *Gölhisar, Salda *Yeşilova, Karamanlı *Tefenni, *Bucak –Brd.; Dedesil *Acıpayam, Bulkaz *Çivril; Bereketli *Tavas, *Çal ve köyleri –Dz.; Toygar, Dallıca *Nazilli, *Bozdoğan köyleri –Ay.; Narlıdere *Ödemiş, Kiraz, *Urla, Tepeköy, Torbalı–İz.; *Kula, Akhisar, Gündoğdu –Mn.; İsmetiye, Kerem *Burhaniye, *Susurluk, –Ba. ; *Emet –Kü.; *Sivrihisar, Bozan –Es.; *Karamürsel, *İzmit –Kc.; İğneciler *Mudurnu, *Düzce –Bo.; –Çr.; *Merzifon –Ama.; –Tr.; Humhal *Yusufeli –Ar.; *Kağızman, *Çıldır, Bayburt *Sarıkamış, *Arpaçay –Kr.; *Pasinler, Keçek *Oltu, Cinis *Aşkale –Ezm.; Cenciğe –Ezc.; Harput –El. ; –Ur. ; *Kilis –Gaz.; Taşoluk *Göksun, *Elbistan –Mr.; *Antakya, Hisarcık *Yayladağı –Hat.; –Sv. ilçe ve köyleri; *Yerköy –Yz.; Hasanoğlan –Ank.; *Pınarbaşı, *Bünyan –Ky.; –Nş.; *Bor –Ng.; *Ermenek köyleri –Kn.; *Dörtyol –Ada.; Yapıntı *Mut

–İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; Yerkesik, *Fethiye, Turgutlu *Marmaris, –Mğ.)
[**capıt**] : (–Ank. ve köyleri.)
[**çapka**] : (–İç.)
[**çapurt**] : (*Divriği –Sv.)
[**çaput**] : (Emirdağı, Dikili *Dinar –Af.; Darıveren *Acıpayam –Dz.; *Foça, *Bergama, *Seferhisar, *Bornova –İz.; –Ba.; –Kü.; *Aşağılıca –Es.; *Düzce –Bo.; –Ist.; Aliköy *Çaycuma, *Safranbolu –Zn.; –Ks.; –Çr.; *Boyabat –Sn.; Balaç –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Tekke *Erbaa, *Taşova, *Zile, *Reşadiye –To.; Karakuş *Ünye –Or.; Haçavera *Maçka –Tr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Rz.; *Aşağıırmaklar, *Ardanuç, *Şavşat –Ar.; *Ardahan –Kr.; –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; –Md.; –Dy.; Hozat –Tn.; *Ağın, *Keban –El.; *Arapkir –Ml.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Gürün, *Divriği, Ağrakos *Suşehri –Sv.; –Ank.; Kafran –Ky.; –Nş.; –Nğ.; Afşar *Hadım –Kn.; –Ada. çevresi; –İç.; *Köyceğiz –Mğ.)
[**çara** (V)] : (Bekilli *Çal –Dz.)
[**çat** (III)] : (*Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.)

2. Çiftçilerin işe giderken ayaklarına sardıkları aba parçası. (Tk.)

çapıt (II) Kalın ve kabuklu kök. (*Cumayanı –Zn.)

çapıt aşı Kurutulmuş asma yaprağından yapılmış yemek. (Güneyboldan –Dz.)

çapıtcı Eskisi. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

çapıtçı Giyim eşyasına düşkün. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Nğ.)

çapıt gibi Çok sık, birbirine girmiş (meyve hk.). (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Sürez *Bozdoğan –Ay.)

çapıtlı Üstüne başına bakmayan, dağınık. (Oğuz *Acıpayam –Dz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çapıtlı çalı Dilek dilenecek bez bağlanan çalı, ağaç. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

çapıtlı çorba İçine lahana yaprağı katılan çorba. (*Sarayköy –Dz.)

çapi [→ **caba** (II)]

çapiç Üç yaşında keçi. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

çapik (I) [→ **çaphın**]

çapik (II) [→ **çapcak** (II)]

çapika [→ **caba** (II)]

çapile [**çapille, çapilya, çapilye**] Altı kösele, üstü meşinden yapılmış yumuşak ayakkabı. (–Çr.; Kızılköy –To.)
[**çapille**] : (Zana –Ama.)
[**çapilya**] : (*Zile –To.)
[**çapilye**] : (Hayati *Erbaa –To.)

çapili Bir tutam ot. (Şimşirli, Güneyce *İkizdere –Rz.)

çapille [→ **çapile**]

çapilya [→ **çapile**]

çapilye [→ **çapile**]

çapka [→ **çapıt** (I) **-1**]

çapkı (I) [→ **çandı** (I) **-2**]

çapkı (II) Bir şeyi yağmalamak için yapılan akın. (*Bornova –İz.; –Brs.; *Elbistan –Mr.)

çapkı (III) Çatıdaki dilmeler üzerine konulan ağaç parçalar. (–Mr.)

çapkıcı Akıncı. (–Brs.)

çapkılamak Akın etmek. (*Bornova –İz.)

çapkın (I) Kısıtlı olan (kimse). (Körküler *Yalvaç –Isp.)

çapkın (II) Her gördüğü eşyayı alan. (Çuvallı *Yeşilova –Brd.)

çapkın (III) **1.** Açıkgöz. (Denizli *Beşikdüzü, *Vakfıkebir –Tr.) **2.** Kabadayı. (Sincan *Divriği –Sv.)

çapkın (IV) Biçimsiz yürüyen. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

çapla 1. [→ **cabla**] **2.** Solvia officınalis (Labiatae). (*Bergama –İz.)

çaplak [→ **cabul cubul**]

çaplama [→ **cablama**]

çaplamak (I) **1.** Eşyayı düzgünce birbiri üzerine yığmak. (Şerafiye –Or.; –Rz.) **2.** Demet yapmak. (*Koyulhisar –Sv.) **3.** Yontarak düzeltmek. (–Es.; –Nğ.)

çaplamak (II) Şark kündesi yapmak (güreş hk.) : *Yaşar rakibini çapladı iki saniyede yendi.* (*Merzifon –Ama.)

çaplançanak Papaver rhaeas (Papaverazeae). (Bağlıköy –Brs.)

çaplanmak Eğrilmek, çarpılmak. (*Bor –Nğ.)

çaplı (I) **1.** Eğri, çarpık. (*Bor –Nğ.) **2.** Düzenli. (Salarha –Rz.)

çaplı (II) Keskin (testere ağzı hk.). (Bozan –Es.)

çaplık Eğrilik. (Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.)

çapmak (I) Koşmak, ivmek. (*Dinar –Af.; –Isp.; Aziziye –Dz.; Alanlı –Ay.; –Mn.; –Kü.; –Bo.; –Ist.; *Taşköprü –Ks.; –Çkr.; –Sn.; –Sm.; Kızılköy, *Zile, *Erbaa köyleri –To.; Parak *Alucra, *Tirebolu, *Şebinkarahisar –Gr.; –Tr.; *Iğdır –Kr.; –Ezm.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.; –Dy.; –Mş.; Harput, *Palu –El.; –Ml.; –Ur.; Ağrakos *Suşehri, *Divriği –Sv.; Gürcü *Kızılcahamam –Ank.; –Ky.; Başhöyük *Kadınhanı –Kn.; –Ada.)

çapmak (II) Köpek havlamak. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

çapmak (III) Kesmek. (Kerkük)

çapmaz [→ **çapraz** (IV)]

çapola Ayakkabı. (–Nğ.)

çapona Kapı menteşesi. (–Rz.)

çappan etmek [→ **çaphın çalmak**]

çapra [→ **cabık** (I)]

çaprak Eğer örtüsü. (*Bornova, *Bergama –İz.)

çapramış Ekinin hasar vakti. (*Eğridir –Isp.)

çapras (I) [**çapraşka, çapraz** (III) **-2**] **1.** [→ **çapraz** (III) **-1**] **2.** Şaşı. (Haçevera *Maçka –Tr.)

[**çapraşka**] : (*Düzce –Bo.)

[**çapraz** (III) **-2**] : (–Rz.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

çapras (II) [→ **çapraz** (I) **-4**]

çapras (III) [→ **çapraz** (IV)]

çaprast Çapraz. (*Düzce –Bo.)

çapraşka [→ **çapras** (I) **-2**]

çapraşmak (I) Birbirine zıd gitmek. (*Düzce –Bo.)

çapraşmak (II) İp düğümlenmek. (*Düzce –Bo.)

çapraz (I) [**çapras** (II)] **1.** Kopça. (*Yalvaç, *Gelendost –Isp.; Moraca *Çal –Dz.; –Ist.; *Zile –To.; Humhal *Yusufeli –Ar.; –Kr.; Cinis *Aşkale –Ezm.; *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.; Argıthanı *Ilgın –Kn.) **2.** Düğme. (*Gürün –Sv.; *Beypazarı –Ank.) **3.** Gümüş veya altın gerdanlık. (Aziziye *Bayat –Af.; Tokat, Bozan –Es.) **4.** Göğüse takılan süs iğnesi, gümüş iğne. (Kavak –Sm.)

[**çapras** (II)] : (Çöynücek –Ama.) **5.** Demircilerin kıskacı bağlamak için kullandıkları demir halka. (–Ist.; *Lâdik –Sm.; Sarıveliler *Er-

menek –Kn.) **6.** Dolap ve pencere menteşesi. (*Akşehir –Kn.) **7.** Kolan tokası. (Fili *Biga –Çkl.) **8.** Köpek tasması. (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

çapraz (II) Sulu sepken yağan kar. (Tekerahma *Gürün –Sv.; Çiftlik *Kalecik –Ank.; Bağyaka, Çavdır *Finike –Ant.)

çapraz (III) [**çapras** (I) **-1**] **1.** Eğri: *Bu tahta çok çapraz.* (*Zile –To.)

[**çapras** (I) **-1**]: (Çayağzı *Şavşat –Ar.; –Rz.)

2. [→ **çapras** (I) **-2**]

çapraz (IV) [**çapmaz, çapras** (III), **çavras**] Ön sağ, arka sol veya ön sol ve arka sağ ayağı beyaz veya alacalı olan at. (–Isp.; *Vezirköprü –Sm.; Emirler *Balâ –Ank.)

[**çapmaz**]: (Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.)

[**çapras** (III)]: (–Gaz.)

[**çavras**]: (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

çapraz (V) **1.** İnatçı. (Akkışla *Bünyan –Ky.; Kılbasan –Kn.) **2.** Ortalığı karıştıran (kimse). (Bahçeli *Bor –Ng.; Berendi *Ereğli –Kn.)

çapraz (VI) Buğday ve arpa karışımı. (Dursunbey –Ba.; –Ky.)

çapraz (VII) Engel. (*Bornova –İz.)

çapraz (VIII) Güreşte bir oyun. (*Merzifon –Ama.)

çapraz (IX) Kadifeden veya çuhadan yapılmış, sırmayla işlenmiş ceket. (–Kü.)

çapraz (X) Bir çeşit dokuma motifi. (Hurma *Silifke –İç.)

çaprazmak İyi tohum, toprakta bozulmak. (Karacaviran –Çkl.)

çapraznarı Küçük çekiç. (*Vezirköprü –Sm.)

çaprı Çırpı. (Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.)

çapşak [→ **çambardak**]

çaptırmak Serserice gezmek. (*Bor –Ng.)

çaptırmış Sokak kadını. (*Bor –Ng.)

çapuḫ çalmaḫ [→ **çapḫın çalmah**]

çapuk (I) Çabuk, tez. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

çapuk (II) Ağzı açık el sepeti. (–Rz.)

çapuk (III) [→ **çapḫın**]

çapuk (IV) [→ **çapḫın**]

çapuk çalmak [→ **çapḫın çalmah**]

çapul (I) [**capul** (II)] Göl ve çay kenarlarında yetişen ot. (Ömerhacılı *Kaman –Krş.; Karabulut *Akşehir, Gözlüköy –Kn.)

çapul (II) **1.** [→ **cabul cubul**] **2.** [→ **cablak**]

çapula (I) [**cabula, capul** (I), **capula, çapıla**] **1.** Kaba deriden yapılmış ucu sivri ve kıvrık ayakkabı, yemeni. (Çamaltı *Menemen –İz.; Akçaşehir *Düzce –Bo.; *Boyabat, *Gerze –Sn.; *Çarşamba, *Vezirköprü –Sm.; *Merzifon köyleri –Ama.; *Artova, Bahçebaşı *Turhal –To.; *Perşembe, *Ünye –Or.; *Şehli –Gr.; Haçevera *Maçka –Tr.; –Gm.; Çamköy *Çayeli, *Ardeşir –Rz.; Uşhum *Yusufeli, *Yavuz, *Şavşat, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Ardahan –Kr.; *Oltu, *Pasinler –Ezm.; –Ml.; *Koyulhisar, *Divriği, *Gürün –Sv.; –Kn.)

[**capul** (I)]: (–Rz.)

[**capula**]: (Cumayanı –Zn.; *Zile –To.; *Mesudiye –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Rz.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

[**çapıla**]: (*Kargı –Ks.; –Çr.; *Ünye –Or.; *Tirebolu, *Nefsikö-

seli, *Görele –Gr.; –Gm.; *Bünyan –Ky.; *Kozan –Ada.) **2.** Ayakkabı çivisi. (Balçuva –İz.) **3.** Altı kabaralı kaba ayakkabı. (Düzköy *Keşap –Gr.; *Refahiye –Ezc.)

[**cabula**] : (Kapıköy *Maçka –Tr.)

çapula (II) Başörtüsü. (–Sv.)

çapul çupul (I) Çamurda yürüme (hk.). (*Düzce –Bo.)

çapul çupul (II) [→ **çangal çungal** (II) **-1**]

çapuldamak Su ve çamur içinde ayak ses çıkarmak. (*Düzce –Bo.)

çapuldatmak Yemek yerken ağzını şapırdatmak. (*Düzce –Bo.) **2.** [→ **çalpalamak -2**]

çapur (I) [→ **çapar** (II)]

çapur (II) Keskin taşlarla örtülü yer. (*Akseki –Ant.)

çapur (III) Keçe kılı. (*Kargı –Ks.)

çapurculuk etmek Tarla açmak için ormanları yakmak. (Engiz *Bafra –Sm.)

çapurt [→ **çapıt** (I) **-1**]

çaput [→ **çapıt** (I) **-1**]

çaput kilimi Eskimiş bezden dokunan kilim. (*Şavşat –Ar.)

çap vermek Testerenin dişlerini düzene koymak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çap yapmak Söz verdiği işi yapmamak. (–Ks.; *Kargı –Çr.)

çar (I) [→ **çara** (I)]

çar (II) Tartı. (Cumaovası –İz.)

çar (III) [→ **car** (V) **-2**]

çar (IV) Saman sepeti. (Utav *Yusufeli –Ar.)

çar (V) **1.** [→ **car** (I) **-1**] **2.** [→ **car** (I) **-2**]

çar (VI) Bozuk para. (–Ist.)

çara (I) [**caganak, cağ** (VIII), **cağnak, car** (IX), **cara** (I) **-1, 2, 3; carnak, cava** (I), **cera** (I), **cere** (V), **çar** (I), **çer** (V), **çere**] **1.** Memeli hayvanların kızgınlık zamanlarında ve doğumları yaklaşınca dişilik organlarından akan sıvı. (Akköy *Ezine –Çkl.; Çukurhisar *Söğüt –Bil.; Bozan –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Safranbolu –Zn.; *İnebolu, *Daday –Ks.; *Saray, *Kurşunlu –Çkr.; *Kargı –Çr.; *Boyabat –Sn.; *Merzifon, Zana –Ama.; Ulubey –Or.; Nefsiköseli *Görele, *Şebinkarahisar, Tepeköy, Piraziz –Gr.; Lohan –Gaz.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; –Sv. ve ilçeleri; –Yz.; Çanıllı *Ayaş, Solakuşağı, *Şereflikoçhisar –Ank.; *Pınarbaşı, *Bünyan –Ky.; *Ermenek, *Ereğli –Kn.; –Krk.)

[**caganak**] : (–Kü.)

[**cağnak**] : (Bereketli *Tavas –Dz.)

[**carnak**] : (Hacıbekir *Emet –Kü.)

[**cara** (I) **-1**] : (Dişli *Bolvadin –Af.; *Eğridir köyleri, *Yalvaç, Yakaköy, *Gelendost, *Senirkent –Isp.; *Bucak –Brd.; *Alâeddin, *Acıpayam, İğdir *Çivril –Dz.; Hamzabali *Bozdoğan –Ay.; –Kü.; –Nğ.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**cera** (I)] : (*Tavas –Dz.; –Ba.; –Mğ.)

[**cere** (V)] : (Akhisar –Mn.; *Şiran –Gm.; –Nğ. ve ilçeleri.)

[**çar** (I)] : (–Kü.)

[**çer** (V)] : (Aşudu *Darende –Ml.)

[**çere**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.) **2.** Meni. (Çarıklar *Çumra –Kn.)

[**cağ** (VIII)] : (–Bt.; –Ur.) **3.** Yeni doğan yavrunun ilk pisliği. (*Çukurbağ, *Ermenek –Kn.; Boztepe *Serik –Ant.; Meydan *Mut –İç.) **4.** Dölyatağı, yavruyu saran

zar, eş. (Oyaca *Haymana –Ank.; *İsmail, *Çumra, –Kn.)
[**car** (IX)]: (Yusufça *Gölhisar –Brd.)
[**cara** (I) **-3**]: (İğdecik –Isp.; Çuvallı *Kavak, *Yeşilova, Kızıllı *Bucak –Brd.; *Çivril –Dz.)
[**cava** (I)]: (Dont *Fethiye –Mğ.)
5. Yeni doğan yavrunun üzerindeki pislik. (Dombaylı *Salihli –Mn.; Bozan –To.) **6.** Bağırsaktan gelen sıyrıntı. (*Boğazlayan –Yz.) **7.** Yavru. (*Ünye –Or.; Akçaşehir *Ereğli –Kn.)
[**cara** (I) **-2**]: (Körküler, Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

çara (II) [**carbana**] Yağsız ince (et hk.): *Etin çarasını fakir yer*. (–Bo.; *İskilip –Çr.; Etimesğut –Ank.)
[**carbana**]: (–Ada.)

çara (III) Kapı mandalı. (*Edremit –Ba.)

çara (IV) Testi. (–Ada.)

çara (V) [→**çapıt** (I) **-1**]

çara gibi İnce ve çürük (bez hk.). (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çarak Yüznumara. (*Cide –Ks.)

çaral [**caral** (II)] Az ürün veren kuvvetsiz toprak. (Kocakovacık *Orhaneli –Brs.; Yazılca –Bo.; Feruz –Gr.; Akçakese *Beypazarı –Ank.)
[**caral** (II)]: (Eldirek, Kabaağaç *Fethiye –Mğ.)

çarambula Ateş böceği. (–Rz.)

çaramih Çoban yamağı. (Dişli *Bolvadin –Af.)

çaran Nemli toprak. (*Anamur köyleri, Şebilköyü *Tarsus –İç.)

çaraş (I) Pekmez kaynatmak için yapılan yer. (Yukarıdirek *Şarkîkaraağaç –Isp.; *Bor –Nğ.; –Kn. ve ilçeleri). **2.** İçinde üzüm ezilip şıra çıkarılan büyük tekne. (–Ist.; *Bor –Nğ.)

çaraş (II) Bir çift koşum öküzünün önüne bağlanan ikinci koşum çifti. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çarbak (I) [→**carbık** (III)]

çarbak (II) İpekten veya yünden dokunan kuşak. (Meydancık *Şavşat –Ar.)

çarcavlak Çıplak. (Sofular *Eğridir –Isp.)

çarç Tekerlek. (–Md.)

çarçak Dağ eteklerindeki taş yığını. (Düğerek –Mğ.)

çarçar (I) Düven. (*Birecik –Ur.)

çarçar (II) Sesi çıktığı kadar, gürültülü konuşma (hk.). (İsmetiye –Brs.)

çarçarı Birdirbir oyunu. (Satıyüzü, Alagür *İskilip –Çr.)

çarçel Çubuklarla örülen döşeme. (Şimşirli, Güneyce *İkizdere–Rz.)

çarçü Çerçi. (*Çilehane, *Reşadiye –To.)

çardağ [→ **çardaḫ** **-1**]

çardaḫ [**canay** (II), **cardak, cardönü, çardağ, çardalık, çardaman, çardın** (I), **çardönü, çarındı**] **1.** Çardak. (Bayburt *Sarıkamış –Kr.; Yazıgınık *Mucur –Krş.; Kerkük)
[**çardağ**]: (*Birecik –Ur.)
[**çardalık**]: (Çeltek *Yeşilova –Brd.)
[**çardaman**]: (Düzköy *Keşap –Gr.)
2. Balkon. (*Çarşamba –Sm.; *Şavşat –Ar.)
[**çardın** (I)]: (–Or.)
3. [→ **çardak** (I) **-1**] **4.** Salon. (Dumlupınar *Beyşehir –Kn.)
[**canay** II)]: (–Bo.)
[**cardak**]: (–Ank.)
[**cardönü**]: (–Or.)
[**çardönü**]: (–Ist.)

[çarındı]: (Kaleyaka *Perşembe –Or.)

çardak (I) **[çardaḫ -3] 1.** Bir oda içinde ayrılmış yüksek yer. (–Krş.) **[çardaḫ -3]:** (*Gürün –Sv.) **2.** Davarcıların hayvan ağıllarının yanına yaptıkları iptidaî bina. (–Krş.) **3.** Mutfak. (*Ürgüp –Nş.) **4.** Kış meyvelerinin saklandığı oda. (–Ky.) **5.** Odaların ön kısmındaki yere denir. (*Zile –To.)

çardak (II) **[→ cağıldak** (I)**]**

çardak palası Tahta bezi. (*Beypazarı –Ank.)

çardalık [→ çardaḫ -1]

çardaman [→ çardaḫ -1]

çardımçanak Baklagillerden bir bitki. (Yumrutaş *Acıpayam –Dz.)

çardın (I) **[→ çardaḫ -2]**

çardın (II) **[→ cardın]**

çardönü [→ çardaḫ -4]

çarga [→ çağa (I)**]**

çargala [→ carhala]

çargat [çarkatı, çatgı (I)**-2]** Başörtüsü. (*Iğdır –Kr.) **[çarkatı]:** (–To; *Erciş –vn.) **[çatgı** (I) **-2]:** (Cinis *yusufeli –Ar.)

çargı Mendil. (*Ereğli –Kn.)

çarḫ (I) **[→ çağ** (IV) **-1]**

çarḫ (II) Kapı mandalı. (–Gaz.)

çarḫ (III) Değirmen türbünü. (–Kr.)

çarḫ (IV) Ağartma taşı. (–Ist.)

çarḫacı [→ çarkıt -3]

çarhala 1. Pazı otu. (Yavuz *Şavşat –Ar.) **2. [→ carhala]**

çarhatun Kulplu maşrapa. (–Isp.)

çarhaveli Çalı süpürgesi. (–Rz.)

çarḫevi Değirmende taşları döndüren çarkın bulunduğu yer. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

çarhıdını çıkarmak İşe yaramaz hale getirmek. (Bahçeli *Bor –Ng.)

çarhıt [→ çarkıt -1]

çarığı çekmek Gitmeye hazırlanmak. (*Bor –Ng.)

çarıḫ [çarko] Çarık. (*Kangal köyleri –Sv.; *Mucur köyleri –Nş.) **[çarko]:** (*Sivrihisar –Es.)

çarıkağaz Büyük ağızlı. (*Düzce –Bo.)

çarıkçıkartmaz Kolera hastalığı. (–Tr.)

çarık kapmaca Bir çeşit oyun. (–Isp.)

çarıklı möhtü Okuyup yazma bilmediği halde kanunlardan anlayan köylü. (*Bor –Ng.)

çarık örtü [→ çarkı (I)**]**

çarındı [→ çardaḫ -4]

çarınmak Bağırmak, yüksek sesle söylemek. (Mahmut Şevket Paşa Köyü *Beykoz –Ist.)

çarıt [→ carıt -1]

çari (I) Ekmek. (Mutafik *Ardeşen –Rz.)

çari (II) Sığırların kuyruk kılı. (Limanköy *Çayeli –Rz.)

çark (I) Kış için saklanan elma, armut vb. hevengi. (Pazar *Karamürsel –Kc.)

çark (II) **[→ cağ** (IV) **-1]**

çarkacı Dolandırıcı. (*İnebolu, Hacıveli *Abana –Ks.)

çarkana Değirmenin taşını döndüren çarkın dışarıya açılan kapısı. (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.)

çarkatı [→ çargat]

çarkı (I) **[çarık örtü]** Her yüzü üçgen olan çatı. (Yoğunpelit *Beypazarı –Ank.) **[çarık örtü]:** (Mengen *Gerede –Bo.)

çarkı (II) **1.** Küçük tepsi. (*Çarşamba –Sm.) **2.** Porselen, bakır tabak. (*Ünye –Or.)

çarkı felek (I) Samanyolu. (Güdül *Ayaş, Çimşit *Balâ –Ank.; –Krş.; Egiste *Hadım –Kn.)

çarkı felek (II) Pervane. (Cenciğe –Ezc.)

çarkıt [**çarhacı, çarḫıt**] **1.** Eski, bozuk. (*Eşme köyleri –Uş.; *Sungurlu –Çr.; Emirler *Balâ –Ank.; –Nğ.; *Kadirli, *Kozan –Ada.; Tekeler *Silifke, *Mut –İç.)
[**çarḫıt**] : (Aşudu *Darende –Ml.; *Kilis –Gaz.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; *Şarkışla –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Karanıdere *Şereflikoçhsar –Ank.; Genezin –Krş.; *Bünyan –Ky.; Köşektaş *Avanos –Nş.)
2. Sakat. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Köşker –Krş.) **3.** Kötü kadın. (*Mersin köyleri –İç.)
[**çarhacı**] : (–Gaz.)

çark köşe Kare, dörtköşe. (Tepeören, Piraziz –Gr.)

çarko [→ **çarıḫ**]

çarkoş Mendilin iki köşesi birleştirilerek yapılan üçgen şekli. (Salarha –Rz.)

çarkyel Kuzeyden esen yel. (–Ky.)

çarlan Kuvvetli akan su. (Domaniç –Kü.)

çarlanmak Paslanmak.(*Akşehir–Kn.)

çarlık [→ **çampır** (I)]

çarmak (I) Ağır hasta çırpınmak, çabalamak. (*Gelendost –Isp.)

çarmak (II) Çağırmak. (–Gaz.; Hasanoğlan –Ank.)

çarmak (III) Merdiven. (–Kü.)

çarmıh Elbise kurutmak için yapılmış askı. (–Çr.)

çarmıhlı İri yapılı, gösterişli. (–Ba. Merkez köyleri; Çepni *Gemerek –Sv.)

çarmık (I) [**çarmuḫ** (I)] Yelkenli kayık direklerinin çevresinde bulunan ip veya teller. (–Ist.; *Ardeşen çevresi –Rz.; –Ant.)
[**çarmuḫ** (I)] : (Hacıveli *Abana –Ks.)

çarmık (II) [**çarmuḫ** (II)] **1.** Küçük çatı çivisi. (*Kurşunlu –Çkr.) **2.** Yıkılmaması için direklere, ağaçlara vurulan ikinci ağaç, destek. (İğneciler *Mudurnu, *Seben –Bo.; *Akyazı –Sk.; *Taşköprü –Ks.)
[**çarmuḫ** (II)] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.; Peşman *Daday –Ks.)

çarmık (III) **1.** Mal, mülk. (Çıtak *Çivril –Dz.) **2.** Düzen. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

çarmık (IV) Gösterişli olan şeyler (hk.). (*Acıpayam –Dz.)

çarmık (V) Ağaç talaşı. (Kaşköyü *Gürün –Sv.)

çarmık (VI) Çoban yamağı. (*Bolvadin Af.; *Yarıkkaya, *Yalvaç –Isp.)

çarmık (VII) Yetenek. (*Mut –İç.)

çarmık (VIII) Dar yol. (Aliköy *Ayvalık –Ba.)

çarmık demiri Küpeşteden geminin tekkesine çivilenen delikli demir. (–Ist.)

çarmıklamak Çoğalmak. (Belen *Bodrum –Mğ.)

çarmıklanmak Bir tohum başak çıkarmak, cücüklenmek. (*Bodrum –Mğ.)

çarmuḫ (I) [→ **çarmık** (I)]

çarmuḫ (II) [→ **çarmık** (II) **-2**]

çarmuk ayağı Küpeşteye bağlanan ipleri tutan halka. (–Ist.)

çarmukta kalmak Sıkıntı içinde kalmak. (Karakuş *Ünye –Or.)

çarnak Fasulye sırığı. (*Maçka –Tr.)

çarp Gelişi güzel çizilmiş, eğri. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

çarpag Balık avlamak için bir direğe eklenmiş küçük yuvarlak ağ. (–Sm.)

çarpala Ağzı geniş altı dar tencere. (–Gm.)

çarpalamaḫ [→ **çalpalamak -2**]

çarpalamak [→ **çalpalamak -2**]

çarpan (I) Sırtı dikenli, büyükleri sarı, kırmızı ve küçükleri siyah renkte olan, çarptığında eli ayağı kanatan iskorpit cinsinden bir balık. (Akçay *Edremit –Ba.; *Gelibolu –Çkl.; –Ist.; Karadeniz *İnebolu –Ks.; –Sn.; *Marmaris –Mğ.)

çarpan (II) Küçük saman sepeti. (Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Pasinler –Ezm.)

çarpan (III) Kadın. (–Ist.; Genek –Mğ.)

çarpan (IV) Engebeli toprak: *İnsanı çarpanda soyarlar*. (Yaylaköyü *Karaburun, Özbek –İz.)

çarpana (I) **1.** Sahan kapağını andıran ve birbirine vurularak çalınan büyük zil. (*İskilip –Çr.; –Ezm.; *Bor –Nğ.) **2.** Zilli def. (Zarşat –Kr.) **3.** Zilli maşa. (–Bt.; –Ada.)

çarpana (II) **1.** Eski ayakkabı. (–Ist.; Aşudu *Darende –Ml.; *Birecik–Ur.; *Kilis –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Gemerek, *Şarkışla –Sv.) **2.** Eski deri parçası. (*Afşin –Mr.; *Gürün –Sv.) **3.** Deri kırıntıları. (–Ml.)

çarpana (III) Dört beş metre uzunluğunda yün kuşak. (Elbengi *Yalvaç –Isp.; Homa *Çivril –Dz.; Saz –Ama.)

çarpana (IV) Araba tekerleğine konulan sert bir tabla. (*Dinar –Af.)

çarpana (V) Serseri, avare. (–Dy.)

çarpanak (I) Çarpık bacaklı. (–Sn.)

çarpanak (II) Selden korunmak için evlerin önüne yapılan eğik kârgir duvar. (–Çkr.)

çarpana yüzlü Kara kuru ve çiçek bozuğu yüzlü olan (kimse). (*Gürün –Sv.)

çarpan çalmak Çabalamak, uğraşmak. (Karakuş *Ünye –Or.)

çarpaşık Sulu çamur. (–Ezm.)

çarpaşıḫ Dolaşık, karışık. (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Arapkir –Ml.)

çarp dezgâhı Eğri halıları düzeltmek için kullanılan dokuma aygıtı.(–Ky.)

çarpı (I) İnce uzun sırık. (Ulubey –Or.; *Tirebolu, *Şehli, Düzköy *Keşap, Kayadibi–Gr.; *Arapkir, *Besni –Ml.; Kızılcık *Bozhüyük, *Göksun –Mr.; Hökete –Ada.)

çarpı (II) [**çalpı** (II), **çarpım** (II), **çarpı toprağı, çırpı** (VI)] Beyaz Badana toprağı. (–Gaz.; *Göksun, *Elbistan –Mr.; *Kangal –Sv.; *Keskin –Ank.; *Bünyan –Ky.)

[**çalpı** (II)] : (–Krş.)

[**çarpım** (II)] : (Kısıklı *Üsküdar –Ist.)

[**çarpı toprağı**] : (Perveri *Besni –Ml.)

[**çırpı** (VI)] : (–Kn.)

çarpı (III) [→ **çerge** (I)]

çarpı (IV) Şırayı taşırmamak için kullanılan araç. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

çarpım (I) Tutam, deste, küme. (Tokat –Es.; –Ist.; Cinis *Aşkale –Ezm.; –Ml.; *Kangal –Sv.)

çarpım (II) [→ **çarpı** (II)]

çarpım çarpım çarpınmak Kendini çok yormak. (–Gaz.)

çarpınlamak Badana toprağı ile badana yapmak. (Kısıklı *Üsküdar –Ist.)

çarpınmak Didinmek. (–Ist.)

çarpıntı (I) Çalınmış eşya. (*Eğridir –Isp.)

çarpıntı (II) Toprak damların altına döşenen kuru ağaç dalları. (Uluborlu *Senirkent –Isp.)

çarpışık Zikzaklı. (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

çarpıştırmak Dövmek. (*Tefenni –Brd.)

çarpıtmak Eğmek. (*Bor –Ng.)

çarpı toprağı [→ **çarpı** (II)]

çarpik Kısa boylu, bodur.(*Ünye–Or.)

çarpinmak Çok heyecanlanmak. (*İkizdere –Rz.)

çarplaşmak Yaş ağaçtan kesilen tahta kuruyunca, ekseni çevresinde bükülmek. (*Afşin –Mr.)

çarplı Etrafı düzeltilmiş taş. (Bahçeli *Bor –Ng.)

çarpma (I) Yanıltma. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

çarpma (II) İnme inme. (Cinis *Aşkale –Ezm.)

çarpmak At koşturmak. (*Bayburt –Gm.)

çarpma yol Taşlı yol. (Alpanas *Seyitgazi –Es.)

çarpuḫ [→ **çarpuk** (I)]

çarpuḫlu Cılız (ekin hk.). (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çarpuk (I) [**çarpuḫ**] Eğri, çarpık. (*Düzce –Bo.; Taşköprü *Muradiye –Rz.)

[**çarpuḫ**] : (*Arapkir –Ml.)

çarpuk (II) Yalancı: *Bırak şu çarpuğu.* (Piraziz *Şehli –Gr.)

çarpul çurpul Kap içinde sallanan suyun sesi (hk.). (*Silifke –İç.)

çarpuşturmak Tokatlamak. (Ziyere –Ama.)

çars Sis. (Kadıçiftliği –Ist.)

çarşak [**cah** (I), **car** (IV) **-1, 2**; **çaşak** (I) **-1, 2**] **1.** Bayırlardan akarak yığın haline gelen çakıl. (Evciler-köyü *Dinar –Af.; Şabanözü *Polatlı –Ank.; –Ada.)

[**çaşak** (I) **-1**] : (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; –Mr.; Pırnaz *Fethiye –Mğ.)

2. Kayalık yamaç yer. (*Balâ–Ank.; Detse *Hatip –Kn.)

[**car** (IV) **-2**] : (Çilehane *Reşadiye –To.)

3. Uçurum. (Hortu *Sivrihisar –Es.; Datça –Mğ.)

[**cah** (I)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**car** (IV) **-1**]: (*Bornova –İz.; –Md.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı, Ümranı, Hamidi –Kn.)

4. Çağlayan. (Gecekköyü, *Günyüzü –Es.)

[**çaşak** (I) **-2**] : (Gecek *Günyüzü, *Sivrihisar –Es.)

5. Ufak çakıl taşlar ile örtülü yer. (Teke *Şile –Ist.)

çarşanga Söz dinlemeyen, bildiğini okuyan. (Akyoma –Gr.)

çarşır (I) [→ **çağşır** (I) **-2**]

çarşır (II) [→ **çağşır** (III) **-1**]

çarşır (III) **1.** [→ **çağşır** (II) **-5**] **2.** [→ **çağşır** (II) **-4**]

çarşırlık Çarşır otunun bol olduğu yer. (*Ergan –Ezc.)

çarşov Çarşaf, örtü. (*Iğdır –Kr.)

çarşu Yeşilken acı, sararınca tatlılaşan, hayvanlara yedirilen bir çeşit ot. (Ergan –Ezc.)

çarşurmak Yakmak. (Honaz –Dz.)

çarşut Bildirmeden denetleyen (kimse.). (Küçüklü *Bulancak –Gr.)

çart Suların getirdiği çörçöp. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çartan Uçurumun dibi. (–Sv.)

çartık Boya için dalyanlarda kullanılan kayık. (–Çkl.)

çart kuşu Diken aralarında gezen boz renkli bir küçük kuş. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

çaruca Turşu veya sirke kabı. (*İnebolu –Ks.)

çaruḫ (I) Demir saban. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çaruḫ (II) [→ **çaruk**]

çaruk [**çaruḫ** (II)] Çarık. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

[**çaruḫ**] (II): (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çarut [→ **carıt -1**]

çarük Çürük. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

çarüke Terlik, ayakkabı. (–Ky.)

çasa Şahin. (–Ant.)

çaş [→ **caş** (II)]

çaşa Çam ağacının kuru dalları. (Kapıköy *Maçka –Tr.)

çaşak (I) **1.** [→ **çarşak -1**] **2.** [→ **çarşak -4**]

çaşak (II) Dağılmış, eskimiş. (Emirler *Balâ –Ank.)

çaşamak Yıkılacak duruma gelmek, gevşemek. (Maksut *Şarkışla –Sv.; Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.)

çaşara [→ **çaşıt** (I) **-2**]

çaşarat **1.** Huysuz, kavgacı kadın. (Bereketli *Tavas –Dz; Palha *Divriği –Sv.; *Mucur –Krş.; *Bor –Nğ.; Dere *Mut, *Anamur –İç.) **2.** Ahlâksız, kötü kadın. (Ulukışla *Bor –Nğ.) **3.** [→ **çaşıt** (I) **-2**] **4.** Beceriksiz, şaşkın kadın. (Karaözü *Gemerek –Sv.; –Ada.; –İç.)

çaşgır (I) [→ **çağşır** (III) **-1**]

çaşgır (II) **1.** [→ **çağşır** (II) **-1**] **2.** [→ **çağşır** (II) **-3**]

çaşgır (III) [→ **çağşır** (I) **-1**]

çaşıfen Pencere kafesi. (Dursunbey –Ba.)

çāşır (I) **1.** [→ **çağşır** (II) **-5**] **2.** [→ **çağşır** (II) **-4**] **3.** Kıldan dokunmuş bez. (Ekse *Çal –Dz.)

çāşır (II) **1.** [→ **çağşır** (I) **-1**] **2.** [→ **çağşır** (I) **-2**] **3.** Yabanî pancar. (*Acıpayam –Dz.; –Ist.; –Gm.; *Pasinler –Ezm.; *Erciş –Vn.; –Ml.)

çāşır (III) Dört tarafı düzeltilerek çatı üzerine döşenen ağaç. (*Avanos –Nş.)

çāşır (IV) Boş gezen. (Bazı köyleri *Kangal –Sv.)

çaşıran Geniş, yuvarlak yapraklarından dolma yapılan bir çeşit ot. (Pazar *Kızılcahamam –Ank.)

çaşırdamak Kuru yapraklar birbirine değerek ses çıkarmak, hışırdamak. (İsmetiye –Brs.)

çaşırmak [→ **caşırmak**]

çaşıt (I) [**caşıt, çaşara, çaşarat -3, çaşut** (I) **-2, 3; çavşut**] **1.** Casus. (Hezergrat *Keçiborlu –Isp.; Bereketli *Tavas –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; –İz.; –Kü.; –Bo.; –Tr.; –Gm; Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Kr.; –Ky.; Bisse, Çakırlar *Akşehir –Kn.)

[**caşıt**]: (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**çaşut** (I) **-2**]: (Gökçesu –Bo.; –Ist; *Merzifon –Ama.; Çandarlı *Şavşat –Ar.; *Göle, *Ardahan, *Posof –Kr.; Cinis *Aşkale –Ezm.)

[**çavşut**]: (–Çkr.)

2. Dedikoducu. (*Düzce –Bo.; Bozca *İncesu –Ky.; Höketçe, *Saimbeyli –Ada.)

[**çaşara**]: (Yakasinek *Bolvadin –Af.)

[**çaşarat -3**]: (*İncesu –Ky.)

[**çaşut** (I) **-3**]: (*Çerkeş, Kale –Çkl.)

çaşıt (II) Üzüm. (*Bakırköy –Ist.)

çaşıtcı [**çaşut** (I) **-4, çavşutçu**] Gözetleyici. (Alanlı –Ay.; *Bodrum, Karanlık –Mğ.)
[**çaşut** (I) **-4**] : (Süle –Gm.)
[**çavşutçu**] : (Kumru *Fatsa –Or.)

çaşıtlamak Casusluk yapmak. (Bereketli *Tavas –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Maçka –Tr.; –Gm.; Hisarardı, Karacahisar *Milâs –Mğ.)

çaşka (I) [→ **çağa** (I)]

çaşka (II) Büyük yaygı. (İsmetiye –Brs.)

çaşka çaparaşka İyi yapılmamış iş (hk.). (–Mn.)

çaşkar tarla Taşlı ve kumlu tarla. (Hozat –Tn.)

çaşlak (I) Balık ağlarını serip kurutmağa yarayan yüksekçe çardak. (*Gerze –Sn.)

çaşlak (II) Ağır yükleri kaldırmakta kullanılan demirden ve ağaçtan yapılmış, ortasında makara bulunan aygıt. (Hacıveli *Abana –Ks.)

çaşmak Çocuk salıncağı. (*Çaycuma –Zn.)

çaşmuli Sulu hamurdan pişen ekmek. (Çakıllar *Ardanuç, *Şavşat –Ar.)

çaşur Haşlanıp tuzlandıktan sonra yenilen bir ot. (*Bayburt, Uluşiran *Şiran –Gm.; Çavdarlı, Çayağzı *Şavşat, *Ardanuç, *Yusufeli –Ar.; Keçek *Oltu –Ezm.; Çemişgezek –Tn.; *Divriği köyleri –Sv.; Başköy –Ank.)

çaşut (I) **1.** Muhabir. (*Gerede –Bo.) **2.** [→ **çaşıt** (I) **-1**] **3.** [→ **çaşıt** (I) **-3**] **4.** [→ **çaşıtcı**] **5.** Şaşırtan, aldatan. (–Gm.) **6.** Arabulucu. (Okluk *Daday, *Taşköprü –Ks.; *Şavşat köyleri –Ar.; Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

çaşut (II) Koyun ve ineği her gün sağan kadın : *Bu inek birkaç gündür çaşutunu tanımıyor. Tekmeleyip sütünü yere döküyor.* (–Kr.)

çat (I) [**catak, çatak** (I) **çatal** (III), **çatan** (II), **çatayaz** (III), **çatık** (I) **-2, çatıntı** (I), **çatır** (II), **çatırık** (I), **çatrık, çatuk** (II) **-1, 2; çatum, çatyol**] **1.** İki dere veya iki yolun birleştiği yer. (Özburun *Bolvadin –Af.; Gelegermi *Yalvaç, Büyükkabaca *Uluborlu –Isp.; İğdir *Çivril –Dz.; Dursunbey –Ba.; Çavuşlu *Bayramiç –Çkl.; *Karacabey –Brs.; Maymul *Tavşanlı –Kü.; Bozan –Es.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; –Ks.; *Kargı –Çr.; *Ayancık –Sn.; –Sm.; Karakuş *Ünye –Or.; *Bulancak, *Şebinkarahisar, Tepeköy, Piraziz *Alucra –Gr.; *Kelkit, –Gm.; –Ezc; *Ağın, *Keban –El.; Aşudu *Darende, *Arapkir –Ml.; –Gaz.; –Mr.; *Antakya –Hat.; *Gürün –Sv.; Elecik köyü *Kalecik –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Uğurlu, Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Mut köyleri, *Anamur –İç.; –Ed.; *Saray –Tk.)
[**çatık** (I) **-2**] : (–Brs.; Cinis *Aşkale –Ezm.; Teslim *Malkara –Tk.)
[**çatıntı** (I)] : (Çaltı *Gelendost –Isp.; –Brd.; Kızılca *Acıpayam –Dz.; *Nazimiye –Tn.; Denizabat –Mğ.)
[**çatır** (II)] : (–Sm.)
[**çatırık** (I)] : (Yeniköy –Ba.; Çöğürler –Kü.; –Çr.; *Etimesgut –Ank.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; Yapıntı *Mut –İç.; –Es.; Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz –Krk.)
[**çatrık**] : (Demirkapı *Susurluk, *Yeniköy –Ba.; *Karacabey –Brs.; –Es.; –Ist.)

[**çatuk** (II) **-2**] : (*Saimbeyli –Ada.)
[**çatum**] : (–Rz.)
[**çatyol**] : (*Bünyan –Ky.)
2. Orta yer. (–Ba.; Saray –Çkr.; *Merzifon –Ama.; –Ezc.; *Kilis –Gaz.; –Nğ.; –Ada.)
[**çatan** (II)] : (*Bolvadin –Af.)
[**çatayaz** (III)] : (–Çr.)
3. Köşebaşı. (–Ist.; *Devrek –Zn.; Palu –El.; *Divriği –Sv.; –İç.) **4.** İki tepe arasındaki geçit. (Özburun *Bolvadin –Af.; –Ist.; Taşoluk *Göksun –Mr.; Kaşköyü *Gürün, *Divriği –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Pazar *Kızılcahamam –Ank.; *Develi –Ky.; Hamidiye *Umran –Kn.; *Eldirek, *Fethiye –Mğ.; –Ant.)
[**catak**] : (İlkburun, Bereketli *Tavas –Dz.)
[**çatak** (I)] : (–Ml.)
[**çatal** (III)] : (Yeniköy –Ba.; Baklalı *Çatalca –Ist.; Kışla *Elmalı –Ant.)
[**çatuk** (II) **-1**] : (*Saimbeyli –Ada.)
5. Tam karşı, yüz. (Dikilitaş –Nğ.; *Silifke, *Anamur –İç.)

çat (II) **1.** Kuyruk sokumu. (*Eğridir köyleri –Isp.; *Alaşehir –Mn.; –Es.; *Akyazı –Sk.; *Erciş –Vn.; –Gaz.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Silifke –İç.)
2. Bel. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Alaşehir –Mn.; –Es; *Akyazı –Sk.; *Erciş –Vn.; –Gaz.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Silifke –İç.)
çat (III) [→ **çapıt** (I) **-1**]
çat (IV) Çakıl, küçük yuvarlık taş. (*Elbistan, *Afşin –Mr.)
çat (V) Çetin, sert. (–Gaz.; Hisarcık –Ky.; *Bor –Nğ.)
çat (VI) Ateş. (–Es.)
çat (VII) Soğuk almaktan meydana gelen bir hayvan hastalığı. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
çat (VIII) Mısır unundan yapılan fırında pişirilen büyük, uzun ekmek. (Zana –Ama.)
çatak (I) [→ **çat** (I) **-4**]
çatak (II) **1.** Su akıntılı yerler. (–Ml.) **2.** Dağlarda derin dereler. (–Ml.)
çatal (I) Arabalarda dingile bağlanan tahta. (*Susurluk –Ba; Bozan –Es.; Tepe *Seben –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.)
çatal (II) Erkeklerin giydikleri topuğa kadar uzun olan iç donu. (Yukarıboğaz *Tavas –Dz.)
çatal (III) [→ **çat** (I) **-4**]
çatal (IV) Kalafatçıların kullandığı keskiye benzer, boyunca oluklu demir aygıt. (–Ist.)
çatalağarsak [**çatalağısı, çatalaksak, çatalansa, çatalasak, çatalaşık, çatal yarası**] Tek tırnaklı hayvanlarda, sığır ve davarlarda tırnak arasında olan yara. (Balaç –Sm.)
[**çatalağısı**] : (Kızılcaören –Kü.)
[**çatalaksak**] : (Güdül *Ayaş –Ank.)
[**çatalansa**] : (Yağcılar –Ank.)
[**çatalasak**] : (Pisi –Mğ.)
[**çatalaşık**] : (Elbengi *Yalvaç –Isp.)
[**çatal yarası**] : (–Ist.)
çatalağısı [→ **çatalağarsak**]
çatalaksak [→ **çatalağarsak**]
çatalansa [→ **çatalağarsak**]
çatal araba Dört tekerlekli araba. (–Ist.)
çatalasak [→ **çatalağarsak**]
çatalaş [→ **çatalaşı**]
çatalaşı [**çatalaş, çatal çorba**] Yarma, mercimekle pişirilen bir çeşit çorba. (–Çr.)
[**çatalaş**] : (–Çr.)

[**çatal çorba**] : (Sarı *Merzifon –Ama.)
çatalaşık [→ **çatalağarsak**]
çatalca (I) Kalem. (–Ezm.)
çatalca (II) **1.** Dokumacılıkta ipliği aralayan aygıt. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; –To.) **2.** Toprağı kesip bir yana yatırmak için demirin üst tarafından sabana sokulan keskinin deliğine vurulan demir.(–To.; Şıhlar *Ulubey, –Or.) **3.** Bazlama, pide pişirmekte kullanılan sacayağı. (Peşman *Daday –Ks.; *Ayaş ve köyleri –Ank.)
çatalca (III) Buğday, arpa tanelerinin içinde bulunan ot tohumu. (–Kn)
çatalcılık Bir çatı altında birleşmiş birkaç yapı. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
çatal ciynak Dokuma motifi. (Hurma *Silifke –İç.)
çatal çorba [→ **çatalaşı**]
çatal don İş yaparken giyilen don. (Zeytinli *Edremit –Ba.)
çatal gavak [→ **çatal kavak**]
çatal iğne Çengelli iğne. (–Dz.; *Merzifon –Ama.; –Mr.)
çatal kapı 1. Çift kanatlı sokak kapısı. (*Şarkışla –Sv.; Küçükboymul –Yz; –Krş.; *Bünyan –Ky.) **2.** Hayvanların sağıldığı yer. (Alipaşa –Brs.)
çatal kavak [**çatal gavak**] Bacakları yukarıda açık tutarak baş üzerinde durma şekli. (*Bor –Nğ.)
[**çatal gavak**] : (*Kangal –Sv.)
çatallamak Güreşte bir oyun yapmak. (*Merzifon –Ama.)
çatal matal Bir çeşit çocuk oyunu. (Demirkapı *Susurluk –Ba.; –Ezm.)
çatal ötmek Tüfek geç ateş almak. (*Hadım –Kn.)
çatal pence İki avuç. (–Gaz.)
çatal yarası [→ **çatalağarsak**]
çatamak [→ **çatanak** (I) **-1**]
çatan (I) [**çatgı** (III)] Saman taşımağa yarar büyük sepet, küfe. (*Şavşat ve köyleri –Ar.; *Erciş –Vn.)
[**çatgı** (III)] : (Bozan –Es.)
çatan (II) [→ **çat** (I) **-2**]
çatana (I) Ona buna sataşan. (*Kargı –Çr.)
çatana (II) Saman taşımak için arabaya yapılan parmaklık. (–Nğ.)
çatanah Feslere dikilen altın süs. (*Kangal –Sv.)
çatanak (I) [**çatamak**] **1.** Daldaki meyve kümesi. (Danışman *Fatsa, *Ünye –Or.; Aşudu *Darende –Ml.; –Mr.; *Bor –Nğ.; Dereköyü –Kn.)
[**çatamak**] : (Ebulhayır –Ky.)
2. Ağaç dalı. (*Mudanya –Brs.; –To.; –Nş.) **3.** iki dal arası: *Kuş çatanağa yuva yapmış.* (–Dz.)
çatanak (II) Bacakların gövdeye birleştiği yer. (Alanlı –Ay.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
çatanak (III) Birbirine bağlanmış iki bohça. (Zana –Ama.)
çatanak (IV) Çatallı, pürüzlü. (–Brs.)
çatanaklı Dallı, budaklı. (Zeytinli *Edremit –Ba.; –Brs.; Hacımahmut *Emet –Kü.; Aşudu *Darende –Ml.)
çataneş Uğraşmak, sataşmak (hk.). (*Eğridir –Isp.)
çatangır Yağ, un ve yumurta ile yapılan yemek. (*Erciş –Vn.)
çatapat gelmek Karşılaşmak. (Güney *İkizdere –Rz.)
çatara [→ **çatı** (II)]
çatayak Sacayak. (–Gaz.)
çatayaz (I) [**catayaz**] Çok soğuk. (–Kü.; –Çkr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Mr.; –Sv.; *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.; *Seydişehir –Kn.)

[**catayaz**] : (–Nğ.)
çatayaz (II) Parası olmayan. (*İskilip –Çr.)
çatayaz (III) [→ **çat** (I) **-2**]
çataynaş olmak Çatmak, kavga etmek. (–Isp.; Kuşla *Elmalı –Ant.)
çatçene Geveze. (–Çkr.)
çatdankuş Hindiba. (*Erciş –Vn.)
çatgı (I) **1.** Alına bağlanan iki parmak eninde tülbent. (*Zile –To.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Silifke –İç.; *Milâs –Mğ.) **2.** [→ **çargat**] **3.** [→ **çatı** (I)]
çatgı (II) Üç ayaklı sehpa. (Bereketli *Tavas –Dz.; Yeniköy –Ba.; *Mersin –İç.)
çatgı (III) [→ **çatan** (I)]
çatı (I) [**çatgı** (I) **-3**] İp, urgan, kordon. (*Eğridir köyleri –Isp.; Yeniköy –Ba.; *Biga, *Gelibolu –Çkl.; –Brs.; –Kü.; –Bil.; Bozan –Es.; *Ereğli –Zn.; *Sarıkamış, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; –Kn.; Kavaklıkazanı –Ed.; Çavuşköy *Bababaeski –Krk.)
[**çatgı** (I) **-3**] : (–Es.)
çatı (II) [**çatara, çatı arası**] Bacak arası. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Bozan –Es.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Bor –Nğ.; –Mğ.)
[**çatara**] : (*Düzce –Bo.)
[**çatı arası**] : (*Merzifon –Ama.)
çatı (III) Ara duvarı. (*Bolvadin –Af.; İğdir *Çivril, *Sarayköy, *Çal –Dz.; *Bor –Nğ.)
çatı (IV) Kulpsuz yoğurt küleği, tahta kova. (–Gaz.)
çatı (V) Birbirine tutturulan kereste. (Uluköy *Dinar –Af.; –Mr.)
çatı (VI) Baca. (*Bayburt –Gm.)
çatı (VII) Büyük kıl çuval. (Dere *Mut –İç.)
çatı (VIII) İnce ince örülerek birbirine bağlanmış saç. (Bahçeli *Bor –Nğ.)
çatı (IX) İki ucunda su taşınan çengelli sopa. (*Kilis –Gaz.)
çatı arası [→ **çatı** (II)]
çatı avı Bir çift erkek keklikle mart ayında yapılan keklik avı. (*Osmaniye –Ada.)
çatıcak Yakacak. (Bereketli *Tavas –Dz.)
çatı ayrılmak Bacakları ayrılmak. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Alaşehir –Mn.; *Safranbolu –Zn.; *Kurşunlu –Çkr.; *Boyabat –Sn.; Karakuş *Ünye –Or.; Cinis *Aşkale –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; –Gaz.; *Anamur, *Mut –İç.)
çatı çatma Bahçeyi selden kurtarmak için odundan yapılan çit. (Süle –Gm.)
çatı guyruḫ Dedikoducu kadın. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
çatık (I) [**çatılı**] **1.** Birleşik. (*Bornova –İz.; Bozan –Es.; *Akyazı –Sk.; *Kurşunlu –Çkr.; *Merzifon –Ama.; *Afşin, *Elbistan –Mr.)
[**çatılı**] : (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Dere *Mut –İç.)
2. [→ **çat** (I) **-1**]
çatık (II) Yakı. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
çatık (III) Büyük havlu. (*Serik –Ant.)
çatılamak İki şeyin uçları birleşmek. (*Bornova –İz.)
çatılı [→ **çatık** (I) **-1**]
çatılık Ortayer. (–Ba.)
çatı makası Çatı altına konan kirişler. (–Ist.)
çatıntı (I) [→ **çat** (I) **-1**]

çatıntı (II) İyi yapılmamış ev. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)
çatıntı (III) Çalı çırpı. (Engiz *Bafra –Sm.)
çatıpatı Birkaç defa patlıyan patlangaç. (–Gaz.)
çatıpuma olmak Tıka basa doymak. (–Ist.)
çatır (I) Çizgi, çatlak. (*Ünye –Or.; *Gürün –Sv.)
çatır (II) [→ **çat** (I) **-1**]
çatırayaz Gece çıkan soğuk. (*Yıldızeli –Sv.)
çatırbezi Patiska. (Çayırlı *Zile –To.)
çatırdamak Sert ve dik sözler söylemek. (*Bor –Ng.)
çatırgaç [**çatırkaç**] Firik buğday başaklarının saplarıyla beraber yakılmasından yapılan kavurga, ütme. (Zincirdere *Pınarbaşı –Ky.)
[**çatırkaç**] : (*Kadirli –Ada.)
çatırgamaḫ Paylamak. (*Gürün –Sv.)
çatırık (I) [→ **çat** (I) **-1**]
çatırık (II) [**çatırım**] Toprağın don tutma zamanı, çok soğuk (hava hk.). (İğdir *Çivril, Yukarıseyit *Çal –Dz.; Akçaova *Çine –Ay.)
[**çatırım**] : (Ayvalı *Taşköprü –Ks.)
çatırık (III) Yeni çıkmış ekin. (İsabey *Çal –Dz.)
çatırım [→ **çatırık** (II)]
çatırkaç [→ **çatırgaç**]
çatırtma Asma çardağı. (–Ky.)
çatışdırmaḫ Köpekleri çiftleştirmek. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
çatışkan Kötü kadın. (*Bor –Ng.)
çatışmağ [→ **çatışmaḫ**]
çatışmaḫ [**çatışmağ, çatışmak** (I) **-2**] Köpekler çiftleşmek. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
[**çatışmağ**] : (Kerkük)
[**çatışmak** (I) **-2**] : (Anaraş *Sürmene –Tr.; –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; Köşker –Krş.; –Ky.; *Bor –Ng.; –İç.; *Lüleburgaz –Krk.)
çatışmak (I) **1.** Zina etmek. (Yapıntı *Mut –İç.) **2.** [→ **çatışmaḫ**]
çatışmak (II) Karşılaşmak, buluşmak. (*Bornova –İz.; Karakuş *Ünye –Or.)
çatıştırmaḫ İki kişiyi kavga ettirmek, birbirine düşürmek.(*Boyabat –Sn.)
çatıtma (I) Buğday sapı yüklenecek kağnıda boyunduruğun yanlarına konan bir metre boyunda iki ağaç. (–Ky.)
çatıtma (II) Evin bir köşesine, içine tahıl konulan çevrili yer: *Çatıtmadan bir ölçek buğday aldım.* (*Zile –To.)
çatıyarma Bir çeşit sığır hastalığı. (Güney *Yeşilova –Brd.; Yukarıboğaz *Tavas –Dz.)
çatkı (I) [**çatlı**] **1.** Kırmızı, pullu, işlemeli, gelin duvağı. (Bereketli *Tavas –Dz.; *Düzce –Bo.; *Bartın –Zn.; –Kn.)
[**çatlı**] : (Hüyük *Beyşehir –Kn.)
2. Hotoz, toplanmış saç şekli. (Kayalar, Selânik –Yunanistan)
çatkı (II) **1.** Kuyunun dört tarafına konan, üzerine duvar örülen ağaç. (Yukarıboğaz *Tavas –Dz.) **2.** [→ **çatma** (V) **-1**] **3.** Su taşınan tahta araç. (*Kozan –Ada.)
çatkık Bir çeşit kumaş. (–Kü.)
çatkılı (I) Çizgili. (*Susurluk –Ba.)
çatkılı (II) Çatallı. (Bozan, Tokat –Es.; Ayvalı *Taşköprü –Ks.)
çatkılı (III) Bağlı. (Bozan, Tokat –Es.)
çatkılı kına Ele bağlanan ipliklerin üzerine yakılan kına. (Çözüldüğü zaman ip yerleri beyaz kalır.) (*Edremit –Ba.)

çatkın (I) Büyük. zengin bir aileye giren. (*Bornova –İz.; Çukurlar *Akşehir –Kn.)

çatkın (II) İkiye ayrılmış, parçalanmış. (*Bornova –İz.)

çatkın (III) Kayırılan, iltimaslı. (–Ml.)

çatlaḫ [→ **çatlak** (I)]

çatlak (I) [**çatlaḫ**] Düşük, kötü kadın. (*Mesudiye –Or.)

[**çatlaḫ**] : (*Gürün –Sv.)

çatlak (II) Kabakulak hastalığı. (Emirler *Balâ –Ank.)

çatlak (III) Tabanca, tüfek kapsülü. (*Keçiborlu –Isp.; Kurna –Brd.; –Ist.; –Çr.; *Merzifon –Ama.; Şabanözü *Polatlı –Ank.)

çatlak (IV) Fırtınalı havalarda kıyılara yakın yerlerde köpürerek dağılan dalga. (–Ist.; –Gr.)

çatlak (V) **1.** Ardıç. (Çakırlar *Akşehir –Kn.) **2.** Kökünde patates gibi yumrular bulunan ve bir karış boyunda sarı çiçekler açan bir çeşit bitki, Leontis epalus, Necntis Leontiptalyun. (Suboğaz –Gaz.) **3.** Patlamış mısır. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çatlak (VI) Sahile yakın büyük kaya. (*Tirebolu –Gr.)

çatlak (VII) Cırlak (ses hk.). (*Bor –Nğ.)

çatlak (VIII) Fıtık. (Kıbrıs)

çatlakoç Melengiç ağacının tohumu. (–Kn.)

çatlankoz [**çatlankuş**] Bir cins yabanî ot, hindiba. (*Pasinler –Ezm.)

[**çatlankuş**] : (–Dy.)

çatlankuç sabunu Bir çeşit sabun. (Kerkük)

çatlankuş [→ **çatlankoz**]

çatlatmak Kıskandırmak. (*Bor –Nğ.)

çatlı [→ **çatkı** (I) **-1**]

çatma (I) [**çatmaca -1**] **1.** Duvarları ağaç gövdesinden birbirine takılarak ve çivisiz olarak yapılan yayla evi, yığma ev. (Şehler, Sütçüler –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; –Mn.; Yeniköy –Ba.; –Es.; *Kargı –Çr.; *Kurşunlu –Çkr.; *Şebinkarahisar –Gr.; Cinis *Yusufeli, *Şavşat –Ar.; *Refahiye –Ezc.; –Sv.; Mesken *Yatağan –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**çatmaca -1**] : (Yeniler *Taşköprü –Ks.)

2. Yörük çadırı. (–Or.; *Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.; *Maçka –Tr.; –Gm.; –Gaz.; *Gürün –Sv.; *Yerköy –Yz.; *Ermenek –Kn.; *Mersin –İç.)

3. Direkler çatılarak araları tuğla veya kerpiçle doldurulan duvar. (Kozluca –Brd.; Demirkapı *Susurluk, *Savaştepe –Ba.; –Sn.; –Sm.; Düzköy *Keşap, *Tirebolu –Gr.; –Rz.;) **4.** Köşe. (*Bafra –Sm.; Terziler *Ereğli –Kn.)

çatma (II) Bir arada bağlı on-oniki hayvana dövensiz harman dövdürme. (Eker *Dinar –Af.; Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Tefenni, Ambarcık *Gölhisar –Brd.; *Acıpayam, Bereketli *Tavas –Dz.; Kaklıç *Menemen –İz.; Kışla *Elmalı –Ant.; Gölcük, *Fethiye, *Bodrum –Mğ.)

çatma (III) Başörtüsü. (*Akyazı –Sk.; Tepe *Seben –Bo.; *Merzifon –Ama.)

çatma (IV) Harmanın çevresine bir seferde yayılan sap. (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

çatma (V) [**çatkı** (II) **-2**] **1.** Üç ince ağacın uçlarından bağlanarak yayık yaymak için kullanılan bir araç. (*Pınarbaşı –Ky.; İncirgediği *Karaisalı –Ada.)

[**çatkı** (II) **-2**] : (Mansurlu –Ada.; Çiftepınar *Mersin –İç.)
2. Sehpa. (*Mesudiye –Or.; Lohan –Gaz.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; *Kangal –Sv.)

çatma (VI) Pamuklu elbiseye dikilen eğri dikiş. (Zana –Ama.)

çatma (VII) Elbise sandığı. (–Bil.)

çatma (VIII) Yükleri hayvanın semerine yükleme. (–Gaz.)

çatma (IX) **1.** Destek olarak kullanılan çatal ağaç. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.) **2.** Dört tekerlekli arabada arka tekerlekleri badoga bağlayan çatal ağaç. (–Kr.)

çatma (X) **1.** Birleştirme. (*Bor –Ng.; Kerkük) **2.** İlmeleme. (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

çatma (XI) Bir yapıyı parçalama. (Ahat *Banaz –Uş.)

çatma (XII) Bir çeşit yanık bağı. (Büyükkızılcık *Göksun –Mr.)

çatma (XIII) Tarlayı sudan kurtarmak için yapılan setin iskelesi. (*Oltu –Ezm.)

çatma (XIV) Semerin ağaç kısmı. (*Alaşehir –Mn.; –İç.)

çatmaca **1.** [→ **çatma** (I) **-1**] **2.** İskelet. (Yeniler *Taşköprü –Ks.)

çatma çekmek Sapı, harmanın etrafına yaymak. (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

çatmağ İki parçayı birbirine birleştirmek, iliştirmek. (Kerkük)

çatmaḫ Sataşmak. (Küçükisa *Zile –To.; *Gürün –Sv.)

çatmak (I) Kan almak için ustura ile vücudu çizmek. (*Refahiye –Ezc.)

çatmak (II) **1.** Rast gelmek. (Çilehane *Reşadiye –To.) **2.** Yetişmek. (*Mudanya –Brs.)

çatmak (III) Damalı, kareli. (*Merzifon –Ama.)

çatma kovmak Harman dövmek. (İshaklı *Çivril –Dz.)

çatmalamak Harman üzerinde dövensiz hayvan dolaştırmak. (İğdir *Çivril –Dz.)

çatım Samanlık. (Maruf –Çkr.)

çatmık (I) Kaş. (–Ist.)

çatmık (II) Ocağı tutuşturmaya yarayan küçük odun parçaları. (Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

çatomaç Ufalanarak karıştırılmış peynir ve ekmek. (Damal *Posof –Kr.)

çatpat (I) Ara sıra. (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Bor –Ng.)

çatpat (II) Çocuk oyuncağı, maytap. (*Bor –Ng.)

çatran Gübre çekmeğe yarayan çubuklardan örülmüş derin sepet. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

çatrık [→ **çat** (I) **-1**]

çattım çanak Gelincik çiçeği. (–Ist.; –Ky. ilçeleri.)

çatu (I) **1.** Çuvalların ağzı bağlanan ip. (*Hozat –Tn.) **2.** Yük bağlanan hayvanın karnının altından geçen ip. (–Ama.)

çatu (II) Ateş körüğünün kollarını bağlayan ağaç. (*Vezirköprü –Sm.)

çatuk (I) Ağaç kökü. (Himmetoğlu –Zn.; *Kargı –Çr.)

çatuk (II) **1.** [→ **çat** (I) **-4**] **2.** [→ **çat** (I) **-1**]

çatum [→ **çat** (I) **-1**]

çatura **1.** Yarım fıçı. (–Bo.) **2.** Çamdan yapılmış su kabı. (*Safranbolu –Zn.; Bağıştaş *İliç –Ezc.)

çat yol [→ **çat** (I) **-1**]

çaul [**çavul**] Büyük kar ve buz kütlelerinin, sürükleyip getirdiği taş yığını. (*Kadınhanı –Kn.)

[**çavul**] : (*Kadınhanı –Kn.)

çav (I) [**cav** (I), **çavan -1, çavgın** (II), **çavın** (II), **çavır** (III), **çavun** (I)] Hayvanların erkeklik organı. (*Eşme –Uş.; Gelegermi *Yalvaç –Isp.; *Sarayköy, Kösten, Honaz –Dz.; –Ay.; –İz.; *Biga –Çkr.; Orhanı *Orhaneli, *İnegöl –Brs.; Alayunt –Kü.; Hortu *Sivrihisar, Bozan, –Es.; *Çatalca –Ist.; Peşman *Daday –Ks.; *Kurşunlu –Çkl.; *Kargı –Çr.; *Vezirköprü –Sm.; –Ama.; –Gr.; Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Refahiye –Ezc.; –Vn.; Kemaliye –Ml.; Lohan, *Kilis –Gaz.; Taşoluk *Göksun –Mr.; Palha *Divriği –Sv.; –Yz.; Gürcü *Kızılcahamam, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; –Krş.; *Bünyan, *İncesu, *Pınarbaşı –Ky.; *Akşehir, *Ermenek –Kn.; –Ada.; *Mut –İç.; Çimi *Akseki –Ant.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.; Kumbağ, Karacakılavuz –Tk.; Şumnu, Bulgaristan)

[**cav** (I)] : (*Edremit –Ba.; –Kü.; Gökçesu –Bo.; *Zile –To.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; –Ada.; –Ed.; Şumnu, Bulgaristan)

[**çavan -1**] : (Danışman *Fatsa –Or; *Posof, *Ardahan –Kr.; *Refahiye –Ezc.)

[**çavgın** (II)] : (Genezin –Krş.; *Kaş –Ant.; Yerkesik –Mğ.)

[**çavın** (II)] : (Yapıntı *Mut –İç.; –Ant.; *Beyşehir –Kn.)

[**çavır** (III)] : (*Bor –Nğ.)

[**çavun** (I)] : (Akhisar, Manyan *Karaman –Kn.; –İç.; *Akseki –Ant.)

çav (II) Güneşin buluttan sıyrılmış durumu. (*Mucur –Krş.)

çav (III) Çan. (Salman *Akkuş –Or.)

çav (IV) Ottan örülmüş urgan. (*Erciş –Vn.)

çav (V) Şöhret. (–Nğ.)

çavamak Buğday filizleri başak vermeden uzamak. (–Ur.)

çavan 1. [→ **çav** (I)] **2.** İnek, manda vb. hayvanların dişilik organı. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

çavaş [**çaveş, çavgaç, çavkaç, çavuş** (II)] **1.** Güneş, güneşlik yer. (Güney, Şehdavut –Dz.; –Ay.; Birgi *Ödemiş –İz.; Kıbrıscık –Bo.)

[**çaveş**] : (Kiran –Mğ.)

[**çavkaç**] : (–Kn.)

[**çavuş** (II)] : (*Bozdoğan –Ay.)

2. Güney. (Honaz –Dz.;* Eyüp –Ist.)

[**çavgaç**] : (*Akşehir –Kn.)

çavaşlamak Güneşlemek. (*Bozdoğan –Ay.)

çav çalmak Baş vurmak, aranmak. (*Merzifon –Ama.)

çavdar Arabanın ön ve arka tekerleklerinin bağlandığı uzun ağaç. (Bozan *Merkez ilçesi –Es.)

çavdar bacak İnce bacaklı (kimse). (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çavdarlık Çavdar bitkisi kadar büyüyen, başak verdiği halde tanesi olmayan, çalı içlerinde yetişen bir çeşit bitki. (Kösten, Honaz –Dz.)

çavdır Melez, karışık. (*Tarsus –İç.)

çavdırma (I) Tarlayı baştan savma sulama. (Fariske, Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Anamur, *Mut köyleri –İç.)

çavdırma (II) İsabetsiz anlamında kullanılır: *Kurşun çavdırma gitti.* (Hortu *Sivrihisar –Es.; –Nğ.)

çavdırma (III) Akar suyun kollara ayrıldığı yer, savak. (Hortu *Sivrihisar –Es.)

çavdırma (IV) Eğere bağlı kolanın çok sıkılmasından, hayvanın karnında meydana gelen şişlik. (Avşar aşireti –Ky.)

çavdırmak (I) Işık tutmak: *Ayna çavdıran kim?*(Karakuş *Ünye –Or.)

çavdırmak (II) Fırlatmak. (Avşar aşireti –Ky.)

çavdurmaḫ Atmak, uçurmak. (*Mucur –Krş.)

çaveş [→ **çavaş -1**]

çaveşir Prangos Umbelliferae. (–Ezm.)

çavga (I) [**cabık** (IV), **cagart** (II), **cayık -2, çafkar, çavka çavke**] Bir çeşit karga. (*Bergama –İz.; *İznik –Brs.; *Gölcük, *İzmit –Kc.; –Ist.; –Ml.; Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz –Krk.; Bulgaristan göçmenleri.)

[**cabık** (IV)] : (Harput –El.)

[**cagart** (II)] : (*İspir –Ezm.)

[**cayık -2**] : (–El).

[**çafkar**] : (–Ist.)

[**çavka**] : (*Bolayır –Çkl.)

[**çavke**] : (*Çifteler –Es.; Argıthanı –Kn.)

çavga (II) Geçirilen kazadan sonra verilen şükran yemeği. (–Çkr.)

çavgaç [→ **çavaş -2**]

çavgal çavgal Bol bol anlamında kullanılır. (–Kü.)

çavgın (I) [→ **çıvgın** (I)]

çavgın (II) [→ **çav** (I) **-1**]

çavgın (III) İnce ve çabuk hareket eden yılan. (–Mğ.)

çavgın (IV) Çaydanlık. (–Ist.)

çavgın (V) Bir anı diğerine uymayan, kararsız. (*Mersin –İç.)

çavgu Süpürge. (–Çkr.)

çavgun [→ **çıvgın** (I)]

çavḫıt İşe yaramaz, bozulmuş. (*Bünyan –Ky.)

çavı Azgın, vahşi. (Kirazlı –Çkl.)

çavık Koku: *İyi köpek avı çavığından sezer*. (Balkandak *Beyşehir –Kn.)

çavıl [→ **çağıl** (I) **-1**]

çavıldır Namuslu. (–İz.)

çavımak Şaşırmak. (Zıvarık –Kn.)

çavın (I) Baston. (*Polatlı –Ank.)

çavın (II) [→ **çav** (I)]

çavır (I) Haber. (Rumkuş *Kozan –Ada.; Namrun *Tarsus –İç.)

çavır (II) **1.** Karda açılan yol, çığır. (–Kn.) **2.** Sonu olmayan yol. (*Çumra –Kn.)

çavır (III) [→ **çav** (I)]

çavır etmek Yiten şeyi çevreye duyurmak. (*Silifke –İç.)

çavış Huni. (Kızılcabölük –Dz.)

çavışdan Duvarları olmayan basit bir barınak. (Irgıllı *Çivril –Dz.)

çavka [→ **çavga** (I)]

çavkaç [→ **çavaş -1**]

çavke [→ **cavga** (I)]

çavkın (I) [→ **çıvgın** (I)]

çavkın (II) Erkeklerin cinsiyet organı. (*Menteşe –Ay.)

çavkırmaḫ [→ **çemkirmek** (II) **-1**]

çavkırmak (I) [→ **çemkirmek**(II) **-1**]

çavkırmak (II) Hasta çabalamak. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Simav –Kü.)

çavlan [→ **cağıldak** (I)]

çavlı Şahin kuşu. (–İz.)

çavlu Meyve toplamak için bezden yapılmış sepet. (–El.; –Ml.)

çavmak (I) [**çaomak**]**1.** Güneş doğmak. (–İz.; *Beyoğlu –Ist.; –Ama.; –To.; Karakuş *Ünye, *Mesudiye –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; Aşudu *Darende –Ml.; –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Gölköyü *Kayaş –Ank.; –Krş.; *Bünyan, *Develi, *İncesu –Ky.; *Mucur –Krş.; –Nş.; *Bor –Nğ.; –Kn.; –Ada.; *Mersin –İç.; Güzel-

su *Akseki –Ant.; Yerkesik –Mğ.) [**çaomak**] : (–Tr.)

2. Güneş bulutların arasından sıyrılmak. (–Or.) **3.** Sıcak dalgası yayılmak. (*Silifke –İç.)

çavmak (II) [**cavmak** (I)] Amaçtan şaşmak, yol değiştirmek. (*Gelibolu, *Lapseki –Çkl.; *Orhangazi, Armutlu –Brs.; –Ist.; *Sungurlu –Çr.; Lohan –Gaz.; *Koyulhisar –Sv.; –Yz.; *Pınarbaşı –Ky.; Bakırdağı *Develi –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Kn.; –Ada.; *Mut –İç.; *Milâs –Mğ.)

[**cavmak** (I)] : (–Çr.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

çavmak (III) [**cavmak** (II)] **1.** Koku yayılmak. (*Eğridir –Isp.; Tepeköy *Torbalı –İz.; –Ist.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; –Yz.; –Nğ.; *Ereğli –Kn.; *Anamur –İç.; *Fethiye, *Datça –Mğ.)

[**cavmak** (II)] : (–Nğ.)

2. Saçılmak, dağılmak. (*Alucra –Gr.; Mursalköyü *Divriği –Sv.; Yenikışla *Boğazlayan –Yz.; –Ank.)

çavmak (IV) Benzemek. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

çavmak (V) İvmek, çabalamak. (–Ur.; –Mğ.)

çavmak (VI) Sinmek. (–Kn.)

çavmak (VII) Duymak. (*Tarsus –İç.)

çavmak (VIII) Temizliği, güzelliği göz almak. (*Bor –Nğ.)

çavmak (IX) Dolaşmak, gezmek. (Hükâm *Oltu –Ezm.; *Refahiye –Ezc.)

çavmak (X) Yıldız kaymak. (Üçem *Balâ –Ank.)

çavmak (XI) Hasta yoklamak. (Akçalar *Seydişehir –Kn.)

çavmak (XII) Önü yukarı kalkmak (araba hk.): *Arabanın arkasını çok yükleme sonra çavar.* (*Gürün –Sv.)

çavmak (XIII) Ekinler başak vermeden boy atmak, uzayıp yükselmek. (*Kilis –Gaz.)

çavmak (XIV) Kuş kanatlarını sıka sıka uçmak. (–Kü.)

çavon [→ **çavun** (II)]

çavras [→ **çapraz** (IV)]

çavratmah Duyurmak. (Çatak *Silifke –İç.)

çavrıkmak [**çavrımak**] **1.** Acele etmek, çabalamak. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; –Kn.) **2.** Ateşten yüz kızarmak. (*Bor –Nğ.)

[**çavrımak**] : (*Bor –Nğ.)

3. Başı dönmek. (–Nğ.)

çavrımak [→ **çavrıkmak -2**]

çavsımak Kokmak. (Bucak *Kozan –Ada.)

çavsurmak Toplamak. (–Ada.)

çavşak 1. Küçük çakıllı tarla. (–Ada.) **2.** Tarlalardaki taş yığını. (*Mecitözü –Çr.)

çavşarı Çarpık, ters. (*Silifke –İç.)

çavşır (I) Dağlardan toplanan yedirildiği zaman hayvanlarda cinsel istek duyuran bir cins ot. (*Tarsus –İç.)

çavşır (II) [→ **çavşırı -1**]

çavşırı [**çavşır** (II), **çavşur**] **1.** Enlemesine. (–Nğ.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.;)

[**çavşır** (II)] : (–Nğ.)

[**çavşur**] : (–Nğ.)

2. Ters. (*Mersin, Yapıntı *Mut, Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

çavşur [→ **çavşırı -1**]

çavşut [→ **çaşıt** (I) **-1**]

çavşutçu [→ **çaşıtcı**]

çavul [→ **çaul**]

çavullamak Çevreyi dolaşarak gözetlemek. (Çakır *Şebinkarahisar –Gr.)

çavun (I) [→ **çav** (I)]

çavun (II) [**çavon**] Ayak izi. (*Fatsa –Or.; Seyit, Kemaliye, *Tirebolu –Gr.)

[**çavon**] : (Karanıdere –Ank.)

çavun (III) Şan, şöhret. (İbradı *Akseki –Ant.)

çavundur Düz ovaların ortalarında yükselen yerler. (Dereköyü –To.)

çavur (I) Karda açılan yol, keçi yolu. (Sultanhanı *Aksaray –Nğ.; *Çumra, Lâdik, Dedelerköyü, Kayalı –Kn.)

çavur (II) Haber. (–Nğ.)

çavur (III) [→ **cavır**]

çavurdaşmak Gürültü çıkarmak. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

çavurgun Birdenbire yağan yağmur. (Çivriz, Karadereli –Gr.)

çavurlamak (I) Dolaşıp bakmak. (–Çkl.; *Koyulhisar –Sv.)

çavurlamak (II) Haber vermek. (Alihoca *Ulukışla –Nğ.; *Osmaniye –Ada.)

çavurmak Yemenilerin etrafını dikmek. (–Md.)

çavuş (I) Huni. (–Isp.; *Tefenni –Brd.; Söğüt, Honaz –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; –Brs.)

çavuş (II) [→ **çavaş -1**]

çavuş (III) Fes ibiği. (–Çkr.)

çavuşkan Çardak. (Karabulut *Akşehir –Kn.)

çavzukmak [**çavzurtmak**] İvmek, oraya buraya koşuşturmak. (Barla *Eğridir –Isp.)

[**çavzurtmak**] : (–Çr.)

çavzurtmak [→ **çavzukmak**]

çaya [→ **çağa** (I)]

çayan (I) [**cağana, cağna, cahana, cana** (III) **-1, 2; cane, çağana, çiyangaç**] **1.** Akrep. (–Brd.; Karakuş *Ünye –Or.; *Gemerek, *Şarkışla –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Ermenek –Kn.; Kışla *Elmalı –Ant.; Kemer, *Fethiye –Mğ.) **2.** Kırkayak, çıyan. (Yassıviran *Senirkent, Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Taşpınar *Tefenni, Yusufça *Gölhisar –Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.; *Şebinkarahisar –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Mr.; *Kangal, *Koyulhisar –Sv.; *Pınarbaşı, *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mersin köyleri –İç.)

[**cana** (III) **-1**] : (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

3. Yılan. (Karkıncık *Artova –To.) **4.** Midye. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.) **5.** Yılana benzer kertenkele gibi yürüyen hayvan. (Navlu *Yeşilova –Brd.; –Çr.; –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; Uşhum *Yusufeli –Ar.; *Ilgın –Kn.) **6.** Yengeç. (–El.; –Ml.; Bektaşlı *Boğazlayan –Yz.)

[**cağana**] : (Küçükhol *Of –Tr.)

[**cağna**] : (*Of –Tr.)

[**cahana**] : (Anaraş *Sürmene –Tr.)

[**cana** (III) **-2**] : (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

[**cane**] : (*Tirebolu, Düzköy *Kesap –Gr.)

[**çağana**] : (–Rz.)

[**çiyangaç**] : (*Arapkir –Ml.)

çayan (II) [**çayan gözlü**] Mavi gözlü. (*İnebolu –Ks.; *Merzifon –Ama.; –Sv.)

[**çayan gözlü**] : (Karakuş *Ünye –Or.)

çayan (III) Arpa başağı. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

çayan (IV) Kızak. (*Reşadiye –To.)
çayana Ebe. (Süleymaniye –Ist.)
çayanası [**çayevi**] Çayın taşarak iki tarafında bıraktığı yatak yerleri. (Büyükçekmece –Ist.)
[**çayevi**] **:** (*Antakya –Hat.)
çayan gözlü [→ **çayan** (II)]
çaybeği [→ **çaygara -1**]
çaycoş [→ **çaynık**]
çaycoştu Çay semaveri. (Yakaköy *Gelendost –Isp.)
çaycoşu [→ **çaynık**]
çaydaşı İri çakıl. (Kerkük)
çaydoş [→ **çaynık**]
çayevi [→ **çayanası**]
çaygara [**caykara, çaybeği, çaygāra, çaykara, çayrak** (II)] **1.** Çay kenarında çıkan göze, kaynak, pınar. (*Bakırköy –Ist.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; Kızılköy, Çilehane *Reşadiye –To.; Danışman *Fatsa –Or.; Küçüklü *Şebinkarahisar –Gr.; *Kelkit –Gm.; Borçka –Ar.; –Kr.; Keçek *Oltu –Ezm.; –Ezc.; *Doğubayazıt –Ağ.; *Darende, *Arapkir –Ml.; *Ağın –El.; –Gaz.; Telin *Gürün, *Koyulhisar –Sv.; *Keskin –Ank.; *Mersin –İç.)
[**caykara**] **:** (–Sv.; *Bor –Nğ,.)
[**çaybeği**] **:** (Çepni *Gemerek –Sv.; Güdül *Ayaş –Ank.)
[**çayğara**] **:** (Aşağıırmaklar *Ardanuç, *Şavşat –Ar.; *Koyulhisar –Sv.)
[**çaykara**] **:** (*Kuşadası –Ay.; *Salihli –Mn.; Saray –Çkr.; *Sungurlu –Çr.; *Merzifon –Ama.; Darma *Erbaa –To.; *Ünye, Bayad –Or.; *Şebinkarahisar, Piraziz –Gr.; –Tr.; –Gm.; *Yusufeli –Ar.; Tavusker *Oltu –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; –Mr.; Savrun *Divriği –Sv.; –Ank.; –Nğ.; *Kadirli, *Cebelibereket –Ada.)
[**çayrak** (II)] **:** (Narlıdere *Bolvadin –Af.)
2. Kumsal, nehir yatağı. (Uluşiran *Şiran –Gm.; Ersis *Yusufeli –Ar.; –Kr.)
çay gelmek Çabuk gelmek. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)
çayğara [→ **çaygara -1**]
çayır Ördek. (–Bo.)
çaykama Bir çeşit darı ekmeği. (Bağyaka *Finike –Ant.)
çaykam testisi Yayık. (*Bodrum –Mğ.)
çaykara [→ **çaygara -1**]
çaykavuş Sırasız. (*Söğüt –Bil.)
çaykazanı Büyük çamaşır kazanı. (–Çr.)
çaykuş [→ **çaynık**]
çay kuşu Balıkçıl. (–Çr.)
çayla [→ **çağala**]
çaylaḫ Çaylak. (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Mucur –Krş.)
çaylak (I) **1.** [→ **cağıldak** (I)] **2.** Irmağın geniş yeri. (Yeniköy –Ba.; –Ada.)
çaylak (II) **1.** Boynuzlarının arası çok açık olan hayvan. (–Tr.) **2.** Bacaklarının arası açık olan at. (–Tr.)
çaylak (III) Sözünde durmayan (kimse). (–Sv.)
çaylak (IV) [→ **çağa** (I)]
çaylak kapışmak Bir çeşit oyun. (Küçükisa *Zile –To.)
çaylamak (I) Sel suları, tarlaya taş, kum getirmek. (*Mut –İç.)
çaylamak (II) Düşünmek. (*Reşadiye –To.)
çaylambuk Ayrık otu. (Uluşiran *Şiran, *Kelkit –Gm.)
çaylamık Kökleri sağlam bir ot. (–Es.)

çaylan (I) **1.** Akarsuların geçit verdiği yer. (Akarım *Bolvadin –Af.; Hacımahmut *Emet –Kü.; *Fethiye –Mğ.) **2.** Çakıllı, kumlu yer. (*Mut –İç.; *Serik –Ant.)

çaylan (II) [→ **cağıldak** (I)]

çaylık (I) Kadınların iş yaparken giydikleri geniş, uzun don. (*Sungurlu –Çr.; *Zile –To.)

çaylık (II) [→ **cağ** (IV) **-1**]

çaymak (I) Tırmalamak. (*Antakya –Hat.)

çaymak (II) Kaymak (mastar). (*Pınarbaşı –Ky.)

çaymık [→ **çaynık**]

çaynak (I) [→ **cırnak** (I)]

çaynak (II) [**çaynaşık**] Eli kolu tutmayan, eli ve kolu sakat olan. (*Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; Zana –Ama.; –Gaz.)

[**çaynaşık**] **:** (–Kü.)

çaynaşık [→ **çaynak** (II)]

çaynaşmak (I) Dolaşmak, karışmak. (*Sarayköy –Dz.; Derbent *Alaşehir –Mn.)

çaynaşmak (II) Şaşırmak. (–Gaz.)

çaynaşmak (III) Bir yere toplanmak. (*Merzifon –Ama.)

çaymığ Çınar ağacı. (–Tk.)

çaymıḫ [→ **çaynık**]

çaynık [**çaycoş, çaycoşu, çaydoş, çaykuş, çaymık, çaynıḫ, çaynik, çayniyh**] Çaydanlık. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; –Mn.; *Merzifon –Ama.; *Perşembe, Karakuş *Ünye –Or.; –Tr.; –Gm.; Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Sv.; *Pınarbaşı –Ky.; *Çumra –Kn.)

[**çaycoş**] **:** (*Bolvadin –Af.; –Isp.)

[**çaycoşu**] **:** (*Kadınhanı –Kn.)

[**çaydoş**] **:** (–Ada.; –Kn.)

[**çaykuş**] **:** (*Zile –To.; –Gaz.)

[**çaymık**] **:** (–Ed.)

[**çaynıḫ**] **:** (Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**çaynik**] **:** (*Merzifon –Ama.; *Tirebolu –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Yavuz *Şavşat, Uşhum *Yusufeli –Ar.; –Kr.; *Pasinler –Ezm.; –Bt.; *Arapkir –Ml.; *Gürün –Sv.)

[**çayniyh**] **:** (*Iğdır –Kr.)

çaynik [→ **çaynık**]

çayniyh [→ **çaynık**]

çaynuğ Çınar ağacı. (–Tk.)

çayrak (I) Baca. (–Ist.; *Afşin, *Elbistan –Mr.)

çayrak (II) [→ **çaygara -1**]

çayrak (III) [**çayşak**] Otlu ve çakıllı düz toprak. (–Gm.; Azaplı *Kadirli –Ada.)

[**çayşak**] **;** (Gönen –Isp.)

çayrak (IV) Odun. (Narlıdere *Bolvadin –Af.; *Eğridir –Isp.)

çayramak 1. Hasada erişmek. (*Eğridir –Isp.) **2.** Ekin susuzluktan kurumak. (–Krş.)

çayrampalık Sulak, bataklık yer. (–Mn.)

çayraz Bataklık iken tarla haline getirilen toprak. (Azaplı *Kadirli –Ada.)

çayşak [→ **çayrak** (III)]

çaytak (I) Atlara yük yüklenirken kullanılan çatal ağaç. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

çaytak (II) [**çaytınak**] **1.** Düz taban. (*Tirebolu –Gr.) **2.** Bacakları dışa doğru eğri olan. (Düzköy *Keşap –Gr.)

[**çaytınak**] **:** (Bozan –Es.)

çaytaşı Küçük çakıl taşları. (*Lapseki –Çkl.)

çaytınak [→ **çaytak** (II) **-2**]

çaytulus Çakal. (Tepeören, Piraziz –Gr.)

çe [→ **ça** (IV) **-1**]

çebek Bir boynuzu kırık hayvan: *Şu çebek hayvanı* **100** *liraya aldım.* (Kozluca *Keçiborlu –Isp.; –Ba. ve çevresi.)

çeber [→ **cebbar -1**]

çebeş Hayvan geminin damaklı ve demirden ibaret olan kısmı. (*Akyazı ve çevresi –Kc.; *Kurşunlu –Çkr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Durlaz köyü *Ereğli –Kn.)

çebiç (I) [**cebiç, cebis, cebiş -1, 3; cemiş** (II), **cibiş** (IV), **cibişce, çebil** (I) **-1, 2, 3, 4, 5, 7; çeliç, çemiç** (II), **çemiş** (II), **çepiç** (I) **-1, 2, 3, 4; çepiş** (I) **-1, 2, 3; çibiş** (II), **çiğleme** (V), **çileme** (II)] **1.** Bir yaşındaki keçi yavrusu. (Çapalı, Uluköy, Eber *Dinar, Balçıkhisar –Af.; Çaltı *Gelendost ve köyleri, İlyas *Keçiborlu, Yassıviran *Senirkent, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Kavak, Çuvallı *Yeşilova, Yayla *Tefenni –Brd.; *Çal –Dz.; Toygar, Arpaz *Nazilli –Ay.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; –Ist.; *Safranbolu –Zn.; Kızılköy *Zile –To.; –Or.; –Tr.; Hayrsu *Kelkit, Süle –Gm.; Gave, *Ardeşen –Rz.; –Kr.; Keçek *Oltu, *Pasinler –Ezm.; Sasunga *Çayırlı, *Refahiye, Ergân, Cenciğe –Ezc. ve köyleri; *Ağın, Kesirik –El.; –Adı.; Başlamış *Dörtyol –Hat.; Ağrakos *Suşehri –Sv.; *Şereflikoçhisar –Ank.; –Krş; Pazarören *Pınarbaşı –Ky.; –Nş.; Bahçeli *Bor ve köyleri –Nğ.; Fariske, Çukurbağ *Ermenek, *Karaman, Alan *Çumra, Kameni, Alibeyhüyüğü, İsmil, Tömek –Kn.; *Mersin, Çaltılı *Mut, *Anamur, Topraklı *Tarsus –İç.; Güzelsu *Akseki, Kışla *Elmalı –Ant.; Köfünye, Larnaka –Kıbrıs)

[çebil]: (Çıtak *Çivril –Dz.)

[çebiş (I) **-1]:** (Karabağ, Dişli *Bolvadin –Af.; *Eşme ve köyleri –Uş.; *Uluborlu, Uluğbey, Yassıviran *Senirkent, Atabey –Isp.; Devri *Bucak ve köyleri, Karamanlı *Tefenni, Ambarcık *Gölhisar, Kozluca, Çeltikçi, Çalış, Arvatlı –Brd.; Kadıköy *Buldan, Bereketli *Tavas, İshaklı, Bulkaz *Çivril, *Çal –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; Kemaliye *Alaşehir –Mn.; Demirkapı *Susurluk, Kerem *Burhaniye –Ba.; –Kü.; Bozan, Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Osmancık, Buğabağı, Çıkrık *Mecitözü –Çr.; Çilehane *Reşadiye, Çayır *Zile, *Taşova, Kızılköy –To.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; –Dy.; –Ml.; *Kilis –Gaz.; *Göksun, Şekeroba –Mr.; *Antakya ve köyleri, Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Çöplü, Telin *Gürün, Çepni, İğdeli *Gemerek, Hüyük *Şarkışla, *Zara, *Yıldızeli, *Divriği –Sv.; Türkmenaraplısı –Yz.; *Balâ, *Beypazarı, *Haymana –Ank.; *Çiçekdağı –Krş.; Avşar aşireti *Pınarbaşı, Kızılviran *İncesu, *Bünyan, *Develi, Hisarcık –Ky.; –Nş.; *Bor ve köyleri –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Seyhan –Ada.; Apdurrahmanlar *Serik –Ant.; *Marmaris, *Bodrum, Çaltılar –Mğ.; –Ed.)

[çeliç]: (*Ermenek –Kn.)

[çemiş (II)**]:** (*Emirdağ –Af.; –Sv.)

[çepiç (I) **-1]:** (Navlu *Yeşilova –Brd.; Hırka *Tavas –Dz.; Tepeköy *Torbalı, *Bayındır –İz.; Pe-

litköy *Burhaniye –Ba.; Karaoğlan *Mustafa Kemal Paşa, Akalan *Orhaneli –Brs.; –Kü.; *Sivrihisar –Es.; *Çatalca ve köyleri, *Bakırköy –Ist.; Peşman *Daday –Ks.; Kasaba *Çarşamba –Sm.; Çayağzı, Dutlu *Şavşat –Ar.; –Md.; *Nazimiye –Tn.; –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; –Nğ.; Gödene –Kn.; –Ada.; *Kaş, –Ant.; *Lüleburgaz –Krk.)

[çepiş (I) -1]: (Fethibey –Af.; *Eşme –Uş.; Tahtacı –Isp.; Çamköy *Gölhisar –Brd.; Darıveren *Acıpayam, *Sarayköy, Narlıdere, Söğüt, Honaz –Dz.; –Ay.; Çitak *Menemen –İz.; Irlamas –Mn.; Dilmeler, *Savaştepe –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; Gökçesu, İsmetiye –Brs.; Yenice *Simav, Gazelyakup, Hisarköy, *Domaniç, *Tavşanlı, Kızılcaören –Kü.; Barcak *Söğüt –Bil.; *Sivrihisar, Keskin –Es.; Tavşancıl *Gebze –Kc.; *Düzce, İğneciler *Mudurnu, Dadıç –Bo.; –Ist.; Kapullu *Safranbolu, Kozlu –Zn.; Köçekli *Taşköprü –Ks.; –Çkr.; –Çr.; *Boyabat –Sn.; –Tr.; Kızılçakçak *Arpaçay, *Iğdır –Kr.; –Ur.; Çayırlı *Haymana, *Ayaş –Ank.; –Mğ.; –Tk.)

[çibiş (II)]: (İsmetiye –Brs.)

2. Bir yaşındaki dişi keçi yavrusu. (*Sarayköy ve köyleri –Dz.; –Sm.; –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Yavuz, Çandarlı *Şavşat, *Yusufeli –Ar.; *Göle, *Posof, *Ardahan –Kr.; Elecik –Ank.; Uğurlu *Ermenek –Kn.; Çiftlik –İç.; *Marmaris –Mğ.)

[cebiç]: (*Keçiborlu –Isp.; *Of –Tr.; –Ada.; –Ant.)

[cebis]: (Engiz *Bafra –Sm; *Bayburt –Gm.; Çepni *Gemerek –Sv.)

[cebiş -1]: (*Sandıklı –Af.; Hamallar *Keçiborlu, *Yalvaç –Isp.; *Yeşilova –Brd.; *Acıpayam, *Çivril, Çamköy *Çal –Dz.; *Nazilli, Eğridere *Kuyucak –Ay.; *Susurluk –Ba.; Cumayanı –Zn.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; *Mesudiye, *Ünye –Or.; *Çayırlı –Ezc.; *Vakfıkebir –Tr.)

[cemiş (II)]: (–Ist.)

[cibiş (IV)]: (*Demirci –Mn.; Tepecik *Emet –Kü.)

[cibişce]: (Alacain *Acıpayam –Dz.)

[çebiş (I) -2]: (İğdecik –Isp.; Çamköy *Gölhisar, *Tefenni –Brd.; *Sarayköy –Dz.; –Çr.; –Sn.; *Merzifon, Zana –Ama.; Almus, Çayır, Sofular, Dereköy *Zile, Bizeri –To.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Kaşköyü, Tekerahma *Gürün, Hacılyas *Koyulhisar, Savrun *Divriği –Sv.; *Karaman –Kn.; Dont *Fethiye, Yerkesik –Mğ.)

[çepiş (I) -2]: (Yusufça *Gölhisar, Solda, Doğanbaba *Yeşilova –Brd.; –Ba.; Hancalar *Çal –Dz.; *Ayvacık –Çkl.; Eğrigöz, Yarış *Emet –Kü.; –Bo.; –Ist.; Cumayanı –Zn.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; Çanıllı *Ayaş, Pazar *Kızılcahamam, *Güdül –Ank.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

3. Bir yaşındaki erkek keçi. (Kale –Dz.; Beyazıt –Ist.; Seciğen *Osmancık, *Sungurlu –Çr.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Ezm.; –Ml.; Taşoluk *Göksun –Mr.; Göcer –Kn.; *Kozan –Ada.; *Anamur, Çiftepınar –İç.; Macar *Gazipaşa, Seydiler *Manavgat –Ant.; Mesarya, Karpas, Mağusa –Kıbrıs)

[**çebiş** (I) **-3**] : (Kale –Dz.; Seciğen *Osmancık, *Sungurlu –Çr.; –Ml.; Taşoluk *Göksun –Mr.; –İç.)
[**çemiç** (II)] : (Çilehane *Reşadiye –To.; Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[**çepiç** (I) **-3**] : (Pelitköy *Burhaniye, *Susurluk –Ba.; –Ezm.; Harput –El.; –Tk.)
[**çepiş** (I) **-3**] : (–Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Ceylânköy *Lüleburgaz –Krk.)
4. İki yaşında olan keçi. (Kurna –Brd.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Ergân –Ezc.; Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.; Boyalı –Kn.; *Mersin ve köyleri –İç.)
[**çebiş** (I) **-4**] : (Başpınar *Tefenni, Kurna –Brd.; –Çr.; *Vezirköprü –Sm.; Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; *Afşin –Mr.; Keşanuz –Ank.; Yerkesik –Mğ.)
[**çepiç** (I) **-4**] : (Alâeddin *Acıpayam –Dz.; –El.)
[**çepiş** (I) **-4**] : (Bölme –Uş.; *Acıpayam –Dz.; –Ba.; *Gölcük –Kc.; –Ur.)
[**çileme** (II)] : (Ortahisar *Ürgüp –Ky.)
5. İki yaşındaki dişi keçi. (Örkenez *Yalvaç –Isp.; Bademye *Ödemiş –İz.)
[**çebiş** (I) **-5**] : (Cinis *Aşkale –Ezm.; Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.)
[**çileme** (V)]: (*Sungurlu –Çr.; *Mucur ve köyleri –Krş.)
6. Kısır keçi. (*Kadıköy –Ist.; –Gm.; Uşhum *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Bertiz –Mr.)
[**cebiş -3**] : (*Zile –To.)
[**çebiş** (I) **-7**] : (İsabey *Çal –Dz.; Telin *Gürün, Çepni *Gemerek –Sy.)
7. Tiftik keçisi. (*Bor –Nğ.)

çebiç (II) [**çebiş** (II)] Köklenmiş bağ çubuğu. (*Koyulhisar –Sv.; Zencidere, Reşadiye –Ky.)
[**çebiş** (II)] : (Aşudu *Darende –Ml.: Çepni, İğdeli *Gemerek, *Divriği –Sv.; Zencidere, Reşadiye –Ky.)

çebiç çene Sivri çene (insanlar hk.): *Bu kız çebiç çenelidir.* (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

çebik Çabuk, acele: *Çebik gel haâ...* (*Afşin –Mr.)

çebil [→ **çebiç** (I) **-1**]

çebiş (I) **1.** [→ **çebiç** (I) **-1**] **2.** [→ **çebiç** (I) **-2**] **3.** [→ **çebiç** (I) **-3**] **4.** [→ **çebiç** (I) **-4**] **5.** [→ **çebiç** (I) **-5**] **6.** İki yaşında olan erkek keçi. (–To.; –Gaz.; *Afşin –Mr.;) **7.** [→ **çebiç** (I) **-6**]

çebiş (II) [→ **çebiç** (II)]

çebiş (III) Kızların cinsiyet organı. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

çebişleme Salkımında kurumuş üzüm. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

çebit [**çepit** (I)] Yufka hamurunun içine tereyağ veya peynir konulup saçta kızartılarak yapılan börek: *Dün siz çebit mi yaptınız?* (*Susurluk –Ba.; –Tr.; Barguzu –Ml.)
[**çepit** (I)] : (*Susurluk –Ba.; *Balâ –Ank.)

çeblebi Çay kenarlarında kendi kendine yetişen ağaç, çalı, söğüt. (–Ama.)

çebre Turşu, özellikle üzüm turşusu için kullanılan üstü geniş, altı dar fıçı. (*Keskin –Ank.)

çebres [**cebrez, çebrez**] Çengel, kopça: *Pantalonun çebresi kopmuş.* (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
[**cebrez**] : (Kavak *Yeşilova –Brd.)
[**çebrez**] : (*Senirkent, *Uluborlu –Isp.)

çebrez [→ **çebres**]

çec (I) [→ **çeç** (I)]

çec (II) [→ **çeç** (II)]

çece (I) [**cebe** (II), **cece** (I) **-3**, **çecey**, **çeçe** (II)] **1.** Ağabey. (Samatya –Ist.; *Şebinkarahisar –Gr.; *İspir –Ezm.; –Vn.; *Ağın, *Keban –El.; *Arapkir –Ml.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Kozan –Ada.)
[**cebe** (III)] : (*Kelkit –Gm.)
[**cece** (I) **-3**] (*Serik –Ant.)
[**çeçe** (II)] : (Samatya –Ist.; *İspir –Ezm.)
2. Baba. (–Or.; Kezanç *Şebinkarahisar –Gr.; *Suşehri –Sv.; –Ky.)
[**çecey**] : (Karayakup *Suşehri –Sv.)
3. Dede. (Parak *Alucra –Gr.)

çece (II) Pencere. (Kale *Tavas –Dz.)

çece (III) **1.** Ova köylerinden çalışmağa inen işçi. (Piraziz –Gr.) **2.** Seyyar satıcı. (Hisargeriş –Gr.)

çecen Sığır kuyruklarının kılından dokunmuş süt süzmeğe yarayan elek. (Kirazlı *Şavşat –Ar.)

çec etmek [**cec etmek -2**] Samanından ayrılmış taneleri kalburdan geçirerek yığmak: *Harmanı çec ettiniz mi?* (*Ermenek –Kn.)
[**cec etmek -2**] : (–Sv.; *Kadirli –Ada.)

çecey [→ **çece** (I) **-2**]

çecgere İşçilerin taş taşımakta kullandıkları dört kollu tahta araç. (Hayati *Erbaa –To.)

çeci durmak Kaynatılarak yahut kurutularak firesi çıkan bir şeyin geri kalan özü çokca olmak : *Bu fasulyenin çeci duracağa benzer, gurutalım.* (*Bor –Ng.)
2. Bir meyveyi veya kuru sebzeyi kabuğundan ayırmak: *Cevizleri çec ederek sandıklara doldurduk.* (Tepeköy, Piraziz, Kök –Gr.; Ağrakos *Suşehri –Sv.) **3.** Herhangi bir meyveyi bir araya toplamak: *Karpuzları çardağın yanına çeç ettik.* (Salda *Yeşilova –Brd.)

çeciği geçmek [**çeciği gevşemek** (I)] Makas ve bıçak gibi şeylerin çivisi gevşemek : *Çeciği gevşediği için bıçağın namlısı arkaya dönüyor.* (*Bor –Ng.)
[**çeciği gevşemek** (I)] : (*Bor –Ng.)

çeciği gevşemek (I) [→ **çeciği geçmek**]

çeciği gevşemek (II) [**ceciği gevşemek –2**, **çeçiği gevşemek**] Kuvvet ve dayanma gücü gevşemek, gönlü olmak: *Bol parayı görünce çeciği gevşedi.* (*Bor –Ng.)
[**ceciği gevşemek –2**] : (*Kadirli –Ada.)
[**çeçiği gevşemek**] : (Kesirik, –El.)

çecih Altın ve madenî paralara ip takılması için yapılan küçük halka: *Çecihli altın var mı?* (*Boyabat –Sn.)

çecik (I) [**ceceyh**, **cecik** (I) **–1, 3**; **cıcık** (VI), **çeçik** (I) **-1, 2, 3**] **1.** Kulp, sap : *Şu kazanı çeciklerinden tut getir. Kazanın çeciği kırılmış.* (Bayat *Emirdağ –Af.; *Kurşunlu, Saray –Çkr.; *Boyabat –Sn.; *Ünye –Or.; Cinis *Aşkale –Ezm.)
[**cecik** (I) **–3**] : (Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.)
[**çeçik** (I) **-1**] : (*Serik –Ant.):
2. Ağaç veya madenî çivi : *Bıçağın çeciği gevşemiğ.* (Zaaba *Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.; –Tr.; Zevker *Refahiye –Ezc.; Çalış *Haymana –Ank.; *Bor –Ng.; *Mersin ve köyleri –İç.)
[**ceceyh**] : (Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**cecik** (I) **-1**] : (–Ama.; *Artova –To.; *Keşap –Gr.; *Kangal, *Gemerek, *Divriği –Sv.; *Bor –Nğ.; *Kozan, *Kadirli –Ada.; –İç. ve köyleri.)

[**cıcık** (VI)] : (–Çr.)

[**çeçik** (I)-2] : (Tokat, Bozan –Es.)

3. Kova, kazan gibi şeylerin kulplarının takıldığı yer. (*Koyulhisar –Sv.; Karahoca *Haymana –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**çeçik** (I)-3]: (Engiz, Bayraklı –Sm.)

4. Kazan veya yemek tenceresinin ağız kısmının kıvrıntı yeri : *Tencereyi çeciklerine kadar doldur.* (*Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

çecik (II) [→ **çeç** (I)]

çecitmek Samanından ayrılmış buğdayı gözerden geçirerek yığmak. (Uzuncaburç *Silifke –İç.)

çecürce Taş ustalarının taş kırdıkları büyük çekiç. (Civantel *Posof –Kr.)

çecüstü Çec sahibinin, hububat vererek harmanda çalışanlara aldığı çerez : *Ahmet ağa bize çecüstü aldı.* (Bozan –Es.)

çeç (I) [**cec, ceç -1, 2; cej, ceş, cez -1, 2; cığe, cığı, çec** (I), **çecik** (II), **çeş** (I), **çiç** (I) **-1, 2; çiçi** (II)] **1.** Savrularak samanından ayrılmış tahıl yığını. (*Sandıklı ve çevresi, Dişli *Bolvadin, *Dinar ve köyleri, Atlıhisar, *Şuhut –Af.; *Eşme ve köyleri –Uş.; *Keçiborlu, Yakaköy, Çaltı *Gelendost, *Eğridir ve köyleri, Çandır *Sütçüler, Uluğbey *Senirkent, Örkenez *Yalvaç, Aliköyü –Isp.; Yayla, Karamanlı *Tefenni, Çuvallı *Yeşilova, Cebiş, Kozluca, Çeltikçi –Brd.; Bereketli *Tavas, Darıveren, Yukarıkaraçay, Alâeddin, Dedesil *Acıpayam, Çıtak, Zeyve, Ekse *Çal, Kavakköy, İshaklı, Honaz, Bulkaz *Çivril, *Sarayköy ve köyleri, Tekkeköy –Dz.; Alanlı –Ay.; Tepeköy *Torbalı, *Urla –İz.; *Alaşehir ve köyleri –Mn.; Yeniköy –Ba.; –Brs.; *Sivrihisar, Bozan –Es.; *Kandıra –Kc.; –Ist.; Akköy *Çaycuma, *Safranbolu –Zn.; –Ks.; *Kurşunlu, Saray –Çkr.; –Çr.; Öşek *Boyabat –Sn.; Muscalı *Çarşamba, Balaç –Sm. ve köyleri; Kızık, Çamlıbel *Artova, Çayır *Zile, *Taşova, Hayati *Erbaa –To.; *Merzifon ve köyleri, Sarayözü, Ezine, Eraslan, Suluca, Zana –Ama.; Karakuş bucağı köyleri *Ünye, *Fatsa –Or.; *Şebinkarahisar, Piraziz –Gr.; –Tr.; Korzaf *Şiran, Havsu *Kelkit, *Bayburt –Gm.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; *Ağın, *Keban –El.; –Ml.; –Gaz.; Ağrakos *Suşehri, Ortaköy *Şarkışla, Telin, Çöplü *Gürün, Savrun *Divriği, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Yz.; Ağaeli *Kalecik, Karahoca, Çayırlı *Haymana, Çanıllı *Ayaş, *Balâ –Ank.; *Mucur –Krş.; *Bünyan, Erkilet, Zencidere, Hisarcık, İsgöbü –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ereğli, *Karaman, *Karapınar, Uğurlu, Çukurbağ *Ermenek ve köyleri, Tömek, Argıthanı, Çakırlar, Göcer, Hatip, Güvenç –Kn.; Doğanbeyli –Ada.; Uzuncaburç *Mersin, *Anamur, Beci *Mut, Yanpar, Buluklu –İç.; Mahmutseydi *Alanya, Çini *Akseki, Kışla *Elmalı, *Serik –Ant.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[**cec**] : (–Ist.; *Pazarcık, *Elbistan, *Göksun –Mr.; *Nizip –Gaz.; *An-

takya –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Gökçekışla –Yz.; Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.; *Serik –Ant.)

[ceç -1]: (*Emirdağ –Af.; *Senirkent –Isp.; *Torbalı –İz.; *Sivrihisar ve köyleri –Es. –Gaz.; –Mr. ve ilçeleri; *Reyhanlı –Hat.; –Sv. ve ilçeleri; –Yz.; –Krş. ve ilçeleri; *Pınarbaşı –Ky.; *Polatlı –Ank.; –Kn. ve ilçeleri; –Ada. ve ilçeleri; *Mersin –İç.)

[cej]: (–Kr.)

[ceş]: (*Elbistan –Mr.)

[cez -1]: (Kerkük)

[cığe]: (*Nazimiye –Tn.)

[cığı]: (*Mucur –Krş.)

[çec (I)]: (Yusufçu *Gölhisar –Brd; *Tavas, *Acıpayam –Dz.; Toygar *Nazilli –Ay.; Bozan –Es.; *Zile –To.; *Refahiye –Ezc.; Savrun *Divriği, Çepni *Gemerek, *Kangal, *Gürün –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

[çecik II]: (Zeyve *Çal –Dz.)

[çeş (I)]: (*Sandıklı, Eğret, Albanaz –Af.; *Yalvaç, *Senirkent, Hamallar *Keçiborlu –Isp.; Ambarcık, *Gölhisar, Doğanbaba, Salda, Güney *Yeşilova, Başpınar *Tefenni, Devri *Bucak –Brd.; Bulkaz *Çivril, *Acıpayam, Moraca, Çamköy *Çal, Bereketli *Tavas –Dz.; –Kü.; *Sivrihisar –Es.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; *Nazimiye –Tn.; –Ml.; İsmil, Sille –Kn.; İncirköy *Fethiye, Kavaklıdere *Yatağan –Mğ.)

[çiç (I) -2]: (–Zn.)

[çiçi (II)]: (Ortaköy –Ist.)

2. Kabuğu çıkarılmış fındık, ceviz ve mısır: *Bir çuval kabuklu fındıktan ne kadar çeç çıkar?* (*Perşembe ve köyleri –Or.; *Tirebolu, Düzköy *Keşap –Gr.; Oğuz, Yomra –Tr.)

[ceç -2]: (–Ist.; *Pazarcık –Mr.; *Şereflikoçhisar –Ank.; *Fethiye –Mğ.)

[cez -2]: (–Uş.)

3. Şalgamın sap ve yaprakları. (*Pasinler –Ezm.; *Eleşkirt –Tn.)

[çiç (I) -1]: (*Üsküdar –Ist.)

4. Üzümün suyu alındıktan sonra kalan posası: *Bu şıranın çeci az durdu bekmezi az oldu.* (Ersis *Yusufeli –Ar.; *Çemişgezek –Tn.; *Bor –Nğ.; –Ada.)

çeç (II) [çec (II)] Dalak halinde balsız petek: *Boş kovanlara koymak için biraz çeç lâzımdır.* (Kaptanpaşa ve köyleri *Çayeli, Salarha –Rz.; Erkinis, Ersis *Yusufeli –Ar.; *Ağın, *Keban, Harput –El.; *Arapkir –Ml.; Savrun *Divriği –Sv.; *Bünyan –Ky.)

[çec (II)]: (–Ezc. ve köyleri; *Arapkir –Ml.; *Divriği –Sv.; *Nazimiye –Tn.)

çeç (III) Koni şeklinde yığılmış taş. (Gazi *Develi –Ky.)

çeç (IV) [çeçik (III)] El (Çocuk dilinde). (*Erciş –Vn.; –Ur.)

[çeçik (III)]: (*Erciş –Vn.)

çeç (V) Kovanın sapı. (Akköy *Çaycuma –Zn.)

çeçe (I) Efe. (*İnebolu –Ks.)

çeçe (II) [→ **çece (I)**]

çeçe (III) [→ **çiçi (VII)**]

çeçe (IV) Kefal'in küçük yavrularına verilen ad. (–Sm.)

çeçe (V) Genelev çalıştıran kadın. (–Af.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.; *Anamur –İç.)

çeçebaşı [→ **cicinene -1**]

çeçek (I) Çiçek. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

çeçek (II) Çiçek hastalığı. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

çeçele barmah [→ **cici banak**]

çeçelemek Şaşırmak, bocalamak: *Birdenbire seni karşımda görünce çeçeledim.* (*Kavak –Sm.)

çeçen Akıllı. (–İz.; –Ba.)

çeç eriği Bardak eriğinin küçük cinsi. (–Çkl.)

çeçeron [**çeçiron**] Açıkgöz olan kimse. (Uluköy *Dinar –Af.)

[**çeçiron**] : (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

çeçe sineği Uyku hastalığı yapan sinek. (Bereketli *Tavas –Dz.)

çeç etmek [**cec etmek -1, çej etmek**] **1.** İri samandan buğdayı ayırmak. (*Ağın –El.; –Ml.; *Ermenek –Kn.)

[**cec etmek**] : (Uluşiran –Gm.; *Elbistan –Mr.)

[**çej etmek**] : (*Ağın –El.)

çeçiği gevşemek [→ **çeciği gevşemek** (II)]

çeçik (I) **1.** [→ **çecik** (I) **-1**] **2.** [→ **çecik** (I) **-2**] **3.** [→ **çecik** (I) **-3**]

çeçik (II) Boyuna takılacak altının üstündeki halkası. (–Ks.)

çeçik (III) [→ **çeç** (IV)]

çeçik (IV) Kadınların başlarına yazmalarının gerisini atma hali: *Söyle çeçik çalda kulakları üşümesin.* (Telin *Gürün –Sv.)

çeçik (V) Elma ve armut gibi meyvelerin yenmiyen özü, koçanı: *Yerden ayva çeçiklerini topladı.* (–Ist.)

çeçik kulağı Semizotuna benzer bir cins ot. (Şabanlı, Hotamış *Karapınar –Kn.)

çeçil Yağı alınmış sütten yapılan peynir. (*Merzifon –Ama.; Çayağzı, Yavuz *Şavşat –Ar.; Kürda, Kızılçakçak *Arpaçay, İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Iğdır –Kr.; –Ezm.)

çeçim [→ **cecim -1**]

çeçinli Yapışkan macun gibi yoğrulmuş olan şey. (*Arapkir –Ml.)

çeçiron [→ **çeçeron**]

çeç küreği Harmanda taneler için kullanılan kürek. (*Bartın –Zn.)

çeçlemek Ekini, döğenlemek üzere harmana dökmek, yaymak. (*Ağın, *Keban –El.)

çeçli bal Petekli bal: *Sizdeki bal sızmamı, çeçli mi?* (Cenciğe –Ezc.; –Yz.)

çeç olmak Parçalanmak. (*Tirebolu –Gr.)

çeç tepe Etrafı düz toprak yığını: *Çeç tepeden geçen Türk askerleri ne kadar yiğit.* (Çaltı *Gelendost –Isp.; Güdül *Ayaş –Ank.; Bozca *İncesu –Ky.)

çedah Cadde. (–Ezm.)

çedek Pis ve beceriksiz olan kimse: *Kes, çedek sendemi lâf sahibi oldun.* (Kertmeağcamescit *Kangal –Sv.)

çedeme Keten tohumu. (Türkmen aşireti *Pınarbaşı –Ky.)

çedene (I) [**cedene, çetene** (I) **-1, 2; çetine**] **1.** Kendir, kenevir tohumu: *Bu sene bizim kendirler çok iyi idi, çedenesi çok çıktı.* (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; –Sn.; *Merzifon –Ama.; –To.; Tamzara *Şebinkarahisar –Gr.; *Iğdır –Kr.; Cinis *Aşkale, *Pasinler, Mördülük –Ezm.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; –Ağ.; *Erciş –Vn.; –Bt.; Besire –Sr.; *Kulp –Dy.; –Ur.; Karaözü *Gemerek, *Kangal, *Gürün, *Yıldızeli, *Divriği –Sv.; Gökdere, Çulhalı *Akdağmadeni, *Boğazlayan –Yz.; *Bün-

yan, Zencidere –Ky.; *Bor –Nğ.; Akçaviran –Kn.; –Ada.)
[cedene] : (–Ist.; –Ezc. köyleri.)
[çetene (I) -1] : (*Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Ezc.; *Kangal ve köyleri –Sv.; Külekçi *Çayıralan –Yz.; Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.; –Krş.; Zencidere –Ky; –Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ereğli –Kn.)
[çetine] : (–Nğ.; *Seydişehir –Kn.)
2. Keten tohumu. (*Şebinkarahisar –Gr.; –Vn.; Karaözü *Gemerek –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)
3. Sakız ağacı meyvesi. (–Ist.; *Alucra –Gr.; Zana –Ama.; Kesirik, –El.) **4.** Çam kozalağı. (Aksaray –Ist.; –Mr.; ve çevresi, Hisarcık *Yayladağı –Hat.)
[çetene (I) -2] : (Ziyere –Ama.; *Antakya –Hat.)
5. Buğday kavurgası. (Gulabi –Yz.)
çedene (II) Çok zayıf. (–Ist.)
çedene (III) Kısa boylu, huysuz olan (kimse). (Bulduklu *Kozan –Ada.)
çedene (IV) **[çetene (VI)]** Herhangi birşeyin küçük parçası. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[çetene (VI)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
çedeneyh Tavuk kursağı. (*Iğdır –Kr.)
çedi Bir cins diken. (İncekum *Silifke –İç.)
çedik (I) **[çeduk, çeltik (IV)]** **1.** Terlik: *Çediklerimi getiriver.* (*Kuşadası, –Ay., *Urla –İz.; *Susurluk –Ba.; *Gelibolu –Çkl.; –Brs; Darıca *Gebze –Kc.; –Sm.; *Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.; –Tr.; *Pasinler –Ezm.; –Kn.; Gavurdağı yörükleri *Osmaniye –Ada.) **2.** Çorabın yarısına kadar üstten dikilen meşin. (Harput –El.)
[çeltik (IV)] : (–Ml.)
3. Çocuk ayakkabısı: *Küçük kardeşimin çediği yırtılmıştı.* (*Mengen –Bo.; Kozlukadı *Devrek –Zn.; Karabüzey *Araç –Ks.; –Ama.; *Zile, Kızılköy –To.; *Yıldızeli –Sv.; Sarılar *Avanos –Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[çeduk] : (*Devrek –Zn.)
çedik (II) Çekirge. (Sökün *Silifke –İç.)
çedik (III) Bir cismin kenarında meydana getirilen oyuntular. (–Kü.)
çedim Gelişme (çocuk hk.).: *Şu çocukta hiç çedim yok.* (Bereketli *Tavas –Dz.; Kızılelma *Bartın –Zn.)
çeduk [→ **çedik** (I) **-3**]
çeelli toprak Kireçli ve taşlı toprak. (Düzköy *Keşap –Gr.; Harşit *Kelkit –Gm.)
çeertdeyh Çekirge. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
çefa [**çefo**] Çimen, yeşil ot. (Limanköy *Çayeli –Rz.)
[çefo] : (–Rz.)
çefalık Çimenlik, otlak. (Limanköy *Çayeli –Rz.)
çefdeli Şeftali. (*Divriği –Sv.)
çefet Geçimsiz kimse. (Ersis *Yusufeli –Ar.)
çefkel Saban demirinin çamurunu temizlemek için kullanılan demirden bir aygıt. (Şamandıra *Kartal –Ist.; –Çkr.)
çefo [→ **çefa**]
çeft **[cee (II), ceft, cevt (II)]** **1.** Çam ve palamut ağacının meyvesinin kabuğu. (Kızılören *Sandıklı –Af.; –Gaz.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Arısama –Kn.; –İç.)

[**ceft**] : (–Ada. ve ilçeleri; Kerkük) [**cevt** (II)] : (*Bor –Nğ.)
2. Üzüm kabuğu. (Bertür –Mr.) [**cee** (II)] : (Taşburun *Iğdır –Kr.)
3. Meyvenin içindeki parçalardan her biri. (Gavurdağı yörükleri *Osmaniye –Ada.)

çeftunu vermek Şiddetle azarlamak: *Onun ağzının çeftunu verdim.* (–Gaz.)

çege [→ **çeñe** (I) **-1**]

çegel [→ **çağıl** (I) **-1**]

çegesek [**çeğesek**] Çok konuşan kimse, geveze. (–Yz.) [**çeğesek**] : (Yakaköy *Gelendost –Isp.)

çeget Orman. (Kadıçiftliği –Ks.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

çegi [**çeğel** (II)] Çiftin çamurunu kazımak için yapılan demir. (Bayburt *Sarıkamış –Kr.) [**çeğel** (II)] : (–Çkl.)

çegil [→ **çağıl** (I) **-1**]

çegle [→ **çağıl** (I) **-1**]

çegürge İnşaatta kulanılan dört köşe ağaç. (–Gm.)

çeğ [→ **çeñe** (II)]

çeğe (I) [→ **çeñe** (I) **-1**]

çeğe (II) [→ **çeñe** (II)]

çeğel (I) [→ **çağıl** (I) **-1**]

çeğel (II) [→ **çegi**]

çeğel taşı Çay taşı. (Düzköy *Keşap –Gr.)

çeğen [**çeliyh**] Baston, asa. (Armutlu *Aksaray –Nğ.) [**çeliyh**] : (Karakoyun *Iğdır –Kr.)

çeğesek [→ **çegesek**]

çeğil (I) [→ **çağıl** (I) **-1**]

çeğil (II) Çekirdek. (–Ezc.)

çeğil (III) Harman savrulduktan sonra ayrılan tahıl yığını. (Karabüzey *Araç –Ks.)

çeğillik Çakıl taşlı yer : *Çeğillikte yitirdiğim on kuruşu bulamadım.* (Çayır *Zile –To.)

çeğin [→ **çiğin -1**]

çeğir Tarlada bir yere toplanmış taş yığını. (Yedikule –Ist.; –Çr.)

çeğirdek [→ **çiğit** (I)]

çeğiz evi Gelinin çıktığı ev. (Yenipazar *Gölpazarı –Bil.)

çeğle 1. Kumdan büyük, çakıldan küçük taş.(*Vezirköprü –Sm.; *Merzifon –Ama.; Çimşit *Balâ –Ank.; Emirgazi *Karapınar –Kn.) **2.** Büyüklü küçüklü taş yığını. (Gündüzbey *Yeşilyurt –Ml.)

çeğmel (I) Yay veya çengel biçiminde : *Çeğmel boynuzlu inek.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.; İkipınar *Mihalıççık –Es.; Karagöz, Kuşkayası *Afşin –Mr.; Avşar aşireti ve köyleri *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.; Boyalı –Kn.; Ferhenk *Anamur, Narlı *Mut –İç.)

çeğmel (II) [**çāmel -2, çeymel**] **1.** Baston şeklinde yapılmış çoban değneği. (Ortaköy –Nğ.; Yendiğin *Ilgın –Kn.) **2.** Yüksek dallardaki meyveleri çekmek için kullanılan çatal biçimindeki sopa. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Saray –Çkr.; –Nğ.) [**çāmel -2**] : (–Krş.) [**çeymel**] : (Balıbey –Mn.; Tokat –Es.; *Eskipazar –Çkr.)

çeğmel (III) Kıl çadır. (Akçaşehir *Karaman –Kn.)

çeğmen [→ **çekmen** (I)]

çeğnek Yol üstünde bir batak: *Yolun orası çeğnek, oradan gitmeyelim.* (Başpınar *Tefenni –Brd.)

çeğşek Kırılarak küçültülmüş taş : *Yolların çeğşekleri hep çıkmış.* (*İskilip –Çr.)

çeğürme (I) Her tarafını sarma. (Kızılköy –To.)

çeğürme (II) Ağılların önünde, her tarafı çitlerle çevrilmiş olan yer. (Kızılköy –To.)

çeğzinmek Ağır davranmak, oyalanmak. (Devri *Bucak –Brd.; *Safranbolu –Zn.; –Ks.; Saray –Çkr.; *Nallıhan –Ank.)

çēh [→ **ceh** (II)]

çeḫdirmek Çekdirmek. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

çehe (I) [→ **çenge** (II)]

çehe (II) [→ **çenge** (III)]

çehebaz Çok konuşan (kimse). (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çehe taşı Duvar köşelerine konulan büyük taşlar. (Telme *Şiran –Gm.)

çehim Patiska. (Utav, Uşhum *Yusufeli –Ar.)

çeḫme (I) Ayakkabı. (Karakoyunlu *Iğdır –Kr.)

çeḫme (II) Bir çeşit pilav. (*Iğdır –Kr.)

çehmece Çekmece. (*Iğdır, İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

çeḫmek Çekmek. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

çehretim Saplı, kollu. (–Ur.)

çehri [→ **cehri** (I) **-1**]

çeik Kova, bakraç, helke gibi kabların birleştiği yerdeki çivisi. (Evren *Mut –İç.)

çej Saplı buğday yığını. (Aksaray –Ist.)

çej etmek [→ **çeç etmek**]

çek (I) Hallaç tokmağı. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Çr.; *Merzifon, Çoran –Ama.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

çek (II) [**çekberi** (I)] Harmanda sap yığınlarını yıkmak için kullanılan uzun saplı çengel. (Yenipazar *Gölpazarı –Bil.; Argıthanı –Kn.)

[**çekberi** (I)] : (Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.)

çek (III) [→ **çak** (I) **-2**]

çekbeni Yularlı bir hayvanı dizgininden asılarak getirmek: *Ali katırı buraya çekbeni.* (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

çekberi (I) [→ **çek** (II)]

çekberi (II) Fırından ateş ve kül çeken çengelli kürek. (*Eşme ve çevresi –Uş.)

çekçek (I) Üzüm ve nişastadan yapılan bir çeşit tatlı. (–Ur.)

çekçek (II) Küp biçimindeki şeyler. (–Ur.)

çekçek (III) Dört tekerlekli el arabası. (*Bornova –İz.)

çekçeki (I) [→ **cekceki** (III)]

çekçeki (II) Hamur halindeki ekmeğin üzerine iki elin sekiz parmağıyla tarayarak bırakılan iz: *Çarşı ekmeği çekçekili olur.* (*Nizip –Gaz.)

çekçeki (III) Kalın kiriş ucu ile direk arasına konulan süslenmiş kama. (Atlas *Sivrihisar –Es.)

çekdiri Yirmi dört taşla oynanan bir oyun : *Dün geç vakte kadar çekdiri oynadık.* (Navlu *Yeşilova –Brd.)

çekdirik Harmanlarda saman toplamak için kullanılan tahta sürgü, sıyırgı. (Bereketli *Tavas –Dz.; –Brs.)

çeke (I) Ufak, küçük. (*Çivril, Cabar –Dz.; *Antakya –Hat.)

çeke (II) Sıkı, gergin. (*Bergama –İz.; Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.)

çekebir Hallaç yayının kirişinin aşınmış kısmının, pamuk ve balmumu sürülerek kapatılması. (–Çkl.)

çekecayaḫ Bir çeşit ayakkabı kalıbı. (*Divriği –Sv.)

çekecek (I) Yemenicilerde kalıpları çıkartmakta kullanılan aygıt. (*Bergama –İz.; –Tr.; –Rz.; Uşhum *Yusufeli –Ar.; –Nğ.)

çekecek (II) Kar temizlemeye yarayan aygıt. (–Ur.)

çekecek (III) 1. Dövenin altında sap çekmek için kullanılan aygıt. (Yukarıseyit *Çal –Dz.; *Antakya –Hat.) 2. Sabanın okunun, boyunduruğa bağlandığı ip. (Zana –Ama.)

çeke dutmak (I) Gergin tutmak: *İpi çeke dut.* (–Gaz.)

çeke dutmak (II) Birisine sık gidip gelmemek, sık görüşmemek: *O eve çok dadandın, sen ayağını çeke dutsan iyi olur.* (*Bor –Nğ.)

çekek Kayık, mavna ve küçük gemilerin kalafata çekildikleri yer. (–Ist.; –Sn.; –Gr.)

çekek çamur Bataklık. (*Kavak –Sm.)

çekel [çekgel, çekkel (I), **çekül -1, çerkel, çerkelli, çevkel** (III), **çikel]** Öğendirenin alt ucundaki demir sıyırgı. (Aliköyü –Isp.; Yunanistan göçmenleri –İz.; *Kırkağaç, Ulucak –Mn.; *Bandırma, *Manyas, Demirkapı *Susurluk, Yeniköy, Kızılköy, *Savaştepe –Ba.; –Çkl.; *Mustafa Kemal Paşa –Brd.; Köprücek *Emet –Kü.; Borcak *Söğüt, *Pazaryeri, İlyasbey –Bil.; Bozan –Es.; İnebeyli *Karamürsel –Kc.; Dadanı, Berk –Bo.; *Çatalca, *Silivri, Ortaköy –Ist.; Sırçalı *Safranbolu, Gerze *Devrek –Zn.; –Çkr. ve köyleri; Kesme, Çamova *Divriği –Sv.; *Beypazarı, Çanıllı, *Güdül, *Ayaş –Ank.; *Seydişehir –Kn.; *Osmaniye –Ada.; *İpsala, *Keşan, İskender –Ed.; Çavuşköy *Babaeski, Ceylânköy *Lüleburgaz, Dolan –Krk.; Ballı *Çorlu, *Saray –Tk.)

[çekgel]: (*Düzce –Bo.; –Ist.; Ömerhacılı *Kaman –Krş; İlice *Mut –İç.)

[çekkel (I)**]:** (İkipınar *Mihalıççık, Tokat –Es.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Emirler *Balâ –Ank.)

[çekül -1]: (Yakabağ *Fethiye –Mğ.)

[çerkel]: (Sarıçalı –Çkl.; *Bafra –Sm.; –Mr.; –Ant.; *Lüleburgaz –Krk.)

[çerkelli]: (*Orhangazi –Brs.)

[çevkel (III)**]:** (Honaz ve köyleri –Dz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.)

[çikel]: (Yedigelli *Ereğli –Kn.) 2. İnce, uzun ve yuvarlak değnek. (Bolayır –Çkl.; Balçık *Mustafa Kemal Paşa, Ilıcaksu, *İnegöl –Brs.; *Domaniç –Kü.; Çakıl –Ist.; Büyükaltıağaç –Ed.) 3. Küçük çapa. (Karaağaç *Gölpazarı –Bil.; *Sarıyer –Ist.)

çekelebüz [→ **çekelez** (I)]

çekelemek Bir kimseyi, birşeyi çekerek, sürükleyerek götürmek. (–Tr.)

çekeles [→ **çekelez** (I)]

çekeleviz [→ **çekelez** (I)]

çekelevuz [→ **çekelez** (I)]

çekelevüz [→ **çekelez** (I)]

çekelez (I) **[cökelez, çakaloz** (II)**, çekelebüz, çekeles, çekeleviz, çekelevuz, çekelevüz, çekelos, çekeloz, çekenez, çekgaleviz, çöçeler, çökeles, çökelez** (I)**, çökölöz]** Sincap. (Fındıklı, Orhanlar *Balya –Ba.; Karakoca –Çkl.; Arıcaklar, Kasımlar *Gölpazarı, Zeyve *Söğüt –Bil.; Olokman *İnegöl, Cumalı-

kızıl –Brs.; Ereğli *Karamürsel –Kc.; *Düzce –Bo.; *Geyve –Sk.; –Ist.; Çayırhan *Nallıhan, *Beypazarı, Keşanuz –Ank.; –Ed.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[cökelez] : (Solaklar –Kc.; *İskilip –Çr.; *Boyabat –Sn.)

[çakaloz (II)**]** : (*İznik –Brs.)

[çekelebüz] : (Nişantaşı –Ist.)

[çekeles] : (Saraycık –Çkl.)

[çekeleviz] : (Karacasu *Mudurnu –Bo.; *Kartal –Ist.)

[çekelevuz] : (Hacıahmet *Düzce –Bo.)

[çekelevüz] : (–Kc.; –Bo.)

[çekelos] : (*Yalova –Ist.)

[çekeloz] : (–Ist.)

[çekenez] : (Kozluviran –Brs.)

[çekgaleviz] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

[çöçeler] : (Terzili *Bafra –Sm.)

[çökeles] : (Kurtdoğmuş *Kartal –Ist.; Ağaköyü *Safranbolu –Zn.; –Ks.)

[çökelez (I)**]** : (*Kandıra, Tavşancıl *Gebze –Kc.; Darıyeri *Düzce –Bo.; –Zn. ilçe ve köyleri; Karabüzey *Araç, *Daday, –Ks.; *Çerkeş –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Boyabat –Sn.; –Nğ.; –Kn.; –Ada.)

[çökölöz] : (*Safranbolu –Zn.)

çekelez (II) Kasap. (*Beypazarı –Ank.)

çekelge [→ **çekerge**]

çekelik [çökelek, çökelik] Ayrandan yapılan yağsız peynir. (–Brs.; *Şebinkarahisar –Gr.)

[çökelek] : (*Şebinkarahisar –Gr.)

[çökelik] : (– Brs.)

çekelos [→ **çekelez** (I)]

çekeloz [→ **çekelez** (I)]

çekem (I) **[çekemci, çeken]** **1.** Su yollarını yapan ve su işlerinden anlayan kimse. (*Merzifon, Zana, Ziyere –Ama.; *Eyüp, Samatya –Ist.; –Sm.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Sv.; *Alanya –Ant.)

[çeken] : (*Divriği –Sv.)

2. Kuyucu. (–Yz.) **3.** Lağımcı. (–Sv.)

[çekemci] : (–Sm.)

çekem (II) Pekmez kaynatılarak yapılan ağda. (–Dy.)

çekem (III) **1.** Yeşil yapraklı, dikensiz, ateşe atıldığı zaman çıtır çıtır ses çıkaran bir bitki türü. (Havsu *Kelkit –Gm.; Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.) **2.** Böğürtlen. (Cinis *Aşkale –Ezm.) **3.** Açılmamış yaranın üzerine konulan bir bitki tohumu. (*Kilis –Gaz.; *Antakya –Hat.)

çekemci [→ **çekem** (I) **-3**]

çekemeze düşmek Tehlikeye düşmek : *Tipide yolumuzu şaşırdık, az kalsın çekemeze düşecektik.* (Yakupabtal –Ank.)

çeken [→ **çekem** (I) **-1**]

çekene Keten ipliğinden dokunmuş kilim. (*Mudurnu –Bo.; Küplüce, Beylerbeyi –Ist.; Zindancılar, Çayırlı *Ereğli, Eğerci *Devrek –Zn.)

çekenek **1.** Tüfeğin içindeki sıkıyı çekmek için kullanılan ucu damaklı, burgulu **60-70** santimetre uzunlukta ve yarım santimetre çapında bir demir çubuk : *Bizim çiftenin çekeneği yok, bir çekenek ver de sıkıyı boşaltayım.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.) **2.** Harmanı tınaz yapmak için, toplamakta kullanılan ağaçtan yapılmış basit bir aygıt : *Çekenekle toplayalım.* (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç)

çekenel Semerin arka tarafına çakılan çengelli demir. (Aşağıkayı *Tosya –Ks.)

çekenez [→ **çekelez** (I)]

çekenmek Arzu etmek, istemek : *Çekenmiyecek kadar evimizde var, bağımızda.* (–Isp.)

çeker Çekinilen şey : *Doğru yoldan gitmiyorsun, düz yolda bir çekerin mi var?* (*Çarşamba –Sm.)

çekere Sarı. (*Nazimiye –Tn.)

çekerek (I) [**çekerk**] Daha küçük. (Aşudu *Darende –Ml.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Güney *İkizdere –Rz.)

[**çekerk**] : (*Çarşamba –Sm.)

çekerek (II) Çekimserlik. (Kerkük)

çekerek (III) Uzaklık : *Şehir buraya bir saat çekerekdir.* (Gündüzbey *Yeşilyurt –Ml.)

çekerge [**çekelge**] Süre, mesafe, uzam. (–Nğ.)

[**çekelge**] : (–Nğ.)

çekerk [→ **çekerek** (I)]

çekert Yeşermiş güz ekini. (*Bayburt –Gm.)

çeket (I) [**ceget** (II), **ceğet** (IV), **çekit**] Ceket. (–Gaz.)

[**ceget** (II)] : (*Sivrihisar –Es.)

[**ceğet** (IV)] : (–Kü.)

[**çekit**] : (Telin *Gürün –Sv.)

çeket (II) [→ **ceket** (II) **-2**]

çeketlemek Bitki kökleri, su yüzünden fazla büyümek. (–Tr. ve köyleri.)

çeketmek (I) Çekimser durmak : *Arkadaşım çeketme.* (Körküler *Yalvaç –Isp.)

çeketmek (II) Hareket etmek, bir yerden bir yere gitmek için yola koyulmak. (–Dz.; *Enez –Ed.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)

çekgaleviz [→ **çekelez** (I)]

çekge [→ **çekke**]

çekgel [→ **çekel** (I) **-1**]

çekgi Harmanda sapları yaymak için kullanılan bir çatallı aygıt. (Aliköyü –Isp.)

çeki (I) [**ceki, cekü, çekki** (I) **-1, çeku, çoku** (I), **çökü**] **1.** Kadınların başlarına bağladıkları başörtüsü : *Bugün, kızlara ikişer liraya çeki alacağım.* (Eber *Dinar, Çay *Bolvadin –Af.; *Eğridir ve köyleri, Yassıviran *Senirkent, Örkenez, Körküler *Yalvaç, İlyas *Keçiborlu –Isp.; Güney, Karaköy, Horoz, Salda, Çerçin –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, Hadım *Çal, Yukarıkaraçay, Darıveren *Acıpayam, Kızılcasöğüt, Çıtak, Bulkaz *Çivril –Dz.; Burhaniye *Nazilli, Sürez *Bozdoğan, Alanlı –Ay.; *Çeşme –İz.; Cabertarar *Alaşehir ve köyleri, İğdecik, Sancaklıboz –Mn.; *Sivrihisar, Tokat –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; Ağcasu *İskilip, *Kargı –Çr.; *Zile –To.; Erzin *Dörtyol –Hat.; Çanıllı *Ayaş, Solakuşağı *Şereflikoçhisar, *Haymana –Ank.; –Krş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Halimiye, Uğurlu *Ermenek ve köyleri, *Karaman, Sadıkhacı *Beyşehir, *Bozkır –Kn.; Dere *Mut –İç.; Şeref, Kavaklıdere *Yatağan, *Marmaris, *Datça, Pisi, Şerefler, Hisarardı –Mğ.)

[**ceki**] : (*Tavas –Dz.; –Ks.; –Ank.)

[**cekü**] : (*Fethiye –Mğ.)

[**çekki** (I) **-1**] : (Hurmaköy *Biga –Çkl.)

[**çeku**] : (*Vezirköprü –Sm.; *Zile ve köyleri –To.)

[çoku (I)]: (Kerpiç *Taşköprü –Ks.)

[çökü]: (–Es.; –Bo.; –Ks.; *Boyabat –Sn; *Vezirköprü, Bayra *Çarşamba ve çevresi –Sm.; –Ky.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.) **2.** Alna bağlanan yazma veya çember: *Başım ağrıyordu, çekilik birşey bulamadım.* (Çiftlik *Dinar, Bayat *Emirdağ –Af.; Yukarıboğaz *Tavas, Yukarıseyit *Çal –Dz.; Zeytinli *Edremit –Ba.; Bozan –Es.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; –Yz.; Everek *Develi –Ky.; Argıthanı *Ilgın, Çukurbağ, *Ermenek –Kn.; *Anamur–İç.) **3.** Kadınların fes üzerine sardıkları yemeni. (Bayat *Emirdağ –Af.; *Gürün –Sv.; Güdül *Ayaş, *Beypazarı, Ağaeli –Ank.; –Krş.; *Aksaray –Nğ.; Karabelalı *Mut –İç.

çeki (II) Halıyı tezgâha çekme: *Halının çekisine yardım ediyorum.* (*Gördes –Mn.)

çeki (III) Üzüntü, sıkıntı. (*Manyas, Yeniköy –Ba.; –Ed.; Ceylânköy *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

çeki (IV) Boyunduruğu oka bağlayan ağaç çivi. (Keper –Çkl.; *Osmaneli –Bil.)

çeki (V) [**çekü** (II)] **1.** Ağırlık ölçüsü (**1** kğ.): *Bize bir çeki tuz alıver.* (*Tefenni –Brd.; *Bergama –İz.; –Mn.; *Susurluk –Ba.; Süle –Gm.; Kaptanpaşa ve köyleri *Çayeli–Rz.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; –Md.; Aşudu *Darende –Ml.; *Nizip –Gaz; Kertmekaracaveran *Kangal, Eskiköy –Sv.; *Bor –Nğ.; Bağyaka *Finike, Çaldır –Ant.; Kerkük, Mora, Lefkoşa – Kıbrıs)

[çekü (II)]: (Uluşiran *Şiran –Gm.) **2.** Tüfekte barut ve saçma miktarını gösteren ölçü. (–Ant.)

çeki (VI) **1.** Kuşak. (*Gelendost –Isp.; *Divriği –Sv.) **2.** Hayvanların beline bağlanan ip: *Hayvanın çekisini sıkı bağla.* (*Göle, *Ardahan, *Posof –Kr.)

çeki (VII) Düğünlerde oyuna kaldıran kimse. (–Isp.; *Sarayköy ve köyleri –Dz.)

çeki (VIII) Pantalon. (Ömerköy –Ba.)

çek (IX) Düğüne götürülen hediye. (*Kandıra –Kc.; *Akyazı –Sk.; *Akhisar –Mn.)

çeki (X) Bıçkı, çakı. (Çakıl *Çatalca –Ist.; Kaptanpaşa ve köyleri *Çayeli –Rz.)

çeki (XI) Ekin ve ot çekmek için ucu çengelli ağaç. (Alayunt –Kü.)

çeki (XII) Pamuk atanların yayı kirişe vurdukları aygıt. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

çeki (XIII) Meyve ve sebze koymak için kullanılan kuru kamıştan örülmüş büyük sepet. (*Antakya ve köyleri –Hat.)

çeki (XIV) Hayvan palanının üstüne çekilen çul. (*Mersin ve köyleri –İç.)

çekicek Bir testi büyüklüğünde pekmez küpü. (İğdir *Çivril –Dz.)

çekiçge Yeşil zeytinden yapılan salamura. (*Milas –Mğ.)

çekidek Çekirdek. (–Nğ. ve köyleri.)

çekidek armudu Yaz ortasında yetişen çok çekirdekli küçük armut. (–Nğ.)

çekidik Kadın yemenisi: *Çekidiğini ne güzel bağlamış.* (*Ermenek –Kn.)

çekik (I) Serçe büyüklüğünde tarla kuşu. (Ortaköy *Çal –Dz.; Taşoluk *Göksun –Mr.; Dont –Mğ.)

çekik (II) Tatsız, çirkin : *Şu çekik kadına bak.* (Limasol –Kıbrıs.)

çeki kayışı Arabanın yan kayışı. (–Ba. ve çevresi)

çekikge Çekirge. (*Iğdır –Kr.)

çekildek Olmamış meyve. (Salman *Ünye, *Akkuş –Or.)

çekilek 1. Kısa : *Bizim çocuğun boyu sizinkinden azcık çekilek.* (Bozan –Es.) 2. Küçük : *Bu sahan şundan çekilek.* (Bozan –Es.)

çekilen Grip hastalığı : *Çekilene tutuldum. Ortada çekilen var.* (*Afşin, Büyükyapalak –Mr.; Genezin *Avanos –Nş.; –Ky.)

çekilenmek Yazmayla başı sarmak : *Yazma çok hoşuma gitti, hemen çekilendim.* (Sürez *Bozdoğan –Ay.)

çekili Düzenli, derli toplu: *Çekili düzenli bir genç.* (*Bor –Nğ.)

çekilmek Dişi hayvan, erkek hayvanla çiftleştirilmek. (Mora, Lefkoşa –Kıbrıs.)

çekim (I) [**çeküm**] 1. Çam ve armut ağaçlarının dallarında görülen parazit ökse otu. (Erkinis, Peterek *Yusufeli –Ar.)
[**çeküm**] : (Parak *Alucra, Düzköy *Keşap, Süme *Bulancak –Gr.; *Kelkit, Uluşiran *Şiran –Gm.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; Keçek *Oltu –Ezm.) 2. Çam yaprağı. (Zermut –Gm.) 3. Çam kozalağı : *Çekimden topaç olur.* (Cumayanı –Zn.)

çekim (II) Tesbih. (Umurlu –Ay.; Tokat –Es.)

çekim (III) Güç, erk : *Kardan üşüdüm, yoruldum, çekimim kalmadı.* (Yakupabdal –Ank.)

çekim (IV) Damızlık iri eşek : *Çekim eşeği var.* (*Kurşunlu –Çkr.; *Vezirköprü –Sm.)

çekin (I) Meşe ağaçlarında olan iri bir çeşit meyve. (Evlili, Keşlik –Kn.)

çekin (II) Bağ çubuklarının açılmak üzere bulunan gözlerini bitten korumak için kullanılan ökse. (Evlili, Keşlik –Kn.)

çekin (III) [→ **çiğin -1**]

çekince Çekinilecek durum : *Neden dilimi dutacakmışsım? Ondan bir çekincem mi var?* (*Bor –Nğ.)

çekincek (I) [**çekürgen**] Utangaç, çekingen olan kimse : *Öyle çekincek ki yüzüne baksan buğur buğur terler. Çekincenliğinden ile, güne garışmaz.* (Yeniköy –Ba.; –Or. ve köyleri; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.)
[**çekürgen**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çekincek (II) Tetik : *Senin tüfeğin çekinceği kırılmış.* (Bereketli *Tavas –Dz.)

çekinceme Bir tehlike korkusuyla birşey yapmak veya söylemekten sakınmak. (*Mersin ve köyleri –İç.)

çekindirik Mum içindeki fitil. (Alembeyli *Sungurlu –Çr.)

çekinge Kaçınma, sakınca : *Çekingeli davrandı.* (Bayatviran –Yz.)

çekinği Kararsızlık : *İşinde çekinği gesterme.* (Yenipazar –Ay.)

çekinip çükünmek Bir şeye hızla vurmak için hız almak : *Çekinip çükündükten soña daşa vurdu.* (–Gaz.)

çekinme Kadınların başörtüleri altına bağladıkları ince örtü. (Zana –Ama.)

çekinmek Canı istemek : *Benim çok canım çekindi.* (Kumdanlı, Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

çekinti (I) Çekinme, sakınma. (*Dinar ve köyleri –Af.; Yassıviran *Senir-

kent –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; İğdir *Çivril, *Sarayköy ve köyleri –Dz.; –Mn.; *Susurluk ve çevresi, Yeniköy –Ba.; –Tr.; Yapraklar, Fıçıtaşı, Muradiye –Rz.; Büyük İncirli –Yz.; *Bor –Nğ.; Dere *Mut –İç.; Kışla *Elmalı –Ant.)

çekinti (II) Halı işlenirken elle çekilen fazla yünler. (–Isp.)

çekintilik Utangaçlık. (*Tefenni –Brd.)

çekirken otu İlkbaharda tarlalarda çıkan bir ot. (Üveyikli *Devrek –Zn.)

çekirke taşı Ocağın yanlarında olan uzun taşlar. (Telme *Şiran –Gm.)

çekiş (I) Ağız kavgası. (Örkenez *Yalvaç, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Hadım *Çal –Dz.; –Bo; Yakademirciler –Zn.; *Taşköprü –Ks.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Şeyhler *Ulubey –Or.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Gürün –Sv.; –Yz. ve çevresi.)

çekiş (II) Ekin biçerken tırpanların ağzına vurdukları demir parçası. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

çekiş (III) [→ **çekişte**]

çekişge [→ **çekişte**]

çekişgen [→ **çekişken**]

çekişikli [**çekişmekli**] Kavgalı : *Ahmet Hasan'la çekişikli.* (*Mesudiye ve köyleri –Or.)
[**çekişmekli**] : (İsmetiye –Brs.)

çekişilmek Birbirleriyle ağız kavgası yapmak. (*Bor –Nğ.)

çekişke [→ **çekişte**]

çekişken [**çekişgen**] Kavgacı (kimse). (Bağıllı *Eğridir –Isp.)
[**çekişgen**] : (*Bor –Nğ.)

çekişken kemiği Lâdes kemiği. (*Fatsa –Or.)

çekişmek (I) Masrafı paylaşmak : *Dünkü şahrenin masrafını çekiştik.* (–Gaz.)

çekişmek (II) Lâdes tutuşmak : *–Gel seninle çekişelim A... –Buldun çekişecek adamı, ben dalgının biriyim.* (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

çekişmekli [→ **çekişikli**]

çekişte [**çekiş** (III), **çekişge, çekişke**] Tuzla terbiye edilmiş yeşil zeytin. (*Sarayköy ve çevresi –Dz.; Tepeköy *Torbalı, *Bergama, Kaklıç *Menemen –İz.; *Bakırköy, Yakacık *Kartal –Ist.; *Bodrum –Mğ.)
[**çekiş** (III)] : (Yakacık *Kartal–Ist.)
[**çekişge**] : (Alanlı –Ay.)
[**çekişke**] : (Dallıca *Nazilli –Ay.)

çekit [→ **çeket** (I)]

çeki tahtası Gömlek yapılırken elde tutulan tahta. (–Çkl.)

çekke [**çekge**] Çekirge : *Bizim bağı bu sene çekke yedi diyorlar.* (Hartlap –Mr.)

çekkel (I) [→ **çekel** (I) **-1**]

çekkel (II) [→ **cakkıl** (I)]

çekkem Dövüldüğü zaman yapışkan olan bir bitki. (–Dy.)

çekkem sakızı Bir çeşit ot yağı (yapışkan olur). (Taşoluk *Göksun –Mr.)

çekkıka İplik çilelerinin üzerine geçirilip, sarıldığı aygıt. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

çekki (I) **1.** [→ **çeki** (I) **-1**] **2.** Atların palanlarının üzerine örtülen kalın bez. (Karaisalı –Ada.)

çekki (II) Kilit. (Kadıçiftliği –Ist.)

çekle [→ **çağala**]

çeklemek Çekinmek, utanmak. (Şıhlar *Ulubey –Or.)

çekli [**cekli**] Ateşli odun : *Çekliyi salla yolu görmüyorum.* (Karadere, Salarha –Rz.)

[cekli] : (–Rz.)

çekme (I) **1.** Çizme : *Çekmemi geydim.* (Akıncılar *Kuşadası –Ay.; –Ama.; *Iğdır –Kr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; –Kn.; Azerbaycan) **2.** Ayakkabı pençesi. (Yapıntı *Mut –İç.) **3.** Ayakkabı çekeceği. (Fıçıtaşı, Fethiye, Sarayköy –Rz.; *Lâdik –Sm.)

çekme (II) Küçük toprak çömlek : *Bir çekme yoğurt aldım.* (Kemer *Salihli, Tulluca *Demirci, *Gördes –Mn.; *Osmancık –Çr.)

çekme (III) Tekme. (*Lâdik –Sm.)

çekme (IV) Kurumuş dutun ve cevizin karıştırılıp un haline getirilmiş şekli. (Cenciğe –Ezc.)

çekme (V) Burulmuş hayvan : *Çekme çebiç.* (*Bor –Ng.)

çekme (VI) Etin bütün olarak pişirilmesinden sonra kızartılıp yapılan yemek. (–Brd.)

çekme (VII) Geven bitkisi otu. (Aşudu *Darende –Ml. ; Yeniköy *Hafik –Sv.; Gargara, İznebol, Balkusan *Ermenek –Kn.; Yapıntı *Mut –İç.)

çekme (VIII) Başörtüsü. (–Ist.)

çekme (IX) **1.** Ağzı testereli bağ bıçağı, bıçkı. (Büyükdere *Burhaniye –Ba.; Kepez –Çkl.; *Eyüp –Ist.; Yerkesik –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.) **2.** Tarlanın içini iyice sulamak için toprakla bir çıkıntı yapmaya yarayan küreğe benzer bir araç. (*Darende –Ml.)

çekme (X) Harman çekmeğe yarayan ucu eğri bir ağaç : *Sen çekme ile çek, ben dırgenle dağıden hadi.* (Darıveren *Acıpayam, Çıtak *Çivril, Abas, Kızılyer, Honaz –Dz.; Ulubey *Senirkent –Isp.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; Kavak –Sv.)

çekme (XI) Çıkrıkçı tezgâhında tornadan geçirilerek alt tarafı kalınca yapılan çoban değneği : *Bizim çoban çekme değneğini eline alırsa on kişiye karşı gelir.* (Balçıkhisar, Tokat, Bozan, Kuyucak –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; Ersis *Yusufeli –Ar.)

çekme (XII) Bağ çubuklarının, kazılan çukurlarda birkaç çubuk halinde üretilmesi işi. (Emirli *Elbistan –Mr.)

çekme (XIII) [→ **çekmek** (II)]

çekmece (I) Dokumacılıkta kullanılan ve ip çekmeğe yarayan bir aygıt. (Karahisar *Tavas –Dz.)

çekmece (II) Tek gözlü küçük masa : *Çekmecede kalem var.* (Havsu *Kelkit –Gm.)

çekmece (III) Üç gaz tenekesi su alabilen küp. (Subaşı *Yenişehir –Brs.)

çekmeceli Dolambaçlı, çok anlamlı. (Akkışla *Bünyan –Ky.)

çekmece pınar Kuyu : *Bizim bahçedeki çekmece pınarın suyu acılaştı.* (Ortaköy *Gelibolu –Çkl.)

çekme direği Çatıda aşık direklerinin bağlandığı direk. (–Ay.)

çekmek (I) Hayvanlar çiftleşmek. (–Gaz.; Yapıntı *Mut –İç.)

çekmek (II) [**çekme** (XIII)] Kız kaçırmak : *Mükerrem'i Hasan çekmiş.* (*Maçka ve köyleri –Tr.)

[**çekme** (XIII)] : (*Tirebolu –Gr.)

çekme kapan Kışın, küçük kuş tutmak için kullanılan kapan : *Dün çekme kapanla dört kuş tuttum.* (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

çekmel Harman sürerken ekinleri düğenin altına getiren çengelli bir tarım aygıtı. (Sığma *Sarayköy –Dz.)

çekmeler Hayvanın kuyruğu altına takılan kayış. (–Ant.)

çekmeli alaboncuk Yün ve çul dokumalarında kullanılan bir motifin adı. (Hurma *Silifke –İç.)

çekmen (I) [**çeğmen**] Kıl ve yün örgüsü, su geçirmez çuldan yapılmış, çobanların giydiği yağmurluk: *Çoban, koyuna giderken çekmeni yanına almayı unutma.* (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[**çeğmen**]: (*Bornova –İz.)

çekmen (II) Küçük küp. (*İskilip –Çr.)

çekmen (III) Tırmık. (Kargalı *Polatlı –Ank.)

çekmer Ardıç cinsinden bir ağaç: *Bu yıl çekmer çok verdi.* (–To.)

çekme taşı Değirmen taşı: *Çekme taşı kırıldı.* (Çandır *Sütçüler –Isp.)

çeknedir (I) Mum fitili. (Sirkeli *Çubuk –Ank.)

çeknedir (II) Pürüz, engel: *Bu işte bir çeknedir var ki bir durlu hâl edilemiyor.* (Pazar *Kızılcahamam –Ank.)

çeknemek Çekinir gibi olmak. (İnce-kum *Silifke –İç.)

çekneşik (I) Kavga, gürültü. (Köşker –Krş.)

çekneşik (II) Tam kurumayıp suyu yarı yarıya çekilmiş (çamaşır ve meyve hk.). (–Gaz.)

çekneşik (III) [**çekneşir** (I)] Engel: *Bir çekneşiği yok... İstediği vakit gezmeye çıkabilir.* (*Bor –Ng̃.)

[**çekneşir** (I)]: (*Bor –Ng̃.)

çekneşikli Davalı: *Böyle çekneşikli bir yeri almam.* (Ağrakos *Suşehri –Sv.; Köşker –Krş.; *Bor –Ng̃.)

çekneşir (I) [→**çekneşik** (III)]

çekneşir (II) İspermeçet mumunun fitili. (Köşker –Krş.)

çekneşmek Suyunu çekmek hafif kurumak: *Çamaşır çekneştiyse içeri al.* (–Gaz.)

çeknimek Yaş olan bir şey kurumaya yüz tutmak: *Bizim evin önü daha çekniledi.* (Kösten, Abaş –Dz.)

çekpaça Köylü kadınlarının giydiği paçası büzgülü don: *Ayşenin çekpaçası yenidir.* (*Vezirköprü –Sm.)

çekremek Paçaları veya kolları sıvamak (–Ba.)

çekter kondra Tabanı yemeni gibi bükülebilen bir çeşit yerli kundura. (Kerkük)

çektiri Büyük, sağlam kayık. (–Sv.; –Kn.)

çektirik Dövülmüş harmanı bir yere toplamak için kullanılan tahta sürgü: *Öküzleri koşup çektirikle harmanı toplayıver.* (Hamzabey *İnegöl –Brs.)

çektirme Hamurun ateşin içine uzun olarak konulup pişirilmesi. (–Ada.)

çektirmek Çıkık organı yerine getirtmek: *Elimi havcarcı Ali'ye çektirdim.* (–Gaz.)

çeku [→ **çeki** (I) **-1**]

çekut Ceket: *Çekutum dün parçalandı.* (Alcı –Yz.)

çekü (I) Başörtüsü, yemeni. (–Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Niksar, *Zile –To.; *Mesudiye, *Ulubey –Or.; *Alucra, *Şebinkarahisar–Gr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

çekü (II) [→ **çeki** (V) **-1**]

çekücek [→ **çekürge**]

çeküg Çekiç. (Uluşiran *Şiran –Gr.)

çekül **1.** [→ **çekel -1**]

2. Duvarın düzgün olması için us-

taların kullandıkları demir aygıt. (Havsu *Kelkit –Gm.)

çekülük Pullu fes üzerine bağlanan şerit. (*Çerkeş –Çkr.)

çeküm [→ **çekim** (I)]

çeküm çileği Siyah renkli bir tür çilek. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

çekündür Yağsız peynir, keş, çökelek. (–Ks.)

çeküntü Kesilmiş ağacın izi. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çekürce [→ **çekürge**]

çekürcek [→ **çekürge**]

çekürge [**çekücek, çekürce, çekürcek, çekürtge**] Çekirge : *Bu sene ekinleri çekürge bastı.* (Çilehane *Reşadiye –To.; İncesu *Gürün –Sv.)

[**çekücek**] : (–Bt.)

[**çekürce**] : (*Erciş –Vn.)

[**çekürcek**] : (*Erciş –Vn.)

[**çekürtge**] : (*Erciş –Vn.)

çekürgelik Eskiden, köy evlerinde ocakların yanlarına lamba ve çıra koymak için yapılan taş çıkıntı : *Eskiden, dedem bizim ocağın iki yanına da çekürge daşı goymuş yeni ocaḫlarda yoḫdur.* (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çekürgen [→ **çekincek** (I)]

çekürtge [→ **çekürge**]

çeküştürmek Bir kimsenin kötü taraflarını uzun uzadıya döküp saymak : *İnsanı insana çeküştürmek eyi olmaz.* (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çel (I) Bir şeyi engelleme : *Sen bu işi çel.* (İshaklı *Bolvadin –Af.; Yakaköy *Gelendost –Isp.; Çeltek *Yeşilova, Devri *Bucak –Brd.; Kızılca *Tavas –Dz.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Abdurrahmanlar *Serik –Ant.)

çel (II) [**çer** (VI)] Yaramaz (çocuklar hk.) : *Bizim çocuklar çok çel ; hiç rahat durmuyorlar.* (–Sm.; Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or.; Saraşlı *Bulancak, Tepeköy, Piraziz, Küçüklü –Gr.)

[**çer** (VI)] : (–Sm.)

çel (III) Yumuşak kayalara denir. (Alihocaköyü *Ulukışla –Ng.)

çelan Dam saçağı : *Evimizin bütün çelanları karaağaçtandır.* (*Mucur –Krş.)

çelap [→ **çelep** (I)]

çelba [→ **çelebi** (I)]

çelbelek Cami. (*Bozüyük –Bil.)

çelbeşik [**çelbeşük, çelpeşig, çelpeşik** (I), **çelpeşuk, çelpeşüh, çelpeşük, çepleşik, çepleşük, çepreşik, çepreşikli, çerpeşik** (II), **çerpeşük** (II)] Karışık, bozuk : *Çelbeşik havada şemşiye taşınır. O adamın çelbeşik bir işi var.* (–Ist.; *Maçka –Tr.; *Refahiye –Ezc.; *Bünyan –Ky.; –Ng.; Kışla *Elmalı –Ant.)

[**çelbeşük**] : (*Merzifon –Ama.)

[**çelpeşig**] : (–Brd.)

[**çelpeşik** (I)] : (*Eğridir –Isp.; Devri *Bucak, Ambarcık *Gölhisar, *Tefenni –Brd.; Kızılca *Tavas –Dz.; Narlıdere –İz.; Tokat, –Es.; Çıkrık *Mecitözü, Alembeyli –Çr.; *Kavak, Tekkeköy –Sm.; –Ama.; Dereli *Erbaa, Çilehane *Reşadiye –To.; Karakuş köyleri *Ünye, *Ulubey, Şıhlar –Or.; Düzköy *Keşap –Gr.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir, *Maçka ve köyleri –Tr.; *Bayburt –Gm.; Muradiye, Yapraklar, Yolbaşı, Fethiye –Rz.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Kr. ve köyleri; Tavusker, Hükam *Oltu, Cinis *Aşkale –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; Harput

–El.; Aşudu *Darende –Ml.; –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri, Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Hüyük *Şarkışla, Çepni *Gemerek, Telin *Gürün, Savrun *Divriği, *Kangal ve köyleri, *Koyulhisar –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Ortabereket *Ayaş –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Kadirli –Ada.; *Mersin –İç.)

[çelpeşuk] : (Kaptanpaşa ve köyleri *Çayeli –Rz.)

[çelpeşüh] : (*Boyabat –Sn.)

[çelpeşük] : (Tepeköy *Torbalı –İz.; *Merzifon –Ama.; Çayır *Zile, *Turhal, Bizeri, Kızılköy, Dereköy –To.; *Mesudiye ve köyleri –Or.; *Tirebolu –Gr.; Hacavera *Maçka –Tr.; *Refahiye, Sasunga *Çayırlı –Ezc.; *Ağın –El.; *Gürün, *Divriği –Sv.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[çepleşik] : (Karaköy *Düzce –Bo.)

[çepleşük] : (Karaköy *Düzce –Bo.)

[çepreşik] : (*Eşme –Uş.; Yassıviran, Uluğbey *Senirkent, Örkenez *Yalvaç –Isp.; *Sarayköy, Tekkeköy –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Alaşehir –Mn.; –Ama.; *Zile –To.; *Kelkit –Gm.; –Ezm.; –Sv.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; *Mut –İç.; *Bodrum, *Milas –Mğ.)

[çepreşikli] : (–Rz.)

[çerpeşik (II)] : (–Gr.; *Bayburt –Gm.; –Rz.; Uşhum *Yusufeli –Ar.; *Göle, *Posof, *Ardahan –Kr.; *Refahiye –Ezc.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[çerpeşük (II)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çelbeşük [→ **çelbeşik**]

çelcepel Çalı çırpı. (*Polatlı –Ank.)

çeldiğe Küçük yaşta düşen kadın. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çeldireme Ara vermeksizin söylenme. (*Ermenek –Kn.)

çeldirmek (I) Kafasını koparıp atmak. (Pelitköy *Burhaniye –Ba.)

çeldirmek (II) Bir şeyin yönünü vurarak değiştirmek. (İğdir *Çivril –Dz.)

çele (I) Büyük kardeş. (–Ist.; Pul –El.)

çele (II) Taze fasulye. (*Bakırköy –Ist.; Harput –El.; Telin *Gürün –Sv.)

çeleba [→ **çelebi** (I)]

çelebağa [→ **çelebi** (I)]

çelebi (I) **[celba, celeba, çelba, çeleba, çelebağa, çelebiağa, çelepağa, çeliba** (I) **-1]** Kayınbirader : *Çelebim iyi insandır.* (İshaklı *Bolvadin –Af.; –Isp.; Bereketli *Tavas, *Çal –Dz.; Bozan –Es.; Aksaray, Beyazıt –Ist.; Güdül *Ayaş –Ank.; Argıthanı *Ilgın, *Ereğli, Bozkır –Kn.)

[celba] : (Samatya –Ist.; *Bor –Nğ.)

[celeba] : (*Çal –Dz.)

[çelba] : (–Isp.; Güney *Yeşilova –Brd.; Samatya –Ist.; –Kn.)

[çeleba] : (–Isp.; Kıbrıscık –Bo.; –Ist.; *Ereğli –Zn.; *Boyabat, Alaçam –Sn.)

[çelebağa] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Beypazarı –Ank.)

[çelebiağa] : (–Isp.; Beyazıt –Ist.)

[çelepağa] : (Dede *Çal –Dz.)

[çeliba (I) -1] : (İlyas, Senir *Keçiborlu, *Eğridir, Gönen, Sütçüler –Isp.; Navlu, Kavak *Yeşilova, *Tefenni, *Gölhisar –Brd.)

çelebi (II) Hıristiyan tüccar : *Çelebi, tütün mü alacaksınız?* (*Bafra –Sm.)

çelebi (III) İstasyon şefi. (Sütlaç *Dinar –Af.)

çelebi (IV) Homoseksüel erkek. (*Antakya –Hat.)

çelebiağa [→ **çelebi** (I)]

çelebne [**çelepene, çelepne**] Üstünde gözleme pişirilen veya ocakta pişirilen ekmeğin üstüne kapanan toprak saç : *Ekmeğin üstüne çelepne kapadım pek güzel pişti.* (Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[**çelepene**] : (İsmetiye –Brs.)

[**çelepne**] : (–Ed.)

çelebük Açıkgöz : *Ne çelebük çocuk.* (Bereketli *Tavas –Dz.; –Gr.)

çeleçöş Havuç, pancar turşusu. (–Bo. ve köyleri.)

çelefudi Balta ile odun kırılırken, baltanın ağzından ayrılan küçük odun parçası. (Gündoğdu –Rz.)

çeleğ Yokuştan sonraki düzlük. (Asmasız *Bor –Ng.)

çeleği [→ **çeleñ** (I)]

çelek (I) [**çelik** (II)] **1.** Bir boynuzu kırık hayvan : *Çelek boynuzlu keçi.* (*Atabey –Isp.; Ambarcık *Gölhisar –Brd.; *Çivril, Alâeddin, Darıveren *Acıpayam, *Çal, Kösten, Honaz –Dz.; Doğanlar *Balya, Çırpan –Ba.; Fili *Biga, Kızılköy *Ezine –Çkl.; Çeltikçi *İnegöl, İsmetiye –Brs.; –Kü.; Bozan –Es.; *Kandıra, Akmeşe –Kc.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Akyazı –Sk.; Öşek *Boyabat –Sn.; Engiz *Bafra –Sm.; Soğanlık –Ama.; Balca *Nallıhan –Ank.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.; Kocahıdır *Keşan –Ed.; Ceylânköy *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk.; *Saray –Tk.; Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan)

[**çelik** (II)] : (Sırapınar *Beykoz –Ist.)

2. Eğri boynuzlu hayvan. (*Uluborlu, İlyas *Keçiborlu, İğdecik –Isp.; Kuşbaba *Bucak, Kozağacı *Tefenni –Brd.; *Kaş ve köyleri, Kışla *Elmalı –Ant.; *Fethiye –Mğ.; *Vize –Krk.)

çelek (II) **1.** Demir su kovası. (Yazılı *Emirdağ –Af.; Kadıçiftliği –Ist.; Çilehane *Reşadiye –To.) **2.** Tahta süt kovası. (–Es. ve köyleri.)

çelek (III) [→ **çağıldak** (I)]

çelek (IV) Kaba. (Üçkuyu *Bolvadin –Af.)

çelek (V) [→ **çelen** (VI)]

çelek (VI) Kanat tüyü. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

çelek (VII) Gözü şaşı olan kimse : *Çelek Kadir, bizim oraya geldi.* (*Elmalı ve köyleri –Ant.)

çelek (VIII) Elma, armut gibi meyvelerin yenmiyen çekirdek yuvaları. (–Ezc. ve köyleri.)

çelem (I) Şalgam. (–Brs.; –Ist.; Miçinba, *Kemaliye –Ezc.; *Ağın, Harput, Kesirik, –El.; *Arapkir –Ml.; *Siverek –Ur.; Halfeti *Kilis –Gaz.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri, Hisarcık *Yayladağı, *Antakya –Hat.; *Divriği –Sv.; –Ank.; –Ada.; *Marmaris –Mğ.) **2.** Pancar. (–Ml.; *Antakya –Hat.) **3.** Kırmızı turp. (*Hozat –Tn.)

çelem (II) [→ **çeleñ** (I)]

çelem (III) Yiğit. (–To.)

çeleñ (I) [**celenk, çeleği, çelem** (II), **çelengi, çeleñi, çelenk** (I)] Evin saçağı : *Evin çeleñi bozulmuş.* (Özburun, Çardak, Çiftlik, Dişli *Bolvadin, *Emirdağ –Af.; Aydoğmuş *Keçiborlu, Banus, Bağıllı *Eğridir, Sücüllü, Körküler, Kumdanlı *Yalvaç, *Şarkîkaraağaç, Yakaköy *Gelendost –Isp.; Kuzköy *Bucak –Brd.; İshaklı, İğdir, Çıtak, Bulkaz *Çivril –Dz.; Atlas, Ayvalı *Siv-

rihisar, Bozan, Tokat, İkipınar, Bardakçı, –Es.; Fener –Ist.; –Yz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, *Polatlı, *Ayaş, Kıbrıs –Ank.; Ömerhacılı *Kaman, *Çiçekdağı –Krş.; Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.; Bahçeli *Bor, Postallı *Ulukışla –Nğ.; Uğurlu *Ermenek, *Ereğli, Atlandı *Kadınhanı, Kızıllar *Karaman, Alan *Çumra, Hatip, Yalıhüyük, Tömek –Kn.; –Ada.; *Tarsus, Emirşahlar *Anamur, Çiftepınar *Mersin, Yapıntı *Mut –İç. ve çevresi; Güzelsu *Akseki, Eskipazar *Elmalı –Ant.; Şerefler –Mğ.)

[celenk] : (*Haymana –Ank.)

[çeleği] : (Kuyulusöğüt *Çivril –Dz.; *Gelibolu –Çkl.; Kazancı *Ermenek –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.)

[çelem (II)] : (*Çivril –Dz.; İvrindi –Ba.)

[çelengi] : (*Ermenek –Kn.; Gilindire *Gülnar, Gözne –İç.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[çeleñi] : (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.; Uğurlu *Ermenek –Kn.; –Ada.; Bozdoğan, Yapıntı *Mut, *Silifke, Teniste *Anamur –İç.)

[çelenk (I)]: (*Ermenek –Kn. ; Kıbrıs)

çelen (II) [→ **carı -1**]

çelen (III) Tepelerin kar tutmayan kuytu yeri. (Ağcaşar *Ürgüp –Nş.; –Kn.)

çelen (IV) Bağlarda karık boyunca dikine sıralanan çubuklar. (–Nğ.)

çelen (V) Tarlada buğday saplarından yapılan öbek. (Evreşe *Gelibolu –Çkl.)

çelen (VI) [**çelek** (V)] Yakışıklı (delikanlı). (–Yz.; –Krş.)

[**çelek** (V)] : (–Sv.)

çelen (VII) **1.** Kadınların göğüslerine veya başlarına taktıkları incili iğne. (*Elbistan –Mr.) **2.** Keçilerin, kırkıldığı zaman boyunlarına yapılan süs. (Çilehane *Reşadiye –To.)

çelen altı Ev : *Bir çelen altı yok*. (Alibeyhüyüğü *Çumra –Kn.)

çeleñ çevirmek Bağ karıkları kazılmadan önce, kıyıdaki bağ kütüklerinin dibini çepçevre kazmak : *Gazma ırgatları biğez çeleñ çevirdilermiydi işi golaylaşmış sayarlar*. (*Bor –Nğ.)

çeleñger Boş zamanlarını değerlendiren kimse. (Ahat *Banaz –Uş.)

çelengi [→ **çelen** (I)]

çeleñ hırsızı Becerikli hırsız. (*Bor –Nğ.)

çeleñi [→**çelen** (I)]

çelenk (I) [→ **çelen** (I)]

çelenk (II) Köşebaşı. (Betobası –Ank.)

çelenk (III) Dik boynuzlu hayvan : *Bizim öküz çelenk boynuzludur*. (Keçek *Oltu –Ezm.)

çelenk (IV) Uzun kuş tüyü. (Kerkük)

çelep (I) [**çelap**] Tanrı. (Sasu –Sr.; Gürnes *Akşehir –Kn.)

[**çelap**] : (Dündarlı –İz.)

çelep (II) Satılmak için ayrılmış kısır hayvan. (–Tr.)

çelepağa [→ **çelebi** (I)]

çelepe Sulu sepken : *Gene çelepe yağıyor*. (–Bt.)

çelepene [→ **çelebne**]

çelepeten Kırlarda yetişen yabanî bir ot türü. (Kurtdoğmuş –Ist.)

çelepne [→ **çelebne**]

çelerik Şişerek gerilmiş şey (hk.). (*Bandırma –Ba.).

çelerimek Ekinler kuvvetlenmeğe başlamak. (Tepeköy *Torbalı –İz.)

çelermek (I) [**celermek** (I), **cerelmek, cerlemek** (I), **çellemek** (I), **çerlemek** (I) **-1, 2; çerlenmek**] **1.** Hayvan, zehirli ot yiyerek ölmek. (*Alaşehir –Mn.; Alayunt –Kü.; *Sivrihisar, Tokat, Bozan –Es.; Kurugöl –Nş.; *Bor –Nğ.; *Ermenek, *Hadım –Kn.; Sultanhanı, Aksaray, Güzelsu, *Akseki –Ant.)

[**celermek** (I)] : (–Ay.)

[**cerelmek**] : (*Afşin –Mr.)

[**çerlemek** (I) **-1**] : (–Çkl.; Mahmutören –Or.; *Gürün –Sv.; Zencidere –Ky.; *Ereğli –Kn.; *Kadirli, *Saimbeyli –Ada.)

[**çerlenmek**] : (Kuzuculu *Dörtyol –Ada.)

2. Hayvanlar fazla yağlanarak ölmek. (Yılanlı *Eğridir –Isp.; Çerçin –Brd.; *Sivrihisar –Es.; *Ermenek –Kn.; *Anamur –İç.; Çiçekli –Mğ.) **3.** Hayvanlar ansızın ölmek. (*Eşme ve çevresi –Uş.; *Kula –Mn.; –Kü.; Aydınlı Göğe Bakan aşireti *Pınarbaşı, Hamurcu *İncesu –Ky.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; Aydınlı Çadırı, Gerdan –Ada.; Yapıntı *Mut –İç.)

[**cerlemek** (I)] : (*Hekimhan –Ml.; –Yz.)

[**çellemek** (I)] : (Sakarya *Tirebolu –Gr.; *Bünyan –Ky.)

[**çerlemek** (I) **-2**] : (*Gürün –Sv.; Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.) **4.** Davarlar ilkbaharda taze olan otları çok yiyip hazmedemeyerek ölmek. (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; Irgıllı *Çivril –Dz.; Kıbrıscık –Bo.; Taşoluk *Göksun –Mr.; –Nğ.; Tuzlukçu *Akşehir, Yeniköy –Kn.; *Mersin ve köyleri –İç.) **5.** Gözleri bir noktaya dikilerek ölmek: *Tavuğa bir taş vurdum çelerdi kaldı.* (Sürez *Bozdoğan –Ay.; –Ba.; –Ada.; *Silifke, *Mersin –İç.)

çelermek (II) Ekinler yeşermek. (Güdübez *Sandıklı –Af.; Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.)

çelermek (III) Büyümek, gelişmek. (*Acıpayam –Dz.; –Ay.; Dadanı –Bo.; *Kargı –Çr.; *Milas, Ceylân *Fethiye, Yerkesik –Mğ.)

çelermek (IV) [**celermek** (II) **-1, 2; cellemek** (I), **certlemek**] **1.** Sinirlenerek gözlerini açıp bağırmak. (Yassıviran *Senirkent, *Uluborlu, Bozanönü, Tahtacı –Isp.; –Çkl.; –Bo.; Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or.; Ardahan *Hekimhan –Ml.; Kışla *Elmalı –Ant.)

[**celermek** (II) **-1**] : (–Gm.; Sulutaşköyü –Kn.)

[**certlemek**] : (*Keşap –Gr.)

2. Büyüklere karşı gelmek : *Terbiyesiz çocuk babasına çelermeğe başlamış.* (*Kurşunlu –Çkr.; –Sv.; –Mğ.)

[**celermek** (II) **-2**] : (Akyoma –Gr.)

[**cellemek** (I)]: (*Mudurnu –Bo.;–Gr.)

çelermek (V) Bebek ağlamaktan tıkanmak : *Kız koşsene, çocuk çelerdi.* (Çiftepınar –İç.)

çelermek (VI) Boğaza birşey tıkanıp çıkarmağa çalışmak. (*Bor –Nğ.)

çelermek (VII) Soğukta kalıp üşümek. (Halimiye *Ermenek –Kn.)

çelermek (VIII) Sallanarak yürüyüp kendini göstermek. (–Kn.)

çelermek (IX) Kan pıhtılaşmak.(*Niksar –To.)

çelermek (X) Susuzluktan bayılmak. (*Ayaş –Ank.)

çelermek (XI) [**celermek** (III)] Hastalıktan kalkmak, iyi olmak. (Şahin *Malkara –Tk.) [**celermek** (III)] : (*Acıpayam –Dz.)

çelermek (XII) Vurulan yer yara olmak : *Koluma bir değnek vurdular kolum çelerdi.* (Iğdır *Zile –To.)

çelertmek (I) Saklanılan bir yerden başını hafifçe göstermek : *Nasıl olsa görüyorum, başını çelertip durma.* (–Dz.)

çelertmek (II) Herhangi bir şey, zehirleyerek veya şişkinlik vererek öldürmek (hayvan hk.). (*Bor –Nğ.)

çelertmek (III) Büyüyüp, gelişmeye yardım etmek. (*Çal –Dz.)

çelet Şımarık, hırçın, atılgan, haylaz (çocuk). (Lohan *Kilis, –Gaz.; Çardak *Göksun, Moraba –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri, *Antakya, Büyükçaylı, Küçükçaylı –Hat.; *Kızılcahamam –Ank.; –Ada.; –Ed.)

çeleyi Ördeğin kanadının ucu : *Tam çeleyinden vurdum.* (Sasallı –İz.)

çelfin [→ **celfin** (I) **-1**]

çelgetir Bazı yerleri eskimiş, yırtılmış giyecek : *Endeki çelgetiri değiştir, gözüme dokanıyorsun.* (Tahtacı –Isp.)

çelgi [**çelgir, çelği** (I)] Alna bağlanan yazma, yemeni. (Çaltı *Gelendost, Lagus –Isp.; Başpınar *Tefenni, Devri *Bucak –Brd.; Kanlıca *Boğazlayan –Yz.; *Kaş –Ant.) [**çelgir**] : (*Kangal ve köyleri –Sv.) [**çelği** (I)]: (Körküler *Yalvaç –Isp.; Bağyaka, Çavdır *Finike, *Kaş ve köyleri –Ant.)

çelgin Yaralı av hayvanı. (*Eşme ve çevresi –Uş; Gelenbe –Mn.; *Edremit –Ba.; –Çkl.)

çelgir [→ **çelgi**]

çelği (I) [→ **çelgi**]

çelği (II) Kalem açacak, bıçak : *Çeliğiyi ver de kalemimi açayım.* (*Senirkent –Isp.)

çelh [**çelḫi**] Harman savrulduktan sonra arta kalan yarı ezilmiş başak ve kaba saman. (*Ardahan –Kr.) [**çelḫi**] : (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

çelḫi [→ **çelh**]

çeli (I) Mısır sapı : *Tarladan bu çelileri toplattırmak lâzımdır.* (Şimşirli *Güneyce, *İkizdere –Rz.)

çeli (II) Keçi yavrusu : *Çeli küçük iken sevilir.* (Kazmasökü –Sn.)

çeliba 1. [→ **çelebi** (I)] 2. Baldız. (Çamköy *Gölhisar –Brd.)

çelibaşı Kötü bir işte öncü, elebaşı olan (kimse). (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çeliç [→ **çebiç** (I) **-1**]

çelik (I) Pencere. (Köprücek *Emet –Kü.)

çelik (II) [→ **çelek** (I) **-1**]

çelik III) [→ **çandı** (I) **-1**]

çelik (IV) İğde ağacı. (*Safranbolu –Zn.; İsmetpaşa –Ml.)

çelik (V) Ahırlarda dışarıya gübre atmak için açılmış delik. (Keles ve çevresi –Brs.)

çelik (VI) Hayvanın boyunduruğa bağlandığı yer. (–Sm.)

çelik (VII) [**çellik** (II)] Yünleri ip haline getirmeğe yarıyan ağaçtan yapılmış bir aygıt, kirman : *Kezibanı çelik eğiriyor.* (Eber *Dinar –Af.; İlyas *Keçiborlu, Bağıllı *Eğridir –Isp.; Kuşbaba, Karaseki *Bucak, Çerçin –Brd.)

[**çellik** (II)] : (Senir *Keçiborlu, Havutlu *Eğridir –Isp.)

çelik (VIII) [**cellik** (III), **çelikmen, çellik** (I) **-2, çelme çelik**] Çocukların sopa ile oynadıkları oyun : *Çocuklar çelik oynadı.* (İshaklı *Bolvadin, Eber *Dinar –Af.; Sücüllü *Yalvaç, Koyulca, İlyas *Keçiborlu –Isp.; İsabey *Çal, *Çivril –Dz.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Mürüs *Erbaa, Çayır *Zile –To.; Danışman *Fatsa, *Ünye, *Perşembe –Or.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Refahiye –Ezc.; *Afşin –Mr.; Çepni *Gemerek, Afşar aşireti, Damızlık *Gürün, *Kangal ve köyleri –Sv.; –Ky.; *Mucur –Krş.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.; –İç.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**cellik** (III)] : (*Kaş –Ant.)

[**çelikmen**] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

[**çellik** (I) **-2**] : (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Tefenni –Brd.; Seller, Kırca *Acıpayam –Dz.; Kırcaklı *Nazilli –Ay.; Karakuş, Kuşköy, *Ünye –Or.; –Mr.; Bora *Hadım –Kn.)

[**çelme çelik**] : (Ellengi *Yalvaç –Isp.)

çelik (IX) On kiloluk hububat ölçeği. (Çandır –Gr.; Taşoluk *Göksun, *Afşin, *Elbistan –Mr ; Karaözü *Gemerek –Sv ; Salkuma –Ky.)

çelik (X) Tahta yapmak için hazırlanmış ağaç kütüğü, kereste. (Kayadibi, Çandır –Gr.)

çelik (XI) Köklü bir ağacın dipten çıkan dalını kesip, başka bir yere dikerek köklendirilmişi : *Bu yıl bağda çok çelik yapıldı.* (–Mn. ve çevresi; –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Düzköy *Keşap –Gr.; *Ağın, *Keban –El.; *Antakya –Hat.; *Yerköy, –Yz.; –Nğ.; Yerkesik –Mğ.)

çelik (XII) İpek böceğine, yaprağı verildikten sonra kalan dut çalısı. (Zana –Ama.)

çelik (XIII) Düğün sahiplerinin, akrabalarına özel bir törenle yolladığı koyun, kuzu, kaz eti : *Dışarda silâh sesi var, galiba çelik geliyor.* (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

çelik (XIV) Baston. (Taşburun, Karakoyun, *Iğdır –Kr.)

çelik (XV) Kırılan kemiğin tedavisinde kullanılan yumurta ve un karışımı madde. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çelik (XVI) Altınlara yapılan halka. (–Ks.)

çelik çelmek Başını örtüyle sarmak. (*Bozdoğan –Ay.)

çelik çürük [→ **çerik çürük**]

çelik kakı Bozulmuş elma kurusu. (Argıthanı *Ilgın –Kn.)

çelikleme Kısa odun. (Dişli *Bolvadin –Af.; Çuvallı *Yeşilova –Brd.; Tepeköy *Torbalı –İz.; –Çr.; –Ama.; –Yz.; *Mucur –Krş.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

çelikleme atmak Bir ağacın parçasını veya değneği dikine atmak. (*Ağın, *Keban –El.)

çeliklemek (I) Bağ kütüğünü uzunca budamak : *Babam o bağı çelikledi.* (Bereketli *Tavas –Dz.; *Susurluk –Ba.; *Bozcaada –Çkl.; –Ezc. ve köyleri.)

çeliklemek (II) Herhangi bir ağaç, çubuk ile üretilmek. (*Edremit –Ba.)

çeliklemek (III) Hayvana sarılan yükü, türlü yerlerinden yedek iplerle bağlamak. (Moraca, Deştemir, Çamköy *Çal –Dz.)

çelikleşmek Sağlamlaşmak : *Çalışan gol (kol) çelikleşir.* (*Bor –Ng.)
çeliklik Dam deliği. (*Eğrigöz –Isp.)
çeliklilik Hububat faizciliği. (Pekün *Kelkit –Gm.)
çelikmen [→ **çelik** (VIII)]
çelim (I) Gösterişli tavır, çalım : *Kime çelim satesan.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
çelim (II) Kuvvet, güç. (Nuh –Af.; Bağıllı *Eğridir, İlyas *Keçiborlu –Isp.; Kavak *Yeşilova –Brd.; Yukarıkaraçay *Acıpayam, Karahisar *Tavas, Kızılhisar, Kadıköy –Dz.; Çapak *Torbalı –İz.; –Mn.; –Ba. ve çevresi; *Perşembe, *Mesudiye ve köyleri –Or.; –Tr.; Cenciğe –Ezc.; Şekeroba –Mr.; *Yıldızeli –Sv.; Karahoca *Haymana –Ank.; Gazi *Develi –Ky.; *Bor –Ng.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; *Mut –İç.; Korkuteli *Elmalı –Ant.; Lârnaka –Kıbrıs; Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan)
çelim avuç Bir avuç dolusu : *Daha çelim avuç ceviz topladım.* (Kuşbaba *Bucak –Brd.)
çelim başı Sırası gelmiş söz. (Gökköy *Lapseki –Çkl.)
çelimli Güçlü, kuvvetli. (–Bo.)
çelinmek (I) 1. Takılmak : *Zihnim çelindi şimdi hiç ezberleyemiyorum.* (Çavuşköy *Babaeski –Krk.) 2. Takılıp düşmek : *Kütüğe ayağım takılarak çelindim, yüzüm gözüm sıyrıldı.* (Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
çeliyh [→ **çeğen**]
çelke (I) [→ **çalmar**]
çelke (II) Kuyu bileziği. (–Ant.)
çelki (I) 1. Kurumuş ağaç dalı. (İlyas *Keçiborlu, Söğüt –Isp.; Çerçin *Tefenni, Çuvallı, Salda, Kavak, Güney *Yeşilova –Brd.; Aşağıkaraçay, Yumrutaş *Acıpayam –Dz.) 2. Duvarları yağmurdan korumak için konulan çalı çırpı. (Gemen *Yalvaç –Isp.; Eğridere *Kuyucak –Ay.; Afşar *Hadım –Kn.)
çelki (II) 1. Bağ kulübesi : *Bugün bağın kenarına iyi bir çelki yaptım.* (Afşar *Hadım –Kn.) 2. Balkon, taraça. (Balçıkhisar –Af.) 3. Bahçe, avlu. (Yalıhüyük *Bozkır –Kn.) 4. [→ **çalmar**]
çelki getirmek Çelik çomak oyununda çeliği uzaklara yollamamak için korumak : *Dur ben bir çelki getireyim.* (Navlu *Yeşilova –Brd.)
çelle [→ **çille**]
çellek (I) Çelik çomak oyunu : *Çocuklar çellek oynuyor.* (Karahisar *Tavas –Dz.)
çellek (II) Su kovası. (Misebolu *Mudanya –Brs.)
çellek (III) Atılgan, açıkgöz : *Ali Memet ele çellek idi ki.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
çellemek (I) [→ **çelermek** (I) -3]
çellemek (II) Soğuktan donmak. (*Kurşunlu –Çkr.; Şahmelik *Vakfikebir –Tr.)
çellemek (III) Caydırmak : *Ben at alacağım beni çelleme.* (Ağlı *Küre –Ks.; *Bor –Ng.)
çellig Çocukların çelik çomak oyununda kullandıkları küçük değnek. (–Brd.)
çellik (I) 1. Çocukların çelik çomak oynadıkları değnek : *Benim çellik derenin öbür tarafına düştü.* (Çeltek, Kavak *Yeşilova, Başpınar *Tefenni, Kozluca, Çebiş –Brd.; Bereketli, Kızılca *Tavas, Bekilli *Çal,

*Acıpayam –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Ersis *Yusufeli –Ar.; *Nazimiye –Tn.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; *Ermenek –Kn.; *Anamur, Hamam *Mut, Mezitli *Mersin ve köyleri –İç.; Kışla *Elmalı, Güzelsu *Akseki –Ant.; *Milâs –Mğ.)

2. [→ **çelik** (VIII)]

çellik (II) [→ **çelik** (VII)]

çellik (III) Kovanlara verilen gömecin düşmemesi için iki tarafına dayanan ağaç. (Fadılca –Mğ.)

çelliklemek Fırlatmak : *Çocuğu bi çellikledi, neredeyse öldürecekti.* (*Fethiye –Mğ.)

çellik yapmak Afacanlık, yaramazlık yapmak : *Bu çocuklar hiç rahat durmaz sabahtan akşama kadar sokakta çellik yaparlar.* (*Ünye –Or.)

çellime [→ **çelme** (I)]

çelliş Çok ucuz alınan mal : *Koyun çelliş geldi çirttim.* (Emirler *Balâ –Ank.)

çelme (I) [**çellime, çelmece, çelmice**] Kısa çalı odunu. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Çerçin –Brd.; Kırcaklı *Nazilli, Alanlı –Ay.; Bahçeli *Bor –Nğ.; İncirköy *Fethiye –Mğ.; *Saray –Tk.)

[**çellime**] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

[**çelmece**] : (Kızılköy *Dinar –Af.)

[**çelmice**] : (Güney *Yeşilova –Brd.)

çelme (II) [**çelmen**] Fese veya başa sarılan oyalı krep, mendil, yazma. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Alâeddin *Acıpayam, *Sarayköy ve köyleri, Honaz –Dz.; –Kü.)

[**çelmen**] : (Bozan –Es.)

çelme (III) [**çelmelik**] Pencere : *Bazı evlerde hiç çelme yoktur.* (Hisarköy *Domaniç –Kü.)

[**çelmelik**]: (Ilıcaksu *Domaniç –Kü.)

çelme (IV) Keklik : *Çelmenin sesi yaman.* (*Sandıklı –Af.)

çelme (V) Akarsuyun hızını kesmek için, meşe direkleri, çalı ve kum torbalarıyla yapılan set. (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.)

çelmece [→ **çelme** (I)]

çelme çelik [→ **çelik** (VIII)]

çelmek (I) Koyunlar çiftleşmek. (Yakaköy, Çaltı *Gelendost –Isp.; Yayla, Karamanlı *Tefenni –Brd.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

çelmek (II) Çelik çomak oyununda, havaya fırlayan çeliğin ortasına değnekle vurup ileri fırlatmak. (*Düzce –Bo.; *Merzifon –Ama.)

çelmek (III) Açmak : *Şu kalemi bir çeliver.* (*Senirkent –Isp.)

çelmek (IV) Gelmek : *Bize çelecen mi ?* (*Gürün –Sv.)

çelmek çelmek Harman savrulurken, tanelerin üzerindeki çelmikleri yaba ile almak. (İshaklı *Çivril –Dz.)

çelmelik [→ **çelme** (III)]

çelmen [→ **çelme** (II)]

çelmice [→ **çelme** (I)]

çelmig [→ **çelmik** (I)]

çelmik (I) [**celmik** (I), **çelmig, çeltiik** (II)] Buğday veya başakla karışık iri saman. (*Sandıklı, *Dinar ve köyleri –Af.; *Eşme ve çevresi –Uş; İlyas*Keçiborlu, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Karamanlı *Tefenni, Kavak *Yeşilova –Brd.; Çorum, Oğuz, Yukarıkaraçay *Acıpayam, Çıtak *Çivril, Hadım *Çal, *Sarayköy ve köyleri, Kösten, Abaş, Karaçaylar, Honaz, Narlıdere, Kızılhisar –Dz.; Kırcaklı, *Nazilli –Ay.; *Bayındır –İz.; *Altıntaş –Kü.)

[**celmik** (I)] : (*Tefenni –Brd.)
[**çelmig**] : (–Brd.)
[**çeltük** (II)] : (*Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.)

çelmik (II) Çayırlık, çimenlik. (–Kr.)

çelmik (III) Düğüm. (–Nğ.)

çelmik (IV) Pamuk kozasının pamuğu alındıktan sonra kalan kabuğu. (Bek *Karahallı –Uş.)

çelmiki (V) Çalılardan kesilen odun. (Hamallar *Keçiborlu –Isp.)

çelmik (VI) [**celmik** (II), **çelmiyh**] Ilıca, kaplıca. (*Erciş –Vn.)
[**celmik** (II)] : (*Şiran –Gm.)
[**çelmiyh**] : (*Iğdır –Kr.)

çelmiyh [→ **çelmik** (VI)]

çelpene Ekmek pişirmekte kullanılan saç. (–Ed.)

çelpeşig [→ **çelbeşik**]

çelpeşik (I) [→ **çelbeşik**]

çelpeşik (II) Sıtmadan yürüyemiyecek kadar bitkin kimse : *Çelpeşiklerin iyi olması için et yemeleri lâzımdır.* (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

çelpeşik (III) Zor kırılan odun. (*Gölhisar –Brd.)

çelpeşuk [→ **çelbeşik**]

çelpeşüh [→ **çelbeşik**]

çelpeşük [→ **çelbeşik**]

çelpi Dam saçağı. (–Krş.)

çelpik (I) Paçavra : *Ha okumayan ha çelpik ne fark var.* (Balkande *Beyşehir –Kn.)

çelpik (II) Ağacın yeni çıkmış dalları. (Alaçam –Mğ.)

çelpin Piliç : *Çelpin eti tatlı olur.* (–Ada.)

çelpmek Göz kırpmak. (Karahoca *Haymana –Ank.; Aslanköy *Mersin –İç.)

çelt Üzerinde meyve kurutulan çalıdan örülmüş büyük sele : *Yeni dokuttuğum çelti gördün mü?* (Humhal *Yusufeli –Ar.)

çeltek (I) [**celtek, çeltik** (I)] **1.** Çoban yamağı. (*Emirdağ –Af.; Kaçar aşireti *Eşme –Uş.; Çıtak *Çivril, Bereketli *Tavas, Yukarıseyit *Çal –Dz.; Kumarlar *Bayramiç –Çkl.; Hüyük *Şarkışla –Sv.; Büyükincirli –Yz.; Köşker –Krş.; Karahisar *İncesu, Gülveren *Bünyan, *Develi, Zencidere, Sarıoğlan, Hisarcık –Ky.; –Nş.; Ihlara *Aksaray –Nğ.; Hortu *Ereğli, Alibeyhüyüğü *Çumra, İsmil, Kameni –Kn.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[**celtek**] : (*Aksaray –Nğ.)
[**çeltik** (I)] : (Samra *Banaz –Uş.; Gömüce *Çal, İğdir *Çivril –Dz.; Sandal *Kula –Mn.; Aslanapa –Kü;. Kuyucak –Es.; *Bünyan –Ky.)

2. Yardımcı, uşak : *Yarın, babam çeltekle beraber çifte gidecek.* (Çeltek *Yeşilova –Brd.; *Çal, *Sarayköy, Üçkuyu –Dz.; –Ba.; *Üsküdar –Ist.; *Boğazlayan, Topaç –Yz.; –Nğ.; *Ermenek, Manyan *Karaman, Kargın *Çumra, Yarma, Gönenç, Tömek –Kn.; Oymaklı –Ada.; Yapıntı *Mut, Ayvagediği *Mersin –İç.)

çeltek (II) Deriden yapılan kalbur. (Argıthanı –Kn.)

çeltek (III) Korkak. (–Çkr.)

çeltek (IV) Dost, ahbap. (–Ada.)

çeltek (V) [**çeltük** (I)] Kabuklu pirinç. (*Kargı –Çr.)
[**çeltük** (I)] : (–Md.; –Dy.; Kerkük, Irak)

çelten Deveyi çeken kimse. (Akça *Dinar –Af.)

çeltermek Kızgın kızgın bakmak, büyüklere karşı gelmek : *İnsanın yü-*

züne ne çelterip duruyorsun. (*Taşköprü –Ks.)

çelteşik Karışık, anlaşılması zor olan iş. (–Yz.)

çelti (I) Derelerde balık avlamak için çubuklardan örülmüş bir tarafı açık, diğer tarafı kapalı bir çeşit tuzak : *Derede bu akşam çeltiyi kurdum.* (Gare, *Ardeşen –Rz.)

çelti (II) Kuş yakalamak için kullanılan ökse : *Dada dada çeltiya çiviki düşti.* (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

çelti (III) Meyve kurutulacak sergi. (–Ar.)

çeltik (I) [→ **çeltek** (I) **-1**]

çeltik (II) Ufak hayvan. (–Kü.; *Senirkent, *Uluborlu –Isp.)

çeltik (III) Dokunaklı söz. (Dalavar *Arpaçay –Kr.)

çeltik (IV) [→ **çedik** (I) **-2**]

çeltik (V) **1.** Nişasta çıkarıldıktan sonra arta kalan buğday kabuğu, suyu alınan meyvelerin posası. (*Birecik –Ur.; *Nizip –Gaz.) **2.** Pirincin içinde bulunan yabancı bitki tohumları. (–Kr.) **3.** Kırıntılı leblebi : *Çeltik vereyim mi?* (Sücüllü *Yalvaç –Isp.) **4.** Mısır patlatıldığında patlamayan mısırlar : *Arkadaş, çeltik yerseniz buyurun.* (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.)

çeltik (VI) Kesilmiş odun parçası. (Romanya göçmenleri –Ist.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)

çeltin Bir kuş tuzağı. (Güzelsu *Akseki –Ant.)

çeltiyh Pirinç tohumu. (*Iğdır –Kr.)

çeltük (I) [→ **çeltek** (V)]

çeltük (II) [→ **çelmik** (I)]

çeltük (III) Hastalıklı meyve. (Düzköy *Keşap –Gr.)

çeltük (IV) [**çelük** (III)] Bir çocuk oyunu. (Düzköy *Keşap –Gr.)

[**çelük** (III)] : (Engiz *Bafra –Sm.; *Merzifon –Ama.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)

çeltük çeltük Düzensiz, dengesiz : *Olmadı, yapamadım çeltük çeltük geliyor.* (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çeluk Çocuk. (–Rz.)

çelüge koymak Kırılan ayağı alçıya koymak. (Şeyhli, Piraziz –Gr.)

çelük (I) Küçük çocuklara giydirilen ayakkabı. (–Ml.)

çelük (II) Kavaklık. (*Arapkir –Ml.)

çelük (III) [→ **çeltük** (IV)]

çelük çokuk Küçüğü büyüğü karışmış olan : *Odunları çelük çokuk etmiş.* (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

çem (I) [**cem** (I)] **1.** Zararlı otlarla dolu olan yer. (*Afşin, *Elbistan –Mr.; –Ada.) **2.** Çayır, çimen. (–Ama.; *Kilis –Gaz.; Şekeroba –Mr.; Hisarcık *Yayladağı, *Antakya ve köyleri –Hat.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Kadirli –Ada.; Sökün *Silifke –İç.)

[**cem** (I)] : (–Ist.; Çilehane *Reşadiye –To.)

3. Karamuk ve benzeri bodur ağaçların bulunduğu yer : *Çem çakalsız olmaz.* (*Kangal –Sv.; Kerkük)

çem (II) Akarsu. (–Md.)

çem basmak Konuyu kapatmak : *Sen o tarafa çem bas.* (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

çembelcik Saka kuşu. (Kıbrıscık –Bo.)

çember (I) [**cember** (I), **cenber, cınbır, çamber, çemberi, çemberi çulla, çemper, çemperi, çenber, çenberi, çomber**] Kadın başörtüsü, yemeni, yazma : *Fatmanın çemberi düşmüş.* (Harmandalı *Eşme –Uş.; Senir

*Keçiborlu –Isp.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Menemen, *Urla, Balçova –İz.; Karaoğlanlı –Mn.; *Savaştepe, İvrindi –Ba.; Karaköse, –Kü.; *Söğüt, İlyasbey –Bil.; Bozan, Tokat –Es.; *Kandıra, *Karamürsel, Muallim *Gebze –Kc.; *Üsküdar –Ist.; *Kargı –Ks.; Bayat *İskilip, Düvenci –Çr.; –Sn.; *Çarşamba, *Alaçam –Sm.; –Ama.; *Zile –To.; *Perşembe –Or.; *Görele, *Bulancak, *Tirebolu, Şehli –Gr.; –Tr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Rz.; *Yusufeli –Ar.; *Refahiye –Ezc.; *Kilis –Gaz.; *Koyulhisar, *Divriği –Sv.; –Yz.; Güdül *Ayaş, *Keskin, Çayırlı *Haymana –Ank.; –Nş.; Bahçeli *Bor –Ng.; Çukurbağ *Ermenek, *Akşehir, *Çumra, Zıvarık, Sille, Kılbasan –Kn.; Gavurdağı yörükleri *Osmaniye –Ada.; Sabah *Silifke, *Gülnar, *Mut –İç.; *Milâs, Yerkesik –Mğ.; –Ed.; *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk.; *Saray –Tk.)

[cember (I)]: (–Isp. ve ilçeleri; *Çivril –Dz.; –Çkl.; –Ks. ve ilçeleri; Saray –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Merzifon köyleri –Ama.; –Tr.; –Rz.; *Ayaş –Ank.; –Ada.; –İç.; –Ant.)

[cenber]: (*Yalvaç –Isp.; *Kurşunlu –Çkr.; *Kargı –Çr.; –Ank.; –Ky.; –Ed.)

[cınbır]: (*Sandıklı –Af.)

[çamber]: (–Tr.)

[çemberi]: (Bereketli *Tavas –Dz.; Hisarcık –Mğ.)

[çemberi çulla]: (Kazimiye *Hendek –Sk.)

[çemper]: (Pisi –Mğ.)

[çemperi]: (*Yatağan, *Milâs –Mğ.)

[çenber]: (Başköy *Uluborlu –Isp.; *Biga –Çkl.; Dodurga *Bozüyük –Bil.; Hediyeli *Kandıra –Kc.; –Bo.; *Osmancık –Çr.; –Sn.; Papasköy –Sm.; *Taşova –To.; Sasu –Gr.; –Gaz.; –Mr.; *İncesu –Ky.; –İç.; Reşadiye *Datça –Mğ.)

[çenberi]: (Bozarmut –Mğ.)

[çomber]: (Anaraş *Sürmene –Tr.)

çember (II) **[çeprez]** **1.** Araba tekerleklerine takılan demir: *Arabayı çemberlettim.* (Aliköy *Çaycuma –Zn.; –Md.) **2.** Pulluğa bağlı olan boyunduruğun alt parçası. (Çanıllı *Ayaş –Ank.) **3.** Çoban köpeklerinin boynuna takılan mahmuzlu demir, tasma. (Doğancı *Bergama –İz.)

[çeprez]: (Türlübez *Buldan –Dz.)

çember (III) Oniki telli çalgı. (–Zn.; –Ks.)

çember (IV) Oda bölmelerinde kiriş altına konulan direk. (Boğaz *Yenişehir –Brs.)

çember (V) Çerçeve: *Bu levhaya bir çember ister.* (*Antakya –Hat.)

çembere Kadınların başlarına taktıkları kasnak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

çemberi [→ **çember** (I)]

çemberi çulla [→ **çember** (I)]

çember yağı İçyağı. (–Sm.)

çemcik [→ **cemcük ağız -2**]

çemçe [→ **çömçe** (I) **-1**]

çemçem [→ **çençen**]

çemçem etmek Gevezelik etmek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çemçirah Kıymetli taş. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

çemçiğ Ağaçtan yapılmış su kabı. (*Nazimiye –Tn.)

çemçuk [→ **çemçük**]

çemçük [**çemçuk**] Zayıf, çirkin. (Uluşiran *Şiran –Gm.; Savrun *Divriği –Sv.; –Dy.)
[**çemçuk**] : (–Ks.)
çemçük gaşuḫ Kısa saplı tahta kaşık. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
çemçüme Ufak tefek. (–Ur.)
çemçüm etmek Sözü ağızda gevelemek : *Çemçüm edip durma söziyin eyice annat baḫıyım.* (Uluşiran *Şiran –Gm.)
çemçün Soğan, sarmısak ve pırasanın ortasından uzayıp tohum veren sap : *Pırasalar çemçünü sertleştirdi.* (Karakuş *Ünye –Or.)
çeme Budala, sersem : *Ne kadar çemesin be!* (Yavuz, Çayağzı *Şavşat –Ar.)
çemek (I) [→ **cemek** (I) **-1**]
çemek (II) Yer odalarındaki camsız pencere. (Harman, Tozman *Söğüt –Bil.; Beydilli *Nallıhan –Ank.)
çemek (III) Çok konuşan, geveze. (*Mudurnu –Bo.)
çemek (IV) Zıpkın. (*Ünye –Or.)
çemen Pirzola. (Çataloluk, Bakırdağ –Ky.; Tepecikören *Kozan –Ada.)
çemente (I) Başkasının sırtından geçinen (kimse). (–Kr.)
çemente (II) Çoluk çocuk : *Çemente basınca fakirlik başlar.* (–Kr.)
çemente (III) Çimento : *Bir torba çemente aldık.* (*Milâs –Mğ.)
çemete Su tası. (Çakırlar –Ant.)
çemiç (I) [**cemiç, çemin, çemiş** (I) **-1, 2; çemit**] **1.** Dut kurusu. (–Brs.; Köçekli *Taşköprü –Ks.; –Ama.; Akpınar, Bolaman –Or.; *Şebinkarahisar, *Alucra, *Mesudiye –Gr.; –Tr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Erkinis *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Cenciğe –Ezc.; *Koyulhisar, Savrun *Divriği –Sv.; *Vize –Krk.)
[**cemiç**] : (–Ist.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Mr.)
[**çemiş** (I) **-1**] : (*Zile –To.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Ersis *Yusufeli –Ar.; *Refahiye –Ezc.; –Ky.)
[**çemit**] : (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
2. Kuru üzüm. (Küçükyıldız –To.; *Kemaliye –Ezc.; –El.; –Ml.)
[**çemin**] : (*Çemişgezek –Tn.)
[**çemiş** (I) **-2**] : (Dereköy –To.; *Kemaliye –Ezc.)
3. İri leblebi. (–Ezc.)
çemiç (II) [→ **çebiç** (I) **-3**]
çemilemek [**çemillemek**] Kol ve paçaları sıvamak : *Çemilende çaydan öyle geç.* (Eymir *Bozdoğan –Ay.; Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**çemillemek**] : (Gündüzbey *Yeşilyurt –Ml.)
çemille [→ **cimile** (I)]
çemillemek [→ **çemilemek**]
çemillenmek Kararlı olmak : *Öyle bir çemillenip işe başladı ki anlatamam.* (–El.)
çemilli [→ **cimile** (I)]
çemin [→ **çemiç** (I) **-2**]
çemiremek [→ **çemremek -1**]
çemirenmek [→ **çemremek -1**]
çemirlemek [→ **çemremek -1**]
çemirlenmek [→ **çemremek -1**]
çemirmek [→ **çemremek -1**]
çemirrenmek [→ **çemremek -1**]
çemirşek Atların burunlarında olan bir türlü hastalık. (Yılankale *Ceyhan –Ada.)
çemiş (I) **1.** [→ **çemiç** (I) **-1**] **2.** [→ **çemiç** (I) **-2**]
çemiş (II) [→ **çebiç** (I) **-1**]
çemiş (III) Kavun. (*Bakırköy –Ist.)
çemiş (IV) Ballanmış armut. (–Ks.)
çemiş eti Keçi eti. (–Ama.)

çemişkemek Kurumaya yüz tutmak, kabuğundan ayrılmak. (–Ks.)
çemişlenmek Kuruyup tatlanmak. (–Ks.)
çemişmek Sararmak, suyu çekilmek (bitkiler hk.). (*Oltu –Ezm.)
çemit [→ **çemiç** (I) **-1**]
çemki Hayvanların yünleri kırkıldıktan sonra vurulan damga. (–Dz.)
çemkinme Az otlu yerlerde hayvanların zorlukla otlaması. (Bereketli *Tavas –Dz.; –Ama.; Zıvarık, Sille –Kn.)
çemkinmek (I) [→ **çemkirmek** (I)]
çemkinmek (II) [→ **çemkirmek** (II)]
çemkirmek (I) [**cekirmek, cemkirişmek, cemkirmek** (II) **-1, cenkürmek, çemkinmek** (I), **çemkirmeyh, çemkirtmek, çemkürmek** (I), **çımkırmak** (IV)] Karşı gelmek, sert cevap vermek. (*Dinar –Af.; Kaçar aşireti *Eşme –Uş.; Bağıllı, Yılanlı *Eğridir –Isp.; Geresin –Brd.; Kadıköy *Sarayköy –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Bigadiç –Ba.; –Kü.; Hortu, Atlas *Sivrihisar, Tokat, Bozan –Es.; *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; –Ks.; *Ilgaz, *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; –Ama.; *Niksar, *Zile –To.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; –Ezm.; Zevker *Refahiye –Ezc.; *Erciş –Vn.; –Dy.; *Ağın –El.; Aşudu *Darende –Ml.; *Kilis –Gaz.; Taşoluk *Göksun, *Afşin, Önsen –Mr.; Hisarcık *Yayladağı, Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya –Hat.; *Kangal –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Çalış *Haymana –Ank.; *Mucur, Köşker –Krş.; *İncesu –Ky.; –Nş.; Ihlara *Aksaray, *Bor –Ng.; Kılbasan –Kn.; Kürkçü, *Bahçe, *Osmaniye –Ada.; Namrun *Tarsus *Mersin –İç.)
[**cekirmek**] : (Kadırga –Ist.)
[**cemkirişmek**] : (Erdel *Osmaniye –Ada.)
[**cemkirmek** (II) **-1**]: (Narlıdere –İz.; *Ünye –Or.; *Mut –İç.)
[**cenkürmek**] : (*Ünye –Or.; *Ardanuç –Ar.)
[**çemkinmek** (I)] : (–Sv.)
[**çemkirmeyh**] : (*Iğdır –Kr.)
[**çemkirtmek**] : (–Kü.; *Kangal –Sv.)
[**çemkürmek** (I)] : (–Sm.; –Gm.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Ezc.; *Ağın, *Keban –El.; *Arapkir –Ml.; *Gürün, *Divriği –Sv.)
[**çımkırmak** (IV)] : (Çiftalan *Çatalca –Ist.)
çemkirmek (II) [**cavkırmak, cemkirmek** (I), **cemkürmek, cencen etmek -1, cengildemek, cengirdemek -1, çavkırmaḫ, çavkırmak** (I), **çemkinmek** (II), **çemkürmek** (II) **-1, 2, 3**] **1.** Köpek, olduğu yerde kesik kesik havlamak. (Kaçar aşireti *Eşme –Uş.; Karataş *Sarayköy –Dz.; *Sivrihisar, Tokat, Bozan –Es.; *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; –Ks.; *Ilgaz –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Zile –To.; Bayadı –Or.; Uluşiran *Şiran, *Bayburt –Gm.; *Oltu –Ezm.; Zevker *Refahiye –Ezc.; Aşudu *Darende –Ml.; *Afşin –Mr.; *Gemerek, *Şarkışla, *Koyulhisar –Sv.; Çanıllı *Ayaş, Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Çalış, Çayırlı *Haymana –Ank.; Bektaşlı *Boğazlayan

–Yz.; Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.)

[cavkırmak] : (Devri *Bucak –Brd.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Yeniköy –Ba.; *Kargı –Çr.; –Gaz.; –Ank.; Don, Kayaba –Ed.; Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz –Krk.; *Çorlu, *Saray –Tk.)

[cemkirmek (I)] : (–Mr.; Erdel *Osmaniye –Ada.)

[cemkürmek] : (–Gm.)

[cencen etmek -1] : (–Ada.)

[cengildemek] : (Kerkük)

[cengirdemek -1] : (*Bor –Nğ.)

[çavkırmaḫ] : (*Boyabat –Sn.)

[çavkırmak (I)] : (*Bergama –İz.; *Edremit –Ba.; *Karacabey –Brs.; *Emet –Kü.; *Kargı –Çr.; *Vize, *Lüleburgaz –Krk.)

[çemkinmek (II)] : Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; –Sv.)

[çemkürmek (II) -1] : (Kuzyaka *Safranbolu –Zn.; *Tosya –Ks.; *Kargı –Çr.; –Sm.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Gürün –Sv.)

2. Av köpeği, ava yaklaştığı zaman ses çıkarmak, havlamak. (*Savaştepe –Ba.; –Çkl.; İğneciler *Mudurnu –Bo.)

[çemkürmek (II) -2] : (Elemen –Bo.)

3. Vahşi hayvanlar ulumak. (*Çeşme –İz.) **4.** Köpek yavruları kesik kesik haykırmak. (–Ks.; Çitli –Çr.) **5.** Çakal bağırmak. (Bayat *Emirdağ, Balçıkhisar –Af.; Geresin –Brd.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Kurşunlu –Çkr.)

[çemkürmek (II) -3] : (*Kargı –Çr.)

çemkirmeyh [→ **çemkirmek** (I)]

çemkirtmek [→ **çemkirmek** (I)]

çemkitmek Hayvanlar korku duydukları zaman kulaklarını dikerek etrafa sert sert bakmak. (Gazi *Develi –Ky.)

çemkürmek (I) [→ **çemkirmek** (I)]

çemkürmek (II) **1.** [→ **çemkirmek** (II) **-1**] **2.** [→ **çemkirmek** (II) **-2**] **3.** [→ **çemkirmek** (II) **-5**]

çemlamak [→ **çemremek -1**]

çemlanmak Sövmek. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

çemlek (I) [→ **çemrek** (I) **-2**]

çemlek (II) Su gibi sıvı maddeleri koymak için tahtadan yapılmış kap. (Şenbağa –Bn.)

çemlemek (I) [→ **çemremek -1**]

çemlemek (II) Arklardan taşan suyun önünü çalı çırpı ile tutmak. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

çemlenmek (I) [→ **çemremek -1**]

çemlenmek (II) Çimlenmek. (–Kü.; *Merzifon –Ama.; –Mr.; *Ereğli –Kn.)

çemliğ Ağaç dikilmiş yer. (Kerkük)

çemlik (I) Çimenlik, çayırlık. (Kuzuculu *Dörtyol –Hat.; *Kadirli –Ada.)

çemlik (II) Kaplıca. (–Kr.)

çemper [→ **çember** (I)]

çemperi [→ **çember** (I)]

çemre Çehre. (Kale –Çkr.)

çemreh [→ **çemrek** (II) **-2**]

çemrek (I) [**çemlek** (I), **çemreh**] **1.** Çıplak kol ve bacak. (*Lapseki –Çkl.; Yeniköy *Ceyhan, *Osmaniye –Ada.) **2.** Kolları veya bacakları sıvalı adam. (Tokat, Bozan –Es.; *Merzifon –Ama.; *Gürün –Sv.; Erkilet –Ky.)

[çemlek (I)] : (–Gaz.)

[çemreh] : (*Çal –Dz.)

çemrek (II) Becerikli, düzenli (kimse). (*Tire –İz.; İğdecik, Sancaklıboz –Mn.; Kumarlar *Bayramiç –Çkl.; *İskilip, Ovasaray –Çr.; *Merzifon –Ama.; –Nş.; *Mut –İç.; *Milas –Mğ.)

çemrekçe Derli toplu. (Afşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

çemreklik Çeviklik, kuvvetlilik.(–Ky.; Yerkesik –Mğ.)

çemremek [**cemlemek -1**, **çemiremek**, **çemirenmek**, **çemirlemek**, **çemirlenmek**, **çemirmek**, **çemirrenmek**, **çemlamak**, **çemlemek** (I), **çemlenmek** (I), **çemrenmek** (I), **çemrilemek**, **çemüllenmek**, **çemürlenmek**, **çermenmek**, **çermenmeyh**, **çımramaḫ**, **çımramak**] 1. Kolunu veya paçalarını sıvamak, eteğini toplamak. (Bayat *Emirdağ –Af.; Ahat *Banaz –Uş.; *Yalvaç, *Eğridir –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; Bulkaz, Çıtak *Çivril –Dz.; Toygar *Nazilli –Ay.; *Ödemiş, Tepeköy *Torbalı –İz.; *Alaşehir, İğdecik, Sancaklıboz –Mn.; Tokat –Es.; İhsaniye *Geyve, *Kandıra –Kc.; İğneciler *Mudurnu, Tepe *Seben, *Düzce –Bo.; *Bafra –Sm.; Kavşıt *Sungurlu –Çr.; *Merzifon –Ama.; –Kr.; –Dy.; *Birecik –Ur.; *Kilis –Gaz.; *Antakya –Hat.; Tekerahma *Gürün –Sv.; –Yz.; Karanıdere, Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Çayırlı *Haymana –Ank.; Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.; –Nş.; *Bor –Nğ.; *Çumra, Balat *Hadım, Engili *Akşehir, Sille, Zıvarık –Kn.; İncirlik, Kürkçüler, Yeniköy, Öskül –Ada.; *Mut ve köyleri, *Mersin ve köyleri, –İç.; Kışla *Elmalı, Çavdır, Bağyaka *Finike, Güzelsu *Akseki, Köşkerler *Kaş, Abdurrahmanlar *Serik –Ant.; Dont *Fethiye, Yerkesik –Mğ.)

[**cemlemek -1**] : (*Ermenek –Kn.)

[**çemiremek**] : (Kuşbaba *Bucak –Brd.)

[**çemirenmek**] : (Karahisar *Tavas –Dz.)

[**çemirlemek**] : (*Karamürsel –Kc.; Aksaray –Ist.; *Zile –To.; *Bayburt –Gm.; Aşudu *Darende –Ml.)

[**çemirlenmek**] : (–Isp.; *Zile –To.; –Kr.; Cinis *Aşkale –Ezm.; –Ezc.; *Ahlat –Bt.; *Boğazlayan –Yz.)

[**çemirmek**] : (–Mn.)

[**çemirrenmek**] : (*Erciş –Vn.)

[**çemlamak**] : (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

[**çemlemek** (I)] : (Hamzabali *Bozdoğan –Ay.; *Çaycuma –Zn.; Irmaklar *Ardanuç –Ar.; Tavusker *Oltu –Ezm.; –Gaz.)

[**çemlenmek** (I)] : (*Tefenni –Brd.; Yavuzköy *Şavşat –Ar.; –Gaz.)

[**çemrenmek** (I)] : (–Af.; *Eşme –Uş.; Uluğbey *Senirkent –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; Yukarıkaraçay *Acıpayam, Honaz –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Bergama, Kınık, Poyracık –İz.; –Mn.; –Kü.; Tokat –Es.; *Gerede –Bo.; *Merzifon –Ama.; –To.; Bayadı –Or.; *Bayburt, Bandırla –Gm.; *Kilis –Mr.; –Sv.; –Yz.; *Kızıcahamam, Pazarcık –Ank.; –Krş.; *Develi, Elamanlı, Sarız –Ky.; –Nğ.; Bermende *Akşehir –Kn.; *Ceyhan, *Saimbeyli, Höketçe –Ada.; *Elmalı –Ant.; *Milâs, *Fethiye, Yerkesik –Mğ.)

[**çemrilemek**] : (*Maden –El.)

[çemüllenmek] : (–El.; *Arapkir –Ml.)
[çemürlenmek] : (Kesirik, *Merkez ilçesi –El.)
[çermenmek] : (Zarşat –Kr.)
[çermenmeyh] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[çımramaḫ] : (Kerkük)
[çımramak] : (Kerkük)
2. Herhangi birşeyin ucunu, etrafını toplamak : *Harmanın etrafını öğleyin çemireyelim.* (Çiftlik *Dinar –Af.; Sarıidris *Karaağaç –Isp.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Zile –To.; *Kilis –Gaz.; *Karaman –Kn.; *Fethiye –Mğ.)
çemrenmek (I) [→ **çemremek -1**]
çemrenmek (II) Yüz numaraya oturmak. (Navlu *Yeşilova –Brd.)
çemrilemek [→ **çemremek -1**]
çemse Öksürürken ağızdan sıçrayan tükrük parçaları. (Haremeyn yürükleri –Kn.)
çemşik [çemuşmiş] Buruşmuş sebze veya meyve: *Bu armut çok çemşik.* (–Ml.)
[çemuşmiş] : (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
çemtük Sözünde durmayan geveze (kimse). (–Gr.)
çemuşmiş [→ **çemşik**]
çemülemek Ağlamak. (Hilyas *Havza –Sm.)
çemüllenmek [→ **çemremek -1**]
çemürlenmek [→ **çemremek -1**]
çemüt Dalında kurumuş dut meyvesi. (*Zile –To.)
çem yeli Doğu yeli. (Güvere *Silifke –İç.)
çen (I) Sis, duman : *Bugün çok çen var.* (Efte –Ama.; Zellice, İrişli, Bayburt *Sarıkamış, Koyundere ‘Ahıska, *Iğdır –Kr.; –Ağ.; Çobansa *Fethiye –Mğ.)
çen (II) Bir şeyin yarı parçası. (–Mr.; Faydalı *Kozan –Ada.)
çen (III) Omuz arası. (Kadıköy –Ada.)
çen (IV) **[ceñ (I), çend]** Ceviz içi. (Mansurlu –Ada.)
[ceñ (I)] : (*Afşin –Mr.)
[çend] : (Mansurlu –Ada.)
çenak [cenak] İki derenin birleştiği yer. (*Elbistan –Mr.)
[cenak] : (–Mr.)
çenber [→ **çember (I)**]
çenberi [→ **çember (I)**]
çenber yağı Karın zarı. (–Çr.)
çencere [çencire, çençere, çençeri, çendire] Tencere. (–Dz.; *Bergama –İz.; *Afşin –Mr.; İncekum *Silifke –İç.; Genek *Yatağan –Mğ.)
[çencire] : (*Ermenek –Kn.; *Bor –Ng.; Gezende, *Gülnar –İç.)
[çençere] : (*Sivrihisar –Es.; –İç.)
[çençeri] : (Mancusun –Ky.)
[çendire] : (*Ermenek –Kn.)
çencık [→ **çencik**]
çenei Tıtaç. (Kaptanpaşa ve köyleri *Çayeli –Rz.)
çencik [cencik (II), çencık] Kilidi takmak için kullanılan halka. (*Perşembe –Or.; *Tirebolu, Kayadibi –Gr.)
[cencik (II)] : (*Keşap –Gr.)
[çencık] : (Börk –Kr.)
çencire [→ **çencere**]
çencüne [çençül, çençün, çençüne, çençünéy] Kısa boylu, bodur. (–Gaz.)
[çençül] : (–Gm.)
[çençün] : (Halfeti *Kilis –Gaz.)
[çençüne] : (–Ur.)
[çençünéy] : (–Gaz.)

çençen [çemçem, çene (V), çenesek, çenesi şakırdak, çengi, çenki (I)] Çok konuşan, geveze (kimse) : *Çençen edip durma.* (Sücüllü *Yalvaç, Çaltı, Yakaköy, *Gelendost, Kavak, Çeltek *Yeşilova –Brd.; Karataş *Sarayköy, Homa *Çivril –Dz.; *Kandıra –Kc.; Ravlı *Çubuk –Ank.; –Kn.)

[çemçem] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

[çene (V)] : (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

[çenesek] : (*Düzce,*Mudurnu –Bo.; –Sm.; *Ünye –Or.; Tekerahma *Gürün –Sv.; –Yz.)

[çenesi şakırdak] : (*Göynük –Bo.)

[çengi] : (Dişli *Bolvadin –Af.; Abana –Ks.; –Ama.; Ayoslar *Ilgın –Kn.; –İç.)

[çenki (I)] : (Fariske *Ermenek –Kn.)

çençen aşı Bir çeşit hamur tatlısı. (Balkı *Ilgın, Karahüyük *Akşehir –Kn.)

çeñçeñ etmek Çok konuşmak : *Yeter artık çençen edip durma, anladık.* (Oğuz *Acıpayam –Dz.; –Ba.; İncirköy *Fethiye –Mğ.)

çeñçeñ itmek (I) Köpekler sert ve acı sesle havlamak. (*Bor –Nğ.)

çeñçeñ itmek (II) Acı sözler söylemek. (*Bor –Nğ.)

çençere [→ **çencere**]

çençeri [→ **çencere**]

çençi Küçük mavi boncuklardan örülmüş üç parmak şeklinde nazarlık : *Çençisiz çocuk mu olur?* (Yeniköy *Ereğli –Kn.)

çenço Taze fasulyenin kurusu. (Çayağzı, Kirazlı, Yavuz *Şavşat –Ar.)

çençül [→ **çencūne**]

çençün [→ **çencūne**]

çençüne [→ **çencūne**]

çençünéy [→ **çencūne**]

çend [→ **çen (IV)**]

çendek (I) [→ **cendek (I) -1**]

çendek (II) Çözülmesi güç olan düğüm. (Atlıhisar *Şuhut –Af.)

çendek (III) Bakır sahan ve bıçağın ağzındaki tırtıklar. (Atlıhisar *Şuhut –Af.)

çendek (IV) Yüzü çiçek bozuğu, çopur olan (kimse). (Kuzköy, Karakuş *Ünye –Or.)

çendek (V) **1.** Ağaçta, balta ile yapılan kesik. (Çilehane *Reşadiye –To.; Yavuz *Şavşat –Ar.) **2.** Üzerinde odunları kırmak için kullanılan ağaç parçası. (Yarıkkaya *Yalvaç –Isp.)

çendelamak Keserle tahta üzerine vurularak kesik, iz yapmak : *Ola kesari bıraḫ taḫtayı çendelama.* (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

çendele [çendil -2,3] **1.** Peynir süzmek için kullanılan seyrek dokunuşlu bez. (Tepeköy *Torbalı –İz.; –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; *Saray –Tk.)

[çendil -2] : (Çardak *Lâpseki, Kepez, Kumarlar *Bayramiç –Çkl.) **2.** Sofra bezi. (Bahçecik –Kc.) **3.** İş önlüğü. (Çatalköy *Çatalca –Ist; Cambaz *Karacabey –Brs.)

[çendil -3] : (Çakır *Gönen –Ba.)

çendelek gitmek Havalar değişik ve yağışlı gitmek : *Bu yıl havalar çendelek gitti, tohum ekemedik..* (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çendelemek (I) [cendelemek, centmek -1, çendemek, çenteklemek, çentelemek (I), çentemek, çentimek, çentmeḫ, çertmek -1, çıtmak (I), çintmek (I) -2] Yontmak. (İğne-

ciler *Mudurnu –Bo.; Buzköyü *Niksar –To.; Karakuş/*Ünye –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Ersis *Yusufeli, Yavuz *Şavşat, Irmaklar *Ardanuç –Ar.; *Zara –Sv.)

[**cendelemek**] : (*Şiran –Gm.)

[**centmek -1**] : (Akkışla *Bünyan –Ky.)

[**çendemek**] : (Uzunmusa –Or.)

[**çenteklemek**] : (–Brs.)

[**çentelemek** (I)] : (Kuşbaba *Bucak –Brd.; Yeniköy –Ba.; *Düzce –Bo.)

[**çentemek**]: (Oğuz *Acıpayam –Dz; İsmetiye –Brs.; Çayır *Zile –To.; Uzunmusa –Or.; –Gr.; *Fethiye –Mğ.)

[**çentimek**] : (Düzköy *Keşap –Gr.)

[**çentmeḫ**] : (*Boyabat –Sn.)

[**çertmek -1**] : (*Düzce –Bo.)

[**çıtmak** (I)] : (Uluşiran –Gm.)

[**çintmek** (I) **-2**] : (–Ba.; Bozan, *Merkez ilçesi –Es.; *Akyazı –Sk.; Çepni *Gemerek –Sv.; *Beyşehir –Kn.; *Mersin –İç.)

çendeleşmek [→ **çenteleşmek** (I)]

çendemek [→ **çendelemek**]

çendere (I) Cendere. (Bahçeli *Bor –Ng̃.)

çendere (II) Su bardağı. (–Gr.)

çendey Çanta : *Pazarda çendeyi doldurdu.* (*Vakfıkebir, *Akçaabat –Tr.)

çendik (I) Tırtık : *Değneği çendik çendik etme.* (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Akyazı –Sk.) *Kurşunlu –Çkr.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.;

çendik (II) Et tahtası. (–Isp.; Bereketli *Tavas –Dz.)

çendiklemek Tırtıklamak. (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

çendikli Elbise. (–Kn.)

çendil 1. Bezden yapılan örtü. (İsmetiye –Brs.; –Ist.) **2.** [→**çendele -1**] **3.** [→ **çendele -3**]

çendir (I) 1. Yağsız et. (Uluşiran *Şiran –Gm.; –Kr.; Cinis *Aşkale, *Pasinler –Ezm.; –Ezc. ve köyleri; –Dy.) **2.** Sinirli et. (–Gm.; –Kr.; –Ezm.)

çendir (II) Zayıf bayan. (–Sv.)

çendire [→ **çencere**]

çendirek Sabaha karşı esen yel. (Alpanoş, Kümbet *Seyitgazi –Es.)

çendiri Dallı, uzun kazık. (Hamiye, Gündoğdu –Rz.)

çendük Sınıfta çocukların oturduğu sıra. (*Bafra –Sm.)

çendürük Gevşemiş et parçası. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çeñe (I) [**ceğa, çege, çeğe** (I)] **1.** Köşe : *Çeneyi dönünce okul görünür.* (*Emirdağ –Af.; *Eşme –Uş.; Başpınar *Tefenni, Yukarıkaraçay *Acıpayam, Ekse *Çal –Dz.; *Buca –İz.; –Brs.; Tokat, Çağlan –Es.; *Üsküdar –Ist.; –Çr.; –Sn.; *Vezirköprü –Sm.; *Merzifon ve köyleri, Zana –Ama.; *Zile, *Taşova –To.; *Ulubey –Or.; Aşudu*Darende–Ml.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Koyulhisar, *Zara, *Divriği –Sv.; Sarıoba *Polatlı, Çayırlı *Haymana, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.;–Ng̃.; *Ermenek –Kn.; *Gazipaşa –Ant.)

[**ceğa**] : (*Kangal ve köyleri –Sv.)

[**çege**] : (–Ama.)

[**çeğe** (I)] : (*Refahiye ve çevresi –Ezc.; –Sv.)

2. Arazide burun halindeki çıkıntı. (İncekum *Silifke –İç.)

çeñe (II) [**çeğ, çeğe** (II)] Koyun kenesi. (Tekeler *Silifke –İç.)

[**çeğ**] : (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

[**çeğe** (II)] : (Dere *Mut, *Silifke –İç.)

çeñe (III) Su arklarının kenarı : *Arkın çeñesine hayvan bağlama.* (*Mut –İç.)

çeñe (IV) Sabanın, sürgü demiri takılan ucu, eğek. (–Ky.; Paşaköy *İpsala –Ed.)

çeñe (V) [→ **çençen**]

çeñe atmak Çok ateşliyken çene tutmaz olmak : *Gine nöbet geldi, çeñem atmıya başladı.* (*Bor –Nğ.)

çene çivisi Arabanın tekerleğinin çıkmaması için dingile konulan çivi. (Korucuköy *İpsala –Ed.)

çeneçüt Zayıf yapılı, çelimsiz. (Bayat *Emirdağ –Af.)

çened (I) [→ **çenet** (I)]

çened (II) [→ **çenet** (III)]

çene etmek Pazarlık yapmak : *Epeyce çene ettikten sonra fasulyeleri sattım.* (–Sm.)

çeñe gavaflığı Gevezelik : *Sen çeñe gavaflığından başka iş yapmañı? (yapmaz mısın?)* (*Bor –Nğ.)

çeneke (I) Kız çocuk. (*Nazimiye–Tn.)

çeneke (II) Çenenin uç tarafı. (Kerkük)

çenek etmek Toplamak. (Sahralar *Arpaçay –Kr.)

çenekok Lüfer balığının küçüğü. (–Gr.)

çenelemek (I) [**cenelemek -1**] Köpek dayak yediği veya canı yandığı zaman kesik kesik ağlar gibi bağırmak. (*Divriği –Sv.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

[**cenelemek -1**] : (*Gürün –Sv.)

çenelemek (II) Aldatmak, üzüntüsünü dindirmek için çocuğu oyalamak. (Nize –Ky.; –Nğ.)

çeneleşmek Ağız kavgası yapmak : *Boşuna çeneleşip durmayın.* (*Tefenni –Brd.)

çenepe [→ **çerepene**]

çeñesek [→ **çençen**]

çenesi şakırdak [→ **çençen**]

çenet (I) [**çened** (I), **çent**] Birbirine yapışık iki eşit parçadan meydana gelmiş olan cisimlerden her biri, fasulye, nohut gibi sebzelerin, bademin, ceviz, erik gibi kuru meyvelerin içindeki parçalar : *Cevizin çenetlerini parçalamadan ayıkla.* (Aşudu *Darende –Ml.; *Kilis –Gaz.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; Çepni *Gemerek, *Gürün –Sv.; *Ayaş –Ank.; *Mucur, Köşker –Krş.; Talas, *Develi –Ky.; Genezin *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.; *Ereğli, *Karaman –Kn.)

[**çened** (I)] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**çent**] : (Ahat *Banaz –Uş.; Çerçin –Brd.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Ersis *Yusufeli –Ar.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; Dont *Fethiye –Mğ.)

çenet (II) Kapı, pencere gibi iki kanatlı şeylerin kanatlarından herbiri : *Pencerenin bi çenedini açıve de oda acık havalanıversin.* (İğdir *Çivril –Dz.; –Es.; –Ur.; –Mr.; *Antakya –Hat. Talas –Ky.; *Bor –Nğ.; –Ada.; *Tarsus, Yanpar –İç.)

çenet (III) [**cenet** (I), **çened** (II)] Kalça. (*Dinar –Af.; *Eşme –Uş.; *Tefenni –Brd.; *Sarayköy, Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; *Eğ-

ridir, *Yalvaç –Isp.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Hacımahmut –Kü.; *Sivrihisar, Tokat, Bozan –Es.; –Ist.; –Çkr.; *Vezirköprü –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To; Aşudu *Darende –Ml.; *Boğazlayan –Yz.; Çayırlı *Haymana –Ank.; Köşker –Krş.; –Ky.; –Kn.; Eskinoz *Aksaray, *Bor –Nğ.; *Karaman –Kn.; *Kozan –Ada.; –İç.; –Ant.)

[**cenet** (I)] : (–Isp.)

[**çened** (II)] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)

çene taşı Köşe taşı (binalarda) : *Bizim köyde çene taşının biri bir liradır.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

çenetlemek (I) [**çenetlenmek**] İki parçayı birbirine bitiştirmek, kenetlemek : *Şu demiri çenetleyiver Ali usta.* (–Kü.)

[**çenetlenmek**] : (Salarha –Rz.)

çenetlemek (II) [**çenetmek**] Parçalamak : *Şu cevizleri çenetleyiverin.* (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

[**çenetmek**] : (Kümbet –Ada.)

çenetlenmek [→ **çenetlemek** (I)]

çenetmek [→ **çenetlemek** (II)]

çenevir Arpa, buğday ve çavdar gibi hububatı elemeye yarayan seyrek kalbur. (Dereköy, Karahisar –Ky.)

çeneyh Tarladan pamuk toplama (hk.). (*Iğdır –Kr.)

çenge (I) [**cank**] Avuç, el. (*Iğdır –Kr.; *Ahlat –Bt.; Kerkük)

[**cank**] : (Ersis *Yusufeli –Ar.)

çenge (II) [**çehe** (I)] Duvar köşesi. (–Gm.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Kr.)

[**çehe** (I)] : (Havsu, *Kelkit, Uluşiran *Şiran –Gm.)

çenge (III) [**çehe** (II)] Çene : *O kadar çengesi kuvvetli ki bir lâfa başlasa akşama kadar bitmez.* (Anaraş *Sürmene –Tr.; –Gm.; Erkinis, Uşhum *Yusufeli –Ar.; Cinis *Aşkale –Ezm.

[**çehe** (II)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çengedir Yere çakılı dört sırığın uçlarına geçirilen bir çul parçasıyla yapılan gölgelik. (Burgaçlı *Bahçe –Ada.)

çengel (I) [**çengen, çenkel, çepkel**]

1. Yemek çatalı : *Sofraya çengelleri getirin.* (*Göle, *Posof,*Ardahan –Kr.)

[**çengen**] : (–Ks.)

2. Çoban köpeklerinin boynuna takılan dişli demir : *Çengelsiz köpek, kurdu iyi parçalayamaz.* (Çilehane *Reşadiye, Karkıncık *Artova –To.; Akköse *Çaykara –Tr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Sasunga *Çayırlı –Ezc.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.)

3. Pulluğun uç kısmındaki eğri demir. (Kızılköy, Çiftlik, Eber, Dikici *Dinar –Af.; Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Çal, Kızılcabölük –Dz.)

[**çenkel**] : (Aydoğmuş *Keçiborlu –Isp.; Karamanlı *Tefenni –Brd.; *Çal –Dz.; –Çkl.)

[**çepkel**] : (*Çal –Dz.)

4. Maşa. (–Gr.) **5.** Olta. (*Iğdır –Kr.)

çengel (II) Tarlayı hayvanlardan korumak için kenarına dikilen uzun sırıklar. (*Perşembe –Or.)

çengel (III) Bakır çalığı : *Bu tencerede yemek pişirme çengel gibi olur.* (Örkenez *Yalvaç –Isp.)

çengelci [**çeteci**] Zahire tüccarının, bir bölgedeki köylerden alım yapmak üzere görevlendirdiği kimse. (Umurlu –Ay.)

[**çeteci**] : (–Ada.)

çengel guyruḫ Akrep. (Gence, Azerbaycan)

çengel otu [**cenger** (II), **çenger**] Yemeği yapılan yaban enginarı, kenger otu. (–Sm.)
[**cenger** (II)] : (*Karaağaç –Isp.)
[**çenger**] : (–Ay.; –Mn.)
çengeme Yontma taş. (Soysallı *Develi –Ky.)
çengen [→ **çengel** (I) **-1**]
çenger [→ **çengel otu**]
çengerek Toprak içine açılan büyük delik, kovuk. (Yerkesik –Mğ.)
çengetir Yazlık çardak, göçebe çadırı: *Ali çengetiri kurdu.* (Erzin, Başlamış *Dörtyol –Hat.; *Kozan, *Kadirli –Ada.)
çengi [→ **çençen**]
çengi göz Küçük oda : *Evleri bir oda bir de çengi göz.* (*Ermenek –Kn.)
çengil [**cengil** (II)] Bakır kova. (Adala *Salihli –Mn.)
[**cengil** (II)] : (–Nğ.)
çengildemek (I) [→ **çenilemek** (I)]
çengildemek (II) [→ **çenilemek** (II)]
çengilemek (I) [→ **çenilemek** (I)]
çengilemek (II) [→ **çenilemek** (II)]
çengir (I) Haşarı : *Şu hayvan çok çengirdir.* (Zeytinli –Ada.)
çeñgir (II) Küçük göçebe çadırı. (Berit ve Gâvurdağı yörükleri –Mr.)
çeñgirdemek [→ **çenilemek** (II)]
çeñgiremek [→ **çenilemek** (II)]
çengi yeli Romatizma : *Ayaklarımda çengi yeli var.* (*Sürez *Bozdoğan –Ay.)
çenglemek [→ **çenilemek** (I)]
çenik [→ **cenik** (I) **-3**]
çenikmek Korkmak ve telâşlanmak : *Hiç çenikme çabuk gelirim.* (Çamlık *Bucak –Brd.)
çenilemeḫ [→ **çenilemek** (II)]
çeñilemek, çenilemek (I) [**cayuklamak, cenilemek, çankurmak, çengildemek** (I), **çengilemek** (I), **çeñglemek, çenkürmek** (I), **çenlemek, çenülemek**] Köpek can acısından havlamak, haykırmak. (İncesu *Dinar –Af.; Bozan, Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; *Şereflikoçhisar, Çayırlı *Haymana –Ank.; –Krş.; –Nş.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**cayuklamak**] : (*Merzifon –Ama.)
[**cenilemek**] : (–Sv.; Şabanözü *Polatlı –Ank.; –Ada.)
[**çankurmak**] : (Uşhum *Yusufeli –Ar.)
[**çengildemek** (I)] : (*Eşme –Uş.; *Merzifon –Ama.; Yendiğin *Ilgın, *Anamur, *Mut –İç.)
[**çengilemek** (I)] : (*Zile –To.; Genezin *Avanos –Nş.; *Osmaniye –Ada.)
[**çeñglemek**] : (Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)
[**çenkürmek** (I)] : (Çilehane *Reşadiye –To.; Erkinis, Uşhum *Yusufeli, Cevizli, Yavuz, Çayağzı *Şavşat –Ar.; Tavusker *Oltu –Ezm.)
[**çenlemek**] : (*Antakya –Hat.; Alibeyhüyüğü *Çumra –Kn.; *Kilis –Gaz.; –İç.)
[**çenülemek**] : (Kızılköy –To.)
çenilemek (II) [**çengildemek** (II), **çengilemek** (II), **çeñgirdemek, çeñgiremek, çenilemeḫ, çenülemeḫ, çenkirmek, çenkürmek** (II)] Hakaret etmek, bağırıp çağırmak. (*Zile –To.; –Yz.; *Bor –Nğ.; *Ermenek, *Karaman –Kn.)
[**çengildemek** (II)] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Yukarıkaraçay, Oğuz

*Acıpayam –Dz.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.; Yerkesik –Mğ.)

[çengilemek (II)]: (*Ermenek –Kn.)

[çeñgirdemek]: (İshaklı *Çivril –Dz.; –Nğ.)

[çeñgiremek]: (Honaz ve köyleri –Dz.)

[çenilemeḫ]: (*Mucur –Krş.)

[çenüilemeḫ]: (*Mucur –Krş.)

[çenkirmek]: (*Dinar –Af.)

[çenkürmek (II)]: (Karaköy *Düzce –Bo.)

çeñilenmek Çok konuşmak: *Yeter artık çeñilendiğin kafamızı bile ağrıttın.* (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

çeñilti (I) Köpeğin acı acı haykırması. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

çeñilti (II) Bağırıp çağırma, hakaret. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

çeñitmek Çocuk ağlamak. (–Mr.)

çeñiz Çeyiz: *Ayşa'nın çeñizi dört urgan dolusu.* (Körküler *Yalvaç –Isp.; Çeltek *Yeşilova –Brd.; Oğuz *Acıpayam, Bereketli *Tavas, Narlıdere –Dz.)

çenk Bakırın yeşil pası: *Ayol bu kazanın çengi çıkmış, kalaylatsanıza.* (*Merzifon –Ama.)

çenkel [→ **çengel** (I) **-3**]

çenketir Karşılıklı iki ağacın arasına yapılan çadır. (*Kozan, Misis –Ada.)

çenki (I) [→ **çençen**]

çenki (II) Kıvılcım. (–Sv.)

çenkirmek [→ **çenilemek** (II)]

çenkürmek (I) [→ **çenilemek** (I)]

çenkürmek (II) [→ **çenilemek** (II)]

çenlemek [→ **çenilemek** (I)]

çenletmek Köpeği döverek havlatmak: *Köpeği ne çenletip duruyorsun?* (*Kilis –Gaz.)

çenpe Pencere. (–Ank.)

çent [→ **çenet** (I)]

çente (I) [**canta, çentey, çenti** (I), **çentik** (IV)] Çanta: *Çocuğa çente aldım.* (Kuşbaba *Bucak –Brd.; Eziler, Güney *Buldan, Bereketli *Tavas –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Uzunmusa –Or.; *Iğdır –Kr.; Zevker *Refahiye –Ezc.; *Birecik –Ur.; –Gaz.; Eldelek *Elbistan, *Afşin –Mr.; *Antakya –Hat.; Ortaköy *Şarkışla, Karaözü, Çepni *Gemerek, *Zara –Sv.; –Yz.; *Bor –Nğ.; *Fethiye, Genek *Yatağan –Mğ.)

[canta]: (Çilehane *Reşadiye –To.)

[çentey]: (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

[çenti (I)**]:** (Nefsiköseli *Görele –Gr.; Yeniköy *Bünyan –Ky.)

[çentik (IV)**]:** (*Bulancak, *Tirebolu, Kayadibi, Seyit, Boztekke, Küçüklü –Gr.; Ağrakos *Suşehri –Sv.)

çente (II) Çinko sahan. (–Ank.)

çente (III) Asker arkadaşı: *Ne o çente nerden geliyorsun.* (Devri *Bucak –Brd.)

çentek (I) Et satırı. (Kale *Tavas –Dz.)

çentek (II) **[çentek çüntek]** Eğri, düz olmayan. (–Çr.)

[çentek çüntek]: (–Çr.)

çentek (III) Ağaç dallarının birbirinden ayrıldığı yer. (*Terme –Sn.)

çentek (IV) [**çenti** (III)] Bıçakla, çubuk veya tahta üzerinde açılan küçük tırtık: *Hele şuna, masanın kenarını çentek çentek etmiş.* (*Ünye –Or.)

[çenti (III)**]:** (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çentek çüntek [→ **çentek** (II)]

çenteklemek [→ **çendelemek**]

çentelek Değişken hava. (Tekirler *Nallıhan –Ank.)

çentelemek (I) [→ **çendelemek**]

çentelemek (II) [**çenteleşmek** (II), **çentilemek**] Pazarlık etmek : *Bu işi çok çenteledin ha. Daha ucuza veremem.* (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)

[**çenteleşmek** (II)] : (Başpınar, Yayla *Tefenni –Brd.)

[**çentilemek**] : (*Tefenni –Brd.)

çenteneli Budağı çok olan değnek. (Tepeköy, Piraziz –Gr.)

çenteleşmek (I) [**çendeleşmek**] Çekişmek, münakaşa etmek. (–Gaz.; *Gürün –Sv.; Kışla *Elmalı –Ant.; Kaya *Fethiye –Mğ.)

[**çendeleşmek**] : (*Merzifon –Ama.)

çenteleşmek (II) [→ **çentelemek** (II)]

çenteli Köy kızlarının giydiği ön ve arkası kapalı giysi. (–Kü.; Isısu *Sarıkamış –Kr.; Kargın *Tercan –Ezc.)

çentelmek Karşılık vermek, isyan etmek : *Karşımda ne çentelip duruyorsun.* (*Taşköprü –Ks.)

çentemek [→ **çendelemek**]

çentes [→ **çentez**]

çentey [→ **çente** (I)]

çentez [**cat** (II), **çentes**] Bozuk para. (İsmetiye –Brs.; *Düzce –Bo.)

[**cat** (II)] : (–Ks.)

[**çentes**] : (Samatya –Ist.)

çenti (I) [→ **çente** (I)]

çenti (II) Gömlek. (*Anamur –İç.)

çenti (III) [→ **çentek** (IV)]

çentici Hastanın şişip sızlayan yerini, bıçağın ağzıyla yontuyormuş gibi yavaş yavaş vurarak iyileştirmeye çalışan kimse : *Eli sebeplidir ocaktan çenticidir o.* (*Bor –Nğ.)

çentik (I) Elma, armut gibi meyvelerin etli kısmı yenildikten sonra kalan çekirdekli sert kısmı. (–Ks.)

çentik (II) Elma, armut gibi meyvelerin etli kısmı yenildikten sonra kalan çekirdekli sert kısmı. (–Ks.)

çentik (III) Bez süzgeç. (*Ezine –Çkl.)

çentik (IV) [→ **çente** (I)]

çentilemek [→ **çentelemek** (II)]

çentilmek Hasta olan kimse, bir yerindeki sızıyı dindirmek için çentici denilen ve o hastalığı iyi ettiğine inanılan kimseye başvurarak tedavi olmak : *Çenticilerin hepsine çentildim. Bu sızı bi türlü kesilmek bilmiyor.* (*Bor –Nğ.)

çentimek [→ **çendelemek**]

çentiyan Gentiana türleri. (Gentianaceae) (–Brs.)

çentme Taze kabağı yağda kavurma. (–Dz.; –Mn.)

çentmeḫ [→ **çendelemek**]

çentmek [**çertmek**] Üfürükçüler bir hasta üzerine okuyarak bıçakla dokunmak. (*Yalvaç –Isp.; Çeltek *Yeşilova –Brd.; *Urla –İz.; *Bor –Nğ.; Tömek –Kn.)

[**çertmek**] : (*Düzce –Bo.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

çeñ toprak Killi toprak : *Bu tarla çeñ toprak olduğundan pamuklar çıkmadı.* (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

çenttirmek Ağrıyıp sızlayan yerine, bıçağın ağzıyla yavaş yavaş dokundurtmak : *Senin gözün avsın olmış, çenttiriver.* (*Bor –Nğ.)

çentük çüntük Diş diş, pürüzlü, yontulmuş : *Bizim kapların ağzı çentük çüntük oldu.* (Tavşancıl *Gebze –Kc.; –Çr.; *Düzce –Bo.; –Sm.)

çenülemeḫ [→ **çenilemek** (II)]

çenülemek [→ **çenilemek** (I)]

çep (I) Çöp : *Çöpçü çepi aldı mı?* (Kesirik *Merkez ilçesi –El.)

çep (II) Göç. (–Bo.)

çep (III) Cep. (–Md.)

çepçek [→ **cakcak** (I)]

çepel (I) [**çeper** (V), **çepir** (I)] Çamur, pislik, bulaşık, kir. (*Eşme –Uş.; Yassıviran, *Senirkent –Isp.; Honaz –Dz.; *Bornova –İz.; –Ba.; Tokat, Bozan –Es.; *Kandıra, Çerkezli –Kc.; *Düzce –Bo.; –Çr.; Cumayanı, Kilimli, Olukyanı –Zn.; *Daday –Ks.; *Zile –To.; *Ulubey –Or.; *Göksun, Şekeroba –Mr.; *Antakya, *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri, Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Çubuk, *Kayaş, Çayırlı *Haymana –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.; Tömek –Kn.; *Osmaniye, *Kadirli, Burgaçlı *Bahçe, *Kozan, Şıhşamı, Kurtkulağı –Ada.; –İç.; Ören *Fethiye –Mğ.; Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.; Yaylagöne *Malkara –Tk.)

[**çeper** (V)] : (Uluşiran *Şiran –Gm; –Ky.)

[**çepir** (I)] : (*Düzce –Bo.)

çepel (II) [**cepel, cepelli, çepelli** (II), **çepli** (I)] **1.** Toz, saman, yoz tohumlarla karışık hububat. (Başpınar *Tefenni, Çebiş, Kozluca –Brd.; *Kuşadası –Ay.; Hasköy *Bayındır, *Çeşme, *Foça, *Urla –İz.; –Mn.; *Susurluk –Ba.; *Biga –Çkl.; *Mustafa Kemal Paşa, *Yenişehir –Brs.; Beşkarış, Altıntaş, Çavdarhisar –Kü.; *Sivrihisar –Es.; *Kandıra –Kc.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Düzce –Bo.; *İnebolu –Ks.; *Kurşunlu, Saray –Çkr.; –Sn.; –Dy.; *Kilis –Gaz.; –Yz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, *Polatlı, Çalış *Haymana –Ank.; –Nğ.; *Ereğli –Kn.; *Karaisalı –Ada.; Yenice *Tarsus –İç.; *Milas, Yerkesik –Mğ.; *Şarköy –Tk.)

[**cepel**] : (–Bt.; *Susurluk –Ba.; –Kü.)

[**cepelli**] : (–Mn.)

[**çepelli** (II)] : (*Alaşehir –Mn.; –Es.; *Silivri, *Çatalca –Ist.; Genezin *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.; *Bodrum –Mğ.)

[**çepli** (I)] : (–Mn.; Gündoğdu –Rz.)

2. Çalı çırpı, çör çöp. (Körküler *Yalvaç, Yakaköy *Gelendost –Isp.; Çerçin –Brd.; Kiraz *Ödemiş –İz.; *Alaşehir –Mn.; –Çkl.; –Kü.; Yaylalı *Şile –Ist.; *Refahiye –Ezc.; Büyükafşar –Ank.; *Bor –Nğ.; İncirköy *Fethiye –Mğ.; Sarıcaali *Keşan –Ed.; *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

çepel (III) [**çepelli** (III), **çepellik** (III)] Yağmurlu, bozuk hava. (Aliköy *Çaycuma –Zn.; –Or.; Piraziz –Gr.; *Maçka –Tr.; Kuşu *Hekimhan –Ml; *Anavos –Nş.; Kolukısa –Kn.)

[**çepelli** (III)] : (*Koyulhisar –Sv.; İbriktepe *İpsala –Ed.)

[**çepellik** (III)] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.; Gökyol –Sm.; *Mesudiye –Or.; *Şebinkarahisar, –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Bünyan –Ky.; *Ereğli –Kn.)

çepel (IV) [**çepir** (III)] Engebeli arazi: *Bu yol çok çepel.* (Ayvalı *Eğridir, *Gelendost –Isp.; *Gölpazarı –Bil.; Maksutlu –Çr.; –Gr.)

[**çepir** (III)] : (*Eğridir –Isp.)

çepel (V) Dişi hayvanların üreme organlarının çıkardığı beyaz renkli salgı. (*Mersin –İç.; Yerkesik –Mğ.)

çepelek Göz çapağı. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çepeli mürt Namusluca. (Berit ve Gâvurdağı yörükleri –Mr.)

çepellemek Bozmak, kirletmek. (*Eşme –Uş.; Karataş *Sarayköy –Dz.; –Ba.; –Zn.; *İnebolu –Ks.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; *Lüleburgaz –Krk.)

çepellenmek [**çepillenmek, çepirlenmek**] Karışmak, kirlenmek. (*Düzce –Bo.)

[**çepillenmek**] : (*Düzce –Bo.)

[**çepirlenmek**] : (*Düzce –Bo.)

çepelleşmek (I) Pisleşmek. (*Edremit –Ba.)

çepelleşmek (II) Bir şeye engel olmak. (Pelitköy *Burhaniye, *Edremit –Ba.)

çepelleşmek (III) Karmakarışık olmak : *Tohumu iyi, çok ama, mahsul çepelleşmiş.* (*Taşköprü –Ks.)

çepelli (I) [**çepirli**] Karışık, pislikli, çöplü. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; –Brd.; –Ba.; *Kargı –Çr.; *Zile –To.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; *Gürün –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Bor –Nğ.; Çavuşköy *Babaeski, Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.; *Saray –Tk.)

[**çepirli**] : (*Düzce –Bo.)

çepelli (II) [→ **çepel** (II)]

çepelli (III) [→ **çepel** (III)]

çepellik (I) Çamurlu, kirli yer. (*Söğüt –Bil.; Karahüyük –Mr.; *Bor –Nğ.)

çepellik (II) Çalılık. (–Ks.)

çepellik (III) [→ **çepel** (III)]

çepen [→ **çepin**]

çeper (I) [**ceper, çepil**] 1. Çit. (Bayat *Emirdağ –Af.; Kirazlı –Çkl.; *Düzce –Bo.; Karakoğuk –Sm.; *Merzifon –Ama.; Mavrangel –Gm.; Salarha –Rz.; Bağlıca *Ardanuç, Uşhum *Yusufeli, Yavuz, Çayağzı *Şavşat –Ar.; *Iğdır, *Çıldır, İrişli, Bayburt *Sarıkamış, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; Cinis *Aşkale –Ezm.; Kuruçay –Ezc.; –Vn.; –Bt.; –Md.; –Dy.; –Mş.; Hozat –Tn.; Harput, Kesirik, *Merkez ilçesi –El.; –Ml.; *Keskin, Karanıdere, Solakuşağı, *Şereflikoçhisar –Ank.; Köşker –Krş.; Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; –Ada.)

[**ceper**] : (–Or.)

[**çepil**] : (Afşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

2. Kışın yaprakları hayvanlara yedirilmiş kuru meşe : *Bir iki yük çeper al, öteberi kızartmağa lâzım oluyor.* (–Bt.) 3. Bağ çubuğu. (–Nğ.)

çeper (II) Herhangi bir hububatın içinde bulunan yabancı madde : *Buğdayın çeperini ayırtın.* (*Susurluk –Ba.; –Sm.)

çeper (III) Ahlâksız, geçimsiz (kimse). (–Ns.; –Nğ.)

çeper (IV) Sebze bahçesi : *Akşam üstü çepere domates dik.* (Söğüt, Honaz –Dz.)

çeper (V) [→ **çepel** (I)]

çeper çekmek [→ **çeperlemek**]

çeper etmek [→ **çeperlemek**]

çeper germek [→ **çeper kurmak**]

çeperiz [**ceperiz**] Tehlikeli, karışık : *Bizim işler çeperizleşti, içinden çıkılmaz.* (Körküler *Yalvaç –Isp.; Bardakçı *Seyitgazi, Bozan –Es.)

[**ceperiz**] : (*Bor –Nğ.)

çeper kurmak [**çeper germek**] Gelin geçerken önüne ip gererek bahşiş istemek. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

[**çeper germek**] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)

çeperlemek [**çeper çekmek, çeper etmek**] Çitden duvar çevirmek.(*Düz-

ce –Bo.; Karakoğuk –Sm.; Salarha ve köyleri, Dümankaya ve köyleri –Rz.; –Gm.; *Keskin –Ank.)
[**çeper çekmek**] : (*Merzifon –Ama.)
[**çeper etmek**] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)

çeperlik (I) [**çepezen**] Yağmurlu, çamurlu hava : *Çeperlik olmadan harmanı kaldırsaydık.* (*Kangal ve köyleri –Sv.; *Mucur –Krş.)
[**çepezen**] : (Kışla *Elmalı –Ant.; Ören *Fethiye –Mğ.)

çeperlik (II) Çeper yapmaya elverişli çalı, diken, tahta gibi şeyler. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

çepez (I) Bozuk ipek kozası : *Bugün çepezleri de sattım.* (–Brs.; *Akyazı –Sk.)

çepez (II) Kuru yemiş (leblebi, üzüm fındık vb.). (–Mğ.)

çepez (III) Denizde yosun, sünger taşları ile sazlı yerler. (–Ist.)

çepezen [→ **çeperlik** (I)]

çepi [→ **çepin**]

çepicek Çabucak. (–Gaz.)

çepiç (I) **1.** [→ **çebiç** (I) **-1**] **2.** [→ **çebiç** (I) **-2**] **3.** [→ **çebiç** (I) **-3**] **4.** [→ **çebiç** (I) **-4**]

çepiç (II) Yayığın içindeki sopa. (Amasra *Bartın –Zn.)

çepi çepilemek Soğan tarlalarında soğan aralarını küçük bir çapa ile karıştırmak. (*Karacabey –Brs.)

çepik (I) Çabuk. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; *Polatlı –Ank.)

çepik (II) [**çepuk, çepük** (I)] Meyve konulan sepet. (*Bayburt –Gm.; Uşhum *Yusufeli –Ar.; Koyundere *Ahıska –Kr.; *Oltu, *Aşkale, *Pasinler –Ezm.; –Vn.; –Sv.; *Kozan –Ada.)
[**çepuk**] : (Karadere –Rz.)
[**çepük** (I)] : (Erkinis *Yusufeli –Ar.]

çepik (III) [**çepük** (II)] Alkış, el çırpma. (*Zile –To.; –Dy.; –Ur.; *Bünyan –Ky.)
[**çepük** (II)] : (–Çkl.; *Niksar –To.; *Ünye –Or.; –Tr.; –Sv.)

çepik (IV) Gömleğin uzun ve geniş kolu. (*Hekimhan –Ml.)

çepik (V) Çekirdek. (–Tk.)

çepik (VI) Keçi eti. (*Aksaray –Kn.)

çepik (VII) Örme yün terlik. (–Kn.)

çepil [→ **çeper** (I) **-1**]

çepildeyik Çok konuşan, geveze. (*Boyabat –Sn.)

çepillenmek [→ **çepellenmek**]

çepin [**cepin, çepen, çepi**] Küçük çapa. (Yenipazar *Bozdoğan –Ay.; *Gelibolu, *Biga, Kepez –Çkl.; *Mudanya, İsmetiye –Brs.; –Ba.; Akköy, Barcak, Namrı *Söğüt, Dodurga *Bozüyük –Bil.; *Sivrihisar, Yukarısöğütönü –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; *Sungurlu –Çr.; Çayırlı *Haymana, Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Çanıllı *Ayaş, *Kalecik, *Keskin –Ank.; Sarıcaali *İpsala, Umurca –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; –Tk.)
[**cepin**] : (*Tavas –Dz.; *İpsala –Ed.]
[**çepen**] : (Hamitler –Brs.; Tekke –Rz.; *Kızılcahamam –Ank.)
[**çepi**] : (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.; *Susurluk, Ömerköy *Bandırma –Ba.; Şahin *Malkara –Tk.)

çepinlemek [**çepirlemek**] Tarlayı çapalamak : *Bugün havayı güzel gördüm de bāçeyi çepinledim.* (–Es.)
[**çepirlemek**] : (*Zile –To.; *Keskin –Ank.)

çepir (I) [→ **çepel** (I)]

çepir (II) Su kuyusu. (–Tk.)

çepir (III) [→ **çepel** (IV)]

çepirdek Karışık, eğri büğrü. (Dağla *Karacabey –Brs.; –Ba.)
çepirlemek [→ **çepinlemek**]
çepirlenmek [→ **çepellenmek**]
çepirli [→ **çepelli** (I)]
çepiş (I) **1.** [→ **çebiç** (I) **-1**] **2.** [→ **çebiç** (I) **-2**] **3.** [→ **çebiç** (I) **-3**] **4.** [→ **çebiç** (I) **-4**]
çepiş gözlü Gözünü kısarak bakan açık renk gözlü kimse : *Çepiş göz gibi ne bakan öle.* (–Es.)
çepit (I) [→ **çebit**]
çepit (II) Paçavra. (–Kn.)
çepiyh Çevik, çabuk. (*Iğdır –Kr.)
çepka Üzüm salkımı : *Şu bağ çok iyi, bir çepkası bir okka gelir.* (–Brs.)
çepkel [→ **çengel** (I) **-3**]
çeplemce Çenesi düşük, çok konuşan. (–Bo.)
çepleşik [→ **çelbeşik**]
çepleşük [→ **çelbeşik**]
çepli (I) [→ **çepel** (II)]
çepli (II) İnce uzun, yumuşak çubuk. (*Ardahan –Kr.)
çepmek Çalmak. (–Ist.)
çepni (I) **1.** Dağ köylülerine verilen ad. (*Tirebolu, *Görele –Gr.; –Gaz.) **2.** Soysuz, ahlâkı bozuk olan kimse. (–Or.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.) **3.** Fahişe. (Şıhlar, *Ulubey –Or.)
çepni (II) Kuyruğu uzun bir cins koyun. (Hacavera *Maçka –Tr.)
çepreşik [→ **çelbeşik**]
çepreşikli [→ **çelbeşik**]
çeprez [→ **çember** (II) **-3**]
çeptirmek Göndermek. (–Çkr.)
çepuk [→ **çepik** (II)]
çepuk çalmak Alkışlamak: *Bu düğünde çok çepuk çaldım.* (–To.)
çepük (I) [→ **çepik** (II)]
çepük (II) [→ **çepik** (III)]

çer (I) Zehirli küçük böcek. (–Gaz.; *Kadirli –Ada.; –İç.)
çer (II) Hayvan anlamında kullanılır: *Çer gelmiyor ki.* (Lohan –Gaz.; –Nş.)
çer (III) **1.** Hastalık (daha çok hayvanlar hk.) : *Çer değmiş at kaçtı.* (–Ama.; –Ada.) **2.** İlenç olarak söylenir : *Çer deye.* (–Kr.; Aşudu *Darende –Ml.; Kapıdere *Elbistan –Mr.; *Kangal –Sv.; Afşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)
çer (IV) Kayısı kurusu. (–Yz.)
çer (V) [→ **çara** (I) **-1**]
çer (VI) [→ **çel** (II)]
çera Evlerde merteklerin üzerine atılması için bırakılan ağaçlar. (*Nazimiye –Tn.)
çerce [→ **çerçe** (I)]
çer çalmak Ani hastalığa yakalanmak : *Aman sokağa çıkma, çer çalar.* (*Bor –Ng.)
çerçe (I) [**çerce**] Serçe. (*Kaş, Armutlu *Elmalı –Ant.)
[**çerce**] : (*Kaş köyleri –Ant.)
çerçe (II) Kare. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)
çerçef [**çerşov**] Çarşaf. (*Iğdır –Kr.)
[**çerşov**] : (*Iğdır –Kr.)
çerçeki Çekirge. (–Ky.)
çerçelli Bir çeşit hamur tatlısı. (Çatoz, Mağusa –Kıbrıs)
çerçene etmek Karşı söylemek, karşı durmak. (–Es.)
çerçibe [**çerçife, çerşefe**] Çerçeve. (*Afşin –Mr.; *Antakya –Hat.)
[**çerçife**] : (–Gaz.)
[**çerşefe**] : (Salman *Akkuş –Or.)
çerçici Köylerde kapı kapı dolaşıp alış veriş yapan kimse, çerçi. (*Emirdağ, Dişli *Bolvadin –Af.; Kör-

küler *Yalvaç –Isp.; –Gr.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; –Kn.)

çerçife [→ **çerçibe**]

çerçive Çıtalı uçurtma. (–Sv.)

çerdek [**çerdeyh**] Çekirdek. (*Erciş –Vn.; –Gaz.)

[**çerdeyh**] : (*Iğdır –Kr.)

çerdeyh [→ **çerdek**]

çere [→ **çara** (I) **-1**]

çereger [→ **çerepene**]

çerek (I) [→ **cerek** (I) **-2**]

çerek (II) Yarım taslık buğday ölçeği. (*Gülnar –İç.)

çerek (III) Beş kuruş. (Dişli *Bolvadin –Af.)

çerek (IV) Çeyrek. (*Ermenek –Kn.)

çerek (V) Dibi dar, ağzı geniş, içi sırlı topraktan yapılmış kap. (Dedeler *Ereğli –Kn.)

çereke (I) Genç kız. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

çereke (II) İnce ve renkli yün ipliği ile işlenen bir çeşit kumaş. (Kerkük.)

çereke (III) Tesbih. (*Iğdır –Kr.)

çerelmek (I) [**çerelmeyh, çereltmek**] Kızgınlıkla gözlerini fazla açıp bakmak. (–Ama.; –Kr.)

[**çerelmeyh**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**çereltmek**] : (*Merzifon –Ama.)

çerelmek (II) Hayvan, öldürücü ot yiyerek ölmek. (Köşker, Lâdik –Krş.; –Kn.)

çerelmeyh [→ **çerelmek** (I)]

çereltmek [→ **çerelmek** (I)]

çeremetçi Aceleci (–Tr.)

çeremük [**cerenük**] Erik. (*Kemaliye –Ezc.)

[**cerenük**] : (*Devrek –Zn.)

çeren Biçilmiş otlardan yapılan yığın. (–Ist.; Büyükmanika *Saray –Tk.)

çerep (I) Çorap. (–İz.)

çerep (II) Küçük toprak çanak. (Nilüfer –Brs.)

çerepene [**çenepe, çereger, çerepne, çeripene, çertme, çirepene, çirepne**] Ekmek pişirmek için topraktan yapılan çanak. (–İz.; –Çkl.; –Ist.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Sv.; –Ada.)

[**çenepe**] : (–Krk.)

[**çereger**] : (–Kn.)

[**çerepne**] : (Manastır göçmenleri –Ist.; Kesme *Divriği –Sv.; *İpsala –Ed.; *Çorlu, *Hayrabolu –Tk.)

[**çeripene**] : (–Çkl.)

[**çertme**] : (*Bulancak –Gr.)

[**çirepene**] : (–Ist.)

[**çirepne**] : (*Sarıyer –Ist.; Ceylânköy –Krk.)

çerepne [→ **çerepene**]

çereş kaynatma Şırayı pekmez haline koyma. (*Aksaray –Nğ.)

çereşme [**çereşne**] Pulluk bıçağı. (Fili *Biga –Çkl.)

[**çereşne**] : (–Ed.)

çereşne [→ **çereşme**]

çerez parası Düğünlerde çalgıcılara verilen para. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çerge (I) [**çarpı** (II), **çergi** (I), **çerke, çöpten**] Kilim, bir çeşit dokuma örtü. (*Kuşadası –Ay.; –Ba.; Karaoğlan *Mustafa Kemal Paşa –Brs;. Baklalı *Çatalca, Çayırdere *Silivri –Ist.; Ezinepazarı –Ama.; *Keskin –Ank.; *Osmaniye –Ada.; *Lüleburgaz –Krk.; *Çorlu ve köyleri –Tk.)

[**çarpı** (II)] : (Çıtak *Çivril, *Tavas –Dz.; Çamaltı *Menemen –İz.)

[**çergi** (I)]: (*Mustafa Kemal Paşa

–Brs.; –Ezm.; –Ml.; Manika *Çorlu, Karamurat *Malkara –Tk.)
[çerke]: (Çakıl *Çatalca –Ist.; *Ezine –Çkl.)
[çöpten]: (*Soma –Mn.; Yeniköy –Ba.; Yahşieli *Bayramiç –Çkl.)

çerge (II) [**cerge** (I) **-1**, **cergi** (I), **çergi** (II)] Göçebe çadırı, tente. (–Dz.; –İz.; Evreşe *Gelibolu, Fili *Biga –Çkl.; –Es.; Efte, Ezinepazarı –Ama.; Güllühüyük *Çiçekdağı –Krş.; Pazar –Ank.; Kışla, *Elmalı –Ant.; –Ed.)
[cerge (I) -1]: (–Sv.; –Ank.)
[cergi (I)]: (*Sivrihisar –Es.; –Kc.)
[çergi (II)]: (–Af.; *Keçiborlu –Isp.)

çergel Bir tarafı öküzleri sürmek, diğer tarafı saman temizlemek için yapılan araç. (Aksaray –Ist.)

çergen [→ **çerken**]

çergi (I) [→ **çerge** (I)]

çergi (II) [→ **çerge** (II)]

çergo Araba ve pulluğa koşulan iki çift öküz veya manda. (Taşburun *Iğdır –Kr.)

çergöz Şaşı göz. (*Iğdır –Kr.)

çerhemek Ölmek. (–Ada.)

çerik (I) [**cerik** (I)] Altı kiloluk bir çeşit hububat ölçüsü. (–Ist.; *Osmancık, Yazır *Sungurlu, *Mecitözü, Saray –Çr.; *Kavak –Sm.; *Zile –To.; *Şebinkarahisar, Parak *Alucra –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Güney *İkizdere –Rz.; *Nazimiye –Tn.; Gündüzbey *Yeşilyurt –Ml.; *Yıldızeli, *Şarkışla, Çepni *Gemerek –Sv.; İncirli –Yz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Mucur –Krş.; Akkışla *Bünyan –Ky.; –Nş.; –Nğ.; Argıthanı *Ilgın –Kn.)
[cerik (I)]: (*Turhal –To.; *Maçka –Tr.; Küçükçayır –Rz.)

çerik (II) Çemensiz pastırma. (–Af.; *Şebinkarahisar –Gr.)

çerik (III) Baş çatkısı. (*Ereğli –Zn.)

çerik (IV) Parça, yarım. (*Vezirköprü –Sm.; *Merzifon –Ama.)

çerik (V) **10** santimetre kalınlığında, çeşitli en ve boyda bulunan tahta: *Orman dairesinden* **100** *çeriklik çam aldım.* (Salarha, Karadere *Merkez ilçesi –Rz.)

çerik çürük [çelik çülük] Bölük, parça, işe yaramayan şey. (–Çr.; –Kr.)
[çelik çülük]: (–Çr.)

çerilemek Karşı gelmek, yüze gelmek: *Be adam karşımda çerileyip durma.* (*Ermenek –Kn.)

çeripene [→ **çerepene**]

çerke [→ **çerge** (I)]

çerkel [→ **çekel -1**]

çerkelez Sincap. (*Yalova –Ist.)

çerkelli [→ **çekel -1**]

çerkemek Yaş yemişleri toplamak için kullanılan ucu çengelli değnek. (*Manavgat –Ant.)

çerken [**çergen, çerkez kuşu**] Uçurtma. (*Dinar, İshaklı *Bolvadin –Af.; *Eğridir –Isp.; Oğuz *Acıpayam, Hasköy *Sarayköy –Dz.; –Ay.; *Gördes, *Akhisar –Mn.; –Ist.; –Tk.)
[çergen]: (–Brd.; –Ist.)
[çerkez kuşu]: (–Mğ.)

çerkene Evlerde pis suların akması için açılan çukur: *Bizim evin çerkenesi yok.* (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

çerkenez [çerkinez] Güvercin büyüklüğünde, sarı renkli bir kuş. (Tokat –Es.)
[çerkinez]: (Bereketli *Tavas –Dz.; Bozan –Es.; –Mğ.)

çerkes [çerkez] Kadınların giydikleri uzun elbise. (*Senirkent –Isp.; Ka-

vak, Çuvallı *Yeşilova, Çerçin –Brd.; –Ky.)

[çerkez] : (İlyas *Keçiborlu –Isp.; Çeltek *Yeşilova –Brd.; –Ky.)

çerkez [→ **çerkes**]

çerkez kuşu [→ **çerken**]

çerkinez [→ **çerkenez**]

çerlemek (I) **1.** [→ **çelermek** (I) **-1**]

2. [→ **çelermek** (I) **-3**]

çerlemek (II) Usanmak, bunalmak : *Senin elinden çerledim.* (–Ezc.)

çerlenmek [→ **çelermek** (I) **-1**]

çerletmek Üzmek, sıkmak, bunaltmak. (–Ezc.; –Vn.; *Aksaray –Nğ.)

çerma [→ **çerme** (I) **-1**]

çermayı Yazın olgunlaşan, yeşil renkli bir armut çeşidi. (–Gm.)

çerme (I) [**çerma**] **1.** Çay kenarlarında sulu ve yeşil yer. (Vihik *Tortum –Ezm.; *Hekimhan –Ml.) [**çerma**] : (Yavuz *Şavşat –Ar.) **2.** Akarsuların topraktan çıkan sızıntısı, memba, kaynak. (*Refahiye, Kuruçay, Başvartenik –Ezc.; Hükâm *Oltu –Ezm.; Kesirik *Merkez İlçesi –El.; –Ank.) **3.** Çeşme. (–Ist.) **4.** [→ **çermik**]

çerme (II) Saçta yapılan yufka ekmeğin kalını : *Bacı bir çerme yapsana.* (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

çermek İyileşmek. (*Kargı –Çr.)

çermelemek Örtünün kenarlarını bir araya toplamak : *Armutları mendiline çermelemiş, pazardan geldi.* (*Manyas –Ba.)

çermelenmek Başörtüyü başa bağlamak : *Anam çermelendi seni bekler.* (Bölceağaç *Manyas –Ba.)

çermenmek [→ **çemremek –1**]

çermenmeyh [→ **çemremek –1**]

çermiḫ [→ **çermik**]

çermik [**çerme** (I) **-4, çermiḫ, çermük**] Sıcak su kaynağı, kaplıca. (–Ba.; Tepeviran *Gebze –Kc.; –Ks.; *Vezirköprü –Sm.; *Zile, Çilehane, *Reşadiye –To.; Karakuş *Ünye –Or.; *Maçka –Tr.; Yavuzköy *Şavşat, *Yusufeli, Bayburt –Ar.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; *Pasinler –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; –El.; *Arapkir –Ml.; *Divriği, *Koyulhisar, *Kangal –Sv.; –Nğ.; *Seydişehir –Kn.; Ören *Fethiye –Mğ.; Liman –Krk.; Şahin *Malkara –Tk.)

[çerme (I) **-4]** : (Uluşiran *Şiran, *Kelkit –Gm.; Zor *Yusufeli –Ar.; *Göle, *Posof, *Ardahan –Kr.; *Arapkir –Ml.)

[çermiḫ] : (Karakoyunlu *Iğdır –Kr.)

[çermük] : (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

çermük [→ **çermik**]

çerpelenmek Çalkalanmak: *Tasın içindeki su çerpelendi.* (Akyoma –Gr.)

çerpeşik (I) [**çerpeşük** (I)] Karışık, dolaşık. (*Eşme –Uş.; Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; *Kargı, *İskilip –Çr.; *Zile –To.; *Mesudiye –Or.; –Ezm.; –Ezc. ve köyleri; –Mr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; –Nğ.; *Silifke –İç.)

[çerpeşük (I)] : (Kesirik *Merkez ilçesi –El.)

çerpeşik (II) [→ **çelbeşik**]

çerpeşük (I) [→ **çerpeşik** (I)]

çerpeşük (II) [→ **çelbeşik**]

çerpez Pencereyi tutan dış çengel. (Kaya –Mğ.)

çerpi Başörtüsü. (–Dz.)

çerpinti Dalgaların kayada parçalanmasıyla meydana gelen su damlaları. (Düzköy *Keşap –Gr.)

çerpmek Etrafa yayılmak, sıçramak : *Su buralara kadar çerpmiş.* (Düzköy *Keşap –Gr.)

çerptirmek Yaydırmak, sıçratmak. (Düzköy *Keşap –Gr.)

çerşefe [→ **çerçibe**]

çerşi karısı Köyleri dolaşarak elbiselik satan kadın. (Kıbrıs ve köyleri.)

çerşov [→ **çerçef**]

çertevül Geçimsiz, uysal olmayan (kimse). (*Tosya –Ks.)

çertik (I) Düz bir satıhta meydana gelmiş pürüz, keskin bir aletle açılan yara (ahşap üzerinde). (*Düzce –Bo.)

çertik (II) [→ **çördük** (I) **-1**]

çertme [→ **çerepene**]

çertmek **1.** [→ **çendelemek** (I)] **2.** [→ **çentmek**]

çertük [→ **çördük** (I) **-1**]

çerük çürük **1.** Olgunlaşmamış, ezilmiş veya çürümüş meyve. (Cenciğe –Ezc.) **2.** Kırık dökük eşya. (Cenciğe –Ezc.)

çerzelenmek Kahvaltı yapmak. (–İz.)

çeş (I) [→ **çeç** (I) **-1**]

çeş (II) Yan taraf : *Karşıki ağacın çeşinden arı gitti.* (*Manavgat –Ant.)

çeşana [**çackana, çıḫşana**] **1.** İçi yivsiz tüfek namlusu. (*Mesudiye ve köyleri –Or.) **2.** Uzun namlulu eski tip av tüfeği. (*Mesudiye ve köyleri –Or.;
[**çıḫşana**] : (Çatak *Silifke –İç.) **3.** Kurşundan yapılmış yuvarlak ok. (*Mesudiye ve köyleri –Or.)
[**çackana**] : (Çilehane *Reşadiye –To.)

çeşber Baston, ucu topuzlu çoban değneği. (*Sungurlu –Çr.)

çeş çıkarmak Harman savurmak : *Bugün beş tane çeş çıkardık.* (Dişli *Bolvadin –Af.)

çeşdelmek Kendini beğenmek, gururlanmak. (*Divriği –Sv.)

çeşdiman [**çeşteman**] Köy bekçisi : *Çeşdiman vazifesini iyi yapmamış.* (Belevi *Çal –Dz.)
[**çeşteman**] : (*Ödemiş, *Kiraz, *Tire, *Torbalı –İz.)

çeşdira Gereksiz yere çok dolaşan ve sözünü sakınmayan (kimse) : *Çeşdira oldun artık.* (*Ünye –Or.)

çeşetmek Kabuğundan ayırmak : *Fındığı çeşetdim.* (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

çeşit Kilim ve buna benzer şeyleri dokumakta kullanılan renkli iplik. (Kayı *Emirdağ, –Af.; Çiftepınar *Mersin –İç.)

çeşlemek (I) Hedefe nişan almak, denk getirmek. (*Hadım –Kn.)

çeşlemek (II) Harmanda, buğday ve arpa samandan ayrılmak. (*Kargı –Çr.)

çeşme (I) Yüznumara. (Niğzevan –Ar.; –Md.; –Gaz.; *Ereğli –Kn.)

çeşme (II) Körükten ocağa hava gönderen ince boru : *Körüğün çeşmesi kırıldı.* (*Vezirköprü –Sm.; –Ama.)

çeşmek (I) [**çişmek**] **1.** Ağaç dalı. (*Bor –Ng.; *Tarsus –İç.) **2.** Meyvaların dallarına tutunduğu sap. (–Ng.)
[**çişmek**] : (*Bor –Ng.)

çeşmek (II) Düğümü çözmek. (*Afşin –Mr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

çeşmek (III) Şimşek. (Piraziz –Gr.)

çeşmek (IV) Karaçalı denilen dikenli bir otun tohumu. (Halfeti –Ur.)

çeşmek alayı Şimşek çakmasıyla meydana gelen aydınlık. (*Torul –Gm.)

çeşnevir [→ **çetnevir**]

çeşni [**çeşniye**] Kurak toprakta yetişen kavun, karpuz ve sebze. (Devecikonağı *Mustafa Kemal Paşa –Brs.)

[**çeşniye**] : (Evciler –Çkl.)

çeşniye [→ **çeşni**]

çeşt (I) Bayram yemeği. (*Sasun –Sr.)

çeşt (II) [**çet** (I)] İyice dövülmemiş buğdayın kalburda toplanan kısmı. (Karakoyun *Iğdır –Kr.)

[**çet** (I)] : (Karakoyun *Iğdır –Kr.)

çeşt (III) Suçlu bir insanı uyarmak için söylenir : *Çeşt bre serseri*. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

çeştal [→ **castal**]

çeşte (I) Koyun kırkıldığında üzerinde bırakılan yün. (Akpınar –Or.; *Görele –Gr.)

çeşte (II) Sulanmadan yetişen mahsul. (–Mn.)

çeşteman [→ **çeşdiman**]

çet (I) [→ **çeşt** (II)]

çet (II) Ormanlarda büyük ağaçlar arasında yetişen gövdesi ve dalları elastikî bir cins küçük ağaç. (Kaleyaka *Perşembe –Or.)

çetare [→ **çitari** (I)]

çetari [→ **çitari** (I)]

çete Kısa boylu. (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

çeteci [→ **çengelci**]

çetek Kabak çekirdeği. (*İnebolu –Ks.)

çetel (I) Kur'a : *Ben çetelime razıyım*. (Yarıkkaya *Yalvaç –Isp.; *Haymana –Ank.)

çetel (II) Ham, olmamış : *Bu meyve daha çetel*. (*Sarayköy –Dz.)

çetel (III) Uç tarafı ikiye ayrılan ağaç dalı : *Bizim ağaçlarda çok çetel var*. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

çetele (I) Ortak mal ve mülk ayrılırken çekilen kur'a. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Yerköy –Yz.)

çetele (II) Küçük çapa : *Bağçe işlerinde çetele çok lâzımdır*. (–Bo.; *Kartal –Ist.)

çetele (III) Hediye gönderirken adres yazılarak bağlanan tahta. (Hacıveli, *Abana –Ks.)

çetele (IV) Soğuktan el ve ayak çatlaması (hk.). (–Mn.)

çeteleci Ormandan kesilen odunları bir tüccar adına teslim alan, alım ve satım hesaplarını tutan memur : *Aylığı* **45** *liraya çetelecilik yapıyor*. (Kefken *Kandıra –Kc.)

çetelemek (I) Veresiye hesap açmak. (–Mn.)

çetelemek (II) Çapalamak. (*Kartal –Ist.)

çeteleyi şaşırmak Ne yapacağını bilememek, pusulayı şaşırmak. (Kumkuyu *Silifke –İç.)

çeten (I) [**citen** (I), **çetene** (III), **çeteni, çıten** (I), **çiten** (I) **-2**, **çiti** (IX –**1**,) **çitlik** (III)] **1**. Saman taşımak için kağnılara konulan büyük sepet. (*Çeşme –İz.; –Ist.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; –Sn.; *Bafra –Sm.; *Merzifon, Zana –Ama.; *Zile –To.; Karakuş bucağı *Ünye –Or.; Ulusiran *Şiran, Tümüs –Gm.; Kızılçakçak *Arpaçay, *Iğdır –Kr.; *Pasinler, Ağveran, Ilıca –Ezm.; *Refahiye, Ergâni –Ezc.; *Erciş –Vn.; *Göksun –Mr.; Başlamış *Dörtyol –Hat.; *Kangal ve köyleri, Çöplü *Gürün, *Yıldızeli, Hacılyas *Koyulhisar, *Divriği, Tutmaç –Sv.; *Boğazlayan, Sarıhamzalı, Dişli, *Sorgun, Gökdere *Akdağmadeni, Mamure –Yz.; Faraşlı *Kalecik

–Ank.; *Mucur ve köyleri –Krş.; *Talas, Afşar aşireti *Pınarbaşı, *Erkilet, Zencidere –Ky.; *Bor –Nğ.; –Ada.)
[**citen** (I)] : (Uluşiran *Şiran, –Gm.; Salarha –Rz.; *Malkara –Tk.)
[**çetene** (III)] : (*Bor –Nğ.)
[**çeteni**] : (–Ama.; *Reşadiye –To.)
[**çıten** (I)] : (*Merkez ilçesi –Rz.; *Malkara –Tk.)
[**çiten** (I) **-2**] : (Kızılviran *Dinar –Af.; Fili *Biga –Çkl.; –Brs.; Çayırdere, *Silivri –Ist.; *İskilip –Çr.; *Kavak –Sm.; Boğazcık *Perşembe –Or.; –Rz.; –Ed.; *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk.; Şahin *Malkara, *Saray –Tk.; Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan)
[**çiti** (IX) **-1**] : (*Avanos –Nş.)
[**çitlik** (III)] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
2. Çamaşır sepeti. (*Gerze –Sn.)

çeten (II) [**çetene** (IV)] Ahırın bir tarafında yavrular için ayrılan yer. (*Gerede –Bo.; –Ks.; Balcalı *Çarşamba –Sm.; Karahoca, Çayırlı *Haymana –Ank.; Argıthanı *Ilgın –Kn.)
[**çetene** (IV)] : (*Ilgın –Kn.)

çeten (III) Kenevir tohumu. (*Bor –Nğ.)

çeten (IV) Saman ölçü birimi. (Ortaköy *Şarkışla –Sv.)

çeten (V) **1.** Çitten yapılmış ambar. (–Es.) **2.** Kamıştan duvar : *Ben oraya kuyu kazdım, çeten diktim.* (İsmil *Çumra –Kn.) **3.** Mısırları koçanlarıyle kurutmak için çubuklardan yapılan kulübemsi yer. (*Maçka ve köyleri, *Akçaabat, *Vakfıkebir –Tr.)

çeten (VI) Üstü allı yeşilli kilimle örtülü gelin kağnısı. (Karabekir, Yahşıhan –Ank.)

çetene (I) **1.** [→ **çedene** (I) **-1**] **2.** [→ **çedene** (I) **-4**]

çetene (II) Hesabı unutmamak için üzerine bıçakla işaret yapılan ağaç: *Çetene ile malımızı bölüştük.* (*Susurluk –Ba.; *İskilip –Çr.; –Ezc.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Çandırlar –Ada.)

çetene (III) [→ **çeten** (I) **-1**]

çetene (IV) [→ **çeten** (II)]

çetene (V) Çapulcu, akıncı. (–İz.)

çetene (VI) [→ **çedene** (IV)]

çetenek (I) Güç okunan yazı. (–Ezc.; –Nş.; –Kn.)

çetenek (II) Ekmek sepeti. (*Ayancık –Sn.; –Sm.)

çetenek (III) Elma, armut ve ceviz gibi meyvelerin dörtte biri. (*Göynük –Bo.)

çeteni [→ **çeten** (I)]

çetği Kadınların hotozları, kız çocuklarının şapka kenarlarına dikilen sarı renkli harç. (Virancık *Emet –Kü.)

çeti [**çetirez**] Baklagillerden dikenli bir çalı (taneleri hayvanlara verilir, çalısından süpürge yapılır). Prosopis stephaniana (Leguminosae) : *Bu gün çetili düze keklik avına gidelim.* (–Ur.; Halfeti *Kilis –Gaz.; Haruniye *Bahçe –Ada; İmamuşağı *Silifke –İç.; *Manavgat –Ant.; *Fethiye, *Bodrum –Mğ.)
[**çetirez**] : (*Mersin ve köyleri –İç.)

çetibeti Kasımpatı. (*Karacasu –Ay.)

çetik (I) **1.** Mes, yünden örülmüş terlik. (*Çeşme –İz.; *Susurluk, Yeniköy –Ba.; *Karacabey, *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Kü.;

*Düzce –Bo.; *Gerze –Sn.; *Bafra –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; –Ml.; –Kn.; –Ed.; *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk.; Çerkezköy *Saray –Tk.) **2.** Çarık : *Çetiklerini eyi bağla.* (Rahmanlar *Tire –İz.) **3.** Çocuk ayakkabısı. (*Havza –Sm.)

çetik (II) [**çetih**] Çekirge. (Uzuncaburç, *Silifke, *Mersin –İç.)

[**çetih**] : (Tahanlı *Mersin –İç.)

çetik (III) [→ **çıtırık** (I)]

çetik (IV) Köpek yavrusu. (*Ahlat –Bt.)

çetik (V) Ekilmeyen toprak. (Kumluca *Finike –Ant.)

çetik (VI) [→ **çetil**]

çetikara baştan Dağlarda çalılar, dikenler üzerinde dolaşan serçe kadar siyah başlı bir kuş. (*Bodrum –Mğ.)

çetik balı Karides. (Hurma *Silifke –İç.)

çetil [**çetik** (V)] Fidan. (Erzi *Dörtyol, *İslahiye, *Kadirli, Kümbet –Ada.)

[**çetik** (V)] : (Haruniye –Ada.)

çetin Ökse otu. (*Bor –Nğ.)

çetine [→ **çedene** (I) **-1**]

çetir (I) **1.** Bodur boylu, çoğu dikenli fundalıklardan ibaret kayalık, taşlık yerler : *Çakallar çetirde saklanıyor.* (Karamanlı *Tefenni –Brd.; *Çivril –Dz.; –Or. ve köyleri.) **2.** Ak meşe. (Kabaklar *Çameli –Dz.; *Ezine –Çkl.; –Ist.; Şıhlar *Ulubey –Or.)

çetirdemek Her söze karışmak, gevezelik etmek. (Atlıhisar *Şuhut –Af.)

çetirez [→ **çeti**]

çetirik (I) Vücutça çok zayıf. (–Gaz.)

çetirik (II) Yayık yaymakta kullanılan tulumu tutan üç ayak. (*Anamur –İç.)

çetirik (III) Kayalık yerler. (*Şebinkarahisar –Gr.; Ağrakos *Suşehri –Sv.)

çetişçe [**çetişde, çetişte**] Çizilerek yapılan yeşil zeytin salamurası. (Şeref, Kavaklıdere *Yatağan –Mğ.)

[**çetişde**] : (Sürez *Bozdoğan –Ay.)

[**çetişte**] : (Şeref, Kavaklıdere *Yatağan –Mğ.)

çetişde [→ **çetişçe**]

çetişte [→ **çetişçe**]

çetle Küçük üzüm salkımı. (İsmetiye –Brs.)

çetlek Sakız ağacının meyvesi. (Belenkeşli *Mersin –İç.)

çetlemik [**çetlemük, çetlenbik, çetlenbuk**] Çitlenbik. (*Savaştepe ve köyleri –Ba.)

[**çetlemük**] : (*Safranbolu –Zn.)

[**çetlenbik**] : (*Merzifon –Ama.)

[**çetlenbuk**] : (*Maçka –Tr.)

çetlemük [→ **çetlemik**]

çetlenbik [→ **çetlemik**]

çetlenbuk [→ **çetlemik**]

çetlevik [**çetlevuk**] Fındık : *Bugün bir kilo çetlevik içi aldım.* (Çilehane *Reşadiye –To.; *Kozan –Ada.)

[**çetlevuk**] : (–Brs.)

çetlevuk [→ **çetlevik**]

çetlik (I) Ufak memeli koyun. (Hedye –Krk.)

çetlik (II) Pirinç tarlası. (–Ank.)

çetme (I) Olmamış karpuz. (Bakırköy *Ödemiş –İz.)

çetme (II) Bir çeşit yemek : *Bugün akşam yemeğinde çetme yiyeceksiniz.* (*Tefenni –Brd.)

çetmek Kesmek : *Şu odunları çetin.* (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Tefenni –Brd.)

çetmi (I) Açıkgöz. (Kavakiçi, Yenice *Simav –Kü.)

çetmi (II) Yağ, yoğurt yaparak geçinen köylü. (–Ba.)

çetnevir [**çeşnevir, çetneviz**] Misafirlere sunulan kuru yemiş. (–Ama.; Alibeyhüyüğü *Çumra, *Beyşehir, *Akşehir, *Seydişehir, Güvenç, Akviran –Kn.)

[**çeşnevir**] : (–Kn.)

[**çetneviz**] : (Alkaran *Çumra –Kn.)

çetneviz [→ **çetnevir**]

çetrebez Geçimsiz, kavgacı (kimse). (Ardahan *Hekimhan –Ml.)

çetrez Geven cinsinden dikenli bir ot. (*Mut –İç.)

çettirmek Aldatmak. (–Ist.)

çetük (I) Kedi yavrusu. (İnaltı *Ayancık, *Boyabat –Sn.; *Zile–To.)

çetük (II) Doğan kuşu. (*Lapseki –Çkl.)

çetük (III) Kaydırak oyunu. (Mindaval *Şarkîkaraağaç –Isp.)

çetüklemek Kedi yavrulamak.(*Ayancık –Sn.)

çeük [→ **çevik**]

çevdalık Terbiyesizce yapılan hareket. (–Rz.)

çeve Çene. (–Kü.; Salman *Akkuş –Or.)

çevele Küfe. (*Mudanya –Brs.; –Ist.; Ağrakos *Suşehri –Sv.)

çevelek Su çevirisi. (Narlıdere –İz.)

çever (I) Kapı. (*Nazimiye –Tn.)

çever (II) Akar suyun bölündüğü yer. (Erzin *Dörtyol –Ada.)

çevermek Gelişmek, yayılmak, dağılmak. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

çevgel Saban demirinin çamurunu sıyırmağa yarayan bir aygıt. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Kılıçlı –Ist.)

çevicek Küçücük : *Bu elbise bana çevicek.* (–Gaz.)

çevik [**çeük**] Palamut. (*Silifke –İç.)

[**çeük**] : (*Silifke –İç.)

çevirdik Kısa boylu gürgen ağacı : *Çevirdik bulamudım.* (Akköy *Çaycuma –Zn.)

çevirecek Ayakkabı çekeceği. (–Tr.)

çevirge (I) [**çevirgeç** (II)] Kapı veya pencere mandalı. (Bereketli *Tavas –Dz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Safranbolu, Balkur, Aliköy *Çaycuma –Zn.; *Taşköprü –Ks.)

[**çevirgeç** (II)] : (Büyüktersiye *Adapazarı –Sk.; –Ist.; –Sm.)

çevirge (II) Yerli kozayı temizlemek için yapılmış sepet. (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

çevirge (III) İğ. (Rumeli göçmenleri, Aslıhan *Uzunköprü –Ed.)

çevirge (IV) Çekirdek. (Kerkük)

çevirgeç (I) Yufkayı saçta çevirmeye yarayan araç. (Nudra *Şarkîkaraağaç, Örkenez, Kuyucak *Yalvaç –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; Kemaliye *Alaşehir –Mn.; *Savaştepe –Ba.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Kn.)

çevirgeç (II) [→ **çevirge** (I)]

çevirgeç (III) [→ **çıkrıncak**]

çevirgeç (IV) Çocukların oynadıkları bir çeşit oyun. (*Susurluk –Ba.)

çevirgel Tesbih çekilerek okunan dua. (–Kü.; –Mn.)

çevirgele Tesbih. (Orhaniye *Yenişehir –Brs.)

çevirgen (I) [→ **çevirtme** (II)]

çevirgen (II) Damızlık eşeğini dişi eşeğe çekerek para alan adam. (*Divriği –Sv.)

çevirgen (III) İdareci olan (kimse). (–Ur.)

çevirme (I) Etrafı duvarla veya çitle çevrilmiş küçük bahçe. (*Kargı

–Çr.; Karkıncık *Artova –To.; Soldoya *Maçka –Tr.; –Gm.; –Rz.; Bağlıca *Ardanuç, Ersis *Yusufeli –Ar.; Cinis *Aşkale –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; –Dy.; *Kangal –Sv.; Taçın *Bünyan –Ky.)

çevirme (II) Ekin desteleri yığın yapılırken konan birinci sıra : *Bir çevirme yaptım.* (*Kurşunlu –Çkr.)

çevirme (III) Kozayı tozundan ayırmak için kullanılan dolap. (*Kozan –Ada.)

çevirme (IV) Izgara et : *Koyun çevirmesine bayılırım.* (Kışla *Elmalı –Ant.)

çevirme (V) Taştan yapılan bir kapta pişirilen ekmek. (–Rz.)

çevirtme (I) [→ **ceket** (II) **-2**]

çevirtme (II) [**çevirgen** (I), **çevirtmeç**] Topaç : *Anne şu oğlana baksana benim çevirtmemi aldı da kaçıyor.* (–Çr.)

[**çevirgen** (I)] : (*Adapazarı –Sk.)

[**çevirtmeç**] : (–Çr.)

çevirtmeç [→ **çevirtme** (II)]

çevit (I) Bir çeşit mavi boya, çivit. (Ahat *Banaz –Uş.)

çevit (II) Çam kabuğu. (Belenkeşli *Mersin –İç.)

çevk (I) Palamut ağacının meyvesi ve tohumu ki tabaklıkta kullanılır. (Halimiye *Ermenek –Kn.)

çevk (II) [**çevük**] Çevik olan (kimse) : *Çevk gel ha. Senin çocuğun ayağın çevkmiş.* (*Afşin –Mr.)

[**çevük**] : (Karaköy *Düzce –Bo.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Afşin –Mr.)

çevkel (I) Çekişerek pazarlık eden (kimse). (–Ama.)

çevkel (II) Kolay ayıklanamayan ceviz : *Geçen hafta aldığım ceviz çok çevkelmiş.* (–Ama.)

çevkel (III) [→ **çekel -1**]

çevken Meyve toplamak için kullanılan üç dört metre uzunluğundaki sehpa : *Sepeti çevkenle elma dalına asdım.* (–To.)

çevkirmek Tilki ve köpeğin havlaması. (–Isp.)

çevlik (I) [**çevlük** (I), **çevrek** (II), **çevrik** (I), **çevrinti** (I), **çevrük** (I), **çevürge, çevürme** (I)] Etrafı çevrilmiş bahçe veya tarla. (*Sungurlu –Çr.; –Gaz.; Önsen –Mr.; Eşke *Divriği –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; *Bor –Nğ.; Uğurlu, Dindebol *Ermenek, Zıvarık, Kazancı –Kn.; Misis –Ada.; *Mut, *Anamur –İç.)

[**çevlük** (I)] : (Çandır *Sütçüler –Isp.; –Ks.; *Boyabat –Sn.; *Hekimhan –Ml.; *Zara –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**çevrek** (II)] : (–Or.)

[**çevrik** (I)] : (Çuvallı *Yeşilova, Çerçin –Brd.; Darıveren *Acıpayam, *Sarayköy –Dz.; –İz.; Tokat –Es.; *Tosya –Ks.; –Sm.; Burhanettin –Or.; –Gaz.; –Mr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Akşehir –Kn.; Çeltikçi *Anamur –İç.; Düğrek –Mğ.)

[**çevrinti** (I)] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.; Danışman *Fatsa –Or.)

[**çevrük** (I)] : (Yılanlı *Eğridir, Yakaköy *Gelendost –Isp.; Karaköy bucağı ve köyleri *Ünye –Or.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

[**çevürge**]: (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[**çevürme** (I)] : (Çilehane *Reşadiye –To.; Havsu *Kelkit, Uluşiran *Şiran –Gm.; Sasunga *Çayırlı –Ezc.; –El.; *Arapkir –Ml.; Tutmaç *Merkez ilçesi, *Divriği –Sv.)

çevlik (II) [→ **cağlak** (II) **-2**]

çevlik (III) Çadırın tepe örtüsünü tutan ağaç iskelet. (Akkışla *Bünyan –Ky.; Çukurkuyu *Bor –Ng.; Yeniköy –Kn.)
çevlik (IV) Samanlık. (–İç.)
çevlik (V) Sürek avında, avın, içine düşürüldüğü yer, tuzak. (Başlamış *Dörtyol –Hat.)
çevlik (VI) Kalın bağırsak. (–Brd.)
çevlik (VII) [**çevlük** (II)] Irmak kenarlarındaki taşlık ve kumluk yer. (*Refahiye –Ezc.; –Dy.; *Sorgun –Yz.; –Ada.)
[**çevlük** (II)]: (*Merzifon –Ama.; *Zara –Sv.)
çevlük (I) [→ **çevlik** (I)]
çevlük (II) [→ **çevlik** (VII)]
çevlük (III) Pirinç: *Bu seneki çevlüklere kulak verme.* (*İskilip –Çr.)
çevlük (IV) [**çevrük** (III)] Çayırlık. (Kargun *Tercan –Ezc.)
[**çevrük** (III)]: (*Bayburt –Gm.)
çevrecilik Genç erkeklerin kullandığı büyük mendil, çevre. (–Ky.)
çevreçelen [**çevregelen**] Çepçevre. (Paşalı *Feke –Ada.)
[**çevregelen**]: (*Susurluk –Ba.)
çevregelen [→ **çevreçelen**]
çevrek (I) Genel. (–İz.)
çevrek (II) [→ **çevlik** (I)]
çevreklemek Bir kimseden fayda umarak çevresinde dolaşmak. (Aslanköy *Mersin –İç.)
çevrengeç [→ **cağlak** (II) **-2**]
çevrenmek Baş ağrımak. (Yerebakan –Ada.)
çevrenti (I) Cılız tahıl. (Topçular *Eyüp –Ist.)
çevrenti (II) Tarlaları gübrelemek için yapılan geçici ağıl. (Kayalar, Selânik, Yunanistan)
çevrik (I) [→ **çevlik** (I)]
çevrik (II) [→ **cağlak** (II) **-2**]
çevrik (III) Akarsuyun oyduğu yarımada şeklindeki toprak. (*Sandıklı –Af.; Honaz –Dz.)
çevrik (IV) [**çevrüntü**] Harman sonu kalıntısı. (Cumalıkızık –Brs.)
[**çevrüntü**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)
çevrik (V) Becerikli kadın. (*Şavşat –Ar.)
çevrilmek [**çevrinmek**] Dönmek: *Başımda bir çevrinme var yeni peydah oldu, bazı arada çevrilip duruyor.* (–Çr.)
[**çevrinmek**]: (–Çr.; Afşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)
çevrim (I) [→ **cağlak** (II) **-2**]
çevrim (II) Düğünlerde geceleri meşale yakıp etrafına toplanarak oynanan oyun. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)
çevrim (III) Sınır. (Yerkesik –Mğ.)
çevrim çiçek Çocukların kendi etraflarında dönerek oynadıkları bir oyun. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
çevrimli [→ **carı -1**]
çevrince Ornithopus (Leguminosae). (Kürkçü –Ank.)
çevringeç Su çevirisi. (Afşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)
çevrinmek [→ **çevrilmek**]
çevrinti (I) [→ **çevlik** (I)]
çevrinti (II) [→ **cağlak** (II) **-2**]
çevriş Yemek suyu. (–Ba.)
çevrük (I) [→ **çevlik** (I)]
çevrük (II) [→ **cağlak** (II) **-2**]
çevrük (III) [→ **çevlük** (IV)]
çevrülmek Dişi hayvan erkeğiyle çiftleştirilmek. (Uluşiran *Şiran –Gm.; Palha *Divriği –Sv.)
çevrüm Otuz üçlü tesbih dizisi. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çevrümlü İşi düzenli olarak yürüten (kimse). (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çevrüntü [→ **çevrik** (IV)]

çevşek Çakıllı toprak. (–Or.)

çevşen (I) Küpenin kulağa takılacak yeri. (*Sungurlu –Çr.; *Zile –To.)

çevşen (II) Yaprağı, sarma yapmak için elverişli bir çeşit üzüm. (–Nğ.)

çevşen çuvalı Bir çeşit dokuma çuval. (Berit ve Gâvurdağı aşiretleri –Mr.)

çevt (I) [**çevüt**] Palamut kabuğu. (Kemalpaşa –İz.; Hırmandı *Gülnar, Çiftepınar, Gözne *Mersin, Yapıntı *Mut, Uzuncaburç *Silifke –İç.)

[**çevüt**] : (İriağaç –Ml.)

çevt (II) Hayvanın dişilik organı. (Tahtacı –Isp.)

çevtali [**çevteli**] Şeftali. (*Akçeşehir –Bo.)

[**çevteli**] : (–Ml.)

çevteli [→ **çevtali**]

çevtik Elma, armut gibi meyvelerin etli kısımları yenildikten sonra geriye kalan çekirdekli sert kısım : *Bu çentikler böyle meydanda bırakılır mı?* (*İnebolu –Ks.)

çevük [→ **çevk** (II)]

çevürge [→ **çevlik** (I)]

çevürme (I) [→ **çevlik** (I)]

çevürme (II) Etrafı taş veya çitle çevrilmiş ağıl. (Kızılköy –To.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Kr.)

çevürmek (I) Bahçenin etrafını dikenli ağaçlarla çevirmek. (Palha *Divriği –Sv.)

çevürmek (II) Hayvanları çiftleştirmek : *Bugün ineği çevürdik.* (Palha *Divriği –Sv.)

çevüt [→ **çevt** (I)]

çéyangaş Yengeç. (*Arapkir –Ml.)

çeydeğ (I) Kabak fidelerinin sırık ve çalılarından yapılan çardak. (Kaptanpaşa ve köyleri *Çayeli –Rz.)

çeydeğ (II) Evin ot kaplı olan damı. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

çeyem Yaprakları çama benzeyen, nohut büyüklüğünde kırmızı meyveleri olan, bir metre boyunda bir çeşit ağaç. (–Sv.)

çeygel [→ **çeykel** (II)]

çeyhmece (I) Bulgur pilavı. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

çeyhmece (II) Çekmece. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çeyil (I) **1.** Taşlı, kumlu yer. (*Safranbolu –Zn.; Yenice *Araç –Ks; *Kurşunlu –Çkr.; *Merzifon –Ama.; Tünges *Yusufeli –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; Ergân –Ezc.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Yeregönü *Ayaş –Ank.) **2.** Verimsiz toprak. (Başköy –Ank.)

çeyil (II) Sarı boya yapmada kullanılan bir çeşit kısa boylu çalı. (Aslanköy *Mersin –İç.)

çeyin [→ **çiğin -1**]

çeykel (I) Övenderenin ucunda bulunan çamur sıyırmağa yarayan üç köşeli demir. (Bayat *Emirdağ –Af.; *Uluborlu, *Senirkent, *Atabeyli, –Isp.; Başpınar *Tefenni –Brd.; Homa *Çivril, Söğüt *Honaz –Dz.; *Bergama, Kemalpaşa –İz.; Bahadırlı *Bayramiç –Çkl.; *Kandıra –Kc.; Naip –Tk.)

çeykel (II) [**çeygel**] Sert, kavgacı (kimse). (*Kavak –Sm.; *Niksar, *Erbaa, *Zile –To.; İpsili, Hafik –Sv.)

[**çeygel**] : (–Ama.)

çeykel (III) [→ **calav** (II)]

çeykem Krater : *Koru dağının çeykemi.* (*Uluborlu –Isp.)

çeyle [**çeylek, çeylan** (I)] **1.** Killi toprak. (*Gemlik –Brs.) **2.** Kumlu toprak. (Harmanlıçardı *Orhaneli, Çeltikçi *Orhangazi –Brs.; Ağa *Safranbolu –Zn.; *Taşköprü –Ks.) [**çeylek**] : (*İznik –Brs.) **3.** Ufak taşlı toprak. (Hatip *Ayancık –Sn.) [**çeylen** (I)] : (Kocaköy *Ayvacık –Çkl.)

çeylek [→ **çeyle -2**]

çeylen (I) [→ **çeyle -3**]

çeylen (II) Çay ve derelerin derin olmayan yeri. (Kınık *Fethiye –Mğ.)

çeylençüş Tahterevalli. (*Mudurnu –Bo.)

çeymel [→ **çeğmel** (II) **-2**]

çéynak Yırtıcı kuş ve kedi gibi hayvanların tırnağı. (Gündüzbey *Yeşilyurt, Aşudu *Darende –Ml.)

çeynaklamak Tırnaklamak. (*Darende –Ml.)

çéynem Bir ağız dolusu. (*Zile –To.; *Erciş –Vn.; –Dy; Gündüzbey *Yeşilyurt –Ml.; –Gaz.)

çéynemek Çiğnemek. (*Zile –To.)

çeynet Ceviz içi. (Gündüzbey *Yeşilyurt –Ml.)

çeynikmek Beden eğitimi yapmak, beden eğitimi yaparak çevikleşmek. (Kızılcaören –Kü.)

çeyre Sellerin bıraktığı küçük taşlar. (Erkut *Cide –Ks.)

çeyreklemek Çocuğu yüzüstü yatırıp sağ elini sol ayağı, sol elini sağ ayağı uçlarına dokundurmak. (*Kandıra –Kc.)

çeyşek (I) Taşlı, kumlu yer. (*Ayaş –Ank.)

çeyşek (II) Çatıyla tavanın birleştiği yerdeki açıklık. (Bayat *Emirdağ –Af.; *Mahmudiye –Es.)

çeyzinmek Tasalanmak, çabalamak: *Para bulmak için çeyziniyordum.* (Örkenez *Yalvaç –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

çez Çabuk. (Mevlütler, Düden *Acıpayam –Dz.)

çezek Yapı taşları arasındaki derezleri yapmak için kullanılan aygıt. (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

çezeké [→ **cağlak** (II) **-2**]

çezenmek [**çezginmek**] Oyalanmak, tembellik etmek. (*İskilip –Çr.) [**çezginmek**] : (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

çezgi [**çezği**] Halı, dokuma tezgâhlarına gerilen sıra ipler. (–Brd.; –Kü.; Bozan –Es.; *Arapkir –Ml.; *Bor –Nğ.) [**çezği**] : (*Savaştepe –Ba.; Hisarcık –Ky.)

çezginmek [→ **çezenmek**]

çezği [→ **çezgi**]

çézilmek Çözülmek : *Konduranın bağı çezilmiş.* (–Gaz.; *Bor –Nğ.; *Silifke –İç.)

çezinmek Oyalanmak, vakit geçirmek. (*Safranbolu –Zn.)

çézmek (I) Çözmek. (–Brd.; Alamut, *Bozdoğan –Ay.; –Ba.; *Sivrihisar, Bozan –Es.; *Düzce ve köyleri –Bo.; –Çr.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; *Mesudiye –Or.; Cinis *Aşkale –Ezm.; Aşudu *Darende –Ml.; –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; Taşoluk *Göksun –Mr.; –Sv.; –Krş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Silifke, *Mersin köyleri –İç.)

çezmek (II) Direzi adı verilen iplikleri tezgâha dikine olarak, sıra sıra germek. (*Bor –Nğ.)

çezüntü Eski çorap sökünüsü. (Ulu-şiran *Şiran –Gm.)

çı (I) Kargı. (Kışla *Elmalı –Ant.)

çı (II) Çaylarda balık tutmak için taş ve çitten yapılan set. (Gölcük *Bayramiç –Çkl.)

çıba [→ **cıba** (III)]

çıba çoluk Çoluk çocuk, aile : *Sizin çıba çoluk nerede?* (Kavakiçi, Yenice *Simav –Kü.)

çıbak çıbak Yıkanma (hk. kullanılır) : *Dur kızım çıbak çıbak edelim.* (Körküler *Yalvaç –Isp.)

çıbar atmak Çıban çıkarmak. (Ulu-şiran *Şiran –Gm.; –Dy.)

çıbarmak [→ **cıbarmak** (III) **-1**]

çıbartmak Derisi kabaracak şekilde dövmek. (*Ermenek –Kn.)

çıbban [→ **cıbban** (I) **-2**]

çıbbana [→ **cıbban** (I) **-2**]

çıbı Köpekleri kovalama ünlemi. (Nilüfer –Brs.; Arapdede *Bozüyük –Bil.; *Lüleburgaz –Krk.)

çıbığaltı [→ **çubukaltı**]

çıbıḫ [→ **çıbık** (I)]

çıbı işi Üzüm : *Bu sene bizim ağaçlarda çıbı işi çok.* (–Mğ.)

çıbık (I) [**çıbıḫ**] Çubuk. (Yassıviran *Senirkent, Sücüllü *Yalvaç, Yakaköy, Çaltı *Gelendost –Isp.; Araplı, Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Emet –Kü.; *Sivrihisar –Es.; Hacıahmet *Düzce –Bo.; –Sm.; *Merzifon, Ziyere*Merkez ilçesi, Zana –Ama.; Çilehane *Reşadiye, Küçükisa *Zile –To.; –Gm.; *Kilis –Gaz.; Taşoluk *Göksun –Mr.; Hisarcık *Yayladağı, *Antakya –Hat.; Çöplü *Gürün –Sv.; *Bor –Nğ.; *Karaman, *Ermenek –Kn.; Hurma *Silifke, *Gülnar –İç.; *Fethiye –Mğ.)

[**çıbıḫ**] : (*Zile –To.; *Bünyan –Ky.; İmamuşağı *Silifke –İç.)

çıbık (II) 50 cm. boyunda sigara içilen takım. (Kızılköy *Dinar –Af.)

çıbık (III) İnce ip : *Öğretmenim çıbığımı vermiyor.* (Cinis *Aşkale –Ezm.)

çıbık (IV) Pulluğun ortasındaki uzun demir. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

çıbık (V) Çocukların topuğunun arkasında çıkan yara. (–Nş.; *Bor –Nğ.; *Mut –İç.)

çıbık (VI) Göz hastalığı. (–Ky.; –Kn.)

çıbık (VII) Bir yün ve çul motifi. (Hurma *Silifke, *Gülnar –İç.)

çıbıkçı (I) Bağ kütüklerinin dibi kazılırken budamaları tutup, kırılmaktan koruyan işçi : *Çıbıkçı, gazıcılardan daha usta olmalı.* (*Bor –Nğ.)

çıbıkçı (II) Çubuk hastalığına yakalanmış çocukların ayağına çubuk vurarak iyileştirdiği sanılan kimse : *Bu çocuk çıbık olmuş bir çıbıkçıya çıbıklattırıverin.* (*Bor –Nğ.)

çıbık kemiği Boyun kemiği. (Rumeli göçmenleri, Bahçecik –Kc.)

çıbık kızdırma Kesilen bağ çubuklarının köklendirilmesi : *Çıbıkları kızdırmaya bıraktım.* (*Ermenek –Kn.; Çömelek *Mut –İç.)

çıbık konur Vücudu siyah, boynundan kuyruğuna kadar olan sırt bölgesi sarı renkli sığır. (*Ermenek –Kn.; –Ant.)

çıbıklatma Çubuk adı verilen hastalıktan yürüyemeyen çocukların tabanına çubukla yavaş yavaş vurdurmak. (*Bor –Nğ.)

çıbıklı Yol yol dokunmuş kumaş. (*Bor –Nğ.)

çıbıl Yayık. (–Ba.)
çıbıllık Pislik. (–Ba.)
çıbın Sinek. (–Çkl.)
çıbır (I) [→ **cıbır** (III) **-1**]
çıbır (II) Şubat ayı. (Argıthanı *Ilgın –Kn.)
çıbır (III) [→ **cıbır** (VIII)]
çıbışga İnce, uzun, yaş değnek : *Çıbışga kesme*. (Uzuncaburç *Silifke –İç.)
çıblamak Ağaç budamak : *Bugün ağaçları çıbladım*. (Hamzabali *Bozdoğan –Ay.)
çıcık (I) Yay, vida. (*Aksaray, Bahçeli *Bor –Nğ.)
çıcık (II) [→ **cıcık** (I) **-1**]
çıçartma Balkon, cumba. (*Bozdoğan –Ay.)
çıçğan Fare. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
çıçırgan Bir çeşit dikenli çalının meyvesi. (*Pasinler –Ezm.)
çıçuk [→ **çiçük**]
çıdağı [→ **cidav** (I) **-1**]
çıdak Yaramaz, çevresine zarar veren (kimse) : *Amma da çıdak adamsın*. (Ergân –Ezc.)
çıdar (I) Hayvanların ön ayaklarını topuklarından birbirine bağlayan kayış veya ip. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
çıdar (II) Çam ağacı. (*Yaldızeli –Sv.)
çıdçıdı [**çıddak** (I)] Çıtçıt. (Vazıldan *Divriği –Sv.)
[**çıddak** (I)] : (*Tefenni –Brd.)
çıddak (I) [→ **çıdçıdı**]
çıddak (II) Kapı kilidi. (*Bozdoğan –Ay.)
çıdılgı [**cıdırlı** (V)] Çalı çırpı. (*Mucur –Krş.)
[**cıdırlı** (V)] : (*Osmaniye –Ada.)
çıdırlı (I) [→ **çıdırgı**]
çıdırlı (II) [→ **cıdırlı** (II)]
çıdik Yabanî asma üzümü. (*Arapkir –Ml.)
çıfın (I) Fundalıklarda olan sarı çiçekli bodur bir ağaç. (–Rz.)
çıfın (II) Küçük hamur teknesi. (*Adapazarı –Sk.)
çıfınlık Dikenlik. (Taşhane –Rz.)
çıg (I) [→ **çığ** (IV)]
çıg (II) Harmandaki taneli hububatın bir araya toplanması. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
çıgay Fakir : *Bu adam çok çıgay*. (*Sarayköy –Dz.)
çıgıtlı Pamuğu tarladan toplama: *Arkadaş çıgıtlıya gidelim*. (Yenice –Mr.)
çığ (I) [**çığdaç**] **1**. Süt kazanlarının üzerini kapatmak için kamıştan yapılan örtü. (*Eşme –Uş.; Çamköy *Gölhisar, Başköy, Çerçin –Brd.; Darıveren *Acıpayam, Bekilli *Çal –Dz.; *Sivrihisar, Tokat, Bozan –Es.; *Afşin ve köyleri –Mr.; *Gürün, *Kangal –Sv.; Karahoca *Haymana –Ank. ; Genezin *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.; *Ereğli –Kn.; Misis –Ada.; *Datça –Mğ.)
[**çığdaç**] : (Derbent –Mn.)
2. Çadırlarda kamıştan yapılmış bölme. (–Ur.; *Mut –İç.; Kerkük)
3. Keçi ve koyun yavrularını koymak için kamıştan veya tahta parçalarından yapılmış ağıl, çit. (Bademli *Dinar –Af.; Devri *Bucak, Salda *Yeşilova –Brd.; *Sivrihisar –Es.; Tabaklar *Eflani –Zn.; –Ama; –Nğ.; Gökdere *Osmaniye –Ada.)
4. Ucu dikenli bir çeşit kamış. (*Emirdağ –Af.; Bağıllı *Eğridir –Isp.; *Tefenni –Brd.; Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; *Bafra

–Sm.) **5.** Tınas savrulurken samanla tane arasına dikilen uzun değnek. (Navlu *Yeşilova, Karamanlı *Tefenni –Brd.) **6.** Kurumuş afyon sapı : *Yakmak için şu afyon çığları ne kadar güzel.* (Kavak *Yeşilova –Brd.; *Akşehir –Kn.)

çığ (II) Tavan arası. (–Bo.; Ortaköy *Ereğli –Zn.; –Nğ.)

çığ (III) Kağnıdan saman dökülmemesi için tahtalardan yapılmış çit. (Yukarıboğaz, Karahosar *Tavas, İğdir *Çivril, Kızılhisar –Dz.)

çığ (IV) [**çıg** (I), **çığı** (I)] Pencere kafesi. (Zeytinli *Edremit –Ba.; –Bo.)

[**çıg** (I)] : (*Düzce –Bo.)

[**çığı** (I)] : (*Mudurnu –Bo.)

çığ (V) Çığlık, haykırış : *Ben evde idim bir çığ koptu, dışarı çıktım. Baktım ki kavga ediyorlar.* (*Taşköprü –Ks.)

çığ (VI) Çiğ, pişmemiş : *Çığ purasayı öyle severim ki.* (*Mucur –Krş.)

çığ (VII) Kırağı, şebnem. (*Sivrihisar –Es.; –Tr.; Ersis *Yusufeli –Ar.; *Refahiye –Ezc.; *Yıldızeli –Sy.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

çığ (VIII) Bir çeşit oyunda kullanılan ağaç çubuk. (Yukarıseyit *Çal –Dz.)

çığ (IX) Oklu kirpinin dikenlerinden bir tanesi. (*Silifke –İç.)

çığ (X) Çamaşır sepeti. (Aşağıçayır –Zn.)

çığ (XI) Sık, çok : *Korunun çığı makbul değildir.* (Tekkeköy –Dz.)

çığ (XII) Süt üzerinde toplanan kaymak. (–Ezm.)

çığa (I) **1.** Kadınların örtündükleri çarşaf. (*Mesudiye –Or.) **2.** [→ **cığa** (I) **-1**]

çığa (II) Karatavuk kuşundan büyük ve karışık renkli bir çeşit kuş. (–Rz.)

çığa (III) Yaramaz çocuk. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

çığal (I) Çakıl. (–Yz.)

çığal (II) Palamut meyvesinin üst kısmı. (Cinis *Aşkale –Ezm.)

çığal (III) Kümes hayvanlarının ve uçan kuşların uzun tüyleri. (Dereköy –Ky.)

çığarmak (I) Çıkarmak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

çığarmak (II) [**çiğermek** (I)] Nemlenmek : *Tuz çığarmış.* (Genezin *Avanos –Nş.)

[**çiğermek** (I)] : (–Ky.)

çığçığ At kuyruğu bitkisi. (*Emirdağ –Af.)

çığdaç [→ **çığ** (I) **-1**]

çığdarmak Rutubetlenmek. (Bölceağaç *Manyas –Ba.)

çığdıklamak Baharda, ağaçların yaprak gözleri kabarmak. (İsmetiye –Brs.)

çığdırmak [→ **çıvdırmak** (I)]

çığgın Bir şeyin hızla gidişi. (Aşağıçayır –Zn.)

çığı (I) [→ **çığ** (IV)]

çığı (II) Anne. (–Mn.)

çığı (III) Hediye paketi. (Hisarcık –Ky.)

çığı (IV) [→ **çığır** (I) **-1**]

çığı (V) Düdük yapılan kamış : *Bu çığı çok güzel düdük olur.* (Kuşbaba *Bucak –Brd.)

çığıl (I) **1.** [→ **çaal**] **2.** [→ **çığıl** (I) **-2**]

çığıl (II) [→ **çığır** (I) **-2**]

çığıl (III) Kalabalık. (–Gm.)

çığıl (IV) İri saman : *Biz çığılları*

hep yakarız. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

çığıl (V) Başa takılan yirmilik altın. (*Üsküdar –Ist.)

çığılamak Çıkın yapmak. (İmamuşağı *Silifke –İç.)

çığıl çığıl [→ **cığıl cığıl** (I)]

çığılıḫ [→ **çığırtı** (III)]

çığıllık Çakıllı yer. (Cumalıkızık *Merkez ilçesi –Brs.)

çığıltı [→ **cağıltı** (I) **-1**]

çığıltma [→ **çığırtı** (III)]

çığıl toprak Kırmızı ve sarı renkli toprak. (Namru *Söğüt –Bil.; Kızılköy *Ezine –Çkl.)

çığım Akraba. (–Ada.)

çığın [**çığır** (III)] Omuz başı. (*Bolvadin –Af.; *Lapseki –Çkl.; Atlas *Sivrihisar –Es.; –Ezm.; *Ahlat –Bt.; –Ky.)

[**çığır** (III)] : (–Mğ.)

çığındırık [→ **cıyındırık**]

çığır (I) [**cıgır, cıgra, cığır** (I) **-1, 2, 3; cığra** (I), **ciğir** (I), **çığı** (IV), **çığıl** (II), **çığırt, çığırtı** (II), **çığıt** (II), **çığra, çığrak, çığrık** (III), **çınır, çıyır, çiğir -1, 2; çiğirt** (II), **çiyir** (II) **-1, 2**] **1.** Karlı yerlerde kürekle açılan yol. (–Af.; Başpınar *Tefenni, Salda, *Yeşilova –Brd.; Narlıdere *Buldan –Dz.; –Kü.; Bardakçı –Es.; *Kandıra –Kc.; Bayat *İskilip –Çr.; Engiz *Bafra –Sm.; –Ama.; *Zile, *Reşadiye –To.; Aşudu *Darende –Ml.; *Göksun–Mr.; Çalış *Haymana –Ank.; Genezin *Avanos –Ns.; –Ky.; Ayaslar *Ilgın, Tömek –Kn.; Yuva *Elmalı –Ant.; *Fethiye –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**cığır** (I) **-2**] : (Sofular *Zile –To.; Mencilis *Keşap –Gr.)

[**çığı** (IV)] : (Yeşilyuva *Acıpayam –Dz.)

[**çığırtı** (II)] : (Hortuma *Acıpayam –Dz.)

[**çığıt** (II)] : (*Çal, *Acıpayam –Dz.)

[**çınır**] : (Alpagut *Mudurnu, *Düzce –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.)

[**çıyır**] : (Muratlar, Gölcük –Çkl.; –Sm.)

[**çiğir -1**] : (Güdül *Ayaş –Ank.)

[**çiyir** (II) **-2**] : (Emirler *Balâ –Ank.)

2. Taşlı yol, patika. (Kumdanlı, Sücüllü *Yalvaç, Sarıidris *Karaağaç, İslamköy, İğdecik –Isp.; Darıveren –Dz.; *Söke –Ay.; *Menemen –İz.; Sandal *Kula –Mn.; *Merzifon –Ama.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Ezm.; –Ağ.; *Kilis, *Nizip –Gaz.; *Afşin –Mr.; Başlamış *Dörtyol, *Antakya –Hat.; Çepni *Gemerek, Hacılyas *Koyulhisar, Tekerahma *Gürün –Sv.; *Kızılcahamam –Ank.; *Ermenek, *Karaman, *Ladik, Gödene –Kn.)

[**cıgır**] : (*Yerköy –Yz.)

[**cıgra**] : (*Ermirdağ –Af.)

[**cığra** (I)] : (*Emirdağ –Af.)

[**cığır** (I) **-1**] : (Bozan –Es.; *Nazimiye –Tn.; Çepni *Gemerek –Sv.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)

[**ciğir** (I)] : (–Kr.; Dereköy *Şabanlı –Kn.)

[**çığıl** (II)] : (*Çivril –Dz.; *Arapkir –Ml.)

[**çığırt**] : (–Isp.)

[**çığra**] : (–Af. ve ilçeleri; Tokat *Merkez ilçesi –Es.)

[**çığrak**] : (Arslan *Mersin –İç.)

[**çığrık** (III)] : (*Çire –Ay.; Güzelsu *Akseki –Ant.)

[**çiğir -2**] : (Yeniköy *Ereğli –Kn.;

Azaplı *Kadirli, Yerebakan –Ada.; –İç.)
[**çiğirt** (II)] : (Honaz –Dz.)
[**çiyir** (II) **-1**] : (Haliliye *Ceyhan –Ada.)
3. İz : *Açtığınız çığır eyidir*. (Çamaltı *Menemen –İz.; *Erciş –Vn.; –Bt.; İncekum *Silifke –İç.; Gilevgi –Ant.)
[**cığır** (I) **-3**] : (*Urla –İz.; Sofular *Zile –To.; Mencilis *Keşap –Gr.; *Gürün –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
çığır (II) Kel. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
çığır (III) [→ **çığın**]
çığırdamak (I) Ses çıkarmak. (Çıtak *Çivril –Dz.)
çığırdamak (II) Pekmez ve yoğurt ekşiyip kabarmak, köpüklenmek. (*Yerköy –Yz.)
çığırdeşmek (I) Kavga, gürültü etmek: *Çığırdeşmeden hoşlanmam*. (Tekkeköy –Dz.; Alaşehir –Mn.)
çığırdeşmek (II) İnatlaşmak : *Keçiler çığırdeştiler*. (Yalak *Ceyhan –Ada.)
çığırdık (I) Kara gürgen. (Cumayanı –Zn.)
çığırdık (II) Zeytin ağaçlarının çiçek açacağı zaman çıkardığı tomurcuk. (*Orhangazi –Brs.)
çığırdım Düğünlerde, davetlilerin verdikleri bir hediyeyi, üç beş kat fazla olarak söyleme geleneği. (Tavaklı *Ezine –Çkl.)
çığırgan (I) [**çığırtgan** (II)] Pamuğu çekirdeğinden ayıran el çıkrığı. (*Karaman –Kn.; *Mut, Civanyaylağı, Darısekisi *Mersin, Belenkeşli –İç.)
[**çığırtgan** (II)] : (–İç.)
çığırgan (II) [→ **cırcır** (I)]
çığırgan (III) [**çığırtgan** (I), **çığırtkan** (I)] Çok bağıran (kimse, çocuk). (Çeltek *Yeşilova –Brd.; *Susurluk –Ba.; İsmetiye –Brs.; Karaözü *Gemerek –Sv.)
[**çığırtgan** (I)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**çığırtkan** (I)] : (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Ist.; *Merzifon –Ama.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
çığırgan (IV) Yabanî menekşe. (Himmetoğlu –Zn.)
çığırmaḫ [**çığırmak** (III)] Çığlık koparmak. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
[**çığırmak** (III)] : (Honaz –Dz.; –Ba.; –Sn.; –Or.; *Antakya –Hat.)
çığırmak (I) **1.** Çağırmak, seslenmek. (Tekkeköy –Dz.; Alanlı –Ay.; –İz.; *Edremit –Ba.; –Kü.; *Düzce –Bo.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; Çavağzı *Şavşat –Ar.; *Göle, *Ardahan, *Posof –Kr.; *Erciş –Vn.; Başlamış *Dörtyol–Hat.; Çanıllı *Ayaş–Ank.; *Bor –Nğ.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.; *Silifke, Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.) **2.** Davet etmek. (–İz.; *Tirebolu –Gr.; *Bor –Nğ.) **3.** Türkü söylemek. (–Ba.; *Düzce –Bo.; –Ks.; *Bor –Nğ.; *Silifke –İç.)
çığırmak (II) Bir kimse hakkında iyi konuşmamak. (–Sm.)
çığırmak (III) [→ **çığırmaḫ**]
çığırnık [**cıngıt -1**] Tarla kuşu. (Büyük Tersiye *Adapazarı –Sk.)
[**cıngıt -1**] : (*Sarayköy –Dz.)
çığırt [→ **çığır** (I) **-2**]
çığırtgan (I) [→ **çığırgan** (III)]
çığırtgan (II) [→ **çığırgan** (I)]
çığırtı (I) Davetiye. (*Alaşehir –Mn.; –Ama.)
çığırtı (II) [→ **çığır** (I) **-1**]

çığırtı (III) [**çığılıḫ, çığıltma, çığırtma** (III), **çığrık** (I), **çığrıltı, çığrıntı, çılgıt**] Çığlık. (*Alaşehir –Mn.; *Zile –To.; –Or.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; *Refahiye –Ezc.; –Sv.; –Nğ.)
[**çığılıḫ**] : (Uluşiran –Gm.)
[**çığıltma**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**çığırtma** (III)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**çığrık** (I)] : (–Gaz.)
[**çığrıltı**] : (*Merzifon –Ama.)
[**çığrıntı**] : (Sürez *Bozdoğan –Ay.)
[**çılgıt**] : (–Ur.)

çığırtı (IV) [→ **çığıt** (III)]

çığırtkan (I) [→ **çığırgan** (III)]

çığırtkan (II) [→ **cırcır** (I)]

çığırtma (I) [**çığırtmaç** (I)] **1.** Yumurtalı unun yağda kızartılmasıyla yapılan tatlı. (Köşker –Krş.; Tavlısın –Ky.)
[**çığırtmaç** (I)] : (*Bünyan –Ky.)
2. Domates, biber ve patlıcan zeytinyağı ile kızartılarak yapılan yemek. (–Kn.)

çığırtma (II) Flüt gibi bir çeşit çalgı. (*Kadıköy –Ist.; Altıntaş, Beşkarış –Kü.)

çığırtma (III) [→ **çığırtı** (III)]

çığırtmaç (I) [→ **çığırtma** (I) **-1**]

çığırtmaç (II) Tellâl. (*Zile –To.)

çığırtmak Çağırtmak. (*Mut –İç.)

çığış çığış Harman savururken yabanın çıkardığı ses. (Kozluca *Keçiborlu –Isp.)

çığışık Bulgurcuk denilen kar taneleri. (Çimi *Akseki –Ant.)

çığışlamak Su hafif akmak. (Kuşbaba *Bucak –Brd.)

çığıştağı [→ **cığıştak** (I)]

çığıştak [→ **cığıştak** (I)]

çığıt (I) [→ **çiğit** (I)]

çığıt (II) [→ **çığır** (I) **-1**]

çığıt (III) [**çığırtı** (IV)] Hamile kadınların yüzünde görülen koyu renkli leke. (Atlıhisar *Şuhut –Af.; *Eğridir, Körküler *Yalvaç, *Keçiborlu, Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Sarayköy –Dz.; Burhaniye *Nazilli –Ay.; Sandal *Kula –Mn.; *Lapseki –Çkl.; Bozan –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; Kesirik –El.; –Ml.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; Gürcü *Kızılcahamam –Ank.; *Bor –Nğ.; Çukurbağ *Ermenek, Kızıllar *Karaman, *Çumra –Kn.; *Mut –İç.; Bağyaka *Finike, *Akseki, Korkuteli *Elmalı –Ant.; –Mğ.)
[**çığırtı** (IV)] : (Hortma *Acıpayam –Dz.)

çığız [→ **cığız** (I) **-2**]

çığızlık etmek [→ **cığızlanmak**]

çığla (I) [→**cığla** (I) **-1**]

çığla (II) Civcivden büyük fakat piliç sayılmayan tavuk yavrusu. (*Vezirköprü –Sm.)

çığla (III) **1.** Üzerinde ot çıkmayan sert, taşlı toprak. (Çardakbeleni *Mustafa Kemal Paşa –Brs.) **2.** Kumlu toprak. (Köprücek *Emet –Kü.)

çığlama (I) **1.** Altına lahana yaprağı konularak pişirilen mısır ekmeği. (İğneciler *Mudurnu –Bo.) **2.** Pişmemiş sütten yapılan peynir. (*Mucur –Krş.)

çığlama (II) Nemlenme. (*Mucur –Krş.)

çığlamak (I) Ağlamak. (Küçükkılıçlı –Ist.)

çığlamak (II) Hastalanmak. (Karahisar *Tavas –Dz.)

çığlamak (III) Kabuğundan ayırmak : *Cevizi çığladık.* (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

çığlamak (IV) Mısır tanelerini koçanından ayırmak. (Alayunt –Kü.)
çığlamak (V) Gururlanmak, şımarmak. (Yusuflar –Es.)
çığlamak (VI) Ağaç dallarını budamak. (*Kayaş –Ank.)
çığlan Suların sığ ve balık yatağı olan yeri. (–Kü.)
çığlık (I) Terasın önüne iki metre yükseklikte ince çıtadan yapılan korkuluk. (Bozan –Es.)
çığlık (II) Kekliğin öterken çıkardığı ses. (*Mut –İç.)
çığlı kirpi Oklu kirpi. (*Silifke –İç.)
çığmah [→ **çığmak** (II) **-1**]
çığmak (I) Fırlamak, ansızın koşmak. (Navlu *Yeşilova –Brd.; *Bartın, *Devrek –Zn.; –To.; –Sv.; –Nğ.)
çığmak (II) [**çığmah**] **1.** Testi dışına su vermek. (İkipınar *Mihalıççık, Bozan, Tokat –Es.; *Kurşunlu, *Şabanözü ve köyleri –Çkr.) [**çığmah**] **:** (*Edremit –Ba.) **2.** Terlemek, nemlenmek. (Bozan –Es.; *Merzifon, Zana –Ama.; Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.)
çığmalamak Ot ve benzeri şeyleri kökünden sökmek. (–Rz.)
çığnağa gitmek Ayak altında ezilmek: *Çok kalabalık, sakın gitme çığnağa gidersin.* (–Gm.)
çığnaḫ [→ **çığnak**]
çığnak [**çığnaḫ, çığnek**] Ayak altı, çok çiğnenen yer. (Tokat, Bozan –Es.; –Çr.; Kavak –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Perşembe –Or.; –Tr.; –Gm.; Erkinis, Ersis, *Yusufeli, *Şavşat –Ar.; *Refahiye –Ezc.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; Kurtkulağı *Ceyhan –Ada.) [**çığnaḫ**] **:** (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Gürün –Sv.; *Bünyan –Ky.) [**çığnek**] **:** (*Merzifon –Ama.)
çığnamak Çiğnemek. (–Sm.; –Kr.)
çığnek [→ **çığnak**]
çığnık Ocak arkası : *Çığnık yıkılmış.* (*Bafra –Sm.)
çığra [→ **çığır** (I) **-2**]
çığrak [→ **çığır** (I) **-2**]
çığremek Bıkmak, tiksinmek. (Aşudu *Darende –Ml.)
çığrıh [→ **çığrık** (II)]
çığrık (I) [→ **çığırtı** (III)]
çığrık (II) [**cığrık -2, cıkırık -1, çığrıh**] İplik bükme işinde kullanılan çıkrık. (*Şebinkarahisar –Gr.; Ersis *Yusufeli, Ilıca *Şavşat –Ar.; Cinis *Aşkale –Ezm.; –Ky.) [**cığrık -2**] **:** (*Muradiye –Rz.) [**cıkırık -1**] **:** (Akat *Banaz –Uş.) [**çığrıh**] **:** (Yavuz, Çayağzı *Şavşat –Ar.)
çığrık (III) [→ **çığır** (I) **-2**]
çığrık (IV) Civciv. (–Kn.)
çığrık kapı Dar boğazlara yapılan parmaklıklı kapı. (*Mesudiye –Or.)
çığrıltı [→ **çığırtı** (III)]
çığrınmak Haykırmak, çığlık atmak. (*Bor –Nğ.)
çığrıntı [→ **çığırtı** (III)]
çığrışmak Yüksek sesle bağrışmak. (*Sandıklı –Af.; *Merzifon –Ama.; Höketçe *Saimbeyli –Ada.)
çığsak [**çığsık** (I)] Nemli. (Devri *Bucak –Brd.; *Kurşunlu –Çkr.; *Vezirköprü –Sm.; *Merzifon –Ama.; Çanıllı *Ayaş –Ank.) [**çığsık** (I)] **:** (*Kurşunlu –Çkr.)
çığsık (I) [→ **çığsak**]
çığsık (II) Sürekli olarak yağan yağmur. (–Ank.)
çığsımak Nemlenmek, terlemek. (Tokat, *Merkez ilçesi, İkipınar *Mihalıççık –Es.; Karakuş bucağı

köyleri *Ünye –Or.; Çanıllı *Ayaş, Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Çalış *Haymana –Ank.)

çığşak (I) Karışıklık. (–Nğ.)

çığşak (II) Küçük taneli dolu, kar serpintisi. (Kesme *Eğridir –Isp.; Çakaldere *Ceyhan –Ada.)

çığşak (III) Taşlı arazi. (–Ada.)

çığşak (IV) Kırık, parça parça. (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

çığşak (V) Düğünlerde oynanan fincan oyunu sonunda, kazanan tarafın kaybeden tarafa söylediği deyiş, mâni. (–Çr.)

çığşamak (I) [→ **cağşamak** (II)]

çığşamak (II) [→ **cıkramak**]

çığşırılmak Yapılacak iş varken tembel tembel oturmak. (–Ada.; Aslanköy *Mersin –İç.)

çığşıtmak Biraz haşlamak : *Hemen çığşıdıverdim, indirdim.* (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

çıḫ Saf, temiz, dolgun : *Ben sana koz gibi çıḫ buğday verdim.* (*Sorgun –Yz.)

çıḫadıf [**çıḫardıf**] Çıkartıp : *Parayı cevinnen çıḫadıf sana verende, gördüm.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**çıḫardıf**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

çıḫar Çıkar, kâr, fayda. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çıḫardıf [→ **çıḫadıf**]

çıḫarı (I) [→ **çıkarı** (I)]

çıḫarı (II) Kır. (–Dy.)

çıḫarma [→ **çıkartma** (I) **-1**]

çıḫarmak Çıkarmak : *Tavukları kümesten dışarı çıhar.* (–Gaz.; Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

çıḫartmak Çıkartmak. (Koyundere *Ahıska –Kr.; Tekeler *Silifke –İç.)

çıḫcıl Aşık oyununda önce çıkan çocuk (öncü) : *Men çıhcıl, sen garana (Ben öncü, sen soncu).* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

çıḫ çıḫ Keçileri yürütme ünlemi. (*Maçka ve köyleri –Tr.)

çıḫı [**çıḫın**] Çıkın, torbacık, bohçacık. (Çıtak *Çivril –Dz.; *Beykoz –Ist.; –Çr.; *Boyabat –Sn.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Gürün –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; *Bünyan –Ky.; İncekum *Silifke –İç.)
[**çıḫın**] : (Aşudu *Darende –Ml.; –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Divriği, Tekerahma *Gürün –Sv.)

çıḫıḫ [**çıḫık, çıḫuḫ**] Çıkık. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**çıḫık**] : (–Gaz.)
[**çıḫuḫ**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çıḫık [→ **çıḫıḫ**]

çıḫın [→ **çıḫı**]

çıḫınlamaḫ [→ **çıḫınlamak**]

çıḫınlamak [**çıḫınlamaḫ, çıkalamak**] Çıkın yapmak. (Aşudu *Darende –Ml.; *Elbistan, *Afşin –Mr.)
[**çıḫınlamaḫ**] : (*Gürün –Sv.)
[**çıkalamak**] : (İğdir *Çivril –Dz.)

çıḫışdıḫ (I) [**çıḫışma**] Dövüşme, karşı gelme. (Tuzlacık *Sorgun –Yz.)
[**çıḫışma**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çıḫışdıḫ (II) Ödeşme, anlaşma. (Tuzlacık *Sorgun –Yz.)

çıḫışma [→ **çıḫışdıḫ** (I)]

çıḫışmaḫ (I) [→ **çıhışmak** (I)]

çıḫışmaḫ (II) Ayrılmak : *Ortayınan çıhışdı.* (Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

çıhışmak (I) [**çıḫışmaḫ** (I)] Dövüşmek, kavga etmek. (–Gaz.; Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.)
[**çıḫışmaḫ** (I)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.; Kerkük)

çıhışmak (II) Yeter olmak, yetmek. (–Gaz.)
çıḫla Yalnız, arı : *Kumaş çıḫla beyaz.* (*Gürün, *Kangal ve köyleri –Sv.; –Yz.)
çıḫma (I) [→ **çıkartma** (I) **-1**]
çıḫma (II) Vücutta çıkan başsız çıban. (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Bünyan –Ky.)
çıḫmak Çıkmak. (Koyundere *Ahıska –Kr.; Tekeler *Silifke –İç.)
çıḫşā [→ **çıkçıka** (II)]
çıḫşana [→ **çeşana -2**]
çıḫuḫ [→ **çıḫıḫ**]
çık (I) Temiz, karışığı olmayan. (*Senirkent –Isp.; *Ayancık –Sn.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.)
çık (II) [→ **çik** (III)]
çıka **1.** Kız çocuğu. (–Ada.) **2.** Yaramaz çocuk. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
çıkacak Hayvanların otlamasına yarayan yer : *Çıkacağı olmıyan besili yemez.* (–Tr.)
çıkak (I) Kaynak, menba. (Şehköy –Ay.; Azaplı *Kadirli –Ada.)
çıkak (II) Tahta ve çıtada ağacın büyüme çizgilerinin ortada başlayıp kenara doğru uzaması. (Bozan –Es.)
çıkal Havuç. (–Ank.)
çıkalamak [→ **çıḫınlamak**]
çıkana Kız kardeşinin çocuğu, yeğen : *Bu akşam çıkanam geldi.* (Karacakaya *İnegöl –Brs.)
çıkançu Eski kayınbirader. (Bıyıkli –Tk.)
çıkar (I) Kız : *Bu evin iki çıkarı var.* (*Ezine –Çkl.)
çıkar (II) Çare, yol. (*Sarayköy –Dz.; –Mn.; Bozan, Tokat –Es.; *Akyazı –Sk.; Ortaköy *İncesu –Ky.)
çıkar budak Ağaç kuru iken yapılan tahtadaki budak. (–Sm.)
çıkarı (I) [**çıḫarı** (I)] Dışarı. (–Dy.) [**çıḫarı** (I)] : (–Dy.)
çıkarı (II) Kır. (–Dy.)
çıkarlı Karışık, içinde yabancı madde bulunan : *Bu buğday çıkarlı, çok çıkarı var.* (*Merzifon –Ama.)
çıkarma (I) [→ **çıkartma** (I) **-1**]
çıkarma (II) Gelin etme, kız evlendirme : *Bana çok para lâzım, iki ay sonra kız çıkaracağım.* (*Milas –Mğ.)
çıkarma (III) Düğün ve nişan törenlerinde erkek tarafından gelen adamlarla kızın babasına ve kardeşlerine, kız tarafından da erkek tarafına karşılık olarak gönderilen bahşiş : *Bizim oğlanın evlenmesine onbeş kişiye çıkarma çıkarılacak.* (–Rz.)
çıkarmak (I) Bir işi bitirmek. (–Tr.)
çıkarmak (II) Resim yapmak: *Uşacık baka baka aynını çıkardı.* (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
çıkart Yer elması. (*Yusufeli –Ar.)
çıkartma (I) [**çıḫarma, çıḫma** (I), **çıkarma** (I), **çıkıntı** (III), **çıkma** (I) **-1**] **1.** Balkon. (*Eğridir –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; Bereketli *Tavas, *Sarayköy –Dz.; Araplı, Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Çkl.; Bozan –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; –Rz.; Aşudu *Darende –Ml.; –Sv.; –Ky.; *Bor –Nğ.; Çukurbağ *Ermenek, Çiğil –Kn.; Karadere *Anamur –İç.)
[**çıḫarma**] : (*Arapkir –Ml.)
[**çıḫma** (I)] : (–El.; *Arapkir –Ml.)
[**çıkarma** (I)] : (*Çal –Dz.; *Akyazı –Sk.; –Ank.)
[**çıkıntı** (III)] : (*Akyazı –Sk.)
[**çıkma** (I) **-1**] : (Narlıca *Orhangazi –Brs.; *Bartın –Zn.; *Zile –To.; *Perşembe, Şıhlar, Uluğbey –Or.; Düzköy *Keşap, *Şebinkarahisar –Gr.; *Maçka ve köyleri –Tr.;

–Gm.; Karadere –Rz.; –Bt.; –Gaz.; –Mr.; Savrun *Divriği, Ağrakos *Suşehri –Sv.; *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

2. Üzerinde tahıl kurutmak için eve bitişik olarak yapılan meyilli tavan. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çıkartma (II) Terbiyesiz. (*Lüleburgaz –Krk.)

çıkartmaç Karanın denize uzanan kısmı, burun. (Keşanuz –Ank.)

çıkcanlı Aceleci olan (kimse). (*Bor –Ng̃.)

çıkcanlık [çıkcanlılık] Sabırsızlık. (*Bor –Ng̃.)

[çıkcanlılık]: (*Bor –Ng̃.)

çıkcanlılık [→ çıkcanlık]

çıkçık [→ culuk]

çıkçıka (I) Dokuma tezgâhlarında ayakçalar ile gücüleri aşağı yukarı hareket ettiren makaralar. (Humhal *Yusufeli –Ar.)

çıkçıka (II) **[cıkşā, cıkşağı, çıh̬şā, çıkşağı]** Yoyo denilen oyuncak. (–Ist.)

[cıkşā]: (–Gaz.)

[cıkşağı]: (–Gaz.)

[çıh̬şā]: (–Gaz.)

[çıkşağı]: (–Gaz.; –Ada.)

çıkğan Çıkık (ayak, kol, el vb.). (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

çıkı (I) **[çıkım (II)]** **1.** Bohça, çıkın. (Dişli *Bolvadin, Çiftlik *Dinar, Salar –Af.; *Eşme ve çevresi –Uş.; *Eğridir, Çaltı, Yakaköy, Örkenez, Kumdanlı, Körküler *Yalvaç, İlyas *Keçiborlu, Atabey –Isp.; Karamanlı, *Tefenni, Salda, Kavak, *Yeşilova, Ambarcık *Gölhisar, Kozluca, Çebiş, Çeltikçi –Brd.; Yukarıkaraçay, Alâeddin, Darıveren *Acıpayam, Bulkaz, İğdir *Çivril, *Sarayköy, Bekilli, Moraca, Çamköy *Çal, Bereketli *Tavas, Kösten, Honaz –Dz.; Sürez, Eymir *Bozdoğan, Toygar *Nazilli, Alanlı –Ay.; Tepeköy *Torbalı, Buca, Balçova –İz.; *Alaşehir, Sandal *Kula, *Akhisar –Mn.; Demirkapı *Susurluk, Savaştepe, Yeniköy –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; İsmetiye, Nilüfer –Brs.; –Kü.; *Sivrihisar, Tokat, Bozan –Es.; *Kandıra –Kc.; *Düzce, Dadıç –Bo.; *Çatalca, Çayırdere *Silivri –Ist.; *Safranbolu –Zn.; *Kurşunlu, Saray –Çkr.; *Kargı –Çr.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon, Zana –Ama.; *Zile, *Turhal, Çilehane *Reşadiye, *Taşova, Bizeri, Kızılköy –To.; Danışman *Fatsa, Salman *Akkuş, Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye, Uzunmusa –Or.; *Refahiye –Ezc.; Telin *Gürün, Hacılyas *Koyulhisar, Karaözü, Çepni *Gemerek, Ağrakos *Suşehri, Tutmaç –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Çayırlı *Haymana, Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Develi, Akçakaya, *Pınarbaşı –Ky.; –Nş.; –Ng̃.; *Ermenek, *Karaman, Argıthanı *Ilgın, –Kn.; *Anamur, Gözne *Mersin, *Mut –İç.; Bağyaka, Çavdır *Finike, *Alanya, Güzelsu *Akseki, Kışla *Elmalı –Ant.; *Fethiye, *Milas –Mğ.; –Ed.; Çavuşköy *Babaeski, Ceylânköy *Lüleburgaz, –Krk.; *Saray –Tk.; Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan.)

[çıkım (II)]: (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

2. Sofra bezi. (Manyas –Ist.) **3.** Para kesesi. (*İnebolu –Ks.) **4.** İçinde kıymetli şeyler bulunan paket. (*Gölhisar –Brd.; –Ist.)

çıkı (II) Nişan töreni : *Çıkıya gidiyorum.* (Konurlar *İnegöl –Brs.)

çıkı (III) Büyük düğüm. (*Acıpayam –Dz.; Sürez *Araç –Ks.; Gemlik, Bolaman –Or.)

çıkık [→ **çıkıntı** (VI)]

çıkıl (I) Küçük taşlar, çakıl. (Gözne *Mersin –İç.)

çıkıl (II) Düğümlü, karışık : *Ne çıkıl işin var senin de canım.* (Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.)

çıkıl (III) Vücutta meydana gelen kabarcıklar. (*Çarşamba –Sm.)

çıkılamah [→ **çıkılamak**]

çıkılamak [**çıkılamah**] Bohça haline getirmek, çıkın yapmak. (*Dinar ve köyleri –Af.; Yassıviran *Senirkent, *Eğridir, Örkenez *Yalvaç –Isp.; Karamanlı, Yayla *Tefenni –Brd.; Darıveren *Acıpayam, Moraca, Çamköy *Çal, *Sarayköy ve köyleri –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Alaşehir –Mn.; Demirkapı *Susurluk –Ba.; *Sivrihisar, Tokat, Bozan –Es.; *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; *Taşköprü–Ks.; *Kurşunlu –Çkr.;–Ama.; *Zile –To.; –Nş.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Anamur, *Mut ve köyleri, *Mersin ve köyleri –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz –Krk.; *Saray –Tk.)

[**çıkılamah**] : (Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

çıkım (I) **1.** Tarla, sürülürken, çapalanırken veya ekin biçilirken **1,5–2** metre genişliğinde ayrılmış tarla boyunca uzanan bölümlerin herbiri : *Bu tarla üç çıkımlıktır, bu çıkımda kimse geri kalmasın.* (*Alaşehir –Mn.; *Susurluk –Ba.; İkipınar *Mihalıççık, Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; Seydim –Çr.; –Sn.; *Merzifon, Zana –Ama.; *Şebinkarahisar –Gr.; Ağrakos *Suşehri –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Akkışla *Bünyan, İsgöbü, Zencidere –Ky.; –Ed.; *Vize, *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk.; *Malkara, *Saray –Tk.) **2.** Ekinin biçilmesiyle açılan yol. (Ulucak *Menemen –İz.)

çıkım (II) [→ **çıkı** (I) **-1**]

çıkım (III) [**çıkış** (I), **çıkıt** (I)] Ürün. (*Bartın –Zn.; *Devrekâni –Ks.)

[**çıkış** (I)] : (–Ba.)

[**çıkıt** (I)] : (–Ba.)

çıkımsız (I) Verimsiz : *Bu yıl arpalar çıkımsız oldu.* (*Tire –İz.)

çıkımsız (II) Sözünde durmayan (kimse). (*Tire –İz.)

çıkındırık Pancar, pazı kökü. (Burhanettin –Or.)

çıkıntı (I) Sürü içinde işe yaramayan koyun, koç. (Devri *Bucak –Brd.; *Merzifon –Ama.; Akpınar –Or.; *Afşin ve köyleri –Mn.; *Koyulhisar –Sv.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; *Anamur, *Mersin, *Mut ve köyleri –İç.; Kışla *Elmalı –Ant.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

çıkıntı (II) Afyonun fena bir cinsi. (–Isp.)

çıkıntı (III) [→ **çıkartma** (I) **-1**]

çıkıntı (IV) [**çıkış** (II)] Fayda, kâr : *Ali ağanın bankada kavas aylığı beş lira amma ayrıca bu kadar da çıkıntısı var.* (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

[**çıkış** (II)] : (–Ist.)

çıkıntı (V) İşe yaramayan : *Çıkıntı kürek.* (*Eşme –Uş.; Yassıviran *Senirkent –Isp.; –Kü.; *Ermenek –Kn.)

çıkıntı (VI) [**çıkık, çıkıt** (III), **çıkmış**] Kirli çamaşır : *Bu gün çıkıntıları yıkamak için evde kaldım.* (*Eğridir –Isp.; Navlu *Yeşilova –Brd.; Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

[**çıkık**] : (İgdecik, Sancaklıboz –Mn.) *Kozan –Ada.; Orhaniye *Marmaris –Mg.)

[**çıkıt** (III)] : (*Silifke, *Mersin –İç.)

[**çıkmış**]: (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

çıkıp çıkışmak Ortaklıktan ayrılmak : *Öküz öldü, ortaklık ayrıldı, çıkıp çıkıştık.* (–Nğ.)

çıkırancık [**cıkırık -2, cıkrık, çıkırangaç, çıkırmakır, çıkrancık** (I), **çıkrık** (IV), **çıngırşak**] Bir çeşit tahterevalli. (*Saray –Tk.)

[**cıkırık -2**] : (Nefsiköseli *Görele –Gm.)

[**cıkrık**] : (*Sivrihisar –Es.; –Or.)

[**çıkırangaç**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

[**çıkırmakır**] : (Kandilli –Ezm.)

[**çıkrancık** (I)] : (Baklalı *Çatalca –Ist.; *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[**çıkrık** (IV)] : (Bayat *Emirdağ –Af.)

[**çıngırşak**] : (Çeltikçi *İnegöl –Brs.; *Kargı, *Tosya, Oğlakçılar *Boyabat –Ks.)

çıkırangaç [→ **çıkırancık**]

çıkırcak Tarlalardan hayvanların geçmesine yarayan kapı. (Kıbrıscık *Düzce –Bo.)

çıkırık Çıkrık. (Hortma *Acıpayam, Bekilli, İsabey *Çal –Dz.; –İz.; İğneciler *Mudurnu, *Düzce –Bo.)

çıkırmakır [→ **çıkırancık**]

çıkış (I) [→ **çıkım** (III)]

çıkış (II) [→ **çıkıntı** (IV)]

çıkışık yapmak [**çıkış itmek**] Değişmek. (*Bor –Nğ.)

[**çıkış itmek**] : (*Bor –Nğ.)

çıkış itmek [→ **çıkışık yapmak**]

çıkışlık [→ **çıkıtlık** (I)]

çıkışmaḫ [→ **çıkışmak**]

çıkışmak [**çıkışmaḫ**] Hesaplaşarak uzlaşmak. (*Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; *Zile –To.; Cinis *Aşkale –Ezm.; Aşudu *Darende –Ml.; *Kilis –Gaz.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; Çepni *Gemerek, *Şarkışla –Sv.; *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.; Hacıyusuflar *Elmalı –Ant.)

[**çıkışmaḫ**] : (*Gürün –Sv.)

çıkıştağı Hayvanları yürütmek için kullanılan ucu çivili tahta. (*Kilis –Gaz.)

çıkıt (I) [→ **çıkım** (III)]

çıkıt (II) Un yapılmak için değirmene getirilen buğdaydan arta kalan nesne, işe yaramayan kısım. (–Sm.)

çıkıt (III) [→ **çıkıntı** (VI)]

çıkıtlık (I) [**çıkışlık**] Gelin olan kıza anne ve babası tarafından yapılan elbise. (*Boğazlayan –Yz.; Tömek –Kn.; *Silifke –İç.)

[**çıkışlık**] : (*Bor –Nğ.)

çıkıtlık (II) Evlenme sırasında kız tarafının istediği para. (*Şarkışla –Sv.)

çıkkır Ağaç gövdesinden oyulmış su fıçısı. (Yazılıköy *Emirdağ –Af.)

çıkla (I) [**carla, cıhla, cıhlı, cıhmır, cık** (II) **-1, 2; cıkla** (I) **-1, 2; cılḫa** (I) **-2, cılho, cılka** (II), **çıklı** (I) **-1, 2; çılk** (I), **çılka** (II), **çımçık -1, 2, 3; çırk** (I)] 1. Sade, arı, yalnız. (*Emirdağ –Af.; *Eşme –Uş.; *Eğridir ve köyleri, İğdecik –Isp.; Köşk

–Ay.; *Çeşme, Narlıdere –İz.; İğdecik, Sancaklıboz, Karakuzu –Mn.; –Ba.; *Biga –Çkl.; Koşmat –Es.; Deveviran –Bo.; *Sungurlu –Çr.; Haral –Gaz.; *Elbistan –Mr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Gemerek, *Şarkışla –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Çanıllı *Ayaş –Ank.; Köşker, Genezin –Krş.; *Bünyan, Avşar aşireti *Pınarbaşı, Kızılviran *İncesu, Yemlika –Ky.; *Bor –Ng̃.; *Seydişehir, *Ereğli, Uğurlu, Çukurbağ *Ermenek, *Karaman, *Beyşehir, Sille, Sultaniye –Kn.; Faydalı *Kozan, *Ceyhan, Mansurlu *Feke –Ada.; *Anamur, *Mut –İç.; Mahmutseydi *Alanya, Kışla *Elmalı, *Gazipaşa –Ant.)

[carla]: (*Bor –Ng̃.)

[cıhla]: (–Nş.)

[cıhlı]: (–Kn.)

[cıhmır]: (İrişli, *Çıldır –Kr.)

[cık (II) -1]: (–Çr.; –Sm.; *Bor –Ng̃.)

[cıkla (I) -1]: (Tezköyü, Aziziye –Af.; *Eğridir –Isp.; Alamut *Bozdoğan –Ay.; –Yz.; –Krş.; *Develi, *Bünyan, *Pınarbaşı –Ky.; –Nş.)

[cılha (I) -2]: (–Tr.; *Iğdır –Kr.)

[cılho]: (Taşburun *Iğdır –Kr.)

[cılka (II)]: (–Tr.)

[çıklı (I) -1]: (Güney *Yeşilova –Brd.)

[çılk (I)]: (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Alanlı –Ay.; Yeniköy –Ba.; Bahçecik –Kc.; Bayramlı *Uzunköprü –Ed.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[çılka (II)]: (Çalış *Haymana –Ank.; Talas –Ky.; *Fethiye –Mğ.)

[çımçık -3]: (Kavak –Sm.; *Merzifon –Ama.)

[çırk (I)]: (Kalkan *Kaş –Ant.)

2. Tüm, tamamen, hep: *Arpa çıkla taş.* (*Şarkîkaraağaç, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Belönü –Brd.; –Gaz.; *Afşin –Mr.; *Dörtyol –Hat.; Gökdere *Akdağmadeni –Yz.; *Keskin –Ank.; Şıhlı *Develi, Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.; –Nş.; *Bor –Ng̃.; *Karaman, Pınarbaşı –Kn.; Çukurova –Ada.; *Silifke, *Mersin –İç.)

[cık (II) -2]: (*Çeşme –İz.; –Çr.; –Sm.; –Ama.)

[cıkla (I) -2]: (*Eğridir ve köyleri –Isp.; –Sn.; –Ng̃.; Hatip *Karaman –Kn.)

[çıklı (I) -2]: (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

[çımçık -2]: (*Taşköprü –Ks.)

3. Tıpkı, aynı: *Ayşe ile Fatma çıkla birbirine benzerler.* (*Yalvaç –Isp.; *Elbistan –Mr.; *Boğazlayan –Yz.; Ortabereket –Ank.; *Bünyan –Ky.; *Ermenek, Bayavşar, Çetmi –Kn.; –İç.; Güzelsu *Akseki, *Kaş, Geriş –Ant.)

[çımçık -1]: (*Keçiborlu –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; Yeğenli *Tire –İz.; Pelitköy *Burhaniye, Aydıncık *Bandırma, Havran *Edremit –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; *Kadıköy –Ist.; –Ed.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.; *Saray, *Hayrabolu –Tk.)

çıkla (II) Civcivden büyük fakat piliç sayılmayan tavuk yavrusu. (*Bafra –Sm.)

çıkla (III) [→ **cılga** (I)]

çıklamak Toprağa atılan tohum çimlenmeğe başlamak. (–Yz.)

çıklı (I) **1.** [→ **çıkla** (I) **-1**] **2.** [→ **çıkla** (I) **-2**]

çıklı (II) **1.** Çember (oyuncak). (–Rz.) **2.** Ekmek pişirmekte kullanılan saçın üstüne konan demir çember. (–Rz.)

çıklık 1. Çıtlık meyvesine verilen isim (karabiber büyüklüğünde sarı renkli olur): *Çıtlık toplamaya gidiyorum.* (Salda *Yeşilova –Brd.;) **2.** Hindiba. (*Ereğli –Kn.)

çıkma (I) **1.** [→ **çıkartma** (I) **-1**] **2.** Bir binanın yanına ek olarak yapılan kısım. (Düzköy *Keşap –Or.; *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk.) **3.** Bir odanın içinden geçilerek merdivenle çıkılan oda. (*Kilis –Gaz.) **4.** Merdiven : *Benim yattığım yere beş çıkma ile çıkılır.* (–Gaz.)

çıkma (II) Sedir : *Odanın çıkmasına minder yaptırdım.* (Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.)

çıkma (III) Havlu. (Çardak *Lapseki –Çkl.; –Ks.)

çıkma (IV) Yara. (Bozan –Es.; –Gaz.; *Çayıralan ve köyleri –Yz.)

çıkma (V) Kına yakılırken ellere, ayaklara bir takım nakışlar çıkarmak için oyulmuş muşamba. (–Ks.)

çıkma (VI) Çavuş üzümü. (Tavşancıl *Gebze –Kc.)

çıkmak Oyunda kazanmak : *Üç partide de o çıktı.* (–Tr.)

çıkma su Memba suyu. (Çiftekabak, Filargoz –Rz.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

çıkmış [→ **çıkıntı** (VI)]

çıkracık Dönme dolap. (Çıplak –Çkl.)

çıkrancık (I) [→ **çıkırancık**]

çıkrancık (II) Atlı karınca. (Çalıca *Hendek –Sk.)

çıkrıcak Yün ve çul dokumalarında kullanılan bir motif adı. (Orhana *Anamur –İç.)

çıkrık (I) [→ **çıkrıncak**]

çıkrık (II) Kilim motiflerinden birinin adı. Bu motif genellikle kenarlarda birbirlerine ulanarak kullanılır. (Orhana *Anamur –İç.)

çıkrık (III) Pamukları çekirdekten ayırmağa yarayan ve el ile çalıştırılan bir araç. (Yakaba *Fethiye –Mğ.)

çıkrık (IV) [→ **çıkırancık**]

çıkrık tekeri Taş aralarında yetişen meyvesi yuvarlak ve dikenli olan bir ot. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

çıkrıncak [**çevirgeç** (III), **çıkrık** (I), **çıkrınkaç**] Çocukları yürümeye alıştırmak için kullanılan üç tekerlekli araba. (Karabüzey *Araç –Ks.; –Çr.; –Sn.; –Krş.)

[**çevirgeç** (III)]: (Sn.)

[**çıkrık** (I)] : (Vazıldan *Divriği –Sv.; *Bor –Nğ.)

[**çıkrınkaç**] : (–Çr.)

çıkrınkaç [→ **çıkrıncak**]

çıksiñir Zayıf fakat güçlü (kimse). (–Gaz.)

çıkşā çalmak Yoyo oyuncağı ile oynamak. (–Gaz.)

çıkşağı [→ **çıkçıka** (II)]

çıkşamak [→ **cağşamak** (II)]

çılaça Tabaklıkta sahtiyanları boyamak için kullanılan ecza. (*Bergama –İz.)

çılak Üzerinde morumsu top top dikenler olan ve boyu bazan **1,5** metreyi geçen bir bitki ki, kuruyunca çocuklar mızrak gibi kullanırlar. (*Düzce –Bo.)

çılamak (I) Badem ve ceviz gibi ağaçların meyvaları olgunlaşarak kabukları açılmak, dökülmek : *Bizim badem çılamaya başladı.* (Kırcaklı *Nazilli –Ay.)

çılamak (II) Ağaç dallarını budamak : *Şu ağaçları çıla.* (Çayırlı *Haymana –Ank.)

çılbaḫ [→ **cılbak** (I)]

çılbak [→ **cılbak** (I)]

çılbamak Bir insanı soymak. (Yukarıseyit *Çal –Dz.)

çılbanmak [→ **cılbanmak**]

çılbır (I) [**cılbır** (II) **-1, cılbir**] **1.** Hayvanların yular başlığının çene altındaki halkasına bağlanan ip veya takılan zincir. (–Brd.; *Bozdoğan –Ay.; *Bergama, *Foça, –İz.; Ulaşlı *Alaşehir –Mn.; –Ba.; Sazlı *Ezine, Mecidiye *Lapseki –Çkl.; Mudam *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; *Bozüyük –Bil.; Bozan –Es.; Tepe *Seçben, *Düzce –Bo.; *Akyazı –Sk.; Baklalı *Çatalca –Ist.; Akçaşehir –Kn.; *Milas –Mğ.; Büyükdoğanca, Kavaklı –Ed.; *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk.; *Çorlu, *Hayrabolu –Tk.)

[**cılbır** (II) **-1**] : (–Dz. ve ilçeleri; –Brs.; *Safranbolu –Zn.; –Bt.; *Haymana, *Ayaş, –Ank.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[**cılbir**] : (Tepeköy *Torbalı –İz.)

2. Anahtar zinciri : *Bu çakının çılbırı kısa.* (*Kandıra –Kc.)

çılbır (II) [**çılbur** (I)] **1.** Yeni yavrulamış ineklere verilmek için undan sulu olarak hazırlanmış bir yiyecek : *Yeni yavrulamış ineklere çılbır yapacağım.* (–Rz. ve köyleri.) **2.** Mısır unundan içine peynir koyarak yapılan katı bir yemek. (–Rz.)

[**çılbur** (I)] : (–Rz.)

çılbırlamak Hayvanları yürütmek için dizginleriyle vurmak. (–Mn.; –Ed.)

çılbır parası Hayvan satışlarında, hayvanı pazara getiren çocuğun, satıcının alandan, ayak kirası olarak aldığı para : *Çılbır paramı isterim.* (Tepe *Seben, İğneciler *Mudurnu–Bo.)

çılbır yol Patika. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Ağa *Safranbolu –Zn.)

çılbur (I) [→ **çılbır** (II) **-1**]

çılbur (II) [→ **cılbır** (I) **-1**]

çılçapar Karışık renk : *Atın çılçaparmış.* (–Mr.; –İç.)

çılçılan Çağlayan, şelâle. (*Şenkaya –Ezm.)

çılçılpak [→ **cılbak** (I)]

çılçıpıldak [→ **cılbak** (I)]

çıldır (I) Zarı soyulmuş ceviz içi. (*Arapkir –Ml.)

çıldır (II) Abla. (*Foça –İz.)

çıldır (III) Düğün : *Bu akşam çıldıra davetliyim.* (Heybeliada –Ist.)

çıldır (IV) Çelik çomak oyununda çeliğin dikilmesi şekli. (Devri *Bucak –Brd.; –Bo.; Büyükçekmece –Ist.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

çıldıramak (I) [**çıldırdamak** (I)] Hafif rüzgâr esmesiyle ağaçlar ve çalılar hışırdamak, ses çıkarmak. (Devri *Bucak –Brd.; Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or.; *Ermenek –Kn.; Belen *Bodrum –Mğ.)

[**çıldırdamak** (I)] : (Ulubey *Senirkent –Isp.; Moraca *Çal –Dz.; Sürez, Eymir *Bozdoğan, Alanlı –Ay.; *Tire –İz.; *Alaşehir –Mn.)

çıldıramak (II) Su şırıldayarak akmak. (Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or.)

çıldıramak (III) Deve ve koyun gibi hayvanlara takılan top çanlar ses çıkarmak. (Güzelsu *Akseki –Ant.)

çıldırayaz Kuru soğuk, dondurucu soğuk. (*Ermenek –Kn.; Karadere, Bozyazı *Anamur –İç.)

çıldır çıldır (I) [**cıldır cıldır** (IV)] Gözlerin ışıl ışıl, zeki parıltılı olduğunu anlatır. (*Arapkir –Ml.; –Gaz.; *Ayaş –Ank.; Bahçeli *Bor –Ng.; Tekeler *Silifke –İç.)
[**cıldır cıldır** (IV)] : (*Bor –Ng.)

çıldır çıldır (II) Küçük şeylerin kapalı bir yerde birbirine çarpıp çıkardığı sesi anlatır (kutu içindeki, düğmeler, kibritler gibi). (Tekeler *Silifke –İç.)

çıldırdamak (I) [→ **çıldıramak** (I)]

çıldırdamak (II) Kapalı bir yerdeki küçük şeyler birbirine çarpıp ses çıkarmak. (*Silifke –İç.)

çıldırdamak (III) Soba, ateş yanmağa başlamak. (–Gaz.)

çıldırgeç Gece ay ışığında oynanan bir oyun : *Bugün bütün gençler çıldırgeç oynamağa gittiler.* (Navlu *Yeşilova –Brd.)

çıldırgı Zayıf, güçsüz. (–Es.)

çıldırıḫ [**çıldırık** (I) **-1**] Çabuk yanabilecek ince odun parçaları. (*Gürün –Sv.)
[**çıldırık** (I) **-1**] : (–Sv.)

çıldırık(I) **1.** [→ **çıldırıḫ**] **2.** Pamuk atmakta kullanılan yay ve kirişin arasına geçirilen ince bir çubuk. (Kuzucu –Ed.)

çıldırık (II) [**çıldırıyuk**] Gözbebeği. (Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or.)
[**çıldırıyuk**] : (Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.)

çıldırık (III) [→ **cıvıldırak**]

çıldırıyuk [→ **çıldırık** (II)]

çıldırlamak Oyun oynarken iki kişinin arasından geçerek birinin oyundan çıkmasını sağlamak. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

çıldırlanmış Kabuğu soyulmuş ceviz, badem. (*Arapkir –Ml.)

çıldırtı (I) [**çıldurtu** (I)] Rüzgârdan ağaç ve çalıların çıkardığı ses, hışırtı. (*Eşme –Uş.; *Eğridir ve köyleri –Isp.; Çerçin –Brd.; Bereketli *Tavas, İğdir *Çivril, Yukarıkaraçay, Oğuz *Acıpayam, *Sarayköy ve köyleri –Dz.; *Tire –İz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.; *Mersin –İç.; *Milas –Mğ.)
[**çıldurtu** (I)] : (Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.)

çıldırtı (II) [**çıldurtu** (II)] Su hışırtısı. (Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or.)
[**çıldurtu** (II)] : (Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.)

çıldırtı (III) Madenî para sesi. (*Ermenek –Kn.)

çıldırtı (IV) Gizli haber, söylenti: *Gaz pahalılaşacak diye çıldırtı var.* (*Milas –Mğ.)

çıldirdemek İyileşmek : *Bu ilâcı içeli biraz çıldirdedi.* (*Tefenni –Brd.)

çıldurmuş [→ **çılduruḫ**]

çıldurttu [→ **çılduruḫ**]

çıldurtu (I) [→ **çıldırtı** (I)]

çıldurtu (II) [→ **çıldırtı** (II)]

çılduruḫ [**çıldurmuş, çıldurttu, çılğıttı**] Çıldırmış (kimse). (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**çıldurmuş**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**çıldurttu**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**çılğıttı**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çılga (I) [→ **cılga** (I)]

çılga (II) Saban demiri. (–Çkl.)

çılga (III) Kalem saklanan kılıf. (*Emirdağ –Af.)

çılga (IV) Kayış tokası.(*Emirdağ –Af,

çılga (V) [→ **cıkgır**]
çılgan Gelin tacı. (Araplı *Bozdoğan –Ay.)
çılgar Bir araca koşulmuş iki çift öküz. (İsmetiye –Brs.)
çılgı (I) Akıl, us : *Çılgısı seyrek.* (*Erciş –Vn.; –Ur.)
çılgı (II) Terbiye. (–Ist.; *Erciş –Vn.; –Ur.; –Nş.)
çılgı (III) Biçim. (Haran –Ur.)
çılgı (IV) [**çınkı** (I), **çıpır** (I), **çırız**] Çalı çırpı. (–Es. ve köyleri.)
[**çınkı** (I)] : (Darıveren *Acıpayam, Karahisar *Tavas –Dz.)
[**çıpır** (I)] : (*Pasinler –Ezm.)
[**çırız**] : (Himmetoğlu –Zn.)
çılgı (V) [→ **cılga** (I)]
çılgı (VI) Uçurum. (*Kadıköy –Ist.)
çılgı (VII) Rahat : *Çok çılgı bir çocuk.* (–Gaz.)
çılgıdır Tüfeğin harbisi. (–Brd.)
çılgısız [**çılgıtsız, çılğısız, çılkısız**] **1.** Akılsız : *O çılgısızın biri hayır mı gelir?* (Bozan –Es.; *Merzifon –Ama.; *Bayburt –Gm.; –Kr.; Tizgi *Pasinler, Hükâm *Oltu –Ezm.; –Ur.; –Gaz.; Kışla *Elmalı –Ant.) **2.** Terbiyesiz. (Tekkeköy –Dz.; *Nazilli, *Bozdoğan –Ay.; –Ist.; Uluşiran *Şiran –Gm.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Göle, *Ardahan, *Posof –Kr.; –Ezm.; *Erciş –Vn.; –Gaz.; Pazar *Kızılcahamam –Ank.; –Ada.; *Milas, *Yerkesik, Ahıköy –Mğ.)
[**çılgıtsız**] : (Bafe *Milas –Mğ.)
[**çılğısız**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Göle, *Ardahan, *Posof –Kr.)
[**çılkısız**] : (*Erciş –Vn.)
çılgıt [→ **çığırtı** III)]
çılgıtsız [→ **çılgısız -2**]
çılğıdır [→ **çılkıdır**]
çılğısız [→ **çılgısız -2**]
çılğıttı [→ **çılduruḫ**]
çılḫ [→ **çılk** (II)]
çılḫan Tarlada birikmiş olan suları boşaltmak için açılan oluk. (*Erciş –Vn.)
çılıdikeni Paliurus aculeatus (Rhamnaceae). (*Bergama –İz.)
çılık (I) Evlerde pis suların dışarıya akması için yapılan uzun oluk. (Dumlupınar *Kurşunlu –Çkr.)
çılık (II) [→ **cırtık** (I)]
çılımak Mızıkçılık yapmak. (–To.)
çılınga [→ **çılıngı** (I)]
çılıngı (I) [**çılınga, çılınğı**] Kıvılcım : *Bacadan çılıngı çıkıyor.* (İshaklı *Çivril –Dz.; Bozan, Tokat –Es.)
[**çılınga**] : (Bozan –Es.)
[**çılınğı**] : (Tokat –Es).
çılıngı (II) [**çılınkı, çılıntı, çılış, çılkı** (II), **çılpı** (II), **çıltı**] Çalı çırpı. (Devri *Bucak –Brd.; İlyas *Karamürsel –Kc.)
[**çılınkı**] : (*Kaş ve köyleri –Ant.; Denizabat –Mğ.)
[**çılıntı**] : (*Kandıra –Kc.; Baklalı *Çatalca –Ist.)
[**çılış**] : (Ortabereket –Ank.)
[**çılkı** (II)] : (Kasımlar *Eğridir –Isp.; Kuşbaba *Bucak –Brd.)
[**çılpı** (II)] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.; *Kurşunlu –Çkr.)
[**çıltı**] : (Yukarıboğaz *Tavas –Dz.)
çılıngırız [→ **cılıngız -1**]
çılıngız [→ **cılıngız -1**]
çılınğı [→ **çılıngı** (I)]
çılınkı [→ **çılıngı** (II)]
çılıntı [→ **çılıngı** (II)]
çılış [→ **çılıngı** (II)]
çılk (I) [→ **çıkla** (I) **-1**]

çılk (II) [**cılg** (I), **cılğh, cılḫ -1, cılık** (I), **cıllık** (VII), **cırık** (XII), **çılḫ, çılkı** (III)] Bozuk, çürük, kokmuş. (Örkenez *Yalvaç –Isp.; Çeltek *Yeşilova, Karamanlı *Tefenni –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, İğdir *Çivril, Moraca, Çamköy, Yukarıseyit *Çal, Karahisar *Tavas –Dz.; *Bergama –İz.; –Mn.; Susurluk, *Edremit –Ba.; Kızılhisar –Kü.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Oltu –Ezm; *Afşin –Mr.; Bektaşlı *Boğazlayan –Yz.; –Ed.; Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz –Krk.)

[**cılg** (I)] : (–Brd.)

[**cılğh**] : (Cenciğe –Ezc.)

[**cılḫ-1**] : (Çamlıbel *Artova –To.; Hoşana –Gm. ; –Kr. ve ilçeleri; *Refahiye –Ezc.; –Ml.; –Gaz.; *Bünyan –Ky.; *Mucur –Krş.)

[**cılık** (I)] : (Akçaköy *Yeşilova –Brd.; *Bozdoğan –Ay.; *Bornova –İz.; –Mn.; Karabüzey *Araç –Ks.; –Sn.; Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; –Ml.; *Mençek, *Ermenek –Kn.; *Milas –Mğ.)

[**cıllık** (VII)] : (Körküler *Yalvaç –Isp.)

[**cırık** (XII)] : (*Kargı –Çr.)

[**çılḫ**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**çılkı** (III)] : (Örkenez *Yalvaç –Isp.)

çılka (I) [→ **cılga** (I)]

çılka (II) [→ **çıkla** (I) **-1**]

çılkalamak Yayığı hafifçe yaymak : *Bir parça yoğurtunuz vardı, yayığa atıp çılkaladım.* (Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.)

çılkı (I) İnce değnek. (*Ereğli –Kn.)

çılkı (II) [→ **çılıngı** (II)]

çılkı (III) [→ **çılk** (II)]

çılkı (IV) [→ **çalgıç** (III)]

çılkıdır [**çılğıdır**] Vücudunun etleri gevşemiş (kimse) : *Hastalıktan kalkmış vücudu cıvımış, çılkıdır bir şey olmuş.* (–Çr.)

çılkık Yumuşamış, olgunlaşmış. (*Akyazı –Sk.)

çılkım [→ **cıngıl** (I)]

çılkısız [→ **çılgısız -2**]

çıllağaç [→ **cırcır** (I)]

çıllağaş [→ **cırcır** (I)]

çıllaka Şımarık. (–Dy.)

çıllık (I) Koşmaca oyunu. (Tekkeköy –Dz.)

çıllık (II) Çok boyanmış, hafif meşrep kadın. (Güdül *Ayaş –Ank.)

çıllot Fakir, aç. (–Vn.)

çılm Sümük. (*Nazimiye –Tn.)

çılma Erik. (Aksaray –Ist.)

çılmık peynir Torbaya konulmadan sulu halde yenen peynir. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çılmık sap Tırpanla biçilen ekin sapı. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çılmuk Çok küçük odun parçası : *Lâzım değildi senin kestiğin odun, hep çılmuk ettin odunu.* (*Görele –Gr.; Börk –Kr.)

çılpa Kulakları küçük keçi : *Çılpa yağmurda kaldı.* (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Çerkeş –Çkr.)

çılpaḫ [→ **cılbak** (I)]

çılpak [→ **cılbak** (I)]

çılpantı Yayık yayılacak az miktarda yoğurt.(İncirgediği *Karaisalı –Ada.)

çılpek Yürüyüşü kıvrak hayvan. (–İç.)

çılpı (I) Fasulye sırığı. (*Safranbolu –Zn.)

çılpı (II) [→ **çılıngı** (II)]

çılpıcı Hırsız : *O çok çılpıcılık yapıyor.* (*Refahiye –Ezc.)

çılpıḫ [**çılpık** (I), **çılpuk**] Yaramaz (çocuk). (Küçükisa *Zile –To.)

[çılpık (I)] : (*Kurşunlu –Çkr.; *Zile –To.)
[çılpuk] : (*Zile –To.)
çılpık (I) [→ **çılpıh**]
çılpık (II) [→ **cılpık** (II)]
çılpık (III) **1.** Makasla kesilen veya el ile yırtılan kumaşın kenarında birbirine dolaşan iplik uçları. (Dodurga *Bozüyük –Bil.; Civanyaylağı *Mersin –İç.) **2.** Kumaş parçası, kırpıntı : *Kız çocuk çılpıkla oynamayı sever.* (Tahanlı *Mersin –İç.)
çılpık (IV) [→ **cırtık** (I)]
çılpık (V) Cılız üzüm : *Bu asmanın üzümü çok çılpıktır.* (Fariske *Ermenek –Kn.)
çılpık (VI) Gözden akan yaş : *Benim gözüme soğuk vurdukça çılpığı akar.* (Cinis *Aşkale –Ezm.)
çılpımak [cılpımak] Donmuş yerler güneşin etkisiyle çözülüp çamur olmak. (Saraycık, Viranköy –Kü.)
[cılpımak] : (*Çal –Dz.; –Kü.)
çılpuk [→ **çılpıh**]
çıltak (I) [**cālā** (IV)] İftira : *Ahmed'in şerrinden herkes yıldı, çıltakçı mı çıltakçı ellerinde kara hemen çalacak adam arıyor.* (Atlıhisar *Şuhut –Af.; *Eğridir –Isp.; *Düzce –Bo.; –Çr.; Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.; *Ayaş –Ank.; Dede *Ereğli, *Beyşehir –Kn.)
[cālā (IV)] : (Yeniköy *Seyitgazi –Es.)
çıltak (II) **1.** Kavgacı, huysuz (kimse): *Çıltak bir genç rasgele sataşır.* (*Merzifon –Ama.; Pazar *Kızılcahamam –Ank.; *Bor –Ng̃.; Fariske *Ermenek –Kn.) **2.** Sözünde durmayan (kimse). (*Eşme, Karahallı, Bölme –Uş.; *Alaşehir –Mn.; –Kü.; Bozan –Es.; –Mr.)
çıltak (III) [→**çıltık**]
çıltak dolamak Sözünden dönmek. (Bozan –Es.)
çılte Hayvana odun yüklemek için kullanılan ucu çatallı sırık. (–Ks.)
çıltı [→ **çılıngı** (II)]
çıltık [**çıltak** (III)] Kaba ağaç. (Kaklıç *Menemen –İz.)
[çıltak (III)] : (–Ks.)
çıltım Vücut güzelliği : *Şu kızın çıltımı beni yakıyor.* (Kaşoba –Ada.)
çılvıra [cılvira] Bulgur çorbası. (*Tarsus –İç.)
[cılvira] : (–Ezc. köyleri.)
çımaḫ [**çımak** (I)] Bit öldüren zehirli bir ot. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[çımak (I)] : (–Ist.)
çımak (I) [→ **çımaḫ**]
çımak (II) Tırmalama sonucu deri üzerinde açılan yara, bere. (*Kilis –Gaz.)
çımalamak [→ **cırmalamak**]
çımamak Çamaşır yıkamak. (Küplü –Bil.)
çımarmak Şımarmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
çımbar [cımba (III), **cımbar** (V), **cınbar, cimbar** (III), **cimbir, cinber, cumbar, çınbar, çiçar, çimbar** (II), **çinbar, çumbar]** Dokuma tezgâhlarında bezi gerdirmek için kullanılan iki tarafı dişli bir aygıt. (Bademli *Dinar –Af.; İğdir *Çivril, Karahisar *Tavas, Kadıköy –Dz.; Nilüfer –Brs.; –Ba.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Küçükseymen –Ist.; İncirköy, Karaçulha *Fethiye –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.; *Şarköy –Tk.)
[cımba (III)] : (–Dz.)
[cımbar (V)] : (–Krş.)
[cınbar] : (*Çarşamba –Sm.)
[cimbar (III)] : (*Sungurlu –Çr.)

–Sn.; *Ezine –Çkl.; –Kn.; Gözne *Mersin –İç.)
[**cimbir**] : (–Çkl.)
[**cinber**] : (*Lapseki –Çkl.)
[**cumbar**] : (*Saimbeyli –Çr.; –Sm.; Ilgın *Elbistan –Mr.; *Karaman, *Ermenek –Kn.; Yapıntı *Mut, *Silifke –İç.; Yerkesik –Mğ.; Limasol –Kıbrıs)
[**çınbar**] : (Çardak *Lapseki –Çkl.; Kızıllar *Karaman –Kn.; Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan)
[**çiçar**] : (–To.)
[**çimbar (II)**] : (*Mudurnu –Bo.; –Ist.)
[**çinbar**] : (*İpsala –Ed.)
[**çumbar**] : (–Mğ.)

çımbarsı Zayıf ve uzun boylu (insan ve hayvan hk.). (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çımbar tahtası Dokuma tezgâhlarında bezi gerdirmek için kullanılan iki tarafı dişli aygıtın tahtası. (Bekilli *Çal –Dz.)

çımbık [çımbıl, çîmya] Göz çapağı. (*Ezine –Çkl.)
[**çımbıl**] : (Kızılköy *Ezine –Çkl.)
[**çîmya**] : (–Rz. ve köyleri.)

çımbıl [→ **çımbık**]

çımbışma Su kaynamaya başlama. (Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.)

çımbildemek Kulağına yavaşça söylemek. (Karacaviran *Haymana –Ank.)

çımçaşmağ Korkudan titremek. (Kerkük)

çımçık 1. [→ **çıkla** (I) **-3**] 2. [→ **çıkla** (I) **-2**] 3. [→ **çıkla** (I) **-1**]

çımçıkıl (I) [**çımçıtır**] Çok, bol : *Bizim erik ağacı çımçıkıl, dallar eriği tartmıyor.* (Hamzabali *Bozdoğan –Ay.; *Perşembe –Or.; *Tirebolu –Gr.)
[**çımçıtır**] : (*Ünye –Or.)

çımçıkıl (II) Açık, aydınlık hava. (*Çarşamba –Sm.; *Perşembe –Or.; *Tirebolu –Gr.; Harşit *Torul –Gm.)

çımçımlanmak Bir şeyi nazlanarak azar azar yemek : *Sabahtan beri karnı aç gene de çımçımlanıyor.* (–Ezc.)

çımçıtır [→ **çımçıkıl** (I)]

çımçıtlık Sakız çıkarılan bir bitki çeşidi. (*Bor –Ng.)

çımçik [→ **cimcik** (I)]

çımdık [→ **cimcik** (I)]

çımdıklamak [→ **cimciklemek**]

çımgıl Kalem takacak, kurşun kalemlerin düşmesini önleyen araç. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

çımgışmak (I) 1. [→ **çımkışmak** (I) **-1**] 2. [→ **çımkışmak** (I) **-2**]

çımgışmak (II) Sıvı maddeler sıçramak : *Üzerime kan çımgıştı.* (Civanyaylağı *Mersin –İç.)

çımık (I) 1. Sıkıntılı hava. (Karaca - burun *Bergama –İz.; Araplı *Bozdoğan –Ay.; Coruk *Burhaniye –Ba.; *Ezine –Çkl.) 2. Kış geceleri görülen bulutlu fakat yağmursuz hava. (–Brd.; *Elmalı –Ant.) 3. Yumuşak, ılık hava. (*Elmalı *Ant.; Kınık *Fethiye –Mğ.) 4. Yağmurla karışık yağan kar. (Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.)

çımık (II) Az : *Çımık ekmek var.* (Hırka *Tavas, *Acıpayam –Dz.)

çımık (III) Bataklık : *Mandayı çımıkta gördüm.* (Gündoğdu –Brs.)

çımışkı Ağaçtan koparılmış ince uzun dal parçası. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

çımıtlık Çok sıcak hava. (Evciler *Balya –Ba.; Yaya *Biga –Çkl.)

çımkalamak Çalkalamak. (–Ba.)

çımkı (I) [**cıfgı, cıpkı** (I) **-1, çıpgı, çıpkı, çıpkıç, çıpkın** (II), **çıprağı**] **1.** İnce, uzun değnek. (Çiftlik *Dinar –Af.; Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Kavak *Yeşilova –Brd. ve köyleri; *Sarayköy, İğdir *Çivril, Tekkeköy –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Sivrihisar –Es.; *Düzce –Bo.; *Çerkeş, *Kurşunlu –Çkl.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.; *Milas, *Marmaris, Eldirek –Mğ.)

[**cıfgı**] **:** (*Ermenek –Kn.)

[**cıpkı** (I) **-1**] **:** (*Ermenek –Kn.)

[**çıpgı**] **:** (Aşudu *Darende –Ml.; –Ada.)

[**çıpkı**] **:** (*Edremit ve köyleri –Ba.; *Düzce –Bo.; *Kadıköy –Ist.; Çayır *Zile –To.; –Mr.; Çaylı *Dörtyol –Hat.; *Boğazlayan –Yz.; Bahçeli *Bor, Karataş *Aksaray –Nğ.; *Ereğli, *Karaman –Kn.; Çaylı –Ada.; *Mersin –İç.)

[**çıpkıç**] **:** (–İç.)

[**çıpkın** (II)]**:** (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

[**çıprağı**] **:** (*Mut –İç.)

2. Çalı, odun parçaları : *Çımkı topla gel de şu ateşi yakalım.* (Denizler, Baklan *Çal, Kızılcabölük –Dz.; Çobanköy –Kü.; Engiz *Bafra –Sm.; Samköyü *Beypazarı –Ank.; Çavdır, Bağyaka *Finike –Ant.)

çımkı (II) Kıvılcım. (–Ada.; Bağyaka *Finike –Ant.)

çımkılamak (I) Hayvanlara kamçı ile vurmak. (Alanlı –Ay.)

çımkılamak (II) Yayılmak : *Havlunun üzerine ateş çımkılamak.* (Naylu *Yeşilova –Brd.)

çımkımak [**çımkırmak** (III) **-2**] Sıvılar bir kaptan öbür kaba boşaltılırken sıçramak. (*Dinar –Af.)

[**çımkırmak** (III) **-2**] **:** (–Ada.)

çımkırık (I) Sıvının fışkırması (hk.). (*Edremit –Ba.; *Vize, Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

çımkırık (II) Tuz gibi kırılmış camın en küçük parçası. (–Mn.)

çımkırık (III) **1.** Küçük erik. (Çayırdere *Silivri –Ist.) **2.** Küçük domates. (Çayırdere *Silivri –Ist.)

çımkırmak (I) Fışkırmak. (–Ba.; –Ist.; Ceylânköy *Lüleburgaz, *Vize, Çavuşköy *Babaeski –Krk.; *Saray –Tk.)

çımkırmak (II) İshal olmak. (Sürez, Eymir *Bozdoğan, Alanlı –Ay.; Aslıhan, Tepeciği –Ba.)

çımkırmak (III) **1.** Hayvan sıçramak, oynamak : *Senin beygir harmanda çımkırıyordu.* (*Eşme –Uş.; Yukarıdinek *Şarkîkaraağaç –Isp.; Eymir *Bozdoğan –Ay.) **2.** [**→çımkırmak**]

çımkırmak (IV) [**→ çemkirmek** (I)]

çımkırmak (V) İçin için ağlamak. (Adiller *Ermenek –Kn.)

çımkırtma Onbeş ve onsekiz yaşlarındaki sinirli gençler için verilen ad : *Dediğiniz çımkırtmanın biridir.* (*Yalvaç –Isp.)

çımkırtmak [**cımkırtmak**] Fışkırtmak, püskürtmek : *Üstüme su çımkırtma.* (*Yalvaç –Isp.; Pelitköy *Burhaniye, Yeniköy –Ba.; Nilüfer –Brs.; –Gr.; –Ed.; *Lüleburgaz –Kr.; Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan)

[**cımkırtmak**] **:** (Köprü *Karaağaç, Yassıviran *Senirkent –Isp.)

çımkışmag [**→ çımkışmak** (I) **-1**]

çımkışmak (I) [**cımgışmak, cımkışmak -1, 2; cıvgışmak, cimiş cimiş**

olmak, cimilleşmek, çımgışmak (I) **-1, 2; çımkışmag, çıngışmak, çınkışmak** (II), **çiğsimek** (II)] **1.** Uyuşmak ürpermek. (*Eşme –Uş.; *Eğridir –Isp.; Devri *Bucak, Başpınar *Tefenni, Bulkaz *Çivril, *Sarayköy, Kızılhisar *Acıpayam –Dz.; Toygar *Nazilli, Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Çeşme –İz.; *Alaşehir –Mn.; Tokat –Es.; *Düzce –Bo.; Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.; *Ermenek –Kn.; *Anamur –İç.; Kışla *Elmalı, *Kaş –Ant.)

[**cımgışmak**] : (–Es.)

[**cimilleşmek**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**çımgışmak** (I) **-1**] : (Yakaköy *Gelendost –Isp.; Solda *Yeşilova, –Brd. ve köyleri; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Karaman, *Ermenek –Kn.; *Kozan –Ada.; *Mut, Gözne *Mersin, *Anamur –İç.; *Fethiye, *Milas –Mğ.)

[**çımkışmag**] : (–Brd.)

[**çıngışmak**] : (–Sm.; Karaisalı –Ada.; *Silifke –İç.)

[**çiğsimek** (II)] : (–İz.)

2. Vücudun bir yeri ağrımak, sızlamak. (Horzum, *Tefenni –Brd.; Moraca *Çal –Dz.; Alanlı –Ay.; –Mn.; *İznik –Brs.; Bozan –Es.; *Milas –Mğ.)

[**cımkışmak -1**] : (–Brd.; *Daday –Ks.)

[**cimiş cimiş olmak**] : (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

[**çımgışmak** (I) **-2**] : (–Brd. ve köyleri; Yukarıkaraçay *Acıpayam, Tekkeköy –Dz.; *Anamur, *Mut –İç.; *Bodrum –Mğ.)

[**çınkışmak** (II)] : (Seydin *Avanos –Nş.; –İç.)

3. Kaşınmak. (–Af.; Çıtak *Çivril –Dz.; Bozan –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Sn.)

[**cımkışmak -2**] : (*Çal –Dz.)

[**cıvgışmak**] : (–Es.)

4. Boğaz gıcıklanmak. (Dodurga *Bozüyük –Bil.)

çımkışmak (II) İlk yağmur damlaları düşmek : *Yağmur çımkıştı, biz yola çıktık.* (Tahtacı –Isp.)

çımkıştıran Siyah renkli, yassı ve küçük, denizde yaşıyan bir hayvan. (*Marmaris –Mğ.)

çımmağak Bembeyaz. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

çımmak [**çınmak**] Yıkanmak. (Düzbel yörükleri *Çivril –Dz.; Ersis *Yusufeli, *Şavşat ve köyleri –Ar.; –Yz.)

[**çınmak**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çımramak [→ **çemremek -1**]

çımramak [→ **çemremek -1**]

çımrık Ardıç odununun, ateşi tutuşturmak için kullanılan küçük parçaları. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

çımsıtmak (I) [→ **çamsıtmak** (I) **-1**]

çımsıtmak (II) [**cımsıtmak**] Çıldırmak. (–Ur.)

[**cımsıtmak**] : (–Kü.; –Ur.)

çımşık Benzer, aynı. (*Orhangazi –Brs.)

çımtan Frenkgömleği. (*Ereğli –Kn.)

çimya [→ **çımbık**]

çın, çıñ (I) Omuz. (Harput –El.; –Ur.; *Nizip –Gaz.; Bise –Kn.)

çın (II) **1.** Üzerinde çok meyve bulunan küçük dal. (*Ulubey –Or.; Düzköy *Keşap, *Görele –Gr.) **2.** Ağaç uru. (–İç.)

çına [**çınaçık**] Dirsek. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.) [**çınaçık**] : (Karaçay –To.)

çınaçık [→ **çına**]

çınak (I) Yırtıcı kuş pencesi. (*Kilis –Gaz.)

çınak (II) Parça. (*İnebolu –Ks.)

çınak (III) Yağmurdan sonra açan hava. (Yeniköy *Seyitgazi –Es.)

çınaklamak [→ **cırmalamak**]

çıñamak [**çıñaşmak**] Sıçramak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.) [**çıñaşmak**] : (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

çınar 1. Çam ağacı. (*Silifke –İç.) 2. Dişbudak. (–Sm.) 3. Akasya. (Sarmaşık *Fatsa –Or.)

çınarı beden Küçük fakat sağlam yapılı olan (kimse) : *Bu pehlivan çınarı beden onu yener*. (Ören *Fethiye –Mğ.)

çınarlanmak Sinirlenmek. (Satılmış –Es.; Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan)

çınar olmak 1. İstememek. (Haydarlı *Dinar –Af.) 2. Kızmak. (Mesyen –Mğ.)

çıñaşmak [→ **çıñamak**]

çınatmak Sıçratmak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

çınayaz [**çanayaz, çıngayaz, çıngırayaz, çıngırayaz, çınkayaz, çimayaz, çinayaz, çingayaz, çingirayaz, çinkeayaz**] Açık, mehtaplı, çok soğuk hava. (Kızılelma *Bartın –Zn.; Düzköy *Keşap –Gr.; *Mut –İç.) [**çanayaz**] : (Gözene –Ml.) [**çıngayaz**] : (–Gaz.) [**çıngırayaz**] : (Kesme *Eğridir –Isp; Devri *Bucak –Brd.; Ölçek *Ardahan –Kr.; *Ağın –El.; *Koyulhisar –Sv.; Kazancı –Kn.; Kışla *Elmalı –Ant.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.) [**çıngırayaz**] : (Pazaravdan *Bucak –Brd.) [**çınkayaz**] : (Karahayıt –Ay.; –Gaz.; Orçan –Mr.; Kayarcık *Saimbeyli –Ada.) [**çimayaz**] : (Aşudu *Darende –Ml.) [**çinayaz**] : (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Mr.; Çöplü *Gürün –Sv.) [**çingayaz**] : (*Kilis –Gaz.) [**çingirayaz**] : (*Tosya –Ks.; *Hadım –Kn.; –Ada.) [**çinkeayaz**] : (–Mr.)

çınbar [→ **çımbar**]

çınbıldamak (I) Ağlar görünmek. (*Şebinkarahisar –Gr.; *Koyulhisar –Sv.; Kışla *Elmalı –Ant.)

çınbıldamak (II) Çalkalanmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çınçık (I) [→ **cıncık** (I) -1]

çınçık (II) Tamamen. (–Dy.)

çınçın 1. Serçe. (Rumeli göçmenleri *Eyüp –Ist.) 2. Yusufçuk kuşu. (Çakırlar *Akşehir –Kn.)

çınday Şişle örülmüş yün çorap. (Karaçay göçmenleri, Yazılı *Emirdağ –Af.; Kadıçiftliği *Yalova –Ist.)

çındık Ağzı kapaklı bakır kap. (*Karahallı –Uş.)

çındıkel Eskimiş çorap parçaları. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

çındır (I) Sinirli ve köpüklü et. (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.; –Ur.)

çındır (II) Sinsin denilen oyun. (–Ur.)

çındırık [→ **cıyındırık**]

çınga (I) Kıvırcık. (Güneyce –Rz.)

çınga (II) [→ **çıngı** (I)]

çıñgacık Kilimlerde kullanılan bir motifin adı. (Orhana *Anamur –İç.)

çıngayaz [→ **çınayaz**]

çıngaylı [→ **çıngıllı** (I)]

çıngı (I) [**cığa** (III), **cılıngı, cılınğa, cılınğı, cımkı, cınga** (II), **cıngı** (I), **cınkı, ciğne, ciğnek, cinçgal, cine** (I), **cinge** (I), **cingi** (I), **cinka** (II), **cinke, çınga** (II), **çıngıl** (I), **çıngı, çıngıl, çınkı** (II), **çıtılgı** (IV), **çıvılgın, çıya, çızgı** (I), **çibe, çiğe** (III), **çiğenek** (I), **çiğnak, çiğneg, çiğnek** (II), **çik** (I), **çinge, çingi** (I)] Kıvılcım : *Ateş çıngı attı.* (*Emirdağ –Af.; *Eşme–Uş.; Kavak *Yeşilova –Brd.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; Sancaklı aşireti *Kemalpaşa, Yeğenli *Tire –İz.; Kenger *Kula, Dombaylı –Mn.; Kümbet *Seyitgazi, İkipınar *Mihalıççık, Tokat –Es.; *Sungurlu, Ortaköy, Çıkrık *Mecitözü, *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; Çayır *Zile –To.; Kızılcaali *Çiçekdağı, *Iğdır, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; *Refahiye –Ezc.; Aşudu *Darende –Ml.; –Ur.; *Kilis, Lohan, Halfeti –Gaz.; *Afşin –Mr.; Başlamış *Dörtyol –Hat.; *Zara, *Kangal ve köyleri, *Divriği –Sv.; Gülâbi –Yz.; Faraşlı *Kalecik, Şabanözü *Polatlı, *Keskin, Karanıdere *Şereflikoçhisar, Kılıçlar –Ank.; *İncesu, Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı, Akkışla *Bünyan, Zencidere –Ky.; –Nğ.; *Karaman, *Ermenek –Kn.; *Kadirli, *Toprakkale, Bilânköy, Boynuyoğun, İncirlik –Ada.; *Tarsus, *Silifke, *Mut –İç.; Kalkan *Kaş –Ant.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[**cığa** (III)] : (*Kavak –Sm.)

[**cılıngı**]: (*Sivrihisar –Es.)

[**cılınğa**] : (*Sivrihisar –Es.)

[**cılınğı**] : (*Sivrihisar –Es.)

[**cımkı**] : (Hacıhamzalı *Gülek, *Tarsus –İç.)

[**cınga** (II)] : (Nudra *Şarkîkaraağaç –Isp.; *Bucak –Brd.; Macan –Ank.)

[**cıngı** (I)] : (Anbanaz, Dişli *Bolvadin –Af.; –Brd.; Kızılcaören –Kü.; Bardakçı –Es.; *İskilip –Çr.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Taşova –To.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; *Haymana ve köyleri, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Mucur –Krş.; *Bünyan –Ky.; *Avanos –Nş.; *Ulukışla, *Bor –Nğ.; Kışla *Elmalı –Ant.)

[**cınkı**] : (Dont *Fethiye –Mğ.)

[**ciğne**] : (Örkenez *Yalvaç –Isp.)

[**ciğnek**] : Yakaköy *Gelendost –Isp.)

[**cinçgal**] : (Cayağzı *Şavşat –Ar.)

[**cine** (I)] : (Örkenez *Yalvaç –Isp.)

[**cinge** (I)] : (Karaağaç, Körküler *Yalvaç –Isp.; Saray *Kurşunlu –Çkr.; *Zile –To.; –Ank.)

[**cingi** (I)] : (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Zile –To.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**cinka** (II)] : (*Karaman –Kn.)

[**cinke**] : (Gelendost *–Isp.; –Ank.)

[**çınga** (II)] : (–Kn.)

[**çıngıl** (I)] : (Hisarcık *Yayladağı, *Antakya –Hat.)

[**çıngı**] : (–Çr.)

[**çıngıl**] : (*Antakya –Hat.)

[**çınkı** (II)] : (Horzum –Brd.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *İskilip –Çr.; –Ml.; *Kilis –Gaz.; *İskenderun –Hat.; *Gürün, *Divriği ve köyleri –Sv.; Doğanbeyli, *Bahçe –Ada.; *Anamur, *Mersin –İç.; Kışla *Elmalı, *Kaş –Ant.; *Fethiye ve köyleri, Şerefler –Mğ.)

[**çıtılgı** (IV)] : (*Ağın, *Keban –El.)

[**çıvılgın**] : (Gökdere *Akdağmadeni –Yz.)

[**çıya**] : –Rz.)

[**çızgı** (I)] : (*Develi –Ky.)
[**çibe**] : (–Kc.)
[**çiğe** (III)] : (*Niksar –To.; –Kn.)
[**çiğenek** (I)] : (Yılanlı *Eğridir –Isp.)
[**çiğnak**] : (*Keçiborlu –Isp.)
[**çiğneg**] : (–Brd.)
[**çiğnek** (II)] : (–Isp.; –Brd.)
[**çik** (I)] : (*Nazimiye –Tn.)
[**çinge**] : (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Seydişehir, Ahırhanı *Ilgın, Adiller *Ermenek –Kn.; *Alanya –Ant.)
[**çingi** (I)] : (Aşağı karaçay *Acıpayam –Dz.; Küçükkabaca *Ulukabaca *Uluborlu –Isp.; *Pınarbaşı –Ky.; *Silifke –İç.; Bağyaka *Finike –Ant.)

çıngı (II) **1.** Sopa parçası, dal kırığı. (Bulkaz *Çivril –Dz.; Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.) **2.** Kuru çam odunu. (Çamköy *Gölhisar –Brd.)

çıngı (III) [**çınkı** (III)] Parça, zerre : *Bir çıngı ekmek kes.* (–To.; *Ermenek –Kn.; Lefkoşa –Kıbrıs)
[**çınkı** (III)] : (Kıbrıs)

çıngı (IV) Su tası. (Güney *Eşme –Uş.)

çıngı (V) Leke : *Çeşmeyi çok açma sonra pantalonun çıngılanır.* (Kıbrıs)

çıngıl (I) [→ **çıngı** (I)]

çıngıl (II) [→ **cıngıl** (I)]

çıngıl (III) Kumlu, çakıllı toprak. (*Iğdır, *Çıldır, İrişli, Bayburt *Sarıkamış, Goş –Kr.)

çıngıl (IV) Dağ ve ağaç doruğu, ucu. (*Vezirköprü –Sm.; Hamidi, Umrani –Kn.)

çıngıl (V) [→ **cıngıl** (III)]

çıngıl (VI) [**cıngır** (V) **-1, 2; cınkır**] **1.** [→ **cıngıl** (II)] **2.** Gelinlerin başörtülerine takılan pul dizisi. (Bulkaz *Çivril –Dz.) **3.** Boncuk, nazarlık. (–Es.; *Bartın –Zn.; –Sn.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)

[**cıngır** (V) **-1**] : (*Kemaliye –Ezc.)
4. Cam bilezik. (Karahalil *Havza, *Kavak –Sm.; *Ladik, *Merzifon –Ama.; *Maçka –Tr.; *Milas –Mğ.)
[**cıngır** (V) **-2**] : (–Ist.; *Çr.; –Yz.)
[**cınkır**] : (–Yz.)

çıngıl (VII) Kalemin ucunu korumak için yapılan metal başlık. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Şıhlar, Ulubey –Or.)

çıngıl (VIII) Püskül, kuyruk. (*Ünye –Or.)

çıngılamak Su sıçrayıp dağılmak. (*Silifke –İç.)

çıngıl çıngıl (I) [**çıngıl çıtak** (I)] Bol, sık (meyve hk.) : *Bu yıl erikler çıngıl çıngıl.* (–Mn.; İsmetiye –Brs.; *Düzce, Tepe, *Seben –Bo.)
[**çıngıl çıtak** (I)] : (*Ünye –Or.)

çıngıl çıngıl (II) Çıngıldama sesini anlatır. (*Kandıra –Kc.)

çıngıl çıtak (I) [→ **çıngıl çıngıl** (I)]

çıngıl çıtak (II) [**çınkıl çıtak**] Takıp takıştırmış : *–Bu ne çalım kız Fadime çıngıl çıtak nereye?* (*Mesudiye, Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.; –Sm.)
[**çınkıl çıtak**] : (–Nğ.)

çıngıldın İnceli kalınlı : *Kız pamuk ipini çıngıldın eğirmiş.* (–Mğ.)

çıngıllamak Nazlanmak : *Ne çıngıllanıyorsun ?* (–Dz.)

çıngıllı (I) [**çıngaylı**] Çaylak. (Bahçeli *Bor –Nğ.; *Fethiye ve köyleri –Mğ).
[**çıngaylı**] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)

çıngıllı (II) [→ **cıngıllı** (I)]

çıngıllı (III) [→ **cıngıllı** (III)]

çıngıllı (IV) [→ **cıngıllı** (II)]

çıngıllı (V) Saçaklı, parçalı. (*Karaman –Kn.)

çıngıllı (VI) Nazlı : *Emme çıngıllısın ha.* (–Dz.)

çıngıllı (VII) Dalları sık ağaç : *İncir ağaçları çok çıngıllı kesmeli.* (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

çıngıllı (VIII) Demirden, bakırdan, gümüşten yapılmış süs eşyası. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

çıngıllı yürüyüş Titiz yürüyüş. (–Gaz.)

çıngımak [→ **cıngımak** (I)]

çıngır (I) **1.** Bakır kap. (*Kaş, Selimiye –Ant.) **2.** Su kovası. (–Kr.)

çıngır (II) Atmaca. (*Kadirli –Ada.)

çıngırak (I) [**çınkırık** (I)] Çok açık ve soğuk (hava hk.). (Zığana *Torul –Gm.)

[**çınkırık** (I)] : (Cinis *Aşkale –Ezm.)

çıngırak (II) Beygir koşulan düvenin ön tarafına konulan, beygirin yan kayışlarının bağlandığı ağaçtan yapılmış falaka. (Yamanköy *Mudanya –Brs.)

çıngırak (III) Çıra : *Odunlar çıngırak gibi kurumuşlar.* (Çerçin –Brd.)

çıngır ayaz [→ **çınayaz**]

çıngır çıngır Kış geceleri havanın açık ve soğuk olduğunu anlatır. (*Refahiye ve çevresi –Ezc.)

çıngırek İnce, kulağı yırtan sesle, çok konuşan insan : *O ne çıngırektir.* (*Tefenni –Brd.)

çıngırık [**çınkırık** (II)] Çıkrık (kuyuya ait). (–Kn.)

[**çınkırık** (II)] : (–Kn.)

çıngırik [→ **cağıldak** (II)]

çıngırlavı [→ **cağıldak** (II)]

çıngırşak [→ **çıkırancık**]

çıngırt (I) Suyun toprak altından dere halinde akması. (Seylân –Or.)

çıngırt (II) **1.** Sabana, arabaya koşulacak hayvanın bağlandığı demir halka. (Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.) **2.** Zinciri, araba veya herhangi bir eşyaya tutturan halka. (*Çarşamba –Sm.; –Gm.)

çıngışmak [→ **çımkışmak** (I) **-1**]

çıngıştaklı Neşeli (kimse) : *Onlar ailecek öyle çıngıştaklıdırlar.* (–Mn.)

çıngüneş Bulutsuz hava. (Düzköy *Keşap –Gr.)

çıngğı [→ **çıngı** (I)]

çıngğıl [→ **çıngı** (I)]

çıngğır ayaz [→ **çınayaz**]

çınık (I) Kırılan kemik. (Cinis *Aşkale –Ezm.)

çınık (II) Büyük çorba tası. (Bandula *Kelkit –Gm.)

çıñır [→ **çığır** (I) **-1**]

çıñırmak Çağırmak. (*Düzce –Bo.)

çınkayaz [→ **çınayaz**]

çınkı (I) [→ **çılgı** (IV)]

çınkı (II) [→ **çıngı** (I)]

çınkı (III) [→ **çıngı** (III)]

çınkıbat Kavga : *Dağda bir çınkıbat olmuş.* (Karacalı *Keskin –Ank.)

çınkıl (I) [→ **cıngıl** (I)]

çınkıl (II) Koyunların sütünü sağmak için kulanılan küçük bakraç. (*Şereflikoçhisar –Ank.)

çınkıl çıtak [→ **çıngıl çıtak** (II)]

çınkıldak [**çınkırak, çınkırdak**] Çıngırak. (–Nğ.)

[**çınkırak**] : (–Nğ.)

[**çınkırdak**] : (–Nğ.)

çınkırak [→ **çınkıldak**]

çınkırdak [→ **çınkıldak**]

çınkırık (I) [→ **çıngırak** (I)]

çınkırık (II) [→ **çıngırık**]

çınkışdak Çocuk oyuncağı, çıngırdak : *Beşiğe çınkışdak bağladım, çocuk oyanınca onunla oynar.* (Doğanbey –Kn.)

çınkışmak (I) Tartışmak : *Dilin yetmiyor, boşuna çınkışıyorsun.* (Cinis *Aşkale –Ezm.)

çınkışmak (II) [→ **çımkışmak** (I) **-2**]
çınlık Yaban tavuğuna benzeyen eti lezzetli bir cins kuş : *Çınlıklar artık bu ayda akın akın gelirler.* (İyidere, Salarha –Rz.)
çıñmak [→ **çınmak**]
çınnacık [→ **cimcik** (II)]
çınnamak (I) Sıçramak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
çınnamak (II) Çiğnemek : *Üzüm çınnadık.* (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)
çıntar Yenilen bir çeşit mantar. (Yukarıboğaz *Tavas, Kösten, Honaz –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Bodrum, Yerkesik –Mğ.)
çıntık (I) **1.** [→ **çintik** (II)] **2.** [→ **çirtik** (I)]
çıntık (II) [→ **çintik** (III) **-1**]
çıntır Koyun veya keçinin karın boşluğu üzerindeki etli kısım. (*Iğdır –Kr.)
çıntır çıntır Parça parça : *Bu çocuğun elbisesi çıntır çıntır olmuş.* (*Göle, *Ardahan, *Posof –Kr.)
çıntırık (I) [→ **çintik** (III) **-1**]
çıntırık (II) Yağsız et. (Dalaver *Arpaçay –Kr.)
çıntıyan 1. Kadınların giydikleri şalvar. (Bulamaz –Kn.) **2.** Gömlek. (–Ank.)
çıntmak [→ **çintmek** (I) **-1**]
çıpa (I) Askıda örülmeyen, yerde örülen koza : *Böceklerinde çıpa kozası az çıktı.* (Muradiye –Ed.)
çıpa (II) Küçük ve kısa kulaklı koyun. (*Lüleburgaz –Krk.; *Malkara –Tk.)
çıpa (III) Kapı sürgüsü. (Armutlu, Aybastı *Gölköy –Or.)
çıpa (IV) Göbek, orta. (Limanköy *Çayeli –Rz.)
çıpar (I) Biçim, şekil (hayvanlar hk.). (–Ist.; *Merzifon –Ama.; *Niksar –To.; Karakuş bucağı köyleri *Ünye, Şıhlar, Ulubey –Or; *Alucra –Gr.)
çıpar (II) [→ **çapar** (I) **-2**]
çıpar (III) [→ **çapar** (II)]
çıpba Tandırda pişirilen ekmek. (*Iğdır –Kr.)
çıpcık Serçe. (Çilehane *Reşadiye –To.)
çıpçığ (I) Söğüt dalından yapılan oyuncak düdük. (*Bartın –Zn.)
çıpçığ (II) Çiğ, pişmemiş. (–Mr.)
çıpek Asma. (*Develi –Ky.)
çıpgı [→ **çımkı** (I) **-1**]
çıpgın Sağanak halinde yağan şiddetli yağmur. (Bademli *Dinar –Af.)
çıpı Bebek banyosu. (Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
çıpıḫlı [→ **çıpıl** (II)]
çıpıl (I) Tüysüz (genç). (*İnebolu –Ks.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Yavuz *Şavşat –Ar.)
çıpıl (II) [**çıpıḫlı, çıpış**] Gözleri çapaklı (kimse). (–İz.)
[**çıpıḫlı**] : (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)
[**çıpış**] : (–Ks.)
çıpıldanlık Tarla içlerinde ve tarla kenarlarındaki su birikintileri. (Adasarhanlı, Kavaklı –Ed.)
çıpıldatmak Suyu etrafa sıçratmak. (*Sivrihisar –Es.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
çıpıldum Derinliği birkaç santimetreyi geçmeyen su birikintileri. (*Ezine –Çkl.; *Milas –Mğ.)
çıpımak Yıkamak. (Bekirli *Silivri –Ist.)
çıpır (I) [→ **çılgı** (IV)]
çıpır (II) [→ **çapar** (I) **-3**]
çırpırt [→ **cirbit**]
çıpış [→ **çıpıl** (II)]
çıpışka [→ **cımışka** (I)]

çıpkağı Hamle. (Mara *Silifke –İç.)
çıpkı [→ **çımkı** (I) **-1**]
çıpkıç [→ **çımkı** (I) **-1**]
çıpkın (I) Rüzgârla karışık yağan yağmur. (Karataş *Dinar –Af.; Devri *Bucak –Brd.; *Çal –Dz.; Büyükafşar –Ank.)
çıpkın (II) [→ **çımkı** (I) **-1**]
çıplak (I) Bir cins balık. (Çetrevilli *Silifke –İç.)
çıplak (II) Fakir, züğürt olan (kimse). (Kızılköy *Dinar –Af.; Körküler *Yalvaç –Isp.)
çıplak (III) Çuval gibi ambalajı olmayan hububat : *Arpa çıplak* **18.25** *kuruşa muamele görmüştür*. (–Sm.)
çıplaka Çıplak. (Karaözü *Gemerek –Sv.)
çıplak balığı Lüfer balığının pulsuz cinsi. (Kilitbahir –Çkl.)
çıplak kuş Yarasa. (Çimşit *Balâ –Ank.)
çıplak sazan balığı Pulsuz sazan balığı. (Beykoz –Ist.)
çıplatmak Soymak. (*Sorgun –Yz.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Silifke –İç.)
çıplattırmak Bir vuruşta kesmek. (Narlıdere *Orhangazi –Brs.)
çıplık Bez parçası : *Kızlar çıplıkla oynarlar*. (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)
çıpra Sıkılmış üzüm posası. (–Kn.)
çıprağı [→ **çımkı** (I) **-1**]
çıprık Kireç gibi kullanılan beyaz toprak. (*Kemah –Ezc.)
çır (I) [**çırçır** (VII)] **1.** Az akan su. (Kepen *Sivrihisar –Es.; –Ist; Genç –Mş.; *Ağın, *Keban –El.) [**çırçır** (VII)] : (–Kü.; –Sm.; –El.) **2.** Su çevirisi. (–El.)
çır (II) Meyva pestili. (–Çkl.; Yukarısöğüt –Es.; –Ist.; Osmaniye –Sn.; *Maçka –Tr.; –Sv.; *Bünyan –Ky.)
çır (III) Hastalık. (–Tr.; –İç.)
çır (IV) Bozuk, düzensiz. (*Karaman –Kn.)
çır (V) Erkek çocuklar tarafından oynanan kale oyunu. (–El.)
çır (VI) [**çırnak** (II), **çırnık** (II)] Taşlı yol, patika. (–Gaz.; Erzin *Dörtyol –Hat.) [**çırnak** (II)] : (–Mğ.) [**çırnık** (II)] : (*Yerkesik –Mğ.)
çıra [**çıraḫma** (I), **çırakma** (I), **çırakman** (II) **-1, 2**; **çıralık -2, çırapḫa, çırapna**] **1.** Işık, aydınlık. (*Merzifon –Ama.; –Vn.) **2.** Lamba. (–Ist; *Iğdır –Kr.; Cenciğe, Ergân –Ezc.; –Bt.; –Md.; Aşudu *Darende –Ml.; *Birecik –Ur.; *Nizip –Gaz.; *Elbistan –Mr.; Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya –Hat.; *Kangal ve köyleri, *Gemerek, *Şarkışla, Savrun *Divriği, Telin *Gürün –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Çalış *Haymana, *Şereflikoçhisar ve köyleri, Büyükafşar –Ank.; –Krş.; Azarşah *Bünyan, Akçakaya *Erkilet, Kelgin *Develi, Hisarcık, Epçe –Ky.; –Nş.; *Bor –Nğ.; *Ereğli, *Ilgın, Sille, Zıvarık –Kn.; –Ada. ve köyleri.) [**çırakman** (II) **-1**] : (*Düzce –Bo.) [**çıralık -2**] : (*Sungurlu –Çr.; *Refahiye –Ezc.; Rumkuş –Ada.; *Tarsus –İç.; *Fethiye –Mğ.) [**çırapḫa**] : (Taşköprü *Şavşat –Ar.) **3.** Kandil. (*Erciş –Vn.; *Ağın –El.; *Kilis –Gaz.; Vazıldan *Divriği –Sv.; Bektaşlı *Boğazlayan –Yz.; –Krş.; Avşar aşireti, Pazarören

*Pınarbaşı–Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Kn.)

[**çıraḫma (I)**] : (–Krş.; *Bünyan –Ky.)

[**çırakma (I)**] : (Alanlı –Ay.; Furunlu *Bayındır, *Ödemiş, *Seferihisar –İz.; –Mn.; *Lapseki –Çkl.; Karahoca *Haymana –Ank.; Köşker –Krş.; Akkışla *Bünyan –Ky.; –Nğ.; –Kn.; *Tarsus –İç.)

[**çırakman (II) -2**] : (*Edremit –Ba.; *Bor –Nğ.)

[**çırapna**] : (Balçuva –İz.)

çırabana Ocak. (Rumeli göçmenleri –Ist.)

çıraburun Siyah tüylü **3 - 4** cm. uzunlukta çıra renginde gagası olan bir cins kuş. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

çıraḫbaca [→ **çıralık -1**]

çıraḫ etmek Memnun etmek. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

çırahlamak Kırmak. (*Kangal –Sv.)

çıraḫlıḫ Adak, sadaka. (*Erciş –Vn.)

çıraḫma (I) [→ **çıra -3**]

çıraḫma (II) [**çırakma** (II)] Nal çatalı. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**çırakma** (II)] : (Alemdar –Ist.)

çırahman [→ **çıralık -1**]

çıraḫpa [→ **çıralık -1**]

çırak Derileri sermek için iki kazık arasına uzatılan direk. (*Yalvaç –Isp.)

çırakba Kaşık koyacak yer. (–Ezc.)

çırak çıkarmak Kız gelin etmek. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.; Kavaklıdere *Yatağan –Mğ.)

çırak çıkmak Açığa çıkmak, faydalanamamak : *Baba malından çırak çıkmak.* (Doğanbey *Beyşehir–Kn.)

çırakma (I) [→ **çıra -3**]

çıkarma (II) [→ **çırahma** (II)]

çırakma (III) [→ **çıralık -1**]

çırakmak Üzerine mum, çıra konulan şamdan gibi araç. (–Gaz.)

çırakmalık [→ **çıralık -1**]

çırakman (I) [→ **çıralık -1**]

çırakman (II) **1.** [→ **çıra -2**] **2.** [→ **çıra -3**]

çırakman (III) Saraçların veya tabakların üzerinde deri temizledikleri üç ayaklı bir aygıt. (Bulgaristan göçmenleri –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.)

çırakman (IV) [→ **cağıldak** (I)]

çırakman (V) Sekiz, on susam demetinin bir araya gelmesiyle yapılan yığın. (–Çkl.; *İpsala, *Keşan –Ed.)

çırakman (VI) Erkek çocuklar tarafından ufak bir çukura bir makara kukasını koymak için sopalarla vurularak oynanan bir çeşit oyun. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Yeniköy –Ba.; *Çatalca –Ist.; *Mut –İç.; *Serik, Güzelsu *Akseki –Ant.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.; Kemaller, Ruscuk, Bulgaristan)

çırakman (VII) **1.** Geceleri meydanda yakılan ateş.(Harman *Söğüt, Yenipazar *Gölpazarı –Bil.; Dont *Fethiye –Ant.; Şerefler –Mğ.) **2.** Balıkçı meşalesi. (–Brs.)

çırakman (VIII) Tekke ve türbelerde kandil yakıp temizliğe bakan : *Herif Türbeyi ziyaret ettide bomboş çırakmanlığımı vermeden gitti.* (–Çr)

çıra kurdu Badem, kiraz ve erik ağaçlarına musallat olan **5 - 6** cm. boyunda, yuvarlak, büklümlü, gri renkli bir kurt. (Sarıcaeli –Çkl.)

çıralamak Tutuşturmak, kızıştırmak. (Eğridere *Kuyucak –Ay.; –İz.; Kerim *Burhaniye –Ba.)

çıralıḫ [→ **çıralık -1**]

çıralık [**cıraḫma, çıraḫbaca, çırahman, çıraḫpa, çırakma** (III), **çırakmalık, çırakman** (I), **çıralıḫ, çırappa**] **1.** Lamba, çıra konulan yer. (İlyas *Keçiborlu –Isp.; Bereketli, Hırka *Tavas –Dz.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; Çayağzı *Şavşat –Ar.; *Refahiye –Ezc.; *Elbistan –Mr.; *Antakya –Hat.; Çöplü *Gürün, Karaözü *Gemerek –Sv.; Gödene, Kolukısa –Kn.)

[**cıraḫma**] : (Bahçeli *Bor –Ng.)

[**çıraḫbaca**] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

[**çırahman**] : (*Kangal ve köyleri –Sv.)

[**çıraḫpa**] : (–Bt.; –Ml.)

[**çırakma** (III)] : (*Maçka ve köyleri –Tr.; Lohan –Gaz.; *Antakya –Hat.; –Sv.; Büyükafşar –Ank.; –Krş.; *Erkilet, Mimarsinan –Ky.; –Ng.; *Ilgın –Kn.)

[**çırakmalık**] : (*Boğazlayan –Yz.)

[**çırakman** (I)] : (Sölöz *Orhangazi –Brs.; Zeytinburnu –Kc.; *Düzce –Bo.; Nefsiköseli *Görele, Uzgur, Kemaliye, Çandır –Gr.; *Suşehri –Sv.; –Yz.; Güdül, *Kalecik –Ank.; –Nş.)

[**çıralıḫ**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**çırappa**] : (Genezin *Avanos –Nş.)

2. [→ **çıra -2**]

çıralıman Ocakta çıra yakarak odayı aydınlatmak. (*Mesudiye, *Şehinkahisar –Gr.)

çırapḫa [→ **çıra -2**]

çırapna [→ **çıra -3**]

çırappa [→ **çıralık -1**]

çıra üzümü Taneleri beyaz ve üstü kırmızı olan, şıra yapmakta kullanılan bir çeşit üzüm. (Dereköy –To.)

çıray Beniz : *Ahmed'in çırayı sararmış.* (Kırım Türkleri –Ist.)

çırazan Düden, yer altına akan suların oyup meydana getirdiği derin kuyu. (*Kandıra –Kc.)

çırbağa 1. [→ **cırbağa** (II) **-2**] **2.** [→ **cırbağa** (II) **-1**]

çırban [→ **cılban** (II)]

çırça Hadım. (Kerkük)

çırçamak Meyve ve sebzeler, koparıldıktan birkaç gün sonra solmak, tazeliğini kaybetmek. (Kerkük)

çırçel Çift sürülen saban. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çırçır (I) [→ **carcur** (II)]

çırçır (II) Bir balık çeşidi. (Rumelikavağı –Ist.)

çırçır (III) [→ **cırcır** (I)]

çırçır (IV) Etli saç ekmeği : *Bugün annem çırçır yaptı.* (–Sm.)

çırçır (V) **1.** Yüksekten akan su, küçük çağlayan. (–Vn.; Mutmur *Arapkir–Ml.; –Sv.) **2.** [→ **cırcır** (VI)]

çırçır (VI) Yeni yürüyen çocukların yürümesini sağlayan üç tekerlekli araba. (Keçek *Oltu –Ezm.)

çırçır (VII) [→ **çır** (I) **-1**]

çırçıra [→ **cırcır** (I)]

çırçır böceği [→ **cırcır** (I)]

çırçır dönmek Çocuk ağaç üstünde dönmek : *Hep birlikte çırçır dönelim.* (Muradiye –Rz.)

çırçıtta Bülbüle benzeyen fakat ötmeyen bir çeşit kuş. (Kerkük)

çırdaklamak Fırlatmak. (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

çıréş Yabanî pırasa. (–Bt.)

çırga Domates salatası. (Keşanuz –Ank.)

çırgan [→ **cırcır** (I)]

çırḫıt (I) [**cırḫıt** (III)] Bir cins çekirge. (Palha *Divriği –Sv.)

[**cırḫıt (III)**] : (Hayati *Erbaa –To.)
çırḫıt (II) [**çırkıt** (I)] Bozuk, kırık. (–Çr.; *Antakya –Hat.)
[**çırkıt** (I)] : (–Çr.)
çırığta [→ **cırıkta**]
çırık (I) Su oluğu : *Aha bu puğara bir çırıl yaptırmadık.* (Cinis *Aşkale –Ezm.)
çırık (II) [→ **cırık** (II) **-1**]
çırık (III) [→ **cırık** (IV)]
çırık (IV) Sıkılmış üzümün posası. (Köşker –Krş.)
çırık (V) Kirman, çıkrık. (–El.)
çırık (VI) Köpük, kaymak. (*Lapseki –Çkl.)
çırıklık Sürtüklük. (–Bt.)
çırılta [→ **cırıkta**]
çırımbula [→ **cırcır** (I)]
çırımlamak [→ **cırım cırım etmek**]
çırıntı Odun parçaları. (Muradiye *Susurluk –Ba.)
çırız [→ **çılgı** (IV)]
çırk (I) [→ **çıkla** (I) **-1**]
çırk (II) Sigara zifiri. (*Kalecik –Ank.)
çırka [→ **cücük** (I) **-1**]
çırkalamak Çalkalamak. (*Edremit –Ba.)
çırkık Pamuğun tohumunu ayırmak için kullanılan ağaçtan yapılmış araç. (Yakabağ *Fethiye –Mğ.)
çırkıt (I) [→ **cırḫıt** (II)]
çırkıt (II) [→ **cırcır** (I)]
çırkıt (III) Çil keklik. (Yalak –Ky.)
çırkmak (I) Çamaşırı taş üstünde döverek yıkamak. (Güney *Yeşilova –Brd.; *Sarayköy ve köyleri –Dz.; *Alaşehir –Mn.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
çırkmak (II) **1.** Ağacı silkelemek : *Bu ağaçta erik çoktur çırkta biraz dökülsün.* (*Kaş –Ant.) **2.** Öfkeyle silkelemek, dövmek : *Yavaş, kız çocuk o kadar çırkmaya dayanır mı?* (Darıveren *Acıpayam –Dz.; *Kaş –Ant.)
çırlagaç [→ **cırcır** (I)]
çırlağaç [→ **cırcır** (I)]
çırlak (I) [**cerlek**] **1.** [→ **cırlak** (I) **-1**] **2.** [→ **cırlak** (I) **-3**] **3.** Gözleri dışarı çıkık olan (kimse). (Ardahan *Hekimhan –Ml.)
[**cerlek**] : (*Keşap –Gr.)
çırlak (II) Kuş yavrusu. (Şahin *Malkara –Tk.)
çırlamak (I) **1.** [→ **cırlamak** (II) **-1**] **2.** [→ **cırlamak** (II) **-2**]
çırlamak (II) **1.** Suda akıntıya kapılan bir şey kıyıya vurmak. (*Ağın, *Keban –El.) **2.** Gemi karaya oturmak. (*Ağın –El.)
çırlamak (III) Kışkırtmak, isteklendirmek. (Karataş *Sarayköy –Dz.)
çırlangıç (I) [→ **cırcır** (I)]
çırlangıç (II) [→ **cırtatan** (I) **-1**]
çırlavık [→ **cırcır** (I)]
çırlavuk (I) [→ **cırcır** (I)]
çırlavuk (II) [→ **cırlayık** (II)]
çırlavuk (III) Yaprakları yarım metre uzayan, sarı renkli bir ot. (Suboğaz –Gaz.)
çırlayık [→ **carak** (II)]
çırmaçıtır Bakımsız, karışık. (Boztekke –Gr.)
çırmağan İplik dokumada gücülere takılan kirişlerin geçirildiği kuyu makarasına benzeyen tahta araç. (Civanyaylağı *Mersin –İç.)
çırmaḫmaḫ [→ **cırmalamak**]
çırmak (I) **1.** [→ **cırmak** (II) **-1**] **2.** [→ **cırmalamak**] **3.** Parçalamak, pay etmek. (*Gürün –Sv.)
çırmak (II) [→ **cırmak** (V)]
çırmaklamak [→ **cırmalamak**]
çırmalamak [→ **cırmalamak**]

çırmamak Sarıp sarmalamak, dolamak. (Kırım göçmenleri –Ist.)

çırmar 1. Evlek, tarlanın tohum atılmadan önce saban iziyle bölünen kısımlarından her biri. (–Ist.; –Ml.; Telin *Gürün –Sv.) 2. Tarlayı sulamak için açılan su yolu. (*Kemaliye –Ezc.; *Gürün –Sv.)

çırmık (I) [→ **cırnak** (I)]

çırmık (II) Odun parçaları. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

çırmık (III) [→ **cücük** (I) **-1**]

çırmık (IV) Duvarları yağmurdan korumak için üzerine örtülen çalı örtü. (*Erbaa –To.)

çırmıklamak (I) [→ **cırmalamak**]

çırmıklamak (II) Odunu parçalayıp küçültmek. (*Tirebolu –Gr.; *Akçadağ, –Ml.)

çırmıt (I) 1. Su yolunun bahçe duvarından geçmesi için açılan delik. (–Ezc.) 2. Değirmen arklarında suyun önüne tutulan tahtadan set, savacak denilen aygıt. (–Ezc.)

çırmıt (II) Parçacık. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çırmuklamak [→ **cırmalamak**]

çırmullamak [→ **cırmalamak**]

çırnaḫ [→ **cırnak** (I)]

çırnaḫlamak [→ **cırmalamak**]

çırnak (I) [→ **cırnak** (I)]

çırnak (II) [→ **çır** (VI)]

çırnak (III) Av sırasında, atmacaların ayaklarına takılan zil. (–Rz.)

çırnak atmak [→ **cırmalamak**]

çırnakaz Su kenarlarında yaşayan uzun gagalı bir çeşit kuş. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

çırnaklamak [→ **cırmalamak**]

çırnaz [→ **cırnaz** (I)]

çırnık (I) [**cırnık** (I), **cirnik** (I)] İki başı eğri balıkçı veya tahıl kayığı. (*Lapseki –Çkl.; Akçakoca –Bo.; –Ist.; Alaçam *Bafra, Kasaba *Çarşamba –Sm.; *Ardeşen –Rz.; –Mğ.)

[**cırnık** (I)]: (Karaoğlan *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Sm.; *Marmaris, *Fethiye –Mğ.)

[**cirnik** (I)]: (*Gelendost –Isp.)

çırnık (II) [→ **cır** (VI)]

çırnık (III) Küçük dere. (Sarıoba *Polatlı –Ank.)

çırnık (IV) İnce ağaçlı sık orman. (Mesudiye –Gr.)

çırnık (V) [→ **cıngıldak**]

çırnık (VI) [→ **cırık** (II) **-1**]

çırnıklı Suçlu. (Karacahisar –Mğ.)

çırona Baykuş. (Güneyce –Rz.)

çırpacaḫ [→ **çırpak** (I) **-3**]

çırpacak [→ **çırpak** (I) **-3**]

çırpağı [→ **çırpak** (I) **-3**]

çırpak (I) [**cırpak, çırpacaḫ, çırpacak, çırpağı, çırpan** (VII), **çırpecaḫ**] 1. Çok ince değnek veya sopa. (*Eğridir –Isp.; *Bergama –İz.; *Savaştepe –Ba.; Pınarbaşı *Bayramiç –Çkl.)

[**cırpak**]: (Çıtak *Çivril –Dz.)

[**çırpecaḫ**]: (–Bt.)

2. Ağaçları çırpmak için kullanılan sopa. (*Seferihisar –İz.)

[**çırpan** (VII)]: (Çeltek *Yeşilova –Brd.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

3. Yün ve pamuk kabartmak için kullanılan iki çatallı ince sopa. (–Ba.)

[**çırpacaḫ**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**çırpacak**]: (–Dy.)

[**çırpağı**]: (*Mut –İç.)

çırpak çıkarmak Bitirmek. (Sürez *Bozdoğan –Ay.; –Mn.)

çırpaklamak 1. Hafif vurmak veya dövmek : *Hoca bu çocuğu çırpakladı.* (–Mn.) 2. Sopayla ağacı silkelemek. (*Edremit –Ba.)

çırpalamak Kap içindeki sıvıyı sallamak : *Suyu çırpalamadan getir.* (*Merzifon –Ama.; Turan –Ky.)

çırpan (I) [→ **coblan** (II) **-2**]

çırpan (II) Tırpan. (–Mğ.)

çırpan (III) Sarılığın tedavisinde kullanılan bir alet : *Alnıma çırpan vurdurdum.* (Atabey –Isp.)

çırpan (IV) Çocukların kuş vurmak için kullandıkları sapan. (*Bucak –Brd.)

çırpan (V) Kavgacı, geçimsiz (kimse). (*Dinar –Af.; *Eğridir –Isp.; –Mn.; Köşker –Krş.)

çırpan (VI) [→ **cılban** (II)]

çırpan (VII) [→ **çırpak** (I) **-2**]

çırpecaḫ [→ **çırpak** (I) **-1**]

çırpı (I) Bir şeyi düzgün bir şekilde yapma (hk.). (Tavusker *Oltu –Ezm.; *Arapkir –Ml.; Şahmuratlı *Sorgun –Yz.)

çırpı (II) Kadınların başlarına bağladıkları yemeni. (*Bolvadin –Af.; *Senirkent –Isp.)

çırpı (III) 1. Üç parçalı olan dokuma, renkli kilim. (Çalış *Haymana –Ank.) 2. Ensiz kilim. (İshaklı *Çivril –Dz.)

çırpı (IV) Yaprak : *Ağaçlar çırpı açmış.* (Çilehane *Reşadiye –To.)

çırpı (V) Yün atmak için kullanılan araç. (Kızıllar *Karaman –Kn.)

çırpı (VI) [→ **çarpı** (II)]

çırpıcak Yayım çorbası yapmak için yufkayı kapta ufalamakta kullanılan tahta araç. (Peşman *Daday –Ks.)

çırpıcı (I) [**çırpıştırucu**] : Hırsız : *Ahmet köyün çırpıcısı.* (*Merzifon –Ama.; –Or.; –Tr.; –Gm.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

[**çırpıştırucu**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çırpıcı (II) 1. Çamaşırcı. (*Lapseki –Çkl.) 2. Zeytin toplama işçisi. (*Antakya –Hat.)

çırpıdak Bir çırpıda, bir anda. (–Ks.)

çırpık (I) 1. Hileci. (*Fethiye –Mğ.) 2. Eline geçeni alıp götüren (kimse): *Aşanın gızının eli pek çırpık.* (*Sivrihisar –Es.) 3. Adaletsiz, kötü ruhlu (kimse). (*Taşköprü –Ks.)

çırpık (II) Badana. (*Refahiye –Ezc.)

çırpık (III) Çapak. (*Kelkit –Gm.)

çırpık (IV) Bez parçası. (İncekum *Silifke –İç.)

çırpıncak Unu su içinde çırpmak için kullanılan bir araç. (*Cide –Ks.)

çırpıntı (I) Çarpıntı, heyecan. (–İz.)

çırpıntı (II) Bir yerden çalınmış ve götürülmüş şey. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çırpıp çırpıp atmak Kestirip atmak. (*Bor –Ng.)

çırpısız Terbiyesiz. (Çavdarlı, Çayağzı *Şavşat, Humhal *Yusufeli –Ar.; *Aşkale –Ezm.)

çırpışlamak Bir hayvanı, arkasına hızlı ve hafif vurmak suretiyle sürmek. (Hurma *Silifke –İç.)

çırpışmak Herhangi bir şey üzerine su sıçramak : *Yukarıdan damlayan sular etrafa çırpışmış.* (–Sm.)

çırpıştırmaḫ Çocuğa hafifçe vurmak. (*Gürün –Sv.)

çırpıştırmak (I) Çalıp çırpmak, hırsızlık etmek : *Doğruluk tasladığına bakma, fırsat bulsa o da çırpıştırır.*

(*Merzifon –Ama.; *Refahiye –Ezc.; *Bor –Nğ.)

çırpıştırmak (II) Meyve ve yemek atıştırmak : *Biraz çırpıştırdım.* (–Gaz.)

çırpıştırmak (III) Satmak : *Fazla malın varsa durma çırpıştır.* (Tekkeköy –Dz.)

çırpıştırmak (IV) Ağaç dallarının uçlarını ve küçük dalları kesmek. (*Bor –Nğ.)

çırpıştırmak (V) Herhangi bir şeyi silkmek : *Un çuvalını çırpıştırıversana.* (*Anamur –İç.)

çırpıştırucu [→ **çırpıcı** (I)]

çırpıt [→ **çaldut**]

çırpız 1. Sonbaharda ekilip sulanarak erken yeşillenen, filizlenen buğday. (Harput –El.) 2. Çavdar : *Çırpızı biçmeğe gideceğiz.* (Miçingâh *Kemaliye –Ezc.) 3. Ağaç filizi. (Harput –El.)

çırpma (I) Üç veya dört oltanın bir araya getirilmesiyle yapılan balık avlama aygıtı. (–Sm.)

çırpma (II) 1. [→ **çırtma** (I) -3] 2. Sulu lahana yemeği. (*Merzifon –Ama.) 3. [→ **çırtma** (I) -1] 4. Suda pişmiş yumurtanın üzerine soğan doğrayarak yapılan yemek. (–Ezm.; Güdül *Ayaş –Ank.)

çırpmak (I) [→ **çırtmak** (I) -3]

çırpmak (II) 1. Badana yapmak : *Evi çırptık.* (–Brs.; Çakılköy *Çatalca –Ist.; Bozburun *Marmaris, *Bodrum –Mğ.) 2. Evi temizlemek : *Bugün evi çırptım.* (Çalış *Haymana –Ank.)

çırpmak (III) Düzeltmek : *Bu daşların çoğu da çırpılmış.* (Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

çırpmak (IV) Tüketmek : *Kirazı üç çocuk çırpıvermiş.* (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çırpmak (V) Çamaşır yıkamak. (–Mn; *Mesudiye –Or.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Tr.; –Ml.)

çırt [→ **cırt** (II) -1]

çırtak Bağdadi duvarlarda kullanılan çıta. (Peşman *Daday –Ks.)

çırtan Ağaçtan yapılmış oluk. (Ergan –Ezc.)

çırtanlık Çıta yapmağa elverişli ağaç. (Ergan –Ezc.)

çırtılı Oynarken parmakların çıkardığı ses. (*Iğdır –Kr.)

çırtık (I) İşe yaramaz duruma gelmiş süpürge. (–Vn.)

çırtık (II) Küçük, Az. (*Kelkit –Gm.; *Kemah –Ezc.)

çırtık (III) [→ **cırtık** (I)]

çırtık (IV) Kapı mandalı.(*Ereğli –Kn.)

çırtık (V) İnce su yolu. (*Milas –Mğ.)

çırtık (VI) Sağılması güç olan küçük hayvan memesi. (Bademli *Dinar –Af.; Kumarlar *Bayramiç –Çkl.)

çırtıklı Karışık : *Bu ne çırtıklı iş.* (*Yusufeli, Çayağazı *Şavşat –Ar.)

çırtık pırtık Parça parça, azar azar, (Cenciğe –Ezc.)

çırtılma Parça parça yırtılma. (–Ist.)

çırtım [**cırtım, çirtim** (II)] 1. Az bir parça : *Bir çırtım ekmek ver.* (*Sungurlu –Çr.; –Ama.; Yavuz *Şavşat –Ar.; –Ezm.)

[**cırtım**] : (Ersis *Yusufeli –Ar.)

[**çirtim** (II)] : (–Ist.; –Ama.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.) 2. Bir damla : *Destide çırtım su kalmamış.* (Çayağzı, Çavdarlı *Şavşat –Ar.; *Göle, *Posof, *Ardahan, İrişli, Bayburt

*Sarıkamış, Ölçek *Ardahan –Kr.; *Hekimhan –Ml.)

çırtım çırtım Azar azar : *Çırtım çırtım döküldü.* (*Merzifon –Ama.)

çırtlak [→ **cırtlak** (VI)]

çırtlamık [→ **cırtlambuk** (II)]

çırtlık [→ **cırtlık** (III)]

çırtma (I) [**çırtmaḫ** (I), **çırpma** (II) **-1, 3**] **1.** Ufak parçalara doğranmış kabak veya patlıcandan yapılmış yemek. (–Kr.; *Ahat –Bt.; –Dy.) [**çırtmaḫ** (II)] : (–Gm.) [**çırpma** (II) **-3**] : (*Merzifon –Ama.; –Mr.)

2. İnce doğranmış taze fasulye yemeği. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

3. İnce doğranmış salatalık üzerine sarmısaklı yoğurt dökülerek yapılan salata, cacık. (Amiko vası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.) [**çırpma** (II) **-1**] : (*Safranbolu –Zn.; *Ermenek –Kn.)

4. Isırgan otundan yapılmış börek. (*Ezine –Çkl.)

çırtma (II) Tekme, çelme. (Ersis *Yusufeli, Kirazlı *Şavşat –Ar.; *Göle, *Posof, *Ardahan, İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ezm.)

2. Fiske. (*Erciş –Vn.)

çırtmaḫ (I) [→ **çırtmak** (I)]

çırtmaḫ (II) [→ **çırtma** (I) **-1**]

çırtmak (I) [**çırtmaḫ** (I), **çırpmak** (I)] **1.** Bıçak veya ustura ile küçük delikler, gözler açmak. (Kirazlı *Şavşat –Ar.; –Sv.) [**çırtmaḫ** (I)] : (–Gm.; Kızılçakçak, *Arpaçay –Kr.)

2. Küçük parçalara ayırmak, ince ince doğramak (kabak hakkında). (Ilıca –Ezm.; *Ahlat –Bt.; –Dy.; Karaözü *Gemerek –Sv.;) **3.** Kan almak için ustura ile vücudu kesmek. (*Merzifon –Ama.; *Zile –To.; Erkinis *Yusufeli, Yavuz *Şavşat –Ar.; –Kr.; –Dy.) [**çırpmak** (I)] : (–Ks.; *Afşin, *Elbistan –Mr.)

çırtmak (II) [**cirtmek** (I)] Damla damla inek sağmak : (*Şebinkarahisar –Gr.) [**cirtmek** (I)] : (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

çırtman Ağaçlardan kesilerek yapılan ve hayvan sürmek için kullanılan kamçı. (Geriçam *Köyceğiz –Mğ.)

çırya Elma, armut kurusu. (–Rz.)

çısan Sarmaşık. (Güneyce –Rz.)

çısan çısan Yavaş yavaş yağan yağmur (hk.). (Ortaköy *Şarkışla –Sv.)

çısçıblak [→ **cılbak** (I)]

çīsık Nemli : *Çamaşırlar daha çīsık, kurumadı.* (*Sivrihisar –Es.)

çısımak Hafif terlemek. (Çayırlı *Haymana –Ank.)

çısmak Susmak, pısmak. (Keramet *Orhangazi –Brs.; *Bulancak –Gr.)

çıs toprak İşlenmiş toprağın altından çıkan beyaz, sakız gibi yapışkan toprak. (Şeyhler, *Ulubey –Or.)

çışkımak [→ **cığızlanmak**]

çışmak Şimşek. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

çıt (I) [**cıt, çıtı** (II)] Anahtar, asma kilit. (*Osmancık –Çr.; *Kavak –Sm.; *Merzifon, Ezinepazarı –Ama.; *Zile –To.; –Ml.; –Sv.; –Ank.; Türkmen aşireti *Bünyan –Ky.) [**cıt**] : (*Bafra –Sm.) [**çıtı** (I)] : (*Kavak –Sm.; –Ama.; –Yz.)

çıt (II) Çalı, çırpı. (–İz.; *Havza –Sm.; Uzuncaburç *Silifke –İç.)

çıt (III) Başörtüsü. (–Tr.)

çıt (IV) Odun taşıyan kağnı. (*Haymana –Ank.)

çıt (V) [→ **çit** (I) **-1**]

çıta bir tarafı çapa, bir tarafı tırmık olarak tarlada kullanılan bir araç. (–Ed.)

çıtaḫ [→**çıtak** (I)]

çıtak (I) [**çıtaḫ**] Boynuzları düzgün ay şeklinde olan öküz. (–Çr. *Merzifon –Ama.; *Koyulhisar –Sv.; Avşar aşireti *Pınarbaşı, *Bünyan –Ky.) [**çıtaḫ**] : (*Divriği –Sv.)

çıtak (II) [**caplak** (III)] **1.** Dağda yaşayan ve odun satarak geçinen (kimse) : *Çıtaklar ağaç satıyor*. (–Kü.; Çayırlı *Haymana, *Çubuk, *Polatlı –Ank.; *Ereğli, Akait *Akşehir –Kn.; *Çorlu –Tk.) [**caplak**] : (*Ermenek –Kn.) **2.** Köylü. (–Ist.; –Kn.; –Ed.) **3.** Kaba adam. (*İnegöl –Brs.; Göğenç, Zıvarık –Kn.) **4.** Yabancı, göçmen. (–Ba.; –Brs.; –Ks.) **5.** Erkek hizmetçi. (–Kn.; –Ed.)

çıtak (III) **1.** Kavgacı, huysuz (kimse): *Seni çıtak seni baya bana karşı koyuyon he ?* (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Tire, *Urla –İz.; –Mn.; Bozan, Tokat –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; Belviran *Gerze –Sn.; Karahüyük *İncesu –Ky.; *Avanos –Nş.; –Nğ.; *Ermenek, *Karaman, Berendi *Ereğli, *Beyşehir –Kn.; Mahmutseydi *Alanya, Çakallı *Serik –Ant.) **2.** Huysuz hayvan. (Hisarcık –Ky.) **3.** Açıkgöz, kurnaz (kimse). (Hamurcu *İncesu –Ky.; Abdurrahmanlar *Serik –Ant.)

çıtak (IV) Evlenmeye ilk yeltenen (kimse). (Uzunmusa –Or.)

çıtak (V) İyi giyinmiş, yakışıklı delikanlı. (*Sarayköy –Dz.; *Osmancık –Çr.; Alaçam *Bafra –Sm.; *Niksar, *Zile –To.; *Mesudiye, Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; Ağvanis *Suşehri, *Yıldızeli –Sv.; –Yz.; –Nğ.)

çıtak (VI) [→ **çıtanak** (I)]

çıtak (VII) Taş oyunu. (*Kartal –Ist.)

çıtak (VIII) Çobana dışardan katılan davar. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çıtanak (I) [**çıtak** (VI), **çıtınaḫ, çıtınak**] Bir dalda dört beş meyvenin yanyana bulunması. (–Sm.; Büyükçaylı *Dörtyol –Hat.; *Ermenek –Kn.) [**çıtak** (VI)] : (*Ünye –Or.) [**çıtınaḫ**] : (*Gürün –Sv.) [**çıtınak**] : (*Gürün –Sv.)

çıtanak (II) [**çıtın** (II)] Küçük dal. (–Sm.; *Ünye –Or.) [**çıtın** (II)] : (Talas –Ky.)

çıta parmak Küçük parmak. (–El.)

çıtavık Yara, çıban. (–İç.)

çıtçıt (I) **1.** Patlamış mısır. (–Sm.) **2.** Keten tohumu. (–Ezc.) **3.** Kenevir tohumu. (–Dy.)

çıtçıt (II) İncir ağacının yaprak vermeden önce verdiği ilk meyve. (*Kilis, *Nizip –Gaz.)

çıtçıtan ağacı Çitlenbik ağacı. (–Ba.; –Ada.)

çıtçıtı Bakır tabak veya tepsi. (Erkilet Tavlısın, Hisarcık –Ky.; Pozantı –Ada.)

çıtdama Ay çiçeğinin tohumu. (*Iğdır –Kr.)

çıten (I) [→ **çeten** (I) **-1**]

çıten (II) Ağaç dallarından yapılmış küçük kulübe (–Tr; Taşköprü *Muradiye –Rz.)

çıtı (I) Çıtçıt. (*Sivrihisar–Es.)

çıtı (II) [→ **çıt** (I)]

çıtı (III) Mısır patlatmak için kullanılan bir tava. (*Taşköprü –Ks.)

çıtı (IV) **1.** Sonbaharda toplanan meyve ve sebzenin ağaç dallarına ve bitki köklerine bağlanarak çatılmış şekli. (*Ermenek –Kn.) **2.** Kabuğu soyulmuş ve **5 - 10** tanesi bir arada bağlanmış mısır. (Uğurlu *Ermenek– Kn.)

çıtıf Üzüm salkımındaki küçük salkımcık: *Bu çıtıfın üzümleri çok tatlıdır*. (*Antakya, Küçükçaylı –Hat.)

çıtık (I) Küfe, sepet örmekte kullanılan soyulmuş fındık çubuğu. (Uzunmusa –Or.)

çıtık (II) Serçeden küçük, sırtı kahverengi ile siyah arası, göğsü kirli sarı, gagası siyah bir kuş. (*Silifke –İç.)

çıtık (III) Tuzak. (*Reşadiye –To.)

çıtık (IV) Bitişik. (*Gelendost –Isp.)

çıtık parmak Küçük, serçe parmak. (Evreşe *Gelibolu –Çkl.)

çıtıl (I) [**çıtılcı, çıtırık** (XII) **-1**] **1.** Kavga : *Bırak şunu çıtıl çıkaracak*. (*Merzifon ve köyleri –Ama.) **2.** Kavgacı (kimse). (Uygur –Ama.; *Perşembe, Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or. ve köyleri).
[**çıtılcı**] : (*Merzifon –Ama.)
[**çıtırık** (XII) **-1**] : (*Merzifon –Ama.; –Ezm.)

çıtıl (II) **1.** Üzerinde kendir ipi bükülen çatal ağaç. (Şıhlar, *Ulubey –Or.) **2.** Kesilen ağaçtan yerde kalmış kuru ince dal. (Baklalı *Çatalca –Ist.; Gebe *Ereğli –Zn.) **3.** Ağacın yeni çıkmış dalı, taze dal. (–Ama.) **4.** Dikenlik. (*Görele –Gr.)

çıtılcı [→ **çıtıl** (I) **-2**]

çıtıl çıkarmak Kavga çıkarmak. (*Merzifon –Ama.)

çıtıldamak Yolda yürüyen hayvan veya insan ayaklarının çıkardığı ses. (*Ermenek –Kn.)

çıtılgı (I) [**çıtımkı, çıtırgı** (I) **-1 çıtırıḫ** (I), **çıtırkı**] Söğüt ve kavak ağaçlarının ince dalları : (Örkenez *Yalvaç –Isp.; Tekkeköy –Dz.; İneköy –Kü.; –Nş.; –Nğ.)
[**çıtımkı**] : (Bozköy *Ödemiş –İz.)
[**çıtırgı** (I) **-1**] : (*Çal –Dz.; Bozan –Es.; –Çr.; Talas –Ky.)
[**çıtırıḫ** (I)] : (*Divriği –Sv.)
[**çıtırkı**] : (Kumarlar *Bayramiç –Çkl.; *Develi –Ky.)

çıtılgı (II) Kadın ve erkek entarilerinin kenarlarına yapılan işleme. (Hıdaksu, *Domaniç –Kü.; Dodurga *Bozüyük –Bil.; –Nğ.)

çıtılgı (III) Sık : *Bu halının çezgisi (çözgüsü) çıtılgıdır*. (*Bor –Nğ.)

çıtılgı IV) [→ **çıngı** (I)]

çıtılgı (V) Su içinde, dal ve molozlardan meydana gelmiş duvar, mania : *Menderes'in yukarısından gelen ağaç çıtılgıya kıstı*. (Yukarıseyit *Çal –Dz.)

çıtılkı [→ **çıtırık** (I)]

çıtıltı Hafif bir ses : *Köyün içinde gene bir çıtıltı goptu*. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

çıtımaḫ [→ **çitimek** (I)]

çıtımak [→ **çitimek** (I)]

çıtıman Hayvan yemi yığını. (*Perşembe ve köyleri –Or.)

çıtımık (I) Çok, sık : *Üzümler bu sene çıtımık gibi*. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

çıtımık (II) Sakız ağacının meyvesi. (*Andırın –Mr.; Kaman –Ada.)

çıtı mıtı Samimiyet, içtenlik. (Çaltı *Gelendost –Isp.)

çıtımkı [→ **çıtılgı** (I)]

çıtın (I) Çetin, sağlam, içi güçlükle çıkan ceviz. (Hisarcık, *Yayladağı, *Antakya –Hat.; –Kn.)

çıtın (II) [→ **çıtanak** (II)]

çıtınaḫ [→ **çıtanak** (I)]

çıtınak [→ **çıtanak** (I)]

çıtıngı Kuru ağaç veya çalı dalları. (*Nazilli –Ay.)

çıtıngılı [→ **çıtırık** (I)]

çıtınık (I) Sarp taşlı yer : *Çıtınık yolda araba zor gider.* (Üçkuyu, Hamurcu *İncekum –Ky.)

çıtınık (II) [→ **çıtırık** (I)]

çıtınkılı [→ **çıtırık** (I)]

çıtınuk [→ **çıtırık** (I)]

çıtıpıtı [→ **çıtpıt**]

çıtır (I) [→ **çıtırık** (I)]

çıtır (II) [→ **çaltı** (I) **-1**]

çıtır (III) Hububat ölçüsü, kile. (–Ezm.)

çıtır (IV) Gevretilmiş ekmek veya simit. (İğdir *Çivril –Dz.; Bozdağ *Ödemiş –İz.; *Akyazı –Kc.)

çıtır (V) [**çıtır pıtır** (I), **çıtlak** (III)] Kibrit. (Bozdağ *Ödemiş, *Tire, *Menemen, *Urla –İz.; *Kırkağaç –Mn.; –Brs.; *Üsküdar, *Bakırköy –Ist.)

[**çıtır pıtır** (I)] : (*Tire –İz.; –Kn.)

[**çıtlak** (III)] : (*Göynük –Bo.)

çıtır (VI) Mısır biçildikten sonra istiflenmiş şekli : *Bugün onbeş çıtırlık yer biçtim.* (Uzunmusa –Or.)

çıtır (VII) Çamaşır kili. (–Çkr.; *Sungurlu –Çr.)

çıtır (VIII) Kısa boylu, ufak (kimse).: (Engiz *Bafra –Sm.; *Bor –Nğ.; –Ada.)

çıtır (IX) Kavrulmuş kabak çekirdeği. (*Manyas –Ba.)

çıtır çıtır Oyunda parmakların sürtünmesinden çıkan ses, şıkır şıkır anlamında kullanılır. (*Ağın –El.)

çıtır erik Çarşamba'da yetişen bir çeşit erik. (*Çarşamba –Sm.)

çıtırga Meşe yaprağı. (*Mecitözü –Çr.)

çıtırgı (I) **1.** [→ **çıtılgı** (I)] **2.** Ardıç dallarının yapraklı uçları. (–Nğ.)

çıtırgı (II) Elbiselerin yaka ve kollarına çizgi şeklinde süs olarak yapılan nakış. (Bayat *Emirdağ –Af.)

çıtırgı (III) İnce düşünen (kimse). (*Boyabat –Sn.)

çıtırgı (IV) Smiax (Liliaceae) (kimse). (*Bergama –İz.)

çıtırgı [**çıtırık** (III)] Küçük dolu tanesi (Öşek *Boyabat –Sn.)

[**çıtırık** (III)] : (Darıözü *Boyabat –Sn.)

çıtırıḫ (I) [→ **çıtılgı** (I)]

çıtırıḫ (II) [→ **çıtırık** (I)]

çıtırıḫ (III) [→ **çıtlak** (I)]

çıtırık (I) [**cıdırık** (I), **çetik** (III), **çıtılkı, çıtıngılı, çıtınkılı, çıtınık** (II), **çıtınuk, çıtır** (I), **çıtırıh** (II)] Karışık, birbirine girmiş, dolaşık. (Devri *Bucak –Brd.; Yeniköy –Ba.; Tokat –Es.; *Sungurlu –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; Uşhum *Yusufeli –Ar.; Tavusker *Oltu –Ezm.; Aşudu *Darende –Ml.; *Kilis –Gaz.; *Elbistan –Mr.; Hisarcık, *Yayladağı –Hat.; *Gürün, *Yıldızeli –Sv; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Köşker –Krş.; *Pınarbaşı –Ky.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; Yenice *Tarsus, *Mut –İç.)

[**cıdırık** (I)] : (–Sv.; Mençek *Er-

menek –Kn.)
[**çetik** (III)] : (*Kaş –Ant.)
[**çıtılkı**] : (*Lapseki –Çkl.)
[**çıtıngılı**] : (*Bor –Nğ.)
[**çıtınkılı**] : (–Nğ.)
[**çıtınık** (II)] : (*Koyulhisar –Sv.)
[**çıtınuk**] : (Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or.)
[**çıtır** (I)] : (–Kü.; Şıhlar, *Ulubey –Or.; Düzköy *Keşap, *Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.)
[**çıtırıh** (II)] : (*Kangal ve köyleri –Sv.)

çıtırık (II) [→ **çıtlak** (I)]

çıtırık (III) [→ **çıtırgu**]

çıtırık (IV) İlkbahar fırtınası. (Hortu, Oğlakçı, Mülk –Çkr.)

çıtırık (V) **1**. Bir sırada dikilmiş ağaçlar. (Erbeyli –Ay.) **2**. Fundalık. (Darıca *Gebze –Kc.) **3**. Ağaç şeklinde büyüyen sakızlı bitki. (Tekkeköy –Dz.) **4**. Palamutun dikenli ve bodur cinsi. (*Mersin –İç.) **5**. Çam gövdelerini bölmelere ayırıp, bu bölmelerin tekrar ikiye bölünmesiyle meydana gelen parçalardan her biri. (Çamköy *Gölhisar –Brd.)

çıtırık (VI) İki derenin birleştiği yer. (*Hadım –Kn.)

çıtırık (VII) Çıkacak ayın son, girecek ayın ilk günleri. (*Hadım –Kn.)

çıtırık (VIII) Dert, hastalık. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; –Ank.)

çıtırık (IX) Dağ eteklerindeki taşlı yol. (Bozca *İncesu –Ky.)

çıtırık (X) Sık, seyrek karşıdı. (*Bor –Nğ.)

çıtırık (XI) Yemiş ve kavunların üzerinde görülen küçük çatlaklar. (Alanlı –Ay.)

çıtırık (XII) **1**. [→ **çıtıl** (I) -**2**] **2**. Çok konuşan, geveze (kimse). (Göl *Kayaş –Ank.)

çıtırım (I) Çok güçlü, sert : *Bu yıl çıtırım kış oldu.* (*Taşköprü –Ks.)

çıtırım (II) Çok, bol : *Şu dalda çıtırım elma var.* (–Nğ.)

çıtırkı [→ **çıtılgı** (I)]

çıtıranmak (I) Sinirlenip rahatı kaçmak : *Çıtırlanmak doğru değildir, vücuda zararı vardır.* (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

çıtırlanmak (II) Dolaşmak, karışmak. (Piraziz –Gr.; *Fethiye –Mğ.)

çıtırlanmak (III) Yarılmak, ayrılmak, çatlamak : *Soğuktan elimin üstü çıtırlanmaya başladı.* (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

çıtırlaşmak Birbirine girmek, karışmak, dolaşmak. (*Ulubey –Or.)

çıtırlı Çizgili çizgili, yaralı : *Çıtırlı kavun.* (İshaklı *Çivril –Dz.)

çıtırmak (I) [**çıtırmık**] Susam helvası. (–Isp.; Dalyan –Mğ.)
[**çıtırmık**] : [–Mğ.)

çıtırmak (II) İki parmak arasına sıkıştırıp döndürerek atmak : *Aşığı çıtırıyorsun, doğru at.* (–Nğ.)

çıtırman Hububatın biçildikten sonra yığılmış şekli. (*Çarşamba –Sm.; *Ulubey –Or.; *Torul –Gm.)

çıtırmık [→ **çıtırmak** (I)]

çıtır mıtır [→ **çıtır pıtır** (II)]

çıtır pıtır (I) [→ **çıtır** (V)]

çıtır pıtır (II) [**çıtır mıtır, çıtırık** (I)] Ufak tefek (kimse hk.) : *Çıtır pıtır bir gadın.* (–Dz.; *Alaşehir –Mn.; *Bor –Nğ.)
[**çıtır mıtır**] : (Avşar aşireti, Pazaröreni *Pınarbaşı –Ky.)

çıtırık (I)] : (Baklalı *Çatalca –Ist.)

çıtışma Köpekler çiftleşme. (Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)

çıt kadar [→ **cit kadar**]
çıtkama Kavga. (Taşucu *Silifke –İç.)
çıtkı Kadınların başlarına koydukları tepeliğin etrafına süs için dikilen allı basmadan veya ipekten yapılan şerit. (Dikenli –Çkr.)
çıtlaḫ [→ **çıtlak** (I)]
çıtlak (I) [**çıtırıḫ** (III), **çıtırık** (II), **çıtlaḫ**] Kıvılcım. (–Uş.; Karataş *Sarayköy, Moraca, Çamköy *Çal –Dz.; –Mn.; Ömerköy *Susurluk –Ba.; Bozan, Tokat –Es.; *Boyabat –Sn.; –Sm.; Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or.; *Şebinkarahisar, *Tirebolu, *Mesudiye –Gr.; *Refahiye –Ezc.; –Ml.; *Koyulhisar –Sv.)
[**çıtırıḫ** (III)] : (–El.)
[**çıtırık** (II)] : (–Dy.; –Ml.; –Gaz.)
[**çıtlaḫ**] : (–Ml.)
çıtlak (II) [**cıtlak** (I)] Kapı mandalı. (–Ist.; Tuluk *Haymana, *Şereflikoçhisar ve köyleri –Ank.; *Aksaray –Nğ.)
[**cıtlak** (I)] : (–Ank.)
çıtlak (III) [→ **çıtır** (V)]
çıtlak (IV) Küçük çocuğun çatlarcasına ağlaması (hk.). (–Ml.)
çıtlak (V) Çatlak : *Tabak çıtlaktı.* (–Gaz.; *Afşin –Mr.; –Ada.; *Mut –İç.)
çıtlak (VI) Celtis Orientalis (Ulmaceae). (Sebi *Fethiye –Mğ.)
çıtlak (VII) Patlatılmış mısır : *Pazardan çatlak yapmak için mısır aldım.* (Aliköy *Çaycuma –Zn.; *Çarşamba –Sm.; Karaözü, İğdeli *Gemerek –Sv.)
çıtlak (VIII) [→ **çıtpıt**]
çıtlak (IX) Tuzlanmış yeşil zeytin. (–Sn.; *Alaçam –Sm.)
çıtlak (X) [→ **çıtlık** (I) **-5**]
çıtlak ağacı [→ **çıtlık** (I) **-1**]
çıtlak sakızı Kara kovuk otundan çıkarılan sakız. (*Sivrihisar –Es.; Gürcü *Haymana –Ank.; –Nğ.)
çıtlama (I) Bir hamsi yemeği. (–Sm.)
çıtlama (II) Etle tırnak arasındaki iltihap. (–Sm.)
çıtlamak (I) **1.** Çatlamak. (*Merzifon –Ama.; –Gaz.; *Afşin –Mr.; –Ada.; *Bodrum –Mğ.) **2.** Meyve ve sebze çiçekleri açılmak. (–Ba.; –Nğ.)
çıtlamak(II) Söylemek, sözünü etmek. (*Dinar –Af.)
çıtlamak (III) [**çıtlamık** (II)] Alıca benzeyen bir yemiş. (–Nğ.)
[**çıtlamık** (II)] : (Keşanuz –Ank.)
çıtlamak (IV) Çıt diye ses çıkarmak. (*Zile –To.)
çıtlamık (I) Bir çeşit mürver ağacı. (Gürcü *Kızılcahamam –Ank.)
çıtlamık (II) [→ **çıtlamak** (III)]
çıtlanbık [→ **çıtlanbuḫ**]
çıtlanbuḫ [**çıtlanbık**] Çitlenbik ağacı. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**çıtlanbık**] : (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)
çıtlatmag [**çıtlatmaḫ**] Belirtmek, duyurmak. (–Brd.)
[**çıtlatmaḫ**] : (*Gürün –Sv.)
çıtlatmaḫ [→ **çıtlatmag**]
çıtlatmak Fıstık gibi şeylerin ağzını, kabuğu yarılacak kadar kırmak. (–Gaz.)
çıtlık (I) [**cıtlık** (III), **çıtlak** (X), **çıtlak ağacı, çıtlık sakızı, çıtmık** (III), **çıtnıḫ, çıtnık**] **1.** Çitlenbik. *Dinar –Af.; Beki *Karahallı –Uş.; Ataköy –Isp.; Başpınar *Tefenni, Çerçin –Brd.; Yukarıseyit, İsabey *Çal, Karahisar *Tavas –Dz.; Sürez, Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Ödemiş, *Tire –İz.; Kemaliye *Alaşehir –Mn.; –Kn.; *Mut,

Uzuncaburç *Silifke –İç.; Ceylan *Köyceğiz –Mğ.)
[**cıtlık** (III)]: (Bağıllı *Eğridir –Isp.)
[**çıtlak ağacı**] : (*Bodrum –Mğ.)
[**çıtmık** (III)] : (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)
2. Sakız ağacının meyvesi, menengiş. (Dikici *Dinar –Af.; *Sarayköy ve köyleri, Bereketli *Tavas –Dz.; Alanlı –Ay.; –Sv.; *Karaman, *Hadım, *Ermenek, *Pınarbaşı –Kn.; *Karaisalı –Ada.; *Anamur, Çapar *Tarsus, Tekerler *Silifke, Uzuncaburç –İç.) **3.** Kenevir tohumu. (–Kn.) **4.** Hindiba. (–Çkr.; *Çubuk, Hasanoğlan –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.; *Ereğli –Kn.) **5.** Kökünden sakız yapılan karakavuk otu ve bu ottan çıkarılan sakız. (Dişli *Bolvadin –Af.; Tokat –Es.; Kızık, Çamlıbel *Artova–To.; *Ağın, *Keban –El.; Lohan –Gaz.; –Mr.; Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Kangal ve köyleri, Çepni *Gemerek, Palha *Divriği, *Gürün –Sv.; *Yerköy –Yz.; *Balâ, Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Çalış, Çayırlı *Haymana –Ank.; *Bünyan, *Pınarbaşı –Ky.; Arğıthanı *Ilgın –Kn.)
[**çıtlak** (X)] : (*Merzifon ve köyleri –Ama.)
[**çıtlık sakızı**] : (Tokat –Es.; *Şarkışla –Sv;)
[**çıtnıḫ**[: (Kızılköy –To.)
[**çıtnık**] : (Kızılköy –To.)
6. Çengel sakızı. (*Sungurlu –Çr.) **7.** Labada. (–Ky.)

çıtlık (II) Çalı süpürgesi. (*Boğazlayan –Yz.)

çıtlık (III) [**cırddık, cıtlık** (I), **cıttırık, cıvgın** (V), **çıttık**] Çalı kuşu : *Dere kenarındaki çalılıkta çok çıtlık var.* (Alıköy *Çaycuma, Cumayanı –Zn.)
[**cırddık**] : (*Keşap –Gr.)
[**cıtlık** (I)] : (Düzköy *Keşap, *Tirebolu –Gr.)
[**cıttırık**] : (*Bor –Ng.)
[**cıvgın** (V)] : (*Eğridir –Isp.)
[**çıttık**] : (*Merkez ilçesi ve köyleri –Gr.)

çıtlık çekirgesi Herşeye burnunu sokan (kimse). (*Zile –To.)

çıtlık çıbanı Vücudun kol ve bacak kısmında çıkan küçük çıban. (Alıköy *Çaycuma –Zn.)

çıtlık sakızı [→ **çıtlık** (I) **-5**]

çıtloğ Kaburga kemiği. (–Or.)

çıtma (I) [**cıtma, cıtmik, çıtme, çıtmık** (II)] Hayvan tekmesi. (Uluşiran *Şiran –Gm.; Pülümür –Ezc.; *Koyulhisar, *Zara –Sv.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)
[**cıtma**] : (*Ağın, *Keban –El.)
[**citmik**] : (*Arapkir –Ml.)
[**çıtme**] : (–Ama.)
[**çıtmık**] : (*Zile –To.)

çıtma (II) Pencere kafesi. (Durasıl *Nazilli –Ay.)

çıtma (III) Bir çeşit beyaz hamam havlusu. (*Bodrum –Mğ.)

çıtma gabaḫ Kabak ve mercimekle yapılan bir çeşit yemek. (*Arapkir –Ml.)

çıtmak (I) [→ **çendelemek** (I)]

çıtmak (II) [**çıtnak** (II)] Nar, portakal gibi meyvelerin tane veya dilimlerinin birkaçının bir arada bulunması (–Ada.).
[**çıtnak** (II)] : (Göl –Or.)

çıtme [→ **çıtma** (I)]

çıtmıḫ atmak [**cıtmık atmak**] Tekme atmak. (Bahçeli *Bor –Ng.)
[**cıtmık atmak**] : (*Zile –To.)

çıtmık (I) Çıra. (Zana, –Ama.)
çıtmık (II) [→ **çıtma** (I)]
çıtmık (III) [→ **çıtlık** (İ) **-1**]
çıtmuklamak [→ **çıtmulamak**]
çıtmulamak [**çıtmuklamak**] Bozmak. (Himmetoğlu –Zn.)
[**çıtmuklamak**] : (Himmetoğlu –Zn.)
çıtnak (I) Çift. (Hisarcık, *Yayladağı –Hat.)
çıtnak (II) [→ **çıtmak** (II)]
çıtnak kara Ufak taneli bir çeşit siyah üzüm. (Ferenge *Erbaa –To.)
çıtnaşmak Hayvanlar çiftleşmek. (*Antakya –Hat.)
çıtnıḫ [→ **çıtlık** (I) **-5**]
çıtnık [→ **çıtlık** (I) **-5**]
çıt parmak Serçe parmak. (–To.)
çıtpıt [**çıtıpıtı, çıtlak** (VIII)] Çıtçıt, fermejüp. (–Isp.; –Brd.; *Sarayköy –Dz.; *Edremit, *Savaştepe, Yeniköy –Ba.; Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or.; *Merkez ilçesi –Rz.; Ersis *Yusufeli –Ar.; –Bt.; –Dy.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.)
[**çıtıpıtı**] : (*Ermenek –Kn.)
[**çıtlak** (VIII)] : (–Ank.)
çıtrak [→ **çaltı** (I) **-1**]
çıtraklık Fundalık, çalılık. (–Ist.)
çıtrık (I) [→ **çıtır pıtır** (II)]
çıtrık (II) Kavgacı (çocuk). (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.)
çıttadak Bir şey kırılırken, hafifçe çıkan sesi anlatmak için kullanılır : *Elime alınca çıttadak kırıldı.* (–Sm.)
çıttık [→ **çıtlık** (III)]
çıttır [**cıttır**] Ufak. (Bozan –Es.)
[**cıttır**] : (Bozan –Es.)
çıttırım Çocukların, su üzerinde atarak sektirdiği yassı taş. (*Ahlat –Bt.)
çıttırımçıt Çocuklar, oynarken ev kapısının açılış kapanış sesini anlatmak için kullanırlar : *Kapıdan giriyorum çıttırım çıt.* (*Merzifon ve köyleri –Ama.)
çıttırmaḫ Bir çubuğu veya ağacı bir vuruşta keserek parçasını uzaklara fırlatmak. (Bahçeli *Bor –Nğ.)
çıttırmak Atılan bir şeyi hedefe isabet ettirmek. (Gündüzbey *Yeşilyurt –Ml.)
çıturgu Fırtına. (Cinis *Aşkale –Ezm.)
çıv Kestane çubuğundan örülmüş yemek sinisi. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
çıvaç Soğuk havalarda az ısıtan güneş. (*Babaeski –Krk.)
çıvdırgın [**cıvgın** (II) **-2, çivgin**] Çıldırmış, deli (kimse). (Devri *Bucak –Brd.; *İncesu –Ky.; –Nğ.)
[**cıvgın** (II) **-2**] : (*Sivaslı –Uş.)
[**çivgin**] : (Gelegre *Beypazarı –Ank.)
çıvdırmaḫ [→ **çıvdırmak** (I)]
çıvdırmak (I) [**cıvdırmak** (I) **-1, cıvıtmak** (I), **cıvmak** (III), **cıvsıtmak, çığdırmak, çıvdırmaḫ**] Delirmek. (*Yalvaç –Isp.; *Çal, Yukarıkaracaçay *Acıpayam –Dz.; Hamzabali, Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Bergama –İz.; *Alaşehir –Mn.; Bozan –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; *Ünye –Or.; Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.)
[**cıvdırmak** (I) **-1**] : (Gönen, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Ekse, Bereketli *Tavas, *Çal –Dz.; *Ünye –Or.; *Çardak –Mr.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; *Anamur, *Mut –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**cıvıtmak** (I)] : [–Gm.)
[**cıvmak** (III)] : (*Eğridir –Isp; Karakuş *Ünye –Or.)
[**cıvsıtmak**] : (*Elbistan, *Afşin –Mr.)

[çığdırmak] : (–Çr.; Zencidere, Talas –Ky.)

[çıvdırmaḫ] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)

çıvdırmak (II) Fırlatmak. (Kızılören *Sandıklı –Af.; Devri *Bucak –Brd.; Bereketli *Tavas, Tekkeköy –Dz.; *Akhisar ve köyleri –Mn.; Bozan –Es.; *Akyazı –Sk.; *Gerede –Bo.; *Merzifon –Ama.)

çıvdırmak (III) Ağacın kabuğunu yontarak özünü çıkarmak. (Dodurga *Bozüyük –Bil.)

çıvgan (I) Boynuzları geriye bükülmüş sığır. (*Susurluk –Ba.; –Brs.; Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz –Krk.; *Saray –Tk.)

çıvgan (II) İnce, cılız, zayıf (hayvan hk.). (–Kn.; Malkoç –Ed.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.; Karakarlı *Hayrabolu –Tk.)

çıvgar (I) [**çıvkar** (I)] Boyunduruğa koşulmuş öküzlerin arkasına yardım olarak koşulmuş bir çift öküz. (–Ba.; *Gelibolu –Çkl.; –Kü.; Pazarcık –Bil.; *Kandıra, *Akyazı –Kc.; *Düzce –Bo.; *Çatalca –Ist.; –Kn.; Malkoç –Ed.; Ceylanköy *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski, *Vize –Krk.; *Çorlu, *Saray –Tk.)

[**çıvkar** (I)] : (*Vize –Krk.)

çıvgar (II) 1. Dört tekerlekli köy arabası. (Mülayim –Zn.) 2. Odun ve kereste arabalarında yükü gerdiren odun. (Aliköy *Çaycuma, *Bartın –Zn.)

çıvgar (III) Çoğaltma, ekleme. (*Lüleburgaz –Krk.)

çıvgar ağacı [**çıvgar takımı**] Çıvgara koşulan öküzlerin koşulduğu ağaç : *Çıvgar ağacını getir öküzleri koşalım*. (Çavuşköy *Babaeski, Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.; Büyükmanika *Saray –Tk.)

[**çıvgar takımı**] : (*Emirdağ –Af.; Yeniköy –Ba.)

çıvgarlamak Bir çift öküzün önüne bir çift daha koşmak : *Bizim hayvanlar çekmedi, senin atları da getir de çıvgarlayalım*. (*Mustafa Kemal Paşa–Brs.; Kayabaş *Korkuteli –Ant.)

çıvgar takımı [→ **çıvgar ağacı**]

çıvgın (I) [**cavgın, cavun, cıvgın** (I), **çavgın** (I), **çavgun, çavkın** (I), **çıvğın** (I), **çıvkın**] Rüzgârda karla karışık yağan yağmur. (*Emirdağ –Af.; *Eğridir ve köyleri, Senir, Gönen –Isp.; Sertaç –Brd.; Çıtak *Çivril, *Sarayköy, *Buldan, Kösten, Honaz ve köyleri –Dz.; *Eymir, Sürez *Bozdoğan, Alanlı –Ay.; *Tire –İz.; –Mn.; Salur *Bandırma, Yeniköy –Ba.; –Kü.; Tokat *Merkez ilçesi –Es.; *Kandıra –Kc.; –Gaz.; Hisarcık *Yayladağı, *Dörtyol –Hat.; –Sv.; Karanıdere, Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Çalış, Oyaca *Haymana, Göl *Kayaş –Ank.; –Krş.; *Pınarbaşı –Ky.; Kurugöl –Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**cavgın** : (–Kn.)

[**cavun**] : (Kırım göçmenleri *Sivrihisar –Es.)

[**cıvgın** (I)] : (Bayat *Emirdağ –Af.; Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Ağaçhisar *Orhaneli –Brs.; *Kandıra –Kc.; Yapıntı *Mut –İç.)

[**çavgın** (I)] : (*Dinar –Af.; Uluğbey *Yalvaç, *Senirkent, –Isp.; Tavlancık –Gr.; *Bor –Nğ.; Dedeler –Kn.)

[**çavgun**] : (–Or.; *Doğubeyazıt –Ağ.; –Kn.)

[**çavkın** (I)] : (–Af; Körküler *Yalvaç –Isp.; –Kn.)
[**çıvğın** (I)] : (–Kü.)
[**çıvkın**] : (–Isp.; Oymaklı –Ada.)
çıvgın (II) [**cıvgın** (III), **civgin** (I) **-2**, **çıvğın** (II)] Ağaçların verdikleri yeni sürgün, filiz. (Bayat *Emirdağ, Bademli *Dinar –Af.; Suge *Eşme –Uş.; İğdecik –Isp.; Oğuz, Kırca, Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Kemaliye *Alaşehir –Mn.; *Edremit –Ba.; Karakoca *Karacabey, *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Çr.; Engiz *Bafra –Sm.; Gümüşhacıköy *Merzifon –Ama.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Akşehir, *Karaman Doğanbey *Beyşehir –Kn.; *Bodrum, Yerkesik –Mğ.)
[**cıvgın** (III)] : (Dişli *Bolvadin –Af.; –Uş.; Çerçin –Brd.; Uluğbey *Senirkent –Isp.; Kemaliye *Alaşehir –Mn.; Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.; *Ermenek ve köyleri, *Ilgın –Kn.)
[**çıvğın** (II)] : (*Merkez ilçesi –Çr.; *Merzifon –Ama.)
[**çivgin** (I) **- 2**) : (*Ermenek, *Karaman –Kn.)
çıvgın (III) Hafifmeşrep. (Aslanköy *Mersin –İç.)
çıvgın yağmak Yağmur kuvvetli yağmak. (–Brd.)
çıvğa [→ **çıvka** (I)]
çıvğın (I) [→ **çıvgın** (I)]
çıvğın (II) [→ **çıvgın** (II)]
çıvıh [→ **cıvıḫ**]
çıvıki Saksağandan biraz küçük, eti yenen bir çeşit kuş. (Yavuz *Şavşat –Ar.)
çıvıl Küçük. (*Ünye –Or.)
çıvılgın [→ **çıngı** (I)]
çıvıncak Salıncak : *Bahçedeki çıvıncakta çıvdım.* (Kürkçüler –Ada.)
çıvka (I) [**cıvka, çıvğa, çıvkı**] Kavak ve söğüt ağaçlarının yeni sürmüş yumuşak ve ince dalları, budaksız, düzgün çubuk. (Ahırlı –Ank.)
[**cıvka**] : (Söğüt *Acıpayam –Dz.)
[**çıvğa**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**çıvkı**] : (Kızıllar *Karaman –Kn.)
çıvka (II) Sivri boynuz. (Başköy *Tavşanlı –Kü.; –Ant.)
çıvkar (I) [→ **çıvgar** (I)]
çıvkar (II) Yardım : *Fukaralara çıvkar etmeli.* (–Ada.)
çıvkar (III) Pulluk, öküzle kullanılacağı zaman pulluk halkasından takılan ok. (Osmaniye *Ilgın –Kn.)
çıvkı [→ **çıvka** (I)]
çıvkın [→ **çıvgın** (I)]
çıvlamak (I) [→ **cavlamak** (I) **-1**]
çıvlamak (II) Fışkırarak akmak. (Muratlar *Bayramiç –Çkl.)
çıvlayıp gitmek Hızla atılan bir şey ses çıkararak gitmek : *Benim sapanın taşı çıvlayıp gitti.* (Bahçeli *Bor –Nğ.)
çıvmah [→ **çıvmak** (II)]
çıvmak (I) [**cıvmak** (I) **-1, 2, 3; çivmak, çivmek** (III)] **1.** Atlamak, sıçramak, fırlamak. (Yakaköy *Gelendost –Isp.; Kavak *Yeşilova –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, Honaz –Dz.; Sürez, Eymir, Hamzabali *Bozdoğan, *Kuşadası –Ay.; *Tire, *Bayındır, Tepeköy *Torbalı, –İz.; *Akhisar, *Alaşehir –Mn.; *Edremit –Ba.; *Biga ve köyleri –Çkl.; Tokat *Merkez ilçesi–Es.; *Kandıra, *Akyazı –Kc.; Engiz *Bafra –Sm.; –Ada.; –Ant.; Kavaklıdere –Mğ.)
[**cıvmak** (I) **-1**] : (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Bereketli *Tavas –Dz.; *Alanlı –Ay.; *Salihli –Mn.; *Ödemiş –İz.)

[**çivmak**] : (*Bozdoğan –Ay.)
[**çivmek** (III)] : (Alıcak *Menemen –İz.; Sancaklıboz, *İğdecik –Mn.) **2.** Kaçmak. (hayvanlar hk.). (*Keçiborlu –Isp.; Aliköy *Çaycuma, Burunkaya –Zn.; *Boyabat –Sn.; –Mğ.) **3.** Hayvan yoldan çıkmak. (Tokat *Merkez ilçesi –Es.; *Şile –Ist.; –Sn.; *Bor –Nğ.) **4.** Atılan mermi hedeften aşmak. (Tokat *Merkez ilçesi –Es.; Bulak *Safranbolu –Zn.)
[**cıvmak** (I) **-3**] : (–Es.; *Merzifon –Ama.) **5.** Yıldız kaymak. (Köprü *Şarkîkaraağaç –Isp.)
[**cıvmak** (I) **-2**] : (Dont *Fethiye –Mğ.)
6. Bir yere atılan taş düz olarak gitmek. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

çıvmak (II) [**çıvmah**] Ağaç, filiz vermek. (Hançalar *Çal –Dz.)
[**çıvmah**] : (*Çal –Dz.)

çıvmak (III) Sallanmak : *İlkbaharda bahçelerde salıngaç yapıp çıvmak çok hoş olur.* (Kürkçüler –Ada.)

çıvtan [→ **çiydam**]

çıy Çiy, pişmemiş. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çıya [→ **çıngı** (I)]

çıyan Arpa başağının bir tanesi. (Bademli *Dinar –Af.)

çıyır [→ **çığır** (I) **-1**]

çıyırdak Kışın yaprağını dökmeyen, yanarken ses çıkaran dikenli bir ot. (–Bil.)

çıynah [→ **çıynak** (II)]

çıynak (I) [→ **cırnak** (I)]

çıynak (II) [**çıynah**] Çok çiğnenen yer, ayak altı. (Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or.)
[**çıynah**] : (*Kangal ve köyleri –Sv.)

çıypak [**cıypak**] Kaygan toprak. (*Edremit –Ba.)
[**cıypak**] : (–İç.)

çıyrıḫ (I) [→ **çıyrık** (I)]

çıyrıḫ (II) [→ **çıyrık** (II)]

çıyrık (I) [**çıyrıḫ** (I)] Çıkrık. (Utav *Yusufeli –Ar.; *Refahiye –Ezc.; *Ağın –El.)
[**çıyrıḫ** (I)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Gürün, Kayı *Suşehri –Sv.)

çıyrık (II) [**çıyrıḫ** (II)] Çocukları yürümeye alıştırmak için kullanılan üç tekerlekli araba. (*Şebinkarahisar –Gr.; –Ezm.)
[**çıyrıḫ** (II)] : (*Divriği –Sv.)

çıyrımak Tiksinmek, nefret etmek. (Sarılar *Avanos –Nvş.)

çızak [**cızak** (IV), **cızan** (II), **cızdan** (II), **cızzak** (II), **çızzak**] Tahterevalli. (*Avanos –Nş.)
[**cızak** (IV)] : (Dereköy *Develi –Ky.; –Ada.)
[**cızan** (II)] : (Macun –Ank.)
[**cızdan** (II)] : (Alpı –Ada.)
[**cızzak** (II)] : (*Karaisalı, *Saimbeyli, *Feke –Ada.)
[**çızzak**] : (–Ada.)

çızdığının çızdığı Uzak akrabalığı anlatmak için kullanılır : *O da çızdığının çızdığı mı?* (*Sivrihisar –Es.)

çızdırma [→ **cızdırma** (I)]

çızdırmak Koşmak. (–Ba.)

çızga [**cızga** (III), **cızka** (II)] Domuz yavrusu. (Çukurköy *Karaisalı –Ada.)
[**cızga** (III)] : (–Ada.)
[**cızka** (II)] : (Çakallı –Ada.)

çız gelmek Oyunda düzene uymamak. (–Mn.)

çızgı (I) [→ **çıngı** (I)]

çızgı (II) **1.** [→ **cızık** (I)**-2**] **2.** [→ **cızık** (I) **-1**]

çızgı (III) Sözünden dönme, cayma. (*Ulubey –Or.)

çızı 1. [→ **çizi** (I) **-3**] 2. [→ **çizi** (I) **-1**]

çızıḫmak Sözünden dönmek. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

çızıhtırmak [→ **cızıktırmak** (I)]

çızık [**cızıntı**] Çizilmiş yer. (İshaklı *Bolvadin –Af.; Zile *Mesudiye –Or.; *Gürün –Sv.)

[**cızıntı**] : (Hamzabali *Bozdağan –Ay.)

çızıkmak (I) Kaytarmak. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

çızıkmak (II) [→ **cızıkmak** (I)]

çızılma (I) Zayıf, yüzü şiş adamlarda dudağın iç ve alt kısmından veya kellerin başından kan alma. (Durlaz *Ereğli –Kn.)

çızılma (II) [→ **cızdırma** (I)]

çızıştırmak [→ **cızıktırmak** (I)]

çızıttırmak [→ **cızıktırmak** (I)]

çızkırmak Bağırıp, çağırmak. (Orhaniye *Marmaris –Mğ.)

çızmak [→ **cızmak** (I) **-1**]

çızmaklamak [→ **cırmalamak**]

çızmık Tırnak yarası. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

çızzak [→ **çızak**]

çi Pişmemiş. (*Afşin, *Elbistan, Taşoluk *Göksun –Mr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

çiba [→ **ciba** (IV)]

çibare [**cibare -3**] Terbiyesiz, şımarık (kimse). (Eraslan, Bucak, Suluca *Merkez ilçesi –Ama.)

[**cibare -3**] : (Kozluca –Brd.)

çibe [→ **çıngı** (I)]

çibelek [→ **çipik**]

çibelenmek [→ **cibelenmek -2**]

çibeñ Artık, bundan sonra : *Yemeyecen mi çibeñ ?* (Bedribey *Acıpayam –Dz.)

çibi [**cibe** (III), **cibi** (I) **-3**] Oğlak : *Davar geliyor, çibileri görelim.* (Karabüzey *Araç –Ks.)

[**cibe** (III)] : (Yenice *Devrek –Zn.)

[**cibi** (I) **-3**] : (Hacıkebir *Emet –Kü.)

çibiçibi Bir çeşit ot. (Ahat *Banaz –Uş.)

çibiçik [→ **çipik**]

çibik (I) [→ **çipik**]

çibik (II) Civciv : *Tavuk on çibik çıkardı.* (Böğrüdelik *Cihanbeyli –Kn.)

çibik çalmak [→ **cibicik çalmak**]

çibil (I) [→ **cirbit**]

çibil (II) 1. Çok sulak yer, çayır. (*Sivrihisar –Es.; Pazar *Kızılcahamam –Ank;. –Nğ.) 2. [→ **cibil** (I)]

çibil (III) Çayın sığ olan yeri. (*Sivrihisar –Es.)

çibil (IV) [**çibillik**] Su içinde yetişen bir çeşit ot. (–Nğ.)

[**çibillik**] : (–Çkr.)

çibillik [→ **çibil** (IV)]

çibim [→ **çibin** (I) **-1**]

çibin (I) [**cibin** (II) **-1, 2; çibim, çivil** (I)] 1. Karasinek. (–Çkl.; Çilehane *Reşadiye –To.; *Erciş –Vn.; –Bt.; –Sr.; –Yz.; *Aksaray ve köyleri –Nğ.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.; Kerkük)

[**cibin** (II) **-2**] : (–Brd.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Ur.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Kerkük)

[**çibim**] : (–Bt.)

[**çivil** (I)] : (*Kadıköy –Ist.; –Kr.)

2. Sivrisinek. (–Ist.)

[**cibin** (II) **-1**] : (Beyazıt –Ist.; –Sn.; Zara –Ama.)

çibin (II) Paçavra, bez. (Taşköprü *Yalova –Ist.)

çibindirik Söğüt ağacının çiçeği : *Koyunlar çibindiriği çok sever.* (Dişli *Bolvadin –Af.)

çibinliğ [→ **cibindirik** (I)]

çibinniyh [→ **cibindirik** (I)]

çibiş (I) Çam kozalağı. (Hisarköy *Domaniç –Kü.)

çibiş (II) [→ **çebiç** (I) **-1**]

çibli Semiz, besili. (–Ada.; –İç.)

çibük [→ **cibik** (I)]

çic Meyve suyu : *Domatesin çici az durdu.* (*Bor –Nğ.)

çice 1. [→ **cice -1**] **2.** [→ **cice -4**] **3.** [→ **cice -3**]

çicik (I) Bir karış kadar yükselmiş ekin : *Ekinler çiciklendi.* (Tepe *Seben –Bo.; *Kızılcahamam –Ank.)

çicik (II) Helki ve çingil gibi şeylerin kulpunun tutturulduğu yer. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

çicik (III) [→ **cicik** (I)]

çicik ayı Mayıs ayı. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

çiç (I) **1.** [→ **çeç** (I) **-3**] **2.** [→ **çeç** (I) **-1**]

çiç (II) Bir şeyi zorla almak isteyen arsız (kimse). (Yavuz *Şavşat –Ar.)

çiç (III) Çiş : *Çocuğu çiçe tuttum.* (Yayla *Tefenni –Brd.)

çiç (IV) Yaz mevsiminde pirinç, un, hurma gibi yiyeceklerde olan böcek. (Humhal *Yusufeli –Ar.)

çiçar [→ **çımbar**]

çiç beçi Keçiyi çağırma ünlemi. (*Beyşehir –Kn.)

çiçci Çocuk dilinde makyaj malzemesine verilen ad. (Çıtak *Çivril –Dz.)

çiççi [→ **çiçi** (V)]

çiçe (I) **1.** [→ **cice -1**] **2.** [→ **cice -4**] **3.** [→ **cice -3**]

çiçe (II) Küçük parmak. (*Bayramiç –Çkl.)

çiçek (I) Frengi. (–Sv.)

çiçek (II) Resim veya yazı kopyası. (*Gelibolu –Çkl.)

çiçek (III) Papatya. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

çiçek (IV) Ufukta görülen küçük köpüklü dalgacıklar : *Çiçek görülmeden kış gelmez.* (–Sm.)

çiçek yemişi İncir ağacında ilk olgunlaşan incir : *Çiçek yemişi aradılar.* (Tahanlı *Mersin –İç.)

çiçek kilimi Bir çeşit kilim. (Berit ve Gâvurdağı yörükleri –Mr.)

çiçek lahanası Karnıbahar. (Kıbrıs)

çiçeklemek (I) [→ **çiçelemek** (I)]

çiçeklemek (II) Yara veya çıbanın etrafı kabarcıklanmak : *Çıbanın etrafı çiçeklemiş.* (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

çiçekli (I) Bulutların parçalanma durumu : *Bugün hava çiçekli.* (*Şebinkarahisar –Gm.)

çiçekli (II) Çeşitli çiçeklerin taç yapraklarının pekmezle kaynatılmasından elde edilen bir çeşit yemek : *Çiçeklinin içine fare düşmüş.* (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

çiçeklik Odanın bir duvarında lâmba ve çiçek gibi şeylerin konması için yapılan raf. (Tepe *Seben –Bo.)

çiçek sokunmak Başa çiçek takmak. (Kesre –İz.)

çiçelemek (I) [**çiçeklemek** (I), **çiğilemek, çiğselemek, çiğsemek** (I)] Yağmur çiselemek. (Çayır *Zile –To.; *Afşin, *Elbistan, Önsen –Mr.) [**çiçeklemek** (I)] ; (Tekerahma *Gürün –Sv.)

[**çiğilemek**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.
[**çiğselemek**] : (*Ünye –Or.; –Nğ.)
[**çiğsemek** (I)] : (–İz.)

çiçelemek (II) Şımartmak. (Gündüzbey *Yeşilyurt –Ml.)

çiçen Peynir suyu. (Güneyce –Rz.)

çiçe pekmezi Yapıncak üzümünden yapılan pekmez. (*Beypazarı –Ank.)

çiçer Tuzlu : *Çiçer yemeği hiç sevmem.* (Kepez –Çkl.)

çiçermek Yeşermek, küflenmek. (Bismil –Dy.)

çiçgar Parmaklıklı bahçe kapısı. (*Şavşat –Ar.)

çiçğal Hayvanları ahırda bağlamak için kullanılan bükülüp halka haline getirilmiş ağaçlar. (Irmaklar *Ardanuç –Ar.)

çiçẖal Ahırda hayvanları bağlamakta kullanılan zincir. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

çiçẖola Ortadan kesilerek dizilip, fırında kurutulmuş armut. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

çiçi (I) [**ciç, ciçi**] **1.** Keçi çağırma ünlemi. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Çeltek, Çuvallı *Yeşilova –Brd.; Engiz *Bafra –Sm.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.)
[**ciç**] : (İsabeyli *Çal –Dz.)
[**ciçi**] : (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; –Ama.)
2. Tavukları çağırma ünlemi. (Çıtak *Çivril –Dz.)

çiçi (II) [→ **çeç** (I) **-1**]

çiçi (III) [→ **cici** (I) **-1**]

çiçi (IV) Yeni açılan yara. (*Karadere, *Merkez İlçesi, –Rz.)

çiçi (V) [**çiççi**] Çocuk dilinde yeni ve güzel. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

çiçi (VI) Şımarık, arsız. (*Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; *Akşehir –Kn.)

çiçi (VII) [**cece** (IV), **cici** (III), **cicik** (V), **çeçe** (III)] Et (çocuk dilinde). (Güneyce –Rz.; Erkinis *Yusufeli, Yavuz *Şavşat –Ar.; Ölçek *Ardahan, *Göle, *Posof –Kr.; Genek *Yatağan –Mğ.)
[**cece** (IV)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**cici** (III)] : (Yakaköy *Gelendost, Isp.; Devri, Kuşbaba *Bucak –Brd.)
[**cicik** (V)] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.)
[**çeçe** (III)] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

çiçi (VIII) Renkli olan pamuklu ve ipekli kumaş parçaları (çocuk dilide). (*Merzifon –Ama.)

çiçiḫ Koyun ve keçilerin derilerinden yapılan post. (*Mucur –Krş.)

çiçik [→ **cicik** (I)]

çiçikar Çit kapısı. (*Şile –Ist.)

çiçilemek **1.** Bir kimseyi yüzüne karşı övmek, iltifat etmek. (–Çr.; –Sm.) **2.** Şımartmak (çocuğu) : *Küçükten çok çiçiledik de nazlı büyüdü.* (*Mersin ve köyleri –İç.)

çiçili [→ **cakıl** (II)]

çiçimama Yağmura tutulmuş bir kimsenin hali. (*Arapkir –Ml.)

çiçin Güzel, zarif. (–İz.; –Ba.; –Çkl.)

çiçine Kümes hayvanlarının pisliği. (Bölceağaç *Manyas –Ba.)

çiçinmek Tiksinmek. (Hamidiye *Gündoğdu –Rz.)

çiçi yenge [→ **cici nene -1**]

çiçük [**çıçuk**] Asıl peynir alındıktan sonra kalan sütten, başka bir peynir yapmak için karıştırılan maya. (*Maçka –Tr.)

çidem Çiğdem : *Bugün çidem toplamağa gidelim.* (*Tefenni –Brd.; –Mr.; Argıthanı –Kn.)

çideri At kösteği. (Karapapak –Kr.)

çidik Üzümleri küçük olan yaban asması. (*Arapkir –Ml.)

çif Çift. (*Düzce –Bo.; –Sm.; –Nğ.)

çifçi kuşu [→ **çiftçi kuşu**]

çifdelemek Çamaşırı yumrukla bastırarak yıkamak. (Utav *Yusufeli –Ar.)

çifek (I) Kırlarda, ormanlarda yetişen bir çeşit yaban üzümü. (Kurtdoğmuş –Ist.; *Kandıra –Kc.)

çifek (II) Çiçek. (*Haymana ve köyleri –Ank.)

çifin (I) [**cifin**] Fundalıklarda, ormanlarda yetişen **3 - 4** m. boyunda olan sarı ve zehirli bir çiçek. (Kapıköy *Maçka –Tr.)

[**cifin**] : (Anaraş *Sürmene –Tr.)

çifin (II) Tutumlu : *Annem çifin bir kadındır.* (Kaptanpaşa *Çayeli–Rz.)

çiflemek Karar verememek, tereddüt etmek. (*Bor –Nğ.)

çifli Biçilmemiş çam tomruğu : *Odanın döşemesini yapmak için altı çifliye ihtiyacım var.* (Karadere –Rz.)

çifne [→ **cafıt**]

çifni **1**. Ağaçtan oyulmuş ekmek tepsisi. (–Kc.; *Bartın –Zn.)

2. İçinde hamur yoğurulan, ağaçtan oyma yuvarlak tekne. (*Düzce –Bo.)

çifşiyik Dolu : *Yağmurdan kaçarken çifşiyiğe tutulduk.* (Güzelsu *Akseki –Ant.)

çift Saatçilik ve matbaacılıkta kullanılan kıskaç, pens. (–Ist.; *Antakya –Hat.)

çift ayak Bir Urfa oyunu. (–Ur.)

çiftçi (I) [**çifçi kuşu, çiftçi kuşu**] Ekilmiş tohumları yiyerek geçinen küçük bir kuş. (Darıveren *Acıpayam –Dz.; *Fethiye ve köyleri–Mğ.)

[**çifçi kuşu**] : (*Tefenni –Brd.)

[**çiftçi kuşu**] : (*Marmaris –Mğ.)

çiftçi (II) Çırak, işçi. (–Krş.; *Ereğli –Kn.)

çiftçi kuşu [→ **çiftçi** (I)]

çifte (I) Çatının altındaki ağaç döşeme : *Mısırları çifteye serdik, kurutmak için.* (Güneyce –Rz.; Telme *Şiran –Gm.)

çifte (II) [**çiftte**] Süt makinasında ayrılan yağlı kısmın konduğu ağaçtan yapılmış kab. (Çepni *Gemerek –Sv.)

[**çiftte**] : (Çepni *Gemerek –Sv.)

çifte (III) Ağaçtan yapılmış bir çeşit kaval. (Aliköy *Çaycuma –Zn.; –Nğ.)

çifte asa [**çifte hasse**] Patiska. (Şehli –Gr.)

[**çifte hasse**] : (–Gr. ilçe ve köyleri)

çifte hasse [→ **çifte asa**]

çifte kenar Beyaz başörtüsü. (Gökdere *Akdağmadeni –Yz.)

çifteli Uğursuz. (Körküler *Yalvaç –Isp.; –İz.; *Lapseki –Çkl.; Çavuş *İnegöl –Brs.; Şıhlar *Ulubey –Or.; –Gr.; *Yusufeli –Ar.; Kazıklı –Mğ.)

çiftelik Bilye oyunu. (Yerkesik –Mğ.)

çift halkası Boyunduruk ile oka bağlanacak halka. (Ficek *Reşadiye –To.)

çiftilek İkisi birden, çift olarak. (*Nazilli –Ay.)

çift kayışı Boyunduruk ile oka bağlanan halkanın kayışı. (Ficek *Reşadiye –To.)

çiftletmek Çıbanların geçmesi için iki eli yumruk yapıp birbirine vurarak okumak. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

çiftte [→ **çifte** (II)]

çig (I) [→ **çiğ** (I)]

çig (II) Aşık kemiğinin çukur tarafı. (–Ezm.)

çig (III) [→ **çiğ** (IV)]
çige [→ **çiğe**]
çigelek [→ **çiğelek** (I)]
çigirtmek [→ **çiğirmek**]
çigit [→ **çiğit** (I)]
çiğ (I) [**çig** (I), **çiğce, çik** (II)] **1.** Yağ çıkarmak için biriktirilmiş çiğ süt. (–Kü.; Çıkrık *Mecitözü –Çkr.; *Çıldır, *Arpaçay–Kr.;*Pasinler –Ezm.; *Kangal ve köyleri –Sv.)
[**çig** (I)] : (–Tr.; *Kelkit –Gm.; *Yusufeli –Ar.; *Yıldızeli –Sv.)
2. Çiğ sütün büyük kaplarda pıhtılaşması. (–To.; *Refahiye –Ezc.; *Yerköy –Yz.) **3.** Çiğ sütün üzerinde meydana gelen yağ tabakası, kaymak. (Bozan, Tokat *Merkez ilçesi –Es.)
[**çiğce**] : (Tavşancık *Gebze –Kc.)
[**çik** (II)] : (*Oltu –Ezm.)
4. Çökelek yapılmak için ayrılarak kendi kendine ekşimeye bırakılan çiğ süt. (*Merzifon –Ama.; Heris *Artova –To.)
çiğ (II) Oğlak ağılı. (Bozburun *Bodrum –Mğ.)
çiğ (III) Ekmek sepeti. (–Mğ.)
çiğ (IV) [**çig** (III)] Kamıştan örülmüş sergi. (Başpınar *Tefenni –Brd.; Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; Yeniköy *Ereğli –Kn.; *Kadirli –Ada.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[**çig** (III)] : (*Hadım –Kn.)
çiğ (V) Köylerde süt süzmeye yarayan, bir iki metre uzunlukta, yaprakları dikenli ve üst tarafında haşhaş başı gibi yuvarlak bir başı olan ot türü: *Çiğ bul gel sütü süzelim*. (*Eğridir –Isp.)
çiğ (VI) Çift sürerken pulluk veya saban deymeden kalan yer : *Hasa'nın sürdüğü çifte bakma yarı yarıya çiğ bırakır*. (Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.)
çiğböreği Puf böreği. (*Kandıra –Kc.)
çiğ bulutu Sisli havadaki bulut.(–Ant.)
çiğce [→ **çiğ** (I) **-3**]
çiğdem Ay çiçeği. (*Alaşehir –Mn.)
çiğ dökmek Makina kullanmadan sütün yağını almak ve geri kalan kısmını da lor denilen bir çeşit peynir yapmak. (–Kr. ve köyleri.)
çiğ duman Sis : *Çiğ duman fazla*. (Efkeri *Düzce –Bo.)
çiğe (I) [**ciğe** (I), **çige**] **1.** Ceviz ve badem içi. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Kozluca, Çebiş –Brd.; *Karaman –Kn.)
[**ciğe** (I)]: (*Beyşehir, *Akşehir–Kn.; *Bor –Nğ.)
[**çige**] : (*Karaman –Kn.)
2. Karpuzun içi bıçakla bölündükten sonra her karpuz lokması.(*Eşme ve köyleri –Uş.)
çiğe (II) [→ **ce**]
çiğe (III) [→ **çıngı** (I)]
çiğel (I) Öğendirenin alt ucundaki yassı demir. (Seydiömer –Kü.)
çiğel (II) Su birikintisi. (*Akşehir –Kn.)
çiğelek (I) [**çigelek, çiğelem** (I)] Çilek. (Yaşar *Şavşat –Ar.; *Posof, *Ardahan ve köyleri, *Göle –Kr.)
[**çigelek**] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)
[**çiğelem** (I)]: (Taşburun *Iğdır–Kr.)
çiğelek (II) Korkmuş kimselere içirilen, nişasta ve şeker karıştırılarak yapılan şerbet. (Zana –Ama.)
çiğelem (I) [→ **çiğelek** (I)]
çiğelem (II) Taze, genç : *Ahmet çiğelem gibidir*. (Azeri köyleri –Ama.)
çiğelemek Taneleri elle ovarak ayırmak : *Mısır kundaklarını çiğele*. (*Eşme ve köyleri –Uş.)

çiğelmek Koşum hayvanı, ahırda çok kalmaktan dolayı acemileşmek. (Çayırlı, Ovaca *Haymana –Ank.)

çiğenek (I) [→ **çıngı** (I)]

çiğenek (II) [→ **çiyenek**]

çiğere batmak Vicdan azabı çekmek, pişman olmak. (Çiftepınar *Mersin –İç.)

çiğermek (I) [→ **çığarmak** (II)]

çiğermek (II) Acımak. (Arslandoğmuş *Yıldızeli –Sv.)

çiği Çiğ, pişmemiş : *Bu et çiği.* (Çaltı *Gelendost –Isp.)

çiğid [→ **çiğit** (I)]

çiğik Kirpik. (Almus –To.)

çiğil (I) [→ **çiğin** (II)]

çiğil (II) Çakıl taşı. (Bayat *Emirdağ –Af.; *Eşme ve köyleri –Uş.; *Eğridir ve köyleri, Körküler *Yalvaç, *Uluğbey, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; *Nazilli, Selcen *Çal, Bulkaz *Çivril –Dz.; Sandal *Kula, *Alaşehir –Mn.; Tokat *Merkez ilçesi –Es.; *Nallıhan –Ank.)

çiğil (III) Koyun kesilmesinden sonra çıkarılan aşık. (Ölçek *Ardahan –Kr.)

çiğil (IV) Çoğunlukla elde görülen siğil. (*Dinar –Af.)

çiğil çiğil [→ **cığıl cığıl** (I)]

çiğilemek [→ **çiçelemek** (I)]

çiğilli [**çiğle**] Taşlı toprak. (*Ceyhan –Ada.)

[**çiğle**] : (*Kurşunlu –Çkr.)

çiğin [**cegin, cığın, ciğin, ciğni, cimi, cine** (II), **ciyin, çeğin, çekin** (III), **çeyin, çiğil** (I), **çiğn, çiğne, çiğni, çin** (I), **çini** (VI), **çiñil** (II), **çinin, çiñiz, çinñi, çiyil** (II), **çiyin, çiyni, çizin, çöğin**] **1.** Omuz. (*Eşme –Uş.; Yakaköy *Gelendost, *Şarkîraağaç, Sücüllü *Yalvaç, Bucak *Eğridir –Isp.; Çamköy *Gölhisar, Başpınar *Tefenni, Çeltek *Yeşilova, Devri *Bucak –Brd.; Çivril *Çal, Kızılca, Bereketli *Tavas, *Sarayköy ve köyleri, –Dz.; Sürez, Eymir *Bozdoğan, *Nazilli –Ay.; *Ödemiş ve köyleri, Tepeköy *Torbalı, *Kula, Görece, Balçuva *Tire, –İz.; *Alaşehir –Mn.; Ayvacık –Ba.; Mudanya –Brs.; Kalkan *Simav –Kü.; *İnebolu –Ks.; –Çr; *Çarşamba –Sm.; Azeri köyleri, Oluz –Ama.; *Niksar, Pazar –To.; *Şebinkarahisar, Parak *Alucra –Gr.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; *Refahiye –Ezc.; –Bt.; –Dy.; –Adı.; Lohan –Gaz.; –Mr.; Hisarcık, *Yayladağı –Hat.; *Koyulhisar, *Divriği –Sv.; Kola, Karahisar *İncesu –Ky.; Kurugöl –Nş.; *Bor, Eşmekaya *Aksaray –Ng.; Durlaz *Ereğli, Çukurbağ, Uğurlu *Ermenek, *Seydişehir, Afşar *Hadım, *Karaman, *Bozkır, İvriz *Ereğli, Kolukısa –Kn.; *Kadirli, *Karaisalı, Toprakkale *Osmaniye, Akçalıuşağı –Ada.; Çevlik *Silifke, *Anamur, Karatiken *Tarsus, *Mut –İç.; Belenivat, Güzelsu *Akseki, Kalkan *Kaş, Bağyaka *Finike –Ant.; *Marmaris, Dont *Fethiye ve köyleri, *Milâs, *Bodrum, Ahiköy, Belanya –Mğ.; Kerkük)

[**cegin**] : (Kabataş –Ist.)

[**cığın**] : (–Ky.)

[**ciğin**] : (*Çal –Dz.; Bahçeli *Bor –Ng.)

[**ciğni**] : (*Kırkağaç –Mn.)

[**cimi**] : (*Üsküdar –Ist.)

[**cine** (II)] : (–Ky.)

[ciyin] : (*Yalvaç –Isp.; *Sarayköy –Dz.)
[çeğin] : (–Çr.)
[çekin (III)] : (–Kn.)
[çeyin] : (–Sm.; –Gr.; –Kr.)
[çiğil (I)] : (Çay –Af.; *Gediz –Kü.)
[çiğn] : (–Dz.; –Gaz.)
[çiğne] : (Mesevle –Mğ.)
[çiğni] : (*Uluborlu –Isp.; *Tavas –Dz.; *Kırkağaç, İğdecik, Sancaklıboz –Mn.; –Çkl.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Ereğli, Çeşmelizebir *Cihanbeyli –Kn.; *Karaisalı –Ada.)
[çin (I)] : (Ekse *Çal, Kadıköy, Tekkeköy –Dz.; *Bergama –İz.; Kestelek *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Kızılcaören –Kü.; Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or.; –Vn.; –Bt.; –Dy.; Harput –El.; –Ml.; –Ur.; *Haymana –Ank.; *İncesu –Ky.; Genezin *Avanos –Nş.; Çobansa *Fethiye –Mğ.)
[çini (VI)] : (Fadıl *Orhaneli –Brs.; –Kn.)
[çiñil (II)] : (Bayat *Emirdağ –Af.; Bulkaz *Çivril, *Çal –Dz.; *Gediz –Kü.)
[çinin] : (Örkenez *Yalvaç –Isp.)
[çiñiz] : (Yassıviran *Senirkent, *Yalvaç –Isp.)
[çinñi] : (İğdir *Çivril –Dz.)
[çiyil (II)] : (–Gaz.)
[çiyin] : (Çay *Bolvadin –Af.; *Yalvaç –Isp.; –Brd.; Kızılhisar –Dz.; Hacıbeyli *Nazilli –Ay.; Kula *Akhisar, *Alaşehir –Mn.; *Orhaneli –Brs.; *Iğdır, Koyundere *Ahıska, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Kemaliye –Ezc.; *Erciş –Vn.; *Arapkir –Ml.; *Divriği –Sv.; *Ürgüp –Nş.; Gölcük –Nğ.; *Silifke –İç.; *Alanya, Kışla *Elmalı –Ant.)
[çiyni] : (*Eşme –Uş.; –Brd.; Kösedere –İz.; *Kemaliye –Ezc.)
[çizin] : (*Tarsus –İç.)
[çöğin] : (*Siverek –Ur.)

2. Hayvanların boynundaki etli kısım. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

çiğinbaş [çiğiz] Omuz başı. (Günlükbaşı *Fethiye –Mğ.)
[çiğiz] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

çiğindirik (I) [çiğindürük, çiğirdik (II), çiğirdim] Filiz, taze yaprak. (İshaklı *Bolvadin –Af.; Nudra *Şarkîkaraağaç, Kumdanlı *Yalvaç, Yakaköy *Gelendost –Isp.; Selki *Beyşehir –Kn.)
[çiğindürük] : (Bahçecik *Merzifon –Ama.)
[çiğirdik (II)] : (Dombaylı –Mn.; Misi –Brs.; *Kayaş –Ank.)
[çiğirdim] : (–Sn.)

çiğindirik (II) [çiğinlik] Su taşıyanların kullandıkları omuzluk. (Zellice *Sarıkamış, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
[çiğinlik] : (Azeri köyleri –Ama.)

çiğindirik (III) Ocaktaki küllerin biriktirildiği yer. (Boğabağı –Çr.)

çiğindirik (IV) Bulamacın top top olması. (*Beypazarı –Ank.)

çiğindirik (V) Zayıf hayvanın eti. (*Kadirli –Ada.)

çiğindirme Omuzla getirilen uzun odun. (Ceylan *Fethiye –Mğ.)

çiğindürük [→ **çiğindirik** (I)]

çiğinlik [→ **çiğindirik** (II)]

çiğinnik Ocağın üzerindeki raf. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Merzifon –Ama.)

çiğir 1. [→ **çığır** (I) **-1**] **2.** [→ **çığır** (I) **-2**)

çiğirdek (I) Olmamış kavun. (*Ödemiş –İz.)

çiğirdek (II) [**çiğirdik** (I)] Çiçek tomurcuğu. (*Uluborlu –Isp.; *Kandıra –Kc.; –Kn.)
[**çiğirdik** (I)] : (Uluğbey, Yassıviran *Senirkent, *Eğridir ve köyleri –Isp.; *Ayaş –Ank.)
çiğirdek (III) [→ **çiğit** (I)]
çiğirdek (IV) Ayran yapıldıktan sonra dibinde kalan yoğurt parçaları. (İkipınar *Mihalıççık, Tokat –Es.)
çiğirdek helvası [→ **ciyirdek helvası**]
çiğirden [→ **cegirgen**]
çiğirdik (I) [→ **çiğirdek** (II)]
çiğirdik (II) [→ **çiğindirik** (I)]
çiğirdik (III) Ökse otu. (Kıbrıs –Ank.)
çiğirdik (IV) İlk yağmurdan sonra çıkan çimen. (*Alayunt –Kü.; Kışla *Elmalı –Ant.; Dont *Fethiye –Mğ.)
çiğirdik (V) [**çiğit** (IV)] Özellikle sabun gibi küçülen şeylerin küçük parçası : *Fazla sabunlanmayacağım, bir çiğirdik yeter.* (*Sivrihisar –Es.)
[**çiğit** (IV)] : (*Bor –Nğ.)
çiğirdik (VI) [→ **ciyirdek helvası**]
çiğirdik (VII) Başa giyilen takkenin kenarına yapılan işleme. (Başköy –Ank.)
çiğirdik (VIII) Pembe renk. (Manyan *Karaman –Kn.)
çiğirdim [→ **çiğindirik** (I)]
çiğirmek [**çigirtmek, çiğirtmek, çiğremek** (I), **çiğrimek** (II), **çiğrişmek** (II), **çiğsemek** (II), **çiğsimek** (VII), **çiğsinmek** (I)] Nefret etmek. (Erkinis *Yusufeli –Ar.; *Ahlat –Bt.; –Dy.; –Ada.)
[**çigirtmek**] : (*Yusufeli –Ar.)
[**çiğirtmek**] : (Kocabey *Savşat –Ar.)
[**çiğremek** (I)] : (*Gürün, *Divriği –Sv.; Genezin *Avanos –Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Karaisalı –Ada.)
[**çiğrimek** (II)] : (İkipınar *Mihalıççık, Bozan, Tokat –Es.; –Gaz.; *Bünyan –Ky.; –Ada.)
[**çiğrişmek** (II)] : (Lohan –Gaz.)
[**çiğsemek** (II)] : (*Bor –Nğ.)
[**çiğsimek** (VII)] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *İnebolu –Ks.; –Mr.; –Nş.; –Ada.; –İç.)
[**çiğsinmek** (I)] : (*Düzce –Bo.; –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
çiğirt (I) [→ **çiğit** (I)]
çiğirt (II) [→ **çığır** (I) **-2**]
çiğirtmek [→ **çiğirmek**]
çiğiştemek Korkuyla ürpermek. (Aslanköy *Mersin –İç.)
çiğit (I) [**cığıt** (I), **cigit** (II), **ciğit** (I), **civit, ciyirt, çeğirdek, çığıt** (I), **çigit, çiğid, çiğirdek** (III), **çiğirt** (I), **çiit**] Çekirdek. (*Sarayköy ve köyleri –Dz.; *Savaştepe –Ba.; *Lapseki –Çkl.; *Yenişehir –Brs.; *Gölpazarı –Bil.; *Taşköprü –Ks.; *Osmancık, Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Boyabat –Sn.; *Çarşamba, Balaç –Sm.; *Merzifon ve köyleri, Ziyere –Ama.; Sorhun *Niksar, *Zile, Çörebüyük, Kızılköy –To.; Salman *Akkuş, *Mesudiye ve köyleri –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Gm.; Erkinis *Yusufeli, Bağlıca, Irmaklar *Ardanuç, Çayağzı, Yavuz *Şavşat –Ar.; *Göle, *Ardahan, *Posof –Kr.; –Ezm.; –Ezc.; *Ahlat –Bt.; *Hozat, *Çemişkezek, *Nazimiye –Tn.; *Ağın, *Keban –El.; *Eğin, *Arapkir –Ml.; –Ur.; –Gaz.; *Antakya –Hat.; Ağrakos *Suşehri, *Koyulhisar, Savrun, Palha *Divriği, *Yıldızeli, –Sv.; *Çayıralan –Yz.; Güdül *Ayaş, Ağaeli *Kalecik –Ank.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; *Mut,

Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)
[**cığıt** (I)] : (*Kargı –Çr.)
[**cigit** (II)] : (*Kargı –Çr.; *Ağın –El.)
[**ciğit** (I)] : (*Susurluk –Ba.; Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**civit**] : (Mağura *Maçka –Tr.; –Sv.)
[**ciyirt**] : (Cinis *Aşkale –Ezm.)
[**çeğirdek**] : (–Kü.; Salmanfakılı –Yz.)
[**çığıt** (I)] : (–Dz.; *Alaşehir –Mn.; Yeniköy –Ba.; *Yenice –Mr.)
[**çigit**] : (Humhal *Yusufeli –Ar.)
[**çiğid**] : (Koyundere *Ahıska –Kr.)
[**çiğirdek** (III)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**çiğirt** (I)] : (Cinis *Aşkale, *Pasinler –Ezm.; –Sv.)
[**çiit**] : (–Ba.; *Merzifon –Ama.)

çiğit (II) [**cığıt** (II), **cıhıt**] **1.** Çocuğu olacak kadınların bacaklarında çıkan sivilceler. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
[**cıhıt**] : (–Es.)
2. Çocuğu olacak kadınların yüzünde meydana gelen lekeler. (*Mersin ve köyleri –İç.)
[**cığıt** (II)] : (*Kilis –Gaz.; –Ank.)

çiğit (III) Kuru fasulye. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

çiğit (IV) [→ **çiğirdik** (V)]

çiğiz [→ **ciğinbaş**]

çiğ kaymağı [**çiğ kaymaḫ, çiğlem, çiğleme** (II) **-5**] Çiğ sütün kaymağı. (Azeri köyleri –Ama.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Ezm.)
[**çiğ kaymaḫ**] : (*Gürün –Sv.)
[**çiğlem**] : (*Dinar ve köyleri –Af.)
[**çiğleme** (II) **-5**] : (Tokat –Es.; –Çr.; –Kn.)

çiğ kaymaḫ [→ **çiğ kaymağı**]

çiğle [→ **çiğilli**]

çiğlem [→ **çiğ kaymağı**]

çiğleme (I) [→ **çileme** (I)]

çiğleme (II) **1.** Yağsız çiğ sütten yapılan peynir, çökelek. (*Merzifon, Zana, Aydınlı aşireti –Ama.; *Niksar, *Zile –To.; *Bünyan –Ky.) **2.** Pişirilmeden büyük kazanlara süzülen ve sonra yağı alınan süt. (Taşova –To.; *Mesudiye ve köyleri –Or.) **3.** Çiğ sütten alınan yağ. (*Merzifon –Ama.) **4.** Yeni yavrulayan ineğin ilk sütünden yapılan yoğurt. (*Merkez ilçesi ve köyleri –Rz.) **5.** [→ **çiğ kaymağı**]

çiğleme (III) İşlenmemiş tarlayı sürme. (Tokat –Es.; –To.)

çiğleme (IV) Pişmemiş yiyecekler. (meyve ve çiğ köfte hk.). (–Gaz.)

çiğleme (V) [→ **çebiç** (I) **-5**]

çiğlemek Tanelemek. (*Ulubey –Uş.)

çiğlenmek Şüphelenmek. (Devri *Bucak –Brd.)

çiğlenti [→ **çileme** (I)]

çiğlez [**çivlez, çizlez**] Yakışıklı. (–Çr.; *Merzifon –Ama.)
[**çivlez**] : (Sarunbey –Çr.)
[**çiylez** (I)] : (–Çr.)

çiğli Çiğ ekmek. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

çiğn [→ **çiğin -1**]

çiğnak [→ **çıngı** (I)]

çiğne [→ **çiğin -1**]

çiğneg [→ **çıngı** (I)]

çiğnek (I) Yolüstü, yol uğrağı. (*Eşme –Uş.; Karataş *Sarayköy, *Çal –Dz.; –Mn.; Tokat, Bozan –Es.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Mara *Silifke, *Anamur –İç.; Yerkesik –Mğ.; –Ed.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

çiğnek (II) [→ **çıngı** (I)]

çiğnem [**çiğneyim**] **1.** Bir parça, bir lokma : *Ramazan çiğnemi büyük-

tür. (Başpınar, Karamanlı *Tefenni, Kozluca, Çebiş –Brd.; *Tire, *Ödemiş ve köyleri –İz.; *Edremit –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Kc.; *Bor –Ng.)
[çiğneyim] : (*Merzifon –Ama.)
2. Sakız. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; –Sm.; –Gaz.)

çiğnemik Ağızda çiğnenip çocuğa verilen yiyecek. (*Kandıra –Kc.)

çiğneyim [→ **çiğnem -1**]

çiğni [→ **çiğin -1**]

çiğrek Çiğsi, az çiğ. (*Silifke –İç)

çiğremek (I) [→ **çiğirmek**]

çiğremek (II) Bağırıp çağırmak. (*Lapseki –Çkl.)

çiğremek (III) Soğuk suyla yıkanan insan, üşüdükten sonra çişi gelmek. (–Ky.)

çiğrık Yeni yürüyen çocukları yürütmek için kullanılan üç tekerlekli tahta araba. (–Ezm.)

çiğrimek (I) Biraz korkmak : *Köpekten çiğridim*. (Köseler *Eşme –Uş.)

çiğrimek (II) [→ **çiğirmek**]

çiğrişmek (I) İki şeyin birbirine sürtünmesinden meydana gelen gıcırtıdan iç ürpermek : *Öyle yapma içim çiğrişiyor*. (Lohan –Gaz.)

çiğrişmek (II) [→ **çiğirmek**]

çiğritmek [**çiyritmek**] Nefret ettirmek : *Kendinden iyice çiğritmiş de yüzüne bile bakmıyorum*. (Tokat –Es.; Cinis *Aşkale –Ezm.; *Arapkir –Ml.; –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; Köşker –Krş.)
[çiyritmek] : (İkipınar *Mihalıççık –Es.; –Ezm.; *Afşin, *Elbistan –Mr.)

çiğse İnce yağmur. (*Ünye –Or.)

çiğselemek [→ **çiçelemek** (I)]

çiğsemek (I) [→ **çiçelemek** (I)]

çiğsemek (II) [→ **çiğirmek**]

çiğsemek (III) [→ **çiğsimek** (I)]

çiğsimek (I) [**çiğsemek** (III), **çisimek**]
Yemek bozulmak. (–Çr.; –Ada.; –İç.)
[çiğsemek (III)] : (–Çr.)
[çisimek] : (–Çr.)

çiğsimek (II) [→ **çımkışmak** (I) **-1**]

çiğsimek (III) Çığ, kırağı düşmek. (*Düzce –Bo.)

çiğsimek (IV) Çiğ, pişmemiş olarak kalmak. (*Düzce –Bo.)

çiğsimek (V) Çiğ altında kalarak işe yaramaz duruma gelmek. (*Düzce –Bo.)

çiğsimek (VI) Terlemeye başlamak : *Gripin almıştım daha yeni çiğsimeye başladım*. (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

çiğsimek (VII) [→ **çiğirmek**]

çiğsimit Kaynamamış buğdaydan yapılan ufak bulgur. (–Gaz.)

çiğsinmek (I) [→ **çiğirmek**]

çiğsinmek (II) Alış verişte verilen fiatı azınsamak. (*Mersin ve köyleri –İç.)

çiğsiremek Sıcakken üstüste konan ekmek bozulmağa, kokmağa başlamak : *Bu ekmekler biraz çiğsiremiş*. (*Silifke, *Mersin –İç.)

çiğ suyu **1**. Kaymak, yağ yapıldıktan sonra kalan su. (Çayırlı *Haymana –Ank.) **2**. Çökelek suyu. (*Zile –To.)

çiğ süt Yağı alınmamış süt : *Her gün bir bardak çiğ süt içiyorum*. (Bozan *Merkez ilçesi –Es.)

çiğşemek Yemek kaynamağa başlamak. (–Kn.)

çiğşimek Bir haberden heyecan duymak. (*Bor –Ng.)

çiğtel Bükülmemiş pamuk ipliği. (Çamlıca *Şavşat –Ar.)

çiğ yağ Olmamış zeytinden çıkarılan koruk yağı. (*Edremit –Ba.)

çiğ yav Sadeyağ. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

çiğ yoğurt Yağı alınmamış sütten yapılan yoğurt. (Bozan *Merkez ilçesi –Es.)

çihol [**çikot**] Havuç. (–Ezc.)
[**çikot**] : (*Ermenek –Kn.)

çihri Dağlardaki yabanî bir çalının nohut büyüklüğündeki siyah renkli meyvesi (mavi ve kök boya yapmakta kullanılır). (Üçem *Balâ –Ank.)

çihrit Çekirge. (Kapıköy *Maçka, *Akçaabat, *Vakfıkebir –Tr.)

çiit [→ **çiğit** (I)]

çik (I) [→ **çıngı** (I)]

çik (II) [→ **çiğ** (I) **-3**]

çik (III) [**cak** (I), **cık** (III), **cik** (I), **cike, çık** (II)] Aşık kemiğinin çukur tarafı. (–Kü.; *Sivrihisar, Bozan, Tokat *Merkez ilçesi –Es.; –Çr.; *Merzifon –Ama.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Cinis *Aşkale –Ezm.; –Ur.; –Gaz.; *Yıldızeli –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Çayırlı *Haymana –Ank.; Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı, *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.; –Ada.)
[**cak** (I)] : (Ersis *Yusufeli –Ar.)
[**cık** (III)] : (–Ama. ve köyleri)
[**cik** (I)] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; –Sv.; –Krş.; Kerkük)
[**cike**] : (*Erciş –Vn.)
[**çık** (II)] : (Atlıhisar *Şuhut –Af.; –Kü.; –Kn.)

çik çik [→ **cik cik** (IX)]

çik durmak [**çik yatmak** (II)] Aşık atıldığında çukur tarafı üste gelmek üzere düşmek. (*Bor –Nğ.)
[**çik yatmak** (II)] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)

çikel [→ **çekel -1**]

çiki çiki Köpek çağırma ünlemi. (Pınarbaşı –Kn.)

çikirdemek Pekmez ve yoğurt ekşiyip köpürmek. (*Ermenek –Kn.)

çikirken Isırgan otu. (Ilıca –Bo.)

çikkal Kavrulmuş arpa, buğday unu. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

çikli (I) Simit. (–Rz.)

çikli (II) Ağaç çekmek için kullanılan ağaç parçası. (Kapıköy *Maçka –Tr.)

çikmek [→ **çileme** (I)]

çikmen [**çikment**] Hamam havlusunun konulduğu bohça. (–Dy.)
[**çikment**] : (–Dy.)

çikment [→ **çikmen**]

çikot [→ **çihol**]

çikricak Pamuğu tohumundan ayıran araç. (Güdül *Ayaş –Ank.)

çikşağı Yoyo denilen oyuncak. (–Gaz.)

çiktelik Serçeye benzeyen bir kuş. (İğdeli *Gemerek –Sv.)

çik yatmak (I) Sırtüstü yatmak. (Genezin *Avanos –Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

çik yatmak (II) [→ **çik durmak**]

çil (I) [**cil** (I) **-2**] **1.** Topraktan yeni çıkan bitki, ekin. (–Af.; –Sn.; Kavak –Sm.; *Merzifon, Maramul –Ama.; Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or.; –Tr.; Yukarıkale *Koyulhisar, *Gürün –Sv.; *Bor –Nğ.)
[**cil** (I) **-2**] : (–Bo.; –Ist.; Cenciğe –Ezc.; –Vn.; *Ahlat –Bt.; *Elbistan –Mr.; Kerkük)
2. Yaprakları sebze olarak kullanılan labadanın çok tazesi. (Sarı *Merzifon –Ama.) **3.** Tazeyken ye-

nilen dikenli bir çeşit ot. (Karaş *Ereğli –Kn.) **4.** Sepet yapmakta kullanılan bir çeşit kamış. (Zara –Ama.; Yavuz –Ar.; –Ezm.; –Bt.)

çil (II) Islatılmış tütün tohumu. (Mardar –Sm.)

çil (III) Yatak. (–Ezm.)

çil (IV) [**çilçapar** (I)] **1.** Yeşile çalar mavi renk : *Çil gözlü*. (–Nğ.) **2.** Siyah beyaz karışık, boz renk. (*Lapseki –Çkl.; *Merzifon –Ama.; –Ada.; *Silifke, Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.; Kerkük)

[**çilçapar** (I)] : (Tokat *Merkez ilçesi –Es.; –Mr.; –İç.)

çil (V) Bir toprak çeşiti. (–Brs.)

çil (VI) Erik, zerdali kurusu. (Muzal *İnegöl –Brs.)

çil (VII) Kök : *Şu ağacın çilleri meydanda kalmış*. (Hocaköy *Kandıra –Kc.; Aliköy *Çaycuma, Cumayanı –Zn.; Çayucuk *Çerkeş, *Kurşunlu –Çkr.; Kıranardı –Ky.; *Ereğli –Kn.)

çil (VIII) Üstü benekli yaban kekliği. (Ahat *Banaz –Uş.; –Mn.; İkipınar *Mihalıççık –Es.; –El.; –Ml.; –Sv.)

çil (IX) **1.** Küçük (bir şey hk.). (Düzköy *Keşap –Gr.) **2.** Küçük kabak, hıyar, bostan vb. (hk.). (*Perşembe, *Merkez ilçesi –Or.; –Tr.)

çil (X) [**çilbozgunu, çilbozu, çilbozuğu, çilçapar** (II), **çil fışlak**] **1.** Çilli (kimse hk.) : *Çil bir herifi var*. (–Gaz.)

[**çil fışlak**] : (–Gaz.)

2. Yüzdeki çiçek izleri. (Yavuz *Şavşat –Ar.; –Kr.; –Ezc.; Güdül *Ayaş –Ank.)

[**çilbozgunu**] : (*Zara –Sv.)

[**çilbozu**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**çilbozuğu**] : (–Es.)

[**çilçapar** (II)] : (*Afşin, *Elbistan –Mr.; Erenyaka, Akseki *Finike –Ant.)

çilā Koyun yününden dokunan şalların ucundaki saçaklar. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

çilār Köpek balığına benzeyen bir çeşit balık. (Büyükdere –Ist.)

çilāv Pirinç çorbası. (Kerkük)

çilbant [→ **cılban** (II)]

çilbe Ahlâk, karakter : *Senin çilben çok bozukmuş*. (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

çilbidik Horoz ibiği. (Burunkaya –Zn.)

çilbidir [**çildirge -1, çildirki** (I), **çilgidir** (III), **çilgidirik**] Davula vurulan küçük değnek. (Kızılköy *Dinar –Af.)

[**çildirge -1**] : (–Dz.; –Kü.)

[**çildirki** (I)] : (Karaçulha *Fethiye –Mğ.)

[**çilgidir** (III)] : (Şeref, Kavaklıdere *Yatağan –Mğ.)

[**çilgidirik**] : (Gölser *Acıpayam –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.)

çilbir (I) [→ **cılbır** (I) **-1**]

çilbir (II) [**cilbir** (I)] Yular. (*Dinar, *Bolvadin –Af.; *Eşme ve köyleri –Uş.; İlyas *Keçiborlu, Yassıviran, Uluğbey *Senirkent, Örkenez *Yalvaç, Bağıllı *Eğridir –Isp.; Başpınar, Karamanlı *Tefenni, Güney *Yeşilova, Devri *Bucak, Çerçin –Brd.; Hırka, Bereketli *Tavas, Yukarıseyit, Baklan *Çal, İğdir *Çivril, Darıveren, Oğuz, Yukarıkaraçay *Acıpayam, *Sarayköy ve köyleri –Dz.; *Bozdoğan, Kırcaklı *Nazilli, Alanlı –Ay.; *Tire, *Ödemiş –İz.; *Alaşehir –Mn.; Engiz

*Bafra –Sm.; –Kn.; Alibozlu *Bahçe –Ada.; Yenisu *Silifke –İç.; *Kaş, Kışla *Elmalı –Ant.; Eldirek *Fethiye, *Milas, *Bodrum, Şeref, Kavaklıdere *Yatağan –Mğ.)

[**cilbir** (I)] : (Sofular *Eğridir –Isp.; Başpınar *Tefenni, Çamköy *Gölhisar, Salda, Kasımpaşa –Ist.; Saray *Afşin –Mr.; Kışlacık, Güdül *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.)

çilbir (III) İnce ağaç dallarından yapılan sopa : *Ata çilbiri bir vurdum yarısı elimde kaldı.* (Bekilli *Çal –Dz.)

çilbir otu Semiz otu. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

çilbirtir Çınar ağacı. (Serik *Abdurrahmanlar –Ant.)

çilbiz Çalı çırpı. (İvriz *Ereğli –Kn.; Akyar *Osmaniye –Ada.)

çilbozgunu [→ **çil** (X) **-2**]

çil bozu [→ **çil** (X) **-2**]

çil bozuğu [→ **çil** (X) **-2**]

çilbur (I) Mısır unu, yağ ve peynirden yapılmış yemek. (Kaptanpaşa ve köyleri *Çayeli, Karadere –Rz.)

çilbur (II) [→ **cilbir** (II) **-1**]

çilçapar (I) [→ **çil** (IV) **-2**]

çilçapar (II) [→ **çil** (X) **-2**]

çil çıkarmak Oyun bozanlık etmek. (*Bor –Nğ.)

çilçik [→ **cırtık** (I)]

çilçocuk Küçük çocuk. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

çildir (I) **1.** Cazgır. (–Mğ.) **2.** Çok konuşan, geveze. (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

çildir (II) [**çildir bacak**] İnce uzun boylu, zayıf adam. (*Çemişkezek –Tn.)

[**çildir bacak**] : (Güney *Yeşilova –Brd.)

çildir (III) Teninin rengi çil renginde olan (kimse). (–Nğ.)

çildir bacak [→ **çildir** (II)]

çildiremek Hafif kımıldamak : *Bugün çöp bile çildiremiyor.* (*Bor –Nğ.)

çildirge **1.** [→ **çilbidir**] **2.** Kasapların kestikleri koyunu üfürmek için kullandıkları ince değnek. (–Dz.)

çildirgi Pamuk kabartmak için kullanılan ince sopa. (–Ba.; Akköy *Söğüt –Bil.)

çildirik [**çildirki** (III)] **1.** Zayıf. (*Acıpayam –Dz.)

[**çildirki** (III)] : (Karaçulha *Fethiye –Mğ.)

2. Şişman. (–Kü.)

çildirki (I) [→ **çilbidir**]

çildirki (II) Hallaç kirişini bastıran değnek. (Karaçulha *Fethiye –Mğ.)

çildirki (III) [→ **çildirik -1**]

çile (I) Sağlık, şişmanlık (hayvanlar hk.) : *Hayvanların çilesi bu yıl iyi, kışı geçirirler inşallah.* (Bademli *Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri, Körküler *Yalvaç –Isp.; *Sarayköy ve köyleri, *Çal –Dz.; Sürez, Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Mn.; Yeniköy –Ba.; Bozan, Tokat –Es.; Baklalı *Çatalca, Çayırdere *Silivri –Ist.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Karakuş bucağı *Ünye –Or.; *Kilis –Gaz.; *Afşin –Mr.; Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya –Hat.; *Gürün –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; *Bor –Nğ.; Adiller *Ermenek –Kn.; Gâvurdağı yörükleri *Osmaniye –Ada.; *Mut, Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.; Temre *Kaş –Ant.; *Milas –Mğ.)

çile (II) Genişlik, en : *Bezin çilesi.* (–Mğ.)

çilegöz olmak Tavuk, kaz gibi hayvanlar tüy dökmek : *Tavuk çilegöz olmuş*. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

çilelemek Dokuma işinde kullanılan iplikleri, önce unlu suda ıslatmak. (Lefkoşa –Kıbrıs)

çilelenmek (I) Semizlenmek, şişmanlamak (hayvanlar hk.). (Çıtak, Denizler *Çal –Dz.; Araplı *Bozdoğan –Ay.; Köprücek *Emet –Kü.; –Çr.; *Merzifon –Ama.; Karakuş bucağı köyleri –Or.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Bor –Nğ.; –Ada.; *Mersin ve köyleri –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; –Mğ.)

çilelenmek (II) Lekelenmek. (Salarha ve köyleri –Rz.)

çileli Besili (hayvan hk.). (*Eşme –Uş.; *Eğridir, Körküler *Yalvaç –Isp.; Çöplü, İğdir *Çivril –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; Yeğenli *Tire, Çömlekçi –İz.; Bakacak –Ba.; –Sm.; Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or.; Ören, Akçadağ –Ml.; Lohan –Gaz.; *Afşin, *Elbistan, Şekeroba –Mr.; Kuzuculu *Dörtyol –Hat.; *Koyulhisar, Karaözü *Gemerek –Sv ; Çayırlı *Haymana –Ank.; *Pınarbaşı, Fıraktın –Ky.; *Bor –Nğ.; Kışla *Elmalı, Güzelsu *Akseki –Ant.; *Milas –Mğ.)

çileme (I) [**çiğleme** (I), **çiğlenti, çikmek, çilempi, çilen** (II), **çilendi, çilenpe, çilenti, çileşme**] Hafif ve ince yağan yağmur, çisinti. (–Mn.; Olukyanı –Zn.; Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[**çiğleme** (I)] : (Ören *Fethiye –Mğ.)

[**çiğlenti**] : (–Mn.)

[**çikmek**] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

[**çilempi**] : (*Ermenek –Kn.)

[**çilen** (II)] : (Aydoğmuş –Isp.; Karamanlı *Tefenni –Brd.; Eymir *Bozdoğan, Alanlı –Ay.; –Nğ.; Kalkan *Kaş –Ant.; *Fethiye ve köyleri, *Milas –Mğ.)

[**çilendi**] : (*Senirkent, *Uluborlu –Isp.)

[**çilenpe**] : (Kazancı –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.)

[**çilenti**] : (*Eşme –Uş.; Gelengermi *Yalvaç, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Pazaravdan *Bucak –Brd.; *Çal, Yukarıkaraçay *Acıpayam, İğdir *Çivril –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı, *Ödemiş, *Bergama –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Edremit, Demirkapı *Susurluk, Yeniköy –Ba.; –Kü.; *Söğüt, Tokat –Es.; Yuvacık –Kc.; *Akyazı –Sk.; *Düzce –Bo.; Baklalı *Çatalca, Çayırdere *Silivri –Ist.; –Ks.; *Çarşamba –Sm.; *Tirebolu –Gr.; Kızılkakçak *Arpaçay –Kr.; Taşoluk *Göksun –Mr.; –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; İncirgediği, Kuyuluk, *Karaisalı –Ada.; *Mut ve köyleri, *Silifke –İç.; Serik *Abdurrahmanlar –Ant.; *Milas, Yerkesik –Mğ.; –Ed.; Çavuşköy *Babaeski, Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.; *Saray –Tk.; Lefkoşa –Kıbrıs)

[**çileşme**] : (Yukarıseyit *Çal –Dz.; Alanlı –Ay.; Görmel *Ermenek –Kn.)

çileme (II) [→ **çebiç** (I) -4]

çileme (III) Ispanak, pancar gibi sebzelerle pirinç ve bulgur karıştırılarak yapılan bir çeşit yemek. (*Anamur –İç.)

çilemeḫ [→ **çilemek** (I)]

çilemek (I) [**çilemeḫ, çilemeyh, çilenmek** (I), **çileşmek, çileştirmek, çimtilemek** (I), **çisalamak, çisenlemek, çişelemek, çişnemek, çizelemek**] Yağmur çiselemek. (Kavak *Yeşilova –Brd.; Oğuz *Acıpayam, *Sarayköy ve köyleri, Dedeköy *Çal, Karahisar *Tavas –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Bayındır, *Bergama –İz.; *Alaşehir, *Akhisar ve köyleri –Mn.; –Ba.; –Kü.; Zeyde *Söğüt –Bil.; Bozan, Tokat –Es.; *Devrek, Alikköy *Çaycuma, *Safranbolu, Kilimli, Cumayanı –Zn.; *İnebolu –Ks.; *Merzifon –Ama.; *Erciş –Vn.; *Arapkir –Ml.; *Göksun –Mr.; Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.; –Ada.; Kışla *Elmalı, Kumluca *Finike –Ant.; *Milas, Yerkesik, Düğrek –Mğ.; –Ed.; Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz –Krk.; *Saray –Tk.)

[**çilemeḫ**] : (*Mucur –Krş.)

[**çilemeyḫ**] : (*Iğdır –Kr.)

[**çilenmek** (I)] : (*Dinar –Af.; Büyükbabaca *Uluborlu, Yassıviran *Senirkent, Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Akviran –Brd.; Iğdır *Çivril, Ortaköy *Çal –Dz.; *Susurluk –Ba.; *Ermenek –Kn.; Kayarcık *Saimbeyli –Ada.; *Anamur, *Silifke –İç.; –Ant.)

[**çileşmek**] : (Bademli *Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri, Yakaköy *Gelendost, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; İğdir *Çivril –Dz.; *Bergama, *Ödemiş, *Tire –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Bor –Nğ.; *Ermenek, *Karaman –Kn.; *Silifke, *Anamur, *Mut –İç.; Genek *Yatağan –Mğ.)

[**çileştirmek**] : (*Silifke –İç.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[**çintilemek** (I)] : (*Akdağmadeni –Yz.)

[**çisalamak**]: (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

[**çisenlemek**] : (–Ank.; *Bor –Nğ.; *Mut –İç.)

[**çişelemek**] : (–Tr.)

[**çişnemek**] : (Zarşat –Kr.)

[**çizelemek**] : (Anaraş *Sürmene –Tr.)

çilemek (II) [**calamaḫ** (II), **calamak**] Saçmak, serpmek, ekmek. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Uşhum *Yusufeli –Ar.; –Ezm.; *Ermenek –Kn.; *Anamur –İç.)

[**calamaḫ** (II)] : (*Iğdır, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

[**calamak**] : (*Çıldır, Zellice *Sarıkamış –Kr.; Kerkük)

çilemek (III) Terlemek, nemlenmek. (–Zn. –Çr.; *Merzifon –Ama.; –Yz.)

çilemek (IV) Sulamak : *Odayı çile de süpür toz olmasın.* (Yakaköy *Gelendost –Isp.; –Gm.; Çayağzı *Şavşat –Ar.; Cinis *Aşkale –Ezm.; Sasunga *Çayırlı –Ezc.; *Ağın, *Keban –El.; –Mr.; *Karaman –Kn.; *Silifke –İç.; *Fethiye –Mğ.)

çilemek (V) Pamukları kozadan ayırmak. (Eymir, Araplı *Bozdoğan –Ay.)

çilemek (VI) Çocuk dünyaya getirmek. (*Develi –Ky.)

çilemeyh [→ **çilemek** (I)]

çilemez Un çorbası. (Kargın *Köycegiz –Mğ.)

çilempi [→ **çileme** (I)]

çilen (I) Sığ yer, suyun derin olmayan yeri. (Adala *Salihli –Mn.; –Ba.)

çilen (II) [→ **çileme** (I)]

çilendi [→ **çileme** (I)]

çilenger Çilingir : *Bu aleti çilenger yapabilir.* (*Yalvaç –Isp.; Çuvallı *Yeşilova –Brd.; Tömek –Kn.; Yerkesik –Mğ.)

çilengir Çingene : *Kızım evleri iyi kapayın çilengir falan girmesin.* (Navlu *Yeşilova –Brd.)

çilenmek (I) [→ **çilemek** (I)]

çilenmek (II) [→ **çillenmek -2**]

çilenmek (III) Şüphelenmek. (*Ünye –Or.)

çilenpe [→ **çileme** (I)]

çilenti [→ **çileme** (I)]

çilepe Tatlı bir şeyin elde bıraktığı yapışkanlık : *Üzüm tuttum elim çilepe oldu.* (*Merzifon –Ama.)

çilepelik Çisentili : *Çilepelik havalarda yağmur az yağar.* (Gerze *Devrek –Zn.)

çilermek (I) Nemlenmek, küflenmek : *Tuz çilermiş.* (Düzköy *Keşap –Gr.; *Sorgun –Yz.; *Bor –Ng.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

çilermek (II) Bülbül sürekli ötmek. (–Sv.)

çilermek (III) Soğuk almak. (–Kn.)

çilermek (IV) [→ **çillenmek -1**]

çilesiz (I) Besisiz, zayıf (hayvan hk.). (Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; Kışla *Elmalı –Ant.)

çilesiz (II) [**çilesuz**] **1.** Utanmaz, ahlâksız (kimse). (*Maçka –Tr.) [**çilesuz**] : (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

2. Düşünmeden konuşan, patavatsız (kimse). (Bereketli *Tavas –Dz.; –Ky.)

çilesuz [→ **çilesiz** (II) **-1**]

çileşme [→ **çileme** (I)]

çileşmek [→ **çilemek** (I)]

çileştirmek [→ **çilemek** (I)]

çile toprak Çakıllı toprak. (Pelit –Ba.; Abalar –Ed.)

çileyh [→ **cilek**]

çilez Gelişmemiş, zayıf. (Uluşiran *Şiran –Gm.; –Yz.)

çil fışlak [→ **çil** (X)]

çil getirmek İhtiyarlamış atların, öküzlerin tüyleri arasında benekler hasıl olmak. (*Mesudiye ve köyleri –Or.)

çilgi (I) Kadınların başlarına bağladıkları tülbent. (Maksutlu *Şarkışla –Sv.)

çilgi (II) Siyah üzüm. (–Ist.)

çilgidir (I) Zayıf, ince. (Körküler *Yalvaç –Isp.; Karamanlı *Tefenni –Brd.; Yukarı Karaçay *Acıpayam –Dz.; Yerkesik –Mğ.)

çilgidir (II) [**çilgirdi** (I)] Pamuk atılan el yayının çubuğu. (*Tefenni, Devri *Bucak.; Hadım *Çal –Dz.; –Mğ.) [**çilgirdi** (I)] : (Bozburun –Mğ.)

çilgidir (III) [→ **çilbidir**]

çilgidirik [→ **çilbidir**]

çilgirdi (I) [→ **çilgidir** (II)]

çilgirdi (II) Pamuk atmağa yarar değnek. (Bozburun –Mğ.)

çilhar olmak Yok olmak : *Bütün emellerim çilhar oldu.* (Sarıveliler *Ermenek –Kn.)

çili (I) [→ **çirpi** (I) **-1**]

çili (II) Taze koparılmış üzüm. (Yukarıseyit *Çal –Dz.)

çilibik [**çilpik** (I)] Don, kırağı : *Çilibik ekinleri bozdu.* (İnköy –Kü.) [**çilpik** (I)] : (İnköy –Kü.)

çili çili Taze taze. (*Ödemiş –İz.; *Turgutlu –Mn.)

çiliçirpi [→ **çirpi** (I) **-1**]

çiliḫta Buğday unundan yapılan ve yağda kızartılan bir çeşit tatlı. (Limanköy *Çayeli –Rz.)

çilik (I) [→ **çipik**]
çilik (II) Çelik çomak oyununda kullanılan ince değnek. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
çilik (III) At eğerinin altına konulan keçe. (Ortacaköy *Fethiye –Mğ.)
çilik (IV) [**cilik** (III), **cillik** (III), **çillik** (III)] Dişilik organı. (Yukarıdinek *Şarkîkaraağaç –Isp.; Tokat, Bozan *Merkez ilçesi –Es.; *Merkez ilçesi –Çr.; Kavak *Çarşamba –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Karakuş bucağı köyleri *Ünye, Danışman *Fatsa –Or.; Düzköy *Keşap, *Tirebolu –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Refahiye, *Kemaliye –Ezc.; *Gemerek, *Şarkışla –Sv.; *Yerköy –Yz.; *Pınarbaşı–Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Kadirli –Ada.; Aslanköy *Mersin –İç.; Limasol –Kıbrıs)
[**cilik** (III)] : (Taşköprü –Ks.; *Zile –To.)
[**cillik** (III)] : (Aşağıkayı *Tosya –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; Palha *Divriği –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank)
[**çillik** (III)] : (*Erciş –Vn.; –Bt.; –Dy.; –Ur.; –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Antakya, Hisarcık, Yayladağı, Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Çayırlı *Haymana, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; –Ada.)
çilim Nargile. (Kırım göçmenleri –Ist.)
çilimbiz [→ **çirpi** (I) **-1**]
çilimbura [→ **çilimburi**]
çilimburi [**çilimbura**] Ateş böceği. (–Rz.)
[**çilimbura**] : (–Rz.)
çilimpi [→ **çirpi** (I) **-1**]
çilimpiz [→ **çirpi** (I) **-1**]
çilimsiz Zayıf, cılız. (–İz.)
çiliñgi [→ **çirpi** (I) **-1**]
çilingir (I) İri gözlü kalbur. (Aktaş, Yörük *Safranbolu –Zn.; –Ks.; *Kangal ve köyleri, *Şarkışla, Karaözü *Gemerek –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun, *Yerköy –Yz.; Akkışla *Bünyan, *Talas –Ky.)
çilingir (II) Çok kuru odun. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
çilingir (III) Kumlu toprak. (Önsen –Mr.; Seydin *Avanos –Nş.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
çilingir (IV) Sulu, verimli toprak. (*Düzce –Bo.; Gözene –Ml.; Kiyeli, Sarıoğlan *Bünyan –Ky.)
çilinti [→ **çirpi** (I) **-1**]
çili para Bozuk para. (*Nazilli –Ay.)
çili parmak Serçe parmak. (Kırıklı *Karaisalı –Ada.)
çilipit Ses : *Ortalıkta çilipit yok.* (Limanköy *Çayeli –Rz.)
çilis Gördüğü her yemekten isteyen (çocuk veya hayvan yavrusu hk.). (Kerkük)
çili vili Fıldır fıldır dönmeyi anlatır : *Bir yumruk vurdum, çili vili döndü.* (Limanköy *Çayeli –Rz.)
çiliyhlemek Odun parçalamak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
çilkeklik Bıldırcın. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Karamanlı *Tefenni –Brd.)
çilkim [**çilmik, çiltim**] Küçük üzüm salkımı. (*Dinar ve köyleri –Af.; Kavak *Yeşilova, Devri *Bucak, Karamanlı *Tefenni –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Kazanlı, Adagüme *Ödemiş –İz.; *Alaşehir –Mn.; Bağyaka *Finike –Ant.)
[**çilmik**] : (Heymosun –Kıbrıs)
[**çiltim**] : (Ambarcık *Gölhisar –Brd.; Hacıbeyli –Ay.; –Mr.; Ömerbacılı *Kaman –Krş.; –Nş.;

–Ada.; *Silifke, *Mersin –İç.; Kışla *Elmalı –Ant.; *Fethiye –Mğ.)

çilko Patika, keçiyolu. (–Nş.)

çilkura Ufak kulaklı, yüzü benekli hayvan. (Veliköy –Rz.)

çille [çelle] Kışın en soğuk, yazın en sıcak günleri: *Hele çilleyi çıka bakalım.* (–Vn.; –Dy.)

[çelle]: (*Nazimiye –Tn.)

çille hamamı Kadınların sağlık dileğiyle, belirli mevsimlerde kırk gün bir biri üstüne hamama gidip yıkanması. (Kerkük)

çillemek (I) **1.** [→ **çillenmek** (I) **-1**] **2.** [→ **çillenmek** (I) **-2**]

çillemek (II) Odunu parçalamak. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

çillemek (III) Çocuk işemek. (Mardar *Bafra –Sm.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

çillemmek [→ **çillenmek - 1**]

çillenerek ağlamak İçten ağlamak. (*Gürün –Sv.)

çillenmek [cillemek, cillenmek, çilenmek (II), **çilermek** (IV), **çillemek** (I) **-1, 2; çillemmek, çilleşmek] 1.** Çimlenmek, yeşermek. (İsmetiye –Brs.; *Kandıra –Kc.; Miye *Taşköprü –Ks.; *Boyabat –Sn.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Karakuş ve köyleri *Ünye –Or.; Salarha Bucağı ve köyleri *Merkez ilçesi, –Rz.; *Zile –To.; *Maçka ve köyleri, Kireçhane bucağı ve köyleri –Tr.; –Bt.; *Gürün, Çepni *Gemerek –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Çayırlı *Haymana, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

[cillemek]: (*Erciş –Vn.)

[cillenmek]: (Rami *Fatih –Ist.; *Zile –To.; –Gm.; Yavuz *Şavşat, Humhal, Uşhum *Yusufeli –Ar.; –Kr.; Çizgi –Ezm.; *Ahlat –Bt.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; Çöplü *Gemerek –Sv.; –Nğ.)

[çilermek (IV)]: (Yeniköy –Ba.; Alayunt –Kü.; *Merkez ilçesi –Çr.; *Niksar –To.; Genezin *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.)

[çillemek (I) -1]: (Bayat *Emirdağ –Af.; –Sm.; *Boğazlayan –Yz.)

[çillemmek]: (*Divriği –Sv.)

[çilleşmek]: (İsmetiye –Brs.; –Ama.; *Merkez ilçesi ve köyleri –Or.; *Görele ve köyleri –Gr.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Fethiye Köyleri –Mğ.)

2. Ekmek küflenmek. (Bozan –Es.; *Ağın, *Keban –El.)

[çilenmek (II)]: (–Ba.)

[çillemek (I) -2]: (Yassıviran *Senirkent, *Yalvaç –Isp.)

çilleşmek [→ **çillenmek -1**]

çillez toprak Kırmızı toprak. (Üsköl, Yeniköy –Ada.)

çilli (I) [→ **çilot**]

çilli (II) Hapishane: *İki hün çillide yattım.* (–İz.)

çilliçop Tahin ve şekerle yapılan helva. (Ilıca *Manavgat –Ant.)

çillik (I) Uzun kuyruklu bir çeşit tarla kuşu. (Alanlı –Ay.)

çillik (II) Körebe oyunu. (*Yeşilova –Brd.)

çillik (III) [→ **çilik** (IV)]

çillik millik etmek Karma karışık etmek. (Karamanlı *Tefenni –Brd.; Dont –Mğ.)

çilme Alna bağlanan örtü: *Fatma'nın çilmesine de bak.* (*Anamur –İç.)

çilmek Bir vuruşta kesmek. (Saylan *Ünye –Or.)

çilmik [→ **çilkim**]

çilo Bir çeşit pilav. (*Iğdır –Kr.)

çilosen Bakır süzgeç. (*Iğdır –Kr.)
çilot [**çilli** (I)] Şamar, tokat. (–Bt.; –Ur.)
[**çilli** (I)] : (*Elbistan –Mr.)
çil pancar (I) Labada'ya benzeyen bir bitki. (*Vezirköprü –Sm.)
çil pancar (II) Islatılan eski buğdayın sıkılmasıyle yapılan yemek. (*Kavak –Sm.)
çilpek (I) **1.** [→ **çirpi** (I) **-1**] **2.** [→ **çirpi** (I) **-2**]
çilpek (II) İpek kozasının işe yaramayan kısmı. (Harman *Söğüt–Bil.)
çilpek (III) Elbiseye sıçrayan çamurun bıraktığı leke. (–Dz.)
çilpek (IV) [→ **çirpek**]
çilpek (V) Çıkıntı, pürüz : *Çilpek çilpek duvar örmüş*. (Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)
çilpenti (I) Çalı çırpı ile yakılan geçici ateş. (Taşoluk *Göksun –Mr.)
çilpenti (II) Az yoğurtla yayık yayma. (Taşoluk *Göksun –Mr.)
çilpeşük Karmakarışık. (Ziyere *Merkez ilçesi –Ama.)
çilpez Cılız, gelişmemiş çocuk. (–Ky.)
çilpi çekmek Boyaya batırılmış ipliği bir düzey üzerine bırakarak çizgi çekmek. (*Bor –Ng.)
çilpik (I) [→ **çilibik**]
çilpik (II) [→ **çirpi** (I) **-2**]
çilpik (III) Kumaşın kesinti yerlerinde meydana çıkan iplik uçları. (Bademli *Dinar –Af.; *Çal –Dz.; Bozan *Merkez ilçesi –Es.; *Kandıra –Kc.; *Bor –Ng.)
çilpiklenmek Dikiş payı az olan dikiş, ayrılıp saçaklanmak : *Bu gumaş çilpiklenir, dikiş payını fazla bırakmalı*. (*Bor –Ng.)
çilpikli Saçaklı (kumaş hk.). (*Bor –Ng.)
çilpimek Ağaçların sık dallarını seyrekleştirmek. (*Bor –Ng.)
çilpinti Yağmur sırasında duvarlarda meydana gelen çamur ve su lekeleri. (–Dz.)
çilpirin Yumurtadan yapılan bir yemek. (–İç.)
çilpirti [→ **çirpi** (I) **-1**]
çilpitme Taze asma yaprakları doğrayıp kıyma ve bulgurla pişirilerek yapılan bir çeşit yemek. (*Bor –Ng.)
çilsi Az çilli (kimse). (Karayakup *Suşehri –Sv.)
çil soğan Taze soğan. (*Sivrihisar ve köyleri –Es.)
çilte (I) [**çilter**] Çuval. (–Af.; Moraca, Çamköy *Çal, İğdir, Emircik *Çivril –Dz.; Karamanlı *Tefenni –Brd.; Alpanos *Seyitgazi –Es.; *Hadım –Kn.; Namrun *Tarsus –İç.)
[**çilter**] : (*Bolvadin –Af.)
çilte (II) [**cilte**] **1.** Semerlerin iki tarafına yük bağlamak için takılan urgan. (*Düzce –Bo.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Taşova –To.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**cilte**] : (Şabanözü *Polatlı –Ank.)
2. Urgandan ince, çarık bağından kalın ip. (Karamanlar *Çarşamba –Sm.; Hayati *Erbaa –To.)
çilte (III) [**çilteyan, çiltiğen, çiltiyan, çiltiyen**] Abadan yapılmış geniş şalvar. (Bozan, Tokat *Merkez ilçesi –Es.; Dodurga *Bozüyük –Bil.)
[**çilteyan**] : (–Kü.)
[**çiltiğen**] : (–Ks.)
[**çiltiyan**] : (–Kn.)
[**çiltiyen**] : (Tekkeönü –Es.)
çilte (IV) **1.** Yemenilerin yüz kenarını dikerken kullanılan bir tarafı çatal ağaç. (*Gerze –Sn.) **2.** Semere

yük vurmak için kullanılan uçu çatallı sopa. (*Boyabat –Sn.; *Merzifon ve köyleri –Ama.) **3.** Mısır kuruduktan sonra koçanlarından tanelerini ayırmak için kullanılan sopa. (*Taşköprü –Ks.)

çilte (V) Seyrek dokunmuş ince, beyaz astarlık bez. (Bozan *Merkez ilçesi –Es.)

çilte (VI) Şilte, minder. (*Eşme –Uş.; *Eğridir –Isp.; **Devri** *Bucak –Brd.; *Sarayköy ve köyleri –Dz.; *Alaşehir –Mn.; *Sivrihisar –Es.; *Safranbolu –Zn.; Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or.; Bahçeli *Bor –Ng.; *Hadım, Dede *Ereğli, Kızılviran –Kn.; Müsgebi *Bodrum –Mğ.)

çilte (VII) [→ **cağ** (V) **-1**]

çilter [→ **çilte** (I)]

çilteyan [→ **çilte** (III)]

çiltiğen [→ **çilte** (III)]

çiltik (I) [→ **çağa** (I)]

çiltik (II) Tülbent. (–Vn.; –Bt.; –Ms.)

çiltik (III) Düşmüş kadın. (*Bayburt –Gm.; –Ezm.)

çiltik (IV) Pirinç tarlası. (–İz.)

çiltim [→ **çilkim**]

çiltiyan [→ **çilte** (III)]

çiltiyen [→ **çilte** (III)]

çiltiyenli [→ **çiltiyenni**]

çiltiyenni [**çiltiyenli**] Bir işin yarım bırakılması (hk.): *Senin her işin bele çiltiyennidir.* (Bayburt *Selim –Kr.)

çil yarmak Tohum yeşerip, filizlenmek. (Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or.)

çim (I) Sebze fidelerinin genel adı. (Demirkapı *Susurluk –Ba.; –Brs.; *Emet –Kü.; –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

çim (II) Az, biraz: *Kış armudu çim tatlıdır. Ali çim arkada.* (Kesme *Eğridir –Isp.; Düzköy *Ayancık –Sn.)

çima Kayıkçılıkta kullanılan bir çeşit halat. (Abana –Ks.; Sarmaşık *Fatsa –Or.)

çimak (I) **1.** Bembeyaz: *Çamaşırı yudum çimak oldu.* (Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye–Or.) **2.** [→ **çapar** (I) **-1**]

çimak (II) Ekşi. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

çimayaz [→ **çınayaz**]

çimbar (I) Ağaçların küçük dalları. (–Ist.)

çimbar (II) [→ **çımbar**]

çimbilemek Ucu sivri değnekle hayvan dürtmek. (Malna, Limasol –Kıbrıs)

çimbir Çok küçük. (*Maçka –Tr.)

çimbita [**çimcik** (II)] Kare şeklinde kesilen hamurun iki köşesinden sıkıştırarak yapılan bir çeşit makarna. (–Ant.)

[**çimcik** (II)]: (Domaniç –Bil.; *Kadıköy –Ist.)

çimbor (I) Kapı kiliti. (–Çkl.)

çimbor (II) Değirmen oluğunun uç ve en dar yeri. (Kapıköy *Maçka –Tr.)

çimcik (I) [→ **cimcik** (I)]

çimcik (II) [→ **çimbita**]

çimcik çalmak [→ **cimciklemek**]

çimciklemek [→ **cimciklemek**]

çim çam [→ **çim çim** (I)]

çimçe (I) Çayır, çim. (–İç.)

çimçe (II) [→ **çinçe** (I)]

çimçeşmek [→ **çimişlemek**]

çimçiği [**çimçik** (I)] Çiğ, pişmemiş. (Körküler *Yalvaç –Isp.; Çuvallı *Yeşilova –Brd.)

[çimçik (I)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çimçik (I) [→ **çimçiği**]

çimçik (II) [**cimci**] Tıpkı, aynı. (*Bandırma –Ba.; *Mudanya –Brs.; –Bil.)

[cimci] : (*Lüleburgaz –Krk.)

çimçiklemek [→ **cimciklemek**]

çimçim (I) [**çimçam, çimi çimi, çimyam**] Az az, isteksizce (yemek hk.). (*Düzce –Bo.; Baklalı *Çatalca –Ist.; Kızılelma *Bartın –Zn.; –Ks.; *Boyabat –Sn.; –Gm.; *Koyulhisar –Sv.; Denizabat –Mğ.)

[çimçam] : (–Kü.)

[çimi çimi] : (Karadere –Rz.)

[çimyam] : (*Fethiye –Mğ.)

çimçim (II) Karides. (*Bodrum –Mğ.)

çimçimci Meraklı (kimse). (*Antakya –Hat.)

çimçime İçin için sızlama. (–Ist.; Kerkük)

çimçimi Doruk, zirve. (*Araç –Ks.)

çimçimlemek Kekeliyerek okumak. (Cinis *Aşkale –Ezm.)

çimçimlenmek [→ **çimdinmek**]

çimçir [**çimşir**] Şimşir : *Bizim ormanlarda çimçir çok vardır.* (Anaraş *Sürmene, Kapıköy *Maçka –Tr.; Güneyce –Rz.)

[çimşir] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Kaşköyü *Gürün –Sv.)

çimçiyan kökü Zencefil. (Ilıcaksu *Domaniç –Kü.)

çimdaş Çakıl. (Kerkük)

çimdelenmek Yavaş yavaş yemek yemek. (Bayburt *Selim –Kr.)

çimdik (I) [→**çimcik** (II)]

çimdik (II) Tatar böreği. (–Ist.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *İpsala, *Keşan –Ed.)

çimdimek (I) [→ **cimciklemek**]

çimdimek (II) Dişi develer çiftleşme isteği göstermek. (Mormat *Ezine –Çkl.)

çimdinmek [**cimcinmek, cimdinmek, çimçimlenmek, çimkinmek -1, çimtinmek** (II)] İsteksiz yemek yemek. (Körküler *Yalvaç –Isp.; –Brd.; Yukarıkaraçay, Darıveren *Acıpayam –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Savaştepe –Ba.; Nilüfer –Brs.; Tokat *Merkez ilçesi –Es.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; Karakuş bucağı ve köyleri, *Ulubey –Or.; Düzköy *Keşap –Gr.; Doğanbey *Beyşehir –Kn; *Anamur –İç.; Dont *Fethiye –Mğ.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[cimcinmek] : (Bozan –Es.)

[cimdinmek] : (Sirge *Eşme –Uş.; Çıtak *Çivril, Yukarıseyit *Çal –Dz.; –Brd.; Tepeköy *Torbalı –İz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Ermenek –Kn.; Yapıntı *Mut, *Anamur –İç.)

[çimçimlenmek] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[çimkinmek -1] : (*Merzifon –Ama.)

[çimtinmek (II)] : (*Taşköprü –Ks.; Ziyere *Merkez ilçesi –Ama.; *Bor –Ng.)

çimdirik [→ **cimcik** (I)]

çimdirmek (I) [**cimcim etmek** (I), **cimdirmek** (II) **-1, çimirmek, çimlemek**] Yıkamak. (–Af.; Kuşbaba *Bucak –Brd.; İğdecik, Sancaklıboz –Mn.; Bozan, Tokat *Merkez ilçesi, İkipınar *Mihalıççık –Es.; *Hendek –Sk.; *Zile –To.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Dy.; –El.; –Gaz.; Kılıçlar –Ank.; Avşar aşireti ve köyleri *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Ng; Akçaşehir –Kn.)

[**cimcim etmek** (I)] : (*Kargı –Çr.; *Nazimiye –Tn.)
[**cimdirmek** (II) **-1**] : (*Göksun –Mr.)
[**çimirmek**] : (*Silifke –İç.)
[**çimlemek**] : (Çardak *Dinar –Af.)
çimdiyhlemek [→ **cimciklemek**]
çime Balık yavrusu. (Köprücek *Emet –Kü.)
çimecek [**cimecik, cinevi, çimek** (I), **çimelge, çimetlik, çimişlik**] Banyo, yıkanacak yer, yunak. (–Sn.; –Sm.; –Ur.; –Gaz.; Şekeroba, Hartlap –Mr.; *Zara –Sv.)
[**cimecik**] : (–İç.)
[**cinevi**] : (–Dy.)
[**çimek** (I)] : (–Nş.; Balkanda *Beyşehir –Kn.; *Osmaniye –Ada.)
[**çimelge**] : (–İç.)
[**çimetlik**] : (*Sungurlu –Çr.)
[**çimişlik**] : (*Hadım –Kn.)
çimeç Çimen. (*Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Karaisalı –Ada.; *Mersin ve köyleri, Çukurbağ *Mut –İç.)
çimeder [→ **çinedir**]
çimek (I) [→ **çimecek**]
çimek (II) Çimenli tepe. (Işıklı *Çivril –Dz.)
çimelge [→ **çimecek**]
çimepe Beyaz. (Avlunlar –To.)
çimeş [**cimeş**] Kısa ot. (*Bor –Nğ.; Kuraşi *Akşehir –Kn.)
[**cimeş**] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)
çimeşlenmek Bitki tohumları filizlenip yeşermek. (*Bor –Nğ.)
çimete (I) [→ **cimete** (VII)]
çimete (II) [→ **cimeter**]
çimeter [**çimeteri**] Yemek seçen, az yiyen (kimse). (Bozan, Tokat, *Merkez ilçesi, İkipınar *Mihalıççık –Es.; Çalış *Haymana –Ank.)
[**çimeteri**] : (*Kurşunlu –Çkl.)
çimeteri [→**çimeter**]
çimetlik [→ **çimecek**]
çimgişmek Su sıçramak. (*Kadirli –Ada.)
çimi çimi [→ **çim çim** (I)]
çimidi Beyin : *Senin çimidini delerim*. (Gündoğdu, Dülgerli, Karadere, Şimşirli, Güneyce *İkizdere –Rz.)
çimil (I) Sivrisinek. (–Ist.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.)
çimil (II) [**çimilti** (I)] Gizli söz, fısıltı. (Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Afşar aşireti *Pınarbaşı, *Sariz –Ky.; *Kadirli –Ada.)
[**çimilti** (I)] : (*Kozan –Ada.)
çimildemek (I) Su içinde el ve ayakları yavaşça çırpmak. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
çimildemek (II) Fısıldamak. (–Mr.; Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Afşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.; Hortu *Ereğli –Kn.; *Kadirli –Ada.)
çimilti (I) [→**çimil** (II)]
çimilti (II) Vücudun seyirmesi. (Zana –Ama.)
çimirmek [→ **çimdirmek** (I)]
çimirrenmek Oturduğu yerde uyumak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
çimirti Ürperti. (*Eğin –Ml.)
çimiş (I) Ağrı, sızı. (*Ağın –El.; Aşudu *Darende –Ml.; –Gaz.; –Yz.)
çimiş (II) Cımbız : *Çimişle elindeki gıyhũı çıḫardım*. (–Gaz.)
çimişlemek [**çimçeşmek, çimrenmek** (II)] Ürpermek. (–Af.; –Brs; –Kn.)
[**çimçeşmek**] : (*Erciş –Vn.)
[**çimrenmek** (II)] : (*Eğin –Ml.)
çimişlik [→ **çimecek**]
çimit (I) Keten tohumu. (*İnebolu –Ks.)

çimit (II) Siyah susam. (Aküren *Safranbolu –Zn.)

çimiz Bataklık. (*Afşin –Mr.)

çimke (I) **1.** Bacak kemiği. (Bereketli –Dz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.) **2.** Kalça kemiği. (*İskilip, Karaviran –Çr.) **3.** Topuk kemiği. (*Tosya –Ks.) **4.** Koyun veya keçinin güneşte kurutulmuş etli kol ve bacak kemiği. (*Çarşamba –Sm.; –Çr.; –Sv.) **5.** Etlerin sinirli yeri. (–Isp.)

çimke (II) At çiftesi. (*Düzce –Bo.)

çimke (III) [→ **cimcik** (II)]

çimke (IV) Sıçrayan çamur veya su damlaları. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Doğanbey *Beyşehir, Tömek –Kn.)

çimke (V) Ders, örnek : *Sen bundan bir çimke aldın mı ?* (*Gerede –Bo.)

çimke (VI) Parça, kırıntı. (Örkenez *Yalvaç, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; Sapanca –Kc.; –Ama.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

çimke (VII) [**çimki** (II)] Kavgacı (kimse). (–Bo.)
[**çimki** (II)] : (*Düzce –Bo.)

çimkecik Parçacık. (Çetin *Akşehir –Kn.)

çimkelemek At çifte atmak. (*Düzce –Bo.)

çimkem (I) [→ **cimcik** (II)]

çimkem (II) Küçük et parçası. (Köşker –Krş.)

çimketmek Sıçratmak : *Yağı dikkatli boşalt etrafı çimketme.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

çimki (I) [→ **çirpi** (I) **-1**]

çimki (II) [→ **çimke** (VII)]

çimkinmek **1.** [→ **çimdinmek**] **2.** Yemeğin üstünden yemek. (–Sv.)

çimkirmek İshal olmak. (*Lapseki –Çkl.; –Kü.)

çimla [**çimli, çimya**] Çapak. (Şimşir, Güneyce *İkizdere –Rz.)
[**çimli**] : (Güneyce –Rz.)
[**çimya**] : (Güneyce *İkizdere –Rz.)

çimleme Yere gömülüp köklendirildikten sonra dikilen asma çubuğu. (Nilüfer –Brs.; Keşanuz –Ank.)

çimlemek [→ **çimdirmek** (I)]

çimli [→ **çimla**]

çimlik **1.** Fidan, taze dal. (Yeşilhüyük *Ceyhan –Ada.) **2.** Çimenlik. (*Merzifon, Deveci, Arslanköy –Ama.)

çimmek (I) [**cambak etmek, cimmek** (I), **cinmek, cummaḫ, cummak, çinmek** (I), **çummak, çümmek** (II)] Yıkanmak. (Uluköy *Dinar, Büyükkarabağ *Bolvadin, *Emirdağ –Af.; *Eşme –Uş.; *Eğridir ve köyleri, Elbengi *Yalvaç, Yakaköy *Gelendost, Hamallar *Keçiborlu, Atabey –Isp.; *Bucak ve köyleri, Başpınar, Karamanlı, Horzum *Tefenni –Brd.; Sığma *Sarayköy, İsabey *Çal, Kızılcabölük –Dz.; Dallıca *Nazilli, Alamut *Bozdoğan, Germencik *Karaağaç –Ay.; Çandarlı *Bergama, *Çeşme –İz.; *Kula, İğdecik, Sancaklıboz –Mn.; *Susurluk, *Edremit –Ba.; *Söğüt –Bil.; *Sivrihisar, Tokat *Merkez ilçesi –Es.; *Karamürsel –Kc.; –Bo.; –Sk.; Tuzla –Ist.; Amasra *Bartın –Zn.; *Taşköprü, Kargı *Tosya –Ks.; Saray –Çkr.; *İskilip, *Osmancık –Çr.; *Boyabat, *Ayancık –Sn.; *Bafra, *Çarşamba –Sm.; *Merzifon ve köyleri, Zigere –Ama.; Tekke, Hayati *Erbaa, Taşova, Çayır *Zile –To.; *Ünye –Or.; *Şebinkarahisar,

Alucra, *Tirebolu, Kayadibi –Gr.; –Tr.; Havsu *Kelkit, *Bayburt, Mavrangel –Gm.; Çayağzı, Yavuz *Şavşat –Ar.; İrişli, Bayburt, Zellice *Sarıkamış, *Iğdır, *Göle, *Posof, *Ardahan –Kr.; Cinis *Aşkale, *Oltu –Ezm.; Sasunga *Çayırlı, Ergan, Gelensi –Ezc.; –Ağ.; *Erciş –Vn.; –Bt; –Dy.; *Nazimiye –Tn.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; *Birecik –Ur.; *Nizip, *Kilis –Gaz.; Taşoluk *Göksun, *Afşin, *Elbistan, Şekeroba –Mr.; *Antakya –Hat.; *Yıldızeli, Hacılyas *Koyulhisar, *Kangal, Hüyük *Şarkışla, Tekerahma *Gürün, Çepni, İğdeli *Gemerek, Savrun *Divriği, *Merkez ilçesi –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun, Haydarbeyli –Yz.; *Keskin, *Beypazarı, *Polatlı, Çandır *Kalecik, Üçem *Balâ, Kılıçlar –Ank.; Köşker –Krş.; aşireti *Develi, *İncesu, Avşar *Pınarbaşı, *Bünyan, Bürüngüz –Ky.; Bahçeli *Bor, *Aksaray –Nğ.; *Ereğli, *Hadım, Gürner *Akşehir, Karaman, *Aksaray, *Ermenek ve köyleri, Gödene, Tömek –Kn.; Faydalı *Kozan, *Bahçe –Ada.; Dere *Mut, *Silifke, *Anamur –İç.; Kışla *Elmalı, Güzelsu *Akseki, Bağyaka, Çavdır *Finike –Ant.; *Marmaris, Senek –Mğ.; Paşayiğit *Keşan –Ed.; *Hayrabolu, Şahin *Malkara –Tk.)

[cambak etmek] : (Körküler *Yalvaç –Isp.)

[cimmek (I)] : (Körküler, Sücüllü *Yalvaç –Isp.; –Ay.; Susurluk –Ba.; *İskilip –Çr.; Telin *Gürün –Sv.; –Krş.; Hatip –Kn.)

[cinmek] : (*Maçka –Tr.)

[cummaḫ] : (*Iğdır –Kr.)

[cummak] : (*Merzifon –Ama.; Türkmen köyleri *Bünyan –Ky.)

[çinmek (I)] : (–Ezm.; –İç.)

[çummak] : (Balçova –İz.; –Ar.)

[çümmek (II)] : (Uzunkuyu *Çeşme –İz.; *Vakfıkebir –Tr.; *Divriği –Sv.; –Ada.)

çimmek (II) Yufka. (–Ky.)

çimnemek Koyunlar otlamak. (–Ed.)

çimpon Piston, suyu fışkırtan aygıt : *Değirmenin çimponu tıkandı, su çıkmıyor.* (–Tr.)

çimremek [→ **çimrenmek** (I)]

çimrenmek (I) [**çimremek**] Eteklerini, paçalarını sıvamak. (*Üsküdar –Ist.; –Ng.)

[çimremek] : (*Lapseki –Çkl.)

çimrenmek (II) [→ **çimişlemek**]

çimsenli Yağmurlu hava. (–İç.)

çimşek Şimşek. (–Gaz.)

çimşir [→ **çimçir**]

çimtemek Sakınmak. (Elvançelebi *Mecitözü –Çr.)

çimtik [→ **cimcik** (II)]

çimtilli Tertipli. (–Dz.)

çimtinmek (I) Kaşınmak. (Küçükisa *Zile –To.)

çimtinmek (II) [→ **çimdinmek**]

çimtiyen [→ **çinti**]

çimyam [→ **çimla**]

çimyan [→ **çim çim** (I)]

çimzik [→ **cimcik** (I)]

çin (I) [→ **çiğin** (II)]

çin (II) Halı dokumada kullanılan gevşek eğrilmiş iplik. (*Çıldır, *Arpaçay –Kr.)

çin (III) Öz, katıksız. (–İz.; –Ba.; –Tr.; Akçaköy *Nizip –Gaz.)

çin (IV) Yankı (ses hk.). (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

çin (V) Rütbe : *Selime getmeye niye gorhorsañ orda senin çiniñimi ala-*

jah. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

çinağar [→ **çinedir**]

çinak Köy evlerinde, dumanın damdan çıktığı aralık. (*Maçka ve köyleri –Tr.)

çin akşam Tam akşam vakti. (*Bor –Nğ.)

çinār [→ **çinedir**]

çin ayaz [→ **çınayaz**]

çinbar [→ **çımbar**]

çincil Çocuk salıncağı. (*Ahlat –Bt.; –Ur.)

çinçah Tavuğun yemliği. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

çinçar [→ **cincar**]

çinçavat [**cincalap** (II), **cincavat**] Bencil, açıkgöz (kimse). (*Merzifon ve köyleri –Ama.; Yavuz *Şavşat, Bağlıca *Ardanuç, Ersis *Yusufeli –Ar.)

[**cincalap** (II)] : (*Elbistan, *Afşin –Mr.)

[**cincavat**] : (–Mr.; –Ur.)

çinçe (I) [**cinçik, cinez, cinge** (II), **cingencik -2, cingey, cingez, civcer** (II), **çimçe** (II), **çinçik** (II), **çingencik, çingen kuşu, çink, çinte** (II)] Serçe kuşu. (Zeytinli *Edremit, *Burhaniye –Ba.; Belenkeşli *Mersin –İç.)

[**cinçik**] : (Maltepe –Ist.)

[**cinez**] : (*Mut –İç.)

[**cinge** (II)] : (Honaz –Dz.)

[**cingencik -2**] : (–Ba.)

[**cingey**] : (Çukurbağ *Mut –İç.)

[**cingez**] : (–İç.)

[**civcer** (II)] : (Çavdarlı, Güllüce –Nğ.)

[**çimçe** (II)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**çinçik** (II)] : (*Andırın –Mr.; Kürkçüler *Osmaniye, Yamanlı *Saimbeyli, *Kadirli, *Kozan –Ada.)

[**çingencik**] : (–Ba.)

[**çingen kuşu**] : (*Bergama –İz.)

[**çink**] : (Dodurga *Bozhüyük –Bil.)

[**çinte** (II)] : (Kıranbergaz –Çkl.)

çinçe (II) Küçük : *Çinçe barmanı ārıtdıñ*. (Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

çinçi [→ **cıncık** (I) **-1**]

çinçik (I) [→ **cıncık** (I) **-1**]

çinçik (II) [→ **çinçe** (I)]

çinçik (III) Üste oturmak. (Kerkük)

çinçilbi [**çinçilebi**] Su tası, maşrapa. (–Kn.)

[**çinçilebi**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çinçilebi [→ **çinçilbi**]

çinçilemek [**çınçılamak**] Gizliden gizliye araştırmak. (Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.)

[**çınçılamak**] : (Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.)

çinçin (I) Serçe büyüklüğünde ve toprak renginde bir çeşit kuş. (Saraçlı *Geyve –Kc.; Lohan –Gaz.; –Mr.; Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya –Hat.; *Osmaniye –Ada.)

çinçin (II) Tek ayak üzerinde sekerek oynanan bir çocuk oyunu. (Örkenez *Yalvaç –Isp.; *Afşin, *Elbistan –Mr.)

çinçin (III) [**çinnem**] Ağızda ezilip çocuklara yedirilen çiğnem, yutum. (*Lüleburgaz –Krk.)

[**çinnem**] : (*Bor –Nğ.)

çinçin (IV) Su kuyusu. (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

çinçin (V) Hamam tası. (*Merzifon –Ama.)

çinçinek Kelebek. (Dodurga *Bozüyük –Bil.)

çinçin ötmek Bir yer sessiz ve ıssız olmak. (*Bor –Nğ.)

çinçiri [→ **cimcime** (I) **-l**]

çinçir kuşu Kar kuşu. (İsmetiye –Brs.)

çindik (I) [→ **cimcik** (II)]

çindik (II) Arka, sırt (insan hk.). (–El.)

çindilli Geçimsiz (kimse.). (Kilat –Tr.)

çine (I) [→ **çinedir**]

çine (II) Çene. (Manastır, Yugoslavya)

çinebaşı İri gözlü kalburdan geçen buğday taneleriyle taş toprak karışık olarak harmanda kalan küçük yığın. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

çineder [→ **çinedir**]

çinedir [**cinar, çimeder, çinağar, çinār, çine** (I), **çineder, çineğir, çiner** (I), **çineter**] İri gözlü kalbur. (–Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Kn.)

[**cinar**] : (Elmalı –Ank.)

[**çimeder**] : (Dedeler –Kn.)

[**çinağar**] : (Genezin *Avanos –Nş.)

[**çinār**] : (Ahırlı –Ank.; –Krş.)

[**çine** (I)] : (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[**çineder**] : (Kızılca *Hadım, Akviran, Göcer –Kn.)

[**çineğir**] : (Kumarsar *Bayramiç –Çkl.; Ağılcık *Çubuk, *Ayaş, Kıbrıs –Ank.; *Ürgüp –Nş.; *Erkilet –Ky.)

[**çiner** (I)] : (*Kayaş, Çayırlı *Haymana –Ank.; –Nş.; –Nğ.)

[**çineter**] : (*Mersin ve köyleri –İç.)

çineğir [→ **çinedir**]

çinek Basılmış, ezilmiş. (Badıllı –Sm.; Hisarardı –Mğ.)

çineker Çıralı çam. (Bağyaka –Ank.; Alkı, Gerit –Mğ.)

çiner (I) [→ **çinedir**]

çiner (II) Nefret etme (hk.). (Kirazlı *Şavşat –Ar.)

çinermek [**çinertmek**] Parlamak, ışıldamak : *Garanlıkta gözleri çinermiye başladı.* (*Bor –Nğ.)

[**çinertmek**] : (*Bor –Nğ.)

çinertmek [→ **çinermek**]

çineter [→ **çinedir**]

çineya [**cineya, çinya**] Kuş ve kümes hayvanlarının gübresi. (–Tr.)

[**cineya**] : (Kapıköy *Maçka –Tr.)

[**çinya**] : (Limanköy *Çayeli –Rz.)

çingar [→ **cıngar**]

çingayaz [→ **çınayaz**]

çinge [→ **çıngı** (I)]

çingel [→ **cıngıl** (I)]

çingencik [→ **çinçe** (I)]

çingen kaçıran Harman savrulurken samana doğru kayan ürün. (Kocayatak *Serik –Ant.)

çingen kuşu [→ **çinçe** (I)]

çingenlik [→ **çingeylik**]

çingi (I) [→ **çıngı** (I)]

çingi (II) Köşe (duvar hk.). (–Gm.)

çingil (I) [→ **cıngıl** (I)]

çingil (II) [**cingil** (IV), **çitil** (III)] Küçük bakraç. (Yılanlı *Eğridir –Isp.; Germencik *Karaağaçlı –Ay.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Kr.; –Ky.; Yeniköy *Ereğli, Kuşca *Cihanbeyli, *Karaman –Kn.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Mankit *Ceyhan –Ada.; İncekum, Uzuncaburç *Silifke, Tahanlı, Darıseki *Mersin, *Tarsus –İç.; *Serik, Temre *Kaş –Ank.)

[**cingil** (IV)] : (Köseler *Eşme –Uş.; İlyas *Keçiborlu, Atabey –Isp.; Tokat –Es.; *Yalova –Ist.; Büğdüz *Saimbeyli –Çr.; *Boğazlayan –Yz.; Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; Şabanözü, Polo –Ank.; –Nş.; *Karaman –Kn.)

[**çitil** (III)] : (–Gaz.; *Göksun, Hartlap –Mr.; Adiller *Ermenek, Morcalı *Karaman, Boyalı –Kn.; *Kadirli –Ada.; *Alanya, Abdurrahmanlar *Serik, Kızılağaç –Ant.)

çingil (III) Omuz. (Çardak *Göksun, Şekeroba –Mr.)

çingil (IV) Yemeninin kenarlarına, zincir örülerek bağlanan salkım şeklindeki pullar. (Tahtacı –Isp.; Ekse *Çal –Dz.)

çingil (V) Kapı mandalı. (Bağyaka *Finike –Ant.)

çingil (VI) Ağaç veya dağ doruğu. (*Bafra, *Vezirköprü –Sm.; –Mr.)

çingil beşik Salıncak. (Güzelsu *Akseki –Ant.)

çingilemek Boş ve yüksek ses çıkarmak. (–El.)

çingillemek [→ **cıngıllamak**]

çingilli (I) Sonuncu. (–Ant.)

çingilli (II) [→ **cingilli** (I)]

çiñgilli püngüllü [→ **cıngıllı püngüllü**]

çingir (I) [**cingir**] Fahişe. (*Eğridir –Isp.; Honaz *Çivril –Dz.) [**cingir**] : (Çalış *Haymana –Ank.)

çingir (II) Küçük kulaklı keçi.(Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

çingir ayaz [→ **çın ayaz**]

çingir çingir (I) Kupkuru : *Şu odunlar çingir çingir.* (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

çingir çingir (II) Işıl ışıl : *Bu gece ay her tarafı çingir çingir ışıtıyor.* (*Alaşehir –Mn.; Saray *Beypazarı –Ank.)

çingir çingir (III) **1.** Issız ve karanlık gecelerde kulağa gelen sesler (hk.): *Her taraf çingir çingir, bu gece bir çok şeyler olacak.* (*Alaşehir –Mn.) **2.** Yeni ve boş şeyin çıkardığı ses : *Ev yeni de çingir çingir ötüyor.* (*Sivrihisar –Es.) **3.** Yankı : *Öyle bağırdı ki ortalık çingir çingir öttü.* (Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Fethiye –Mğ.)

çingireg [→ **çinkeylik**]

çingirt Tomruğun öküzler tarafından çekilmesi için tomruğa çakılan demir. (*Koyulhisar –Sv.)

çingiş Arap saçı denen ota benzeyen ve bazen çiğ bazen de haşlanıp salata yapılarak yenen bir ot : *Tarlanın içinde çok çingiş var, bunlar ayıklanmazsa mahsule zarar verecek.* (Kaya *Fethiye –Mğ.)

çingit [→ **cingan** (I)]

çingi taşı Sert ve siyah renkli olan taş. (*Bor –Nğ.)

çingiz Katı, sert. (*Yıldızeli –Sv.)

çini (I) Açık mavi : *Gözleri çiniçini. Çini gözlü.* (*Bor –Nğ.)

çini (II) **1.** [→ **cini** (II) **-1**] **2.** Kalemin ucu. (Bayramören *Kurşunlu, *Ilgaz –Çkr.)

çini (III) [→ **cini** (I)]

çini (IV) Topaç. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

çini (V) Bilezik. (–Or.; *Tirebolu –Gr.; Ağrakos *Suşehri –Sv.)

çini (VI) [→ **çiğin** (II)]

çinicik [→ **cimcik** (II)]

çini çıtlık Kökünden sakız yapılan ot. (*Bor –Nğ.)

çinik (I) İnce keçe : *Çiniği silkele.* (*Bergama –İz.)

çinik (II) Tabak : *Bizim çinik kırıldı.* (İncirgediği *Karaisalı –Ada.)

çinik (III) [**canak -2**, **cinik** (IV)] Sekiz kiloluk bir hububat ölçüsü, şinik. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Zevker *Refahiye –Ezc.; Elmalı *Elbistan –Mr.; Karaözü, Çepni

*Gemerek, Sincan *Divriği –Sv.; Gökdere *Akdağmadeni, Gökçekışla *Yerköy –Yz.; *Mucur –Krş.) [**canak -2**] : (*Darende –Ml.; *Gürün –Sv.) [**cinik** (IV)] : (Sürez *Bozdoğan –Ay.)

çini küp Sırlı küp. (*Hozat –Tn.)

çinil (I) Küçük çakıl taşı. (Asmaz *Bor –Nğ.)

çiñil (II) [→ **çiğin** (II)]

çinilemek, çiñilemek 1. Kulak çınlamak. (Devri *Bucak –Brd.; İshaklı *Çivril –Dz.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Gaz.; *Bor –Nğ.) **2.** Yankılamak : *İn (mağara) çiñiliyor*. (Yassıviran, *Senirkent –Isp.; *Divriği –Sv.; Şabanözü *Polatlı –Ank.)

çinilti Gerilmiş yünün çıkardığı ses. (*Lapseki –Çkl.)

çinin [→ **çiğin -1**]

çiñiz [→ **çiğin -1**]

çink [→ **çinçe**]

çinke (I) Ufak, kısa. (Uluşiran *Şiran –Gm.; –Ada.)

çinke (II) **1.** [→ **cimcik** (II)] **2.** Zerre, en ufak parça. (*Gemerek, *Şarkışla –Sv.; –Ky.)

çinke (III) Benek : *Şu kasenin yüzü çinke çinkedir*. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

çiñke (IV) Çokluk anlatır : *Bir çinke çocuk*. (*Silifke –İç.)

çinke (V) [**çinki** (I)] Sağlam, sert (taş hk.). (*Elbistan –Mr.; Küçükçamurlu *Saimbeyli –Ada.) [**çinki** (I)] : (Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.; *Ulukışla –Nğ.; Hortu *Ereğli –Kn.)

çinke ayaz [→ **çın ayaz**]

çinkem [→ **cimcik** (II)]

çinkerli İçi çürük (çam hk.) : *Çinkerli çamdan iki yük direk yaptım*. (Düğrek –Mğ.)

çinke vurmak Fiske vurmak : *İki çinke vurdumdu, hemen ağladı*. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

çinkeylik [**çingeylik, çingireg**] Bülbüle benzeyen, serçe büyüklüğünde bir kuş : *Ahmet sapanla bir çinkeylik vurmuş*. (Kızılköy –To.) [**çingeylik**] : (Kızılköy –To.) [**çingireg**] : (–Brd.)

çinki (I) [→ **çinke** (V)]

çinki (II) Çivi : *Çinki ile gözlerini oyarım*. (İsabey *Çal –Dz.)

çinkilli Atmaca. (–Nğ.)

çinko (I) Sığırların dirsekten etli olarak ayrılmış kol kemiği : *Babam iki çinko almış, anam suyuna pilav yaptı, amma yağlı imiş*. (Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.)

çinko (II) Kavgacı, çok konuşan (kimse). (İğdeli *Gemerek –Sv.)

çinlemek Çınlamak. (–İz.; *Merkez ilçesi –Çr.; –Ml.; –Nğ.; *Silifke –İç.)

çinmek (I) [→ **çimmek** (I)]

çinmek (II) Alkışlamak. (–Ant.)

çinnek etmek Bitki, canlılar tarafından ezilmek : *Ali hıyarları koparacan diye bahçayı bütün çinnek etmişsin*. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

çinnem [→ **çinçin** (III)]

çinnemek Çiğnemek. (*Bor –Nğ.; İncekum *Silifke –İç.)

çinñi [→ **çiğin -1**]

çinnik (I) Ocağın iç kısmında bacaya doğru yapılan raf. (*Taşköprü –Ks.)

çinnik (II) [→ **çintik** (II)]

çinpiy Yağ (yiyecekler hk.) : *Bir goyun kestiyh sede çinpiydi*. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

çin sabah Sabah erkenden anlamında kullanılır. (*Lapseki –Çkl.)

çintan [→ **çinti**]

çin tavuğu Boynu tüysüz, gövdesi uzun bir cins tavuk. (Kerkük)

çinte (I) Köylü erkek ve kadınların giydikleri gömlek. (–Ank.)

çinte (II) [→ **çince**]

çinte (III) Minder. (–Çkr.)

çintelemek (I) [→ **çitimek** (IV)]

çintelemek (II) [**çintimek** (II)] Bir ağacı veya odunu balta, bıçak gibi şeylerle yontmak : *Deli Ali elinde bir tahra ile şu güzel cevizi çinteledi, kurumasına sebep oldu.* (*Eğridir –Isp.)

[**çintimek** (II)] : (*Zile –To.)

çintem [→ **çimcik** (II)]

çintermek Bir işi özenerek, dikkatle yapmak. (*Havza –Sm.; *Merzifon –Ama.)

çinti [**cintiyon, çimtiyen, çintan, çintiyan** (I)] İçi astarlı kadın donu, şalvar. (*Merkez ilçesi –Çr.; –Tr.; –Ezm.; Çayırlı *Haymana, *Kayaş, Kaya, Hisarlı *Polatlı, Gürcü *Kızılcahamam, Ağılcık *Çubuk, Kılıçlar –Ank.; *Kozan –Ada.; Kışlacık –Mğ.)

[**cintiyon**] : (Hüyük *Şarkışla –Sv.; –Ank.)

[**çimtiyen**] : (*Emirdağ –Af.)

[**çintan**] : (–Mn.; İnköy –Kü.; –Ist.; Karahüyük *Tarsus –İç.)

[**çintiyan** (I)] : (*Kemaliye –Ezc.; –Gaz.; *Bünyan –Ky.)

çintik (I) Kenarı yontulmuş, kesilmiş çentik : *Bu kalem çintiktir.* (Bayat *Emirdağ –Af.; *Eşme –Uş.; Devri *Bucak –Brd.; –Mn.; Bozan, Tokat *Merkez ilçesi –Es.; *Akyazı –Sk.)

çintik (II) [**çıntık** (I) **-1, çinnik** (II)] Bir şeyin çok küçük parçası. (*Düzce –Bo.; –Sm.; –Mr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Karaman –Kn.; *Silifke –İç.)

[**çıntık** (I) **-1**] : (–Krş.)

[**çinnik** (II)] : (–Bt.)

çintik (III) [**cırtik** (II), **çıntık** (II), **çıntırık** (I)] **1.** Fiske : *Bir çintik bile vuramaz.* (Narlıdere –İz.; –Gaz.; Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; –Yz.; Çayırlı *Haymana –Ank.)

[**çıntık** (II)] : (Köşker –Krş.)

[**çıntırık** (I)]: (Çaylı *Dörtyol –Ada.) **2.** Hayvan tekmesi. (–Krş.)

[**cırtik** (II)] : (*Divriği –Sv.)

çintiklemek [→ **çitimek** (IV)]

çintik taşı Fındık büyüklüğünde taş. (–Gaz.)

çintilemek (I) [→ **çilemek** (I)]

çintilemek (II) [→ **çitimek** (I)]

çintimek (I) [→ **çitimek** (I)]

çintimek (II) [→ **çintelemek** (II)]

çintimek (III) [→ **çintmek** (II)]

çintirik (I) Kısa boylu (kimse). (*Lapseki –Çkl.)

çintirik (II) Çok konuşan (kimse). (*Lapseki –Çkl.)

çintiyan (I) [→ **çinti**]

çintiyan (II) Kılıç, kama. (–Ml.)

çintli Ateşte kızartılmış taze, sütlü mısır : *Bugün çintli ile doydum.* (Humhal *Yusufeli –Ar.)

çintmak [→ **çintmek** (I) **-1**]

çintme **1.** Bir çeşit kabak yemeği. (–Mn.; –Ant.) **2.** Cacık. (–Mn.)

çintmek (I) [**celtmek, centmek -2, cirtmek** (II), **çıntmak, çintmak, çirpmek** (III), **çirtmek** (I) **-1, 2**] **1.** Bir şeyi ufak parçalara bölmek, doğramak, kesmek : *Ka-*

bağı çintte kavuralım. (İlyas *Keçiborlu, *Eğridir ve köyleri, Tahtacı aşireti –Isp.; Kavak *Yeşilova –Brd.; Toygar *Nazilli –Ay.; –Mn.; –Ba.; *Sivrihisar, Bozan, Tokat –Es.; *Akyazı –Sk.; *Merkez ilçesi –Krş.; *Bor –Nğ.; *Silifke, *Anamur, *Mersin ve köyleri, *Tarsus, *Mut, –İç.; *Kaş, *Alanya –Ant.; *Fethiye ve köyleri, Yerkesik –Mğ.)

[celtmek]: (Bahçeli *Bor –Nğ.)

[centmek -2]: (Çerçin –Brd.)

[cirtmek (II)]: (–Kn.)

[çıntmak]: (–Ist.)

[çintmak]: (Demirkapı *Susurluk –Ba.)

[çirpmek (III)]: (*Ermenek –Kn.)

[çirtmek (I) -1]: (*Nizip –Gaz.; Akkışla *Bünyan –Ky.)

2. [→ **çendelemek**] **3.** Bazı hastalıklara karşı kan almak için başın çeşitli yerlerine ustura vurarak yaralar açmak. (Çiftlik *Dinar –Af.; Bozan, Tokat *Merkez ilçesi –Es.; –Yz.; *Merkez ilçesi –Krş.; Bağtepe *Kozan –Ada.; *Mut –İç.)

[çirtmek (I) -2]: (*Merzifon –Ama.; Maksut *Suşehri –Sv.; *Boğazlayan –Yz.)

çintmek (II) [**çintimek** (II)] Kabuğu çıkarıp içini almak: *Ayçiçeği çintik.* (*Sorgun –Yz.; Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

çintmek (III) [**çirtmek** (III)] Ovalamak, sürtmek: *Çamaşırı güzel çint de kirleri iyi çıksın.* (–Mn; Akçalar *Seydişehir –Kn.; *Tarsus –İç.)

[çirtmek (III)]: (*Kadirli –Ada.)

çintmek (IV) Aradan çıkarmak. (*Antakya –Hat.)

çintmek (V) Aşık oyununda büyük aşıkla küçük aşıkları vurmak. (Doğurga *Bozüyük –Bil.)

çintmek (VI) **1.** Az olan suları bir araya toplamak. (*Pazarcık –Mr.) **2.** Suları azar azar ayırıp bölmek. (Kışla *Elmalı –Ant.)

çinya [→ **çineya**]

çip [→ **ciba** (IV)]

çipa (I) [→ **ciba** (IV)]

çipa (II) Arı iğnesi. (–Rz.)

çipağ İneklerin çok güneşli yerden kaçması (hk.). (Şimşirli, Güneyce *İkizdere –Rz.)

çipar (I) Çopur, çiçek bozuğu. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çipar (II) Biçim, şekil. (*Merzifon –Ama.)

çipar (III) Özel işaret, renk. (Burhanettin –Or.)

çipçe (I) [→ **çağa** (I)]

çipçe (II) [→ **cücük** (I) **-1**]

çipçi [**çipeç**] Yayık kolu. (Devrek *Bartın –Zn.)

[çipeç]: (*Çaycuma, *Bartın –Zn.)

çip çip etmek Çocuk dilinde yıkanmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.; –İç.)

çipdirmek [→ **cibdirmek**]

çipe Gübre taşımak için yapılmış etrafı kapalı kızak. (Keçek *Oltu –Ezm.)

çipeç [→ **çipçi**]

çipel [→ **çirpi** (I) **-1**]

çipendirikli [**çiperlik**] Yağmurlu, soğuk (hava hk.). (Dışkaya *Gemlik –Brs.)

[çiperlik]: (–Ky.)

çiper Bahçenin kenarına dikenli bitkilerden yapılan çit, koruluk. (Palha *Divriği, *Zara –Sv.)

çiperlik [→ **çipendirikli**]

çipez (I) Yumuşayarak bozulmuş ipek kozası. (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Bil.)

çipez (II) Para. (*Susurluk –Ba.)

çipi Küpe. (–Ist.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

çipicik çalmak [→ **cibicik çalmak**]

çipi çipi (I) Keçileri çağırma ünlemi. (İçerenköy –Ist.)

çipi çipi (II) Çocuk dilinde yıkanma (hk.). (Çavdarlı, Kirazlı *Şavşat –Ar.)

çipik [**cibicik, çibelek, çibiçik, çibik** (I), **çilik** (I), **çippek, çippen**] Alkış. (–Ur.; *Antakya, *Reyhanlı, Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

[**cibicik**] : (Bereketli *Tavas –Dz.)

[**çibelek**] : (*İnegöl –Brs.)

[**çibiçik**] : (–Ist.)

[**çibik** (I)] : (–Ur.; –Gaz.; *Antakya –Hat.; *Gemerek, *Şarkışla –Sv.)

[**çilik** (I)] : (–Gaz.; –Mr.)

[**çippek**] : (Evreşe *Gelibolu –Çkl.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

[**çippen**] : (*Manavgat –Ant.)

çipil (I) [**çipildek** (III)] Gözleri çapaklı olan (kimse). (Atlıhisar *Şuhut –Af.; *Tavas –Dz.; –Mn.; *Mahmudiye –Es.; *Düzce –Bo.; *Zile –To.; –Ezc.; –Mr.; *Bor –Nğ.; –Ada.; –İç.; *Bodrum –Mğ.)

[**çipildek** (III)] : (*Merzifon –Ama.)

çipil (II) [**çipilgi, çipir, çipirgi, çipki**] 1. Ağacın yan dalları, ince ağaç dalı. (*Erbaa –To.; *Şebinkarahisar, Piraziz –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Koyulhisar, *Divriği –Sv.)

[**çipilgi**] : (*Sorgun –Yz.)

[**çipir**] : (*Kelkit –Gm.)

[**çipirgi**] : (Ortaköy *Mecitözü –Çr.)

[**çipki**] : (*Boğazlayan –Yz.; *Bor –Nğ.)

2. Irmak kenarlarındaki söğüt, kavak gibi ağaçların filizleri. (Deveci –Ama.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Ml.; *Koyulhisar –Sv.)

çipil (III) [**cibil** (VIII), **cibillik** (II) **-3, cilim** (I), **cipil** (I), **cipilden, çipillik** (I)] 1. Bataklık yerlerde veya pınar kenarlarında meydana gelen ot, yosun gibi bitkiler. (*Yenişehir –Brs.; Viranköy –Kü.; Tokat *Merkez ilçesi –Es.; *Sungurlu –Çr.; *Merzifon –Ama.; –Ezm.; Aşudu *Darende –Ml.; –Gaz.; *Göksun –Mr.; Başlamış *Dörtyol –Hat.; *Yıldızeli, *Kangal ve köyleri, *Gürün, *Suşehri –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Çanıllı *Ayaş, Çayırlı *Haymana, *Kızılcahamam, Pazar –Ank.; Bozca *İncesu, *Pınarbaşı –Ky.; –Nğ.) 2. Bataklık. (Honaz –Dz.; –Ezm.; *Kilis, Lohan –Gaz.; *Antakya –Hat.; –Ky.)

[**cibil** (VIII)] : (Selimiye –Ist.)

[**cibillik** (II) **-3**] : (Ilıca –Es.)

[**cilim** (I)] : (–Tr.)

[**cipil** (I)] : (–Mr.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Yamanlı *Saimbeyli, Endel *Osmaniye –Ada.)

[**cipilden**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

[**çipillik** (I)] : (Düzağaç –Ml.; *Antakya –Hat.; Çimşit *Balâ –Ank.)

3. Sığ su. (İncesu *Dinar –Af.; –Kü.; *Göksun –Mr.; Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; –Ky.; *Ereğli –Kn.; İncirgediği *Karaisalı –Ada.; İskele *Anamur –İç.)

çipil (IV) [→ **cibil** (I)]

çipil (V) Soğuk karlı günlerde suların bulunduğu yerde yaşayan uzun gagalı eti yenir bir kuş. (Dişli *Bolvadin –Af.)

çipil çipil (I) Su içinde el ve ayakların çıkardığı ses (hk.). (–Brd.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; İncekum *Silifke –İç.)

çipil çipil (II) Ufak, parlak mavi gözlü (küçük çocuk hk.). (*Düzce –Bo.)

çipil çipil (III) [**cipil cipil**] Gözün çapaklı olduğunu anlatır. (*Düzce –Bo.; *Taşköprü –Ks.)
[**cipil cipil**] : (*Merzifon –Ama.)

çipildek (I) [**çipilden**] Suların sığ yeri. (Tepeköy *Torbalı –İz.; Civanyaylağı *Mersin, *Anamur, Dere *Mut –İç.; Kışla *Elmalı –Ant.)
[**çipilden**] : (Tepeköy *Torbalı –İz.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; *Seydişehir –Kn.; *Kaş, *Serik, *Finike –Ant.)

çipildek (II) [→ **cibil** (I)]

çipildek (III) [→ **çipil** (I)]

çipildemeg [→ **çipildemek** (I) **-1**]

çipildemek (I) [**çipildemeg**] **1.** Su içinde el ve ayakları çırpmak. (*Tefenni –Brd.; *Çal –Dz.; *Alaşehir –Mn.; *Kandıra –Kc.; *Merzifon –Ama.; *Antakya –Hat.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Dere *Mut –İç.; Kışla *Elmalı –Ant.)
[**çipildemeg**] : (–Brd.)
2. Sıçramak : *Su birikintisi üstüme çipildedi.* (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

çipildemek (II) Yara sulanmak. (*Merzifon –Ama.)

çipilden [→ **çipildek** (I)]

çipilden kuşu Bataklıkta yaşayan bir kuş. (–Ant.)

çipildetmek [**cipildetmek**] Suyu etrafa sıçratmak. (*Sarayköy ve köyleri –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Tire –İz.; *Alaşehir –Mn.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**cipildetmek**] : (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

çipildik [**çipirdik**] Göz çapağı. (Maruf –Çkr.)
[**çipirdik**] : (Maruf –Çkr.)

çipildim [→ **cibildek -2**]

çipilemek Suda oynamak. (*Silifke –İç.)

çipilgen Çamurlu (yol hk.). (Başköy –Ank.)

çipilgi [→ **çipil** (II) **-1**]

çipil gözlü Küçük gözlü (kimse). (*Edremit –Ba.)

çipillemek Alkışlamak. (*Antakya –Hat.)

çipillenmek Göz çapaklanmak. (*Bor –Nğ.)

çipilli [**cibilli, cimbilli**] Çapaklı (göz hk.). (*Bor –Nğ.)
[**cibilli**] : (Solda *Yeşilova –Brd.; *Nazilli –Ay.)
[**cimbilli**] : (Karataş *Sarayköy –Dz.)

çipillik (I) [→ **çipil** (III) **-2**]

çipillik (II) Yağmurlu, çamurlu hava. (Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or.; –Kr.; –Sv.)

çipinti Yağmur sularının saçaklardan dökülerek sıçramasıyle duvarlarda meydana gelen lekeler. (–Dz.)

çipir [→ **çipil** (II) **-1**]

çipirdik [→ **çipildik**]

çipirgi [→ **çipil** (II) **-1**]

çipirtme Bazlama. (*Kuşadası –Ay.)

çipiruz Parasını yerinde harcamasını bilmeyen (kimse). (*Merkez ilçesi –Çr.)

çipiş Gözü iyi görmeyen, gözünü kırparak bakan. (–Kc.; –Zn.)

çipit Saçta pişirilmiş mayasız hamur. (*Kuşadası –Ay.)

çipite Tel ile işlenmiş bir çeşit başörtüsü. (*Bodrum –Mğ.)
çipkesen Testere. (*Urla –İz.)
çipki [→ **çipil** (II) **-1**]
çiplak Darı unundan yapılan börek. (Balçova –İz.)
çipli (I) İnce ve esnek değnek. (Genezin *Avanos –Nş.)
çipli (II) Sepet. (*Eğin –Ml.)
çiplik (I) İnce ağaç dallarından yapılmış kamçı. (*İnebolu –Ks.; Keferdis *Pötürge –Ml.)
çiplik (II) Şeytan tırnağı. (Genezin *Avanos –Nş.)
çiplik (III) Baş ve işaret parmaklarının arasındaki açıklıktan ibaret olan bir ölçü. (Ayşepınar –Ky.)
çippek [→ **çipik**]
çippen [→ **çipik**]
çipre [→ **cibre** (I)]
çipri [→ **çirpi** (I) **-1**]
çipro Buğday çeşidi. (–Ay.)
çipruka Cimri (kimse). (Adacami –Rz.)
çipuri Suyu çıkarılmış üzüm artıkları. (Limanköy *Çayeli –Rz.)
çir (I) [→ **cırcır** (VI)]
çir (II) Kaynamamış sütün kaymağı. (Kıratlı, Kocaoba *Dikili –İz.; Bigadiç –Ba.; *Bor –Nğ.)
çir (III) Meyve kurusu. (*Bolvadin, *Emirdağ –Af.; –Bil.; *Sivrihisar, Tokat *Merkez ilçesi –Es.; Sarıyer –Ist.; *Sungurlu –Çr.; Demirciler –Sm.; –Ama.; *Zile –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Yusufeli –Ar.; *Kemaliye –Ezc.; –El.; *Arapkir, *Darende –Ml.; –Ur.; *Kilis –Gaz.; *Afşin –Mr.; Telin *Gürün, *Yıldızeli, *Koyulhisar, *Zara, *Kangal, Savrun *Divriği –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Pazar *Kızılcahamam, Çelebi *Keskin, Faraşlı *Kalecik, *Balâ, Çayırlı *Haymana, Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Kılıçlar –Ank.; *Develi, *İncesu, *Bünyan, Zincidere, Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; *Mucur –Krş.; *Avanos ve köyleri –Nş.; –Kn.; Doruk *Ceyhan, Şıhlı, İncirlik –Ada.)
çirakha [**çirappa**] Toprak kandil. (*Boğazlayan –Yz.)
[**çirappa**] : (Sille –Kn.)
çirakma Üzerinde çıra yakılan teneke den yapılmış bir çeşit şamdan. (Haçavera *Maçka –Tr.)
çirappa [→ **çirakha**]
çiras Kurumaya yüz tutmuş meyve. (*Merkez ilçesi ve köyleri –Rz.)
çiratmak Zerdali kurusu yapmak için zerdalileri yarıp yaymak. (*Afşin –Mr.)
çirav Sepet. (–Ank.)
çir bastā Yaş zerdalinin ezilerek kurutulmasıyla yapılan pestil. (–Gaz.)
çirçel [**çirçene**] Üvendirenin ucundaki kıvrık demir. (*Bozcaada –Çkl.)
[**çirçene**] : (Bulgaristan göçmenleri, Değirmenci *Uzunköprü –Ed.)
çirçene [→ **çirçel**]
çirçıt Çekirge. (Ardahan *Hekimhan –Ml.)
çirçir (I) [→ **cırcır** (VI)]
çirçir (II) [→ **cırcır** (III)]
çirçir (III) İdare lambası. (*Emirdağ –Af.)
çirçirik Kuruyan yabanî otlar. (Cenciğe –Ezc.)
çirdek [→ **cere** (I) **-1**]
çire Lamba, küçük fener. (*Divriği –Sv.)
çire dolanmak Bir kimseden veya pazarda satılan bir maldan fayda

temin edeceğini sanarak onun etrafında dönüp dolaşmak. (–Nş.)

çirepene [→ **çerepene**]

çirepne [→ **çerepne**]

çireş Yaprakları pırasa yapraklarına benzeyen bir çeşit dağ pancarı. (*Erciş –Vn.)

çireşne Saban demirinin önüne konan uzun demir. (*Mustafa Kemal Paşa, *İnegöl –Brs.; Satılmış –Es.; *Çatalca –Ist.; *Tarsus –İç.; *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski, Paşaköy *İpsala –Krk.; *Saray –Tk.; Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan)

çir etmek Özür dilemek : *Kabahatlerinin affı için çir ettim.* (–Mr.)

çirgeç Eğrilmiş ipliği saracak aygıt. (Yenipazar –Ay.)

çirgemek [→ **çirgimek**]

çirgimek [çirgemek, çirgimeyh] Bıkmak, tiksinmek, soğumak. (–Bt.; –El.; –Ml.; –Gaz.)

[**çirgemek**] : (Savrun *Divriği –Sv.)

[**çirgimeyh**] : (*Iğdır –Kr.)

çirgimeyh [→ **çirgimek**]

çiri **1.** Cansız veya kuru olan şey. (Fadıl *Orhaneli –Brs.) **2.** Balık kurusu, çiroz. (–Ist.) **3.** Zerdali kurusu. (*Keskin –Ank.)

çirik (I) [**çirk** (V)] **1.** Kilim yerine kullanılan keçe. (*Bayramiç ve köyleri –Çkl.)

[**çirk** (V)] : (Karabayır *Balya –Ba.) **2.** Çarıkların içine konan keçe. (*Hadım –Kn.) **3.** Semerin altına konan keçe. (–Brd.; İncirköy, Ören *Fethiye –Mğ.) **4.** Şiltelerin içine konan yün. (*Edremit –Ba.)

çirik (II) Ağaçtan oyulmuş tekne, kayık. (*Gelendost –Isp.)

çirik (III) Yırtık : *Çirik bir ayakkabısı var.* (Karahisar *Tavas –Dz.; Cinis *Aşkale –Ezm.)

çirik (IV) Az akan bazen de hiç akmayan pınar. (*Osmaneli –Bil.)

çirike Evlerdeki ocakların kenarlardan ateşin sıçramaması için ön kısmına konulan taş. (*Nazimiye –Tn.)

çirimek Çürümek : *Elmalarımızın bir kısmı çiridi.* (Çilehane *Reşadiye –To.)

çirin [→ **cirbit**]

çiringil Pınar. (*Pazarcık –Mr.)

çiriş (I) Dağ pırasası. (Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or.; İrişli *Çıldır –Kr.; *Pasinler –Ezm.; *Eğin, Sasunga *Çayırlı, Ergan –Ezc.; –Ağ.; –Ml.; –Mr.; *Antakya –Hat.; İğdeli *Gemerek, Yeniköy *Hafik, Diktaş, Ovacık *Divriği –Sv.; *Bünyan, *Pınarbaşı –Ky.; *Ereğli, *Ermenek, Akçalar *Seydişehir –Kn.; Aslanköy *Mersin –İç.)

çiriş (II) Undan yapılmış sulu çorba (hayvanlara verilir). (Engiz *Bafra –Sm.; Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan)

çiriş (III) Bağırsak. (–Af.)

çiriş (IV) Kapı kirişi. (–Ba.)

çirişe kalmak [→ **çirişmek**]

çirişlemek Bir işi baştan savma yapmak. (*Mersin –İç.)

çirişli iş Karışık iş. (Kaş *Gürün –Sv.)

çirişlik Çiriş otunun çok yetiştiği yer. (Ergan –Ezc.)

çirişmek [**çirişe kalmak**] Bütün çıplaklığı ile açığa çıkmak (iş hk.). (*Emirdağ –Af.)

[**çirişe kalmak**] : (*Emirdağ –Af.)

çirişne Tutkal olarak kullanılan çiriş. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

çiriş otu Asphodelus türleri (Liliaceae). (–Ist.; –Gaz.; –Ada.)

çiritmek (I) Donmak. (*Uluborlu –Isp.)

çiritmek (II) Soğukta açık saçık gezmek. (Tekkeköy –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.)

çirk (I) [**çirkif**] Gübre : *Yarın tarlaya çirk çekeceğim.* (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Seyitgazi –Es.; Kuruçay *Çubuk, Dastarlı *Ayaş, Çayırlı *Haymana, Ortacı *Kızılcahamam, *Beypazarı, *Kayaş, Sofular –Ank.; Kılbasan *Karaman –Kn.)

[**çirkif**] : (–Ama.)

çirk (II) [**cirk** (II)] Sıkıntı, cefa. (Karataş *Sarayköy –Dz.)

[**cirk** (II)] : (Yerkesik –Mğ.)

çirk (III) [**cirk** (III)] **1.** Tütün zifiri. (Bademli *Dinar –Af.; Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Merzifon –Ama.; –Ml.; –Gaz.; *Bor –Nğ.; –Ada.)

[**cirk** (III)] : (–Ada.; Aslanköy *Mersin –İç.)

2. Bitkilerin leke yapıcı suyu : *Ceviz çirki hiç çıkmaz.* (Tekkeköy –Dz.)

çirk (IV) **1.** Üzüm posası. (–Isp.; *Merkez ilçesi –Krş.) **2.** Cevizin dışındaki meyva olgunlaşınca düşen yeşil kabuğu. (*Ermenek –Kn.)

çirk (V) [→ **çirik** (I) **-1**]

çirk (VI) Küçük toz parçaları. (Güzelsu *Akseki –Ant.)

çirk arığı Evin kirli sularının aktığı ark : *Bizim çirk arığı bozulmuş.* (–Brd.)

çirk atma İftira etme. (–Gaz.)

çirkemek Tiksinmek. (Mursal *Divriği –Sv.)

çirkif [→ **çirk** (I)]

çirkimek Usanmak. (Harput –El.)

çirkin Sap ve saman gibi şeyleri taşımak için kullanılan sepet. (Kapıköy *Maçka –Tr.)

çirlen Sığ yer. (*Bergama –İz.)

çirlenmek Hastalanmak. (–Tr.)

çirli (I) Hastalıklı. (–Tr.)

çirli (II) **1.** Et ve meyve kurusu ile yapılmış bir çeşit yemek. (–Mr.; *Kangal ve köyleri –Sv.; *Ereğli, Taşağıl *Çumra –Kn.) **2.** Nohutla kaysı kurusunu karıştırarak pişirdikten sonra soğutup yenen bir çeşit yemek. (*Elbistan, *Afşin –Mr.)

çirmar Tarlaları sulamak için açılan su yolu. (*Eğin –Ml.)

çirmemek Kolları sıvamak. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

çirmenmek Paçaları sıvamak. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

çirmik [**çirmit**] Bahçelerin sulanmasında kullanılan suyun geçmesi için duvar altından açılan delik. (–Ezc.)

[**çirmit**] : (–Ezc.)

çirmiklenmek Yoğurt mayalandıktan sonra pul pul olmak. (–To.)

çirmit [→ **çirmik**]

çirona Çulluk. (Şimşirli, Güneyce *İkizdere –Rz.)

çirpak (I) İnce, yaş ve esnek değnek. (*Edremit –Ba.)

çirpak (II) Kireç yerine kullanılan beyaz toprak. (Göyme –Ezc.)

çirpek [**çilpek** (IV)] Çocuk bezi. (Kerkük)

[**çilpek** (IV)] : (Kerkük)

çirpenek Yaprakları oğlaklara yedirilen kurumuş meşe dalı. (*Yalvaç –Isp.)

çirpi (I) [**cıbır** (IX), **cırpı, çili** (I), **çiliçirpi, çilimbiz, çilimpi, çilimpiz,**

çiliñgi, çilinti, çilpek (I) **-1, 2; çilpik** (II), **çilpirti, çimki** (I), **çipel, çipri**] **1.** Çalı çırpı. (Bayat *Emirdağ, *Dinar –Af.; *Eğridir, Yassıviran *Senirkent, Yakaköy *Gelendost, Hisarardı *Yalvaç –Isp.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Mr.; Çepni *Gemerek, Ağrakos *Suşehri –Sv.; –Yz.; *Mucur –Krş.; –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Hadım, *Bozkır –Kn.; Bozdoğan, Kesmeburun *Osmaniye, *Kadirli –Ada.)

[cıbır (IX)] : (–Gr.)

[cırpı] : (Ambarcık *Gölhisar –Brd.; –Gm.)

[çili (I)] : (Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Anamur –İç.; *Manavgat –Ant.)

[çiliçirpi] : (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Bor –Nğ.; *İncekum, *Silifke –İç.; Güzelsu*Akseki –Ant.)

[çilimbiz] : (Dere *Mut, Uzuncaburç –İç.)

[çilimpi] : (Çayırlı *Haymana –Ank.; –İç.)

[çilimpiz] : (Sebil *Tarsus –İç.)

[çiliñgi] : (Çiftlik *Dinar –Af.)

[çilinti] : (Karahoca *Haymana –Ank.; –Nğ.)

[çilpek (I) **-1]** : (Büyükçaylı *Dörtyol –Hat.; Küçükçaylı –Ada.)

[çilpirti] : (Ayvagediği *Mersin –İç)

[çimki (I)] : (Yukarıseyit *Çal –Dz.)

[çipel] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[çipri] : (*Afşin, *Elbistan –Mr.; –Ky.; İncirgediği *Karaisalı –Ada.)

2. Ağaç kökü. (–Ky.)

[çilpek (I) **-2]** : (*Ereğli –Zn.)

[çilpik (II)] : (Navlu *Yeşilova –Brd.)

3. Pamuk atarken kirişin üzerinde tutulan ince çubuk. (*Karaman –Kn.; *Mersin ve köyleri, *Anamur –İç.) **4.** Davul çalmakta kullanılan ince çabuk. (*Mersin ve köyleri, *Anamur –İç.)

çirpi (II) Buzları çözülmüş tarla. (Düğer –Af.)

çirpi (III) **[çirpi ipi] 1.** Biçilecek kütüğün yüzeyine çizgi çekmek işinde kullanılan boyalı iplik. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Bor –Nğ.)**2.** Duvarcıların kullandığı boyalı ip. (Karadere –Rz.; Ersis *Yusufeli, Yavuz, Çayağzı *Şavşat –Ar.; *Nizip –Gaz.; Avşar aşireti, Pazaröreni *Pınarbaşı –Ky.)

[çirpi ipi] : (Şıhlar *Ulubey –Or.; Avşar aşireti, Pazaröreni *Pınarbaşı –Ky.)

çirpi ipi [→ **çirpi** (III) **-2**]

çirpik (I) [**çirpük -1**] Fasulye kılçığı. (*Düzce –Bo.)

[çirpük -1] : (Karaköy *Düzce –Bo.)

çirpik (II) [→ **cirbit**]

çirpiklenmek Kart fasulyenin kılçığı çoğalmak. (*Düzce –Bo.)

çirpimek [**çirpişmek, çirpmek** (I)] Sıçramak (çamur, su vb. sulu şeyler hk.). (–Isp.; Devri *Bucak –Brd.; Kınık *Fethiye –Mğ.)

[çirpişmek] : (Hacıveli *Abana –Ks.)

[çirpmek (I)] : (*Tefenni –Brd.; *Çal –Dz.; –Kü.)

çirpinti (I) Denizle çayın birleştiği yer. (–Rz.)

çirpinti (II) [**çirpisiz**] Terbiyesiz (kimse) : *Çirpintilerden korkulur.* (Çerçin –Brd.)

[çirpisiz] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)

çirpis Çıra. (Sancaklı aşireti –İz.)

çirpisiz [→ **çirpinti** (II)]

çirpişmek [→ **çirpimek**]

çirpiştirmek Hafif olarak döğmek. (Dıştaş *Mut –İç.)

çirpit Kibrit. (–Çr.)
çirpitmek Sıçratmak. (Kozluca, Çebiş –Brd.)
çirpme Keklik tuzağı. (Gökdelen, Balandız *Silifke, Meydan *Mut –İç.)
çirpmek (I) [→ **çirpimek**]
çirpmek (II) Meyve silkmek. (*Çal –Dz.; *Ermenek –Kn.; *Mut –İç.)
çirpmek (III) [→ **çintmek** (I) **-1**]
çirpük 1. [→ **çirpik** (I)] **2.** Kiraz vb. nin sapı. (Karaköy *Düzce –Bo.)
çirşef Pis su. (–Sv.)
çirtelemek [→ **çirtermek** (II)]
çirtenmek Özenmek. (*Mecitözü –Çr.)
çirtermek (I) Kötü bir insanın yanında çalışan kişi onmamak : *Onun yanında adam çirtermez.* (–Gaz.)
çirtermek (II) [**çirtelemek, çirtermet**] Ağaçlar tomurcuklanmak. (Dombaylı *Salihli –Mn.; Aşudu *Darende –Ml.; Önsen –Mr.)
[**çirtelemek**] : (Şambayat –Gaz.)
[**çirtermet**] : (–Mr.)
çirtermek (III) Herhangi bir yere oturmak. (Tekerahma *Gürün –Sv.)
çirtermet [→ **çirtermek** (II)]
çirteyne Hafif meşrep (kadın). (Halfeti –Ur.; –Mr.)
çirti Dikenli ardıç ağacı. (*Yusufeli ve köyleri –Ar.)
çirtik (I) [**çıntık** (I) **-2**, **çitik** (II), **çitirik** (I), **çivit** (III)] Sabun parçası. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Ereğli, *Karaman –Kn.)
[**çıntık** (I) **-2**] : (–Kn.)
[**çitik** (II)] : (Burhaniye *Nazilli –Ay.)
[**çitirik** (I)] : (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.)
[**çivit** (III)] : (*Bor –Nğ.)
çirtik (II) Sağılması, ağza alınması güç, ufak meme. (Kösten, Honaz –Dz.; Büyükdere *Burhaniye –Ba.; Tokat, Bozan –Es.)
çirtik (III) Tabak kenarlarındaki girinti. (–Ml.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Boğazlayan –Yz.; Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)
çirtik (IV) Hiçbir şeyi beğenmeyen (kimse). (*Sungurlu –Çr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
çirtik (V) Kuş üzümü. (*Divriği –Sv.)
çirtik (VI) [→ **çirtim** (I)]
çirtik (VII) Parmak şakırtısı. (Halfeti –Ur.; *Kangal ve köyleri –Sv.)
çirtiklemek Bir konu üzerinde tartışırken el kol hareketleri yaparak konuşmak : *Adam çirtikliyor baksana.* (–Gaz.)
çirtikli terlik 1. Yanları işlemeli pandufla. (–Mr.) **2.** Kenarları işlemeli, patiskadan yapılmış takke. (–Mr.)
çirtim (I) [**çirtik** (VI)] Küçük üzüm salkımı, salkımcık. (Dombaylı *Salihli –Mn.; Taşoluk *Göksun –Mr.; Telin, Tekerahma *Gürün –Sv.; *Kadirli –Ada., *Fethiye –Mğ.)
[**çirtik** (VI)] : (*Gemlik –Brs.; Aşudu *Darende –Ml.; –Gaz.)
çirtim (II) [→ **çırtım -1**]
çirtim çirtim etmek Omuzlarını ve vücudunu oynatarak yürümek. (*Nizip –Gaz.)
çirtim oynamaḫ İki kişi arasında, üzüm salkımından sıra ile birer birer koparark bir çeşit oyun oynamak. (*Gürün –Sv.)
çirtinmek (I) **1.** Şımarıklık etmek. (Dombaylı *Salihli –Mn.; –Gaz.) **2.** Hiç kimseyi ve hiçbir şeyi beğenmemek. (Pazar *Kızılcahamam –Ank.)

çirtinmek (II) Çekingenlik göstermek: *Ne çirtinip duruyorsun be ?* (Tokat –Es.)

çirtme Cacık. (Karacurun *Nizip –Gaz.)

çirtmek (I) **1.** [→ **çintmek** (I) **-1**] **2.** [→ **çintmek** (I) **-3**]

çirtmek (II) Küçük şeyleri parmakla itmek, vurmak. (Tokat *Merkez ilçesi –Es.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

çirtmek (III) [→ **çintmek** (III)]

çirtmek (IV) Yalan söylemek : *Sen bunu çirtdin.* (–Gaz.; –Mr.)

çirtmek (V) Satın almak. (Emirler *Balâ –Ank.)

çirtmeli Karışık : *Çirtmeli çirtmeli gonuşuyor.* (Afşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)

çis [→ **çise -1**]

çisa [→ **çise -1**]

çisalamak [→ **çilemek** (I)]

çisan [**çişan**] Sarmaşık. (Şimşirli, Güneyce *İkizdere –Rz.)

[**çişan**] : (–Rz.)

çise [**çis, çisa, çisek, çiseme, çisen, çisengi, çisenti, çisin, çisinti, çişe, çişengi, çişenti, çize**] **1.** İnce yağmur. (*Çarşamba –Sm.; *Merzifon–Ama.; *Zile, *Taşova –To.; *Perşembe, Karakuş bucağı *Ünye –Or.; *Şebinkarahisar, *Bulancak, Düzköy *Keşap –Gr.; *Maçka, *Akçaabat –Tr.; Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.; Erkinis, Uşhum *Yusufeli, *Şavşat ve köyleri –Ar.; –Kr.; *Refahiye –Ezc.; *Yıldızeli, *Koyulhisar –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; *Pınarbaşı –Ky.)

[**çis**] : (Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.; Hozat –Tn.)

[**çisa**] : (*Şavşat –Ar.)

[**çisek**] : (*Merzifon –Ama.; –Ağ.)

[**çiseme**] : (*Edremit –Ba.; *Daday –Ks.)

[**çisen**] : (Kasımlar *Eğridir –Isp.; *Tefenni –Brd.; Yeniköy –Ba.; *Düzce –Bo.; –Ist.; *Mucur –Krş.; *Bor –Nğ.)

[**çisengi**] : (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; Kavak *Yıldızeli –Sv.)

[**çisenti**]: (*Susurluk, *Edremit –Ba.; Nilüfer –Brs.; –Kü.; *Sivrihisar –Es.; *Kandıra, *Akyazı –Sk.; *Düzce –Bo.; *Merzifon –Ama.; –Gaz.; Çimşit *Balâ, Çayırlı *Haymana –Ank.; Bozca *İncesu, *Deveti, *Pınarbaşı –Ky.; –Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ereğli –Kn.; Yerkesik –Mğ.; Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz –Krk.)

[**çisin**] : (*Düzce –Bo.)

[**çisinti**] : (Ersis *Yusufeli –Ar.)

[**çişe**] : (Karadere –Rz.; Kapıköy *Maçka –Tr.)

[**çişengi**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**çişenti**] : (*Eşme –Uş.)

[**çize**] : (Anaraş *Sürmene –Tr.)

2. Çiy : *Bu sabah çise indi.* (Kızılköy –To.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Göle, *Posof, *Ardahan, *Çıldır –Kr.; Cinis *Aşkale –Ezm.; Cenciğe –Ezc.; *Kangal ve köyleri –Sv.)

çisek [→ **çise -1**]

çiseme [→ **çise -1**]

çisemük [→ **çiskin**]

çisen [→ **çise -1**]

çisengi [→ **çise -1**]

çisenlemek [→ **çilemek** (I)]

çisenti [→ **çise -1**]

çisik İy: pişmemiş (yiyecek hk.). (Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or.)

çisimek [→ **çigsimek** (I)]
çisin [→ **çise -1**]
çisinti [→ **çise -1**]
çiskin [**çisemük, çiysemük**] Sisli ve yağmurlu hava. (Güleç *Biga –Çkl.; Sinekli *Silivri –Ist.; *Şebinkarahisar –Gr.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; Mengeser –Ağ.; Bostanlar *Bahçe –Ada.)
[**çisemük**] : (Düzköy *Keşap –Gr.)
[**çiysemük**] : (Ordu –Sm.)
çiskinlik [**çiskünlük**] Yağmur sonundaki ıslaklık. (Viran, Kozlu –Brs.; Cinis *Aşkale, *Oltu –Ezm.)
[**çiskünlük**] : (*Erbaa –To.)
çiskünlük [→ **çiskinlik**]
çisnikli İnce yağmurlu (hava hk.). (*Çarşamba –Sm.)
çispe Sis. (Güneyce–Rz.)
çistik [→ **cistik**]
çistil Arpa ekmeği. (Kumru *Fatsa –Or.)
çisürük Seksek oyununun bir bölümü : *Şimdi çisürğe geçtim.* (*Sivrihisar –Es.)
çişan [→ **çisan**]
çişden [→ **çişten**]
çişe [→ **çise -1**]
çişelemek [→ **çilemek** (I)]
çişengi [→ **çise -1**]
çişenti [→ **çise -1**]
çişi Kişi. (Karapapak –Kr.)
çişlemek (I) Ocakta, yanmakta olan yaş odunların dışarda kalan uçları cızıltılı ses çıkarmak. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)
çişlemek (II) Çocuk işemek. (*Bor –Ng.)
çişme (I) Çeşme. (Salarha ve köyleri –Rz.)
çişme (II) Arının kovana girdiği delik. (Ağılcık *Çubuk –Ank.)
çişmek [→ **çeşmek** (I) **-2**]
çişnemek [→ **çilemek** (I)]
çiştan [→ **çişten**]
çişten [**çişden, çiştan**] Şımarık (kimse). (*Merkez ilçesi –Çr.; –Ada.; *Silifke, Meydan, Dere *Mut –İç.)
[**çişden**] : (–İç.)
[**çiştan**] : (–Gaz.)
çit (I) [**çıt** (V), **çiti** (II), **çitik** (I)] **1.** Başörtüsü, yemeni. (–Mn.; –Sm.; –Ama.; *Niksar, *Zile, Çilehane *Reşadiye, Kızılköy –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Bayburt –Gm.; Bağlıca *Ardanuç, Humhal, Uşhum *Yusufeli, Çayağzı *Şavşat –Ar.; *Pasinler, Cinis *Aşkale, Tortum –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; –Dy.; *Nazimiye –Tn.; Harput –El.; *Zara, *Yıldızeli, *Gürün –Sv.; *Develi –Ky.; Bahçeli *Bor –Ng.; –Kn.)
[**çıt** (V)] : (–Gaz.; *Kozan –Ada.)
[**çiti** (II)] : (*Tavşanlı –Kü.; –Ist.; –Ama.)
[**çitik** (I)] : (–Ml.)
2. Basma (kumaş hk.). (Bayat *Emirdağ, Çay *Bolvadin –Af.; Örkenez *Yalvaç –Isp.; Seyitgazi –Es.; –Ks.; –Çr.; *Merzifon –Ama.; Kızılçakçak *Arpaçay, Zarşat –Kr.; –Ml.; *Bilecik –Ur.; *Kilis, *Nizip –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Antakya, Hisarcık *Yayladağı, Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Gürün, *Kangal –Sv.; Gülabi –Yz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Çayırlı *Haymana, Kılıçlar –Ank.; Avşar aşireti ve köyleri, Pazarören *Pınarbaşı, Akkışla *Bünyan, Hisarcık –Ky.; *Akşehir, *Ereğli, *Çumra –Kn.; *Kozan, *Karaisalı –Ada.; *Mersin ve köyleri –İç.; Kerkük)

çit (II) [**çitembik, çitlik** (IV) **-2**] Sebze bahçesi. (Hisarüstü, Düzköy, *Keşap, *Tirebolu, Piraziz –Gr.; *Koyulhisar –Sv.; *Mersin –İç.)
[**çitembik**] : (*Ünye –Or.)
[**çitlik** (IV) **-2**] : (Hatip –Sv.)

çit (III) Çocukların uçurtma yaparken kullandıkları ince, uzun çıta parçaları. (Ziyere *Merkez ilçesi –Ama.)

çit (IV) Kaburga kemiği. (Piraziz –Gr.)

çit (V) [→ **çite** (I)]

çit (VI) Küçük anahtar. (–Kn.)

çit (VII) [**çiv çiv**] Keçiyi kovalama ünlemi. (*Fethiye –Mğ.)
[**çiv çiv**] : (–Ant.)

çit (VIII) Çift, iki tane. (*Düzce –Bo.; *Merzifon –Ama.; *Yıldızeli –Sv.; İncekum –İç.)

çit (IX) **1.** Göl kenarında, sazlardan kurulan, kamıştan örülmüş bir çeşit ağ. (*Bergama –İz.; *Sivrihisar –Es.) **2.** Dallardan silindir şeklinde örülmüş mısır ambarı. (*Ünye –Or.; Nefsiköseli *Görele, *Bulancak, Piraziz –Gr.) **3.** İpek böceğini yetiştirmek için kullanılan çubuk örmesi. (Düzköy *Keşap –Gr.) **4.** [→ **çiten** (I) **-1**] **5.** [→ **çeten** (I) **-1**] **6.** Saç üstünde pişirilen yufka, bazlama gibi şeylerin soğuması için üzerine konulan hasırdan örülmüş tabla. (*Bozdoğan –Ay.)

çit (X) Çuval. (*Avanos –Nş.)

çitak (I) Süslü, iyi giyinen (kimse). (*Mecitözü –Çr.; *Zile –To.; *Gürün –Sv.; *Boğazlayan –Yz.)

çitak (II) Kavgacı, kaba (kimse). (–Isp.; *Kandıra –Kc.; *İskilip –Çr.; Topaç –Yz.; –Nğ.; –Kn.)

çitak (III) Demetlerden meydana gelmiş yığın. (–Ezm.; –Sv.)

çitak (IV) Boynuzu ay şeklinde olan sığır. (*Merzifon –Ama.; *Bayburt –Gm.)

çitar İbik. (Şimşirli, Güneyce *İkizdere –Rz.)

çit arabası Saman taşımakta kullanılan araba. (*Kandıra –Kc.)

çitari (I) [**çetare, çetari**] İpek ve ipekle karışık yollu dokuma. (*Bayındır –İz.; *Merkez ilçesi –Çr.; –Gaz.)
[**çetare**] : (–Es.)
[**çetari**] : (–Isp.)

çitari (II) Horoz veya tavuğun ibiği. (Limanköy *Çayeli –Rz.)

çitbit (I) Bir çeşit çelik çomak oyunu. (*Karaman –Kn.)

çitbit (II) [→ **çitçit** (II)]

çitçit (I) Kibrit. (–Ada.)

çitçit (II) [**çitbit** (II), **çitilik** (I), **çitlek** (I)] Çıt çıt, fermejüp. (*İskilip –Çr.; –Sm.; –Tr.; –Gm.; Karadere –Rz.; Uşhum *Yusufeli –Ar.; –Ada.)
[**çitbit** (II)] : (Yassıviran *Senirkent –Isp.)
[**çitilik** (I)] : (Ortaköy *Çal –Dz.; Himmet *Daday –Ks.; *Zile –To.; Zivarık –Kn.)
[**çitlek** (I)] : (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Şabanözü *Polatlı –Ank.; *Ermenek –Kn.)

çitçiti Küçük kahvaltı kabı. (–Ky.)

çit dam Kulübe. (*Marmaris –Mğ.)

çite (I) [**çit** (V), **çiti** (III)] Çorap şişi. (–Sn.; –Sm.; –To.; Karakuş bucağı ve köyleri –Or.; *Koyulhisar –Sv.)
[**çit** (V)] : (*Turhal –To.)
[**çiti** (III)] : (*Kadıköy –Ist.; *Oltu –Ezm.)

çite (II) Çıta, ince uzun sopa. (Ulusiran *Şiran –Gm.)

çite (III) Çamaşır sepeti. (*Gerze ve köyleri –Sn.)

çitek Örülerek kapatılmış delik yer (çorap, çarık vb. şeylerde). (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

çitelemek (I) Mısır tanelerini koçanından ayırmak. (Moraca *Çal –Dz.)

çitelemek (II) [→ **çitimek** (I)]

çitem Çöp sepeti. (*Çorlu –Tk.)

çitembik [→ **çit** (II)]

çitemek (I) [→ **çitemik** (I)]

çitemek (II) **1.** [→ **çitimek** (I)] **2.** Sık dokumak. (*Yıldızeli –Sv.)

çitemik (I) [**çitemek** (I)] Çitlembik ağacı. (Çeltik *Bucak –Brd.; *Andırın –Mr.; *Finike ve köyleri –Ant.; *Fethiye ve köyleri, Yerkesik –Mğ.)
[**çitemek** (I)] : (–Ant.)

çitemik (II) Çok sık (ağaçlar hk.). (Çuvallı *Yeşilova –Brd.)

çitemik (III) Kavgacı (kimse). (*Sivrihisar –Es.)

çiten (I) [**çit** (IX) **-4**, **çitenek**] **1.** Küçük sepet, küfe. (Yeniköy –Ba.; İlyas *Karamürsel –Kc.; –Ist.; *Devrek, Aliköy *Çaycuma –Zn.; *Çarşamba –Sm.; *Perşembe –Or.; Karadere, Güneyce –Rz.)
[**çit** (IX) **-4**] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.; *İnebolu, *Tosya –Ks.; –Çkr.; *Sungurlu, *İskilip –Çr.; –Ank.; –Kn.)
[**çitenek**] : (Düzköy *Ayancık –Sn.) **2.** [→ **çeten** (I) **-1**] **3.** Çamaşır sepeti. (*Bolvadin –Af.; *İnebolu –Ks.)

çiten (II) [**çitgi, çiti** (VI), **çitigıyı, çitilik** (III) **-1, çitme** (III) **-1**] Bahçe ve ağılların etrafına çekilen çit. (*Sivrihisar, Bozan –Es.; *Taşköprü –Ks.; *Düzce –Bo.)
[**çitgi**] : (*Merkez ilçesi –Çr.; Narlı *Mut –İç.)
[**çiti** (VI)] : (Bademli *Dinar –Af.; *Urla –İz.)
[**çitigıyı**] : (Peşman *Daday –Ks.)
[**çitilik** (III) **-1**] : (*Datça –Mğ.)
[**çitme** (III) **-1**] : (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

çiten (III) Buzağı veya kuzu için yapılmış özel ağıl. (Bayat *Emirdağ –Af.; *Mudurnu –Bo.; Kaygunca *Taşköprü, Aşağıkayı *Tosya –Ks.; *Ilgaz, *Kurşunlu –Çkr.; Lohan –Gaz.; Üçem *Balâ, Çanıllı *Ayaş, Başköy –Ank.)

çiten (IV) Süt konulan yer. (*Ayaş –Ank.)

çitenek [→ **çiten** (I) **-1**]

çitenlik Bahçe, avlu, sebzelik. (*Ünye –Or.)

çite parmak Küçük parmak. (Harput –El.)

çitermek Gelişmek, büyümek. (Bayat *Emirdağ –Af.)

çiteşmek (I) İplik dolaşmak. (*Kartal –Ist.; –Ks.)

çiteşmek (II) İki kişi ağız kavgası yapmak. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; Çoğluhan *Afşin –Mr.)

çitez Aynı, tıpkı, yakın : *Sözleriniz çitez geldi.* (Sulusaray –Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

çit garış Bir çocuk oyunu. (Ziyere *Merkez ilçesi –Ama.)

çitgi [→ **çiten** (II)]

çiti (I) **1.** Örgü (iplik hk.). (*Bor –Nğ.) **2.** İnce saç örgüsü. (–Brd.)

çiti (II) [→ **çit** (I) **-1**]

çiti (III) [→ **çite** (I)]

çiti (IV) Kısa boylu, zarif (kimse). (*Mucur –Krş.)

çiti (V) Oğlak. (Karaahmetli –Dz.)

çiti (VI) [→ **çiten** (II)]

çiti (VII) İnce sicim, ip. (*Kalecik –Ank.)
çiti (VIII) İlik. (Bozan *Merkez ilçesi –Es.)
çiti (IX) **1.** [→ **çeten** (I) **-1**] **2.** Penicere kafesi. (*Haymana –Ank.)
çiti bāz Saç örgülerinin ucunu tutan bağ. (İncekum *Silifke –İç.)
çitigıyı [→ **çiten** (II)]
çitik (I) [→ **çit** (I) **-1**]
çitik (II) [→ **çirtik** (I)]
çitik (III) Kuş tuzağı. (*Niksar –To.; –Tr.)
çitikçi Fırsat kollayan (kimse). (Hortu *Ereğli –Kn.)
çiti kemiği Kaburga kemiği. (–Sm.; *Ünye –Or.)
çitil (I) **1.** Sebze fidesi. (*Afşin, *Elbistan –Mr.; Pazar *Kızılcahamam –Ank.; Cemele *Merkez ilçesi –Krş.; Bahçeli *Bor –Ng.; *Ereğli –Kn.; İncekum *Silifke, Tahanlı *Mersin –İç.) **2.** Fidan. (Rumeli göçmenleri –Ist.; –Ks.; *Zile, Kızılköy –To.; Gündüzbey *Yeşilyurt, *Pötürge –Ml.; Harput –El.; *Göksun –Mr.; *Kangal ve köyleri, Savrun *Divriği, Telin *Gürün –Sv.; –Ank.; *Ereğli –Kn.; Çukurköy *Karaisalı –Ada.; Şahin *Malkara –Tk.) **3.** Tohum. (*Mersin –İç.; *Manavgat –Ant.)
çitil (II) [**çitilci, çitilli** (I)] **1.** Kavgacı (kimse). (*Merzifon –Ama.; *Zile –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Tr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Arapkir –Ml.; Kınık *Şereflikoçhisar –Ank.) [**çitilci**] : (*Çarşamba –Sm.; Zana –Ama.)
[**çitilli** (I)] : (*İskilip –Çr.; *Yıldızeli –Sv.; Avşar aşireti ve köyleri *Pınarbaşı –Ky.)
2. Huysuz (hayvan hk.). (–Sr.)
çitil (III) [→ **çingil** (II)]
çitil (IV) Şekil, biçim. (Babik *Pötürge –Ml.)
çitilci [→ **çitil** (II) **-1**]
çitil çıkarmak Kavga çıkarmak. (*Zile –To.; *Ünye –Or.)
çitilemek (I) **1.** [→ **çitimek** (I)]
2. Çarığın altını sırımla örerek onarmak. (Pazar *Kızılcahamam –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
çitilemek (II) [**çitmek** (I) **-1**] Yanyana sıralanan şeyleri birbirine sıkıca bağlamak : *Göğercinin ganatlarını çitiledim.* (Devri *Bucak –Brd.; *Bor –Ng.; –Kn.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
[**çitmek** (I) **-1**] : (–Isp.; –Dz.; *Ermenek –Kn.; *Anamur –İç.)
çitilemek (III) Tarağa iplik geçirerek saçları sıkı taramak. (*Tire –İz.; *Pınarbaşı –Ky.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
çitilemek (IV) Keçiyi çit çit diyerek yürütmek. (*Ermenek –Kn.)
çitilemek (V) Küçük şeyleri teker teker parmakla itmek. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)
çitile tırmık çekmek Kavgacı bir adamın işine karışarak işini bozmak. (–Sv.)
çitili Birbirine sıkıca bağlı olan, çitilenmiş. (*Tire –İz.; Bozan, Tokat –Es.; Çayırlı *Haymana –Ank.; *Bor –Ng.; *Ermenek –Kn.; *Mut –İç.; Kışla *Elmalı –Ant.)
çitilik (I) [→ **çitçit** (II)]
çitilik (II) Susta. (Honaz –Dz.)
çitilik (III) [**çitlik** (I) **-2**] **1.** [→ **çiten** (II)] **2.** Çit yapmakta kullanılan

ince ve düzgün ağaç çubuk. (Engiz *Bafra –Sm.)

[**çitlik** (I) **-2**] : (Kızılköy –To.)

çitili kavun Bir çeşit kokulu kavun. (Sarıcaeli –Çkl.)

çitilli (I) [→ **çitil** (II) **-1**]

çitilli (II) Çilli : *Çitilli kavun*. (Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan)

çitilli (III) Fidan dikili yer. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

çitilli (IV) Karışık, zor. (*Osmancık –Çr.)

çitillik Aksilik. (*Mudurnu –Bo.; Çilehane *Reşadiye –To.; Danışman *Fatsa –Or.)

çitim [**çitle, çitlim, çitmik** (II)] Küçük üzüm salkımı. (Kumdanlı, Sücüllü *Yalvaç, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Karamanlı *Tefenni –Brd.; Yatağan, Oğuz, Darıveren *Acıpayam, İğdir, İshaklı *Çivril –Dz.; Sürez, Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Milas, Fadılca, Pisi –Mğ.)

[**çitle**] : (İsmetiye –Brs.)

[**çitlim**] : (Yukarıseyit, İsabeyli *Çal, *Bereketli, *Tavas –Dz.)

[**çitmik** (II)] : (–Brs.)

çitiman Mısırı alınmış mısır saplarının küme küme bir yere yığılması. (–Or.)

çitim çitim Birbirine karışmış, ayrılmaz hale gelmiş. (–Nğ.)

çitime (I) Çitime oyununda kullanılan dikdörtgen şeklindeki taş. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

çitime (II) Gri renkli, kabuğunun üzerinde sık ve birbirini kesen küçük yarıklar bulunan tatlı bir kavun cinsi. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

çitimek (I) [**citimek, çıtımalı, çıtımak, çintilemek** (II), **çintimek** (I), **çitelemek** (II), **çitemek** (II) **-1**, **çitilemek** (I) **-1**, **çitmek** (I) **-2**] Kumaş ve örgülerin yırtıklarını örmek, dikmek. (*Eşme –Uş.; –Af.; Demirkapı *Susurluk –Ba.; Tokat *Merkez ilçesi –Es.; *Düzce –Bo.; Kavak –Ist.; *Peşman, *Daday –Ks.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Zile –To.; Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye, *Merkez ilçesi –Or.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Kilis –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Yıldızeli –Sv.; Çayırlı *Haymana, Çanıllı *Ayaş, –Ank.; Köşker –Krş.; Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.; Genezin *Avanos –Nş.; –Nğ.; *Kadirli, *Ceyhan –Ada.)

[**citimek**] : (*Taşova –To.)

[**çıtımalı**] : (*Gürün –Sv.)

[**çıtımak**] : (Aşudu *Darende –Ml.)

[**çintilemek** (II)] : (Navlu *Yeşilova –Brd.)

[**çintimek** (I)] : (–Mr.)

[**çitelemek** (II)] : (–Sn.; –Sm.; –Kr.)

[**çitemek** (II) **-1**] : (*Kartal –Ist.; *Safranbolu –Zn.; Karabüzey *Araç –Ks.; *Zile –To.; *Merkez ilçesi –Or.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; Cinis *Aşkale –Ezm.; –Ezc.; Hisarcık *Yayladağı, *Antakya –Hat.; *Koyulhisar –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[**çitilemek** (I) **-1**] : (Devri *Bucak –Brd.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; –Ezc.; –Krş.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[**çitmek** (I) **-2**] : (*Tefenni –Brd.; İğdir *Çivril, Oğuz *Acıpayam –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Kemaliye *Alaşehir –Mn.; *Susurluk, Yeniköy –Ba.; Mahmudiye *Ezine –Çkl.; Nilüfer –Brs.; –Kü.; Baklalı *Ça-

talca –Ist.; *Kelkit –Gm.; *Lüleburgaz –Krk.; Çerkesköy, Narlıköy –Tk.)

çitimek (II) Çıtlık ağacına benzeyen ve meyvesi yenmeyen bir ağaç. (Çerçin –Brd.)

çitimek (III) Çitime oyununda yakından atarak cevizleri veya aşıkları çıkarmak. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

çitimek (IV) [**çintelemek** (I), **çintiklemek, çitmek** (VI)] Çamaşır yıkamak. (*Zara –Sv.)

[**çintelemek** (I)] : (–Mn.)

[**çintiklemek**] : (*Antakya –Hat.)

[**çitmek** (VI)] : (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

çitimek (V) [→ **çitlemek**]

çitimek (VI) [**çitmek** (III)] Tarlanın etrafını çitle çevirmek. (Tekeler *Silifke –İç.)

[**çitmek** (III)] : (Civanyaylağı *Mersin –İç.)

çitimek (VII) Fideyi yan yana sıkışık dikmek. (*Bor –Nğ.)

çitime oyunu Büyükçe bir daire çizilerek ortasına ceviz, aşık veya çekirdek dikilir. Oyuna katılanlar dikdörtgen şeklindeki küçük taşla, bu daire içindeki cevizi çıkarmaya çalışır, çıkarılan cevizler çıkaran kimsenin olur. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

çitimik [**çitinni**] Meyvelerin bir dalda çok sıkışık olarak bulunması. (Çiftlik *Dinar –Af.; Yukarıseyit *Çal –Dz.)

[**çitinni**] : (–Nğ.; *Alanya –Ant.)

çitin çitin [→ **çitinik** (I)]

çitinik (I) [**çitin çitin, çitünük**] Birbirine bitişik, bağlı, birbirine girgin. (–Gaz.; *Bor –Nğ.; *Mersin –İç.)

[**çitin çitin**] : (Genezin *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.)

[**çitünük**] : (Feringe *Erbaa –To.)

çitinik (II) Ayakkabı. (–Kn.)

çitinmek Örülmüş gibi birbirine girmek. (Bozan, Tokat *Merkez ilçesi –Es.; –Gaz.; Çayırlı *Haymana –Ank.; –Nş.; –Nğ.)

çitinni [→ **çitimik**]

çitipi Kağnının arka kısmını bağlayarak birleştiren ip. (Zıvarık –Kn.)

çitir (I) Çamaşır kili. (Karabekir, Yahşiyan –Ank.)

çitir (II) Dağların kayalık tepeleri. (*Kaş –Ant.)

çitir (III) [**cıdır** (VIII)] Kıvırcık : *Çitir başlı çocuk.* (*Milas –Mğ.)

[**cıdır** (VIII)] : (Eksi *Çal –Dz.)

çitir (IV) Zeytin ağaçlarının dip köklerinden çıkıp büyüyen dikenli ve dikensiz dalları. (Burgaz *Kuşadası –Ay.; Yusuflu *Bayındır –İz.; Tavaklı *Ezine –Çkl.; *Marmaris –Mğ.)

çitir çıkarmak Kavga çıkarmak. (–Kü.)

çitirdamak [**çitirdemek**] Çıtır çıtır ses çıkarmak. (*Zile –To.)

[**çitirdemek**] : (*Bor Nğ.)

çitirdemek [→ **çitirdamak**]

çitirği Taşlı yer. (*Karaman –Kn.)

çitirik (I) [→ **çirtik** (I)]

çitirik (II) [→ **çitlek** (II)]

çitirik (III) 1. Çok sık hastalanan adam. (*Kızılcahamam –Ank.)

2. Ağırlık, fenalık : *Hastayı hamama götür de çitirikten kurtulsun.* (–Kü.)

çitirik (IV) Kışın ekin ekme zamanı. (Senir –Isp.)

çitirik (V) Değişken (hava hk.). (Üçüyük *Altıntaş –Kü.)

çitirik (VI) Kapsız yorgan. (*Karaisalı ve köyleri –Ada.)
çitirlik Sık çalılık. (Düğrek –Mğ.)
çitirmekke Patlatılan bir cins küçük mısır. (Argıthanı *Ilgın –Kn.)
çitirmelik [→ **çitme** (II) **-1**]
çitir pitir Çıtır pıtır. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
çitirtme [→ **çitme** (II) **-1**]
çitişmek İp, saç vb. birbirine dolaşmak ve çözülmez hale girmek. (–Mn.; *Düzce –Bo.; –Sm.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
çitivermek Karıştırıvermek. (Sadıkhacı *Beyşehir –Kn.)
çit kadar [→ **cit kadar**]
çit kaymak Krema. (*Ahlat –Bt.)
çitki Ölülerin çenesini bağlamak için kullanılan bağ. (Teniste *Anamur –İç.)
çitle [→ **çitim**]
çitleğine Firkete. (Yakaköy *Gelendost –Isp.)
çitlek (I) [→ **çitçit** (II)]
çitlek (II) [**çitirik** (II)] Çatlak, yarılmış. (*Afşin –Mr.; Köşker –Krş.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)
[**çitirik** (II)] : (Ahat *Banaz –Uş.)
çitlek (III) **1.** Çekirdek. (*Sivrihisar –Es.; Çayırlı *Haymana –Ank.) **2.** Olgunlaşmamış pamuk kozası. (*Sarayköy ve köyleri –Dz.)
çitlembek [**cırtlambuk** (III), **citirmek, citlenbik, çitlemik -1, çitlemük, çitlenbek, çitlik** (II)] Çitlembik ağacının meyvesi. (*Bodrum –Mğ.)
[**cırtlambuk** (III)] : (*Kavak –Sm.)
[**citirmek**] : (Dont *Fethiye –Mğ.)
[**citlenbik**] : (Selimşahlar –Mr.)
[**çitlemik -1**] : (Demirkapı *Susurluk –Ba.)
[**çitlemiik**] : (Tatava –Bo.)
[**çitlenbek**] : (*Tire –İz.)
[**çitlik** (II)]: (Çeltek *Yeşilova –Brd.; Gerze *Devrek –Zn.; –İç.; Dont *Fethiye –Mğ.)
çitlemek [**çitimek** (V)] Çekirdeğin kabuğunu iki diş arasında ayırarak yemek. (–Es.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)
[**çitimek** (V)] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.)
çitlemik **1.** [→ **çitlembek**] **2.** Erguvan çiçeği. (–Çkl.)
çitlemiik [→ **çitlembek**]
çitlenbek [→ **çitlembek**]
çitletmek Çıtlatmak, çatlatmak, aralamak. (*Bor –Nğ.)
çitlevik Fındık. (–Brs.)
çitlevü Göğüs kemiği. (–To.; –Gr.)
çitlik (I) **1.** Sık çalılık. (Ziyere *Merkez ilçesi –Ama.) **2.** [→ **çitilik** (III) **-2**]
çitlik (II) [→ **çitlembek**]
çitlik (III) [→ **çeten** (I) **-1**]
çitlik (IV) **1.** Çiftlik. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Merzifon, Ziyere –Ama.; *Zara –Sv.) **2.** [→ **çit** (II)]
çitlim [→ **çitim**]
çitman Saplı süt bakracı. (Yenice *Safranbolu –Zn.)
çitme (I) [**citme, çitmük** (I)] Çifte. (*Dinar ve köyleri –Af.; Yassıviran *Senirkent, Çaltı, Yakaköy *Gelendost, Sücüllü, Körküler *Yalvaç –Isp.; Peltek *Yeşilova, Çerçin –Brd.; Bereketli *Tavas, Kösten, Honaz –Dz.; –Mn.; –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Bozan, Tokat *Merkez ilçesi –Es.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; Badicivan *Pasinler –Ezm.; *Yıldızeli, *Divriği, Çepni *Gemerek –Sv.; –Yz.; *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.; Doğanbey

*Beyşehir, *Ermenek, *Karaman –Kn.; Masara *Mut, İncekum *Silifke, *Anamur –İç.; Kışla *Elmalı –Ant.; Çavuşköy *Babaeski, Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.; Mora, Lefkoşa-Kıbrıs)

[**citme**] : (*Sivrihisar –Es.; *Zile –To.; *Kemaliye –Ezc.; –Kn.)

[**çitmük** (I)] : (Melenderesi, Feraköy *Düzce –Bo.)

çitme (II) [**çitirmelik, çitirtme**] 1. Pencere kafesi. (*Çal, Kızılcabölük –Dz.; *Tavşanlı –Kü.)

[**çitirmelik**] : (Fadıl *Orhaneli (–Brs.)

[**çitirtme**] : (Köprücek *Emet –Kü.) 2. Kuş kafesi : *Kuşu çitmeden uçurdu*. (Milas –Mğ.) 3. Kuş avlamak için kullanılan ince çubuktan yapılmış ökse. (Boyacılı *Çarşamba –Sm.)

çitme (III) 1. [→ **çiten** (II)] 2. Bahçenin etrafına dikilen yaş ağaç fideleri : *Çitmeleri getirdim avluyu tutalım*. (*Akyazı –Sk.)

çitme (IV) Örme kalın kese. (–Bo.)

çitme (V) Eski bakır paraları duvara çarpmak ve birbirine yakın düşürmek suretiyle çocukların oynadığı, bir kumar. (–Çkr.; Gürcü *Haymana –Ank.)

çitme çarık Şaplanmış deriden yapılmış çarık. (Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)

çitmek (I) 1. [→ **çitilemek** (II)] 2. [→ **çitimek** (I)]

çitmek (II) Tarağın dişleri arasını iple sıkıştırmak. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Alpanos *Seyitgazi, Bozan *Merkez ilçesi –Es.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.; Büyükmanika *Saray –Tk.)

çitmek (III) [→ **çitimek** (VI)]

çitmek (IV) [**citmiḫ atmak**] Fiske vurmak. (*Merkez ilçesi –Çr.; Dereköy –Ky.)

[**citmiḫ atmak**] : (*Mucur –Krş.)

çitmek (V) Boynuz veya jiletle vücuttan kan almak. (–Bo.; –Yz.)

çitmek (VI) [→ **çitimek** (IV)]

çitmek (VII) Vurarak itmek (tavlada). (Mora, Lefkoşe –Kıbrıs)

çitme kına Parmaklar iple çapraşlama boğularak üzerine kına yakılmasıyla meydana gelen şekilli boya. (–Ba.)

çitmek yapmak İki ipi, ipliği bir araya getirip tek ip yapmak: *Şu ipleri çitmek yapacağım*. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

çitme salmak Çifte atmak. (İncekum *Silifke –İç.)

çitmidan Yaşından büyük giyinip konuşan çocuk. (–Ama.)

çitmik (I) [→ **cidkadar**]

çitmik (II) [→ **çitim**]

çitmik (III) Fiske. (Karahoca *Haymana –Ank.; Seydin *Avanos –Nş; –Nğ.)

çitmiklemek Az az eğlenir gibi yemek yemek. (*Düzce –Bo.)

çitmük (I) [→ **çitme** (I)]

çitmük (II) [→ **cit kadar**]

çitne Tahtadan yapılmış büyük sofra. (İshaklı *Bolvadin –Af.; *Akşehir ve köyleri –Kn.)

çitneşmek İplik, saç ve buna benzer şeyler birbirine karışıp dolaşmak, karışmak. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Gönay *Buldan, İğdir *Çivril –Dz.; Arslanköy *Mersin –İç.)

çitnevir Düğün çerezi. (Sille –Kn.)

çit parmak Küçük parmak. (*Bünyan –Ky.)

çitpit Kopça. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.)
çitrik Sıçrayan çamur damlası. (–Ur.)
çittirmek (I) Kibarlaşmak. (–Çkr.)
çittirmek (II) Örtünmek, giyinmek. (*Gürün –Sv.)
çitünük [→ **çitinik** (I)]
çit yüzük Damattan gelen nişan yüzüğü, hediye. (*Develi –Ky.)
çiv Tepsi biçiminde örülmüş sepet. (Balkur, Hacıkadı *Devrek –Zn.)
çiv çiv [→ **çit** (VII)]
çivdirmek (I) Delirmek. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)
çivdirmek (II) Kandırmak. (Kuruoba *Ayancık –Çkl.)
çivdirmek (III) Küçük aptes yapmak. (*Anamur –İç.)
çivdirmek (IV) [→ **civdirmek**]
çivdirmek (V) [→ **çivmek** (I)]
çivek [→ **civek** (I)]
çivgar [→ **civgar -2**]
çivgin [→ **çıvdırgın**]
çivi (I) [→ **cağ** (V) **-1**]
çivi (II) Telli sazların tel burguları. (–Tr.; –Rz.; *Antakya –Hat.)
çivi (III) **1.** Sallanan bir şeye konan destek. (Aliköy *Çaycuma –Zn.) **2.** Kazık. (Çeltek *Yeşilova, Çerçin –Brd.; Bozyazı *Anamur –İç.) **3.** Kütükleri yarmakta kullanılan ağaçtan veya demirden ucu yassı aygıt. (–Tr. ve köyleri; Çayağzı *Şavşat –Ar.)
çivik Kavga, iddia. (–Yz. ve köyleri; –Ky. ve köyleri.)
çivi kıvratmak Oyun, dolap çevirmek, entrika yapmak. (Kavgit *Sungurlu –Çr.)
çiviki Atmaca kuşu. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
çivil (I) [→ **çibin** (I) **-1**]
çivil (II) Küçük, ufak. (*Ünye –Or.)
çivil (III) Yeşilken ince ince doğranıp kurutulmuş fasulye. (Ergan –Ezc.)
çivil çivil [→ **civil civil** (I) **-1**]
çivildemek Hafifçe kulağa fısıldamak. (Dereköy *Develi –Ky.)
çivilemek Yontmak. (–Gr.)
çivilgi [→ **civilgi**]
çivimlik [→ **çivinlik**]
çivindirik [**çivirdik** (I) **-2, çiyirdik** (I) **-2**] Ağaçların küçük taze dalı, filiz, sürgün. (–Çr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Karabulut *Akşehir –Kn.) [**çivirdik** (I) **-2**] : (*Kurşunlu, *Ilgaz –Çkr.) [**çiyirdik** (I) **-2**] : (*Tosya –Ks.; Pazar *Kızılcahamam –Ank.)
çivinik Ocak içi. (–Çr.)
çivinlik [**çivimlik, çivinnik**] Ocakların baca kısmında kibrit vb. koymaya yarayan kireç sıvalı raf. (–Çr.) [**çivimlik**] : (–Çr.) [**çivinnik**] : (–Çr.)
çivinmek Kumaş kesilen yerinden ipliklenmek, saçaklanmak. (*Reyhanlı –Hat.)
çivinnik [→ **çivinlik**]
çivir Renk. (–Bo.)
çivirdik (I) [**çiyindirik,çiyirdik** (I) **-1**] **1.** Tomurcuk. (Müslimsölöz *Orhangazi –Brs.; *Kurşunlu –Çkr.; Tekkekebir *Ereğli –Kn.) [**çiyindirik**] : (–Çkr.) [**çiyirdik** (I) **-1**] : (Ağaköy *Safranbolu, Erkük *Cide –Zn.) **2.** [→ **çivindirik**]
çivirdik (II) **3-6** Kg. lık gri renkli, pullu tatlı su balığı. (*Düzce –Bo.)
çivisine düşmek Şakalaşmak. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
çivi süren İş bozan. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

çivit (I) **1.** [→ **çiyit** (I) **-1**] **2.** [→ **çiyit** (I) **-2**]

çivit (II) [**çiyit** (III)] **1.** Gebe kadınların yüz ve vücutlarında olan leke. (Taşoluk *Göksun –Mr.; *Kangal ve köyleri –Sv.; Kıbrıs) [**çiyit** (III)]: (–Mr.)
2. Güneşin yaptığı çil. (*Afşin –Mr.)

çivit (III) [→ **çirtik** (I)]

çivit (IV) Pişirilmiş sütün soğuduktan sonra üzerindeki yağ tabakası. (Ahat *Banaz –Uş.)

çivit (V) Bir çeşit kocakarı ilâcı. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

çivit (VI) Yağı çıkarılan keten tohumunun küsbesinden yapılan hayvan yiyeceği. (*İnebolu –Ks.)

çivit (VII) [**çivt** (I)] Çift. (*Akçaşehir –Bo.) [**çivt** (I)]: (*Bor –Nğ.)

çivit (VIII) Bir çeşit ot. (–Kn.)

çivitli (I) Dokunaklı, iğneleyici söz. (–Tr.)

çivitli (II) Çekirdekli pamuk: *Bizim pamuk çivitli durur*. (Gezende *Gülnar –İç.)

çivizik [**çivze, çivzik**] Sivilce. (–Vn.) [**çivze**]: (*Iğdır –Kr.) [**çivzik**]: (*Erciş –Vn.)

çivlez [→ **çiğlez**]

çivlik (I) **1.** Kamış ve sazdan yapılmış çiftçi kulübesi. (Teniste *Anamur –İç.; *Gazipaşa –Ant.) **2.** Kümes. (*Anamur–İç.; *Alanya –Ant.)

çivlik (II) Ucu yontularak sivriltilmiş ağaç çubuk. (Palha *Divriği –Sv.)

çivmak [→ **çıvmak** (I) **-1**]

çivmek (I) [**çivdirmek** (IV)] Gizlice bir şeyi almak. (*Nizip –Gaz.) [**çivdirmek** (IV)]: (*Nizip –Gaz.)

çivmek (II) Birdenbire büyümek, uzamak. (İğdecik, Sancaklıboz –Mn.; *Yeniköy –Ba.)

çivmek (III) [→ **çıvmak** (I) **-1**]

çivril Pırasa. (Burhan *Karaman –Kn.)

çivrişmek [→ **civrilmek -2**]

çivşik [**çivşiyik**] Dolu. (Güzelsu *Akseki –Ant.) [**çivşiyik**]: (Güzelsu *Akseki –Ant.)

çivşiyik [→ **çivşik**]

çivt (I) [→ **çivit** (VII)]

çivt (II) Saban takımı. (*Bor –Nğ.)

çivtan [→ **çiydam**]

çivte Çifte (silah). (İncekum *Silifke –İç.)

çivze [→ **çivizik**]

çivzik [→ **çivizik**]

çiy (I) Ceviz, badem içi. (–Dz.)

çiy (II) Pişmemiş sütten yapılan mayasız yoğurt. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çiya (I) [→ **çiynek** (I)]

çiya (II) Horan oynarken ortaya toplanıp ayakları yere vurma. (Şimşirli, Güneyce *İkizdere, Adacamii –Rz.)

çiya (III) Sarmısak dişi. (–Af.; –Uş.)

çiya (IV) [→ **ciyakela**]

çiya (V) Kıvılcım. (Şimşirli, Güneyce *İkizdere –Rz.)

çiyan [**ciyan**] Meyvelerde olan kurt: *Bu erik hep çiyanlı*. (Yavuz *Şavşat –Ar.) [**ciyan**]: (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

çiyangaç [→ **çayan** (I) **-6**]

çiyci Üzerine tarhana serilen hasırları örüp satan adam. (Hartlap –Mr.)

çiydam [**çıvtan, çivtan, çiydem, çiyelem** (I)] Çiğdem. (Çilehane *Reşadiye –To.) [**çıvtan**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.) [**çivtan**]: (İnköy –Kü.)

[**çiydem**] : (–Af.; Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**çiyelem** (I)] : (Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
çiydem [→ **çiydam**]
çiyduman Sis. (Yenipazar –Ay.; *Düzce –Bo.; Uzunmusa –Or.)
çiye (I) At ve öküzleri rahatsız eden kanatsız sinek. (–Ada.)
çiye (II) **1.** Kabuklu meyvelerin içi. (–Isp.; Kuşbaba *Bucak, Kavak *Yeşilova –Brd.; Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; *Serik –Ant.) **2.** Fasulyenin içi. (Başpınar *Tefenni –Brd.) **3.** Çam kozalağının tohumu. (Bademli *Dinar –Af.)
çiye (III) Abla. (Yığlıca *Düzce –Bo.)
çiyelem (I) [→ **çiydam**]
çiyelem (II) Sevimli yakışıklı adam. (Azeri köyleri –Ama.)
çiyelemek (I) Kabuklu meyvelerin içini çıkarmak. (Ağlasun –Brd.; *Çal –Dz.)
çiyelemek (II) Toplamak. (*Alanya –Ant.)
çiyen çiyen Hafif hafif yağan yağmur (hk.). (Üskülyeni –Ada.)
çiyenek [**çiğenek** (II)] Hamur, tarhana, yoğurt vb. nin suda ezilmeyen parçaları. (Yukarıseyit *Çal –Dz.)
[**çiğenek** (II)] : (Yukarıseyit *Çal –Dz.)
çiyer Boş arazi. (Fırnıs göçmenleri –Mr.; *Malkara –Tk.)
çiyil (I) [**ciyil** (II)] Küçük taş parçası, çakıl. (Eber *Dinar –Af.; –Uş.; Geresin *Keçiborlu, Yassıviran *Senirkent, Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; Kuşbaba *Bucak –Brd.; İğdir *Çivril, Karahisar *Tavas –Dz.; Pazarköy –Kü.)
[**ciyil** (II)] : (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; –Brd.)
çiyil (II) [→ **çiğin -1**]
çiyil (III) Küçük taneli nohut. (Kaplanlı *Hadım –Kn.)
çiyilemek Birdenbire titremek. (–Nş.; –Nğ.)
çiyin [→ **çiğin -1**]
çiyindirik [→ **çivirdik** (I) **-1**]
çiyir (I) Su birikintisi. (–Ezm.)
çiyir (II) **1.** [→ **cığır** (I) **-2**] **2.** [→ **çığır** (I) **-1**]
çiyirdek (I) Yeni büyümekte olan çayır. (*Ermenek –Kn.; *Belenkeşli, *Mersin, Çömelek *Mut –İç.)
çiyirdek (II) Olmamış kavun. (Seyrekli *Ödemiş –İz.)
çiyirdeklenmek Ağaçlar tomurcuklanmak. (*Senirkent –Isp.)
çiyirdemek Kurumuş yapraklar üzerinde yaprakları hışırdatarak gezinmek. (Bahçeli *Bor –Nğ.)
çiyirdik (I) **1.** [→ **çivirdik** (I) **-1**] **2.** [→ **çivindirik**] **3.** Bir senelik söğüt dalı. (Koyunbaba *Kalecik –Ank.)
çiyirdik (II) İnce ip katlanırken, katın birinin gevşek kalması. (*Karaman –Kn.)
çiyirge Pekmez, susam ve afyonun kaynatılmasından yapılan tatlı. (Devri *Bucak –Brd.)
çiyit (I) [**çivit** (I) **-1, 2**; **çiyo -2**, **çiyt**] **1.** Pamuk tohumu, çekirdeği. (Özbey *Torbalı –İz.; *Akyazı ve köyleri –Sk.; Kuzyaka *Safranbolu –Zn.; Ersis *Yusufeli –Ar.; *Iğdır –Kr.; –Ml.; *Kilis –Gaz.; Şekeroba –Mr.; Tutmaç –Sv.; *Bor –Nğ.; –Kn.)
[**çivit** (I) **-1**] : (Bahçeli *Bor –Nğ.) **2.** Meyve ve sebzelerin çekirdeği, tohumu. (–Brs.; *Boyabat –Sn.;

Danışman *Fatsa –Or.; *Şavşat, Ersis *Yusufeli –Ar.; *Iğdır –Kr.; *Gürün, Tutmaç –Sv.)
[çivit (I) -2] : (*İskilip –Çr.; Bizeri –To.; –Or. ve köyleri; Nefsiköseli *Görele, *Bulancak –Gr.; Denizli *Vakfıkebir, Hacevera *Maçka –Tr.; Şimşirli, Güneyce *İkizdere –Rz.; Cinis *Aşkale –Ezm.)
[çiyo -2] : (Merkez köyleri –Rz.)
[çiyt] : (–Sm.)

çiyit (II) Olmamış karpuz. (*Iğdır –Kr.)

çiyit (III) **[→ çivit (II) -1]**

çiyle Engebeli arazide, etrafı orman, ortası çimenlik olan yer. (Yeniköy –Ba.)

çiylelik Çakıllı, kumsal toprak. (*Çorlu –Tk.)

çiyleme (I) İki yaşındaki oğlak. (Ceritmüminli *Keskin, Üçem *Balâ –Ank.)

çiyleme (II) Çiğ köfte. (Subuğaz –Gaz.)

çiyleme (III) **1.** Pişmiş sütün üstündeki kaymak. (Aşağıtuzlukçu *Akşehir –Kn.) **2.** Çiğ sütün üstündeki kaymak. (Tokat –Es.) **3.** Biriktirilmiş sütün yayılmasıyla elde edilen yağ. (*Boğazlayan –Yz.)

çiylemek Tarlayı ilk önce çiftle sürmek (ikilemeye hazırlık). (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

çiylez **[→ çiğlez]**

çiymek **[→ çiyrimek]**

çiynaḫ **[çiynek (III)]** Yol ağzı, uğrak. (*Mesudiye –Or.)
[çiynek (III)] : (Tokat –Es.)

çiynak (I) **[→ cırnak (I)]**

çiynak (II) **[→ cırnak (II) -1]**

çiynar Çınar ağacı. (Ağlasun –Brd.; Çeltikçi –İç.)

çiynek (I) **[ciya (II), çiya (I)]** Kıvılcım. (*Sandıklı –Af.; Yassıviran *Senirkent, *Eğridir –Isp.; –Brd.)
[ciya (II)] : (Anaraş *Sürmene –Tr.)
[çiya (I)] : (Karadere –Rz.)

çiynek (II) Topuğuna basılarak giyilen ayakkabı. (Tavşancıl *Gebze –Kc.)

çiynek (III) **[→ çiynaḫ]**

çiynelemek Çiğnemek. (Hurma *Silifke –İç.)

çiynem Lokma. (*Dinar –Af.; *Yeşilova ve köyleri –Brd.; –Dz.; –Mn.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

çiynet Ceviz içinin dörtte bir parçası. (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

çiyni **[→ çiğin -1]**

çiyo **1.** İçi boş çekirdek. (Merkez köyleri –Rz.) **2.** **[→ çiyit (I) -2]**

çiyrıḫ **1.** Tahtadan yapılan, yünden iplik bükmeye yarayan basit bir araç, çıkrık. (–Ank.) **2.** İğ. (Kaşköyü *Gürün –Sv.)

çiyrimek **[çiymek]** Nefret etmek. (–Kr.; –Ezm.; *Afşin, *Elbistan –Mr.)
[çiymek] : (–Ur.)

çiyritmek **[→ çiğritmek]**

çiysemük **[→ çiskin]**

çiysi Çiğ gibi olan, çiğimsi. (İncekum *Silifke –İç.)

çiysimek (I) **[çiyşimek]** **1.** Nemlenmek, bozulmak, küflenmek. (İğdir *Çivril –Dz.; *Alaşehir –Mn.)
[çiyşimek] : (*Karaman –Kn.)
2. Süt bozulmak. (Bozan –Es.)

çiysimek (II) Üzülmek. (Narlıdere –İz.)

çiysinmek Beğenmemek, hoşlanmamak. (*Afşin, *Elbistan –Mr.; Genezin, Sarılar *Avanos –Nş.; *Bünyan –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

çiyşimek **[→ çiysimek (I) -1]**

çiyşitmek (I) Nemlendirmek. (*Karaman –Kn.)

çiyşitmek (II) Çiy, pişmemiş bırakmak. (–Isp.)

çiyt [→ **çiyit** (I) **-2**]

çizdirme Yüz ve kolda görülen kaşıntı, kızartı. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

çize [→ **çise -1**]

çizek (I) **1.** Sabanın okuna takılan toprağı kesmeğe yarıyan bıçak. (*Fatsa –Or.) **2.** Toprağı devirmeye yarıyan pulluk kulağı. (–Sn.)

çizek (II) **1.** Yazı satırı. (Devri *Bucak –Brd.) **2.** [→ **cizek** (II)]

çizelemek [→ **çilemek** (I)]

çizeme [**cizeme** (I) **-1, çizme**] Parmaklık, çit. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Düzce –Bo.; *Karaman –Kn.; Göğü *Elmalı –Ant.)

[**cizeme** (I) **-1**] : (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)

[**çizme**] : (–Kü.; *Karaman –Kn.)

çizgenmek Bir şeyin çevresini dönüp dolaşmak. (*Lapseki –Çkl.)

çizgi (I) [**cızgı** (I), **cizgi** (I), **cizgiç, çizgiç**] **1.** Biçilen ekinlerin başaklarını toplamağa yarıyan tırmığa benzer bir çeşit aygıt. (*Mengen –Bo.) **2.** Haşhaş sütünü çıkarmak için kullanılan aygıt. (Dişli *Bolvadin –Af.; Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Tefenni –Brd.; Homa *Çivril –Dz.)

[**cızgı** (I)] : (Kızılköy *Dinar –Af.; Zana –Ama.)

[**cizgi** (I)] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Kurna –Brd.; *Çal, Iğdır *Çivril –Dz.)

[**cizgiç**] : (Karabulut *Akşehir –Kn.)

[**çizgiç**] : (–Brd.)

çizgi (II) Köylü kadınlarının renkli yün ipliklerden örerek bellerine kuşanıp uçlarını iki yandan sarkıttıkları kuşak. (Ilıcaksu *Domaniç –Kü.)

çizgi (III) [**çizgilik**] Bez ve halı tezgahlarına uzunlamasına gerilen sıra sıra boy iplikleri, çözgü. (*Bor –Nğ).

[**çizgilik**] : (*Bor –Nğ.)

çizgiç [→ **çizgi** (I) **-2**]

çizgilik [→ **çizgi** (III)]

çizgirmek **1.** Kesilen damardan kan ince fışkırmak. (*Keçiborlu –Isp.) **2.** Delik bulunan bir kaptan su fışkırmak. (*Keçiborlu –Isp.)

çizi (I) [**cızı** (II) **-1, 2**; **cızzık** (II), **cizi** (I) **-1, 3**; **çızı -1, 2**; **çizik -1, 2**] **1.** Tohum ekmek için pullukla açılan yer, karık. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Acıpayam –Dz.; –Ba. ve köyleri; –Kü.; *Akyazı ve köyleri –Sk.; Baklalı *Çatalca –Ist.; –Sn.; –Sm.; *Ermenek –Kn.; Kışla *Elmalı –Ant.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**cızı** (II) **-1**] : (Kızılköy *Dinar –Af.; Hamzabali *Bozdoğan –Ay.; –Ba.; Çepni *Gemerek –Sv.; –Nğ.; –İç.)

[**cızzık** (II)] : (Bozan, Tokat –Es.; Aşudu *Darende –Ml.; Genezin *Avanos –Nş.; Dont *Fethiye –Mğ.)

[**cizi** (I) **-1**] : (*Dinar ve köyleri –Af.; *Eşme ve köyleri –Uş.; –Isp. ve ilçeleri; Akçaköy *Yeşilova, Başpınar, Yayla *Tefenni –Brd. –Dz. ve ilçeleri; Bozan –Es.; Karamürsel *İnebeyli, Kandıra –Kc.; Elmadağ –Ank.; –Ky.)

[**çızı -2**] : (İsmetiye –Brs.;

Ömerhacılı *Kaman –Krş.; Çiftepınar *Mersin –İç.)
[çizik -1] : (*Taşköprü –Ks.)
2. Sınır belirtmek için iki tarla arasına çekilen çizgi. (İshaklı *Bolvadin –Af.; Aliköy *Çaycuma –Zn.)
[çizik -2] : (*Taşköprü –Ks.)
3. Tarlada su yolu. (*Eğridir ve köyleri– Isp.)
[cızı (II) -2] : (*Mucur –Krş.)
[cizi (I) -3] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Bereketli *Tavas –Dz.; *Şereflikoçhisar –Ank.; *Mut –İç.)
[çızı -1] : (Ladik *Mucur –Krş.)
çizi (II) Bir çeşit aşık oyunu. (–Ezm.)
çizik 1. [→ **çizi** (I) **-1**] **2.** [→ **çizi** (I) **-2**]
çizildek Hedef. (–İz.)
çizilmek [cizilmek] Dizilmek, sıra olmak. (Cumayanı –Zn.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Kn.)
[cizilmek] : (*Bor –Nğ.)
çizin [→ **çiğin -1**]
çizinti Çizilme (*Alaşehir –Mn.; *Susurluk –Ba.; –Rz.; *Ermenek –Kn.; –Ed.)
çiziye gelmek Doğruyu kabul etmek, inattan vaz geçmek. (Yeniköy –Ba.)
çizlek [→ **cızlak** (I)]
çizlik Köylülerin giydiği ökçesiz kundura. (–Ezc.)
çizme [→ **çizeme**]
çizmek (I) Çapalanacak mısır sıralarının arasını sabanla çizmek. (Ceylânköy *Lüleburgaz –Krk.)
çizmek (II) **1.** Çözmek. (*Bor –Nğ.) **2.** Çözgü ipliklerini istenilen boyda ve sayıda sıra sıra uzatıp tezgâha geçirmek. (*Bor –Nğ.)
ço (I) **[çö, çü]** Eşeği, hızlı yürütme ünlemi. (*Ulubey –Or.; Kapıköy *Maçka –Tr.; –Gm.; –Rz. ve köyleri; Ersis, Uşhum –Ar.; *Arapkir –Ml.; –Gaz.; *Afşin –Mr.; Hisarcık *Yayladağı, *Antakya –Hat; *Gürün, *Divriği –Sv.)
[çö] : (Nurgâh –Ezm.; *Erkilet –Ky.)
[çü] : (Çilehane *Reşadiye –To.; *Şiran –Gm.; –Nğ.)
ço (II) Tepe, doruk : *Çoğun başına çıkınca köy görünür.* (*Boğazlayan –Yz.)
çoa [→ **çağa** (I)]
çoaç 1. [→ **çoğaç -1**] **2.** [→ **çoğaç -2**]
çoaşmak Birçok insan toplanmak. (Ambarcık *Gölhisar –Brd.)
çoba (I) Çalgıcıların topladığı para. (Erzin *Dörtyol –Hat.)
çoba (II) Omuz. (Erzin *Dörtyol –Hat.)
çoban Çıban. (Anaraş *Sürmene –Tr.)
çoban böreği [çoban ekmeği (II) **-2]** Tuz, karabiber, kırmızı biber, biraz yağ konulmuş su içinde yumuşatılan ekmekden yapılmış yemek. (*Düzce –Bo.)
[çoban ekmeği (II) **-2] :** (Ağızören –Kü.)
çobancahk [çobanlık -2, çobansırık parası] 1. [→ **çobansalık -1**] **2.** Çobanın yıllık ücretinden başka, çoban için ekilen buğday vb. (Karlık *İskilip –Çr.) **3.** Sürüden herhangi bir hayvan satıldığı zaman alıcı tarafından çobana verilen bahşiş. (İkipınar *Mihalıççık, Balçıkhisar –Es.)
[çobanlık -2] : (–Ba.)
[çobansırık parası] : (Darıveren *Acıpayam –Dz.) **4.** [→ **çobansalık -2**]
çobancılık [→ **çobansalık -1**]

çoban çırası (I) Kuşkonmaz denilen bitki. (Kıratlı, Bademli *Dikili –İz.; *Yalova –Ist.; Sasunga *Çayırlı –Ezc.)

çoban çırası (II) Çam ağacına benzer bir çeşit ağaç olup, yakıldığı zaman parlak ışık verir ve yalnız odun olarak kullanılır. (Tokat –Es.; Dereköy –To.)

çoban çokeren [çoban çökerten (II), çoban ıslatan] Geçecek diye ümit edilen, yavaş yavaş yağan yağmur. (*Tefenni –Brd.)

[çoban çökerten (II)]: (*Anamur –İç.)

[çoban ıslatan]: (–Ant.)

çoban çokurdek [→ çoban çökerden]

çoban çökerden [çoban çokurdek, çoban çökeren, çoban çökerten (I)] Karpuz teveği gibi yarım metre kadar uzunlukta, dalları dikenli ve dokunduğu yeri kızartan bir ot. (*Yalova –Ist.; *Düzce –Bo.; Subuğaz –Gaz.; *Bor –Nğ.)

[çoban çokurdek]: (Kızılköy *Dinar –Af.)

[çoban çökeren]: (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Arslanköy *Mersin –İç.)

[çoban çökerten (I)]: (–Çr.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

çoban çökeren [→ çoban çökerden]

çoban çökerten (I) [→ çoban çökerden]

çoban çökerten (II) [→ çoban çokeren]

çoban değneği Polygonum avienlare (Polygonaceae). (–Ist.)

çoban dilimi [çoban ekmeği (II) -1] Gayet kalın kesilmiş ekmek dilimi. (*Düzce –Bo.)

[çoban ekmeği (II) -1]: (Ağızören –Kü.)

çoban döneği [→ çoban döşeği]

çoban döşeği [çoban döneği, çoban yastığı] Yetiştiği yeri yatak gibi örten, tüylü, gri yeşil renkli, geniş bir ot (çobanlar üzerinde yattığı için bu isim verilir). (–El.; *Afşin –Mr.; Subuğaz –Gaz.; *Gemerek, *Şarkışla –Sv.; Argıthanı *Ilgın –Kn.)

[çoban döneği]: (Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.)

[çoban yastığı]: (İsabey *Çal –Dz.; Bozan, Tokat –Es.)

çoban ekmeği (I) Dağlarda yetişen, ekşimsi, katmerli içi çok sulu bir bitki. (*Divriği ve köyleri –Sv.)

çoban ekmeği (II) **1. [→ çoban dilimi]** **2. [→ çoban böreği]**

çobaneli yalayan [çoban eniği] Kertenkele. (Ortalar *Havza –Sm.; *Mucur –Krş.)

[çoban eniği]: (Çepni *Gemerek –Sv.)

çoban elması Ufak boylu ağacın, mısır büyüklüğündeki kırmızı meyvesi. (–Sv.)

çoban eniği [→ çobaneli yalayan]

çoban galgıdan [→ çoban kalgıdan]

çoban gaşuğu Dağlarda biten bir çeşit bitki olup, olgunlaşınca meyveleri kaşık şeklini alır. (*Arapkir –Ml.)

çoban ıslatan [→ çoban çokeren]

çoban iliği Çobanların, ekmek torbalarını vücutlarına bağlamak için kullandıkları çengel biçimindeki ağaç. (Kavak *Yeşilova –Brd.)

çoban kaçıran Birdenbire hissedilen mayıs sıcaklarıdır ki, sahillerdeki çobanlar yaylalara göç ederler. (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

çoban kalgıdan [çoban galgıdan] Dağlarda yetişen, böğürtlen cinsinden dikenli bir ot. (Kızılyer, Honaz –Dz.; *Lapseki –Çkl.; *Lüleburgaz –Krk.)
[çoban galgıdan]: (Gölcük, Yukarıboğaz *Tavas –Dz.; Sekiköyü *Fethiye –Mğ.)
çoban kayıştırması Dağlarda çobanların koni şeklinde odun ve çalı yığıp, yakarak ısınması. (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)
çoban kösteği Karamama denilen bir bitki. (Safra *Bakırköy –Ist.)
çoban kurtaran Birdenbire yağmaya başlayan yağmur. (Tahanlı *Mersin –İç.)
çobanlık 1. [→ çobansalık -1] 2. [→ çobancalık -3] 3. [→ çobansalık -2]
çobansalık [çobancalık -1,4; çobancılıh, çobanlık -1, 3] 1. Çoban hakkı, çoban bahşişi. (Bademli, Çiftlik, Eber *Dinar, Dişli *Bolvadin –Af.; *Senirkent, Sücüllü *Yalvaç, Yakaköy, Çaltı *Gelendost, *Şarkîkaraağaç, İlyas *Keçiborlu ve köyleri –Isp.; Çerçin, –Brd.; Yukarıseyit *Çal, *Sarayköy ve köyleri, Yukarıkaraçay *Acıpayam, Bulkaz *Çivril, –Dz.; Dallıca *Nazilli, Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Tire –İz.; *Alaşehir –Mn.; Engiz *Bafra –Sm.; Yeniköy *Ereğli –Kn.; Boztepe –Ank.)
[çobancalık -1]: (*Merzifon ve köyleri –Ama.; Karakuş *Ünye –Or.; –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; Höketçe *Saimbeyli –Ada.)
[çobancılıh]: (*Antakya –Hat.)
[çobanlık -1]: (–Ba.)
2. Ağıl yakınında çobanların oturması için yapılmış ev. (Sofular –Ank.; Kurugöl –Nş.; Ortaköy *Bor –Ng.; *Karaman, *Ermenek ve köyleri, *Sultaniye, Batsa, Karkın *Çumra, Çeyhan *Ereğli, Argıthanı, Yendışın *Ilgın, Kolukısa, İsmil, Gödene –Kn.; –Ada.; Dere *Mut –İç.)
[çobancalık -4]: (Faraşlı *Kalecik –Ank.)
[çobanlık -3]: (Kötüne, Sevin *Afşin –Mr.; Çepni *Gemerek –Sv.)
çoban sargısı Lapa lapa yağan kar. (Halkalı *Bakırköy –Ist.)
çobansırık parası [→ çobancalık -3]
çoban takkesi Dağlarda ve kırlarda yetişen, toprak mantarına benzeyen huni şeklindeki ağzı yukarı olan bir çeşit ot. (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)
çoban yastığı [→ çoban döşeği]
çoban yolu Yeni doğmuş kuzu veya oğlağı sahibine getiren çobana verilen hediye. (Taşoluk *Göksun –Mr.)
çobuk Çabuk. (Tekeler *Silifke –İç.)
çocik [çoçik, çoço] Eşek. (Ölçek *Ardahan –Kr.)
[çoçik]: (–Ezm.)
[çoço]: (Çayağzı *Şavşat, Bağlıca *Ardanuç –Kr.)
çocukluk Döl yatağı. (Yassıviran *Senirkent –Isp.)
çocuk nefesi İnce, ufak yapraklı, ilkbaharda minik, kokusuz, beyaz çiçek açan bitki. (–Gaz.)
çoculu Serçeden büyük, yuvasını toprak üstüne yapan bir kuş. (–Ed.)
çoç (I) Çiğ köftenin yağda kızartılmışı. (–Ada.)
çoç (II) **1. [→ coblan** (II) **-2] 2.** Yaş, sulu: *Şu odunlar hep çoç kesilmiş.* (Kirazlı *Şavşat –Ar.)
çoça [→ çömçe (I) **-1]**

çoçetmek [**çoçlamak, çoçlimek**] **1.** Çocuk emeklemek, sürünmek, yürümeğe çabalamak. (Cevizli *Şavşat –Ar.)

[**çoçlamak**] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)

[**çoçlimek**] : (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

2. Çocuk çömelmek. (*Iğdır –Kr.)

çoçik [→ **çocik**]

çoçka (I) Domuz. (Güvere *Silifke –İç.)

çoçka (II) [→ **çağa** (I)]

çoçlamak [→ **çoç etmek -1**]

çoçlimek [→ **çoç etmek -1**]

çoço [→ **çocik**]

çodur Biçilmiş veya kurumuş bakla ve nohudun sapları yakılmak suretiyle yapılan kavurgası. (–Ba. ve çevresi.)

çodürmek [**çüydürmek**] **1.** Akıcı bir şeyi kuvvetle fışkırtmak. (Arçan –Mr.) **2.** [→ **çöğdürmek** (I) **-1**]

[**çüydürmek**] : (*Reyhanlı –Hat.; *İnecik –Tk.)

çödürüçok [→ **çödürük** (III)]

çodürük [→ **çödürük** (II)]

çofa Otların toprakla beraber kopması. (–Rz. ve çevresi.)

çoğ [→ **çağa** (I)]

çoğa (I) [→ **çağa** (I)]

çoğa (II) Kadınların iş yaparken giydikleri daha çok siyah renkli giysi. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

çoğaç [**çoaç -1, 2; çoğaş**] **1.** Güneş. (Ovacık *Tavas –Dz.; Sulutaş –Kn.; *Mersin –İç.)

[**çoaç -1**] : (–Bo.)

[**çoğaş**] : (*Çal –Dz.; Deveviran –Bo.; Hüyük *Beyşehir –Kn.)

2. Sıkıntılı hava, boğucu sıcak. (Kırka –Es.)

[**çoaç -2**] : (Harşıt *Tortul –Gm.)

3. Güneşlenilen yer. (Kızılhisar –Dz.; Bademye, *Ödemiş –İz.)

çoğalaşmak [→ **çokuşmak** (I)]

çoğallaşmak [→ **çokuşmak** (I)]

çoğan [**cöven** (II), **çoğen, çovan** (I), **çuvan**] Kökü ve dalları sabun gibi köpüren hem helvacılıkta, hem de temizlik işlerinde kullanılan bir bitki, çöven. (Uluköy *Dinar –Af.; Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; İsabey *Çal –Dz.; –Kü.; –Çr.; Çepni *Gemerek –Sv.; *Ermenek –Kn.; Kerkük, Irak)

[**cöven** (II)] : (Başpınar *Tefenni –Brd.)

[**çoğen**] : (*Kurşunlu –Çkr.; *Kangal –Sv.)

[**çovan** (I)] : (*Bünyan –Ky.; *Sultaniye –Kn.)

[**çuvan**] : (İğdeli *Gemerek –Sv.)

çoğanmak (I) [→ **çoğunsamak**]

çoğanmak (II) Birikmek, fazlalaşmak. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

çoğa oturmak Pahalıya mal olmak. (*Bor –Ng.)

çoğarı vermek Çoğalmak, çoğalıvermek. (–Çr.)

çoğarmak [→ **çokarmak** (II)]

çoğartmak Odunu ocak veya sobaya çaprazlama koymak, çatmak. (*Bolvadin –Af.; *Anamur –İç.)

çoğaş [→ **çoğaç -1**]

çoğdürek [→ **çödürük** (II)]

çoğdürmek Seçmek. (–İç.)

çoğdürmenin tahtası [→ **çödürük** (III)]

çoğeç Güneşlik. (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

çoğeçlemek Güneşlemek, güneş banyosu yapmak. (–Dz.)

çoğelemek Çocuk henüz ayağa kalkmak. (İncekum *Silifke –İç.)

çoğen [→ **çoğan**]

çoğeş Yağmur yağmadan önceki bunaltıcı sıcak. (Alayunt –Kü.)

çoğeşlik Mahalle insanlarının sohbet ettikleri meydanlık. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

çoğla (I) [→ **çağala**]

çoğla (II) Fırının, ocağın, güneşin keskin sıcağı. (Satılmış –Es.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

çoğlağan [→ **çağıldak** (I)]

çoğlu [**çolu**] **1.** Kepçe şeklinde balık ağı. (Güdül *Ayaş –Ank.; Kaya *Fethiye –Mğ.) **2.** Uzun saplı süzgeç. (*Tosya –Ks.)
[**çolu**] : (–Çkr.)

çoğmak (I) Kabadayılık göstermek. (Beykoz –Ist.)

çoğmak (II) [→ **coğlaşmak**]

çoğmek (I) **1.** [→**çöğmek** (I) **-1**] **2.** Alçalmak, aşağı sarkmak : *Şu dalı çoğdürsene.* (*Zile –To.)

çoğmek (II) Herhangi bir insan veya bitki birdenbire boy atmak. (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

çoğmer Çıkılamayacak ince dalları aşağı çekip meyvelerini toplamaya yarayan ağaç dalından yapılmış çengelli sopa. (*Zile –To.)

çoğo **1.** Sönmüş ateşin kıvılcımlanması (hk.). (–Gr.) **2.** Çok yanmış ateş. (–Gr.)

çoğoncasına [**çoḫçala, çoksun**] Çok defa, çok zaman. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
[**çoḫçala**] : (İncekum *Silifke –İç.)
[**çoksun**] : (Burhaniye *Nazilli –Ay.)

çoğrumak Sinmek. (Uzunmusa –Or.)

çoğsunmak [→ **çoğunsamak**]

çoğşurmak (I) **1.** Yanan dağınık odunları, ateşi kuvvetlendirmek için bir araya toplamak. (Faydalı *Kozan –Ada.) **2.** Ateşi kuvvetlendirmek, alevlendirmek için üflemek. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.) **3.** Kuvvetlice ateş yakmak. (*Ermenek –Kn.)

çoğşurmak (II) Ev eşyasını toplamak : *Öteberiyi çoğşur, yarın göçeceğiz.* (Arslanköy *Mersin –İç.)

çoğşurtmak İtip yere yuvarlamak. (*Ermenek ve köyleri –Kn.)

çoğşurulmak **1.** Bir yer çöküp yıkılmak. (*Mut –İç.) **2.** Bir insan, bir hayvan çöküp yıkılmak. (*Ermenek –Kn.; *Mut –İç.)

çoğumsumak [→ **çoğunsamak**]

çoğunca [**çoğuncak, çoğuncalık, çoğuncası, çokcala, çokcalı, çokcalık, çokcana, çokcıla, çokcılın, çokçala, çokçalam, çokçalası, çokçalık**] Çok kez. (*Eşme ve köyleri –Uş.; *Akyazı –Sk.; –Sn.; *Nallıhan –Ank.)
[**çoğuncak**] : (*Eşme ve köyleri –Uş.)
[**çoğuncalık**] : (İshaklı *Çivril –Dz.)
[**çoğuncası**] : (–Çr.)
[**çokcala**] : (*Eşme ve köyleri –Uş.; Kışla *Elmalı –Ant.)
[**çokcalı**] : (*Eşme ve köyleri –Uş.)
[**çokcalık**] : (Yassıviran *Senirkent –Isp.)
[**çokcana**] : (–Es.)
[**çokcıla**] : (–Brd.)
[**çokcılın**] : (Emirşahlar *Anamur –İç.)
[**çokçala**] : (Yukarıseyit, *Çal –Dz.; *Mudurnu –Bo.; *Ermenek –Kn.;

*Anamur, *Mut –İç.)
[**çokçalam**] : (Tekkeköy –Dz.)
[**çokçalası**] : (Gökdere *Akdağmadeni –Yz.)
[**çokçalık**] : (Bayat *Emirdağ, –Af.; *Eğridir ve köyleri –Isp.; Darıveren *Acıpayam –Dz.)

çoğuncak [→ **çoğunca**]

çoğuncalık [→ **çoğunca**]

çoğuncası [→ **çoğunca**]

çoğunmak [→ **çoğunsamak**]

çoğunsamak [**çoğanmak** (I), **çoğsunmak, çoğumsumak, çoğunmak, çoğunsanak, çoğunsumaḫ, çoğunsumak, çohsunmaḫ**] Çok görmek, kıskanmak, çekememek. (*Eşme ve köyleri –Uş.; *Alaşehir –Mn.; –Kü.; İkipınar *Mihalıççık, Bozan –Es.; Kızılköy –To.; *Antakya –Hat.; –Sv.; *Bor –Nğ.)
[**çoğanmak** (I)] : (Ciritdüzü *Şavşat –Ar.)
[**çoğsunmak**] : (Akkışla *Bünyan –Ky.)
[**çoğumsumak**] : (Devri *Bucak –Brd.; *Düzce –Bo.)
[**çoğunmak**] : (*Koyulhisar –Sv.)
[**çoğunsanak**] : (–Nğ.)
[**çoğunsumaḫ**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**çoğunsumak**] : (Yassıviran *Senirkent –Isp.; İkipınar *Mihalıççık, Bozan –Es.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Nğ.)
[**çohsunmaḫ**] : (*Afşin –Mr.; *Gürün –Sv.; *Mucur –Krş.)

çoğunsanak [→ **çoğunsamak**]

çoğunsumaḫ [→ **çoğunsamak**]

çoğunsumak [→ **çoğunsamak**]

çoğur (I) Bir çeşit çoban düdüğü. (*Vezirköprü –Sm.; –Nğ.)

çoğur (II) Çalı dikeni. (–Nğ.)

çoğurmak (I) [→ **çodürmek -2**]

çoğurmak (II) **1.** Sinmek, gizlenmek. (–Sn.) **2.** Uyumak. (–Sn.)

çoğurten Toprak damların suyunu akıtan oluk. (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

çoğuş Göllerde kamışlar arasından geçen kayık yolu. (Şahin *Malkara –Tk.)

çoğuşturmak Ateşi yakmak, tutuşturmak, alevlendirmek. (Salman *Akkuş –Or.; –Gr.; –Ank.)

çoğül Ağaç budağı. (Tavlısun *Erkilet –Ky.)

çoḫ (I) [**coh** (II)] Çok, fazla. (Balıklı *Şavşat –Ar.; Karakoyunlu *Iğdır –Kr.; –Ezc.)
[**coh** (II)] : (*Susurluk –Ba.; –Nğ.)

çoḫ (II) [**coh** (IV)] Deveyi yerden kaldırma ünlemi. (*Finike, *Kaş –Ant.; –Mğ.)
[**coh** (IV)] : (–İç.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.)

çoha Çuha. (Balıklı, Çayağzı *Şavşat –Ar.)

çoha çoha Deve çağırma ünlemi. (–Nğ.)

çoḫar (I) Çınar ağacı. (Kadıçiftliği *Yalova –Ist.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

çoḫar (II) [**cohar**] Zehirli sıtma hastalığı. (–Rz. ve köyleri.)
[**cohar**] : (*Ulubey –Or.)

çoḫçala [→ **çoğoncasına**]

çohçohlu Şen, neşeli ve eğlenceyi seven (kimse). (*Haymana –Ank.)

çohoş Çekiç. (–Ar.)

çoḫsunmak [→ **çoğunsamak**]

çoḫuntu [→ **çokuntu**]

çohuşmah [→ **çokuşmak** (I)]

çoḫuşmak [→ **çokuşmak** (I)]

çoka (I) [**çoku** (II)] Tarla ve bağlardaki taş yığını. (*Hadım, Dereköy *Seydişehir, Batsa, –Kn.)
[**çoku** (II)] : (–Kn. ve köyleri.)

çoka (II) Köylü dokuma ve örgüsünden yapılan ceket. (Çayağzı, Kirazlı *Şavşat, Aşağıırmaklar, Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

çokak Bağ veya asma kütüğü. (Navlu *Yeşilova –Brd.; Ortaköy, Seyit, Yukarıseyit *Çal, *Buldan –Dz.; Ilıpınar *Foça –İz.; *Alaşehir ve köyleri –Mn.)

çokal (I) **1.** Evlerin dış kısmına çakılan tahta. (–Sn.) **2.** Binalarda odaları birbirinden ayıran bağdadi bölme. (Yılanlı *Eğridir –Isp.) **3.** Tahtadan yapılan avlu duvarı. (Rumkuş –Ada.)

çokal (II) Kızılcık. (*Kartal –Ist.)

çokal (III) Hızlı akan suların üzerinde meydana gelen köpük. (*Ünye –Or.)

çokal (IV) [→ **çokalı**]

çokal (V) Çakal. (*Akçaşehir –Bo.)

çokal (VI) Kuzu ve davar ağılı. (Yakaköy *Gelendost –Isp.)

çokal (VII) Çaput, paçavra. (Deretürbeli *Alanya –Ant.)

çokala Üstünkörü yapılan çardak, ev. (Arslanköy *Mersin –İç.)

çokalak [**çokan, çövür -5**] Mısır sapı. (Çavuşlu –Ist.; Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan)
[**çokan**] : (Beyazköy *Saray –Tk.)
[**çövür -5**] : (İmatlı *Görele –Gr.; Denizli *Vakfıkebir –Tr.)

çokalaşmak [→ **çokuşmak** (I)]

çokalca [→ **çokalı**]

çokalı [**çokal** (IV), **çokalca, çokkala**] Toprak tencere, çömlek. (*Fethiye köyleri –Mğ.; *Alanya –Ant.)
[**çokal** (IV)] : (–Ed.)
[**çokalca**] : (–Ed.)
[**çokkala**] : (Kıbrıs)

çokalık [→ **çokelek**]

çokam [**çokamaç**] Birden fazla şeyin bir arada toplanması, küçük topluluk. (*Eğridir ve köyleri, Yakaköy *Gelendost –Isp.)
[**çokamaç**] : (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

çokamaç [→ **çokam**]

çokan [→ **çokalak**]

çokanak [→ **çokuntu**]

çokarak düşmek Ölümüne yakın hastanın gırtlağında hırıltı belirmek. (Kavakiçi, Yenice *Simav –Kü.)

çokarıvermek [→ **çokuşmak** (I)]

çokarmağ [→ **çokarmak** (I)]

çokarmak (I) [**çokarmağ, çokaştırmak, çomlamak, çomlanmak, çommak** (I)] Biriktirmek, toplamak, yanyana getirmek. (*Eşme ve köyleri –Uş.; Yassıviran *Senirkent, *Eğridir ve köyleri, Yakaköy *Gelendost –Isp.; *Tefenni, Devri *Bucak –Brd.; Dedeköy *Çal, İğdir *Çivril, –Dz.; Bozan –Es.; –Gr.; *Anamur –İç.; Kışla *Elmalı –Ant.)
[**çokarmağ**] : (–Brd.)
[**çokaştırmak**] : (Kuşbaba *Bucak –Brd.)
[**çomlamak**] : (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)
[**çomlanmak**] : (*Ermenek ve köyleri –Kn.)
[**çommak** (I)] : (*Ermenek ve köyleri –Kn.; *Silifke –İç.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.; –Ed.; Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan)

çokarmak (II) [**çoğarmak**] Ateş yakmak için odunları hazırlamak, yanabilecek halde yerleştirmek. (Ka-

ramuk, Karacaören *Bolvadin –Af.; *Eğridir, Büyükkabaca *Uluborlu, *Senirkent, Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; Kavak *Yeşilova –Brd.; Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)

[**çoğarmak**] : (*Tefenni –Brd.)

çokartma Birleşme, elbirliği, imece. (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

çokartmak [**çokatmak**] Yakmak. (Çiftlik *Dinar, Dişli *Bolvadin –Af.; Babasultan –Brs.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[**çokatmak**] : (Dont *Fethiye –Mğ.)

çokaşmag [→ **çokuşmak** (I)]

çokaşmak [→ **çokuşmak** (I)]

çokaştırmak [→ **çokarmak** (I)]

çokatmak [→ **çokartmak**]

çokay (I) Eşkiya. (–Bo.)

çokay (II) Köy zengini, çiftlik sahibi. (Sarıçalı –Çkl.; Mudam *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Boyalık *Çatalca –Ist.)

çokcala [→ **çoğunca**]

çokcalı [→ **çoğunca**]

çokcalık [→ **çoğunca**]

çokcana [→ **çoğunca**]

çokcıla [→ **çoğunca**]

çokcılın [→ **çoğunca**]

çokculam Çok fazla. (Alanlı –Ay.)

çokçala [→ **çoğunca**]

çokçalam [→ **çoğunca**]

çokçalası [→ **çoğunca**]

çokçalık [→ **çoğunca**]

çokçoğu Daha fazla, en çok. (*Bor –Ng.)

çokday [→ **çokdayı**]

çokdayı [**çokday**] Çok güzel, ruhu okşayan, dikkati çeken şey. (*Kuşadası –Ay.; *Alaşehir –Mn.)

[**çokday**] : (Hasköy *Nazilli –Ay.)

çokek 1. Bataklık, sulu arazi. (Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.) 2. Dağ geçitlerindeki basık yerler. (Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.)

çokel Söğüş eti. (Dudaş *Söğüt –Bil.)

çokelek [**çokalık, çokelik, çökelük, çökilek, çöküleg**] Yağı alınmış süt veya yoğurdun kaynatılmasıyla yapılan bir çeşit peynir, ekşimik. (*Eşme ve çevresi –Uş.; Kemaller, *Keçiborlu –Isp.; Balıklı *Şavşat –Ar.; –Kr.; *Kilis –Gaz.; –Yz.; İncekum *Silifke –İç.)

[**çokalık**] : (*Maçka –Tr.)

[**çokelik**] : (–Kr. ve çevresi; Vazıldan *Divriği –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; Dont *Fethiye –Mğ.)

[**çökelük**] : (*Göle, *Ardahan, *Posof –Kr.)

[**çökilek**] : (Kırcaklı *Nazilli –Ay.)

[**çöküleg**] : (–Brd.)

çokelik [→ **çokelek**]

çokermek Çöktürmek, çökertmek. (İncekum *Silifke –İç.)

çokeş ekmeği Çocukların evden aldıkları ekmek ve yemekleri, bir yerde toplanarak yemeleri. (Kavak *Yeşilova –Brd.)

çokgal Yabanî hayvan. (*Iğdır –Kr.)

çokkak Değirmen taşı üstünde, buğdayı muntazam döken tahta parçası. (Telin *Gürün –Sv.)

çokkalla [→ **çokalı**]

çokkollu Çavdar ekmeği. (*İnebolu ve çevresi –Ks.)

çokmak (I) [**çokuşmak** (II)] Köpek havlamak. (–Ks.; *Boyabat, İnaltı *Ayancık –Sn.; Çakıralan *Havza –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Ziğdi *Erbaa –To.; Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.; –Ed.)

[**çokuşmak** (II)] : (Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or.)

çokmak (II) [→ **çokuşmak** (I)]
çokmak (III) Davar sürüsü bir yere toplanarak yayılmak. (Vakıfdinek *Karaağaç –Isp.)
çokmak (IV) Geçmek, bulaşmak: *Ahmet'in yanına oturma, hastalığı sana çokar.* (Karakuş *Ünye –Or.)
çokmak (V) Tokmak. (–Çr.)
çoknaşmak [→ **çokuşmak** (I)]
çokoy Çok zengin. (İdil –Ural göçmenleri –Tr.)
çokrak (I) **1.** Memba, pınar. (Korkın *Çumra –Kn.) **2.** Kaplıca, ılıca. (Gebeciler *Simav –Kü.) **3.** Çamurlu, bataklık yer. (*Uluborlu –Isp.)
çokrak (II) Taşlı arazi. (Büyüknacar –Mr.)
çokramak (I) [**cıkrımak**] Mide ekşimek, kaynamak. (Tarak *Şarkikaraağaç –Isp.; Alayunt –Kü.; Söğüt –Bil.; –Ada.)
[**cıkrımak**]: (–Yz.; ve ilçeleri.)
çokramak (II) Tencere içinde yemek kaynamak. (–Brs.; –Bo.)
çokraşmak **1.** [→ **çokuşmak** (I)] **2.** Gereğinden fazla çoğalmak. (–Nş.)
çokratma **1.** Balık yumurtasından yapılan bir yemek. (*Beyşehir –Kn.) **2.** Pişmiş mısır, buğday. (*Boyabat –Sn.)
çokratmak Kaynatmak, pişirmek. (Babadere *Gelibolu –Çkl.; *Düzce –Bo.; –Ed.)
çoksun [→ **çoğoncasına**]
çoktanbeli Çoktanberi. (*Silifke –İç.)
çoku (I) [→ **çeki** (I) **-1**]
çoku (II) [→ **çoka** (I)]
çokum (I) **1.** [→ **çom** (I)] **2.** Gereğinden fazla. (Andifli *Kaş –Ant.)
çokum (II) Ağaç dallarının ayrıldığı kısım. (Devri *Bucak –Brd.)
çokumaklık [→ **çokuntu**]
çokum ekmeği Ortaklaşa yemek, tabldot. (*Buldan –Dz.)
çokuntu [**çoḫuntu, çokanak, çokumaklık, çokuntulug, çokuntuluk, çokurdum, çokuş**] Toplantı. (Yenice *Eğridir –Isp.; –Brd.; Narlıdere *Buldan, Oğuz, Darıveren *Acıpayam, *Çal –Dz.; Karacahisar *Demirci, *Alaşehir –Mn.; Gebeciler *Simav –Kü.; –Rz. ve köyleri; *Bilen –Gaz.; Çaydak *Göksun –Mr.; Avşar aşireti ve köyleri *Pınarbaşı –Ky.; Toprakkale –Ada.; *Elmalı ve çevresi –Ant.)
[**çoḫuntu**]: (*Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.)
[**çokanak**]: (Nefsiköseli, *Görele –Gr.)
[**çokumaklık**]: (Darıveren *Acıpayam –Dz.)
[**çokuntulug**]: (–Brd.)
[**çokuntuluk**]: (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Kuyucak –Ay.)
[**çokurdum**]: (İğdir *Çivril –Dz.; –Çr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; –Yz.; *Ermenek –Kn.; *Kozan –Ada.)
[**çokuş**]: (*Karacasu –Ay.)
çokuntulug [→ **çokuntu**]
çokuntuluk [→ **çokuntu**]
çokurdum [→ **çokuntu**]
çokurmak [→ **çokuşmak** (I)]
çokuş [→ **çokuntu**]
çokuşmak (I) [**çoğalaşmak, çoğallaşmak, çohuşmah, çoḫuşmak, çokalaşmak, çokarıvermek, çokaşmag, çokaşmak, çokeşmak, çokeşmek çokmak** (II), **çoknaşmak, çokraşmak -1, çokurmak, çokuvermek, çoñlaşmak, çonmak** (III), **çonuşmak**] Toplanmak, birikmek, üşüşmek, kalabalık etmek.

(*Eşme ve köyleri –Uş.; *Buldan, Yukarıkaraçay *Acıpayam, *Sarayköy ve köyleri –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; Tokat –Es.; *Düzce –Bo.; *Kurşunlu, Kale –Çkr.; *Taşköprü, Karabüzey *Araç –Ks.; *Zile –To.; –Or. ve köyleri; –Gr. ilçe ve köyleri; Bağlıca *Ardanuç, *Yusufeli –Ar.; –Gaz.; *Antakya ve köyleri –Hat.; –Yz.; Büyükyağlı –Ank.; Soydin *Avanos –Nş.; Avşar aşireti ve köyleri *Pınarbaşı –Ky.; *Ermenek ve köyleri, Kameni –Kn.; *Kadirli –Ada.; *Mut, *Silifke, Çiftepınar, Civanyaylağı *Mersin –İç.; Bağyaka *Finike –Ant.; *Milâs –Mğ.)

[çoğalaşmak] : (Çayırlı *Haymana Ank.)

[çoğallaşmak] : (Körküler *Yalvaç –Isp.)

[çohuşmah] : (*Boyabat –Sn.)

[çoḫuşmak] : (*Mesudiye ve köyleri– Or.; Çayağzı *Şavşat –Ar.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; Ağrakos *Suşehri –Sv.; *Saray–Tk.)

[çokalaşmak] : (*Sivrihisar –Es.)

[çokarıvermek] : (*Çal –Dz.)

[çokaşmag] : (–Brd.)

[çokaşmak] : (Yakaköy *Gelendost, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Devri *Bucak, *Tefenni, *Yeşilova –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, Moraca *Çal, Karahisar *Tavas, İğdir *Çivril –Dz.; *Alaşehir, –Mn.; Bozan –Es.; Kışla *Elmalı, Bağyaka, Çavdır *Finike, *Kaş –Ant.)

[çokeşmak] : (Çiftlik *Dinar –Af.; –Dz.)

[çokeşmek] : (İlyas *Keçiborlu –Isp.)

[çokmak (II)] : (–Uş.; *Senirkent –Isp.; Darıveren *Acıpayam –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Boyabat –Sn.; Çiftepınar *Mersin –İç.)

[çoknaşmak] : (*Bor –Nğ.)

[çokraşmak -1] : (–Nş.)

[çokurmak] : (Misis –Ada.)

[çokuvermek] : (*Silifke –İç.)

[çoñlaşmak] : (*Silifke –İç.)

[çonmak (III)] : (–Ada.; *Civanyaylağı, Tekeler *Silifke –İç.)

[çonuşmak] : (Burunucu *Silifke –İç.)

çokuşmak (II) [→ **çokmak** (I)]

çokuşmak (III) **1.** İtişmek, çarpışmak. (*Nizip –Gaz.) **2.** Ağız kavgası etmek. (Karabüzey *Araç–Ks.)

çokuşturmak Toplatmak. (Düzköy *Keşap –Gr.; Çiftepınar *Mersin, Meydan *Mut –İç.)

çokuvermek [→ **çokuşmak** (I)]

çol [→ **cağ** (IV) **-1**]

çolaka [**cılatka**] Ebegümeci. (Küçükbahçe –İz.)

[cılatka] : (–Ist.)

çolan (I) Paça yemeği yapılan, sığır bacağı. (Şumnu, Bulgaristan.)

çolan (II) Çolak. (–Ada.)

çolapa [**colpa** (I), **çolbaz, çoldurum** (II), **çolpa, çolpak** (I) **-1, 2; çolpaz -1, 2; çolpu** (II), **çona** (IV)] **1.** Beceriksiz, eli işe yakışmayan. (Pazar –To.; *Mesudiye ve köyleri, –Or. ve köyleri; Akyoma –Gr.)

[colpa (I)] : (*Çal –Dz.; –Ba.; –Sv.; –Nğ.)

[çoldurum (II)] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

[çolpa] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)

[çolpak (I) -2] : (Bakacak –Ba.)

[çolpaz -1] : (–Sm.; *Tirebolu –Gr.; –Tr.)
[çolpu (II)] : (–Krş.)
[çona (IV)] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)
2. Dağınık, dikkatsiz. (*Mesudiye ve köyleri, –Or. ve köyleri; *Silifke –İç.)
[çolbaz] : (Hacavera *Maçka –Tr.)
[çolpaz -2] : (Hüyüklü *Yalvaç –Isp.; *İskilip –Çr.; *Tirebolu –Gr.)
3. Sersem. (*Simav –Kü.)
[çolpak (I) -1] : (Bakacak –Ba.)

çolar (I) Diken. (*Sivrihisar –Es.)

çolar (II) **[çorana]** Üç dört öküzle çekilen yük. (*Çerkeş –Çkr.)
[çorana] : (*Çerkeş –Çkr.)

çolbaz [→ **çolapa -2**]

çolçar Eğri büğrü bacaklı, yıkıla yıkıla yürüyen (kimse) : *Çolçarlığına bakmaz yarış eder*. (–Ky. ve köyleri; –Kn. ve köyleri.)

çol çocuḫ [→ **çor çocuk -1**]

çoldurum (I) **1.** Taşlık yer. (Yılanlı *Eğridir, *Uluborlu, Gönenköy –Isp.; Ormana, Unulla *Akseki –Ant.) **2.** Kayalık üzerinde olan ağaçlık yer. (Devri *Bucak –Brd.) **3.** Fundalık. (Gönenköy –Isp.)

çoldurum (II) [→ **çolapa -1**]

çolgın Rüzgârla beraber serpinti şeklinde yağan yağmur. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

çolgu (I) Dinamitle balık avlarken suyun yüzüne çıkan balıkları toplamak için kullanılan tahta süzgeç. (Söğüt *Köyceğiz –Mğ.)

çolgu (II) Harmanda öküzlerin pisliğinin samana karışmaması için kuyrukları altına tutulan kap. (Söğüt *Köyceğiz –Mğ.)

çolıklanmak Herhangi bir şeyin bir tarafından alınmak : *Karpuzun bir tarafı çolıklanmış*. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

çolke Çorap. (–Sn.)

çolkok Pilâv. (*Çerkeş –Çkr.)

çollag Yüksek ve geniş çağlayan, çavlan. (Dindebul *Ermenek –Kn.)

çollak Yün mekiği. (Çilehane *Reşadiye –To.)

çollu Benzi sararmış, hastalıklı, kansız (kimse). (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; Ziyere –Ama.)

çolos [→ **çoluş**]

çolpa [→ **çolapa -1**]

çolpak (I) **1.** [→ **çolapa -3**] **2.** [→ **çolapa -1**] **3.** Düşkün. (Bakacak –Ba.)

çolpak (II) **[colpak]** Küçük çukurlarda veya hayvan izlerinde birikmiş su. (Atabey –Isp.; Çamlık *Bucak –Brd.; Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; *Bornova –İz.; Balkanda *Beyşehir –Kn.; Nebiler, *Serik, *Korkuteli, Kışla *Elmalı –Ant.; Orhaniye *Marmaris, Ceylân *Fethiye, Kemer, Ula –Mğ.)
[colpak] : (Kuşbaba *Bucak –Brd.)

çolpaz 1. [→ **çolapa -1**] **2.** [→ **çolapa -2**]

çolpu (I) Büyük kepçe. (Yazılı *Emirdağ –Af.; Çilehane *Reşadiye –To.; –Ist.)

çolpu (II) [→ **çolapa -1**]

çoltak Eskimiş, yırtılmış ayakkabı. (Peşman *Daday –Ks.)

çolu [→ **çoğlu -2**]

çoluğ [→ **çoluk** (I)]

çoluḫ çocuḫ [→ **çor çocuk -1**]

çoluk (I) **[çoluğ]** Hayvanları bağlamak için boyunlarına geçirilen "U" şeklinde ağaç. (Alaça –Çr.; Ergân –Ezc.; Eşke, Çaşığı, Diktaş *Divriği –Sv.)
[çoluğ] : (Cenciğe –Ezc.)

çoluk (II) **1.** Bıldırcın kuşu. (*Vezirköprü –Sm.) **2.** [→ **culuk**]

çoluk çomak 1. [→ **çor çocuk -1**] **2.** İrili ufaklı kalabalık. (*Düzce –Bo.) **çolum** Baldır. (–Brs.)

çolun Balık avlamak için bir sırığa geçirilmiş dört köşe kalbur. (Bağviran *Kızılcahamam –Ank.)

çoluş [**çolos**] Kağnıdaki bir çift öküze yardımcı olarak koşulan ikinci çift öküz. (Yazıhamit *Taşköprü –Ks.; Ovasaray –Çr.; *Merzifon –Ama.) [**çolos**] **:** (*Merzifon –Ama.)

çom (I) [**çokum** (I) **-1**] **1.** Küme, topluluk. (*Bolvadin –Af.; *Tefenni –Brd.; Yazır *Acıpayam, İsabey *Çal, Kızılhisar –Dz.; Çupan –Ba.; Duğla *Karacabey –Brs.; *Ermenek –Kn.; Kışla *Elmalı –Ant.; *Milâs –Mğ.; –Ed.; Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz –Krk.) [**çokum** (I) **-1**] **:** (*Eşme ve köyleri –Uş.; Karataş *Sarayköy –Dz.; Şambayat –Ank.; Civanyaylağı *Mersin, Dere *Mut –İç.) **2.** Ot veya çalı kümesi. (Çavuşlu *Bayramiç –Çkl.; Korucuköy *İpsala –Ed.) **3.** Demet, deste, çiçek demeti. (Kemallar, Rusçuk, Şumnu, Bulgaristan) **4.** Bir tutam. (*Vize –Krk.)

çom (II) [**çomruk** (I) **-2**, **çon** (III) **-4**] **1.** Ağaç gövdesindeki yumru, budak. (Bahçeli *Bor –Nğ.) [**çomruk** (I) **-2**] **:** (Hisarcık *Yayladağı –Hat.) [**çon** (III) **-4**] **:** (Hisarcık *Yayladağı –Hat.) **2.** Ağaç gövdesinde, kesilmiş dalların kalan izi. (*Bor –Nğ.; –Kn.) **3.** Hastalık sebebiyle ağacın kesilen kısmından sonra geriye kalanı. (–Ky.; Nar –Nğ.) **4.** Ağaçtan meyve düşürmek için yapılmış çubuk. (*Ermenek –Kn.)

çom (III) Çam. (Kaptanpaşa köyleri, *Çayeli, Karasu, Küçükçayır –Rz.)

çom (IV) Cansız hale gelme. (Koçak *Ulukışla –Nğ.)

çom (V) Nazarlık. (Kaynarca *Osmaneli –Bil.)

çom (VI) Ceviz büyüklüğünde taş. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

çoma (I) **1.** Lor peyniri. (–Kr.; Balkaya *Oltu –Ezm.) **2.** Bekletilen sütten yayıkla çıkarılan yağ. (*Göle, *Ardahan, *Posof –Kr.)

çoma (II) Ağız tarafı tamamen kırılmış testi. (Alanlı –Ay.)

çoma (III) Toparlak, yuvarlak, yumru. (Kılandıras *Sandıklı –Af.)

çoma (IV) Yetim, öksüz. (Kurucaova *Akçadağ –Ml.)

çomaça [**çomaça**] Dövenin oku ile boyunduruğu bağlayan çivi şeklindeki tahta aygıt. (Kalfat –Çkr.) [**çomaça**] **:** (Karayusuflu *Kavaklı –Ed.)

çomaç [**çomah** (II), **çomak** (I), **çomar** (VII), **çomarma**] Yufka ekmeğinin içine peynir veya kıyma konularak yapılan dürüm. (Eber, Dikici *Dinar –Af.; Yakaköy *Gelendost, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Devri, Kuşbaba *Bucak –Brd.; Yağcılar, Beydağ *Ödemiş –İz.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; Civanyaylağı *Mersin, *Silifke, Narlı *Mut, *Anamur –İç.; Kışla *Elmalı –Ant.) [**çomah** (II)] **:** (Danişment *Divriği –Sv.)

[çomak (I)]: (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
[çomar (VII)]: (Bereketli *Tavas –Dz.)
[çomarma]: (Kasımlar *Eğridir –Isp.)
çomaça [→ **comaca**]
çomağ Zehirli bir bitki. (Ormancık, Uzundere, Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
çom ağızlı Felâket ihtimallerinden söz açan, şom ağızlı (kimse). (–Sm.)
çomah (I) Çomak, sopa. (*Boyabat –Sn.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)
çomah (II) [→ **çomaç**]
çomah (III) [→ **çomu**]
çomak (I) [→ **çomaç**]
çomak (II) [→ **çomu**]
çomak (III) Kılçıksız, taneleri içli bir çeşit buğday. (*Bor –Nğ.)
çomak (IV) Sıkıca yumulmuş el, yumruk. (*Bor –Nğ.)
çomak (V) **1.** Kendini beğenen (kimse). (–İç.) **2.** Ukalâ, bilgiç. (*Silifke –İç.)
çomak (VI) [→ **çomuk** (II)]
çomak (VII) Dalları kesilen ağaç. (Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
çomak (VIII) Yığın, öbek. (*Tarsus –İç.)
çomak çomak (I) Bilgiçlik taslayarak ukalâca konuşma (hk.). (*Silifke –İç.)
çomak çomak (II) Küme küme. (*Ermenek ve köyleri –Kn.)
çomaklamak Atmak, fırlatmak. (Sıvaslı –Uş.)
çomalamak (I) Elbisenin kirli yerini el ile kapatmak. (*Eşme ve çevresi –Uş.)
çomalamak (II) Bir şeyi atmak. (Soysallı –Ky.)

çomar (I) [→ **çomuk** (II)]
çomar (II) **1.** [→ **çamuk** (I) **-2**] Kuyruğu kısa veya sonradan kesilmiş at, eşek, veya katır. (Mesken *Yatağan –Mğ.)
çomar (III) Burun: *Kedi çomarını süte soktu.* (Alanos –Sm.)
çomar (IV) Yara üstündeki kabuk. (*Çal –Dz.)
çomar (V) Bir ağacın büyümeyip de mantar bağlamış dalı. (*Çal –Dz.)
çomar (VI) Büyük lokma. (*Yıldızeli –Sv.)
çomar (VII) [→ **çomaç**]
çomarak Çoban yanaşması. (Ilıcaksu *Domaniç –Kü.)
çomarlık Çoban aldatan kuşu. (Pravadi –Ed.)
çomarma [→ **çomaç**]
çomarmak (I) Çalım satmak, azametlenmek. (–Nğ.)
çomarmak (II) Büzülmek, dertop olmak. (*Bozkır –Kn.)
çomaşlamak Bir bütün yufka ekmeğini kat kat dürmek: *Yolda acıkırım diye bir tane buğday ekmeği çomaşladım.* (Bağıllı *Eğridir –Isp.)
çomaşmak Toplaşmak, birleşmek. (Kumkuş –Ada.)
çomat [→ **çomāt**]
çomata [**camata**] Ramazanda, yemeği ile birlikte ahbap veya akrabaya iftara gidip birlikte yemek yeme. (Ömerköy *Bandırma –Ba.)
[**camata**]: (–Ba.)
çombaḫ Ucu topuzlu sopa. (Kızılçakçak *Arpaçay, *Iğdır –Kr.)
çombala Kağıt oyunu. (*Sütçüler –Isp.)
çombalak [→ **cavıldak**]

çombaz [→ **combaz** (I)]
çomber [→ **çember** (I)]
çomcu [→ **çömçe** (I) **-1**]
çomça [**çomçak**] **1.** [→ **çömçe** (I) **-1**] **2.** Kırlarda pınarlardan su içmek için çamdan oyulmuş saplı su kabı, çömçe, susak. (*Kurşunlu, Maruf –Çkr.; –Sm.; Gürcü, Pazar, *Kızılcahamam, –Ank.)
[**çomçak**]: (*Sandıklı –Af.; *Keçiborlu –Isp.; Bulkaz *Çivril –Dz.; –Ba.; *Niksar –To.; Çanıllı *Ayaş –Ank.) **3.** Sarmısak dövülen bir çeşit havan. –(Ank.)
çomça balık [**comça balık, çomçom** (I)] Henüz ayakları çıkmamış kurbağa yavrusu. (*Afşin, *Elbistan –Mr.; *Silifke –İç.)
[**comça balık**]: (Civanyaylağı *Mersin –İç.)
[**çomçom** (I)]: (Hamzabali *Bozdoğan –Ay.; *Bayramiç –Çkl.; *Ula –Mğ.)
çomçak [→ **çomça -2**]
çomçe (I) [→ **çömçe** (I) **-1**]
çomçe (II) Küçük kazık. (–Çr.)
çomçom (I) [→ **çomça balık**]
çomçom (II) [**çonçom**] Öbek öbek. (*Saray –Tk.)
[**çonçom**]: (–Ed.)
çomçu [→ **çömçe** (I) **-1**]
çomçur Oluk. (Keferdiz *Pütürge –Ml.)
çomka Gaga. (Bozhane –Ist.)
çomlamak [→ **çokarmak** (I)]
çomlanmak [→ **çokarmak** (I)]
çomlu Budaklı (kereste, tahta hk.). (*Bor –Nğ.)
çommak (I) [→ **çokarmak** (I)]
çommak (II) [**çonmak** (I)] Çömelmek. (Uluşiran *Şiran –Gm.; Bahçecik *Dörtyol –Hat.)
[**çonmak** (I)]: (Güney *Yeşilova, Karamanlı *Tefenni –Brd.; *Kurşunlu –Çkr.)
çomman [→ **çomu**]
çom oyunu Değneklerle oynanan bir çeşit çocuk oyunu. (Ulur *Bolvadin –Af.; *Eğridir ve köyleri –Isp.)
çompak Yayık kolu, bişeği. (Başköy –Ank.)
çompalanmak Su, ayran gibi şeyleri kap içinde çalkamak. (Hacıveli *Abana –Ks.)
çomra Bodur, büyüyemeyen ağaç. (Büyükafşar –Ank.)
çomruh (I) [→ **çomruk** (I) **-1**]
çomruh (II) [→ **çomruk** (IV)]
çomruk (I) [**çomruh** (I)] **1.** Tomruk. (Aşudu *Darende –Ml.; *Kilis, *Nizip, Lohan –Gaz.; Sevin *Afşin –Mr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Kuzuculu *Dörtyol –Hat.; *Cebelibereket –Ada.)
[**çomruh** (I)]: (Uluşiran *Şiran –Gm.) **2.** [→ **çom** (II) **-1**] **3.** Kurumaya yüz tutan bağ kütüğü. (Uçhisar –Nğ.)
çomruk (II) Diken ve diken gibi parçalar. (*Antakya –Hat.)
çomruk (III) Sağır. (Balkandak *Beyşehir –Kn.)
çomruk (IV) [**çomruh** (II)] Kullanıla kullanıla eskimiş süpürge. (*Kilis, *Nizip –Gaz.)
[**çomruh** (II)]: (*Gürün –Sv.)
çomrumak Dibinden kesmek. (Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Cebelibereket –Ada.)
çomşak Yerden çıkarılan ağaç ve ot kökü. (Akkışla *Bünyan –Ky.)

çomtuk Çok dallandırılmamış bir tip asma ağacı. (Karamanlı *Tefenni –Brd.; Darıveren *Acıpayam –Dz.)

çomu [**comu** (I), **çomah** (III), **çomak** (II), **çomman, çomuk** (I) **-1, çomul**] Küçük kulaklı koyun veya keçi. (Bayat *Aziziye –Af.; Karakuş Bucağı köyleri *Ünye –Or.; Bozhüyük *Göksun, –Mr.; Ortabereket –Ank; Avşar aşireti ve köyleri *Pınarbaşı –Ky.; *Akseki –Ant.)

[**comu** (I)]: (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[**çomah** (III)]: (Kışla *Elmalı –Ant.)

[**çomak** (II)]: (Oymaklı –Ada.; *Anamur –İç.)

[**çomman**]: (Karamustafalı *Dörtyol –Hat.)

[**çomuk** (I) **-1**]: (Kasımlar *Eğridir, Kayı –Isp.; İğdir *Çivril –Dz.; Hacı Mahmut *Emet –Kü.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.; *Mersin –İç.)

[**çomul**]: (Irlamaz *Turgutlu –Mn.)

çomuk (I)[**çomar** (II **-1**] **1.** [→ **çomu**] **2.** Boynuzsuz koyun. (*Çal, Kösten, Honaz –Dz.; Kuzgun –Ada.)

[**çomar** (II) **-1**]: (*Lapseki (–Çkl.)

çomuk (II) [**çomak** (VI), **çomar** (I)] Bodur, bacaksız, kısa boylu. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Gençam, Eskere –Mğ.)

[**çomak** (VI)]: (Hamzabali *Bozdoğan –Ay.)

[**çomar** (I)]: (Eymir *Bozdoğan, Alanlı –Ay.; Karayağıl *Avanos –Nş.; *Milâs –Mğ.)

çomul [→ **çomu**]

çomuluk Yığılı, kümeli, yığın. (İncekum *Silifke –İç.)

çomura İki adamla yerde çekilen ağaç hızarı, bıçkı. (*Çermik –Dy.)

çom yarması Çam kütüğü. (Kaptanpaşa ve köyleri *Çayeli –Rz.)

çon (I) [**colum, con** (II), **çona** (II), **çonu -1, çön**] Kalça, but. (*Düzce, Karaağaç, –Bo.; *Kandıra, Tavşancıl, Muallim *Gebze –Kc.; –Ist.; Aliköy *Çaycuma, Dayaklar *Safranbolu, *Bartın ve köyleri, Cumayanı, Yakademirciler –Zn.; *Kurşunlu, –Çkr.; *Vezirköprü –Sm.; Dastarlı, Çanıllı *Ayaş, Pazar *Kızılcahamam –Ank.; *Anamur –İç.)

[**colum**]: (–Brs.)

[**con** (II)]: (Peşman *Daday –Ks.)

[**çona** (II)]: (*Demirci –Mn.; *Üsküdar –Ist.)

[**çonu -1**]: (*Haymana, *Beypazarı, *Polatlı –Ank.)

[**çön**]: (Heybeliada –Ist.; *Karlecik –Ank.)

çon (II) **1.** Sığır hayvanlarının sırtında olan bir çeşit hastalık. (Gökçam *Sungurlu, Saimbey –Çr.) **2.** At, eşek, öküz ve sığır gibi hayvanlarda görülen ve alnından ya da kulaklarından kan alınarak tedavi edilen bir çeşit hastalık. (–Çr.; –Sn.; Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Zile –To.; –Or.; –Sv.; Avşar aşireti ve köyleri *Pınarbaşı –Ky.) **3.** Hayvanlarda soğuktan olan bir çeşit hastalık, öküz zatürresi. (Bulaç –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Taşova –To.) **4.** Hayvan vücudunda olan yumru, ur. (Sofker *Suşehri –Sv.)

çon (III) **1.** Dalsız, budaksız ağaç gövdesi. (Lohan –Gaz.; Zencidere Turan –Ky.) **2.** Ağaç gövdesinde meydana gelen ur ve yumrular. (–Yz.; Dere *Mut –İç.) **3.** Yarması güç ve budaklı kütük. (Aybastı, Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.; Bahçeli *Bor –Nğ.) **4.** [→ **çom** (II) **-1**] **5.** Odun kütüğünde dalların birleşim yeri. (*Gürün –Sv.)

çon (IV) Yaranın üzerindeki kalın kabuk. (*Gürün –Sv.)

çona (I) [**çonay, çontu** (I) **-2**] Çoban yamağı. (Örenköy *Emirdağ –Af.; İkipınar *Mihalıççık, *Sivrihisar, –Es.; Üçem *Balâ, Köprü *Keskin, Çayırlı *Haymana, *Kayaş –Ank.; Kolukısa *Saiteli –Kn.; –Ed.)
[**çonay**] : (*Ayaş –Ank.)
[**çontu** (I) **-2**] : (–Ist.; *Ereğli, –Kn.)

çona (II) [→ **çon** (I)]

çona (III) Buzağının büyüğü, tosun. (*Bolvadin –Af.; Zencidere –Ky.)

çona (IV) [→ **çolapa -1**]

çonata Eli ayağı tutmayan, kötürüm. (Lohan –Gaz.)

çonay [→ **çona** (I)]

çonça Sarmısak. (–Ank.)

çonçom [→ **çomçom** (II)]

çonduk (I) Telleri dökülmüş süpürge. (–Kn.)

çonduk (II) Çopur. (–Kn.)

çondul [→ **condul**]

çondur (I) Cılız. (–Krş.)

çondur (II) İyi nesilden olduğu halde sonradan melezleşen koyun. (–Ky.)

çongalak Sobaya girebilecek boyda meşe kütüğü. (–Kn.)

çongallı [→ **çongaz**]

çongaz [**çongallı, çonraz** (I)] Dallı, budaklı ağaç, odun. (Estiğin –To.; Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.)
[**çongallı**] : (–Mn.)
[**çonraz** (I)] : (–To.)

çongu Geçit yeri. (Boyalıca *İznik –Brs.)

çongurdeş Ağaca asılan salıncak, kolan salıncağı. (Çoköyü *Domaniç –Kü.)

çongül Gölcük, su birikintisi. (–Ks. ve civarı.)

çoñlaşmak [→ **çokuşmak** (I)]

çonmak (I) [→ **çommak** (II)]

çonmak (II) Ateşte ısınmak. (Gündoğdu –Brs.; Akmeşe –Kc.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

çonmak (III) [→ **çokuşmak** (I)]

çonmak (IV) Kakmak, vurmak. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

çonoş Mezarlıkta sandukanın üzerine konan ağaçlar. (Şimşirli, Güneyce *İkizdere –Rz.)

çonraz (I) [→ **çongaz**]

çonraz (II) Büyüyemeyen. (Estiğin –To.)

çonşurmak Herhangi bir şeyin parçalarını üst üste yığmak. (Paşalı *Feke –Ada.)

çont Felç, inme. (–Ada.; *Mersin –İç.)

çontar (I) Çolak adam. (Çaltı *Gelendost –Isp.; Belenkeşli *Mersin –İç.)

çontar (II) Hurda. (Musulumantaş *Kozan –Ada.)

çontmak Ağaç dallarını kesmek. (Elecik *Kalecik –Ank.)

çontu (I) 1. Kuzu çobanı. (Ağabeyli –Kn.) 2. [→ **çona** (I)]

çontu (II) Kuru, kemikleri çıkmış, zayıf. (Sarıoba *Polatlı –Ank.)

çontu (III) Çocukların oyunda kullandıkları deynek. (Karahisar *İncesu –Ky.)

çontuk Kör bir aygıtla kesilen ağaç parçası. (Yeniköy –Ba.)

çontur Pürüzlü, eğri büğrü, kambur. (–Nğ.)

çonu 1. [→ **çon** (I)] 2. Hayvan sağrısı. (*Polatlı –Ank.)

çonur (I) Ağaç dalları üzerinde bulunan uzunca diken. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

çonur (II) Dut ağacından yapılmış tek parçalı üç telli saz. (*Zara –Sv.)

çonuşmak [→ **çokuşmak** (I)]

çonyarması (I) Manda, öküz ve ineklerin hastalıktan karınlarının şişmesi. (Boyalı *Boyabat –Sn.)

çonyarması (II) İri yarı, kaba saba adam. (*Gürün –Sv.)

çop Ucu topuzlu değnek. (Kaklıç *Menemen –İz.; –Kü.; –Çr.)

çopar Haşarı, yaramaz. (–Ba. ve köyleri.)

çoplak (I) [**çoplan -3**] İki tepe arasındaki dar ve çukur yer. (Çandır *Sütçüler –Isp.; Kızılisalı *Silifke –İç.)

[**çoplan -3**] : (–Kü.)

çoplak (II) Ağaçtan yapılmış su kabı. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

çoplan [**çopul**] **1.** [→ **çağlak** (II) **-2**] **2.** Su biriken yer. (Örencik *Divriği –Sv.)

[**çopul**] : (*Kandıra –Kc.; –Ist.)

3. [→ **çoplak** (I)]

çopmak Eğri büğrü koşmak. (*Niksar –To.)

çopuk Yemiş koymağa yarayan sepet. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

çopul [→ **çoplan -2**]

çopur (I) Ekşili et yemeği. (Yerkesik –Mğ.)

çopur (II) Yün temizlendikten sonra geriye kalan kısım. (Çayağzı, Kirazlı, Yavuz *Şavşat, Aşağırmaklar *Ardanuç –Ar.)

çopurli Vücudunda çok miktarda kıl bulunan insan. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

çor (I) [**çör** (I) **-1**] **1.** Dert, keder, hastalık. (–Af.; Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Oğuz *Acıpayam, *Çal, Kızılhisar –Dz.; –Çkl.; Bardakçı, Tokat, Bozan –Es.; *Gerede, –Bo.; Havza –Sm.; *Merzifon ve köyleri, –Ama. ve köyleri; *Zile –To.; *Tirebolu –Gr.; –Tr.; –Gm.; Aşağırmaklar, Bağlıca *Ardanuç, Ersis *Yusufeli, Yavuz *Şavşat –Ar.; Kızılçakçak *Arpaçay, İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Dy.; Harput –El.; –Ml. ve köyleri; –Ur.; *Nizip, *Kilis, Büyükkızılhisar –Gaz.; *Afşin, *Elbistan, *Pazarcık, Hartlap –Mr.; Hisarcık *Yayladağı, *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; Karaözü *Gemerek, *Kangal ve bazı köyleri, Savrun *Divriği, *Gürün, *Koyulhisar –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Solakuşağı, Kurtu, Yusufuşağı *Şereflikoçhisar, Tahtayazı, Üçem –Ank.; Köşker, –Krş.; Süksü *İncesu, Avşar aşireti ve köyleri *Pınarbaşı, Akkışla *Bünyan, *Talas, *Develi –Ky.; *Bor, Değirmenli, Ovacık –Nğ.; Çayhan *Ereğli, *Seydişehir, Detse, Hatip, –Kn.; *Kadirli, İncirlik, Çandırlar, –Ada.; Ayvagediği, Arslanköy *Mersin, Namrun *Tarsus, *Mut, Çiftepınar –İç.; *Ula, Yerkesik, Göcek *Fethiye, Merkeş –Mğ.; –Ed.) **2.** İspanyol nezlesi. (Berit ve Gavurdağı Yörükleri –Mr.) **3.** Bir çeşit hayvan hastalığı, sığır vebası. (Nilüfer –Brs.; –Tr. ve çevresi; –Rz.; *Yusufeli, *Şavşat ve köyleri –Ar.; *Göle, *Ardahan, *Posof –Kr.; *Çemişgezek –Tn.; –Ml.; –Ky.; *Bor –Nğ.; –Kn.; –Ed.)

[**çör** (I) **-1**] : (*Hozat –Tn.; *Milas –Mğ.)

4. Ağaçlarda olan bir çeşit hastalık. (*Kurşunlu –Çkr.; –Kn.) **5.** Bir çeşit üzüm hastalığı. (*Iğdır –Kr.)

çor (II) [**calav** (I), **çora** (II), **çorah, çör** (III)] **1.** Tuzlu. (*Boyabat –Sn.; Dereköyü *Havza, –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Niksar –To.; *Ünye ve çevresi, *Perşembe, Danışman *Fatsa –Or.; *Görele ve köyleri, *Tirebolu ve köyleri, –Gr.; *Şarkışla –Sv.; Güdül, Çanıllı *Ayaş, Çayırlı *Haymana –Ank.; *İncesu –Ky.)

[**çorah**] : (*Kangal ve köyleri –Sv.)

[**çör** (III)] : (*Yıldızeli –Sv.)

2. Tuz. (*Zile –To.; Şabanözü *Polatlı –Ank.; *Bünyan –Ky.)

[**calav** (I)] : (Çaltı *Gelendost –Isp.; –Kn.)

[**çora** (II)] : (–Ky.)

3. Zehir, zehir gibi. (*Çarşamba –Sm.; Kayadibi –Gr.; –Rz.)

çor (III) **1.** Yayık yapmakda kullanılan derinin tüylerinin dökülmesi için içine yatırıldığı çok tuzlu yoğurt. (*Eşme –Uş.) **2.** Sıcaktan hastalanan hayvanlara içirilen ayran, sirke ve sarmısak karışımı. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)

çor (IV) **1.** Söz, konuşma. (Faydalı *Kozan –Ada.) **2.** Kötü veya acı söz, küfür. (Karakoyunlu *Iğdır –Kr.) **3.** Kötü huylu kimse. (Kasunlar *Eğridir –Isp.)

çor (V) **1.** Çam kabuğu. (Kızılağaç *Alanya –Ant.) **2.** Yulaf sapı. (–Or.)

çor (VI) Merak, heves. (–Gaz.)

çor (VII) Ağzın eğriliği. (–Bt.)

çor (VIII) Kısır, mahsul vermeyen toprak. (–Gaz. ve çevresi.)

çor (IX) Ölü evine giden yemek. (Issısu *Sarıkamış –Kr.)

çora (I) **1.** Çorba. (Celâliye *Silivri –Ist.; *Ünye ve köyleri –Or.) **2.** Her türlü yemek. (*Kaş –Ant.)

çora (II) [→ **çor** (II) **-2**]

çora (III) Çamaşır ve bulaşık yıkamakta kullanılan bir çeşit toprak. (–Nş.)

çorağlan Çorak yer. (İmamuşağı *Silifke –İç.)

çorah [→ **çor** (II) **-1**]

çorakçılık Topraktan, kaynatılıp süzülerek barut güherçilesi çıkarma işi. (Turan –Ky.)

çoraklanmak Göz çapaklanmak. (*Afşin –Mr.)

çoral (I) **1.** Yabanî zeytin ağacı. (Çakırlı, Keramet *Orhangazi –Brs.) **2.** Bodur ağaç. (*Vezirköprü –Sm.; –Ed.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.) **3.** Ahlat dikeni. (Hortu *Sivrihisar –Es.)

çoral (II) Birbirine bitişik, bir arada çıkmış şeyler. (Kuzkebir –Bo.)

çoral (III) Çopur. (*Sandıklı –Af.)

çoralamak (I) Yaptığı suçu başkasına yüklemek. (İshaklı *Bolvadin –Af.)

çoralamak (II) Ezip büzmek, harap etmek. (*Mersin –İç.)

çoralanmak Fidan, kökünden filiz vermek. (Yaykıl *Gerze –Sn.)

çorallamak Ağacın üst dalları kurumak. (Bulgaristan göçmenleri –Ed.)

çorallanmak Ağaç, etrafına dal salıp, bodur kalmak. (Nilüfer –Brs.)

çorallı (I) Çok dallı budaklı ağaç. (*Çal –Dz.; Dizdaroğlu –Sn.)

çorallı (II) Karışık, dolaşık. (Karabüzey *Araç –Ks.)

çoramık (I) Çoban, deveci yamağı. (*Yalvaç ve köyleri –Isp.; *Edremit, *Manyas –Ba.; Yapıldak *Lapseki –Çkl.; Orhaneli –Brs.; –Es.)

çoramık (II) Gözden, hastalık dolayısıyle akan su. (*Göksun –Mr.)

çoran Tuzlu toprak, çorak. (Ziamet *Kemalpaşa –İz.)

çorana [→ **çolar** (II)]

çorap çivisi Çorap şişi. (–Tr.)

çorar Kesilmiş ağacın kökünden çıkan fışkın, filiz. (Ağaköyü *Safranbolu –Zn.)

çoraş (I) [**cağatayı, cağlama**] Baştan savma, gelişigüzel yapılan iş. (Gökler *Ayaş, *Nallıhan, *Beypazarı, Şabanözü, Sarıoba *Polatlı, Çalış *Haymana –Ank.)

[**cağatayı**] : (Kerkük)

[**cağlama**] : (Kerkük)

çoraş (II) Rutubetten çürüme. (Erikçeli –Or.)

çoraş (III) **1.** Üç çift öküz ile bir pulluk takımına verilen ad. (*Bayburt –Gm.) **2.** [→ **çoroş**]

çoratan [→ **çörten** (I) **-1**]

çoraz bağlamak Sebze veya meyve dallarında herhangi bir sebeple ur olmak. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

çorazlamak [**corazlamak**] Binaları kireç ve çamurla sıvamak. (–Brd.)

[**corazlamak**] : (*Tefenni –Brd.)

çorba ayağı Herhangi bir madenden yapılan çorba tası. (Yazılı *Emirdağ –Af.)

çorbacı (I) Tüccara verilen ad. (Şeyhler *Ulubey –Or.; Düzköy *Keşap –Gr.)

çorbacı (II) Kadın. (Dont *Fethiye –Mğ.)

çorba çöpleyen Ev işlerinde sık sık kadınların işlerine karışan erkekler için kullanılır. (Civler *Ermenek –Kn.)

çorçar Boşuna sarfedilen, çarçur olan. (*Bornova –İz.)

çor çocuk [**çol çocuḫ, çoluh çocuḫ, çoluk çomak -1**] **1.** Çoluk çocuk. (Güney *Yeşilova –Brd.; Darıveren *Acıpayam –Dz.; *Silifke –İç.)

[**çol çocuḫ**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**çoluh çocuḫ**] : (*Gürün –Sv.)

[**çoluk çomak -1**] : (*Düzce –Bo.)

2. Çocuk gibi hareket edenler hakkında kullanılır. (Güney *Yeşilova –Brd.)

çorçöp Ufak tefek çöp, kırıntı. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

çorçünlemek İhtiyarlamak. (*Çal –Dz.)

çordasız Zayıf, cılız, çelimsiz. (*Bodrum –Mğ.)

çordik [**çorduk**] **1.** Çorbalara konulan, baldıran otu da denilen bir çeşit ot. (Cenciğe –Ezc.; *Ağın, *Keban –El.) **2.** Bir çeşit küçük armut. (Ziyere –Ama.)

[**çorduk**] : (Çilehane *Reşadiye –To.)

çorduk [→ **çordik -2**]

çorez Küçük kalmış hindi. (*Safranbolu –Zn.)

çor getirmek Ağaçta, kurumasına sebep olan urlar olmak. (*Bor –Nğ.)

çorḫala Pazı bitkisi. (Balıklı *Şavşat –Ar.)

çorḫatma Mısır veya buğdayın haşlanmışı. (*Boyabat –Sn.)

çoriş Düğüne başkanlık eden kimse. (*Boyabat –Sn.)

çork (I) [→ **corkuntu**]

çork (II) [→ **cork** (I)]

çorkuz Bıçak. (–Ama.)

çorlak Çorak yer. (–Gaz. ve çevresi.)

çorlama Derilerin kıllarını temizlemek için yapılan işlem. (*Boyabat –Sn.)

çorlamak (I) Kötüleşmek, tükürdüğünü yalamak. (Gürcü *Kızılcahamam –Ank.)

çorlamak (II) Yemek yemek. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

çorlan (I) Küçük su birikintisi. (*Serik –Ant.)

çorlan (II) Zehir zıkkım ye, zıkkımlan anlamında ilenç. (–Or. ve köyleri; –Tr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Rz. ilçe ve köyleri; Ersis *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

çorlan (III) Öksürük. (Cinis *Aşkale –Ezm.)

çorlanmak (I) Hastalanmak, dertlenmek, kederlenmek. (–Sv.; *Ereğli –Kn.)

çorlanmak (II) Kıvamına gelmek. (*Boyabat –Sn.)

çorlu (I) [**çörü, çörüş** (III), **çörüşük -2**] **1.** Hastalıklı, dertli, illetli. (İleydağı *Uluborlu, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Oğuz *Acıpayam –Dz. ve köyleri; Hamzabali, Eymir, *Bozdoğan –Ay.; –Mn.; İbik *İskilip, Ovasaray –Çr.; *Vezirköprü –Sm.; *Merzifon –Ama.; Sulusaray *Artova –To.; *Mesudiye köyleri –Or.; Ersis *Yusufeli, Yavuz *Şavşat, Bağlıca *Adranuç –Ar.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; Tavusker *Oltu –Ezm.; –Dy.; Aşudu *Darende –Ml.; –Mr. ve çevresi; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; *Zara, *Suşehri, Sincan *Divriği –Sv.; Güdül *Ayaş, Çiftlik *Kalecik, –Ank.; Karahisar –Ky.; –Nş.; *Bor, –Nğ.; Seydişehir, Sille –Kn.; Çakallık *Serik –Ant.; *Vize –Krk.)
[**çörü**] : (*İskilip –Çr.; *Afşin, *Elbistan –Mr.)
[**çörüş** (III)] : (Türkbeyli *Mengen –Bo.)
[**çörüşük -2**] : (–Çr.)
2. Akılsız, deli. (Atabey –Isp.) **3.** Vücutça tam olgunlaşmamış zayıf kimse. (Kavak *Yeşilova –Brd.) **4.** Tuz veya toprak yiyen kimse. (*Ağın –El.) **5.** Kışın uzamasından dolayı aç kalan hayvanların tutulduğu hastalık. (–Vn.)

çorlu (II) **1.** Kurumaya yüz tutmuş ihtiyar ağaç. (Çuvallı *Yeşilova –Brd.) **2.** El ile toplanmayan meyveleri zedelemeden toplamaya yarayan aygıt. (Çeltikçi *İnegöl –Brs.)

çorlu (III) Kirli, pis, süprüntülü yer. (*Şebinkarahisar –Gr.)

çorlu su Tuzlu su. (Bahçeli *Bor –Nğ.; *Kozan –Ada.)

çorma Bataklık yer. (Çataltepe, Işıklar *Bandırma –Ba.; –Tr. ilçe ve köyleri; Hart *Bayburt –Gm.)

çormak Şımarmak, yüzsüzleşmek. (Paşalı *Ayancık –Sn.)

çormuk Bir çeşit ağaç kurdu. (Köşker –Krş.)

çornaşmak Toplanmak. (–Ada.)

çoros [→ **çoroş**]

çoroş [**coroş, çoraş** (III) **-2, çoros, çoruş**] Kağnı arabalarında birinci çift öküzün önüne koşulan ikinci çift yardımcı öküz. (Deliilyas *Şarkışla –Sv.; *Göle, *Posof, *Ardahan –Kr.; Narman –Ezm.; Sasunga *Çayırlı –Ezc.)
[**coroş**] : (Haşhaşı –Ezc.)
[**çoraş** (III) **-2**] : (Çilehane *Reşadiye –To.; Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**çoros**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**çoruş**] : (–Sn.; *Reşadiye, Çayır *Zile –To.; *Alucra, *Şebinkara-

hisar –Gr.; –Gm.; Cinis *Aşkale –Ezm.; *Tercan –Ezc.; *Kangal ve köyleri, Ağcakışla *Şarkışla, Tutmaç –Sv.; –Ank.; Erkilet *Pınarbaşı –Ky.)

çorpa Yeni yetişen horoz. (–Ank.)

çorru Hileli. (İrişli, Bayburt, *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

çort (I) Dikenli yer. (–Or.; Tepeköy, Piraziz, Düzköy *Keşap –Gr.)

çort (II) Kaba, görgüsüz, uyuşuk. (*Kemaliye ve çevresi –Ezc.; Çukurbağ *Mut –İç.)

çort (III) Bir çeşit at yürüyüşü, tırıs. (İrişli, Bayburt, *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

çortan [→ **çörten** (I) **-1**]

çortdi [→ **çortu aşı**]

çorten [→ **çörten** (I) **-1**]

çorti Lahana turşusu. (–Bt.)

çortik Kepçeye benzeyen su tası. (*Kemah –Ezc.)

çortlik Çocukların sopalarla oynadıkları bir çeşit oyun. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

çortmuk Toprak altından çıkarılan dallı budaklı küçük ağaç kütüğü. (Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; *Kadirli, *Kozan, Ayran, Bahçe –Ada.)

çorto [→ **çortu** (I)]

çortoti [→ **çortuti**]

çortu (I) [**çorto**] Turşu. (*Safranbolu –Zn.; –Ezm.; –Vn.; *Ahlat –Bt.; –Dy.; *Bulanık –Mş.)
[**çorto**] : (–Bt.)

çortu (II) Yağ tortusu. (*Ödemiş –İz.)

çortu (III) Yabanî ardıç ağacı. (*Maçka ve köyleri –Tr.)

çortu aşı [**çortdi**] Lahana turşusu ve buğdayla yapılan çorba. (*Erciş –Vn.)
[**çortdi**] : (*Erciş –Vn.)

çortuk (I) [→ **çörten** (I) **-1**]

çortuk (II) [→ **çördük -1**]

çortuk (III) Ufak tefek. (–Yz.)

çortum [→ **çörten** (I) **-1**]

çortun 1. [→ **çörten** (I) **-1**] 2. Yüksekten düşen su, çağlayan. (–Sv.)

çortuti [**çortoti, çortutu**] Şalgam turşusu. (–Kr.; –Ezm.)
[**çortoti**] : (–Ezm.)
[**çortutu**] : (–Ezm.)

çor tutmak Nezle olmak. (Ayvagediği *Mersin –İç.)

çortutu [→ **çortuti**]

çortük [→ **çördük -1**]

çoru dutmak Deli olmak. (*Yalvaç –Isp.)

çorum Soya fasulyesi. (–Or. ve köyleri.)

çorup çakmak Toplanıp bir araya gelerek konuşmak. (Yakaköy *Gelendost –Isp.)

çoruş [→ **çoroş**]

çoruşmak 1. Pörsümek, buruşmak. (Bayat *Emirdağ –Af.; Çayağzı *Şavşat, Aşağıırmaklar *Ardanuç –Ar.; –Ezm.) 2. İhtiyarlamak. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

çorutmak Doldurmak. (–İç.)

çoru tutmak Sarası tutmak. (–Mr.)

çoruz İnce, uzunboylu. (Hacımahmut *Emet –Kü.)

çoş Hayvanları durdurma ünlemi. (Güney *Yeşilova –Brd.; Alanlı –Ay.; *Erciş –Vn.; Karaözü *Gemerek –Sv.; *Kayaş –Ank.; *Bünyan –Ky.)

çoşa İki kanatlı pamuk kozası. (Taşburun –Kr.)

çoşak Kayalık, taşlık yer. (Karahoca *Haymana –Ank.; *Bünyan –Ky.)

çoşarmak Herhangi bir şeyi abartarak anlatmak. (Ambarcık *Gölhisar –Brd.; *Mesudiye –Or.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

çoşdal Kılıksız kıyafetsiz, tertipsiz, kendine çeki düzen veremeyen. (–Sv.; *Ayaş –Ank.)

çoşga **1.** Müslümanların, islâm olmayan çocuklara verdikleri isim. (İrişli, Bayburt, *Sarıkamış, *Selim –Kr.) **2.** [→ **çoşka** (I)]

çoşka (I) [**çoşga -2**] Domuz yavrusu. (İncirlik –Ada.; *Tarsus –İç.) [**çoşga -2**] **:** (*Iğdır –Kr.)

çoşka (II) Deli. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

çoşme Çeşme. (Anaraş *Sürmene –Tr.)

çoşt Hayvanları kovma ünlemi. (Ilısu –Ama.)

çoştal Kırıtarak yürüyen kadın. (Sarıoba *Polatlı –Ank.)

çoştar Her işe burnunu sokan, fazla atılgan. (–Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Dinar *Artova, *Zile –To.; *Ünye –Or.; *Kangal ve köyleri –Sv.)

çoştura Ağaçları yontup, rendelemeye hazır hale getirmekte kullanılan aygıt, arabacı bıçağı. (*Düzce –Bo.)

çoşur Ufak meşelik. (*Şebinkarahisar, Parak, *Alucra –Gr.)

çōşurmak **1.** Üst üste koymak, yığmak. (*Anamur –İç.) **2.** Toplamak. (Bademli *Dinar –Af.)

çot (I) **1.** El veya ayağı sakat olan kimse, kötürüm, çolak. (Horu *Dinar –Af.; Tokat –Es.; –Çkr.; *Çarşamba ve çevresi –Sm.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; Karaözü *Gemerek, *Şarkışla –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Apat *Keskin, Hasanoğlan –Ank.; Köşker –Krş.; Sarılar *Avanos, –Nş.; *Develi, Avşar aşireti ve köyleri, *Pınarbaşı –Ky.; Faydalı *Kozan, *Kadirli –Ada.; Eskihisar *Elmalı –Ant.) **2.** Parmakları kısa ve küt olan. (*Kalecik –Ank.; *Develi –Ky.; –Nğ.; –Kn.) **3.** Beş yaşına kadar yürüyemeyen çocuklara denir. (*Çeşme –İz.) **4.** Eğri uzayan tırnak. (–Nş.) **5.** Bodur, ufak tefek. (Günlükbaşı *Fethiye –Mğ.)

çot (II) Ağaç dallarının gövdeye bitiştiği yer ve bunlardan iki dalın arasında kalan kısım. (–Mr.; *Koyulhisar –Sv.; *Mut –İç.)

çot (III) Çok sık : *Çot üzüm hevenk olmaz.* (*Ereğli –Kn.)

çot (IV) Bacağı eğri olan davar. (Karkın *Çumra –Kn.)

çot (V) [**çota** (I)] Keser. (Kırım göçmenleri –Brs.; Argıthanı *Ilgın –Kn.; Misis –Ada.) [**çota** (I)] **:** (–Ed.)

çot (VI) Veresiye defteri. (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

çota (I) [→ **çot** (V)]

çota (II) Eni boyuna göre geniş olan. (*Vize –Krk.)

çotamak Bir ağacın dallarını gövdeden ayrıldığı yerin hemen üstünden kesmek. (*Boyabat –Sn.; İncirköy *Fethiye –Mğ.)

çotan Dalı ile beraber koparılmış meyve topluluğu. (*Ünye –Or.)

çotanak Üzerinde ikiden fazla fındık bulunan dal. (–Sm.; *Keşap ve köyleri, *Tirebolu ve köyleri, *Bulancak ve köyleri –Gr.; *Bor –Nğ.)

çotara **1.** Ağaçtan yapılmış küçük su kabı. (–Bo.; Karamanisa –Zn.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.) **2.** Çalıdan yapılan gölgelik. (İbradi *Akseki –Ant.)

çot gelme Çift gelme. (Beş taş oyununda çok kullanılan bir söz.) (Diktaş, Ovacık *Divriği –Sv.)

çotgu Eskiden, dükkânlarda hesap yapmaya yarayan bir aygıt. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

çotlak Patlamış mısır. (*Kurşunlu, *Ilgaz –Çkr.)

çotralı Aksi, kavgacı (kimse). (*Bodrum –Mğ.)

çotramık Yarılamayan ağaç kütüğü. (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

çotruk Yüzünde fazlasıyla çiçek bozuğu olan. (–Kn.)

çotuğaltı Kaba arpa ekmeği. (–Zn.)

çotukaltı Bir çeşit çörek.(Gürcü *Kızılcahamam –Ank.)

çotul (I) [**çoturak**] **1.** Ağacın büyük dalları veya dalların çatallara ayrıldığı yer. (Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.; *Ermenek –Kn.; *Kadirli –Ada.)
[**çoturak**] : (Kasımlar *Eğridir –Isp.; Yerkesik –Mğ.)
2. Tepesi kesilip de büyüyemeyen ağaç. (*Şebinkarahisar –Gr.; –Tr.)
3. Yaş veya hafif kurumuş nohudun dallarıyla beraber kurumuşu. (*Savaştepe –Ba.; Zeyve *Söğüt –Bil.)
4. Taze buğday kavurgası. (Yeniköy –Çkr.) **5.** Mısır. (*Çerkeş –Çkr.)

çotul (II) Herhangi bir şeyin dibi. (*Ünye –Or.)

çotullamak Ağacı, büyük dallara ayrıldığı yerden kesmek. (Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.)

çotulma Taştan yapılmış yiyecek ambarı. (*Ünye –Or.)

çotum Kalça. (*Alanya –Ant.)

çotum çotum Üst üste, top top, küme küme. (İsmetiye –Brs.; *Mucur –Krş.)

çotur (I) Fundalık. (Ulubey –Or.; Düzköy *Keşap, Piraziz –Gr.)

çotur (II) Taş oluk. (–Sv.)

çoturak [→ **çotul** (I) **-1**]

çoturuk Dişleri düzgün olmayan adam. (*Kadirli –Ada.)

çoturum eşeği Uzun eşek oyununun diğer bir ismi. (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

çoturuz Büyümemiş dal veya ağaç. (Dişli *Bolvadin –Af.)

çouk Civciv. (*Milas –Mğ.)

çova [→ **çağa** (I)]

çovaç 1. [→ **çuvaç -1**] **2.** [→ **çuvaç -2**]

çovaçlanmak [**çoveşlenmek**] Güneşlenmek. (–Ed.)
[**çoveşlenmek**] : (–Dz.)

çovan (I) [→ **çoğan**]

çovan (II) [→ **covan**]

çovaş [→ **çuvaç**]

çovaşlamak [**çovaşmak, çoveşlemek**] Güneşlemek. (*Çal –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Sarılar *Nallıhan –Ank.)
[**çovaşmak**] : (Akçalar *Bodrum –Mğ.)
[**çoveşlemek**] : (Çiftlik *Dinar –Af.; Karaköy *Çivril –Dz.; Alanlı –Ay.)

çovaşmak [→ **çovaşlamak**]

çovdürük Dikkatsiz, derin düşüneme-yen. (*Talas –Ky.)

çoveç [→ **çuvaç**]

çoveş [→ **çuvaç**]

çoveşlemek [→ **çovaşlamak**]

çoveşlenmek [→ **çovaçlanmak**]

çovşurmak Ateşi tutuşturmak. (Honaz –Dz.; *Kozan –Ada.)

çovür Armut, ahlat. (Tepeköy *Torbalı –İz.)

çoyğel Eğri büğrü. (Sumusa *Erbaa –To.)

çoynamak (I) Felce uğramak, kötürüm olmak. (–Nğ.)

çoynamak (II) Çok üşümek. (*Sivrihisar –Es.)
çoynaşmak Toplaşmak. (*Sivrihisar –Es.; –Ist.; –Nğ.)
çoyuş Çavuş. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)
çozama Çirkef. (Limanköy *Çayeli –Rz.)
çozulmak Defolmak. (–İz. ve köyleri.)
çö [→ **ço** (I)]
çöbben [→ **çöplen** (II)]
çöbek Kökünden sakız çıkarılan bir çeşit ot. (*Cihanbeyli –Kn.)
çöbel Köşe, uç. (–Mr.)
çöbre [→ **cirbe** (II)]
çöcce [**çöçe** (I)] Bazlamanın ince ve küçüğü. (Uzuncaburç *Silifke –İç.)
[**çöçe** (I)]: (Üçem *Bala, Çayırlı *Haymana –Ank.)
çöce [**çöçü** (II), **çöçün -1**] Bodur, kısa boylu. (*Bornova –İz.)
[**çöçü** (II)]: (*İskilip –Çr.)
[**çöçün -1**]: (Kirpe *Safranbolu –Zn.)
çöç [**çöççü**] Çocuk dilinde ekmek. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)
[**çöççü**]: (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)
çöççü [→ **çöç**]
çöçe (I) [→ **çöcce**]
çöçe (II) **1.** Yeni yürüyen çocuk. (Ulamış *Seferihisar –İz.) **2.** Çok gezen kimse. (Sivrikise *Havza –Sm.)
çöçe (III) Kilim dokumak için kullanılan kıl veya yünden yapılan ipliği veya kazılı büken ve çeviren iğ. (–Isp.)
çöçe (IV) [→ **cücük** (I) **-1**]
çöçelemek (I) **1.** Apışmak, şaşalamak. (–Sm.; *Merzifon, Ziyere –Ama.; –Sv.)
2. Dalgın dalgın, düşünceli düşünceli gezinmek: *Ahmet mahkemenin kapısında çöçeledi durdu.* (*Merzifon –Ama.)
çöçelemek (II) [**çöçelenmek** (I)] Oyalanmak, iş yapar görünmek. (Aşudu *Darende –Ml.; *Gürün –Sv.)
[**çöçelenmek** (I)]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)
çöçelenmek (I) [→ **çöçelemek** (II)]
çöçelenmek (II) Toplanmak, bir araya gelmek. (Kerkük)
çöçeler [→ **çekelez** (I)]
çöçen Aciz, elinden bir iş gelmeyen. (–Gaz.)
çöçenlemek Fazla iltifat etmek, yaltaklanmak. (Tokat –Es.)
çöçik Eşek. (Peterek, Uşhum *Yusufeli –Ar.)
çöçö yapmak Tay durmak. (*Bozdoğan –Ay.)
çöçü (I) Sığır eti ile bulgur karıştırılıp tokmakla dövülerek içine soğan, biber katmak suretiyle yapılan köfte. (Baraklı –Yz.)
çöçü (II) [→ **çöce**]
çöçün 1. [→ **çöce**] **2.** Bitkin, çökmüş (kimse). (Lohan –Gaz.) **3.** Sünepe, miskin (kimse). (*Bor –Nğ.)
çöçün itmek Gelişmesine, ilerlemesine engel olmak. (*Bor –Nğ.)
çöçün olmak Her taraftan sıkıştırılmak, arada kalmak. (*Bor –Nğ.)
çödü Beceriksiz. (–Sv.)
çödümek [→ **çöğdürmek** (I) **-1**]
çödürmek [→ **çöğdürmek** (I) **-1**]
çödürük (I) Derme çatma ev. (*Tarsus –İç.)
çödürük (II) [**çodürük, çoğdürek, çöğdürek, çöğdürük, çöydürük**] Sidik. (Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.)

[**çodürük**] : (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
[**çoğdürek**] : (–Nğ.)
[**çöğdürek**] : (*Bor –Nğ.)
[**çöğdürük**] : (Telin *Gürün –Sv.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**çöydürük**] : (*Gürün –Sv.)

çödürük (III) [**çödürüçok, çoğdürmenin tahtası, çödürüm çüş, çöğdirim çüş, çöğdür çüş, çöğdürüm çök, çöylencüs, çöyrülce**] Tahterevalli. (Hasanoğlan –Ant.)
[**çödürüçok**] : (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)
[**çoğdürmenin tahtası**] : (*Zile –To.)
[**çödürüm çüş**] : (–Çr.)
[**çöğdirim çüş**] : (–Çr.)
[**çöğdür çüş**] : (*Yerköy –Yz.)
[**çöğdürüm çök**] : (*Merzifon ve köyleri –Ama.)
[**çöylencüş**] : (–Ky. ve köyleri.)
[**çöyrülce**] : (Saray –Ama.)

çödürüm çüş [→ **çödürük** (III)]

çöğ 1. Zirve. (Tuzla –Ada; *Fethiye ve köyleri –Mğ.) **2**. Kayalık yer. (Köprü, *Keskin –Ank.)

çöğcu [→ **çöğen** (I)]

çöğdirim çüş [→ **çödürük** (III)]

çöğdirmek [→ **çöğdürmek** (I) **-1**]

çöğdurmek [→ **çöğdürmek** (I) **-1**]

çöğdümek [→ **çöğdürmek** (I) **-1**]

çöğdür çüş [→ **çödürük** (III)]

çöğdürek [→ **çödürük** (II)]

çöğdürmek (I) [**cövdürmek, çodürmek -2, çoğurmak** (I), **çödümek, çödürmek, çöğdirmek, çöğdurmek, çöğdümek, çöldürmek, çöndürmek** (II) **-2, çövdirmek** (II), **çövdürmek, çöydürmeğ, çöydürmek, çöydürüklemek**] **1**. Fışkırtarak, kavis çizerek işemek. (Dişli *Bolvadin, *Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri, Sücüllü, Örkenez *Yalvaç, Uluğbey, *Senirkent, *Keçiborlu, Yakaköy *Gelendost –Isp.; Güney *Yeşilova, Devri *Bucak, Kozluca –Brd.; Ortaköy *Çal, Hırka *Tavas, *Acıpayam –Dz.; Toygar *Nazilli, Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Kü.; Kandıra –Kc.; –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; *Alaca –Çr.; *Zile –To.; *Ünye ve köyleri, Salman *Akkuş –Or.; Cinis *Aşkale –Ezm.; Aşudu *Darende –Ml.; *Antakya –Hat.; *Yıldızeli, Çepni *Gemerek –Sv.; Nallıhan –Ank.; Avşar aşireti ve köyleri *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ilgın, *Ereğli, *Karaman, *Ermenek –Kn.; *Mut, *Mersin –İç.; Bağyaka *Finike –Ant.; –Mğ.; Şumnu, Bulgaristan).
[**cövdürmek**] : (*Susurluk –Ba.; *Göksun –Mr.; Çallı –Sv.)
[**çodürmek -2**] : (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
[**çoğurmak** (I)] : (–Sn.)
[**çödümek**] : (Karakuş bucağı *Ünye –Or.)
[**çödürmek**] : (–Çr.; Karakuş *Ünye, Bahattin –Or.; *Elbistan –Mr.; –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Köşker –Krş.; *Bünyan –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
[**çöğdirmek**] : (–Çr.)
[**çöğdurmek**] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**çöğdümek**] : (Peşman *Daday –Ks.)
[**çöldürmek**] : (Yarıkkaya *Yalvaç –Isp.)
[**çöndürmek** (II) **-2**] : (Araplı *Bozdoğan –Ay.)
[**çövdirmek** (II)] : (–Çr.)

[**çövdürmek**] : (Balçıkhisar –Af.; Bereketli *Tavas, *Sarayköy ve köyleri –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Yusuflu *Bayındır, *Tire, Tepeköy, *Torbalı –İz.; *Akhisar ve köyleri, *Alaşehir –Mn.; –Ba.; –Çkl.; Tokat –Es.; *Taşköprü –Ks.; Ezine –Ama.; *Kilis –Gaz.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Divriği –Sv.; Türkmen *Bünyan –Ky.; *Ermenek –Kn.; *Tarsus, *Silifke –İç.; *Milas, Yerkesik –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.; *Saray –Tk.)

[**çöydürmeğ**] : (–Brd.)

[**çöydürmek**] : (*Bolvadin –Af.; Yassıviran *Senirkent, Karaağaç *Eğridir –Isp.; Kuzköy *Bucak –Brd.; *Ödemiş –İz.; *Çarşamba –Sm.; Uluşiran *Şiran, Hacısu *Kelkit –Sm.; *Keskin –Ank.; –İç.; Çaltılar *Fethiye –Mğ.)

[**çöydürüklemek**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

2. Su, kan gibi sıvı şeyler basınçla dışarı fışkırmak. (Yukarıseyit *Çal –Dz.)

çöğdürmek (II) **1.** Dayanma noktası ortada olan bir manivelânın bir ucuna basarak kaldırmak. (Kavak *Yeşilova –Brd.;*Sivrihisar –Es.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; Çayırlı *Haymana –Ank.; Genezin *Anavos –Nş.) **2.** Başını havaya kaldırmak. (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; Navlu *Yeşilova –Brd.)

çöğdürük [→ **çödürük** (II)]

çöğdürüm çök [→ **çödürük** (III)]

çöğe durmah [→ **çöğe durmak**]

çöğe durmak [**çöğe durmah, çömek** (IV), **çöve durmak, çöy durmak, çöymek** (II), **çuve durmak, çüve durmak**] Yeni yürümeye başlayan çocuk bir kaç saniye ayakta durmak, tay durmak. (Sücüllü, Örkenez *Yalvaç, Bağıllı *Eğridir –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; *Sivrihisar, Tokat –Es.; –Çkr.; *Kargı –Çr.; Bayadı, Yakacık *Gölköy –Or.; *Erciş –Vn.; Lohan –Gaz.; *Antakya –Hat.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Narlı *Mut, *Anamur, *Mersin –İç.)

[**çöğe durmah**] : (*Boyabat –Sn.)

[**çömek** (IV)] : (*Sungurlu –Çr.)

[**çöve durmak**] : (*Mihalıççık –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; –Gaz.)

[**çöy durmak**] : (–Kn.)

[**çöymek** (II)] : (Sarıidris –Isp.)

[**çuve durmak**] : (*Kangal –Sv.)

[**çüve durmak**] : (*Nizip –Gaz.)

çöğelek pışlak Lor, çökelek. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

çöğelezlenmek Herhangi bir kimse boynu içeri çöküp, omuzları çıkarak kamburlaşmak. (–Çr.)

çöğelli Tamir olmayan. (Çuvallı *Yeşilova –Brd.)

çöğelmek (I) [**cöğelmek, çöğmek** (II) **-1, çövelmek**] **1.** Otururken bir şeye dikkatli bakmak için doğrulmak, kafasını kaldırırp bakmak. (*Keçiborlu –Isp.; –Çr.; İriağaç *Hekimhan –Ml.; Mustafa Paşa *Ürgüp –Nş.; *Karaman –Kn.; Kandilli *Saimbeyli –Ada.; *Anamur –İç.)

[**cöğelmek**] : (–Gaz.)

2. Yılan, çöreklenip başını kaldırarak karşısındakine atılacak duruma gelmek. (*Keçiborlu –Isp.; Civanyaylağı *Mersin –İç.)

[**çöğmek** (II) **-1**] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

[**çövelmek**] : (Durlaz *Ereğli, İvriz –Kn.)

çöğelmek (II) [**çöğmek** (III)] Gururlanmak. (Kavak *Yıldızeli –Sv.) [**çöğmek** (III)] : (*Eşme ve çevresi –Uş.)

çöğen (I) [**cöğen** (II), **çöğenek, çöğgen, çöğmel, çöğmen -3, çöven** (II)] **1.** Ucu eğri baston. (–Ks.; Hükâm *Oltu –Ezm.; *Erciş –Vn.; –Dy.; *Kiğı –Bn.; Kurucaova *Akçadağ –Ml.; –Ur.; *Gürün –Sv.; *Keskin –Ank.; Kerkük)
[**cöğen** (II)] : (–Gaz.)
[**çöğenek**] : (–El. ve köyleri)
[**çöğgen**] : (Zıvarık, Sille –Kn.)
[**çöğmel**] : (*Karaman,Berendi, Akçaşehir, *Çumra –Kn.)
[**çöven** (II)] : (–Gaz.)
2. Su tenekelerini taşımaya yarayan omuzluk. (–Gm.) **3.** Yüksek dalları veya otluktan ot çekmeğe yarayan çengelli ağaç. (Eğin –Ml.) [**çöğmen -3**] : (Kavak *Yıldızeli –Sv.)

çöğen (II) Özellikle Çerkezlerin pasta yapmakta kullandıkları dökme, dibi yuvarlak tencere. (Emişehir –Es.; *Akyazı –Sk.; Kürkçüler –Ada.; Büyükmanika *Saray –Tk.)

çöğendeli Kabartmalı duvar. (Dereköy –Kn.)

çöğenek [→ **çöğen** (I) **-1**]

çöğerten [→ **çörten** (I) **-1**]

çöğertmek Fazlasiyle acıtmak, yaralayacak kadar vurmak. (–Es.)

çöğgen [→ **çöğen** (I) **-1**]

çöğin [→ **çiğin -1**]

çöğlem Damlardaki saçak. (*Bozdoğan –Ay.)

çöğlenmek İnsan, bir yanına eğilmek. (Bozatlı *Develi –Ky.)

çöğme Yıldız kayması. (–Kn.)

çöğmek (I) [**çoğmek** (I) **-1**, **çöymek** (I) **-1, 2**] **1.** Alçalmak, aşağı inmek. (Dişli *Bolvadin –Af.; *Gerede –Bo.; *Çerkeş, *Kurşunlu –Çkr.; –Ks.; *Merzifon ve köyleri, Sarayözü *Ezine –Ama.; Çayır *Zile, Bizeri –To.; –Sv.; –Yz.; Gürcü *Kızılcahamam, Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bünyan, Turan –Ky.)
[**çoğmek** (I) **-1**] : (*Kangal ve köyleri –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**çöymek** (I) **-1**] : (Keçiköyü –Ama.)
2. Birdenbire fırlamak. (Hançalar *Çal –Dz.; Toygar *Nazilli –Ay.; Mahmudiye *Mudanya –Brs.) **3.** Bir tarafa kaymak, eğilmek. (–Kü.; *Yıldızeli –Sv.; –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**çöymek** (I) **-2**] : (*Eğrigöz –Kü.; *Düzce –Bo.)
4. Otururken ayağa kalkar gibi yapmak, doğrulmak. (Tokat, Bozan –Es.) **5.** [→ **çömmek**] **6.** Atlayıp zıplamak, hoplamak. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Gölpazarı –Bil.; Lohan –Gaz.; *Vize, *Lüleburgaz, *Babaeski –Krk.; Barbara –Tk.; Şumnu, Bulgaristan) **7.** Hayvanlar arka ayakları üzerinde kalkmak, yukarı sıçramak. (Kösten, Honaz –Dz.)

çöğmek (II) **1.** [→ **çöğelmek** (I) **-2**] **2.** Mandalar vuruşma esnasında kafalarını yukarı kaldırmak. (Türkmenaraplısı –Yz.)

çöğmek (III) [→ **çöğelmek** (II)]

çöğmel [→ **çöğen** (I) **-1**]

çöğmen **1.** Çoban evi. (Kösten, Honaz –Dz.; Acıbadem –Ay.) **2.** İçinden su akıtılan küçük oluk. (Darıveren *Acıpayam –Dz.) **3.** [→ **çöğen** (I) **-3**]

çöğmen çıkçık [çökmen çıkarık] Tahterevalliye benzeyen, yalnız iki ucuna binince dönen, bir çeşit çocuk oyuncağı. (*Çarşamba ve köyleri –Sm.)
[çökmen çıkarık]: (*Kavak –Sm.)

çöğneşik Herhangi bir uzva felç gelmesi hali. (*Bor –Nğ.; –Kn.)

çöğneşmek [→ çöyneşmek]

çöğör Mısır ve buğday saplarının tarla yüzünde kalan kısmı. (*Gölköy –Or.; Piraziz –Gr.)

çöğre Çitlenbik. (*Alanya, –Ant.)

çöğtermek [→ çömmek]

çöğül 1. Sert diken. (Uluşiran *Şiran –Gm.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
2. Yabanî iğde dikeni. (–Nş.)

çöğünmek Sallanmak. (*Tarsus –İç.)

çöğür (I) **[cöğür -1, 2; çöhür, çöndür, çöör** (I) **-1, çöyür -1] 1.** Dikenli ağaç. (Uluköy, Eber *Dinar, Dişli *Bolvadin, Örenköy *Emirdağ –Af.; Kumdanlı, Elbengi *Yalvaç –Isp.; Karamanlı *Tefenni, Kavak *Yeşilova –Brd.; Yukarıkaraçay *Acıpayam, İsabey *Çal, Honaz –Dz.; Hamzabali *Bozdoğan, –Ay.; *Lapseki, Gölcük, Kumarlar *Bayramiç –Çkl.; Kayı *Emet, *Gediz –Kü.; –Es.; Peşman *Daday –Ks.; –Çkr.; –Sn.; *Eğin –Ezc.; –El.; Eğmir *Arapkir –Ml.; Sincan, *Divriği –Sv.; Karahisar *İncesu –Ky.; *Ürgüp –Nş.; *Ermenek ve köyleri, *Karaman –Kn.; *Dadça –Mğ.)
[cöğür -1]: (Bereketli *Tavas –Dz.; Temre *Kaş –Ant.)
[çöhür]: (Ören, Gümüşköprü *Tavşanlı –Kü.)
2. Fidan. (Bayat *Emirdağ, Dereçine *Bolvadin –Af.; Ahat *Banaz –Uş.; Örkenez *Yalvaç –Isp.; Başpınar *Tefenni –Brd.; Darıveren *Acıpayam, Yukarıseyit *Çal –Dz.; Engiz *Bafra –Sm.; Palha *Divriği –Sv.; *Karaman –Kn.)
[çöndür]: (Çörgenes *Yusufeli –Ar.)
[çöyür -1]: (Kayadibi *Sincanlı, *Bolvadin –Af.; *Yalvaç, Sarıidris *Karaağaç –Isp.)
3. Ahlat ağacı. (Çuvallı *Yeşilova –Brd.; –Dz.; *Bozdoğan, Toygar *Nazilli –Ay.; Yeniköy –Ba.; Yerkesik –Mğ.)
[cöğür -2]: (Ekse *Çal –Dz.)
4. Buğday ve mısır anızı. (*Ulubor-lu, *Senirkent –Isp.; Bayındır –İz.; Taraklı *Geyve –Sk.; *Safranbolu –Zn.; –Or. ilçe ve köyleri; –Gr. ve köyleri; Denizli *Beşikdüzü –Tr.)
[çöör (I) -1]: (–Gr.)

çöğür (II) **[cüküür** (II), **çöör** (II), **çuğur, çüküür** (II)**]** Bir çeşit saz, tambur. (–Kü. ilçe ve köyleri; –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Ünye –Or.; –Ur.; *Yıldızeli –Sv.) **2.** Eski bir çeşit nefesli saz. (–Gaz.)
[cüküür (II)**]:** (–Ada.)
[çöör (II)**]:** (*Çarşamba–Sm.)
[çuğur]: (–Çkr.)
[çüküür (II)**]:** (–İç.)

çöğür (III) **[çöküür** (II)**]** Kazma. (Dişli *Bolvadin –Af.)
[çöküür (II)**]:** (–Isp.; Çömlekçi *Bodrum –Mğ.)

çöğürdük Dikenli, güzel kokulu, turşu yapmakta kullanılan bir çeşit ot. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Bulkaz, Çıtak *Çivril –Dz.)

çöğürmek Korkutmak, titretmek. (–El.)

çöğürte Su yolu. (–Ist.)

çöğürtlen [→ çörten (I) **-1]**

çöğürtmeç Kuvvetlendirmek için tepesi kesilmiş ağaç. (Başköy –Ank.)

çöhlemek [cöhlemek] Gözle seçmek. (*Tarsus –İç.)

[cöhlemek] : (Boynuyoğun –Ada.)

çöhnemek Üşümekten elleri büzülmek. (–Es.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

çöhre Çitlenbik. (*Kadıköy –Ist.)

çöhür [→ **çöğür** (I) **-1**]

çökdelik Bir çeşit kuş. (*Mut –İç.)

çöke Kazma ve küreğin küçüğü. (Halimiye *Ermenek –Kn.)

çökecik Kaymakta olan toprak veya dağ. (Yukarısöğütönü –Es.)

çökek (I) **[çökelge, çöknek] 1.** Bataklık, su kenarı, balçık. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; –Dz.; Bozan, Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; –Bo.; *Akyazı –Sk.; –Ist.; –Çr.; *Gebze –Sn.; *Çarşamba –Sm.; *Ezine ve köyleri, *Merzifon ve köyleri–Ama.; *Taşova –To.; Lohan –Gaz.; –Mr.; *Yıldızeli –Sv.; –Yz.; Fakıekincilığı *Pınarbaşı –Ky.; –Ada.; *Mersin –İç.)

[çökelge] : (*Günyüzü, *Sivrihisar –Es.; Gökçam *Sungurlu, Farzant *Mecitözü –Çr.; *Balâ –Ank.; *Kadirli –Ada.; *Mersin –İç.)

2. Çukur yer. (*Acıpayam –Dz.; *Düzce –Bo.; *Adapazarı –Sk.; *Kurşunlu –Çkr.; –Sm.; Zana –Ama.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Ertemis, Uşhum *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; –El.; Aşudu *Darende –Ml.; *Antakya ve köyleri –Hat.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; *Şavşat –Ar.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kr.; Mansur *Feke –Ada.; *Anamur –İç.; –Ed.)

[çöknek] : (Evreşe *Gelibolu –Çkl.; *Ermenek ve köyleri –Kn.)

3. Tortu. (*Lapseki –Çkl.; *Karamürsel –Kc.)

çökek (II) Yerde sürünen, kötürüm. (Bezkese *Köyceğiz –Mğ.)

çökek (III) **1.** Çadır yanında deve çöktürülen yer. (*Mut –İç.) **2.** Deve gübresi. (Genezin *Avanos –Nş.)

çökel (I) **1.** Hasta. (*Çeşme –İz.; –Ank.) **2.** Ölüm, yokluk. (*Safranbolu –Zn.; Baltasarılar –Yz.)

çökel (II) [→ **çöme** (I)]

çökel (III) Tas kebabı. (Bozan –Es.; *Keskin –Ank.)

çökel (IV) Haşhaş, susam gibi tanelerin küspesi. (*Yalvaç, Yakemir –Isp.)

çökelek [→ **çekelik**]

çökeles [→ **çekelez** (I)]

çökelez (I) [→ **çekelez** (I)]

çökelez (II) Ağaçtan çıkarılan zamk. (Yedigelli *Ereğli –Kn.)

çökelge [→ **çökek** (I) **-1**]

çökelik [→ **çekelik**]

çökelmek 1. Kaçmak, gidivermek, çekilmek. (Güney *Eşme –Uş.) **2.** [→ **çömmek**]

çökelük [→ **çokelek**]

çökeren Kırlarda, dağlarda biten bir çeşit diken. (Çiftepınar –İç.)

çökermek (I) İhtiyarlamak. (*Tefenni –Brd.; –Mn.; Yeniköy –Ba.; Bozan, Tokat –Es.; –Tr.; Bertiz –Mr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Yapıntı *Mut –İç.; *Lüleburgaz –Krk.)

çökermek (II) Deveyi çöktürmek. (Yapıntı *Mut –İç.)

çökermek (III) **1.** Ayranı kaynatıp, dibine çöktürmek. (Devri *Bucak –Brd.; Yapıntı *Mut –İç.) **2.** Küllü suyu süzmek. (Yapıntı *Mut –İç.)

çökeşmek (I) Cinsî münasebette bulunmak. (Sülek *Bozkır –Kn.)
çökeşmek (II) Üşümek. (Eber *Dinar –Af.)
çöketmek Çöktürüp oturtmak. (*Akçaşehir –Bo.)
çökezmek Fenalık gelmek. (*Eğridir ve çevresi –Isp.)
çök gızı Oturduğu yerden hiç kalkmak istemeyen kişi. (*Bor –Ng.)
çökiç [→ **çöküç**]
çökilek [→ **çokelek**]
çöklek [→ **çörten** (I) **-1**]
çöklem [→ **çörten** (I) **-1**]
çökleñ [→ **çörten** (I) **-1**]
çöklenmek Abanmak. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)
çöklez Hafif çökmüş yer. (Uluköy *Dinar –Af.)
çökmen Kazma. (Çayır –Zn.)
çökmen çıkarık [→ **çöğmen çıkrık**]
çöknek [→ **çökek** (I) **-2**]
çökölöz [→ **çekelez**]
çöksek Çökük, alçak. (Gözene –Ml.; –Gaz.)
çökü [→ **çeki** (I) **-1**]
çöküç [**çökiç**] Çekiç. (–Brs.; Hacıahmet *Düzce –Bo.; *Safranbolu –Zn.; –Ks.)
[**çökiç**] : (–Ks.)
çökük [**cökük, çökündürük**] Tortu. (Yassıviran *Senirkent –Isp.)
[**cökük**] : (–Ist.)
[**çökündürük**] : (–Brs.)
çökülce Çiğdem. (–Or.)
çökületg [→ **çokelek**]
çökümek Koşmak. (Homa *Çivril –Dz.)
çökündür [**cökündür -1, cuvundur**] Pancar. (*Akyazı ve çevresi –Sk.; *Safranbolu –Zn.; –Ks.; Gavur ve Beritdağı yörükleri –Mr.; –Ank.; Bahçeli *Bor–Ng.)
[**cökündür -1**] : (Anadoluhisar –Ist.; –Ng.)
[**cuvundur**] : (–To.)
çökündürük [→ **çökük**]
çökür (I) Ağacın kesiti. (*Gerze –Sn.)
çökür (II) [→ **çöğür** (III)]
çökürtme Bir çeşit balık ağı. (*Ünye, *Perşembe ve köyleri –Or.)
çökütmek Korkudan kaçmak. (Namrun *Tarsus –İç.)
çöl (I) **1.** Düz yer, ova. (Zarşat, *Iğdır köyleri, –Kr.; –Ama.) **2.** Oturulan yer, yurt. (Uluşiran *Şiran –Gm.) **3.** Tarlaların su biriken, çimenli ve batak olan yerleri. (Çağılhan *Afşin –Mr.) **4.** Sazlık yer. (Hisarüstü *Keşap –Gr.) **5.** Azıcık kazılınca su çıkan yer, çıkan su. (–Gaz.)
çöl (II) But, sağrı. (–Ist.)
çölaçöş [**çökeçöş, çölöçöş -1**] Pancar hoşafı. (–Bo.)
[**çöleçöş**] : (Yumrukaya –Bo.)
[**çölöçöş -1**] : (*Dadıç –Bo.)
çölçöplük Döküntü.(*Merzifon –Ama.)
çöldebek Hastalıklı. (–Ks.)
çöldek [→ **çörten** (I) **-1**]
çöldurmak Aşık oyununda aşık, bey tarafına oturmak.(*Merzifon–Ama.)
çöldür Ahlat kurusu. (Gökçesu –Brs.)
çöldürgen Küçük bent. (–Isp. ve ilçeleri)
çöldürmek [→ **çöğdürmek** (I) **-1**]
çöleçöş [→ **çölaçöş**]
çöleke Siyah renkli, eti yenen bir çöl kuşu. (*Finike, *Elmalı –Ant.)
çöleki [→ **çörten** (I) **-1**]
çölemen (I) [**çöleymen**] **1.** Taş parçası. (*Anamur –İç.) **2.** Ocaklarda tencere ve saçın altına konulan taş

veya kerpiç. (Kışla *Araç –Ks.; *Zile –To.)
[**çöleymen**] : (*Tosya –Ks.)

çölemen (II) Pazarlık. (*Ermenek –Kn.)

çölen [→ **çörten** (I) **-1**]

çölenmek [**cağ çekmek**] Karnını doyurmak. (–Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**cağ çekmek**] : (–Ur.)

çölepe Sünepe, pejmürde. (*Gerze –Sn.)

çöl etmek [**çöllemek** (VI)] Uykuda yatağı ıslatmak, işemek. (*Mesudiye –Or.; *Afşin, *Elbistan –Mr.)
[**çöllemek** (VI)] : (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

çöleymen [→ **çölemen** (I) **-1**]

çölgü [**çölke**] Çorap, tire çorap. (*Sultanahmet –Ist.; –Ezm.)
[**çölke**] : (–Sm.)

çölik Çöl halkı. (–Sr.)

çöl incisi Serap. (–Kn.)

çölke [→ **çölgü**]

çölle (I) Su başı. (Kilimli –Zn.)

çölle (II) Başıboş, serseri. (Harput –El.)

çöllem [→ **çörten** (I) **-1**]

çöllemek (I) Tarlayı ekmek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

çöllemek (II) Ağaçlı bir yeri kesip veya tarlayı biçip çöl haline getirmek. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; *Görele ve köyleri –Gr.; Denizli *Vakfıkebir –Tr.; Ersis *Yusufeli –Ar.)

çöllemek (III) **1.** Ekili tarlayı hayvanlar otlamak. (Havsu *Kelkit, Uluşiran *Şiran –Gm.) **2.** Çorak yerde koyun otlamak. (*Ereğli –Kn.)

çöllemek (IV) Fakirleşmek. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)

çöllemek (V) Mahvetmek, berbat etmek. (Kızılköyü –To.; Süle –Gm.)

çöllemek (VI) [→ **çöl etmek**]

çöllen [**çörçürüm**] Çağlayan. (Uğurlu *Ermenek –Kn.)
[**çörçürüm**] : (Kuruçay –Ezc.)

çöllenmek Şuraya buraya yatmak. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

çöllü [→ **çömez** (I)]

çölme Baş ağrıdığı zaman alna bağlanan ince eşarp veya örtü gibi şeyler. (Teniste *Anamur –İç.)

çölmek [**çöltek**] **1.** Çömlek. (İshaklı *Bolvadin –Af.; Yassıviran *Senirkent, Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Navlu *Yeşilova –Brd.; Darıveren *Acıpayam, Bereketli *Tavas –Dz.; *Sivrihisar –Es.; *Terme –Sm.; *Merzifon, *Gümüşhacıköy –Ama.; Kızılköyü, *Zile –To.; *Erciş –Vn.; –Sv.; Çayırlı *Haymana, Hasanoğlan –Ank.; *Bor –Nğ.)
[**çöltek**] : (Balkusan *Ermenek –Kn.)
2. Bir çeşit bakır kap. (İlyas *Keçiborlu –Isp.; Kavak, Çeltek *Yeşilova –Brd.)

çölmekçil Kayabaşlarında yaşayan kırmızı ve kahverengi tüylü, serçe büyüklüğünde bir çeşit kuş. (Burunucu *Silifke –İç.)

çölöçöş **1.** [→ **çölaçöş**] **2.** Şalgam hoşafı. (–Bo.) **3.** Yoğurtlu şeker pancarı yemeği. (Eğerci *Devrek –Zn.)

çölpe [**çölpeşik** (I)] **1.** Saçma sapan konuşan. (*Akdağmadeni –Yz.) **2.** Miskin, uyuşuk, beceriksiz. (–Çkl.; –Sm.; Hükâm *Oltu –Ezm.; Çamova *Divriği –Sv.)
[**çölpeşik** (I)] : (*Pazarcık –Gaz.; Hartlap, Taşoluk *Göksun –Mr.)

çölpek Su biriken çukur yer. (*Serik –Ant.; *Datça, *Marmaris –Mğ.)
çölpeşik (I) [→ **çölpe -2**]
çölpeşik (II) Dolaşık, karışık. (*Afşin, *Elbistan –Mr.; Çepni *Gemerek –Sv.)
çölpük Çöplük.(Uluşiran *Şiran –Gm.)
çölt Kaba, biçimsiz. (*Kilis –Gaz.)
çölte (I) Balık dizilen çöp, çatal. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
çölte (II) Küçük kazma. (*Karaman, *Bozkır, –Kn.; *Silifke –İç.)
çöltek [→ **çölmek -1**]
çölten [→ **çörten** (I) **-1**]
çöl turpu Yabanî turp. (–Ağ.)
çölü Küçük kuşlar. (Söğüt *Köyceğiz –Mğ.)
çölük 1. İnce odun parçası, kıymık. (Düzköy *Keşap, Kayadili, *Şebinkarahisar –Gr.; –Tr.) 2. Su kenarında dikilmiş ağaç. (*Kelkit –Gm.) 3. Binaların üzerine konulan ağaçların kiremit ve duvardan dışarda kalan kısmı. (*Kelkit –Gm.) 4. Kütük, tomruk. (*Aybastı –Or.)
çölyan Çoban yıldızı, zühre. (Deliorman göçmenleri –Ist.)
çöm (I) Çimenli ve nemli toprak parçası. (Oğuz *Acıpayam –Dz.)
çöm (II) Demet. (Rumeli göçmenleri –Ist.)
çöm (III) Birkaç kişinin bir arada bulunması, toplantı. (*Hayrabolu –Tk.)
çömbelmek [→ **çömmek**]
çömcü (I) Bir çeşit maşrapa. (Ağlı *Küre –Ks.)
çömcü (II) Pekmezi beyazlatmak için kullanılan çomak. (*Eğridir –Isp.)
çömçe (I) [**cemce, comca, cömce, cömcek, cömçe, çemçe, çoça, çomcu, çomça -1, çomçe** (I), **çomçu, çömçek -1, çömçü** (II) **-3, çömüş, çönçe, çumça, çümçe**] 1. Kepçe, büyük tahta kaşık. (*Sarayköy –Dz.; –Ay.; –İz.; İğdecik, Sancaklıboz, Toygar *Alaşehir –Mn.; –Çkl.; İkipınar *Mihalıççık, Tokat –Es.; Zığala *Ezine, Heniske –Ama.; –Gm.; *Iğdır, Kızılçakçak *Arpaçay, İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ezc.; *Erciş –Vn.; –Bt.; –Dy.; *Hekimhan, –Ml.; –Ur.; *Halfeti, *Nizip –Gaz.; –Hat.; *Afşin –Mr.; *Şarkışla ve civarı, *Kangal, Çepni, Karaözü *Gemerek, Kaşköyü *Gürün, *Divriği –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun, *Boğazlayan, *Yerköy –Yz.; Üçem *Balâ, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Çiçekdağı, *Mucur, Ömerhacılı, *Kaman –Krş.; *Dveli, *İncesu, Türkmen, Akkışla *Bünyan –Ky.; *Bor–Nğ.; Aziziye *Ermenek, Çayhan *Ereğli, Doğanbey *Beyşehir –Kn.; Bahçe *Çukurova –Ada.; *Mut, *Anamur, *Silifke, *Tarsus, Yanpar, –İç.; Deretürbeli *Alanya –Ant.; *Şerefler –Mğ.; –Ed.)
[**cemce**] : (–Ist.)
[**comca**] : (Balıbey, Bali, –Mn.; *Gürün –Sv.)
[**cömce**] : (Sincan *Divriği –Sv.)
[**cömcek**] : (*Üsküdar –Ist.)
[**cömçe**] : (–Ist.; –Yz.)
[**çemçe**] : (–To.; *Kemaliye –Ezc.; *Ahlat –Bt.; *Hozat –Tn.; Kesirik, Harput, *Ağın –El.; Gündüzbey *Yeşilyurt, *Arapkir, *Besni –Ml.; –Adı.; *Divriği –Sv.; Gökdere *Akdağmadeni –Yz.)
[**çoça**] : (–İç.)
[**çomcu**] : (Çerçin –Brd.)
[**çomça -1**] : (Bayat *Emirdağ, Karataş *Dinar –Af.; *Eşme ve çevre-

si–Uş.; *Senirkent, *Uluborlu–Isp.; Değirmendere, Narlıdere –İz.; Karakuzu –Mn; *İskilip –Çr.; Hançerli –Sm.; Sarayözü *Ezine, *Merzifon –Ama.; Karakuş köyleri *Ünye –Or.; *Çıldır ve köyleri –Kr.; Aşudu *Darende –Ml.; *Afşin ve köyleri, Eflus *Elbistan, Şekeroba, Geben –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri, Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Telin *Gürün –Sv.; Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; Mastat *Karaman, İvriz *Ereğli, Sorkun *Bozkır, Akviran, Karabüyük –Kn.; *Kadirli, *Kozan, Doğanbeyli, İncirlik –Ada.; *Tarsus, Civanyaylağı *Mersin, *Gülnar, *Anamur, Pamuklu, Meydan *Mut –İç.; Akçaeniş *Elmalı, *Manavgat, *Serik –Ant.)

[çomçe (I)]: (Yeniköy, Yöreğil –Ky.)

[çomçu]: (Uluğbey *Senirkent –Isp.; –Brd.; Darıveren *Acıpayam –Dz.)

[çömçek -1]: (–Bo.; Aliköy *Çaycuma, Karamusa, Uçburgu *Devrek –Zn.; –Ank.)

[çömçü (II -3): (–Brd.; *Çayhan –Çkl.; Harmanalan –Brs.; Yakahayı –Es.; Arısama –Kn.; –Mğ.)

[çömüş]: (Kırım ve Türkistan göçmenleri –Ist.)

[çönçe]: (*Kilis –Gaz.; –Ada.)

[çumça]: (–Brs.)

[çümçe]: (*Lapseki –Çkl.; –Bt.)

2. Kaşık şekline getirilmiş yufka parçası. (Bayat *Emirdağ –Af.)

çömçe (II) Ufak çocuk. (*Ermenek –Kn.)

çömçe balığı [çömçöm (III), çömçöm balığı] Kurbağa yavrusu. (İğdecik, Sancaklıboz –Mn.; *Şarkışla –Sv.; –Krş.; *Bor –Nğ.)

[çömçöm (III)]: (Yenice –Mğ.)

[çömçöm balığı]: (*Mucur –Krş.)

çömçe gelin [çömçēlin] Çocukların süpürgeyi gelin yaparak oynadıkları oyun. (*Erciş –Vn.; *Afşin –Mr.)

[çömçēlin]: (İncesu *Dinar –Af.)

çömçek 1. [→ **çömçe** (I) **-1**] **2.** Ot kökü. (Boruk *Vezirköprü –Sm.)

çömçēlin [→ **çömçe gelin**]

çömçöm (I) Bir çocuk oyunu. (*Tefenni –Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.)

çömçöm (II) Süpürge yerine kullanılan bir cins ot. (Moraca, Çamköy *Çal –Dz.)

çömçöm (III) [→ **çömçe balığı**]

çömçöm balığı [→ **çömçe balığı**]

çömçöm etmek [→ **çömmek**]

çömçü (I) Kısa boylu kadın. (Karabüzey *Araç –Ks.)

çömçü (II) **1.** Toprak kap. (Belenkebir –Mn.; Zeytinli *Edremit –Ba.; –Kü.; Karabüzey *Araç, *Daday –Ks.; *Çarşamba –Sm.; *Milas –Mğ.) **2.** Ağaçtan oyulmuş kap. (Peşman *Daday –Ks.) **3.** [→ **çömçe** (I) **-1**]

çöme (I) [**çökel** (II), **çömek** (II)] Sabana bulaşan toprakları temizlemek için uzun sopanın arka kısmına takılan demir kazıyacak. (Peşman *Daday –Ks.)

[çökel (II)]: (*Safranbolu –Zn.; –Ed.

[çömek (II)]: (Uzunkavak *Taşköprü –Ks.)

çöme (II) Köy evlerinin salonu. (*Bolaman –Or.)

çömedan 1. Bacakları uyuşmuş olan. (*Bor –Nğ.) **2.** Çolak. (*Bor –Nğ.)

çömek (I) [→ **çömmek**]

çömek (II) [→ **çöme** (I)]

çömek (III) Kulübe. (Pırnaz *Fethiye –Mğ.)

çömek (IV) [→ **çöğe durmak**]

çömelek (I) [**cöme -1, çömelen** (IV), **çömez** (II)] Çok oturan, tembel. (*Şiran –Gm.)

[**cöme -1**] : (Çandırlar –Ada.)

[**çömelen** (IV)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**çömez** (II)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çömelek (II) Bacakları eğri olan. (*Düzce –Bo.)

çömelek (III) [→ **çömelen** (I)]

çömelek (IV) Hafif ve ince ağrı, sızı. (Adiller *Ermenek –Kn.)

çömelek (V) Ayaklar üzerinde oturma şekli. (*Afşin, *Elbistan –Mr.; Çavuşköy *Ayaş –Ank.; *Babaeski –Krk.)

çömelek olmak Dizleri kırılmak, ayağa kalkamamak (hayvan hk.). (–To. ve köyleri; –Sr.; –El.; Tekerahma *Gürün –Sv.; Dont *Fethiye –Mğ.)

çömelemek Dokunacak ipliği ıslatarak döğüp sıkmak. (*Ermenek –Kn.)

çömelen (I) [**çömelek** (III)] Tavukları kötürüm yapan bir çeşit hastalık. (*Eşme –Uş.; Yukarı boğaz *Tavas, *Acıpayam –Dz.; *Ezine –Ama.; *Kilis, Lohan –Gaz.; *Beypazarı –Ank.; *Milas, Duğrak –Mğ.)

[**çömelek** (III)] : (*Bayburt –Gm.; Yavuz *Şavşat –Ar.; –Ezm.)

çömelen (II) Kılçıksız bir çeşit fasulye. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

çömelen (III) Sacayağı yerine kullanılan kerpiç. (*Silifke ve çevresi –İç.)

çömelen (IV) [→ **çömelek** (I)]

çemelen olmak Ayakları, kalçaya kadar tutmamak. (*Kaman, Köşker –Krş.)

çömelmeyh [→ **çömmek**]

çömelti (I) Tarlada yığınların yanına yapılan küçük küme. (*Kurşunlu –Çkr.)

çömelti (II) Tarla bekçisinin durak ve gözetleme yeri. (*Hadım –Kn.)

çömen (I) 1. Çakıl taşlarından yapılan yığın. (*Ermenek –Kn.; *Mut –İç.) 2. Ot ve mısır saplarından yapılan küçük yığın. (Çamköy, *Piraziz, Kemaliye, Nefsiköseli *Görele –Gr.)

çömen (II) Bostan bekçileri için yapılan koni şeklinde kulübe. (Yukarıboğaz *Tavas –Dz.; Hisarardı, Düğrek –Mğ.)

çömen (III) Çimen. (Yerkesik –Mğ.)

çömeşmek [→ **çömmek**]

çömez (I) [**çöllü, çömlek** (I), **çöndül, çöne** (I) **-1, çönge** (IV), **çöntü** (I), **çöntük** (III), **çöntür**] Kısa boylu. (İshaklı *Bolvadin, Bademli *Dinar –Af.; *Yalvaç –Isp.; *Kurşunlu –Çkr.; *Kargı –Çr.; *Zile –To.; –Ezm.; Karaözü *Gemerek, *Gürün –Sv.; *İncesu –Ky.; *Ermenek –Kn.)

[**çöllü**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

[**çömlek** (I)] : (*Boyabat –Sn.)

[**çöndül**] : (–Af.)

[**çöne** (I) **-1**] : (Küçükhöyük –Af.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Zile –To.; –Ezm.; *Gürün –Sv.; *Fethiye –Mğ.)

[**çönge** (IV)] : (*Mudurnu –Bo.)

[**çöntü** (I)] : (–Af.)

[**çöntük** (III)] : (*Görele, *Tirebolu, *Bulancak –Gr.)

[**çöntür**] : (Aşağıkaraçay *Acıpayam –Dz.)

çömez (II) [→ **çömelek** (I)]

çömkürmek 1. Köpek atılıp havlamak. (–Sm.) 2. Karşı gelmek.(–Sm.)
çömlek [→ **çömez** (I)]
çömlek çatlatan Bir çeşit gelincik. (–Es.)
çömlekçi Sarp kayalarda çamur ile çömlek şeklinde yuva yapan kuş. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)
çömlemek Toplamak. (Çekirge –Brs.)
çömmek [**cömütmek, cörütmek, çöğmek** (I) **-5, çöğtermek, çökelmek -2, çömbelmek, çömçöm etmek, çömek** (I), **çömelmeyh, çömeşmek, çömüdmek, çömütmek, çöndükmek, çöndürmek** (II), **çönelmek, çönmek** (I) **çörütmek, çöveşmek, çöymeşmek, çuğmak, çümmek** (I)] Ayaklar üzerine oturmak, çömelmek. (*Bolvadin –Af.; Körküler, Sücüllü *Yalvaç, Yassıviran *Senirkent, *Gelendost, *Eğridir, –Isp.; –Brd.; *Foça –İz.; *Kula –Mn.; –Ba.; –Brs.; –Kü.; –Es.; *Ilgaz –Çkr.; *Ermenek –Kn.; –Ant.)
[**cömütmek**] : (*Çal –Dz.; Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.; Selki *Beyşehir –Kn.; –Ada.)
[**cörütmek**] : (Taşköprü –Ks.; *Saray –Çkr.; –Nş.)
[**çöğmek** (I) **-5**] : (Ağrakos *Suşehri –Sv.)
[**çöğtermek**] : (Narlıdere –İz.)
[**çökelmek -2**] : (Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**çömbelmek**] : (*Iğdır –Kr.)
[**çömçöm etmek**] : (Yayla *Tefenni –Brd.)
[**çömek** (I)] : (Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**çömelmeyh**] : (Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**çömeşmek**] : (*Eşme –Uş.; Kasımlar *Eğridir –Isp.; Güney *Yeşilova, *Tefennni, Devri *Merkez köyleri –Brd.; Bereketli *Tavas, Yukarıkaraçay *Acıpayam, *Sarayköy ve köyleri –Dz.; Eymir, *Bozdoğan, –Ay.; *Alaşehir, –Ba.; *Anamur –İç.; Yerkesik *Milas –Mğ.)
[**çömüdmek**] : (*Boğazlayan –Yz.)
[**çömütmek**] : (İğdir *Çivril –Dz.; Bozan, Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Şahinefendi *Ürgüp –Nş.; *Bor –Nğ.; Akçaşehir –Kn.; *Mut –İç.)
[**çöndükmek**] : (*Yeniköy –Ba.)
[**çöndürmek** (II)] : (*Yeşilova –Brd.)
[**çönelmek**] : (*Tefenni– Brd.)
[**çönmek** (I)] : (Çiftlik *Dinar –Af.; *Eşme –Uş.; Salda, Kavak *Yeşilova, Ambarcık *Gölhisar, Yaylа *Tefenni –Brd.; Bulkaz *Çivril, Beylerli, Ortaköy *Çal, İğdir Alaeddin, Oğuz *Acıpayam –Dz.; Karacasu, Eğridere *Kuyucak, Eymir, Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Ödemiş, *Tire –İz.; Derbent *Alaşehir, İğdecik, Sancaklıboz, Sandal *Kula, –Mn.; Gülpınar –Çkl.; İsmetiye –Brs.; Altıntaş–Kü.; Kandıra –Kc.; Hacıahmet, Darıcı *Düzce –Bo.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Milas –Mğ.)
[**çörütmek**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Peşman *Daday –Ks.; Obruk, Gümüşhacıköy *Merzifon –Ama.; Turan –Ky.; Uğurlu *Ermenek –Kn.; –Ada.)
[**çöveşmek**] : (Tepeköy *Torbalı –İz.)
[**çöymeşmek**] : (Gericam –Mğ.)
[**çuğmak**] : (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)
[**çümmek** (I)] : (Kerem *Burhaniye –Ba.)
çömmen Küçük kulaklı keçi. (Boyalı –Kn.)

çömö Tahta bardak. (–Ks.)
çömrü Fakir çiftçi. (*Üsküdar –Ist.)
çömrük (I) Kaplıca. (*Bor –Ng̃.)
çömrük (II) Çalılık, fundalık. (*Hadım –Kn.)
çömüdmek [→ **çömmek**]
çömülden Toprak sacayağı. (Dimek *Mihalıççık –Es.)
çömüş [→ **çömçe** (I) **-1**]
çömüşmek [→ **çörüşmek** (I) **-1**]
çömütmek [→ **çömmek**]
çön [→ **çon** (I)]
çönbildik Serçe kadar bir çeşit kuş. (Taptık, Havsa –Ed.)
çönçe [→ **çömçe** (I) **-1**]
çönçedönmez Karmakarışık. (*Merzifon –Ama.)
çöndermeyh Çevirmek. (*Iğdır –Kr.)
çöndükmek [→ **çömmek**]
çöndül [→ **çömez** (I)]
çöndür [→ **çöğür** (I) **-1**]
çöndürmek (I) [→ **çömmek**]
çöndürmek (II) **1.** Akıtmak, fırlatmak. (–Ba.; –Kn.) **2.** [→ **çöndürmek** (I) **-1**]
çöne (I) **1.** [→ **çömez** (I)] **2.** [→ **çağa** (I)] **3.** Çoban yamağı, küçük erkek hizmetçi. (Karataş, Küçük Yozgat, Demirtaş, *Kalecik, *Haymana, *Etimesgut, Sarkım *Beypazarı, *Güdül, Çanıllı *Ayaş, –Ank.; –Sm.; –Tr.)
çöne (II) Acemi, beceriksiz. (*Bor –Ng̃.)
çöne (III) Güneş dokunmasından olan hastalık. (*Karaman –Kn.)
çöneke (I) **1.** Yorgun (kimse). (*Lapseki –Çkl.) **2.** Yorgun, fersiz, donuk (göz hk.). (*Lapseki –Çkl.)
çöneke (II) Ağzı körleşmiş bıçak veya kılıç. (*Lapseki –Çkl.)
çönelmek [→ **çömmek**]
çöneltmek (I) Başını kaldırıp dik tutmak. (*Bor –Ng̃.)
çöneltmek (II) Yok etmek. (*Gümüşhacıköy –Ama.)
çönen El sepeti. (–Zn.)
çönenme İyi geçim, yaşayış. (–Çr.)
çönepe [**çönge** (II), **çörüşük -1**, **çöştelek**] Beceriksiz, uyuşuk. (Budak, *Mucur, Seydin, *Avanos –Nş.)
[**çönge** (II)] : (*Akseki –Ant.)
[**çörüşük -1**] : (–Sv.)
[**çöştelek**] : (–Yz.)
çöneşmek [→ **çörüşmek** (I) **-2**]
çönetir Sakat. (Bahçe –Ada.; *Anamur –İç.)
çönge (I) Yüzülmüş deride kalan et parçalarını kazımağa yarıyan demir aygıt. (*Niksar –To.)
çönge (II) [→ **çönepe**]
çönge (III) Tahta kullanan adamın başakları toplamak için ayağı ile taşıdığı çalı. (*Bornova –İz.)
çönge (IV) [→ **çömez** (I)]
çöngellemek Takatsizleşmek, beli bükülmek, halsizleşmek. (*Fethiye –Mğ.)
çöngül (I) Kısa boylu ağaç, ağaç kökü. (Haydarlı, Bozcaali *Görele –Gr.)
çöngül (II) Ufak bataklık yer. (–Brs.)
çön kuşu [**cönk kuşu**] Baykuş. (Arslanköy *Mersin –İç.)
[**cönk kuşu**] : (Yakaköy *Gelendost –Isp.)
çönmek (I) [→ **çömmek**]
çönmek (II) Dibine çökmek. (Nilüfer –Brs.; –Tk.)
çönmek (III) Başına çullanmak. (–İz.; Yerkesik, *Milas, *Çonar, Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
çönmek (IV) **1.** Dönmek. (Hacavera *Maçka –Tr.; Ersis *Yusufeli –Ar.)

2. Çevirmek. (Hacavera *Maçka –Tr.)

çönmek (V) 1. İşemek. (*Akşehir –Kn.)
2. Islanmak. (*Datça –Mğ.)

çönmek (VI) Birisine sığınmak. (*Kızılhisar –Dz.)

çönmek (VII) Tavşan iki arka ayağı üzerinde durmak. (–Kü.)

çönt Kaba, görgüsüz, iş bilmez. (*Kemaliye –Ml.; *Tarsus –Ada.; *Mut –İç.)

çöntü (I) [→ **çömez** (I)]

çöntü (II) [→ **çöne** (IV)]

çöntük (I) Kalender. (Hisargeriş –Gr.)

çöntük (II) Dalı kırılmış ağaç. (*İsmetiye –Brs.)

çöntük (III) [→ **çömez** (I)]

çöntür [→ **çömez** (I)]

çönür 1. Ahlat ağacının dikeni. (Çerçin –Brd.; Darıveren *Acıpayam –Dz.; Alane –Ay.) 2. Çalılık, fundalık. (Nuh –Af.)

çöör (I) 1. [→ **çöğür** (I) -4] 2. Çalıların ve ağaçların kesildikten sonra yerde kalan kökü. (Tepecikören *Kozan –Ada.) 3. Ahlat fidanı. (Pınar *Fethiye –Mğ.)

çöör (II) [→ **çöğür** (II)]

çöp Kalın keten lifinden yapılan ip. (Tortul *Devrek, Aliköy *Çaycuma –Zn.)

çöp çorabı Taranan yünün adi kısmından yapılan çorap. (*Bayburt –Gm.)

çöpel (I) 1. Çöp. (*Eşme –Uş.; İğdir *Çivril –Dz.; –Ay.; Deliviran *Çubuk –Ank.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; –Mğ.; Filibe, Bulgaristan) 2. Tarlada bulunan yabanî ot. (*Sarayköy –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.) 3. İçinde çörçöp olan buğday, pirinç, fasulye vb. (*Boyabat –Sn.; Kıbrıs).

çöpel (II) Geviş getiren hayvanlarda, doğurmadan önce gelen et parçası. (Mesken *Yatağan –Mğ.)

çöpel (III) Küçük şey, parça. (*Burhaniye, *Nazilli –Ay.)

çöpelli 1. Pis, pasaklı kadın. (*Acıpayam –Dz.) 2. İçinde çörçöp olan şey. (Dişli *Bolvadin –Af.; Sücüllü *Yalvaç, *İlyas –Isp.; *Tefenni, Salda, Kavak *Yeşilova –Brd.; Bulkaz *Çivril, Darıveren, Yukarıkaraçay *Acıpayam, Moraca, Ortaköy, Çamköy *Çal, *Ata, Çıtak *Çivril, –Dz.; Eğridere *Kuyucak, Eymir *Bozdoğan, Dallıca *Nazilli –Ay.; *Tire –İz.; *Alaşehir –Mn.; İsmetiye –Brs.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Kn.; *Kaş –Ant.; *Fethiye –Mğ.)

çöper Yaprağı ortadan ikiye ayıran büyük damar. (–Tr.)

çöpeze Akan su üzerinde toplanan çörçöp. (–Kn.)

çöp içi Kocakarı ilâcı yapmakta kullanılan bir çeşit bitki. (–Nğ.)

çöplek [→ **çörten** (I) -1]

çöpleme (I) Bir yıllık meyve fidanı. (–Ant.)

çöpleme (II) Düğün çiçeğigillerden kökleri iç sürdürücü olan, beyazına ak çöpleme, siyahına kara çöpleme denen bir çeşit bitki. (*Lapseki –Çkl.)

çöpleme (III) Çöpe takılarak pişirilen bir çeşit kebap. (*Bor –Nğ.)

çöpleme (IV) Bir çeşit kumar. (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

çöpleme (V) [**çütleme** (I), **çütleşmek**] Çiftleşme. (–Çr.)

[**çütleme** (I)] : (–Çr.)

[çütleşmek] : (–Çr.)
çöpleme (VI) [çütleme (II)] **1.** Üzüm çöplerinin ayıklanması. (–Çr.)
[çütleme (II)] : (–Çr.)
2. Temizleme, ayıklama. (–Mn.)
çöplemek (I) Sütü az hayvanları sağmak. (Kuzköy, Eldirti, Karakuş *Ünye –Or.)
çöplemek (II) Otlamak. (*Nazimiye –Tn.)
çöplen (I) [→ çöten (I) -1]
çöplen (II) [çöbben] Bir çeşit çocuk oyunu. (–Sn.)
[çöbben] : (–Sm.)
çöplenmek (I) Yeni otlamağa başlamak. (Yavuz *Şavşat –Ar.; *Gürün –Sv.)
çöplenmek (II) **1.** Birisinin sırtından geçinmek. (Saray –Çkr.; –Ama.) **2.** Olur olmaz şey yemek. (–Es.) **3.** Aracılık ettiği bir işten çıkarını sağlamak. (*Bor –Ng.)
çöplenmek (III) Az şeye kanaat etmek. (*Bornova –İz.)
çöpleşik Karışık. (*Düzce –Bo.)
çöplöv Ay çiçeği. (Kadıçiftliği *Taşköprü –Ks.; Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)
çöplü Bir çeşit kilim. (Deveçatağı –Krk.)
çöplük Evin yanındaki tarla. (*Gölköy, Salman *Akkuş –Or.)
çöplük kabağı Sakız kabağı. (–Nş.)
çöplüme Sütü bir çöple ölçme. (*Ermenek –Kn.)
çöpre [→ **cirbe** (II)]
çöpremek Bez yırtılınca iplikleri fitil fitil ayrılmak. (*Tosya –Ks.; *İskilip –Çr.)
çöp suyu Şıra yapılırken üzüm ezilerek ilk suyu alındıktan sonra posasına bir parça su katılarak tekrar sıkılmasıyla çıkarılan pekmez, reçel, tarhana yapılan üzüm suyu. (–Gaz.)
çöpten [→ **çerge** (I)]
çöpten çelebi [çöpten direk] İnce, çelimsiz, zayıf kimse. (*Lapseki –Çkl.; –Krş.)
[çöpten direk] : (*Düzce –Bo.)
çöpten direk [→ **çöpten çelebi**]
çöpü (I) Yün temizlendikten sonra geriye kalan kısım. (Dallıca *Nazilli –Ay.; –Rz.; *Yıldızeli –Sv.)
çöpü (II) Yünden yapılmış çocuk çorabı. (Nilüfer –Brs.)
çöpü çekmeğ [çöpü süzmeğ] Ağır ağır bir çeşit raksetmek, oynamak. (Kerkük).
[çöpü süzmeğ] : (Kerkük)
çöpük [→ **çöpür** (I)]
çöpül Kırdaki sulak yer. (*Çarşamba –Sm.)
çöpüllenmek [çöpürlenmek] **1.** Kirlenmek. (*Düzce –Bo.) **2.** Dolaşmak, karışmak (iplik, saç hk.). (*Düzce –Bo.)
[çöpürlenmek] : (*Düzce –Bo.)
çöpün [→ **çöpür** (I)]
çöpür (I) [çöpük, çöpün, çöpüyh] Yünün kirli ve çöplü yerleri. (–Ba.; Tokat –Es.; *Akyazı ve köyleri –Sk.; –Çr.; *Boyabat –Sn.; *Merzifon, Azeri köyleri –Ama.; *Niksar, *Zile –To.; *Alucra, Şebinkarahisar –Gr.; *Maçka –Tr.; Uluşiran *Şiran, *Kelkit –Gm.; Bağlıca *Ardanuç, *Yusufeli, Çayağzı *Şavşat –Ar.; Göle *Ardahan –Kr.; –Ezm. ve ilçeleri; *Elbistan, *Afşin –Mr.; –Sv. ve ilçeleri; –Yz.; Köşker –Krş.; Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.)
[çöpük] : (*Merzifon –Ama.)
[çöpün] : (*Pınarbaşı –Ky.)

[çöpüyh] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

çöpür (II) 1. Keçi kılı. (Kirazlı –Brs.; Bozan –Es.; Hisarköy *Domaniç –Kü.; *Söğüt ve köyleri, *Gölpazarı –Bil.; –Bo.; –Zn. ve ilçeleri; Abana –Ks.; *İskilip, *Kargı –Çr.; Sivrikise *Havza –Sm.; *Merzifon –Ama.; –Or.; –Gr. ve ilçeleri; *Vakfıkebir –Tr.; *İskilip –Çr.; *Ünye, *Karakuş ve köyleri –Or.; *Setbaşı, Kirazlı –Brs.; Hisarköy *Domaniç –Kü.) 2. Keçi kılından yapılan çuval vb. (–Çkl; *Tosya –Ks.; *Boyabat –Sn.; *Nazimiye, İcilli *Bulancak –Gr. ve köyleri.) 3. Pürüzlü, kaba çorap. (*Şebinkarahisar –Gr.; *Elbistan –Mr.)

çöpür (III) Kara keçi. (*Taşköprü –Ks.; –Sm.)

çöpür (IV) [çöpürlü] Karışık dolaşık iş. (–Ks.; –Çr.; Zana –Ama.; –Gaz.) [çöpürlü] : (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Elbistan, *Afşin –Mr.)

çöpür (V) Çopur. (–Ed.)

çöpür (VI) Kırlarda yetişen meyvesiz bir çeşit ağaç. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

çöpürdük Pis. (*Ayaş –Ank.)

çöpüre [→ **cirbe** (II)]

çöpürlenmek (I) [→ **çöpüllenmek -2**]

çöpürlenmek (II) İşin sonu iyi gelmemek. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

çöpürlenmek (III) Filizlenmek. (Gürcü *Kızılcahamam –Ank.)

çöpürlü (I) [→ **çöpür** (IV)]

çöpürlü (II) Dayanacak kimsesi bulunan. (*Elbistan, *Afşin –Mr.)

çöpürlü (III) Çöplü, topraklı fasulye. (*Düzce –Bo.)

çöpürük Hastalık, suç, kabahat. (Dastarlı *Ayaş –Ank.)

çöpü süzmeğ [→ **çöpü çekmeğ**]

çöpüyh [→ **çöpür** (I)]

çör (I) 1. [→ **çor** (I) -3] 2. Küçük yara, bere. (Hisarcık *Söğüt –Bil.)

çör (II) Mısır sapı. (–Gr. ilçe ve köyleri.)

çör (III) [→ **çor** (II) -1]

çör (IV) Şeytan. (*Sarıkamış –Kr.)

çör (V) Yabanî ahlatın dikeni. (*Eşme –Uş.; Denizabat –Mğ.)

çörcük Kızamık, kızıl. (Karanlık –Mğ.)

çörcüklenmek Soğan, sarmısak filizlenmek. (Domaniç *Tavşancık –Kü.)

çörçör (I) Bir çeşit çocuk oyunu. (Ağlı *Küre –Ks.)

çörçör (II) Az fakat devamlı akan su (hk.). (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çörçör (III) Bir çeşit balık. (–Ist.)

çörçünlemek İhtiyarlamak. (Bademli *Dinar –Af.; *Boyabat –Sn.)

çörçürüm [→ **çöllen**]

çördek (I) [→ **çörten** (I)]

çördek (II) 1. Bir çeşit ot. (Çaltı *Gelendost –Isp.) 2. Diken. (–Or. ve ilçeleri.)

çördek (III) Dalyanlarda kullanılan bağlama aygıtı. (–Çkl.)

çördik [→ **çördük** (I) -1]

çördü Çabuk olgunlaşan bir çeşit armut. (Sarıca *Gölköy –Or.)

çördüğü [→ **çördük** (I) -1]

çördük (I) [**cördük** (I), **cövür, cürdük, çertik** (II), **çertük, çortuk** (II), **çortük, çördik, çördüğü, çörtüh, çörtük** (I), **çötür, çöür armutu, çövür -2, çöyür -2**] 1. Yabanî armut, ahlat. (*Şebinkarahisar –Gr.; *Taşköprü, *Daday –Ks.; *Kurşunlu –Çkr. ve köyleri; *Kargı, *İskilip, Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Boyabat –Sn.; Dere *Havza –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Bozcak *Reşadiye,

*Zile, *Taşova –To.; Salman *Akkuş, *Karakuş, *Ünye –Or.; *Alucra –Gr.; Osmancık –Rz.; *Kilis –Gaz.; Kavak, Çepni *Gemerek –Sv.; Gülabi, –Yz.; Hasanoğlan *Haymana –Ank.; Ömerhacılı *Kaman, *Mucur –Krş.; Şahin *Ürgüp –Nş.; *Bor –Nğ.)

[cördük (I)] : (*Beyşehir –Kn.)

[cövür] : (*Bozdoğan –Ay.)

[cürdük] : (–Çr.)

[çertik (II)] : (*Bafra –Sm.)

[çertük] : (–Sv.)

[çortuk (II)] : (–Or.)

[çortük] : (–Yz.)

[çördik] : (–El.)

[çördüğü] : (–Bo.; *Zile –To.)

[çörtüh] : (*Mucur –Krş.)

[çörtük (I)] : (Tahtacı –Isp.; Alamut *Bozdoğan –Ay.; *Büyükdere –Sn.; Kumarlar *Bayramiç –Çkl.; –Sm. ve ilçeleri; –To.; –Or.; Çakrak *Şebinkarahisar, İcilli *Bulancak –Gr.; Karaözü *Gemerek, –Sv.; *Sorgun ve köyleri –Yz.; *Keskin –Ank.; Akkışla *Bünyan –Ky.)

[çötür] : (Yusuflu *Bayındır –İz.)

[çöür armutu] : (*Bodrum –Mğ.)

[çövür -2] : (*Sarayköy ve köyleri, İğdir *Çivril, *Tavas –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Milas –Mğ.)

[çöyür -2] : (Çeltek *Yeşilova, *Tefenni –Brd.; Sandal *Kula –Mn.; Kızılköy *Ezine –Çkl.)

2. Muşmula. (Havza –Sm.)

çördük (II) [**cördük -2, çörtük (III) -1, çövürdük, çöyür otu**] 1. Ekinler arasında yetişen, kökü yenilebilen bir çeşit kokulu ot. (–Isp. ve ilçeleri; *Kilis –Gaz.; Tuzhisar *Bünyan –Ky.; Sabanlı *Sultaniye, *Ermenek –Kn.; Gezende *Gülnar –İç.; *Korkuteli ve köyleri –Ant.)

[cördük -2] : (İncesu *Dinar –Af.; Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

[çörtük (III) -1] : (Kurna –Brd.; *Sarayköy ve köyleri –Dz.; Sarılar –İz.; –Ba. ve köyleri; Engiz *Bafra –Sm.; Erçene *Afşin –Mr.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Kn.)

[çövürdük] : (İğdir *Çivril –Dz.)

[çöyür otu] : (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

2. Yabanî kereviz. (–Kn.)

çöre (I) Çeşme. (*Taşköprü –Ks.)

çöre (II) Nesil. (Kocabergos *Bandırma –Ba.)

çöreḫ [çöreyh, çüreyh] Çörek. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

[çöreyh] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[çüreyh] : (*Iğdır –Kr.)

çörek Sürülmekte olan harman. (Bademli *Dinar –Af.; *Mersin ve köyleri –İç.)

çörek içi Un ve yağla yapılan bir yemek. (*Erciş –Vn.)

çöreklik Yüklükle tavan arasında kalan boş yer. (–Ank.)

çörekte çiğ İşde çürüklük, gidişte kötülük : *Kimse çöreğimde çiğ var demez.* (*Bor –Nğ.)

çörel Kertenkeleye benzeyen ve suda yaşayan bir hayvan. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çöremen (I) Cüce. (*Niksar –To.)

çöremen (II) Sacayağı. (*Niksar –To.)

çöremez Süte limon tuzu katarak yapılan kaymak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çöreyh [→ **çöreḫ**]

çörez (I) Güney batıdan esen rüzgâr. (Irlamaz –Mn.)

çörez (II) **1.** Zayıf, sıska, büyümemiş. (*Göksun –Mr.) **2.** Büyümemiş hindi. (*Safranbolu –Zn.)

çörez (III) Bir yaşında erkek koyun. (*Göksun –Mr.)

çörge Çam ağacından yapılan oluğun ağzı. (*Boyabat –Sn.)

çörgül [→ **cörgül**]

çörlen **1.** Çeşme. (–Çkl.) **2.** Küçük oluktan akan memba suyu. (*Gerze –Sn.)

çörlövük Fındık. (Kadıçiftliği *Taşburun –Ks.)

çörme [→ **cör**]

çörmük (I) Salya. (–Gaz.)

çörmük (II) Kaplıca. (*Bor –Ng.)

çört (I) [**cört** (I) **-1, çöt** (IV), **çötüre** (III)] **1.** Topal, çolak (kimse). (*Silifke, *Mersin –İç.)

[**cört** (I) **-1**]: (–Yz.)

[**çöt** (IV)]: (Kalecik –Ank.; –Ada.)

[**çötüre** (III)]: (*Yeşilova –Brd.)

2. [→ **çötüm**]

çört (II) Dikenlik. (–Or.)

çört (III) Meşe ağacına benziyen bir çeşit ağaç. (*Çarşamba ve köyleri –Sm.)

çört (IV) [**cört** (II)] **1.** Savruk, sakıntısız. (–Çkr.; *Antakya –Hat.; Manyas *Karaman –Kn.) **2.** Kaba saba. (*Kilis –Gaz.)

[**cört** (II)]: (Uzunmusa –Or.; –Gaz.)

çörte (I) [→ **çörten** (I)]

çörte (II) Fındık toplanan sepet. (–Or.)

çörtek (I) [→ **çörten** (I)]

çörtek (II) İki taraflı küçük çapa. (Mastat *Karaman –Kn.)

çörtele [→ **çörten** (I)]

çörtelek [→ **çörtüm**]

çörten (I) [**cortum, cörten, cörtlen, çoratan, çortan, çorten, çortuk** (I), **çortum, çortun -1, çöğerten, çöğürtlen, çöklek, çöklem, çökleñ, çöldek, çöleki, çölen, çöllem, çölten, çöplek, çöpleñ** (I), **çördek** (I), **çörte** (I), **çörtek** (I), **çörtele, çörtle** (II), **çörtlegen, çörtlek, çörtlen, çörtlet, çörtlük** (I), **çörtmen, çörtür, çöt** (II), **çöten** (III), **çötle, çötlek, çötlen, çötmen, çövle, çövürten**] **1.** Pınar veya damdan su akıtan ağaç veya teneke oluk. (Bademli, *Emirdağ –Af.; –Ay.; –İz.; –Mn.; –Brs.; Tokat, Bozan *Sivrihisar ve köyleri –Es.; *Küre –Ks.; –Çkr. ve ilçeleri; –Çr. ilçe ve köyleri; *Kavak –Sm.; *Ezine –Ama.; *Mahmudiye –Gr.; –Ur.; *Kilis –Gaz.; Arçan –Mr.; *Şarkışla ve köyleri, *Gemerek –Sv.; *Boğazlayan, *Akdağmadeni –Yz.; –Ank. ilçe ve köyleri; Cemele –Krş.; –Ky. ve ilçeleri; –Nş.; Bahçeli *Bor, Kavaş *Aksaray, Uluağaç, –Ng.; *Ereğli, *Ilgın, *Beyşehir –Kn.; Çakallı, Çandırlar, Mustafabeyli *Mersin, *Tarsus –İç.; –Ed.)

[**cortum**]: (–El.)

[**cörten**]: (–Ist.; Saz –Ama.; *Polatlı –Ank.; *Akseki –Ant.)

[**cörtlen**]: (Yılanlı *Eğridir –Isp.; Yukarıseyit *Çal –Dz.; Uygur –Ama.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; Hacıhamzalı *Tarsus, Belenkeşlik –İç.)

[**çoratan**]: (–Ba.; –Bt.)

[**çortan**]: (Çekirge –Brs.; Balçıkhisar –Es.; Aşudu *Darende –Ml.; *Kangal ve köyleri –Sv.)

[**çorten**]: (Balcalı *Çarşamba –Sm.; *Kilis –Gaz.; –Ank.; *Mersin –İç.)

[**çortuk** (I)]: (–El.; –Ml.)

[**çortum**]: (Çit *Kemaliye –Ezc.)

[**çortun -1**]: (–Dy.; –El. ve çevresi;

–Ml.; *Siverek –Ur.; *Ermenek –Kn.; –Ada.)
[**çöğerten**] : (*Mudanya –Brs.)
[**çöğürtlen**] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Akeyne *Anamur –İç.)
[**çöklek**] : (Çuvallı, Salda, Güney *Yeşilova –Brd.)
[**çöklem**] : (Reşadiye *Bergama –İz.; Yayla *Şile –Ist.)
[**çökleñ**] : (*Tefenni –Brd.)
[**çöldek**] : (Yassıviran *Senirkent –Isp.)
[**çöleki**] : (–Ada.)
[**çölen**] : (Darıveren *Acıpayam –Dz.; Tavaklı *Ezine –Çkl.; Ahi –Mğ.)
[**çöllem**] : (*Savaştepe –Ba.)
[**çölten**] : (–Ada.)
[**çöplek**] : (Salmaz *Tavas, Honaz –Dz.; Araplı *Bozdoğan –Ay.; –Mğ.)
[**çöpleñ** (I)] : (Karamanlı *Tefenni –Brd.; *Sarayköy –Dz.; Gördes –Mn.; *Bodrum –Mğ.)
[**çördek** (I)] : (–Brd.)
[**çörte** (I)] : (Sırcalı, Yazıköy *Safranbolu, *Devrek –Zn.)
[**çörtek** (I)] : (*Bergama –İz.)
[**çörtele**] : (–Sm.)
[**çörtle** (II)] : (Kalıcıoğlu *Bartın –Zn.; –Sm.; Marınca *Merzifon –Ama.)
[**çörtlegen**] : (Tatava –Bo.; *İskilip –Çr.; Afşar *Balâ –Ank.; *Kaman –Krş.; –Ada.)
[**çörtlek**] : (Çepni *Sandıklı, Bademli *Dinar –Af.; Kavak *Yeşilova, Devri –Brd.; Söğüt, Honaz –Dz.)
[**çörtlen**] : (*Eşme ve köyleri –Uş.; Başpınar *Tefenni –Brd.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; Adala *Salihli, Tavaklı *Ezine –Çkl.; Ambarcı –Kc.; Öğrencik, –Bo.; *Mucur –Krş.; *İskilip –Çr.; *Ermenek –Kn.; Kuzgun –Ada.; Çiftlik *Silifke, *Mersin –İç.; *Alanya –Ant.)
[**çörtlet**] : (Kozluca –Brd.)
[**çörtlük** (I)] : (–Brd.; Kızılcaören –Kü.; *Tarsus –İç.)
[**çörtmen**] : (*Talas –Ky.)
[**çörtür**] : (*Beyşehir –Kn.)
[**çöt** (II)] : (Karahöyük –Kn.)
[**çöten** (III)] : (–Ank. ve köyleri.)
[**çötle**] : (*Merzifon –Ama. ve köyleri.)
[**çötlek**] : (–Brd.)
[**çötlen**] : (Turkaz *Sarayköy –Dz.; *Karaşantı –Ada.)
[**çötmen**] : (–Ky.)
[**çövle**] : (Kazmasökü –Sn.)
[**çövürten**] : (Mastat *Karaman –Kn.)

2. Kuyu veya çeşme suyunun çıktığı küçük havuz, yalak. (*Karaman –Kn.)

çörten (II) Küçük çocuk. (–Sv.)

çörterip durmak Tarlada soğan ve sebze yeni yeşillenmek. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

çörtermek Büzülüp oturmak, çömelmek. (Cebelibereket *Osmaniye –Ada.)

çörtle (I) Memba, pınar. (*Bartın, *Safranbolu ve köyleri –Zn.; –Sm.; Halas *Gümüşhacıköy –Ama.; –Ezm.)

çörtle (II) [→ **çörten** (I) **-1**]
çörtleğen [→ **çörten** (I) **-1**]
çörtlek [→ **çörten** (I) **-1**]
çörtlen [→ **çörten** (I) **-1**]
çörtlet [→ **çörten** (I) **-1**]
çörtleük Fındık. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
çörtlük (I) [→ **çörten** (I) **-1**]

çörtlük (II) Güzel kokulu bir ot. (İsabey *Çal –Dz.)

çörtme [**çötme**] Kalça. (Türkmenler, İsahacılı –Ada.)

[**çötme**] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)

çörtmek (I) Su kesik kesik akmak. (–İç. köyleri.)

çörtmek (II) Üzüm kütüğü. (Ömerköy *Bandırma –Ba.)

çörtmen [→ **çörten** (I)]

çörtmük Parça parça. (Şıhlı –Ky.)

çörtü Lahana turşusu. (–Bt.; –Mş.)

çörtüh [→ **çördük** (I) **-1**]

çörtük (I) [→ **çördük** (I) **-1**]

çörtük (II) Beceriksiz. (*Silifke –İç.)

çörtük (III) **1.** [→ **çördük** (II) **-2**] **2.** Bir çeşit havuç.(Kavak *Yeşilova –Brd.) **3.** Pancargillerden kökü yenilen bir çeşit bitki. (Dişli *Bolvadin –Af.; Aydoğmuş *Keçiborlu –Isp.; Çuvallı *Yeşilova –Brd.; Darıveren *Acıpayam –Dz.)

çörtük (IV) [→ **cörtlemen**]

çörtük (V) Çalı süpürgesi. (Kadıköy –Dz.; Morcalı *Karaman, *Ermenek –Kn.)

çörtün [→ **çurtum**]

çörtür [→ **çörten** (I) **-1**]

çörü [→ **çorlu** (I) **-1**]

çörüf Yıkılan ağaçlara çakıp, çekmek ve taşımak için kullanılan halkalı çivi. (Ayvalı *Taşköprü –Ks.)

çörüntü Buğday, arpa elentişi. (–Brs.)

çörüş (I) **1.** Hayvanlara yük yüklerken kullanılan ucu çatallı değnek. (*Bafra –Sm.) **2.** Direk, destek. (Salman *Akkuş –Or.) **3.** Kapı mandalı olarak kullanılan ağaç. (Karakuş ve çevresi *Ünye –Or.)

çörüş (II) Çift sürmek için öküze katılan yedek öküz. (*Kavak –Sm.; *Refahiye –Ezc. ve çevresi.)

çörüş (III) [→ **çorlu** (I) **-1**]

çörüş (IV) Kurumağa yüz tutmuş, pörsümüş yaş meyve. (–Sv.)

çörüşlemek (I) Tavuklar yazın tüy değiştirmek. (Yukarıseyit *Çal –Dz.)

çörüşlemek (II) **1.** Duvara direkle destek yapmak. (Karakuş ve civarı *Ünye –Or.) **2.** Mandallamak. (Karakuş ve civarı *Ünye –Or.)

çörüşmek (I) [**cörüşmek, çömüşmek, çöneşmek**] **1.** Buruşmak. (–Af.; Çavdarlı *Şavşat –Ar.; Nargâh *İspir –Ezm.; –Sv.; –Nş.; *Bor –Nğ.; *Silifke –İç.)

[**cörüşmek**] : (*Beşiktaş –Ist.)

[**çömüşmek**] : (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

2. Soğuktan büzülmek, uyuşmak. (Ersis *Yusufeli –Ar.; –Kr.; Savrun *Divriği –Sv.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Ky.; –Nğ.; *Mut –İç.)

[**çöneşmek**] : (*Kangal –Sv.)

3. Yorgunluk ve miskinlikten olduğu yerde yayılıp kalmak. (*Boyalı –Ks.)

çörüşmek (II) Surat asmak. (*Şavşat ve köyleri –Ar.)

çörüştürmek Gelişmesine engel olmak, zayıf bırakmak. (*Merzifon –Ama.)

çörüşük **1.** [→ **çönepe**] **2.** [→ **çorlu** (I) **-1**]

çöş (I) Hırsız. (–Bo.)

çöş (II) Yük hayvanlarını durdurma ünlemi. (–Rz. köyleri; –Ezc. köyleri; –El.; *Nizip –Gaz.)

çöşdüre [**çüştüre**] Marangoz rendesi. (–Bo.)

[**çüştüre**] : (–Bo.)

çöşger (I) Yemenici. (*Zile –To.)
çöşger (II) Köy bekçisi. (*Zile –To.)
çöşnek Kaz ve ördeğin karnı altındaki çıkıntı. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
çöşşek (I) Deve yavrusu. (*Iğdır –Kr.)
çöşşek (II) Olgunlaşmış, iki kanatlı pamuk kozası. (–Ada.)
çöştelek [→ **çönepe**]
çöt (I) Çalılık. (Gökköy *Reşadiye –To.)
çöt (II) [→ **çörten** (I) **-1**]
çöt (III) Beceriksiz, tembel. (Bozlar –Brd.)
çöt (IV) [→ **çört** (I)]
çötanak [**çötenek**] Bir dalda bir arada bulunan üç beş fındık. (–Gr.)
[**çötenek**] : (–Gr.)
çöte (I) [**cöte -1, cötüle, çövmel, çövte, çöymel**] **1.** Orakla biçilen ekinleri toplamakta kullanılan ucu eğri değnek. (*Bolvadin –Af.; Aliköyü, Barla *Eğridir, Uluğbey, *Senirkent –Isp.; *Tefenni, *Bucak ve köyleri –Brd.; Sığma *Sarayköy, Narlıdere, İğdir, Kızılhisar *Çivril, Yukarıboğaz, Karataş *Sarayköy –Dz.; Karaoğlanlı –Mn.; Köprücek –Kü.; *Akşehir, Akçalar *Seydişehir, Doğanbey *Beyşehir –Kn.; *Serik –Ant.)
[**cöte -1**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Yazı –Brd.)
[**cötüle**] : (*Acıpayam –Dz.)
[**çövmel**] : (*Zile –To.; *Sultaniye –Kn.)
[**çövte**] : (Çarıklar *Çumra –Kn.)
[**çöymel**] : (Kızıllar *Karaman, *Ereğli –Kn.)
2. Fasulye sırığı. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Niksar, *Taşova –To.) **3.** Baston. (*Dinar ve köyleri –Af.; Çeltek *Yeşilova –Brd.; –Bo.; Yegren *Beyşehir, Bise *Akşehir, Atlandı *Kadınhanı –Kn.) **4.** Çoban çantası, eşya takmakta kullanılan çatal ağaç. (Çiftlik *Dinar –Af.; –Kn.) **5.** Harmanda hububat temizlenirken kalbur veya gözer altına konulan ağaç. (Şükriye *Ceyhan –Ada.) **6.** Sebzelerin arasındaki otları temizlemek için kullanılan küçük çapa. (Bulak, Kapultu *Safranbolu –Zn.; Eskipazar –Çkr.; Çanıllı, Güdül *Ayaş, Keşanuz –Ank.) **7.** Üvendirenin ucuna takılan pulluğun ve sapanın çamurunu kazıyan demir. (Çerçin –Brd.)
çöte (II) **1.** Fındık toplanan sepet. (–Or.; Piraziz –Gr.) **2.** Koçanlı mısırı koymaya yarayan çubuktan örme silo. (Düzköy *Keşap –Gr.)
çöte (III) Ekin bağlarının üçü dördü, kök kısmı aşağıya, başak kısmı yukarıya getirilerek yapılan yığın. (*Ünye ve köyleri –Or.)
çöte (IV) Eğri çıkan, düzgün olmayan diş. (*Ünye –Or.)
çötek Asma kütüğü. (*Alaşehir –Mn.)
çötel Taze buğday başaklarının ateşte kavrulması. (Güdül *Ayaş –Ank.)
çötele Sınır, tehlikeyi belirten sırık, bez, işaret vb. (Civanyaylağı *Mersin –İç.)
çötele atmak Eşit olarak bölünmüş olan mal, eşya gibi şeylerin hangi parçasının kime ait olacağını anlamak için kura çekmek. (Yakasinek *Bolvadin –Af.)
çötelek (I) Toprak altından çıkarılan ağaç kökleri. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
çötelek (II) Tavuğun but kemiği. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
çötelemek (I) **1.** Suçlu kimse telaş göstermek. (*Niksar –To.)

2. Can sıkıntısı ile sinirli sinirli gezmek. (Samur *Fatsa –Or.)

çötelemek (II) Çapalamak. (Pazar *Kızılcahamam, Çanıllı *Ayaş –Ank.)

çötelemek (III) Cahil kimselerce hesabı yapılacak bir şeyin sayısını belirtmek için bir yere işaret koymak. (*Mersin –İç.)

çöten (I) Balık avlamak için kullanılan sepet. (Çivriz *Develi –Gr.)

çöten (II) 1. Mısır koçanlarını kışın saklamak için daire şeklinde dallardan yapılmış kulübe. (Yaman *Mudanya –Brs.; *Görele –Gr. ve köyleri; *Torul –Gm.) 2. İnce daldan örülmüş civciv kümesi. (–Gr.) 3. Ağıl. (*Bulancak –Gr.)

çöten (III) [→ **çörten** (I) **-1**]

çötene Çam ağacının tohumu. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

çötenek [→ **çötanak**]

çöten tagar İçine şıra koyulan gömülü küp. (*Zile –To.)

çötere Ağaç su kabı. (*Çerkeş –Çkr.; –Sn.)

çöti tiken Kırmızı renkli, meyvesi yenilmeyen bir çeşit çalı. (*Serik –Ant.)

çötle [→ **çörten** (I) **-1**]

çötlek [→ **çörten** (I) **-1**]

çötlen [→ **çörten** (I) **-1**]

çötme [→ **çörtme**]

çötmek Ağaç gövdesinde dal çıkan yumru yer, budak. (*Kurşunlu, *Ilgaz –Çkr.)

çötmen [→ **çörten** (I) **-1**]

çötre [**çötüre** (II)] Ağaçtan yapılan su testisi. (Pazar *Kızılcahamam –Ank.; *Bartın –Zn.)

[**çötüre** (II)]: (–Bo.; *Bulak, *Safranbolu, *Bartın, –Zn.; –Ks.; *Kızılcahamam –Ank.)

çöttemen Kısa boylu insan. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

çöttük Bir çeşit çocuk oyunu. (Çamova *Divriği –Sv.)

çötük (I) [**cötmek**] Budanmış asma kütüğü. (Dallıca *Nazilli –Ay.; *Yeniköy –Ba.; *Safranbolu –Zn.; *Osmancık –Çr.)

[**cötmek**]: (Ömerköy *Bandırma –Ba.)

çötük (II) Hediye. (–Sn.)

çötül çötül Ufak tefek. (*Sorgun –Yz.)

çötün [**çört** (I) **-2, çörtelek**] Cılız, zayıf (insan veya hayvan hk.). (–Kü.; Borcak *Söğüt –Bil.; –Es.; –Kn.)

[**çört** (I) **-2**]: (–Çr.)

[**çörtelek**]: (Çepni *Mudanya –Brs.)

çötür [→ **çördük -1**]

çötüre (I) Yeşil domates. (*Arapkir –Ml.)

çötüre (II) [→ **çötre**]

çötüre (III) [→ **çört** (I) **-1**]

çötüre (IV) Fındık çubuklarından örülen sepet. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

çötürge (I) Kaburga kemiği. (–Gr.)

çötürge (II) Övendirenin ucuna takılan ve sabanı temizlemeye yarayan demir. (Yayla *Tefenni –Brd.)

çötürmek [→ **çömmek**]

çöül Diken. (*Elbistan –Mr.)

çöür armutu [→ **çördük -1**]

çöürdük Havuç. (Emiralem *Menemen –İz.)

çöv Kabadayı, gösterişli. (Dişli *Bolvadin –Af.)

çövdirmek (I) Bir yükün bir tarafı aşağıya çökmek. (–Çr.)

çövdirmek (II) [→ **çöğdürmek** (I) **-1**]

çövdürmeç Sakat, topal. (*Küre –Ks.)
çövdürmek 1. [→ **çöğdürmek** (I) **-1**] **2.** Yukarı atılmak, fışkırmak. (–Ba. ve köyleri; Hamzabey *İnegöl –Brs.)
çöveç [→ **çuvaç -1**]
çöve durmak [→ **çöğe durmak**]
çövelek (I) Köyde oturup da ekincilikle uğraşmayan kimse. (*Pertek –Tn.)
çövelek (II) Çocuklar yürümeğe başladıkları zaman tay dur anlamında söylenen söz : *Çövelek oğlum çövelek.* (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)
çövelmek [→ **çöğelmek** (I) **-2**]
çöven (I) **1.** İçinde mısır patlatılan toprak tencere. (–Sm.; –Sn.; *Ünye –Or.) **2.** Saçtan yapılmış fırın tepsisi. (–Bo.; *Bartın –Zn.; –Gr.) **3.** Dibi yuvarlak madenî tencere. (Demirkapı *Susurluk –Ba.) **4.** Mamursa (kaçamak) pişirilen özel tencere. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
çöven (II) [→ **çöğen** (I) **-1**]
çöven (III) **1.** Pastırmanın salçası, çemeni. (–Ada.) **2.** Temizlikte kullanılan bir ot. (*Turgutlu –Mn.; –Sv.; Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.) **3.** Gypsophila poniculata, Caeyophyllaceae. (–Ist.)
çövertmek Kibirlenmek. (Dedeler –Kn.)
çöveş [→ **çuvaç -1**]
çöveşmek [→ **çömmek**]
çövkel olmak Yorgunluktan veya üzüntüden hasta olmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
çövle [→ **çörten** (I) **-1**]
çövlenmek [→ **çövmek -3**]
çövmek [**çövlenmek**] **1.** Sıçramak, zıplamak, atlamak. (*Karacasu, *Bozdoğan –Ay.; Evreşe *Gelibolu –Çkl.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Pazarcık *Bozüyük –Bil.; Yenieşme *İzmit, Çalıca *Hendek –Kc.; –Ist.; Fırnıs –Mr.; *Keskin –Ank.; –Ed.; Doğanca *Vize –Krk.; *Saray –Tk. göçmenler tarafından kullanılıyor.) **2.** Kalkmak. (*Sivrihisar ve köyleri –Es.; –Gaz.) **3.** Bir tarafına basılan şey dengesini kaybetmek, ağmak. (*Gelibolu –Çkl.; *Sivrihisar –Es.; *Çarşamba –Sm.; Heniske, Uygur, –Ama.; *Niksar –To.; Yalıköy *Bolaman –Or.; *Etimesgut –Ank.)
[**çövlenmek**] : (Çataloluk *Bakırdağı –Ky.)
4. Kaymak. (Orhankebir *Orhaneli –Brs.; –Bo.) **5.** Koşmak. (Bulgaristan göçmenleri, Çavakça *Çatalca –Ist.) **6.** Fışkırmak. (Büyükdere *Burhaniye –Ba.; Nilüfer –Brs.) **7.** Dik durmak. (Avşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı –Ky.)
çövmel [→ **çöte** (I) **-1**]
çövte [→ **çöte** (I) **-1**]
çövür 1. Diken. (Kadıköy –Dz.; Sasallı *Menemen –İz.; Dodurga *Bozüyük –Bil.; Mezirme *Hekimhan –Ml.) **2.** [→ **çördük -1**] **3.** Fidan. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; –Brs.) **4.** Bağ veya dut fidanlarının köklüleri. (Aliköy *Söğüt –Bil.) **5.** [→ **çokalak**]
çövürdük [→ **çördük** (II) **-1**]
çövürmek Ters çevirmek. (*Iğdır–Kr.)
çövürten [→ **çörten** (I)]
çöy durmak [→ **çöğe durmak**]
çöyürmeğ [→ **çöğdürmek** (I) **-1**]
çöydürmek [→ **çöğdürmek** (I) **-1**]
çöydürük [→ **çödürük** (II)]
çöydürüklemek [→ **çöğdürmek** (I) **-1**]
çöye çöye İçin için anlamında kullanılır : *Bu dert beni çöye çöye yedi.* (*Gürün –Sv.)

çöyelmek Köpek arka ayağı üzerine oturmak.(Karabulut*Akşehir–Kn.)
çöyken Kuşburnu toplamağa yarayan çatal ağaç. (Karkıncık *Artova –To.)
çöylen Suyu ağaç oluktan akan ilkel çeşme. (*Bartın –Zn.)
çöylencüş [→ **çödürük** (III)]
çöymek (I) **1.** [→ **çöğmek** (I) **-1**] **2.** [→ **çöğmek** (I) **-3**]
çöymek (II) [→ **çöğe durmak**]
çöymek (III) Sulu şeyler süzülürken kabın kenarından akıtmak. (*Düzce –Bo.)
çöymel [→ **cöte** (I) **-1**]
çöymeşmek [→ **çömmek**]
çöyneşik Uyuşuk. (Örkenez *Yalvaç –Isp.; –Kn.)
çöyneşmek [**çöğneşmek, çöyreşmek**] El, ayak ve diğer organlar uyuşmak. (*Develi –Ky.; Kuzgun –Ada.; *Silifke –İç.)
[**çöğneşmek**] : (*Zile –To.; –Sv.; *Bor –Nğ.; –Kn.)
[**çöyreşmek**] : (İriağaç *Hekimhan –Ml.)
çöyreşmek [→ **çöyneşmek**]
çöyrülce [→ **çödürük** (III)]
çöyteri Aptal, sersem, budala. (–Zn.)
çöyür 1. [→ **çöğür** (I) **-2**] **2.** [→ **çördük** (I) **-1**]
çöyürmek Çevirmek, geri döndürmek. (Koyundere *Ahıska –Kr.; Tünges *Yusufeli –Ar.)
çöyür otu [→ **çördük** (II) **-1**]
çöz (I) **1.** Bumbar, bağırsak. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Sarayköy ve köyleri –Dz.; –Mn.; Tokat –Es.; Aşağıkaramaslı *Çarşamba –Sm.; *Antakya –Hat.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek ve köyleri –Kn; *Kadirli –Ada.; *Anamur –İç.) **2.** Bağırsak yağı. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Ödemiş –İz.; –Mn.; *Susurluk –Ba.; –Çkl.; Bozan –Es.; *Merzifon –Ama.; –Or.; –Gaz.; –Mr.; Avşar aşireti ve köyleri *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.; –Kn.; *Silifke –İç.) **3.** Etin sinirli kısmı. (*Antakya ve köyleri –Hat.)
çöz (II) **1.** Fırının sıcaklığının az olması. (Zana –Ama.) **2.** Fırının sıcaklığının çok olması. (*Merzifon –Ama. ve köyleri.)
çöz (III) Kilim dokunurken iplerin gerilmesi. (*Zana –Ama.)
çözber Bağırsak ve ciğer arasındaki yağlar. (–Gaz.)
çözdü Dişi hayvan erkeğiyle birleştikten ve döl aldıktan sonra bu dölün tutmaması. (Tokat, İkipınar *Mihalıççık, Bozan –Es.; Kemaliye –Gr.)
çözdürmek [→ **çözlemek** (II)]
çözek (I) Bezden yapılan süt süzgeci. (Cinis *Aşkale –Ezm.)
çözek (II) Tezgâha verilmeden önce ipliklerin çile haline getirildiği araç. (–Mğ.)
çözek çözek Birbiri arkasına (gidiş hk.). (Saray –Çkr.; Karaman, *İskilip –Çr.; *Gürün –Sv.)
çözekmek Birbiri arkasına gitmek. (Manyan *Karaman –Kn.)
çözelemek (I) Yemeğe tuz, baharat, salça koymak, saçmak. (–Nğ.)
çözelemek (II) **1.** Sökmek. (İshaklı *Çivril –Dz.) **2.** Yamamak. (–El.)
çözelmek Azalmak. (*Ünye ve köyleri –Or.)
çözen Zayıflık. (–Mr.)
çözeneyh Dağılmış, serpilmiş şeyler. (*Iğdır –Kr.)

çözetmek Teker teker sıralamak. (Ayvalı *Sivrihisar –Es.)

çözgü **1.** Dokunacak bezin uzunluğunu meydana getiren iplik. (–Mn.; *Merzifon –Ama.; *Tarsus –İç.; Yerkesik –Mğ.) **2.** Dokumada önce hazırlanan ve tezgaha takılan iplik. (Darıveren *Acıpayam –Dz.; Karamanlı *Tefenni –Brd.; *Merzifon –Ama.) **3.** Dokumacıların yumak yapmak için kullandığı bir araç. (Karahisar *Tavas –Dz.)

çözlemek (I) [**cözlemek**] Davarın karın ve bağırsak iç yağlarını ayırmak. (*Çarşamba –Sm.; *Ünye ve köyleri –Or.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)

[**cözlemek**] **:** (–Kn.)

çözlemek (II) [**cözdürmek, çözdürmek**] Eti közde pişirmek. (*Ünye ve köyleri –Or.; –Nğ.)

[**cözdürmek**] **:** (Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**çözdürmek**] **:** (Bahçeli *Bor –Nğ.)

çözlen Su sızıntısı. (Duğla *Mecitözü –Çr.)

çözme Bir çeşit keten dokuma. (*Kandıra –Kc.)

çözmek (I) Yanıp bozulmak (yemek hk.). (–Ky.)

çözmek (II) **1.** Dişi hayvan, erkekle çiftleştikten sonra dölünü tutamayıp bırakmak. (Karakuş *Ünye –Or.; Koraş *Ereğli –Kn.) **2.** Erkek at ve eşek gibi hayvanlar çiftleşmeye hazır duruma gelmek. (Saray –Çkl.)

çözmek (III) Çözgü ipini hazırlayıp tezgâha yerleştirmek. (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

çözmeklik Hayvanların gübrelerinin biriktirildiği yer. (Telme *Şiran, Havsu *Kelkit –Gm.)

çual [**çuyal**] Çuval. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**çuyal**] **:** (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

çuban Çıban. (*Antakya –Hat.)

çubukaltı [**cığaraaltı ,çıbığaltı**] Kahyaltı : *Cigarayı yakmazdan evvel çubukaltı yerim.* (Alcı, Çameli –Dz.)

[**cığaraaltı**] **:** (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

[**çıbığaltı**] **:** (İncekum *Silifke –İç.)

çubuk sebedi Çubuktan yapılmış sepet. (Anaraş *Sürmene –Tr.)

çubul Yabanî üzüm. (Engiz *Bafra –Sm.)

çubullaşma Ağacın dibini sık ve ağaca zarar veren filizler sarma. (Güzelsu *Akseki –Ant.)

çuburi Sivri sinekten daha ince ve küçük sinek. (–Rz.)

çucuk [→ **cücük** (I) **-1**]

çucul [→ **cücük** (I) **-1**]

çuçali Sünnet olmamış erkek. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

çuçe Kepçe. (–Ur.)

çuçğur Suyun yüksekten akışı (hk.). (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

çuçka **1.** Bir çeşit kırmızı biber. (Süloğlu –Ed.) **2.** İnce uzun, acı, yeşil biber. (*Karşıyaka –İz.)

çuçuk (I) [→ **cücük** (IV)]

çuçuk (II) [→ **cücük** (II) **-3**]

çuçulmak Her şeye uymak. (*Ünye –Or.)

çunun etmek Kımıldamak. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

çufa [**cufa, çuka** (III)] Çuha. (–Çr.; –Ank.)

[**cufa**] **:** (*Bor –Nğ.)

[**çuka** (III)] **:** (–Çr.)

çufalduz Çuval ve kilim dikmeye yarayan büyük iğne. (Karabüzey *Araç –Ks.)

çufalık [→ **culfalık**]

çufallık [→ **culfalık**]

çufi İnce odun parçası. (–Rz. ve çevresi.)

çufur [→ **çuhur**]

çuğ (I) **1.** [→ **çuğul** (II) **-2**] **2.** [→ **çuğlu** (II)]

çuğ (II) Kaya. (Üçem *Balâ –Ank.)

çuğ (III) Dağ tepelerinde biriken kar. (–Ada.)

çuğda İnsan vücudunun genel görünüşü. (*Akseki –Ant.)

çuğdurmak (I) Ağırca bir şeyi kaldırarak sallamak. (*Arslanköy –İç.)

çuğdurmak (II) Çalmak, hırsızlık yapmak. (Arslanköy –İç.)

çuğla (I) [**çuğlu** (I)] Balık avlamak için kullanılan uzun bir çubuğun ucuna bağlanmış koni şeklindeki ağ. (Afşar *Şarkîkaraağaç –Isp.)

[**çuğlu** (I)] : (*İnebolu –Ks.)

çuğla (II) Ağaç kepçe. (*Silifke –İç.)

çuğlu (I) [→ **çuğla** (I)]

çuğlu (II) [**cugul, çuğ** (I) **-2, çuğul** (II)] Mısır saplarından yapılan yığın. (*İnebolu –Ks.)

[**cugul**] : (*Niksar –To.)

[**çuğ** (I) **-2**] : (*Ereğli –Zn.)

[**çuğul** (II)] : (*İzmit –Kc.)

çuğmak [→ **çömmek**]

çuğnıs [**cuẖnis, çuğnus, çuhnos**] Yemeğin yanmaya başlaması, tencerenin dibine tutması. (Şimşirli *Güneyce –Rz.)

[**cuẖnis**] : (Anaraş *Sürmene –Tr.)

[**çuğnus**] : (*Merkez ilçesi –Rz.)

[**çuhnos**] : (Kapıköy *Maçka –Tr.)

çuğnus [→ **çuğnıs**]

çuğu [→ **cücük** (I) **-1**]

çuğul (I) **1.** Casus. (*Iğdır –Kr.) **2.** Söz getirip götüren, dedikoducu. (Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

çuğul (II) [**çuğ** (I) **-1**] **1.** [→ **çuğulu**] **2.** Tahıl demetlerinin saplarından yapılan yığın. (*İzmit, *Kandıra –Kc.; *Gerze –Sn.; –Sm.; Çayır *Zile –To.)

[**çuğ** (I) **-1**] : (–Brs.)

çuğullamak (I) [**çuğunlamağ**] İhbar etmek. (Kerkük).

[**çuğunlamağ**] : (Kerkük)

çuğullamak (II) Keşfetmek. (Kerkük).

çuğullamak (III) Büzülüp düşünmek. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)

çuğuncak Salıncak. (*Silifke –İç.)

çuğundurmak (I) İdam etmek. (Civanyaylağı –İç.)

çuğundurmak (II) Salıncak kurmak. (Civanyaylağı –İç.)

çuğunlamağ [→ **çuğullamak** (I)]

çuğunmak 1. Bir ipe takılarak sallanmak. (Civanyaylağı –İç.) **2.** İdam olunmak. (Civanyaylağı –İç.)

çuğur [→ **çöğür** (II)]

çuğurmak Hayret etmek, şaşırmak. (–Sm.)

çuğutlamak Uyuklamak. (*Merzifon –Ama. çevresi.)

çuğutmak 1. Somurtmak. (Ayaslar *Ilgın –Kn.) **2.** [→ **cuğutmak** (II)]

çuh Ağız ve dudaklarda meydana gelen kabarcıklar, uçuk. (*Erciş –Vn.)

çuha (I) Elde işleme yünden ve yerli dokuma kumaştan yapılan, önü açık kısa bir çeşit ceket. (*Ardahan ve köyleri –Kr.; –Ezm.)

çuha (II) Dört kat edilmiş pestil. (*Afşin –Mr.)

çuhlalık [→ **culfalık**]

çuhnak Yol üstü, ayak altı olan yer. (*Maçka –Tr.)
çuhnamak Çiğnemek, ezmek. (*Maçka –Tr.)
çuhnos [→ **çuğnis**]
çuhrut Lahana turşusu. (*Yalova –Ist.)
çuhur (I) [**cuhur, çufur**] Çukur. (–Çr.; –Ml.)
[**cuhur**] : (Engin *Bafra –Sm.)
[**çufur**] : (–Çr.; –Ml.)
çuhur (II) [→ **çukur** (I)]
çuk Yağı alınmış süt. (Yavuz *Şavşat –Ar.)
çuka (I) Manda. (*Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.)
çuka (II) Kepenek. (*Çarşamba –Sm.)
çuka (III) [→ **çufa**]
çukak [**çukala, çukale, çukali, çukalli**] Toprak tencere. (*Bodrum –Mğ.)
[**çukala**] : (–Mğ.)
[**çukale**] : (Müsgebi *Bodrum –Mğ.)
[**çukali**] : (–Ant.)
[**çukalli**] : (*Fethiye –Mğ.)
çukala [→ **çukak**]
çukalatmak Öküzü nalbanda enetmek, kısırlaştırmak. (*Hayrabolu –Tk.)
çukale [→ **çukak**]
çukalık [→ **culfalık**]
çukali [→ **çukak**]
çukalli [→ **çukak**]
çukça [→ **caga** (III)]
çuklamak Kapı çalmak. (Umurlu –Ay.)
çuklu Meyvelerin dalda toplu olması. (–Rz.)
çukman Entari. (–Ezc.)
çukrak Dağ başındaki çukurluk. (Küçükçamurlu *Saimbeyli –Ada.)
çukuda Ladin ağacının dalı. (*Maçka, *Akçaabat, *Vakfıkebir –Tr.; *Torul –Gm.)
çukulak [→ **cablak**]
çukundur [→ **çükündür**]
çukunduruk Pancar turşusu. (*Tirebolu –Gr.)
çukundür [→ **çükündür**]
çukuntur [→ **çükündür**]
çukur (I) [**çuhur** (II)] Yeşil ve taze iken yenen salatası yapılan ot, hindiba. (–Nğ.)
[**çuhur** (II)] : (–Nğ.)
çukur (II) [→ **culfalık**]
çukur (III) Engebesi bulunmayan yer, düzlük. (Güzelsu *Akseki –Ant.)
çukurmala [→ **culfalık**]
çukurt Sonbaharda bataklıklar içinde çıkan bir çeşit saz. (–Ed. ilçeleri)
çukuruk Çitlere yapılan kapı. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
çukuta Çalı çırpı. (*Maçka –Tr.)
çul 1. İç çamaşırı. (Güney *Yeşilova –Brd.) 2. İçine bez doldurulan minder. (–Gr.) 3. Elbise. (–Isp.)
çula (I) [→ **cul -1**]
çula (II) Küçük kulaklı koyun veya keçi. (Evreşe, *Gelibolu, *Ezine –Çkl.; *Tire –İz.)
çula kuşu [→ **cula -1**]
çulapa Perişan kıyafetli, pejmürde (*Ünye –Or.)
çulba Beceriksiz kadın. (–İç.)
çulbant [→ **culban**]
çuldur [→ **culdur**]
çuldur etmek Kapıp kaçmak. (–Gaz.; –Mr.)
çulfa (I) 1. [→ **culha**] 2. [→ **culfalık**]
çulfa (II) Çiftçi olmayan (kimse). (Yassıviran *Senirkent –Isp.)
çulfalık [→ **culfalık**]
çulfarık [→ **culfarık**]
çulgar Yardımcı kuvvet. (–Tk.)
çulha İpten dokunan kumaş. (*Afşin –Mr.)
çulhalık [→ **culfarık**]

çulki İplik çorap. (–Kr.; *Kemah –Ezc.; *Beyşehir –Kn.)

çullama (I) [**cullap** (V)] **1.** Kadınbudu köfte. (–Af.; –Kn.) **2.** Ekmek tatlısı. (*Osmaniye –Ada.) **3.** Koyu un çorbası. (*Bozan –Es.; *Kangal, *Gemerek, *Şarkışla –Sv.; *Boğazlayan, *Yerköy –Yz.; –Krş.; *Seydişehir –Kn.; –Krk.) **4.** Ekmek veya yufkadan yapılmış tirit. (Dumlupınar –Kü.; *Kurşunlu –Çkr.; *Sorgun –Yz.)

[**cullap** (V)]: (–Kü.)

5. Bakla haşlaması. (–Bo.) **6.** Yumurtaya batırılarak yağda kızartılmış üzüm pestili tatlısı. (Aşudu *Darende –Ml.; –Mr.) **7.** Tavşan ve kuzu etile kızartılmış hamur yemeği. (Araplı *Bozdoğan –Ay.; *Seferihisar, Balçuva –İz.; –Kn.; *Milâs –Mğ.) **8.** Ateşte kızarmış patlıcan. (–Ama.) **9.** Kıymalı yumurta yemeği. (–Ist.) **10.** Yumurtaya batırılarak yağda kızartılmış ekmek. (–Çkr.; Palu –El.; –Mğ.) **11.** Çok etli lahmacun. (–Gaz.) **12.** Kavurma. (*Torul –Gm.) **13.** Kapamalı pilâv. (–Gaz.) **14.** Dut pişirilerek üzerine yağ ve ceviz dökülerek yapılan yemek. (*Oltu –Ezm.)

çullama (II) Kızıl hastalığı. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

çullama (III) Hayvanın sırtına örtülen çul. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

çullamak 1. Eskimiş bir saban demirinin üzerine yine eski bir saban demirini kaynatarak yapıştırıp sağlam hale getirmek. (*Eğridir –Isp.) **2.** Örtmek. (*Mesudiye –Or.; –Sv.)

çullama olmak Toprak, altı don üstü gevşek bir halde bulunmak. (Alpanos *Seyitgazi –Es.)

çullanmak (I) Toplanmak. (*Yeşilova –Brd.)

çullanmak (II) **1.** Elbise eskimek. (*Düzce –Bo.) **2.** Yeni, güzel şey giyinmek. (*Düzce –Bo; Kışla *Mut –İç.)

çullap [→ **cullap** (IV)]

çullucuk Azar azar, perakende. (*Gürün –Sv.)

çullu cücük Tavuk. (Sulutaş –Kn.)

çulluh [**çulvallık**] Çul dokuma aygıtı. (*Gazipaşa –Ant.)

[**çulvallık**]: (Gerende *Gülnar –İç.)

çulluk (I) [→ **culuk**]

çulluk (II) Meyvası müshil yerine kullanılan bir çeşit ağaç. (–Ada.)

çulluk (III) Kıldan yapılmış yaygı. (Teke *Şile –Ist.)

çullu kuduş Umacı, gulyabani. (Kayı *Tosya –Ks.)

çullu kuduz [**cullu kuduz, çullum çullum**] Elbisesini çabuk eskiten ve yırtık pırtık gezen (kimse). (*Dinar –Af.; Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Çerçin –Brd.; Moraca *Çal –Dz.; *Bozdoğan, *Nazilli –Ay.; –Ba.; –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Ist.; *Boyabat –Sn.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; –Nş.; –Nğ.; Karaağaç *Akşehir –Kn.; Kışla *Elmalı –Ant.; *Yerkesik –Mğ.)

[**cullu kuduz**]: (Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**çullum çullum**]: (*Düzce –Bo.)

çullum çullum [→ **çullu kuduz**]

çulluoğlu Bir çeşit üzüm. (–Hat.)

çullu poyraz Kuzeyden esen sert rüzgâr. (*Gözene –Ml.; *Yerkesik –Mğ.)

çulpa 1. Tembel adam. (–Vn.) **2.** Şaşkın, beceriksiz (kimse). (*Görele, *Tirebolu, –Gr.; *Divriği –Sv.; –Kn.)

çulpalaz Eski kara çul. (–Ada.)
çulpan Sabah yıldızı. (–Brs.; –Ed.; *Çorlu –Tk.)
çulpara Eski bez parçası. (Telin *Gürün, Karaözü *Gemerek –Sv.)
çulpeşik Pasaklı, dağınık. (–Mr.)
çultaklı Hastalıklı, dertli. (Hacıveli *Abana –Ks.)
çultar 1. Bir çeşit kilim. (Çatalagıl *Karacabey –Brs.; *Şebinkarahisar –Gr.; Subuğaz –Gaz.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Ağrakos *Suşehri –Sv.) 2. Çok eskimiş elbise. (Yukarıboğaz, Karaçay *Acıpayam –Dz.)
çuluk (I) Bön, serseri. (Kirazlı *Şavşat –Ar.)
çuluk (II) [→ **culuk**]
çulum gibi Çok meyvesi olan ağaç (hk.). (*Tefenni –Brd.)
çulumlamak Uyuklamak. (Reis *Akşehir –Kn.)
çulut Taze fasulye. (–Tr.)
çulvallık [→ **çulluh**]
çum Kızılcık. (Çilehane *Reşadiye –To.)
çuma (I) Kaynatılmadan biriktirilen süt. (Yavuz, Çayağzı *Şavşat –Ar.)
çuma (II) Bir çeşit ip. (*Marmaris –Mğ.)
çuma peyniri Çiğ sütün yağını aldıktan sonra geriye kalan kısmından yapılan peynir. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
çumbar [→ **çımbar**]
çumbu Çimdik. (*Güneyce –Rz.)
çumbul (I) Maşrapa. (Enez *Keşan –Ed.)
çumbul (II) [→ **cumbur** (I)]
çumbuldamak [→ **cımbıldamak** (I) **-1**]
çumbuz Çim. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
çumcılluk [→ **cımcılık**]
çumça [→ **çömçe** (I) **-1**]
çumkuştu [**çunkuştu**] Toplantı. (–Mğ.)
[**çunkuştu**] : (*Köyceğiz –Mğ.)
çummak [→ **çimmek** (I)]
çumuhlu Küçük odun parçaları. (–Rz.)
çumur [→ **cumur -2**]
çunamak İmrenmek. (*Ağın –El.)
çunavlak Soysuz, kötü ruhlu. (Balabam yörük aşireti *Eğridir –Isp.)
çunbuldamak [→ **cımbıldamak**]
çuncukma Kızışma, kendine eş arama. (Çıtak *Çivril –Dz.)
çunçalak [**çungurgaç**] Salıncak. (Karakuzu *Menemen –İz.)
[**çungurgaç**] : (–Kü.)
çune Ufak çocuk. (–Kn.)
çunga Keser. (İbradı *Akseki –Ant.)
çungur (I) [**çunkur** (I)] 1. Gözleri çökük. (*Kilis –Gaz.; Dereköy *Develi –Ky.) 2. Çukur, derin. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
[**çunkur** (I)] : (*Afşin –Mr.)
çungur (II) Beyaz çakıl taşı. (*Lüleburgaz –Krk.)
çungurgaç [→ **çunçalak**]
çungurlaşmak (I) Toplanmak, üşüşmek. (*Bayındır –İz.)
çungurlaşmak (II) Derinleşmek, çukurlaşmak. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
çunkur (I) [→ **çungur -2**]
çunkur (II) [→ **cunkur**]
çunkur (III) Küçük kazma. (Çungurlu *Mut –İç.)
çunkuştu [→ **çumkuştu**]
çunmak (I) İmrenmek, heveslenmek. (–Ml.; *Alacahan, Palha *Divriği –Sv.)
çunmak (II) Gittiği yere alışmak. (Aşudu *Darende –Ml.)
çunur 1. Kurna. (–Mr.) 2. [→ **cunur** (I)] 3. Su teknesi. (İsabacılı –Ada.)

çupa Yetişmiş genç kız. (Temre *Kaş –Ant.)

çupi Çalıdan daha küçük çubuk. (–Rz. ve çevresi.)

çupra 1. Tahta balığı. (Çetrevilli *Silifke –İç.) 2. Küçük kulaklı keçi. (Evreşe *Gelibolu –Çkl.)

çupuri Üzümlerin kabuk ve sapları. (–Rz.)

çupurla Hayvanlarda aşık kemiğinin yüzlerinden biri. (*Akhisar –Mn.)

çupuş Fındığın yeşil kabuğu. (Karadere –Rz.)

çur (I) Kumarda kaybedene verilen son hak ve bir miktar para. (*Erciş –Vn.; –Kr.; Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.)

çur (II) Bir çeşit oyun. (Dumlupınar *Altıntaş –Kü.)

çur (III) [**çuro, çür** (II)] Sarışın, açıksarı renkli. (*Erciş –Vn.)
[**çuro**]: (*Erciş –Vn.)
[**çür** (II)]: (–Bt.)

çur (IV) Kapıp kaçma. (*Bayburt –Gm.; *Pasinler –Ezm.)

çura Tuzla. (–Rz.)

çuran Hindi. (*İskilip –Çr.)

çurcuru [→ **curu** (I)]

çuren Eli yakışmayan. (–Mr.)

çur etmek [**cur etmek** (II)] Oyunu bozmak. (*Merzifon –Ama.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**cur etmek** (II)]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

çurfalık [→ **culfalık**]

çurgalamağ Toplamak, yığmak. (Kerkük).

çurğalamaḫ Sarıp sarmalamak. (Kerkük).

çuri Kaz yavrusu. (Böğrüdelik *Cihanbeyli –Kn.)

çurkur etmek Kumar oynıyanların önlerindekileri kapmak. (*Erciş –Vn.)

çurlamak Avaz avaz bağırmak. (*Maçka –Tr.)

çurmal Sebze evlekleri. (–Ml.)

çurmut Su yolu. (Aşudu *Darende –Ml.)

çuro [→ **çur** (III)]

çurrık Zayıf hayvan. (*Nazimiye –Tn.)

çurt Fundalık. (Marmaris *Antakya –Hat.)

çurtleğen Dam oluğu. (–Krş.)

çurtum [**çörtün**] Oluk. (*Hozat –Tn.; –El.)
[**çörtün**]: (*Hozat –Tn.)

çuru [→ **curu** (I)]

çuruk 1. Çarık. (Kadıçiftliği *Taşköprü –Ks.) 2. Yüksek ökçeli ayakkabı. (Çilehane *Reşadiye –To.)

çurukur Darmadağın. (–Dy.)

çurumak İnat etmek. (Kadamut –Sm.)

çurumba Kara lahananın çiçeği. (Şimşirli *İkizdere –Rz.)

çust Ham deri ve köseleden yapılan ayakkabı. (*Iğdır –Kr.)

çuş Merkebi durdurmak için kullanılır. (*İskilip –Çr.; Kapıköy *Maçka –Tr.; Çayağzı –Ar.; *Lüleburgaz –Krk.)

çuşdar Dalkavuk. (*Havza –Sm.)

çuşut Arabozucu. (–Ks.)

çut (I) Sık dişli (adam). (–Ks.)

çut (II) Dermansız. (–Mr.)

çuta Yüzü geniş keser. (–Ed.)

çutka Keser. (Gazipaşa *Alanya –Ant.)

çutlanmak Yüklenmek, çullanmak. (–Rz.)

çutol Mısır. (*Çerkeş –Çkr.)

çuttazlık Bilgiçlik. (Bozalan *Milâs –Mğ.)

çutuk Eti yenmiyen bir çeşit kuş. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

çutur İstenmeyerek yapılan olay. (*Gürün –Sv.)

çuvaç [covuş, cuvaş, çovaç -1, 2; çovaş, çoveç, çoveş, çöveç, çöveş, çuvaş, çüveş] 1. Güneş. (Aslıhan –Ba.; Ortaköy *Gelibolu, *Biga –Çkl.; Yenice, Müslim *İnegöl –Brs.; –Bil.; Deliorman göçmenleri –Ist.; *Papasköy –Sm.; –El.; Çamışköy *Babaeski –Krk.)

[covuş]: (–Ist.)

[cuvaş]: (Yılanlı *Ödemiş –İz.)

[çovaç -1]: (–Ba. ve çevresi; *Kızılcahamam –Ank.; Büyükdoğanca *Kavaklı –Ed.)

[çovaş]: (–Dz. ve köyleri; *Bozdoğan –Ay.; *Menemen, *Ödemiş, *Tire –İz.; Derbent *Alaşehir –Mn.; –Mğ.; –Ed.)

[çoveç]: (–Mğ.)

[çoveş]: (Çiftlik *Dinar –Af.; –Dz. ilçe ve köyleri; Hamzabali, Eymir *Bozdoğan –Ay.; Engiz *Bafra –Sm.; *Milâs, *Bodrum –Mğ.)

[çöveç]: (–Mğ.)

[çöveş]: (–Mğ.)

2. Güneşli yer. (Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[çovaç -2]: (–Dz.; *Elmalı –Ant.; –Ed.)

[çuvaş]: (–İz.; *İsmetiye –Brs.; *Keşan –Ed.)

[çüveş]: (*Marmaris –Mğ.)

çuvalçan Solucan. (Kızıltoprak *Kadıköy –Ist.)

çuvallık [→ **culfalık**]

çuvalter Birbirine dikilmiş iki çuval. (*Ahlat –Bt.)

çuvan [→ **çoğan**]

çuvaş [→ **çuvaç -2**]

çuvaşlamak Güneşlemek. (–Ed.)

çuve durmak [→ **çöğe durmak**]

çuyal [→ **çual**]

çü [→ **ço** (I)]

çücük (I) 1. Ekin. (Kemer –Mğ.) 2. [→ **cücük** (II) -3] 3. [→ **cücük** (II) -4] 4. Gölde yetişen bir çeşit ot. (Hortum *Tefenni –Brd.) 5. Hıyar. (–Nğ.; Çayhan *Ereğli, Karaşı *Akşehir –Kn.) 6. [→ **cücük** (II) **-2**]

çücük (II) [→ **cücük** (I) **-1**]

çücüklemek [→ **cücüklenmek**]

çücüklenmek [→ **cücüklenmek**]

çüççü Çiftçi. (*Zile –To.)

çüçe Erkek çocukların erkeklik organının sünnet olurken kesilen kısmı. (*Şavşat –Ar.)

çüçerka Küçük, yuvarlak acı biber. (*İsmetiye –Brs.)

çüç etmek Çocuk dilinde oturmak. (*Erciş –Vn.)

çüçkürmek [**çüçkürtmek**] Aksırmak. (Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)

[çüçkürtmek]: (Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)

çüçkürtmek [→ **çüçkürmek**]

çüçkürük Aksırık. (Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)

çüçü Dişi hindi. (Göbel –Ba.)

çüçük (I) [→ **cücük** (II) **-4**]

çüçük (II) 1. [→ **cicik** (I)] 2. [→ **cabul** (II)]

çüçük (III) Söğüt ağacının kabuğundan yapılan düdük. (–Ezc.)

çüçük (IV) [→ **cücük** (I) **-1**]

çüçüklemek [→ **cücüklenmek**]

çüçül (I) [**çülpe, çüne** (II)] 1. Aptal, sersem. (–Sm.)

[çülpe]: (*Zile –To.)

[çüne (II)**]:** (Yavuz *Şavşat –Ar.)

2. Kılıbık. (*Ünye –Or.)

çüçül (II) [→ **cabul** (II)]
çüçül (III) [→ **cücük** (I) **-1**]
çüçüm Ceviz içi. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)
çüecik Yürümek üzere olan çocuğun ayakta durması. (Bahçeli *Ezine –Çkl.)
çüf [→ **çüt**]
çügündür [→ **çükündür**]
çüğ Keçi ve koyun sağılacağı zaman söylenen söz. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)
çüğen [→ **cüğen**]
çüğmek Sendeleyip düşmek. (Akyoma –Gr.)
çüğül Kazma. (Avdan *Bozkır –Kn.)
çüğütmek [→ **cuğutmak** (II)]
çük Değirmende taban tahtasına geçen mil. (*Bozan –Es.; *Gerze –Sn.)
çükçük [→ **cükcük deliği**]
çükelik Yoğurt ve ayranın süzülerek kalan tortusundan yapılan ekşimik, çökelek. (Düzköy *Keşap –Gr.)
çüklüce [→ **çükündür -1**]
çüklük Küçük çocuklarda apış bezi, muşamba. (*Arapkir –Ml.; Çepni *Gemerek –Sv.)
çükündür [**çukundur, çukundür, çukuntur, çügündür, çüklüce, çükündürük**] **1.** Pancar. (*Çal –Dz.; *Kırkağaç –Mn.; *Paşa –Ba.; Suluca *Lapseki –Çkl.; –Brs.; *Simav –Kü.; Bozan *Keskin –Es.; *Akyazı –Kc.; *Gerede, *Düzce, İğneciler *Mudurnu –Bo.; Aliköy *Çaycuma, Kirpe, Kışla *Safranbolu, *Devrek –Zn.; *Tosya, *Cide, *Taşköprü –Ks.; *Çerkeş, *Kurşunlu –Çkr.; *Vezirköprü –Sm.; Çilehane *Reşadiye –To.; –Ezm.; –Vn.; *Siverek –Ur.; –Dy.; *Kilis –Gaz.; *Ayaş, *Kayaş, *Balâ, *Beypazarı –Ank.; –Kn.; –Ed.; *Lüleburgaz, *Babaeski –Krk.; Kerkük; Rusçuk, Bulgaristan).
[**çukundur**] : (–Ezm.)
[**çukundür**] : (–Kü.)
[**çukuntur**] : (–Tr.)
[**çügündür**] : (–Kü.)
[**çüklüce**] : (–Sm.)
[**çükündürük**] : (*Bergama –İz.; –Gaz.; *Haymana –Ank.)
2. Havuç. (Demirci *Pulluca –Mn.; –Kü.; –Bo.; –Dy.; –Kü.) **3.** Şalgam. (Amasra *Bartın –Zn.; –Dy.; –Ur.) **4.** Lahana. (–Krş.)
çükündürük [→ **çükündür -1**]
çükür (I) [**cükür** (I)] Bir yüzü balta, bir yüzü kazma olan aygıt. (–Af.; *Akşehir, *Ermenek –Kn.; Çeltikçi, Orhana, *Anamur –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**cükür** (I)] : (*Bozkır –Kn.; –Ant.)
çükür (II) [→ **çöğür** (II)]
çülāki Kalın kumaş. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)
çüle [**çüne**] Çoban yamağı. (Yapraklı *Çerkeş –Çkr.)
[**çüne**] : (Yapraklı *Çerkeş –Çkr.)
çülek (I) Turfanda çıkan sebze. (Yenidamlar *Alanya –Ant.)
çülek (II) Çam tahtasından yapılan saplı kap. (–Rz.)
çüleke [→ **cüleke** (I)]
çülepe [→ **cüleke** (I)]
çülki [**cülkü, çülkü**] Pamuk çorap. (–Tr. ve ilçeleri; Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**cülkü**] : (–Ist.)
[**çülkü**]: (*İnebolu –Ks.; –Sm.; –Tr.; –Rz.; –Gm.; *Yusufeli –Ar.; *Çorlu –Tk.)
çülkü [→ **çülki**]

çüllemek Yakıp harap etmek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
çülliyen Yakıp yıkan adam. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
çülpe [→ **çüçül** (I) **-1**]
çülüklü kazma [**çülünk** (I)] İki ağızlı kazma. (Evlik –Çr.)
[**çülünk** (I)]: (Dumanlıkaya –Rz.)
çülül Kuş üzümü. (–El.)
çülünk (I) [→ **çülüklü kazma**]
çülünk (II) Kaplumbağa. (–Ezc.)
çüm Fide. (–Kü.)
çüma Kaynatmadan biriktirilip yayılan süt. (*Şavşat –Ar.)
çümbül (I) [**çümü**] Erkek çocukların erkeklik organı. (*Merzifon –Ama.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Antakya –Hat.; *Bor –Nğ.)
[**çümü**]: (Yaverviran *Sivrihisar –Es.)
çümbül (II) Kulakları yuvarlak keçi. (*Bozkır –Kn.)
çümbüzük Fazla yüz bulmuş, şımarık, nazlı. (Üzümlü *Fethiye –Mğ.)
çümce [→ **çömçe** (I) **-1**]
çümcük [→ **cimcik** (III) **-1**]
çümek Zıplamak, sıçramak. (Haliliye *Ceyhan –Ada.)
çümen Çimen. (Hacıahmet *Düzce –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.)
çümmek (I) [→ **çömmek**]
çümmek (II) [→ **çimmek** (I)]
çümtilli Tertipli, temiz. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
çümü [→ **çümbül** (I)]
çümüş Denize doğru çıkmış olan burun şeklindeki kara parçası. (Gelendost *Şarkîkaraağaç –Isp.)
çün Sırt, arka. (*Köyceğiz –Mğ.)
çüne (I) [→ **çüle**]
çüne (II) [→ **çüçül** (I) **-1**]
çünge Keser. (Gazipaşa *Alanya –Ant.)
çüngül Ense. (Gaz.)
çüngüş Çoban aldatan kuşu. (*Silifke –İç.)
çünmek Karasinek bir yere birkaç kez konmak. (–Ist.)
çüntük Döğülmemiş iri tane. (–Ada.)
çünü [→ **cünü**]
çünüş [→ **cümüş** (II)]
çünüt [→ **cünüt**]
çüppen [→ **cıbban** (I) **-2**]
çüpü Raks. (Kerkük)
çüpür (I) Sert keçi kılı. (–Ks. ve köyleri.)
çüpür (II) Çöp. (–Tk. ve köyleri.)
çür (I) [→ **cüpre**]
çür (II) [→ **çur** (III)]
çür (III) Öküzün erkeklik organından sızan madde. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
çürçar etmek Lüzumsuz yere kullanmak, israf etmek. (–Çr.; *Mesudiye –Or.; Arslanköy *Mersin –İç.)
çürçar olmak Ziyan olmak. (Sayağzı *Silifke –İç.)
çürçünlemek (I) Uyuklar vaziyette düşünmek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
çürçünlemek (II) Gecelik elbisesiyle oturmak. (İğneciler *Mudurnu–Bo.)
çürek Harmanda sapların büsbütün dökülerek saman olması. (Karaisalı –Ada.)
çüreyh [→ **çöreḫ**]
çürmük Çürümeğe yüz tutmuş. (–Sv.)
çürtme Kara zeytin. (*Edremit –Ba.)
çürük ay Sebzelerin çabuk çürüdüğü temmuz, ağustos ayları. (–Sm.; –Tr.)
çürükçü Müsrif, idaresiz. (–Dz.)
çürüklenmek Şüphelenmek. (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.)

çürük sünger Sapya süngeri denilen ve işe yaramayan bir sünger çeşidi. (*Gelibolu –Çkl.)

çürük toprak Verimsiz toprak. (Kasımlar *Gölpazarı –Bil.; *Düzce –Bo.; –Ky.)

çürümencelik Oyunda puan kaybetmemek için söylenir. (–Nğ.)

çürümpüs itmek İşe yaramaz hale getirmek. (*Bor –Nğ.)

çürümpüs olmak Boş yere telef olmak. (*Bor –Nğ.)

çürüntü (I) Pişerken kesilmiş süt. (Cinis *Aşkale –Ezm.)

çürüntü (II) Çürük şeylerin döküntüsü. (*Tefenni, Devri *Bucak –Brd.; *Eğridir –Isp.; *Sarayköy, Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Susurluk –Ba.; –Rz.; *Mut –İç.; Yerkesik –Mğ.)

çürürek Çürükçe, az çürük. (Sökün *Silifke –İç.)

çürüşmek Kesilen sebze ve meyvelerin kabukları büzülmek. (Arslanköy *Mersin –İç.)

çürüşü Ağaç, gövdesinden kesildikten sonra vermiş olduğu taze filiz. (*Gündoğdu –Rz.)

çürütme (I) **1.** Susam helvasından ağda ile susamın karıştırılıp ezilmesi. (*Ezine –Çkl.) **2.** Şekerle yapılan nişasta peltesi. (–Ezc.) **3.** Su muhallebisi. (–Ezc. ve köyleri) **4.** Zeytinyağı, ekşi, ekmek, yumurta ve sarmısaktan yapılan yemek. (*Kilis –Gaz.)

çürütme (II) Acısı çıkarılmış zeytin tanesi. (*Tire –İz.)

çürütmek (I) Sersemce durmak, şaşırmak. (*Lâdik –Sm.)

çürütmek (II) Oyunda sayı kaybetmek. (Uluşiran –Gm.)

çürüyh **1.** Çürük. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.) **2.** Hastalıklı (kimse). (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

çüşay At ve merkebi durdurmak için kullanılır. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

çüş dudak Büyük ve dışarıya doğru fırlak dudak. (–Sm.)

çüşdüm Şaşkın. (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

çüşka Küçük yuvarlak acı biber. (*İsmetiye –Brs.)

çüşşek (I) Cevizin içindeki dört parçayı, cenedi, birbirinden ayıran zarlar. (Namrun *Tarsus –İç.)

çüşşek (II) İki kanatlı pamuk kozası. (Ulaş *Tarsus –İç.)

çüştük Ufak tefek, hareketli (kimse). (–Çr.)

çüştüre [→ **çüşdüre**]

çüşük (I) Çocuk dili ile merkep. (*Ağın –El.)

çüşük (II) Cevizin kofu. (*Ağın –El.)

çüşük (III) Pamuk kabuğu. (*Ağın –El.)

çüt [**cüt, çüf**] Çift. (Hacıahmet *Düzce –Bo.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış, Koyundere *Ahıska –Kr.; *Erciş –Vn.; –Bt.; –Md.; –Dy.; *Hozat –Tn.; Harput –El.; *Antakya –Hat.)

[**cüt**] : (Kızıkçakçak *Arpaçay, *Iğdır –Kr.; İçme –El.; Kerkük)

[**çüf**] : (*Düzce –Bo.)

çütçü [**cütkar**] Çiftçi. (*Antakya –Hat.)

[**cütkar**] : (Kerkük)

çüt demiri Saban demiri. (*Hozat –Tn; –Gaz.)

çütleme (I) [→ **çöpleme** (V)]

çütleme (II) [→ **çöpleme** (VI) **-1**]

çütleşmek [→ **çöpleme** (V)]

çütlük Çiftlik. (–Gaz.)

çütmük İyi özenmeyen yoğurt, muhallebi vb. içinde kalan topaklar. (*Bor –Ng.)

çüt oturmak Aşık çukur tarafında durmak. (–Kü.)

çüttöyuḫ Peygamber çiçeğine benzer bir çeşit ot. (Bayburt ve köyleri, *Sarıkamış –Kr.)

çüvdürmek Uzatmak. (*Ereğli –Zn.)

çüve Yürüyemeyen küçük çocukların ayakta durması hali. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

çüve durmak [→ **çöğe durmak**]

çüven Tunçtan yapılan ve dibi yuvarlak tencere. (–Es.)

çüveş [→ **çuvaş -2**]

çüvmek [çüymek] 1. Yüksek bir yerden atlamak. (Bereketli *Tavas –Dz.; Yeniköy –Ba.; Cantepe *Silivri –Ist.) 2. Hoplamak, zıplamak. (Bahadırlı *Bayramiç –Çkl.; *Bafra –Sm.; –Ed.; Naipköy *Barbaros –Tk.)

[çüymek] : (–Ank.)

çüvre Musluk. (–Ist.; *Boyabat –Sn.)

çüvüncek Salıncak. (Yeniköy –Ada.)

çüy [→ **çüyü**]

çüydürmek [→ **çodürmek -1**]

çüyis etmek Ağrımak. (*Adacami –Rz.)

çüymek [→ **çüvmek -2**]

çüyü [**çüy**] Çivi. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[çüy] : (Çilehane *Reşadiye –To.)

çüzecik su Az akan su. (–Mn.)